

БЪЛГАРСКИ НАРОДНИ ПЪСНИ

СОБРАНИ

НА

БРАТЯ МЕЛАДИНОВЦИ

ДИМИТРИЯ И КОНСТАНТИНА

В ПЪРВОЕ СЛЪ

КОНСТАНТИНА

ВЪ ЗАГРЕБЪ

ВЪ КНИГОПЕЧАТНИЦА-ТА НА А. ЯКИЧА.

1861.

На Негова Превозвишеность и Пресвѣтлость

Господина

ЈОСИПА ЈУРІЯ СТРОССМАЙЕРА

Епископъ босански или дьяковачки и срепски, узпрестолникъ на негова свѣтость, апост. управитель на белградска-та и смедеревска-та епископія, римски графъ, на н. цар. кр. величество действителни тайни совѣтникъ, дворски духовникъ, вировитички велики жупанъ, извънредни държавни совѣтникъ, докторъ на философія-та и богословія-та, изящни-те науки и пр. и пр. и пр.

Велпкодушна-отъ покровитель на народна-та книжнина

Со найглубоко уваженію

Посрѣщаватъ

Издавателъ-отъ.

ВАША ПРЕВОЗВИШЕНОСТЬ

И ПРЕСВѢТЛОСТЬ!

Предъ неколку години Български-ве пѣсни собраніе, още много време ко-
стимха закопани въ немяѣстность, ако не бѣше високо-то Ваше участіе. Ваша
Пресвѣтлость глобоко почувствува че народно-то образование е найгелемо-то
рмчателство за благоденствіе-то одъ народ-отъ; и нищо предъ него не щадеемъ,
щедро 'секога и 'секаде помага въ полезни издавани и училищни потребности.
При 'си-те тіе благородни стремленія Ваше Превозвишеность благоизволи да
обмери вниманіе и на найюжни-те Славни Българи и да покажить възкодушнo-то
ѣ участіе въ издавани-то на това общеполезно сокровище; и на ковецъ, окръжана
одъ народно-то добромелствство, захвати найплодородна-та идея, и основа Юго-
славянска-та Академія, той драгоценъ венецъ на току голени Ваши бла-
годѣния.

При такви сѣйни Ваши услуги на киякнява-та оѣ осмелихъ да посвѣтамъ на
ниче-то одъ Ваша Пресвѣтлость това собраніе одъ народни-те пѣсни, кое,
можеть, благосилоно да прѣиметь заедно со глобока-та ни признателность, со кои
никакъ честь да останамъ

На Ваша Превозвишеность и Пресвѣтлость

Найпокорни слуги

К. Милadinovъ.

Предговоръ.

'Си-ве почти пѣсни сѣ слушани отъ жени; седма-та одъ нихъ часть сѣ собрани одъ восточни-те, и други-те одъ западни-те стѣрни, имено: Одъ Панагюрище, Софія, Струмишко, Кукушко, Воденско, Костурско, Велешко, Дебарско, Прилепско, Охридско, Струшко и Битолско. Найповике пѣсни сѣ собрани отъ Струга, Прилепъ, Кукушъ и Панагюрище. Богатство-то одъ пѣсния-те ю неисцърпано. Въ Струга сѣде една девойка ни каза до сто и педесетъ прекрасни пѣсни, одъ кои повике юначки. Така и 'си-те почти Прилепски една стара жена ги каза. Препишвеещемъ толку пѣсни, мислитъ човѣкъ че сѣ исцърпи 'се-то богатство; но кога поинивитъ во друга махала, тамо нахожатъ много други пѣсни, како одъ новъ изворъ. За това требитъ да чекаме още много други да сѣ прикладатъ на овие пѣсни, ако любопитенъ човѣкъ издирвитъ това. Найповике пѣсни сѣ слушани въ Струга одъ Депа Кавайова, въ Прилепъ одъ Гюргя Коте'а; въ Панагюрище одъ Хаджи Марія Х. Тожова. — Отъ 'си-те найголема благодарность за това общеполезно собраніе заслужили со искрено-то нѣ усердіе Г. В. Чолаковъ, кой снабди насъ со 'си-те почти пѣсни отъ восточни-те стѣрни; и Г. Р. Жявзифовъ, кон найповике ни помогна со пѣсни и обичаи отъ западни-те стѣрни.

После пѣсни-те сѣ прикладени обичаи свадбени и годинешни, 'секакви вѣрованія, игри, пословици, преданія, гатанки, и собствени народни илина. Огромност-та одъ книга-ва не позволи да сѣ печататъ Б. слова, и пѣсни-те со ноти.

Правописъ употребихме по възможност-та најлесенъ и најсходенъ со произношеніе-то одъ слова-та; напр. вместо три-те букви ъ,

ъ, ж, кои имаатъ еднакво произношеніе, употребихме една ж; напр. сѣнце, сѣрце рѣка, ви. сѣнце, сѣрце, рѣка. Къде по грам. правила сѣ пишеть ж, но сѣ произноситъ а, сѣ употреби последно-во. Еднакво сѣ грижехме да предадиме вѣрно народно-то произношеніе, по кое сѣ водить тукашнѣ-отъ правописъ; напр. млатъ, потъ, ретъ мегю, брака; и др. ви. младъ, подъ, редъ, медъу, братья. Еднакво човек-отъ или човѣк-ътъ, ви. човѣкъ-тъ и др. Апостроф-отъ сѣ употреби къде по наречія сѣ всѣхрляеть букви; напр. не'ѣста, 'уба'а, ду'о'и, зме'о'и, 'отъ, напр'амъ, до'нтъ зе'нтъ, на'ѣтъ, и др. ви. невѣста, хубава, духови, змехови, хотъ (ходъ), направамъ, дойдитъ, зекитъ, найдатъ и др. Писахмѣ ѣ (неѣ) вин. пад. за одичіе одъ мест. на първо-то лице я; освенъ тѣе друго ѣ (со удареніе) ю союзъ. Удареніе-то и апостроф-отъ сѣ употребиха за одичіе и на други слова, кои имаатъ еднакво произношеніе; напр. сѣ помог. глаголъ (сетъ, сѣ); 'се (все). — Сѣ помог. глаголъ (сумъ, сѣ); 'си (вси); си (безъ удар. и апост.) местоименіе. — Нѣ (намъ); ни отрицателно наречіе. Не (насъ); не (безъ удар.) отр. наречіе. И (со уд.) дат. пад. ви. нейдзѣ; 'и (ѣи, ги); и (безъ удар.) союзъ. — ѣ, ѣ ви. ѣ; ѣ (безъ удар.) дат. пад. (ѣ, нейдзѣ). Ъ-отъ сторенъ одъ я, сѣ употребитъ къде по други поднаречія иматъ я; още на дат. падежъ, и 'сегдека сѣ произноситъ како е; напр. невѣста (невиаста), голѣма (голяма), нейдзѣ, менѣ; и др. сѣ произносятъ невеста голема, нейдзе, мене; освенъ ѣ (ѣ, нейдзѣ) кое 'секога зѣ произноситъ како ю. Ъ употребихме и во трекъ-то лице одъ множ. число, напр. пишѣтъ, пиѣтъ и др. Още та (тебе); та и да (со уд.) союзъ преп.; да (безъ уд.) союзъ; нема (= да не); нема (= не има); нѣма (няма) и др. Со удареніе още ю назначенъ винит падежъ, кога не можить лесно да сѣ узнантъ кой ю вин. падежъ; напр. Разделина найка плетить; тога кова детѣ ми го учить и др.

Въ пѣсни-те сѣ употребватъ падежи дательни, винителни, и творителни едни пѣти во найстари-отъ нѣтъ видъ; напр. брату, брата; коню, коня; викомъ, гласомъ; зме'отому, ратаетого, човѣкатога; ѣ, Бояни и др. Еднакво и въ разговорни-отъ языкъ, особено въ собствени-те нѣва, тѣе падежи одъ единст. число (въ местим. и во множ.) сѣ довардиха, напр. Николу, брата, кумотому, човѣкотому, човѣкатога (въ Струга); викомъ; менѣ, ѣ, нейдзѣ, нѣмъ, нѣхъ; и др. — Други достоизамечателни употребленія одъ падежи-те сѣ стретватъ, нѣено местоименія-та, кои по време, склопени на конец-отъ со корен-отъ, сто-

риха окончаніе-то (коо со премевеніа-та си чинитъ падежи-те), тіе местоненія да сѣ отдалечени одъ слова-та, на кон сѣ односятъ како падежи; напр. Стоянь ѣ майка велеше, ви. майка-ѣ (майкаѣ); майка Павѣ му предумивитъ; да го видишъ твой-го брата, еднакво: како майка ке ѣ кажамъ, (майкаѣ); бѣла Яна ѣ притекна (Янаѣ); и говоритъ 'уба'а Янаѣ; (тога коня дете ни го учитъ; помоги си свѣтя Петру); и си ѣ венча Бояна (Боянаѣ) и др.

Членъ одъ машки-отъ родъ сѣ употребитъ атъ, атъ, о, отъ. Сѣ употребятъ 1) атъ — по край Дунавски-те мѣста до Търновско; 2) атъ — по край Балкански-те северни старни; 3) а — на обе-те старни отъ Балкан-отъ, особено во Тракія; 4) о — одъ Сереско, доходвеещентъ до Кукушко, по дѣжина-та од Родопи до Самоковско, (Софійско) и сѣ извѣртвитъ до северни-те старни отъ Македонія; 5) отъ — на 'си-те други западни старни, како Охридско, Прилепско, Битолско. Множ. число одъ машки-отъ и женски-отъ родъ те (во 'си-те западни старни), а тѣ (тѣе) или ти (во восточни-те).

Погоре казахме че 'си-во почти пѣсни сѣ слушани одъ жени. Това, мислиме, ке приносить въ удивленіе 'секого, кой не знаитъ одъ близу наши-отъ народъ; за това не ке бѣше несовместно, ако нешто сѣ речитъ за народно-то хоро, това училище, каде сѣ усоваршенствувала народна-та ни поезія. Въ Струга на неголеми-те празници въ 'секоя махала сѣ чинитъ хоро; а во големи-те, како Велигденъ, Гюргевденъ и др. 'си-те моми сѣ бератъ на некоя градина надворъ одъ варош-отъ и чинѣтъ едно дѣлго хоро, коо водитъ танчарка-та со некоя пѣсна. Половина одъ хоро-то ѣ помогвитъ на пеењ-то, а друга-та половина преземвитъ 'секои стихъ дурн да сѣ свѣршитъ пѣсна-та. Тога хороводка-та или танчарка-та устѣпвитъ место-то си на друга-та мона, кон ѣ до нея, и коя заѣащатъ да водитъ хоро-то; а тая сѣ ѣащатъ на край-отъ. Кога сѣ свѣршитъ друга-та пѣсна, пакъ втора-та хороводка сѣ ѣащатъ на край-отъ, а тая що ѣ по неа сѣ чинитъ хороводка; и така со редъ 'си-те моми сѣ чинатъ хороводки неколку пѣти, ако хоро-то сѣ продолжи много време. Но обикновено тѣнец-отъ по-вике водитъ тая мона, коа иматъ хубавъ гласъ и знаитъ многу пѣсни. Танци-те още сѣ чинатъ подъ звук-отъ одъ гайда-та, или други свирби, на кон малу по малу ѣаѣ да отстапвитъ место пеењ-то. Такви народни хора сѣ чинеле и въ други-те градища како въ Охридъ, и Битола и др. Каде влезе порано употребленіе-то одъ свирба-та. Въ

Струга предъ неколку години во големи-те празници хоро-то сѣ чинеше околу църква-та, каде сѣ вѣха три хора: едно одъ девојки, друго одъ невѣсти, претъ одъ юнаци. Во Кукушъ на Велигденъ еднакво сѣ бератъ на едно место, каде моми-те играетъ на две или три хора, кои на играње-то сѣ здружватъ на едно много любовитно. 'Си-те моми двесте, триста или повике сѣтно подтърчватъ едновременно и беспогрешно, (кога сѣ слушатъ шумъ джугъ и едномеренъ); а после три чекори медленно едновременно сѣ враќаеатъ, и по 'сѣ-та должина сѣ слушатъ едномеренъ тропотъ од чевли-те нѣ.

Еднакви хора сѣ чинатъ и во источни-те старии, но повеликолепни въ големи-те села. Въ Панагюрище (по свѣденіе-то на Г. В. Чолакова) въ 'секой празникъ въ четири-те махали сѣ чинятъ по едно хоро, кое обикновено сѣ варшѣ со пѣсна или гайда. Часъ предъ захожданѣ-то одъ сѣнце-то моми-те сѣ распушатъ, и пакъ 'секой по махала-та со котла или стовна сѣ собираатъ на определена и за хоро способна чешма, каде вторично зафаќаеатъ хоро-то, кое сѣ продолжаватъ половина часъ. На едно общо хоро сѣ собираетъ моми-те кога водатъ некој момъ на венчанѣ. Тамо пречекватъ другарка-та имъ, како да искатъ последни пѣтъ да ѿ видатъ меѓу нѣхъ, и после да ѿ попататъ въ невѣстияски-отъ кругъ. Дури сѣ свршѣтъ венчанѣ-то и излезатъ одъ църковъ, моми-те надворъ продолжаватъ хоро-то, а после разходитъ 'секой дома. Тѣ моми, кои обикновено водатъ хоро-то, и знаатъ многу пѣсни сѣ едно или две въ едно село или градище. Одъ такви хороводки сѣ собрани најповике-то одъ тѣ пѣсни. Петнаесетина сѣ слушани одъ слѣпси (вид. 29, 30, 38, 47, 50, 55, 101, 148, 173 и неколку други).

Пѣсни-ве сѣ разделени на Самовилски, Църковни, Юначки, Овчарски, Жалбовни, Смешни, Любовни, Свадебни, Лазарски и Жетварски. На юначки-те подхогатъ Самовилски-те, Църковни-те и Овчарски-те; на Любовни-те 'си-те други. (До Самовилски-те сѣ кладени пѣсни подъ име „други стари,“ во кои повике сѣ представитъ да говоратъ дърва-та, птици-те и други животни). Това разделеніе по строга смисълъ не ѣ доварено. Одъ неколку пѣсни сме избрали похарна-та. Еднакви пѣсни сѣ кладени едни пѣти две или три, кога обе-те или три-те по поднаречіе-то или содржаніе-то нѣ сѣ любовитни. Меѓу пѣсни-те въ некои живо сѣ отражаватъ глобока старина со вѣрованія, кои сѣ односитъ дури на предхристјански-те времина; во други тѣ сѣ смешани со понови

иден; и така една частъ одъ пѣсна-та принадлежить на стари, друга на нови времена; а во други сѣ огледвѣтъ старина-та подъ ново облекло. Во обще 'си-ве пѣсни, освѣтъ неколку малобройни, имаеъ печать одъ народно-то просто, ясно и силно творчество, кое така живо трогать сѣрца-та ни. Народ-отъ нашъ въ найголема-та простота развиъ въ себе си божева-та умствена дарба; той чрезъ земледѣліе-то приближенъ до природа-та, живятъ въ 'секогашни сношенія со неа, така да речиме, сѣ разговарива со неа, сѣ одушевляваъ отъ неа, а цѣрпѣтъ тѣе богати изрекува, кои така силно поражаваеъ насъ со необикновена-та имъ хубавина и изразителностъ. И чужди-те пѣсни, по народни-осъ духъ изречени, имаеъ свои-те красоти; а кога поминиваъ у насъ безъ да сѣ слеаъ по народни-отъ духъ, како това сѣ чинѣтъ во нови по подражаніе преземани пѣсни, тога произлегуваъ нецѣлостъ, која доходинѣ до отвращеніе.

Народни-те пѣсни сѣ показателка на степен-отъ одъ умствено-то развитіе одъ народ-отъ, и огледало на негови-отъ животъ. Народ-отъ въ пѣсни изливаетъ чувства-та си, въ нивъ увековечиваъ живот-отъ му, и давнешни-те му подвиги, въ нивъ находинѣ душевна храна и развлеченіе; за това въ жалба и въ радостъ, на свадба и хоро, на жетва и гроздобрану, на везану и предану, по поле и по гори, щедро изливаетъ пѣсни-те, како одъ богатъ извор; за това можѣтъ да сѣ речѣтъ, че, народ-отъ ѣ 'секогашенъ и великъ пѣвецъ. У народи-те со кои той живеаъ по соседство или смешанъ сѣ стретваъ еднакви пѣсни напр. у Власи-те (Цинцари-те пес. 73), у Гърци-те (песн. 200); [еднаква Краковска пѣсна (вид. 262)]. Но найповише песни сходни имаѣтъ сѣ Хорвати-Сърбски-те особено тѣе, кои сѣ вѣртатъ околу време-то одъ Марка Крапе, и современи-те му герои. По разнообразни-те обстоятелства, кои сѣ искажваѣтъ, сѣ употребваѣтъ и разни стихови кѣси или дѣлги; така сѣ стретваѣтъ редови со четири, петъ, шестъ, седумъ, осумъ, деветъ, десетъ, одина'есетъ, дванаесетъ, трина'есетъ, четирина'есетъ и петнаесетъ слогови. Одъ 'си-те найповише сѣ употребваѣтъ десетосложни-те, и осмосложни-те; и обе-те, кога удареніе-то имаеъ на втори-отъ слогъ, признаваѣтъ необикновена живостъ и сила. Десетосложни-те принадлежатъ на юначка-та (епическа-та) епоха; Осмосложни-те ѣ преходъ одъ неа на понови времена, во кои сѣ проявили силни 'секакви движенія; за това и осмосложни-отъ, особено кога удареніе-то ѣ на втори-отъ слогъ, ѣ лекъ и бистръ како 'секавица, и силенъ како

роѣя (громъ). Обе-те сѣ употребватъ на юначки-те пѣсни; а осмо-
сложни-отъ по лекост-та му преходитъ въ любовни-те, въ кои най-
повике сѣ употребвтъ; еднакво и десетосложни-отъ по медлена-та му
равноумереностъ преходитъ во други. Четирисложни-отъ и шестослож-
ни-отъ сѣ употребватъ со еднакво теченіе на бистри и лесни изрекле-
ня. Двадесетосложни-отъ повике сѣ употребвтъ со еднаква сораз-
мерна бистрота на жаловни искажувания (вид. 229, 169, 232 и др.);
еднакво и четирна'есетосложни-отъ но, со заметна медленостъ (вид.
218, 224).

САМОВИЛСКИ.

1.

Јованъ Поповъ и Самовила.

Отъ Струга.

Кинисаѣ ми Јо'анъ Поповъ,
Да ми о'нтъ на Велигденъ
На Велигденъ на ораниѣ,
И ми поиде до пол-плати,
И излезе Самовила
Самовила Самогорска,
Платища-та му предстрети:
„Врат' сѣ, врати Јо'анъ Поповъ,
Не одай ми на Велигденъ
На Велигденъ на ораниѣ!“
Јо'анъ лепо говореше:
„Бегай, бегай Самовило!
Дан' ти слезамъ отъ моя-ва
Отъ моя-ва бърза коня,
Дан' те фатамъ за твоя-та
За твоя-та руса коса,
Дан' те вярзамъ бързу коню
Бързу коню за опашка,
Дан' те влечамъ, како брана.
Сѣ разлюти Самовила,
Та отпуши руса коса,
Му соннала бърза коня,
Да му пиетъ царни очи.

Сѣ разлюти Јо'анъ Поповъ,
Та ѣ фати Самовила,
Та ѣ фати за пейдзина
За пейдзина руса коса,
Та ѣ вярза бързу коню
Бързу коню за опашка,
Ѣ повлече, како брана.
Си ѣ носѣ дури дома;
Отъ далеку Майкѣ викатъ:
„Я излези мила Майко!
от' ти носамъ не'естица
Не'естица Самовилска,
Тебѣ, майко, отменица,
Татко-Ѣ бѣла променица,
Брату перче исчесцано,
Сестрѣ деса уилетена.“
Ѣ заключи десно крило
Десно крило ѣ шаренъ ковчегъ.
И седела три години,
Постигнала мѣшко дете,
И ханила чесна кума;
Ѣ кърстило мѣшко дете.
И ми дошла кумачина

Кунашина говореше:

„А не'есто Сатовица!
Малу 'оро да поиграшъ.
Малу 'оро Сатовицко!“

Сатовица говореше:

„Айви вио чесни куни!
Нек' ми пуштитъ Јо'анъ Поповъ
Нек' ми пуштитъ десно крило,
Така 'оро да поигра.“ —

„А не'есто Сатовица!
Бѣра немашъ, ке побегнишъ.“

Сатовица говореше:

„А егиди Јо'анъ Поповъ!
Ако те страѣъ дав' побегна,
Затворите мали врати
Мали врати и големи,
Така 'оро да поигра.“
Затвориле мали врати
Мали врати и големи,
Ѣ отключи десно крило.
Колку 'оро заиграа,
Излетала низъ баджа-та,
Свекърва Ѣ привикаа:
„А не'есто Сатовица!
Дете плачитъ за леланѣ

За леланѣ, за цицанѣ.“

Сатовица говореше:

„Кога ке ми дете плачитъ
Дете плачитъ за цицанѣ,
Да го кла'нишъ подъ стрѣн-те,
Ке заросамъ ситна роса,
Ке надоямъ машко дете.
Кога ке ми дете плачитъ
Дете плачитъ за леланѣ,
Да го кла'нишъ на кревет-отъ,
Ке пове'амъ тѣ'окъ ветаръ,
Ке залеламъ машко дете.“
Сѣ измами свекърва Ѣ;
Кога дете заплачило
Заплачило за леланѣ,
Си го кладе на кревет-отъ,
Не повеа тѣ'окъ ветаръ,
Тук' сѣ впушца Сатовица,
Си го зеде машко дете.
И сѣ пофали Јо'ану:
„А егиди Јо'анъ Поповъ!
Що ти сѣ тебѣ чинеше,
От' ке държишъ Сатовица
Сатовица за любенѣ!“

2.

Велигденска.

Отъ Прамѣтъ.

Оро ми играле триста Сатовици,
На варѣъ на планина, на ражна рудина;
Оро ми играле, Меѣтера немале.
Меѣтера дочуле дурѣ градъ Битоля;
„Кого ду пуштинѣ, Меѣтера да земитъ?
Аи да пуштинѣ, Гюрѣ Сатовица,
Гюрѣ Сатовица на крайна девојка;
Тѣа бърго 'одитъ и бърго до'одитъ.“

И ни ѝ пуцнале Гюрга Сатовила
 Гюрга Сатовила на крайна девойка.
 Двацѣ ни ѝ трепнала, треки пѣтъ летнала;
 Та ни ѝ отишла дури градъ Битоля.
 Тамо си го најде Дина ке ѣ ручатъ;
 По тилъ го удрила, заби испаднале;
 Въ глава го удрила очи искокнале;
 И ни го донесла на вѣрѣ на планина,
 На вѣрѣ на планина на рамна рудина.
 Тогай говореше стара Сатовила:
 „Свири, Димо, свири, ако намъ надсвиришъ,
 Ке ти ѝ да'мѣ Гюрга Сатовила
 Гюрга Сатовила на крайна девойка.“
 Свирилъ Димо свирилъ, три дни дни и три ноке,
 Три дни и три ноке, и ни 'и надсвирилъ.
 И му ѝ дадо'а Гюрга Сатовила.
 И си ѝ однесе Димо въ градъ Битоля,
 И си ѝ однесе во своя-та кука;
 И той си затвори баджи и мазгалки;
 И той си ѝ държа токму три години.
 Тая му стигнала едно машко дете.
 И ни канилъ кун-отъ, да го кѣрстятъ дете.
 И тогай му рече Гюрга Сатовила:
 „Отвори си Димо баджи и мазгалки,
 Сега Димо нигде веке не побегважъ,
 Защо я си имамъ то'а машко дете.“
 И съ изнами Димо и си отвори.
 Двацѣ ни ѝ трепнала, треки пѣтъ летнала,
 И си оста'ала то'а машко дете,
 И си ѝ отишла отъ ке ѝ та дошла.

3.

Сатовилско дзизданѣ.

Градъ градила Сатовила
 Ни на небо, ни на земи,
 Туку така подъ облака;
 Що диредзи ни рѣдеше

’Се юнаци отбирани
 Що пармади ни рѣдеше
 ’Се девойки отбирани;
 Що пенджери ни рѣдеше

'Се дечина отбирани.
Едно не ѝ достасало
То'а що ѝ сироти сѣнце.
Марко иматъ машко дете
Машко дете прегалено;
и го зеде машко дете,
Да го кла'нтъ на прозирци.

Марко ъ сѣ мило молитъ:
„Самовило мила сестро!
Тебѣ ти сѣ мило полянѣ,
Да ми гледашѣ машко дете;
То'а ми ѝ прегалено,
Бѣрго вода да му давашѣ!“

3.

Отъ Стрѣта.

Сѣнце-но ми ѝ на за'одѣ,
Самовила ѝ задѣ гора,
Мирче войвода предѣ неа,
Бѣрза ъ коня водеше,
Цѣрвенѣ ъ байракѣ носеше.
Мирче войвода говоритѣ:
„Самовила-ле, Майко-ле!
Доста ти коня поводнѣ,
Доста ти байракѣ поноснѣ.“
И Самовила вореше:
„Поводи Мирче поводи,
И цѣрвенѣ байракѣ поноси
До зелени-не ливагѣ,
До студени-не кладенци.
Тако сѣ женишѣ Янкула;
Деветѣ си сестри канило,
Десета сестра во кани
Десета сестра Коприна.“
Коприна во дворѣ седеше,
Гружка си керка чешлаше,
Како ъ лепо чешлаше,
Така ъ лепо плетеше,
Така ъ ука учеше:
„Гружко-ле керко, Гружко-ле!
Кога ќе одишѣ у вуйка
У вуйка, керко, на свадба,
Дан' фатяшѣ о'ро наколу,

Дан' пуцишѣ сая до зени,
Дан' кренишѣ превезѣ отъ очи;
Дан' те догле'атѣ вуйко ти
Вуйко тя, керко, Никула;
От' ѝ вуйко ти невѣренѣ
Невѣренѣ, керко, безѣ вѣра,
дан' ми ти крепитѣ страмота.“
Гружка отиде на свадба,
Гружка си майка не почу;
Си фати 'оро наколу,
Си пуци сая до зени,
Си крена превезѣ отъ очи.
Ми ѝ догле'а вуйко ъ,
Вуйко ъ лепо говоритѣ:
„Свато'и, бѣли свато'и!
Не преполывите пушки-те,
Не презобвите конѣ-те,
Но'еста ни ѝ во дворѣ.“
Гружка го вуйка дочула,
И люто ми прокълнала:
„О'ѣ леде боже милечекѣ!
Зароси роса кѣрва'а,
И погорещи каменѣ,
Потѣлчете го вуйка ми
Вуйка ми, боже, Янкула!
Како ми Гружка прокълна,
Пуста сѣ клѣтва Фатила.

Зароса роса кърва'а,
И погорещи камения,

И потаждко'е зуйко ѝ.

5.

Руса Стана и Самовила.

Отъ Стрѣта.

Ми станала руса Стана
На утринна на Велигденъ,
Съ промена, съ наружи,
Да ми о'нтъ рано въ църковъ.
Станѣ майка покарала:
„Айти Стано, мила керко!
Не 'одай ми рано въ църква;
Въ църковъ иматъ многу гяци,
Въ тебе ке съ упузеетъ,
църкви ке съ убореетъ.“
Съ малюти руса Стана,
Та си веде бѣла парта,
Си отнде во градина,
Та си седна подъ трандачилъ.
Колку парта ми отвила,
И ъ дойде Самовила
Самовила самогорска,
Самогорска прекуморска,
Ѣ се фърли на рамена:
Стани, Стано, да ме дарвишъ
Отъ твое-то бѣло лице!“
Руса Стана говореше:
„Айти тебѣ Самовило,
Айде майка да те дарвитъ
Отъ мое-то бѣло платно!“
„А егиди русо смяно!
Да бѣѣ брала бѣло платно,
Би ъ гора заградила

За юнаци, за девойки;
Туку стани да ме дарвишъ
За твон-те църни очи!“
„Айде, айде Самовило!
Айде майка да те дарвитъ
Отъ мое-то бѣло руво!“
„А егиди руса Стано;
Да бѣѣ брала бѣло руво,
Ке бѣѣ дѣбѣ изоблекла;
Туку стани да ме дарвишъ
За твое-то бѣло гърло!“
Стана лепо говореше:
Айде майка да те дарвитъ
За мей-отъ ко'анъ герданъ!“
„А егиди руса Стано!
Да дѣѣ брала ко'анъ герданъ,
Са'та гора ке ъ обко'аѣ
'Се со злато, и со стрebro
За уба'и девойки,
За свършени юнаци.“
Съ разлюти Самовила,
Ѣ отхвърти църни очи
Църни очи отъ глобо'я,
Бѣли раце отъ рамена,
Бързи нодзе отъ колена. —
„Ето тебѣ руса Стано!
Какъ съ везитъ на велигденъ
На велигденъ на добаръ денъ!“

6.

Неда и Самовила.

Отъ Стрѣта.

Кинисала бѣла Неда,
Да ми одѣтъ на планина
На планина со промена,
Да променитъ деветъ брака,
И десето братучеда.
Недѣ ъ сѣ вода спило;
И ъ воришъ деветъ брака
И десето братучеда:
„Менѣ ми сѣ вода спило,
Кѣде иматъ студна вода?“
И ъ воришъ деветъ брака
И десето братучеда:
„Слези, Недо, подъ планина,
Тамо иматъ два кладенца,
Еденъ студень, други тополъ;
Студени—отъ за пиеню,
А топли—отъ за переню.
Тамо иматъ жълто цвѣке,
Жълто цвѣке Самовилско,
Самовилско самогорско.

Малу Неда не дочула,
И ми слегла подъ планина,
Сѣ навила студна вода,
Изгазила жълто цвѣке
Жълто цвѣке Самовилско,
Самовилско самогорско.
Ѳ дойдо'е Самовили
Самовили самогорски:
„Дай ми, Недо, цѣрни очи!“
„Айви виѣ Самовили,
Самовили самогорски!
Да изиграѣ день Лазара,
День Лазара, день Велигденъ,
День Велигденъ, день Дюргев-денъ;
День Дюргев-денъ, день Петров-денъ,
День Петров-денъ, день Спасов-
денъ.“
и оста'и да изиграѣ
Да изиграѣ, да испеятъ.

7.

Ангелина и морска Самовила.

Отъ Прилепъ.

„Ангелино Самовилска зово!
Не 'оди во гора, не бери ми билки,
Не бери ми билки, не суши ми гора,
Не суши ми гора, брата да лекуешъ;
Братъ сѣ не лекуетъ.
Брата ти любитъ морска Самовила;
Ако не веру'ашъ, изкачи сѣ горе,

На върхъ на планина, на равна рудина,
 Та погледай долу по поле широко;
 Во поле ке видишъ дърво китатово,
 Подъ дърво-то седитъ морска Самовила,
 На скут-отъ ъ лежатъ твои мии брат-отъ;
 На скут-отъ ъ лежатъ, перче-то му пощитъ.
 Кога ке ъ видишъ, да не сѣ уплашишъ;
 Да не сѣ уплашишъ, и да не плачишъ;
 Туку да запеншъ и да сѣ на смеишъ,
 И да ъ речишъ — „спахо Самовило!
 Отпущи ми го мой мии брата.“
 Ангелина с' изкачи на върхъ на планина,
 На върхъ на планина, на равна рудина,
 И ми погледа по поле широко,
 И си догледа дърво китатово,
 Подъ дърво-то седитъ морска самовила.
 Не ми запеала, ни сѣ пасмееала,
 Тук' ми заплакала, и ми ъ викнала:
 „Юдо Самовило! отпущи ми брата,
 Ти що го любишъ до деветъ години!“
 Самовила тога люто с' налютила,
 Та ми го извисила до вишнего бога,
 Та ми го напраща залакъ по залака,
 Найголежъ залакъ колку мрваа носитъ.

8.

Отъ Късметъ.

Прошета сѣ Дола,
 Разшета сѣ она
 По поле широко,
 Но друми широки,
 Край дърво яворо;
 Подъ дърво-то седе
 Седе лудо младо.
 Отъ далеко вика
 Вика сѣ провика:

„Върни ми сѣ Доно,
 Върни ми сѣ мила!
 Немой ми си иди
 Овде подъ дърво-то;
 Оти ке зачинишъ
 Млада и зелена.
 Тува ми си има
 седужъ Самовили,
 Люлка си вързуватъ,

Тебе ми те чекать.“
 Какъ си дочу Дона,
 Какъ си дочу она,
 Назадъ съ повърна
 Дона си отиде;
 Отъ далеко вика
 На нейна-та майка:
 „Ей излез' излез,
 Моя стара мате!
 И ти да ме видишъ,
 И я да те видамъ;
 И ти да ме простишъ,
 И азъ да те простамъ;
 Оти ке загинамъ
 Млада и зелена.“
 Па изглеже майка ъ
 Веле и говоре:
 „Не бой ми съ щерко!
 Ти не си умирашъ;
 Тейко ти за тебе
 Курбанъ ке заколе.“
 Тогай веле Дона
 Нейна шила щерка:

„Юди курбанъ нейкятъ,
 Туку човетъ сакатъ.
 Постели нарѣди
 Наша-та одая,
 Ясъ да си легнамъ.“
 И нейна-та майка
 Посла одая-та.
 Тогай та си легна
 Дона шила Дона,
 На шайка ъ веле,
 Веле и говоре:
 „Пойди да ми викашъ
 Мой-те вѣрни дружки,
 Они да ми видатъ
 и азъ да ъм видамъ;
 Они да ми простатъ,
 И азъ да ги простамъ,
 И да имъ наржчамъ,
 Язе ка ке украсъ,
 Гроб-отъ да ми приватъ
 Сосъ деветъ вртици,
 Ветаръ ка ке духне,
 Мухла да разнесе.“

9.

Велигденска.

Отъ Примекъ.

Шеталъ Марко низъ гора зелена,
 Що ни шеталъ три дни и три нока,
 Не можитъ вода да ни наидитъ,
 Ни за пиетъ, ни да съ изжіетъ,
 Ни за себе, ни за бърза коня.
 Па говори Марко Кралевике:
 „Варай горо, горо Димна-горо!
 Камо ти вода да съ напѣамъ,
 Немашъ да пѣамъ, ни да съ изжіамъ
 Да би ми те ветаръ исушило!

Да би ми те сонце изгорело!
 Димна гора Маркоѣ говореше:
 „Айти Марко, айти добаръ юнакъ!
 Немой каляни гора Димна-гора
 Туку каляни стара Самовила,
 Що собрала седумдесетъ кла'ѣнця;
 Да внесе на въръхъ на планина,
 Да прода'атъ еденъ бардакъ вода
 Еденъ бардакъ за църни-те очи.“
 Марко ли си съ коня говореше:
 „Айти коню, мое нило добро!
 Али можешъ ти да ме изнесишъ,
 Да отепамъ стара Самовила,
 Да растурамъ седумдесетъ кла'ѣнци?“
 Коня Марку ли му говореше:
 „Подстегни ме съ дванаѣсетъ колани,
 Два-та нѣ да съ обидиме.“
 И му стегна дванаѣсетъ колани,
 И г' изнесе на въръхъ на планина;
 Да отепа едара Самовила,
 И растури седумдесетъ кла'ѣнци.

— ~ ~ ~ —

10.

Отъ Панагюрище.

Заградила Самовила
 Заградила вито кале
 Ни на небе, ни на земя,
 Загради го въ теменъ облакъ.
 Што бѣ побивъ побивала
 'Се юпаци погодени,
 Што бѣ препливъ преплитала,
 'Се девойки бѣлодики;
 Што бѣ прядо предлагала
 'Се невести чернооки;
 Што бѣ покривъ покривала
 'Се дечица пеленчета;
 На порти-те диреци-те

'Се клетове дѣлобраде;
 Што бѣ подбигъ подбивала
 'Се клетници бѣлополи.
 Не стигнаха Самодиви
 Седумдесе дребни деца,
 Да покрѣ вито кале.
 Хабаръ прати Самодива
 Хабаръ прати во Прасково,
 На Прасковски чорбаджин:
 „Да ми дадатъ Прасковчено
 Край Дунава гѣсти села,
 Да обера дребни деца,
 Да покрѣ вито кале.“

Собраше ся Прасковчене,
 Собраше ся, сдумае ся;
 Не давае Самодива,
 Край Дунава гъсти села,
 Да обере дребни деца;
 Давале ѝ планинѣ-то,
 Да излезе со вихрушка,
 Да обере вити ехли

Вити ехли, и борове,
 Да покрѣ вито кале.
 Ъдоса ся Самодива,
 На излезе на планина;
 Три дни валя, три дни духа;
 Искубала вити ехли
 Вити ехли и борове,
 Та покрѣла вито кале.

ДРУГИ СТАРИ.

11.

Отъ Прилепъ.

Крѣзъ планина пилица цропела,
 Крѣзъ ливагѣ цвѣкя разцутила
 Во ливада зелено езеро,
 Во езеро асджеръ ненаситни,
 Секон денъ п' еденъ човскъ ядитъ.
 Съ изредило сите девойки,
 Ред-отъ дойде на царсва керка.
 Царъ керка си ми си промени,
 ъ промени съ вѣла и кадифе,
 ъ однесе дурѣ край езеро,
 Край езеро п' асджеръ ненаситни;
 А той оба ми 'и погълтналъ.

12.

Проданъ и два брака.

Отъ Рукѣшъ.

Останао Продане сврачевце,
 Съде с' майка, а безъ баща.

Твоя-та майка чуждо ткае
 Чуждо ткае, чуждо преде,

Туку тебе да изгледа.
Изгледа те, порасна те,
Учини те големъ юнакъ,
Големъ юнакъ за женение;
Тѣ ми съ прочу, Продане,
По сѣ-та земя околна;
Тѣ съ чиня юречно,
На борение борбаджіа,
На камей-отъ намдаржіа,
На скокание надскокува.
Дочуха те до два знеха,
До два знеха до два брака,
До два брата отъ небо-то,
Съ свалиха стредъ село-то,
Стредъ село-то на собор-отъ,

На собор-тъ на бейлик-отъ,
Да пита'а стара баба:
„Дека седе сиракъ Проданъ;
Ойди, бабо, му нарѣчай,
Нека дойде на сабор-отъ,
Да с' боремо два юнака.“
Со Продана съ борі'а
Токму три дни и три нока,
Отъ ясняна темна мъгла,
Темна мъгла попаднала,
Ситна роса заросила;
И си блъсна, и си тресна.
Си дигнаха сиракъ Проданъ
Сиракъ Проданъ на небо-то,

13.

С т о й н а .

Отъ Струга.

Стойна ми зме'а любила,
Любила що го любила
За двана'есетъ години;
Никой ъ Стойна не узна,
Дури съ сама казапа:
„Майко-ле мила майко-ле!
Излези надворъ, да видишъ,
Да видишъ чудо големо, *)

Стойна ми зме'а любила
За двана'есетъ години,
Никой не, майко, не узна.“
Дури излезе майка ъ,
Тука си Стойна не наиде;
Шаренъ ъ гайтанъ догледа
Могю две темни облака.

*) На 'си-не куки ведрини
А на наша-ва облачно...
Малу що ми ъ догледа
Мегю две темни облаци,
Шаренъ ъ гайтанъ дзунеше.
Пакъ Стойна ми съ поврати:
„Майко-ле, мила майко-ле!
Ти сега да ме не чекашъ,

Туку да чекашъ въ година,
Со русо момче предъ мене
Со мъшко дете на раце.“
Кога ми дойде вгодина
Со русо момче предъ неа,
Со мъшко дете на раце;
Перче-то му съ вееше
На широки-те рамена. —

14.

Трандафила и змехъ.

„Море моме Трандафиле!
Що сѣ вършишъ не сѣ мѣжишъ,
Три години шестъ пѣрстени?“ —
„А друженки невѣрници!
Що не мене не вѣрвите?
Змехъ не любитъ три години,
Я не пожажъ да г' одеяжъ.“
„Море моме Трандафиле,

Я пойдя си во градина,
Да наберишъ гармотарни;
Та пойдя си нови назаръ,
Та купи си ново гарне,
Да 'я варишъ спроти страда,
Да 'я пиешъ спроти петокъ;
Така да сѣ змехъ оделитъ.

15.

Яна и Детелинъ войвода.

Поболнала сѣ Янина майка,
Що ми лежала деветъ години,
Ми скинала деветъ постели,
И ми лежала ми заплакала:
„Офъ леле боже, о мила боже!
Какъ не си нѣкогъ ущ' една керка,
Ущ' една керка, како Яника,
Та да ми станитъ рано на утро,
Да сѣ умиетъ, да сѣ прекръститъ,
Та да ми пойдитъ на студна вода.
На студна вода на нова чешма,
Да ми донеситъ студена вода,
Студена вода на полу цѣнке;
А я си пѣа студена вода,
Студена вода на полу раски.“
И ми ѣхъ дочу 'уба'а Яна,
И си станала рано на утро,
И ми сѣ изми и сѣ прекръсти,
И сѣ промена, и сѣ наружи;
Не сѣ промена, како девойка,
Тукъ сѣ промена, како невеста;

И та си зеде две ведре въ рѣце,
Та си отиде на студна вода,
На студна вода на нова чешма:
Тамо седитъ Детелинъ войвода.
Того ми рече 'уба'а Яна:
„Нацърпете ми студена вода!“
Того му велѣтъ момци зме'о'и
Момци зме'о'и, койня ду'о'и:
„Детелинъ войвода нашъ господине!
Та що ми дошло 'убо'о дзвере,
То'а ни сакатъ студена вода.“
Того ни велѣтъ Детелинъ войвода:
„Ак' ѣ не'еста напълнете ѣ,
Напълнете ѣ, испратете ѣ,
Ак' ѣ девойка донесете ѣ.“
Того му велѣтъ момци зме'о'и
„Не ѣ девойка тук' ѣ не'еста.“
Ѣ напълнѣе студена вода,
Студена вода на полу цѣнке,
Ѣ напълнѣе, ѣ испратѣе.
Колку замина 'уба'а Яна,

И съ обзърна и прого'ори.
 „Егиди море, Детелинъ войвода!
 Ни сумъ девойка, ни сумъ не'еста,
 Туку я сумъ си 'уба'а Яна,
 Ти що ме питашь деветъ години.“
 Колку ъ дочу Детелинъ войвода,
 Що си япнало бързего коня;
 Со коня търчатъ, не си ъ етасвить,
 Съ яболко фърлятъ, не ъ досегвить.
 Колку си влезе въ майкини порти,
 И ъ викнала на мила майка:

„Стани ми, стани, а мила майко!
 Ясъ ти донесофъ студена вода,
 Студена вода на полу цвѣке,
 Да си оладишь бѣло-то гърло,
 Да ти оздравѣ бѣло-то сърце.“
 Колку съ напя Янина майка,
 Колку съ напя студена вода,
 А ми съ напя, а душа даде.
 И ми ъ дойде самъ войвода-та,
 Мила-та майка си ъ закопа,
 'Уба'а Яна си ъ залюби.

15.

Яна и Петре.

Безпогледствъ отъ Присетъ.

Попиталъ Петре 'уба'а Яна,
 Вреке ъ питалъ деветъ години,
 Не му ъ далъ ни десета-та;
 Та ми говоритъ Петре войвода:
 „Ой нека, пека, 'уба'а Яно,
 Разболи ке съ твоя-та майка,
 Да ке посакатъ отъ любе вода,
 Отъ любе вода отъ кла'енец-отъ,
 Отъ кла'енец-отъ, отъ джуверъ гранка,
 Отъ джуверъ гранка чудна подната.
 Съ поболкла Янина майка.
 Двори си шетить 'уба'а Яна;
 И си говоритъ Янина майка:
 „Ей боже, боже, ей мили боже!
 Како си немамъ ущ' една керка,
 Ущ' една керка, како Яника,
 Да ми залентъ отъ любе вода,
 Белки ке уирамъ, белбки ке станамъ“!
 И ми ъ дочу 'уба'а Яна,
 И си отиде земни келари,
 И си отвори отъ снаха ковчегъ,
 И си изваде снахино руво,

И сѣ промени отъ снаха руво,
И си та кладе венецъ на глава,
И си та зеде ведрѣца въ рѣце,
Та си отиде любе на вода.
Тако го наѣде Петре войвода,
Кѣде си распнелъ до два шатора,
Едни-отъ цѣрвенъ, други-отъ зеленъ;
Подъ цѣрвени-отъ самъ Петре седитъ,
Подъ зелени-отъ Петре'а войска.
Та ми говори 'уба'а Яна:
„Сустѣли войска Петре войвода,
Сустѣли войска да си поминамъ!“
Сустѣли войска Петре войвода,
Си поминала 'уба'а Яна,
И си заеа отъ любе вода.
Кога сѣ врати сѣ вода по рѣце,
Нейзѣ въ рече Петре войвода:
„Тако ти бога младо невесто!
Чиѣ си снаха, кому си любѣ?“
На той часъ нему сѣ отго'ори:
„Тако ми бога, Петре войвода!
Нико сумъ снаха, Никою любѣ.“
Малку извинна, шега сѣ подби:
„Ейгиди, гиди, Петре войвода!
Кога не позна 'уба'а Яна,
Барѣ не позна деветъ прѣстени,
Що си 'и леагъ, що си 'и правягъ?“
Рече, и спѣрсна Яна да бегатъ;
И ми ъзъ дочу Петре войвода.
Петре на конѣ, Яна на полѣгъ;
Петре на полѣгъ, Яна на порта.
Со стрѣла стрѣлитъ, не ъзъ устрѣлитъ,
Со конѣ тарчатъ, не ъзъ етасуватъ.
Петре на порта, Яна во дворѣ.
И си ѣ даде майкѣ си вода;
Тогѣй сѣ напѣ, и си оздрави.

16.

Яна и Слънце-то.

Отъ Стрѣла.

Постигнала съ 'уба'а Яна,
 Стигнала ми съ на день Велигденъ,
 Кръстѣла ми съ на день Гюргевденъ,
 Заборвала ми на день Спасовденъ,
 Ми за'одила на день Петровденъ.
 Ми ъ дочула Янина кума;
 Тога ъ рече Янина кума:
 „Дегиди мори 'уба'а Яно!
 Ясъ ти съ молямъ, и ти нарѣчвамъ,
 Да не излегнишъ денѣ безъ убрусъ,
 Денѣ безъ убрусъ, ноке безъ свѣща,
 Дан' те догледатъ слънце'а майка,
 Дан' те посвѣршишъ за ѣсно слънце.“
 'Уба'а Яна кума не почу;
 Тукъ ми излезе денѣ безъ убрусъ,
 Денѣ безъ убрусъ, ноко безъ свѣща.
 Ми ъ видела слънце'а майка,
 Ми ъ посвѣрши за ѣсно слънце,
 Ми ъ посвѣрши, и ми ъ зеде.
 'Уба'а Яна не ми зборкеше,
 Не ми зборвала за три години.
 Тога му водитъ слънце'а майка:
 „Дегиди слънце, а ѣсно слънце!
 'Уба'а Яна ми отѣмела;
 Да оста'ние 'уба'а Яна,
 Да ъ зо'ние Дзвездоденица,
 Дзвездоденица бѣргозборинца.“
 Њсно-но слънце майка почуло.
 Ми ъ посвѣрши Дзвездоденица,
 Си ъ посвѣрши, и си ъ зеде,
 'Уба'а Яна вени бегаше. *)

*) По друга: Њѣма ъѣмачка, слепа слепачка;
 Њѣма ъѣмачка гуски ми паситъ
 Гуски ми паситъ, патки ми равнитъ...

Ми ѝх клado'е Дзвездоденица
 Ми ѝх клado'е лѣтъ да си меситъ,
 'Уба'а Яна свѣща въ свѣтитъ.
 Въ догорѣла бѣла борина,
 Въ изгорѣ'а тонки-те пѣрсти,
 Въ с' истощ'е злати пѣрстени.
 Тога въ рече Дзвездоденица,
 „Дегиди мори слѣпа слѣпачка,
 Ако си нѣма, ти не си слѣпа,
 Изгорѣ'а ти тонки-те пѣрсти.“
 Съ отго'ори 'уба'а Яна:
 „Дегиди мори Дзвездоденице!
 Ясъ ни сумъ нѣма, ясъ ни сумъ слѣпа;
 Туку не зборвамъ, атаръ си дѣржамъ;
 Първа година чѣсъ сумъ чинила,
 Чѣсъ сумъ чинила на шой-отъ татко;
 Втора година на мила майка;
 Трека година на вѣсно сѣнце.
 Богъ ми ѝх убилъ моя свѣскрѣва,
 Защ' не почѣка чѣсъ да досторамъ,
 Тукъ те донесе тебе овдека.“
 Ми ѝх дочула сѣнце'а майка,
 Каде ни зборвѣтъ 'уба'а Яна.
 Ми сѣх налюти сѣнце'а майка,
 Ми ѝх истѣра Дзвездоденица,
 Дзвездоденица, бѣргозборница.

17.

Тодора керка.

Отъ Стрѣла.

Постигнала млада Мокирица,
 Постигнала до деветъ момички,

Дзвездоденице, бѣргозборнице,
 Бѣргозборнице, остроножице!
 Кога ми дойде, кога прѣсече?
 Ясъ не сумъ нѣма, нито сумъ слѣпа....
 Тога си зборвѣтъ на свой-отъ стопанъ:
 „Тѣ не бѣтъ нѣма, тѣ не бѣтъ слѣпа!“

На десе-то тепка останала,
 Тога зборвитъ Момир-бегъ войвода :
 „А невесто млада Момирице!
 Ако стигнешъ десето момичка,
 Ке ти встанъ подзе отъ колена,
 Ке ти встанъ рѣде отъ ралена,
 Ке тѣ отвѣрташъ очи отъ глобо'и,
 Ке т' оста'ашъ млада темничарка,
 Ке т' оста'ашъ млада улогарка!“
 Кога дойде време да постигнитъ,
 Си ъ зеде наймала Тодора,
 Си отиде во гора зелена,
 Ми седнало подъ зелени л'оръ;
 Си постигна млада Момирица;
 Не ли бѣше десето момиче,
 Туку бѣше едно малшко дете.
 Си го зави во кумашъ пелена,
 Си го повн со сѣрисни повой.
 Дете плачитъ дуръ лиска съ ронѣтъ.
 Съ распули млада Момирица,
 Догледала оганъ на планина,
 Си ъ пуци Тодора малечка,
 Ъ довесе оганъ отъ планина.
 Разваляше спани-во огне'и,
 Изгреае дете малечко'о.
 Ми заспаа млада Момирица.
 Си дойдо'е до три наѣчници;
 А Тодора очи не затворатъ,
 Гле'атъ, слушатъ до три наѣчници : —
 „Първа велитъ, ай до го земиме;
 Втора велитъ да го не земаме,
 Дурн да съ дете сторитъ,
 Дете сторитъ до седумъ години;
 Трека велитъ нека раститъ дете,
 Да съ сторитъ юнакъ за женени,
 Ке му свѣршѣтъ 'уба'а не'еста,
 Ке му свѣршѣтъ и ке ъ земеетъ;
 Ко ке одѣтъ въ цѣрковъ на венчанъ,
 Тога юнаак да си го земиме.“
 Наѣча'е и си побегна'е.

Растло дете и ни ж порастло,
 Растло дете дур' съ стори юнакъ,
 Съ сторило юнакъ за жененъ;
 Ми посвърши 'уба'а не'еста;
 Дошла ко'а за да ѝ земеетъ.
 Тога зборвѣтъ Тодора малечка:
 „Ай ти тебѣ, моя шила майко!
 Не пра'и го брата зеташина,
 Дур' да земие 'уб'а не'еста;
 Защо кога дете си постигна,
 Наръча'е до три наръчници:
 „първа рече ай до земие;
 Втора рече да го оstayме,
 да съ сторѣтъ до седумъ години;
 Трека велѣтъ нека ристѣтъ юнакъ,
 Да съ сторѣтъ юнакъ за жененъ;
 Ко не свършѣтъ 'уба'а не'еста,
 Ко не свършѣтъ, и не ж земеетъ,
 Ко не одѣтъ въ църковъ на венчанъ,
 Тога юнакъ да си го земие.“
 Си отиде наймала Тодора,
 Си отключи шарена ковчега,
 Си взвѣи рубо зеташинско,
 Съ промена наймала Тодора,
 Съ напра'и млада зеташина,
 И си зеде китени свато'и,
 Си отъде по 'уба' не'еста.
 Отидо'е и си ѝ зеде'е,
 Си 'ойдо'е църковъ на венчанъ.
 Задале съ силни-не ветро'и
 Задале съ мгли и пра'о'и,
 По нивъ идѣтъ силни вѣулицы,
 Го кренале млада жеташина,
 Ъ кренале наймала Тодора,
 Ъ крена'е дурѣ подъ облаци;
 Не съ буде веке що съ стори.
 За брата си сестра съ загуби,
 Куртулиса свой-отъ мѣли братецъ,
 Що ни бѣше еденъ синъ у майка.
 Ак' загина наймала Тодора,

Не загина млада эстандина,
Съ кerdоса нейдзинъ или братецъ,
Съ кerdоса съ 'уба'а не'еста.
Кой ке чуеъ 'се паметь да пнать.

19.

Яна Кукавица.

Отъ Куката.

Що б'лен, що лелен
На върхъ б'ла Б'лашица?
Дамъ ни сѣ соспи снеги,
Ели сетъ б'ли лебеде? —
Не сетъ б'ли соспи снеги,
Не сетъ б'ле лебеде;
Тук' н билъ еденъ б'лъ чадиръ,
Подъ чадир—о млади Стоянъ,
Млади Стоянъ боленъ лежи,
На сестра му говореше:
„Мори сестро б'ла Яно!
Пойди, Яно, ми донеси
Отъ б'лъ Дунавъ студна вода!“
Яна брату говореше:
„Варай брате, млади Стоянъ!
Язе п'т-а не си знаиъ,
Да си пойдакъ на б'лъ Дунавъ,
И да пойдаиъ, и да дойдаиъ.“
Стоянъ веле и говоре:
„Мори сестро, жадна Яно!
Пресечи си мало п'рсте,
Да протечатъ ц'рни к'рви,
Ка ке ж'рвишъ низъ гора-та,
Бележувай д'рво каменъ;
Ка ке по'нишъ на б'лъ Дунавъ,
Да наленшъ студна вода,
И пакъ назадъ да сѣ ж'рвишъ;
По б'ленки п'тъ ке найдишъ.“
Яна брата послушала,
Пресекла ъ мало п'рсте,

Книксала низъ гора-та,
Д'рво каменъ бележила,
На б'лъ Дунавъ отидела,
Студна вода наелала,
И пакъ назадъ сѣ върнала.
Нели Яно, жадна Яно!
Нелъ зароси с'тна роса,
Т'а си изми б'лешки-те
Белешки-те ц'рни к'рви,
Що бележи д'рво каменъ.
Нели Яна, жадна Яна,
Нели п'т-а си заб'рка,
Т'а заскита низъ гора-та.
Три дни ходи, три дни шета,
Никакъ д'ра не сѣ найде,
Да си поиди при брата си
При брата си боленъ Стоянъ.
Тогай Яна, жадна Яна
Жално бога помолкла:
„Варай боже, мили боже!
Чин' ме, боже, малко пиле,
Сино пиле кукавица,
Да си леталъ по буки-те,
Да си б'ркаиъ моя брата,
Моя брата боленъ Стоянъ!“
И господъ ми н послуша,
Т'а н чини сино пиле,
Сино пиле кукавица,
Що си кукать и денеска.

Стойна и Юди.

Стойно ле, лична невесто!
Седнала Стойна, седнала
На първи великъ четвъртокъ,
Да шие Стайна, да крое
На Стоя тенка кошуля,
За себе бѣла сагіа.
Тамъ дека она шіеше,
Тамъ дека она кроеше,
Свиха сѣ, Стойно, завиха
Две силни вили ветрушки,
Тѣ ми те, Стойно, завиха,
Тѣ ми те тебе дигнаха,
Тѣ ми те тебе носиха
На Юдянско 'оролище
'Оролище, виролище,
Дека Юди 'оро игратъ.
Те Фаті'а на 'оро-то
На 'оро-то на танец-отъ.

Стойна си 'оро играе
Играе и складни роне.
Догледа ъ стара Юда,
Тѣ ѝ веле и говоре:
„Стойно ле лична невесто!
Що 'оро играешъ и плачешъ?
Даль ти ѝ тешко за дома,
За твое-то машко дете,
За твоя-та първа любовъ?
Не бери кахаръ, касаветъ;
Вчера отъ там' диняхме
Край вашия-те тешки порта;
Твоя-та стара свекърва
Машко си дете люляше,
Емъ нему песна пееше:
„вани ми сино, сираче!
Кога си ризикъ немадо,
Майка-ти да те изгледатъ.“

Олошки-те отъ градина-та.

Сѣ повали жълта дуна отъ градина-та, —
„Како мене, сироти мене по 'убо' нематъ?“ —
ѣ дотула яболшница отъ градина-та, —
„Що сѣ валишъ жълта дуно кошогла'нице!
Я ке родашъ многу бляги яболка,
Ке не адѣтъ нѣзе по ракіа. —“
Ми ѣ дочу грандафил-отъ отъ градина-та, —
„Що сѣ валишъ яболшнице бре шупливце!
Я ке цуtamъ многу цвеке въ година,
Ке не берѣтъ многу млади юнаци,
И невести, тѣ и млади девойки.“
Ми го дочу крива лоза винена, —

„Що съ фалишъ трандафилу окаланику!
 Ясъ ке родамъ многу грозѣ въ година,
 Ке оженамъ многу млади юнаци,
 Ке омъжамъ многу млади девойки,
 Ке закопамъ триста старци, старици,
 Ке си кърстамъ триста лудя дечина.“

22.

Ракъ и жаба.

Киписало раче осмокраче,
 Киписало дълго нустакниче,
 Да ни тражигъ 'уба'а невеста
 За своего сина осмокрака.
 Ми одило раче, що одило,
 И ми найде жаба кречаного,
 и ъ зборвигъ раче осмокраче:
 „А егиди жабо кречаного,
 А егиди жабо пълвооко,
 Дай керка за сина осмокрака!“
 Тогя зборвигъ жаба кречаного:
 „Витосай съ, раче осмокраче,

Айда' отъ 'тука, дългостакиче!
 Своици дошле чесоглавци,
 За миука ни смърдоглавци,
 Дали ни сѣ како тебе!
 Не ти да'амъ керка кречаного
 За твоего сина осмокрака.“
 Съ налюти раче осмокраче,
 Съ налюти дълго нустакниче,
 Си истаргил сабя шаварліа,
 Да посечигъ жаба кречаного;
 Си истаргил пушка бозо'ица,
 Да отепатъ жаба кречаного. —

23.

Куси врабецъ и невеста Подмрежица.

Посвѣришилъ съ куси врабецъ
 За девойка подмрежица;
 Си покани, си пособра
 Сто свато'и сколовраници,
 Утица-та старосвятецъ,
 Сто скакульци бързи коньи,
 Орлища-та побратими;
 Отидо'а по невеста,
 По невеста подмрежица.
 Пѣтемъ нашле нива просо;

Съ враті'а сколовраници,
 Да си коня назобаеъ,
 Невеста си оста'ило
 Да ъ вардѣтъ побратими,
 Да ъ вардѣтъ по край тѣриѣ.
 Долетало диво пиле,
 Ъ грабнала невеста-та,
 Распердуши невеста-та,
 Секоѣ тѣриче и тарбуече,
 Секоѣ грузче и пердуфче.

Кога дойде куси врабецъ,
Съ зачуди царя сиромашъ,
Що да чинить, какъ да чинить.
„Деле, деле я сиромашъ!“

Аль не'еста да си жала,
Али просо да жаламе?
Арно койни назоваме,
Къде ке 'и однесиме?“

24.

Цуцулина и Тресопатка.

Отъ Прага.

Съ посвѣршилъ Цуцулина, Гугу-
лина, гун, гун, гун,
ѣ посвѣрши мала тресопатка;
Си покани сто свато'и,
Сто свато'и, петъ кумо'и,
И четири деверчина,
Ке ми одѣтъ по невеста
Цуцулину Гугулину.
Кникса'а да си одатъ,
Да си одатъ, по невеста.
Напредъ 'одатъ самъ Цуцуль нашъ,
Самъ Чуцуль нашъ зетанина,
И по него сто свато'и,
Сто свато'и петъ кумо'и,
И четири деверчина.
Съ заведе темна магла,
Тая идеть пра'ѹ на ники;

Не ми било темна магла,
Туку било консо пиле.
Ми парсна'а да бегаетъ
Сто свато'и, петъ кумо'и,
И четири деверчина;
Кой подъ грутче, кой надъ грутче,
Кой подъ тариче, кой надъ тариче,
Кой подъ глокче, кой надъ глокче,
Самъ зетанинъ во кълпина;
Оста'и невеста-та,
Оста'и на полшати.
Си ѣ вати консо пиле,
Кога очи целуваше,
Царя карин ѣ течѣ'а;
Кога гърло целуваше,
Перду'и-то ѣ скубеше.

25.

Цуцуль пасить гояда
По край река Ситница;
Поминала лисица:
„Добро утро Цуцуле!“ —
„Далъ богъ добро лисица!“ —

„Що вѣща ѣ на село?“ —
„Ми съ женить комаръ бей
За мушкетка девойка.
Болѣа куки метеше,*
Болѣче-то ѣ расеше;

*) Петель дърва цепеше,
Кокошка му редеше;
Жаба огонь валеше,
Отъ ощо го валеше,
По'нке го гаснеше;

Болва тѣпанъ биеше,
Мечка тесто валькаше,
Отъ ощо го валькаше,
По'нке го лалаше.

Вощка оганъ валеше,
Воще-то го гаснеше;
Мечка тосто валеше,

Пойке го лалаше,
И на мече да'аше.

26.

Комаръ бей съ женеше,
Мушкетъа си плачеше,
Комаръ бей на тешеше:
„Малчи, малчи мушкетчо!“

Утре 'одакъ въ Битоля,
Да ти купамъ конгула,
Конгула-та плетена,
Горе долу везена.“

27.

Свадба отъ ракоби-те.

Отъ Сегута.

Рако'и-те свадба чинятъ,
А жельки-те панагюрятъ.
Съ посварши желюрок-отъ,
Съ посварши кутра желька,
Кутра желька за невеста.
И си стала желюрок-отъ,
Дойде ко'а, дойде време,
Да съ берятъ 'си свато'и.
Съ пособра куси врапси,
Куси врапси за свато'и;
Съ пособра уташина,
Уташина кумашина;
И си зеде за старосватъ

За старосватъ сколовранецъ,
Побратими биябимъчина,
Киниса'е по невеста,
Отидо'а во дворо'и.
Ми играетъ, ми скокаетъ,
Ми адеетъ, ми пиветъ.
И подстана желюрок-отъ,
Съ подскачи на скала-та,
И ъ виде кутра желька
Промената, наружена,
Ѣ целива бѣло гърло.
Съ зедо'а, отидо'а,
Со желька-та с' кердоса'е.

27.

Еджикесе.

Рако'и-те свадба чинятъ,
А жельки-те панагюрятъ,

Ежо'и-те севръ чинятъ.
Ми съ спущи едно еже,

Ми целва една желка.
Ѣ догледа желорон-отъ,
Та съ спуци по еже-то:
„Море еже пуцарце,
Чіа жена ся целвалъ.“
Рак-отъ му съ отго'орвѣтъ:
„Море еже пуцарце!
Міе на бракъ те канѣме,
Да ни идешъ, да ни шѣешъ,
Големъ лѣнкъ да ни чинишъ,

Не да бацишъ чужа жена!“
Кутро еже с' отго'орвѣтъ:
„Море раче осмокраче,
Море дългомустаквиче,
Море люто кавгаджиче,
Ко ке идешъ, ко ке шѣешъ,
Лѣли ке съ опіанишъ,
Та 'се ке си забора'ишъ
Кое ѣ свое, кое ѣ чужо.“

ЦЪРКОВНИ.

29.

Аврамова осертва.

Поканилъ Авраамъ гостюбець,
Поканилъ гости пріятели:
„Ядете, пито, бога молите,
Да ни да'ишъ господъ чедо
На деведесетъ деветъ години,
Да ни да'ишъ отъ сарче чедо;
На skutamъ да турашъ, тате да викатъ;
И я богу ке го чувашъ,
Жертва богу ке го приложамъ.“
И му даде господъ чедо,
На дете Исакче му клado'а, (име),
Отъ ощо на дете имлосъ имаше.
Растнало дете деветъ години.
Господъ го допрати ангел-отъ
Ноке въ соне да му съ вѣлѣтъ,
Ангелъ съ яви и' Аврама гостюбца:
„Камо ти жертва, що богу си таксалъ?“
Па ни стана гостюбець Авраамъ
И му велѣтъ на дете Исакче:
„Земь си, синче, остро секирче,
О'и ми, сину, въ ограда зелена,

Дърва да беришъ, огонь да вагаишъ;
Татко ти ке до'ишъ, жертва да чинишъ,
А ти, сину, сеиръ да гледаишъ.“
Отъ ощо дете нѣлюсъ нѣлаше,
Па си зеде остро секирче,
Дърва собервишъ, огонь навалъвишъ,
Огонь навалъвишъ, и пѣсма си пѣишъ:
„Татко ке до'ишъ жертва ке чинишъ;
Той жертва ке чинишъ, а сеиръ ке гледаишъ.“
Па ми етаса гостолюбѣцъ Авраамъ,
Си го еати дете Исаакче:
„Я на бога, синче, курбанъ сумъ таксаго,
Тебе, синче, курбанъ я ке те заколямъ.“
Па отговори дете Исаакче:
„Вързи ми, татко, обе-те подзе.
Обе-те подзе, обе-те раце.
Па клади ме на они две дърва,
На они две дърва маслинко'и,
Да не марднаишъ, татко, дан' те нажрѣ'амъ,
Душа ми пемой да с' огрешине.“
Десна рака никна во позу'а,
С' десна рака остришъ ноже.
Ми донесоу два църни овна ангелъ боже,
И велитъ на Аврама гостолюбца;
„Опули сѣ що иматъ задъ тебе.“
Тогѣ Авраамъ сѣ опули,
Тогѣ виде до две църни овна.
Ангелъ божий пакъ говори:
„Нейкитъ господъ чвечка жертва,
Тукъ заколя два църни овна.“

30.

(Отъ Стрѣлища.)

Фала богу за чудо големо,
Дека ке сѣ чудо нѣгледаше!
Благо делятъ четири ангели,
Благо делятъ више на небеси.

Кой си биле четири ангели?
Еденъ бѣше старъ свѣти Иліа,
Други бѣше старъ свѣти Никола,
А треки-отъ бѣше свѣти Јованъ,
четвѣрти-отъ бѣше свѣти Петеръ.
Долетале до две или сестри,
Свѣта Маря, и свѣта Магдалина,
Порониле солдци по образи,
По 'убаво златно свѣто лице.
Не слее никой да 'и пнтать;
Опита ги старъ свѣти Иліа:
„Що ронете солзи по образи,
По 'убаво златно свѣто лице?
Дали ви сѣ отъ бога еднога?
Дали ви сѣ отъ рода Христянска.“
Магда крие, Маріа не крие:
„Брату или, старъ свѣти Иліа!
Отъ бога ни ю свако-яко добро;
Мѣка ни ю одъ рода христянска.
Ніе бѣхмѣ по земя Легенска,
Богъ да біеть Легенски христяни!
Не сѣ знаятъ постаро, помладѣ,
Не си славать свѣтци отъ години,
Не си държатъ Петка и Неделя.
Во свѣта неделя шетать
Лице 'и напрашмѣ;
На свѣта неделя печееки
Очи 'и изгореле.
Татко имать като лудо дете,
Стара майка на водзо изгазиле,
Сестри имать, како измекярки,
Брата имать, како душманкина,
Своя снаха, како жарва любя;
Куиъ кърщеникъ на судба сѣ терать;
Кѣде биле неправѣ судище.
Из подъ нимъ цѣрна земя горить,
Горить земя четири аршини.“
Па имъ велить старъ свѣти Иліа:
„Постоите сестри почакайте,
Дурнѣ не благо да делиме.

Не сѣ молиже на нашъ христосъ,
 Да ми даде ключевѣ отъ небеса,
 Да заключашъ мъгли и облаци;
 Три години дошъ да не завърне,
 Три години сѣнце да н' угрева,
 Три години ветеръ да не дува,
 Да не сѣ роди вино, ни жито.“
 Арно ангели благо разделаше;
 На свѣти Иліа що му паднало?
 Паднало му летни гърнежи,
 Онъ да вимать онъ да 'и повелятъ,
 Христіани страх-отъ да му вимать.
 На свѣти Никола, що му паднало?
 Паднало му води и бродови,
 Му падна'а гемѣн по море,
 Онъ да вимать, онъ да ги поведять.
 Кой юнакъ вода ке нагази,
 Да сѣ походи на свѣти Никола,
 Онъ ке вреденъ отъ вода да извади.
 На свѣти Јованъ чо му ке паднало?
 Паднаше му кърсти, и икони,
 Паднаше му кумство, побратимство,
 Кой ке подстѣпи свѣти Јованъ,
 Нека стапни въ сплешъ оганъ.
 На свѣти Петеръ що му паднало?
 Паднаше му ключеве отъ рай,
 Онъ да отворе и онъ да затворе.
 И що бѣше старъ свѣти Иліа!
 Помолѣ сѣ на нашъ христосъ,
 Та му даде ключеве отъ небесе,
 Си заключи мъгли, и облаци.
 Три години дождъ не завърна,
 Три години сѣнце не угреа,
 Три години ветеръ не подупалъ,
 Не сѣ роди ни вино, ни жито;
 Пакъ на бога не сѣ предаваше.
 А що бѣха Легенски христіани!
 Признаше коня пеливана,
 Да си бегать на друга краина,
 Дека вимать здравіе и берикетъ.

Распукана таа църна земя,
Иропадноватъ коня до колена;
На на бога не съ предавале.
Богъ нѣ даде седундесетъ болки,
седундесетъ и седунъ болести;
Болувале още три години,
Повеке упреле малце останале;
Дури тогай на бога съ предаде:
Заслужили свѣтци отъ година,
Задържале Петка и Неделя.
Татко иматъ, като свое сърце;
Майка иматъ, като своя душа;
Сестри иматъ, като десна ръка;
Своя брата, като десно око;
Своя снаха, като нѣста сестра;
Кушъ харщенникъ, като богъ еднога.
Како съ они тако покаже,
Въ църкви одагъ богу да съ молятъ.
Дури тогай дошъ нѣ завърнало,
Що сеали, све нѣ съ родило,
Родило съ и вино и жито.
Отъ ангели пѣсна останала,
Да съ пентъ, да съ приказуватъ.

31.

Свети Георги.

Отъ Клитъ.

Що ъ вѣстанъ настанало
Во града Троема?
Троемски Християни они безвѣрници,
Не вѣруватъ истински господа
Исуса Христоса;
Они вѣруватъ злато и стрebro,
Отъ злато и отъ стрebro господъ праватъ,
Ни нѣтъ тѣмъ иматъ,
Малечокъ на големъ тѣмъ-ѣ си нематъ;

Свѣтецъ на годниа они не служуватъ,
Теченъ, свеки они не си палатъ.
Отъ бога да найдатъ Троемски Християни,
Що съ чудо учинило, брате,
Во града Троема,
Що икаше седумдесетъ чешин,
Що тече'а студна вода;
Госодъ чудба имъ даде,
Вода-та имъ пресуши.
Що съ илгуваде господъ ги дарувалъ,
Протече'а седумдесетъ чешин
Злато и стрebro;
Уще толку они такамъ дуздиса'а,
И на себе и на коньо,
Що имъ сжрце сакаше.
Харно они имъ съ премені'а
Салтъ у злато и у стрebro,
Ела вода нематъ да си піатъ;
За вода си тжрпатъ три недели време;
Отъ бога да найдатъ, и не вѣруватъ
Вистинския господа Исуса Христоса.
Господъ пакъ му не грѣхъ наднало,
Пакъ вода имъ даде;
Нели съ отвори во Троема града
Едно блато широко, езеро дълбоко,
Отъ Троема града три сахата место.
На вода-та господъ стопанъ кладе
Сура лая ижршоѣдна;
На стопан-отъ сече'а таниъ да даватъ
На день по една малка мома.
Каялъ съ чині'а Троемски Християни;
Таниъ имъ си даватъ на день
По една мома, вода имъ си леатъ.
Съ рѣді'а они три години време;
Какъ стапна'а четверта година,
Дореді'а съ ситѣ на рѣдъ.
Дойде рѣд-отъ и на царъ-отъ,
Таниъ да си даде, вода да палентъ.
А що икаше цар-отъ една керка
Кайметліа, метеміа,

Таянъ си ъ пуци на блато широко,
На тая сура ламіа.

Ела она, брате, вѣруваше

Господа Исуса Христоса,
Еменъ свеки она на скръшно палеше,
Метани биеше, и сѣ кърстеше,
Нели ми си поиде на блато широко,
По край езеро дълбоко

Отъ утро въ неделя.

Тамъ дека сѣ шета и сжидзи си роня,
Чекаеки Ламіа да излезе,
Таянъ да си ъ глътне;
Тогѣ сѣ здадела незнаена деліа
Со сива лица, личенъ свѣти Георги;
Дойде си край блато при неа,
Да си ъ распита що ѣ дошла
На блато широко отъ утро въ неделя.

А она му веле и му говори:

„Нег' не питашъ ке ти кажанъ;

Отъ бога да найде мой-отъ

Старъ бабойко Троемски-отъ царъ!

Онъ ѣ кадаръ, брате,

И сосъ пари друга да купе,

Таянъ да си пуше, и зорбалокъ да чинить,

Таянъ да не даде;

А ела вели не вѣрува

Вистински господа,

Язе си вѣрувалъ Исуса Христоса.

Мене таянъ не пуци

На сура-та Ламіа,

Мене да не глътне, таянъ ке ѣ бндамъ,

Вода да налеатъ Троемски християни.

Неми по край мене

И тебе дан' те глътне.“

Тогѣ тая лична деліа

Слезе отъ сива лица,

Маздракъ си удри на земя,

Върза коня за маздракъ;

Та ѣ веле на девойка:

„Ел' да ти полегнавъ на skut-отъ;

Ти да ме пощипъ во глава-та моя,
Кога ќе излезе сура-та Ламіа
На мене да кажишъ.“

Легна и позаспа.

И сланице-то бласна, езеро си шче,
Ламіа ќе излезе, таинъ да поглотне.

Какъ виде сура-та Ламіа

Малка-та девојка

И лична делја, и сива идица.

Тогаче веле сура-та Ламіа:

„Сполай ти, боже, на тебе!

Три години време

По една малка мона,

На денъ еденъ таинъ;

Сега четвортата година три таина.“

Нели ети малка девојка

Солдзо да рече,

Нели падна една жешка солдзо

На личенъ свѣти Георги,

Съ разбуди, и на подзе съ најде,

На идицъ съ начи,

Та зеде каздракъ въ десна рѣка,

Съ пуши по Ламіа,

Та ѝ веле и говоре:

„До сега ти, Ламію, таинъ мои иде,

Сега таинъ тебѣ каздракъ ќе ти бидитъ.“

Нели знаа тая сура Ламіа

Да го поглотне;

Га ободо во клѣто гарло,

Та викна на тая малка девојка:

„Ела ми отварзи зунга отъ тозлук-отъ,

Та вѣрзи клета Ламіа;

Заводи ѝ ти, ѝзе ќе ѝ терамъ,

Ќе ѝ носиме во града Троема

Жива на царски-те монаци.

Ќа ѝ виде цар-отъ керка му, веле:

„И ти удиса со магебсникъ Георги,

Съ магин еатнѣте сура-та Ламіа,

Да лажите нисан-отъ.“

Тогаче ритна личенъ свѣти Георги

На десна-та нога со чизма-та
На сура Ламіа по клето сърце.
Нели избълбва триста и ше'есетъ мои,
Що 'и погълтнала на тая година,
Сите живи съ фат'а на дробно
Хоро да играетъ.
Па поворо га поритна,
Нели избълбва триста и ше'есетъ,
Ту умрени, ту живи.
Трети пътъ ѝ ритна,
Та пакъ избълбва триста
И ше'есетъ 'со умрени.
Тогѣ веле свѣти Георги:
„Айде, цару, сеча ко вѣрувашъ
на вистинска госцода?
Ели ка' огладне тая сура Ламіа
Да ѝ пуца да те погълтне
Со сито конаци.“
Тогѣ цар-отъ завѣрува
Со 'ся те Троемски Християни.
Съ крстиха на Исуса Христоса.
Отвори-тъ му даде отъ Троема града
На личенъ свѣти Георги,
Та излезе прошета низъ Троема града
По свите чешми,
И удри сосъ маздрак-отъ,
Протече'а студна вода
Сите седумдесетъ чешми,
Да си пѣтъ Троемски Християни,
На Христосъ да вѣрватъ.

32.

Христосово рожданіе.

Збила ѝ съ божи майка, Маріа,
Никой ѝ съ по край неа не згоди,
Згодна съ Аламанка девойка,
Сопасала свилень поясъ отъ себе,
Го повила Риста бога малего.

Христосово воскресение.

Отъ Струга.

Що ми ъ лепо 'убо'о *)
 На висока-на планина,
 И' онаа рамна рудина!
 Райски-те сеѣри ставени,
 Найгора свѣти Никола,
 До него свѣти Иліа,
 Мегю нинѣ сестра Маріа
 Со Риста бога на рѣце,
 Со злато капче на гл'а.
 Свице сѣ до два облака,
 Кренале ми го Ристоса.
 Седна Маріа да плачитѣ,
 Свѣти Никола ѣ тешитѣ:
 „Малчи ми, сестро Маріо!
 Міе ке ти го зе'иже;
 Пакѣ тебе не го да'аме,
 Ке го да'иже на занатѣ,

Да пра'итѣ страшни косте'и,
 Да вѣрвѣтѣ грешни-те души.
 Първа-та душа що мина,
 Тая ѣ грешна, прегрешна;
 Чужо ми дете дозѣла,
 Аламѣ не му го да'али.
 Втора-та душа що мина,
 Тая ѣ грешна прегрешна;
 Назаемѣ брашно земала,
 Кога го назотѣ вращала,
 Со пепелѣ ми го мешала.
 Трека-та душа що мина,
 Тая ѣ грешна прегрешна,
 Назаемѣ сольца земала,
 Кога ѣ назотѣ вращала
 Со песокѣ ми ѣ мешала.

Христосово воскресение.

Прошета свѣта недеѣла
 Со чесни кѣрсти во рѣка

По край Јордана речница;
 Нищо ми стрета не стрети,

*) Отъ прилепѣ велигденска еднаква пѣсѣна заѣащатѣ:

Ордено може 'убаво!
 Що глоба найде татко ти,
 Що си продаде кукѣ-те?
 Що бѣ'а кукѣ 'уба'и
 До деветѣ врати големи,
 Десети врата наймала,
 Край мала врата ливада,
 Во ливада-та зеленѣ борѣ,
 Подѣ бор-отѣ студентѣ кладенецѣ,
 Край кладенец-отѣ тарпеца

На тарпеца-та 'ся свѣтци,
 На чело свѣти Никола,
 До него свѣти Иліа,
 Мегю нинѣ сестра Маріа
 Со Риста бога на рѣце.
 суздай сѣ вѣорѣ отѣ небо,
 Да ѣ го зеде Ристоса.
 Викиа Маріа да плачатѣ:
 Охѣ леле боже до бога!
 Що ми го зеде Ристоса!....

Ня си намера намери,
 Тук' стрети клетн чиѹти,
 Къде го мѣтѣтъ Ристоса;
 Судна му мѣка даваеъ;
 На кърсти ми го кое'о,
 На оганъ ми го горе'о.
 Дойдо'е божеи ангели,
 Да молѣтъ цара Чиѹтски,
 Да пущиъ цара Ристоса.
 Тон нѣъ мольба не сакатъ,
 Ни го Ристоса пущаше.
 Ми дойде чиста Пречиста
 И тая мольба съ молиъ;
 „Егиди цару Чиѹтски!
 Пущи ми цара Ристоса;
 Со него си съ наде'анъ
 Предъ бога да си излезамъ.“
 Тога ѣ Ристосъ зборвеше:
 „Егиди чисто Пречисто!
 Нежалай мощно не плачи;
 Сама си чиста пречиста,
 Сама предъ бога к' излезишъ.“

И дойде свѣти Иліа,
 Си скоа кола огнена,
 Си прегна коньи четири
 Четири коньи крилатни,
 Та си отиде на небо;
 Чиста Пречиста со него,
 Така излезе предъ бога.
 И дойде свѣта неделя,
 Тая ни мольба не моли,
 Мирна ѣ роса предъ бога;
 Си ѣдри кърсти по река:
 Скочи'а клетн чиѹти,
 Кърсти да берѣтъ по река;
 А тѣ клѣтва сторі'е
 Ристоса да го не да'ѣтъ.
 Кога по кърсти поидо'е,
 Тога нѣъ Ристосъ отлѣта
 Со дванадесетъ ангели,
 Свѣта Неделя со него,
 Та си отиде на небо,
 Предъ мила майка поборго.

35.

Свѣта Неделя и св. Петка.

(Отъ Костуръ.)

Заспаа свѣта Неделя
 На свѣта Петка скуто'н;
 Свѣта Петка ѣ будеше:
 „Стани ми свѣта Неделя,
 Сега съ соно не спіе.
 Рано ми рано станува,
 До два празници нажува,
 Свѣтни ми църкви отворатъ,
 Ангелъ отъ небо слегуватъ,
 Ристосово лице оняватъ,
 Закони по земя кажуватъ,
 За да вѣруватъ Рисяни.“

Кога Неделя разсони,
 Дробни ми салдзи порони
 По свои свѣтни образи;
 Свѣта Неделя прикази:
 „Сестро ми свѣта и Петко!
 малко ми дремка ѣатла,
 Да тудинъ сонокъ сонвала!
 стредъ море дърво израстло
 Израстло дърво високо,
 Въръ небо дърво кренеше,
 Да подъ дърво—то две лиски,
 Два листа били широки,

Свата ъ земя покриватъ,
Тѣ не бѣше два листа,
Туку ся бѣли две книги,
Що 'н пеетъ попови,

Да завѣруватъ Рисяни,
Да си държѣтъ празници,
Свѣтаа Петка, Неделя.

36.

Богородичинъ изповѣда.

Отъ Стрѣта.

Онаа стѣрна лепа рудина,
Во рудина ъ великъ манастиръ,
Во манастира свѣти Никола,
И свѣта Петка, свѣта Неделя;
Свѣта Неделя свещи ми сучитъ,
А свѣта Петка църква ми метитъ,
Свѣти Никола книга ми пентъ,
Книга ми пентъ, сѣлдан ми ронитъ.
И му долета Богородица,
Богородица съ бога на рѣце,
И му долета на десно рамо;
И ми говори Богоро'ица:
„Егиди брате, свѣти Никола!
Що книга пеншъ и сѣлдан роняшъ?
Ясъ сумъ си дошла да ме причестишъ. —
„Егиди сестро Богоро'ице!
Исповедви съ, и причести ви съ,
Да не грѣо'и нещо ми нишъ.“
Тога говори Богородица:
„Егиди брате, свѣти Никола!
Ясъ да ти кажа що грѣѣъ си има;
Кога си вѣрвѣѣъ низъ Дидна гора,
Низъ Дидна гора пуста планина,
'Се що ме виде, 'се простумъ стана,
'Се простумъ стана и пѣтъ ми стори;
До три-не древя не ми стана'е,
Не ми стана'е, ни пѣтъ стори'е.
Тога 'н я люто проклинаѣъ: —
Тонка лиска тонка да бидитъ,
Тонка да бидитъ, сенка да немаъ.

Тонка-на ела тонка да бидиѣ, *)
 Ни цуѣ да цуѣиѣ, ни родѣ да родѣиѣ.
 Зелени бършѣиѣ, зеленѣ да бидѣиѣ,
 Зеленѣ да бидѣиѣ зѣиѣ и лѣиѣ,
 Цуѣ да ни цуѣиѣ, родѣ да ни родѣиѣ
 Родѣ да ни родѣиѣ цѣрни ѣгленѣ.²
 Сѣ исповѣда и сѣ причѣсти.

37.

Христосови карстови.

Отъ Стрѣта.

Попаднале до три темни ѣглен
 Попаднале во Стамбола града,
 Ми стояле токму три години;
 Нито сѣнце ни ѣ утреало,
 Нито ветерѣ ни ѣ повеало,
 Нито роса ни ѣ заросило;
 Сѣ сторѣиѣ голема скѣпѣиѣ.
 Никако ни жена не постигна,
 Никако сѣ овца не обѣгнѣиѣ,
 Та ни нѣвиѣ че'ниѣца родѣиѣ,
 Ми сѣ сторѣиѣ голема гладѣиѣ;
 Стари людеѣ пепелѣ ни мака'е,
 И млади-ѣ треѣиѣ ни пасе'е,
 Люди деца песокѣ ни зобе'е!
 Сѣ зачуди цѣра Костаѣиѣиѣ,
 Що ѣе будѣиѣ за чудо годѣиѣиѣ!
 Малу му ѣ цару прѣтехнало;
 Що му велѣиѣ краѣиѣ Мурат-бегу:
 „А егидѣ краѣиѣ Муратѣ-бегу!
 Да ни поѣдѣиѣиѣ край реѣа Сѣтѣиѣиѣиѣ,
 Тамо ѣлатѣ Чѣиѣутѣа вѣдонѣа,
 Там ѣиѣиѣиѣ едно маѣшко дете.

*) Вѣесто тоѣ стихѣиѣ другиѣ вѣадѣѣѣиѣ:
 Крѣиѣиѣ-на бѣрѣа крѣиѣиѣ да бидѣиѣиѣ.

„Айти тебѣ чинѣутке вдоице!
 Да ми кажишѣ дека ми сѣ кърсти,
 Дека ми сѣ кърсти Ристосо'и.
 Ак' не кажишѣ чинѣутке вдо'ице,
 Ке ти земашѣ твое машко дете,
 Ке го печа мегю два огне'и.“ —
 Съ отго'ри чинѣутка вдо'ица:
 „Так' ми бога краю мурат-бего,
 Сумѣ главена измекярка овде,
 Да го вадамѣ големо бунище.
 Ноще раститѣ трѣва смърделика,
 Ноще раститѣ на утро ѣ клянамѣ;
 Деня ноще овдека си седамѣ.“
 Му каза'е Цару Костадуноу;
 Цар-отѣ пуши до триста момчина.
 Що да видѣтъ за чудо големо!
 Не ми било трѣва смърделика,
 Туку било босилъокѣ Ристосовѣ!
 И станале до триста момчина,
 Отвориле големо бунище,
 Що ми бѣше мошне малечко'о,
 Триста смжии бѣше во глобина,
 Сто и педесетѣ бѣше во ширина.
 И пайдо'е кърсти Ристосо'и.
 Кодку бѣ'а кърсти мелечка'и,
 Царски порти не 'и созема'е,
 Прек' бедени кърсти префарик'е;
 'И клады'е во царско-то азно.
 Тога смжце ми ѣ угреало,
 Тога ветарѣ ми ѣ повеало,
 Ситна роса ми ѣ заросило,
 Машки деца жени постигнале,
 Руди овци ми' сѣ обягнали,
 И сѣ сторн голема е'тина,
 И пивие-то ченица род'е,
 'Се берикетѣ ми сѣ исполнило. —
 Кон чуло све весело било.

Сестинъ Георги.

Богъ да біеть краля отъ Трояна!
 Ми пособиахъ Троянци хрисияни;
 „Елъ чуєте Троянци граждани!
 Раскпите бога единего,
 Напишете бога стробренова.“
 Написале бога стробренова.
 Що ми текле у Трояна града
 Тріесетъ и три точки студна вода;
 Тамо вати да ни проточивтъ
 Бѣло стробро, и свитло-но злато;
 То'а за бога моли'а, то'а ни найдо'а.
 Ниинъ 'и прати краля Троянски,
 Ми 'и прати подъ Трояна града,
 Подъ езеро, кей глобокъ бунаръ.
 Тамо иматъ тая вода студна;
 Тамо иматъ зніа халовита;
 На день ну и по еденъ таниъ;
 Тамо одатъ Троянски християни,
 До откупатъ вода-та со стробро,
 Со стробро, со жежено злато.
 Богъ да біеть краля отъ Трояна!
 Промени негвоа нила керка
 Негвоа керка наймала Маріа;
 И наполни дженіи и пазу'и
 Со стробро и злато жежено;
 Во раце ѣ даде стробренъ ибрикъ:
 „Айти керко мала Маріо!
 Ти пойдни ни край бунара,
 Налем ни она студна вода,
 Да откупишъ ти вода со стробро.“
 А що бѣше девойка Маріа!
 Съ прекърсти, богу сѣ помоли:
 „Дейди боже, менѣ поножи ми!“
 И киниса по бѣли друмови,
 И си стрете незнаена дела,
 Дела со коня доріа.

„Поможи богъ Троянко девойко!
Ако богъ да, какъ ке ми 'одишъ?“ —
„Я ке ходашъ подъ Трояна града,
Да наляашъ она студна вода.“
Овговоре незнаенъ деліа:
„О! девойко хубава Маріе!
Тамо нмать зміа халовита,
Ке загинишъ млада и зелена!
Я не сумъ незнаена деліа,
Туку сумъ си свѣти Георгіа.
Я ке легнамъ на твои скутови,
Малу перче да ми приобидишъ;
Я сумъ вреденъ тебе да откинамъ.“
На си слезе отъ конь—о на земя,
Легна на нейдзими скутови.
Богъ да біеть зміа халовита!
Съ даде отъ глобоко езеро
Сама себѣ гласови даде:
„Хейди боже, хейди мили боже!
На денъ нмахъ само юденъ танъ,
А денеска нмамъ три танни!“
И що бѣше хубава девойка!
Њѣ догледа зміа халовита,
На девойка тешко жалъ ѿ падна,
Отъ жалости тая не ми скорна,
Не скорна свѣтаго Георгіа,
И порона солдзи во образи;
Паднаха солдзи на образ—о неговъ,
Отъ жалости солдзи г' изгорѣха.
И си стана свѣти Георгіа,
Изговоре на Троянска девойка:
„О! девойко, хубава Маріо!
Що ми ронишъ тие дробни солдзи“
Изговоре Троянка девойка:
„Брату мой свѣти Георгіа!
Онули сѣ во бѣли друмови,
Що ми идеть хала халетина,
Що говорятъ зміа халовита —
„На денъ нмахъ я по еденъ танъ,
А денеска нмамъ три танца.“

Съ опули свѣти Георгіа,
 ъ догледа зміа халовита.
 Алъ му велитъ Троянка девойка,
 „Сега нѣ, брате, загинахме!“
 А що бѣше свѣти Георгіа!
 Съ ушаши свѣти Георгіа,
 Па си слезе самъ еденъ господъ:
 „Алъ не чуешъ свѣти Георгіа!
 Вели самъ едиинъ господъ,
 А извади стрела отъ пояса,
 Фарли на зміа халовита;
 Може и ясъ на помошъ да дойданъ.“
 И що бѣше свѣти Георгіа,
 Па истаргна стрела отъ пояса,
 И фарли на зміа халовита,
 ъ погоди негю царни очи,
 И си кутна зміа халовита,
 И си явна коня доріега,
 Па велитъ па Троянка девойка:
 „Оди предъ мене, предъ коня.“
 Съ себе веде зміа халовита,
 Па ъ влрза съ дробнаго сипджира,
 И велитъ свѣти Георги на коня:
 „Али чуешъ, конье доріе,
 Си фатихме зміа халовита,
 Влечи, конье, сега да съ влечи.“
 И киниса по бѣли друшо'и.
 Кога дойде у Трояна града,
 Кога гледатъ Троянци християни,
 Ги прифати треска тригодишна.
 „Ейди боже сполай ми ти тебѣ!
 Отъ кога съ Троянъ заградило,
 Ваква хала не бѣше ни доншла!“
 Па си ходитъ свѣти Георгіа,
 Па съ ходитъ по Трояна града,
 Па си слезе отъ коня на земи,
 И си прака девойка Маріа;
 „О! девойко хубаво Маріо!
 Ти да пойдншъ у наши двори
 Хаберъ ти стори на твои татко.“

Ся отиде на свои дворови,
Па говори она на татка си!
„Аль не чуешъ мой стари татко!
Дойде еденъ незнаенъ деліа,
И те вкаты тои кан него.“
Па киниса тои краљ Латинъ,
Па отиде кай свѣти Георгіа:
„Добре дойде незнаенъ деліа!“ —
„Добре найдохъ краде Латинце!“ —
Ако сакашъ я да ми ти да'амъ
Да ти да'амъ моя мила верка!“
Изговори свѣти Георгіа
На онега краља Латинего:
„Кюти Латинъ уста да ти капнишъ,
Не зборувай ти такви речови!
Я не сумъ ти некои деліа,
Туку я сумъ еденъ ангелъ божи.
Ангелъ божи свѣти Георгіа.
Али гледашъ хала халетина!
Да соберишъ Троянци Християни,
Да разсипишъ бога стробренаго,
Да напишишъ бога единого,
Оти гледашъ страшна Халетина.
Ако пуцажъ змѣа Халетина,
Три пати град-о ке преопачишъ,
Жива душа отъ васъ не оставать.“ —
Изговоре тои краљ Латинъ:
„Прости мене свѣти Георгіа!“
Съ собрахъ Християни Троянци,
Расипаха бога стробренаго,
Папра'нха бога единого.
И що текло триѣсетъ и три чешми
Чисто стробро и жежено злато,
Пресекнаха и ни протекоха
Протекоха тая студна вода.
Отъ тогаѣ песна останала.

Отъ Панагюрано.

Израсло ми ю дърво зелено
 дърво зелено дур' позлатено,
 рожба родило до три яболки
 До три яболки дур' позлатени.
 Подъ него седи свѣта Марія,
 Та ся шѣше на попове-те
 На попове-те петрахици-те,
 На владци-те рѣкавици-те.
 Отъ долу вдатъ до три овчере
 До три овчере до три кехан.
 Прѣви-а носи прикованъ кривакъ,
 Втори ми носи шѣдни кавали,
 Трети ми носи маламенъ прѣстенъ.
 Той де-то носи прикованъ кривакъ,
 Като го ѡжри, той не доѡжри;
 Де-то носеше медин кавали,
 Като ги ѡжри, а той приѡжри;
 Дето носеше маламенъ прѣстенъ,
 Като го ѡжри, той отбрули
 До три яболки 'се позлатени.
 Като ги виде свѣта Марія,
 Скоро поскоро въ къщи отиде
 И на Димитро тихо говори:
 „Огледе варе, бае Димитре!
 Какви бѣха тѣ овчере?“ —
 „Той дѣ-то носи прикованъ кривакъ
 Той ми ю свѣти Никола;
 Той дѣ-то носи шѣдни кавали,
 Той ю свѣти Василія;
 Той дѣ-то носи златенъ прѣстенъ,
 Той ми ю свѣти Еванъ.
 Скоро те щатъ у насъ да додаты;
 Да сторимъ вѣра и клятва
 Дърво зелено дур' позлатено
 Да направимъ златни мостове
 Златни мостове на черно-то море
 И да минемъ въ онаа земя

Некръстена и неширосана,
Да ѝ кръстине, и широсане.

40.

Свѣти Иліа и деветъ Ламіи.

Отъ Сирота.

Попаднало деветъ кучки ламии,
Попаднало на О'рицко поле,
Попаднало во царей кладенци,
Да зобаеъ пребѣла пченица.
Тук' сѣ чудитъ старъ свѣти Иліа,
Що да чинитъ, како да загубитъ
Да загубитъ деветъ кучки ламии.
И говори старъ свѣти Никола:
„А егиди брате свѣти Иліа!
Ти не жожишъ да загубишъ ними
Тукъ да по'нишъ во село Канео, *)
Тамо иматъ сирота вдо'ница,
Кѣ **) стигнала лудо машко дете,
Машко дете по татка посмърче;
И да зе'нишъ па'уръ со ракіа,
Да си зе'нишъ пребѣла погача,
Да г' однесишъ на сирота вдо'ница;
Да ѿ да'нишъ пауръ со ракіа,
Да ѿ да'нишъ пребѣла погача
Ке сѣ наплетъ и сонъ ке ѿ фатитъ
Ти да зе'нишъ лудо машко дете,
Машко дете по татка посмърче,
Да г' одвесишъ царей кладенци, ***)

*) Канео е место въ Охридъ близу до езеро-то.

**) Кѣ—кжде.

***) Вместо: во царевн кладенци. пропушаванје-то одъ гредлодзи-те на многу места сѣ повторитъ, и това не требитъ да сѣ слагатъ неправилностъ; зашто кога я препишвехъ песия-ве многу пати бѣхъ опиталъ, али не требитъ да сѣ прикладатъ предлодзи-те; не ми велеха миѣ така ги знаеме. Во други изъ авана одъ нар.

Да съ качишъ на Перинъ Пазника,
 Да потерашъ деветъ кучки Ламп,
 Да потерашъ царе'я кладенецъ.
 И отиде старъ свѣти Илія,
 И потера деветъ кучки Ламп.
 'И пречека лудо машко-дете,
 Съ десна ръка 'и пречека лудо,
 'И пречека деветъ кучки Ламп
 'Ся-те осумъ дете 'и загуби,
 А девета Ламп побегнала
 Побегнала въ църква Архангела.
 И ни дойде старъ свѣти Илія,
 И говорятъ на дете отъ рулека:
 „А егиди дете повойниче,
 Али уби деветъ кучки Ламп?
 Говореше дете повойниче:
 „А егиди старъ свѣти Илія,
 Осумъ кучки Ламп загубиоъ.
 А девета Ламп ли побегна
 Ми побегна църква Архангела.“ *)
 Сияхъ съ пуши съ дете отъ рулека,
 И девета Ламп в загуби.
 И го зеде дете малечко'о,
 Го однесе на сирота вдо'ица.
 Си ъ найде сирота заспана.
 Си ъ тога сирота разбуди
 „Стани, стани сирота вдо'ице!
 Пацицай ся твоо машко дете.
 Оти ти ъ дете уморено;
 Отъ дамна не си го пацицала.“

41.

Свадба отъ св. Димитріа.

Отъ Струга.

Посвъръшилъ съ свѣти Димитріа.

Бѣла Неда отъ Софіа. (въ др. отъ Авлана)

съ стретвять това пропуцаванъ. такви вираженія сѣтъ одзивъ на найстарѣ-те времена; и въ Ошира тѣ не редъо съ стретвять.

*) Не далеку отъ Струга имать църква Архангела, расипана отъ роѣя.

Дойде ко'а, дойде лепо време,
 Да земеетъ бѣла Неда.
 Погани свѣти Димитріа
 Сите свѣци си погани
 Си погани за свато'и
 свѣти Иля забора'и.
 И отишле во Софіа,
 Си зедо'е бѣла Неда.
 Лепо ми 'и пречекале;
 'Си те свѣци 'и дарвале:
 Бѣла риза остра сабя, *)
 На сабіа бѣла риза,
 Еденъ дарчокъ prestaпало;
 Неда умна и разумна
 Си го кладе во пазу'а.
 И ядеде, що ядеде,
 Колку дошле до полпѣти,
 Що потекла силна река;
 Не съ газпѣ да ѣ газѣтъ,
 Ни съ летатъ да летаетъ;
 И го напѣле свѣти Иліа
 Ницкумъ лежить сѣдзи ронитъ,
 Го скориватъ свѣти Димитріа:
 „Стани брате свѣти Иліа,
 Оти сумъ те забора'илъ!“ —
 Ни ми ставитъ. ни съ око съ пулитъ;
 Тукъ съ впущи бѣла Неда:
 „Стани брате свѣти Иліа,
 И тебѣ сумъ даръ донесла!“
 И си сегна во пазу'а,
 Си изва'и остра сабя,
 Остра сабя, бѣла риза,
 Го дару'а свѣти Иліа.
 И ни стапа свѣти Иліа;
 Начасъ река ни секнала.
 Полина'е сто свато'и
 Со не'еста бѣла Неда.

*) во друга: Кошулица копринена
 Во кошуля овтра сабя.

Рано рани свѣти Герги
 Рано рани на Гергьовденъ;
 Отседа си добра коня
 Да обиде въ ретъ овчере.
 Ягнета ся изѣгнале,
 Говѣда са истелиле;
 'Сяка крава теле води.
 Па отиде въ ливади-те;
 Ливади-те трева нематъ,
 Зикници-те измързнале,
 Летници-те изляпсале;
 Тон са вазатъ повърна.
 Майка Герги отговаря:
 „Леле варе, синко Герги,
 Веселъ отиде, скарбенъ доде!“
 Герги майцѣ отговаря:
 „Леле мале, стара мале!
 Обидохъ си ливади-те,
 Ливади-те трева нематъ.“
 Майка Герги отговаря:
 „Не грижи са, синко Герги,

Да нароси ситна роса
 Да навали гергьовски дъждъ,
 Па си иди на Спасов-денъ,
 Та обиди въ ретъ сѣнѣри.“
 „Послушалъ свѣти Герги,
 Та удари ситна роса.
 Кога било на Спасов-денъ,
 Той воседна добра коня,
 Отиде на ливади-те,
 Зикници-ти искласили,
 Летници-те вретенили (?),
 Ливади-те конъ не гази.
 Зарадва се свѣти Герги
 Изъ друмъ врѣви песенъ лее.
 Що го зачу, 'се послуша,
 Едно дръво трепетлика
 Не сѣ запря, не послуша.
 И прокле го свѣти Герги.
 „Да би далъ богъ трепетлика,
 'Се ти да триперишъ!“

Велигденска.

Отъ Присенъ.

Прошетала свѣта Неделя,
 Стрека ѝ стрети свѣти Иліа:
 „Егиди сестро свѣта Недельо!
 Как си одела, как си шетала?
 Ели си въ поле трандафилъ брала?
 Ели си въ гори гороцвѣтъ брала?“
 Му говореше свѣта Неделя:
 „Ейгиди брате, свѣти Иліа!
 Влани сумъ въ поле трандафилъ брала,
 Влани сумъ въ гори гороцвѣтъ брала;
 Туко сумъ била чудо да гледамъ.

Сѣ запалило до два-на дѣба
 До два-на дѣба и вита ела,
 Туку ми горѣтъ, туку ми тлеѣтъ.“
 Нейдѣтъ говоритъ свѣти Іліа:
 „Ейгиди сестро, свѣта Недельо!
 Тіе не ми сѣ до два-на дѣба,
 До два-на дѣба, и вита ела;
 Тукъ тіе ми сѣ два побратима,
 Два побратима, и посестрия.
 Не ми държало свѣти Јо'ана;
 За то'а горатъ, за то'а тлеатъ.“

44.

Свѣти Петаръ и майка му.

Отъ Стрѣта.

Кинисалъ ми свѣти Петаръ,
 Да ми 'онѣтъ во рай-боже
 Во рай боже на причесна,
 И по него грешна майка,
 Му сѣ молитъ да ѣ зе'ятъ. —
 „Чекай, чекай синче Петре,
 Синче Петре и ясъ к' ндеиъ
 Во рай боже на причесна.“ —
 И ѣ рече свѣти Петаръ:
 „Бегай, бегай грешна майко,
 Оти сѣ ми многу грешна;
 Ти не можешъ да ми идешъ
 Во рай-боже на причесна;
 Райски порти затворени,
 Пеколски-те отворени.
 Кога бѣше, майко, млада,
 Ти ми бѣше карчмарница;
 Ти иде'е сиромаси,
 Да ти пѣтъ на ме'ана,
 Ти веле'е,“ жити душа.
 Жити душа карчмарнице!
 Аа' ни да'ашъ токму ока,

Токму ока чисто вино?“
 Ти велеше „жнии бога,
 Жнии бога, богъ ми душа,
 Ясъ си да'амъ токму ока.“
 Не да'аше токму ока,
 Не да'аше чисто вино
 Тук' со вода го мешаше.
 И да'аше со две оки;
 Ко т' иде'е ябанджии
 Сиромаси карванджии,
 Що си ока незнае'е,
 Игъ да'аше триста драма,
 И вино-то пакъ со вода.
 Код' иде'е баздригани,
 Игъ да'аше таматъ ока,
 Таматъ ока чисто вино.
 За то'а си майко грешна;
 Ти одеше чесна кума,
 Да кърца'ашъ луди деца,
 На деца нигъ нищо не да'аше,
 Та ни риза, ни кошуля,
 Како куми що даваеъ,

Ауди деца 'и променѣтъ.
 И то'я си многу грешна;
 И пакъ друго, майко, имашъ,
 Ти имаше многу стока,
 На сиромашъ не да'аше,
 Сиромаша не вървеше.
 Елюкъ еденъ сиромашецъ
 Мошне многу ти додева,
 Що му даде поло'нна,
 Поло'нна конопно поясмо,
 И начасъ съ пишманъ стори; —
 „Що би ова и що сториѣъ,
 Съта стока ъ издадоѣъ
 По питачи, сиромаси!“
 И друго си майко грешна;
 Брашно назаемъ земаше,
 Кога назотъ го връщаше,
 Полу брашно, полу пепелъ,
 Така назотъ го връщаше.
 Кога солца ми земаше,
 Полу песокъ ъ мешаше.
 И друго си майко грешна;
 Кога пиперъ да земаше,
 Чисто пиперъ не връщаше,
 Герямиди к' искаршеше,
 Пиперъ ко го измешаше.
 Пакъ за тебе, майко, вематъ
 Да ми 'о'нишъ во рай-боже.“
 Мила майка му съ молитъ:
 „Сине Петре проща'ай ме
 Проща'ай ме, измоди ме!“ —
 Свѣти Петаръ съ помоли;
 Колку поиде край порти-те
 Край порти-те на причесна
 Райски порти с' затвори'е,

Пеколски-те с' отвори'е.
 Петре'а-та грешна майка
 Си отиде въ пеколски-те.
 Пакъ съ молитъ свѣти Петаръ,
 Да откупить грешна майка.
 Ми съ згодя поясмо-то,
 Поясмо-то отъ коноп-та;
 Ъ го пуци на мила майка,
 Мила майка во пекол-отъ,
 Да ъ майка куртулисатъ.
 Поясмо-то не етасало,
 Си пресече русо перче,
 Поясмо-то го придадо,
 Тук' да майка куртулисатъ.
 И го пуци на майка си.
 Колку майка съ етила,
 Да излезить отъ пекол-отъ,
 Съ ети'е многу души
 За Петре'а мила майка,
 Отъ пекол-отъ да излеговѣтъ.
 Тая пакъ си не дотърпи:
 „Братете съ грешни души!
 Мене сянтъ ми не изва'атъ;
 Я со мене не ве сака.“
 Ущо реч-та не дорече,
 Ми съ скина поясмо-то;
 На дно въ пеколъ пропаднала;
 'Си-те души излего'е.
 Тога рече свѣти Петаръ:
 „А егиди мила майко!
 Како стори да си наидишъ;
 Не сакаше рай да видишъ
 Рай да видишъ, рай да наидишъ,
 Во пекол-отъ фодулина.“

Еднава отъ Присетъ.

Ми киниса свѣти Петаръ,
 Ке ми одитъ у рай-боже,
 По него-ю грешна майка,
 Грешна майка, грешна душа. —
 „Сине мой, свѣти Петаръ!
 Постой, сине, почакай ме,
 У рай идакъ, рай да видамъ!“
 Съ поврати свѣти Петаръ:
 „Ай отъ тува грешна майко!
 Не ѿ леко за рай-боже,
 Райски порти затворени,
 Пеколски-те отворени.
 Дали знаишъ паметуванъ,
 Кога бѣхмѣ у бѣлъ света,
 Ти си бѣше богатница
 Богатница, имовита;
 Стока имаше преку глава,
 Силенъ гяволъ те силеше,
 Ти за бога не даваше.
 Ти дойдо'а два просяка
 Ти дойдо'а во кука-та,
 Ти свирѣ'а отъ пладинна
 Ти пита'а до къчера;
 Сърце майко не те жежне,
 Нещо милостъ да имъ сторишъ;
 Та изваде корка лѣбѣцъ,
 Що стоила три недели;
 И изваде лѣвъ поясмо
 Имъ подаде за господа;
 Ти пакъ назадъ съ поврати,
 На то'а пишманъ съ стори:
 „Дейди боже, златенъ боже!
 Си ѿ дадофъ 'сета стока,
 Да ѿ ядатъ нѣмачници
 Нѣмачници, Нѣмтурици!
 Мой-те деца що ке ядатъ?“ —
 Дейди майко, грешна душо!

Неми бѣ'а тѣ просяци,
 Туку бѣ'а два ангела;
 Еденъ бѣше свѣт' Иліа,
 А други-о свѣти Никола.
 Уще малце ке те судамъ:
 Ти си бѣше карстенница,
 Карщаваше мали деца,
 Не одеше за кърщеню,
 Тукъ одеше за яденю,
 За яденю, за шеню;
 Нищо, Майко, не подаде
 Ни кошульче, ни платенце,
 Ни платенце, ни чораби,
 Ни чораби, ни капица;
 Голи, боси те чекаетъ
 Те чекаетъ предъ господа.
 На господа какъ кѣ одговоришъ!
 Уще, майче, ке те судамъ,
 Ти си бѣше карчарица,
 Продаваше руйно вино;
 Ти до'иха пѣтници,
 Пѣтници сиромаси,
 Те прашаха пѣтници:
 „Хан давашъ, хан знаишъ?“ —
 Ти, майче, съ коленеше:
 „Богъ ми душа, врагъ ми душа!
 Токмо давашъ, токмо земамъ.“ —
 Имъ наполни триста драма,
 Триста драма бистра вода,
 А сто драма чисто вино!
 О ти майко, грешна душо!
 Токмо зеде, кусо даде. —
 Уще майко ке те судамъ:
 Силенъ гяволъ те силеше
 Заемъ брашно ти земаше
 Отъ сиромаси коншии,
 Чисто брашно ти земаше,

Кога назадъ го врякнаше,
Полу пепелъ го мешаше.“ —
Па дойдохъ на рай-боже;
Напредъ ода свѣти Петаръ;
Вчас-о дойде грешна душа;
Па дойдохъ на влакненъ мостъ,
Си поминахъ свѣти Петеръ;
Току дойде грешна майка,
Вчас-о дойде стреле моста;
Ми свѣ скина стреле моста,
Ми пронадна на дно пеколъ.
Свѣти Петаръ парви ангелъ,
Му свѣ моли на господъ,
Му свѣ моли три години,
Три години и три дни:
„Ейди боже, златенъ боже!
Прости ми ъ моя майка,
Моя майка грешна душа!“ —
„Ай отъ тува свѣти Петеръ!
Не свѣ прощатъ твоя майка,
Твоя майка многу грешна.“ —
Не ъ прости на три години
Тук' ъ прости на три-те дни.
Ходи отъ тука свѣти Петеръ!
Просто тебѣ твоя майка;
Да си пойдешъ по край море,
Да усучишъ танка вярца,
Да ъ пушишъ у пекол-отъ,
Да свѣ фати твоя майка
Твоя майка грешна душа.
Тано иматъ други грешни,
Грешни седумдесетъ души,

Да свѣ държатъ отъ нейдзини поли
Нейдзини поли и рѣкави,
Да излезѣтъ на бѣли светъ.“ —
Ми отиде свѣти Петеръ,
Ми отиде по край море.
Му свѣ фати за десна пола,
Му свѣ фати левъ поясмо,
Го усуча танка вярца,
Па го пуши у пекол-отъ.
Вярца-та не достигнала;
Свѣти Петеръ си имаше,
Си имаше русо перче,
Па наддаде танка вярца.
Гласъ си даде свѣти Петеръ:
„О ти майко, грешна душо!
Те измолихъ отъ господъ.
Ег' чуе се седумдесетъ души!
Държете свѣ за поли-те
За поли-те, за рѣкави!“ —
А що бѣше завидлива,
Ток' що виде бѣли свѣта:
„Ай отъ тува сависки керки
Сависки керки, песьи керки!
Я сумъ дойла свѣти Петра,
Я сумъ лудала свѣти Петра,
Вие не сте го домле,
Ни па сте го лудале!“ —
Тогай господъ пакъ си дочу.
Стреде вярца ми свѣ скина,
На дно пеколъ ми пропадна.
„Ейди майко, грешна душо,
Дно-то въ пеколъ си кердоса!“

Свѣти Петаръ, и майка му.

Свѣти Петаръ въ рай ќе појде
Въ рай ќе појде рай да види
Грешна майка на следъ него,

Текомъ тече, слези рони
Слези рони викомъ вика:
„Стой, почкай, свети Петре,

Съ тебе мамо въ рай да иде.
Въ рай да иде, рай да види,
Христу богу да достоя.⁴
Обрѣна ся свѣти Петаръ
Тѣ погледна низъ негово
Низъ негово десно рамо
Слѣзи рони низъ хубаво
Низъ хубаво светло лице;
Отговаря свѣти Петаръ:
„Мале варе, грешна мамо.
Не си згодна въ рай да идешъ
Въ рай да идешъ, рай да видишъ,
Христу богу да достояшъ.
Кога бѣхне, мила мамо,
На бѣло, мамо, видело,
Нѣ бѣхми чорбаджин
Чорбаджин механджин,
Додеха си два божечи,
Засвириха, запееха,
И ся, мамо' помолиха
За Христово свѣтло име;
Но ти, мамо, не ги дари,
Не ги дари божя дарба.
На *) ниъ даде, мила мамо,
Една кора питенъ лебець,
Де седеше отъ целъ месецъ.
С' излезоха два божечи,
Ти ся, мамо, попишмани
Попишмани и прокле ги, —
„Богъ д' убіе два божечи
Че ми кащѣ оспрошашите,
Тѣ ви дадохъ кора лебець,
Де кокошки да нахрана.“
Зарадъ това, мила мамо,

Не си згодна въ рай да идешъ,
Христу богу да достояшъ,
Че ти не си отделила
За своя-та душица,
Ни на нещо си подала
За Христово светло име.“ —
„Помоли ся грешна майка
Помоли ся свѣти Петру:
„Я ми прости, свѣти Петре,
Прости ми, и приими мя
Съ тебе въ рай божий да ида,
Христу богу да достоя!“
Прие си ъ свѣти Петаръ
Завече ъ во рай божий.
Три дни ся е богу молялъ
Зарадъ грешна-та му майка,
Да (мъ) извади изъ мѣка-та.
Па си скубе отъ коса-та
Отъ коса-та едно влакно
Настави го сосъ листо-то
Хванаха сѣ грешни души
Че си мѣкъ е натежало
Да си седатъ, да си горатъ.
Отговаря грешна майка:
„Отвадете ся грешни души,
Не сте згодни изъ мѣка-та
Изъ мѣка-та д' излезете,
Не сте дале вѣе листо
Вѣе листо като мене,
Вечна мѣка д' излезете.“
Щомъ изрекла тая дума,
Влакно-то ся прекъснало,
Тѣ паднаха грешна-майка,
Вовъ дѣно-то на мѣка-та.

Дечански Манастиръ.

Фала богу за чудо голѣмо!
А що ко сѣ чудо нагледаме!

*) На — по.

Що ми бѣ'а во една земя
 Въ една земя до два господара.
 Кой да бѣ'а тѣ два господара?
 Еденъ бѣше краљски царъ Степанъ
 Други бѣше краљски царъ Душанъ,
 Изговоре краљски царъ Степанъ
 На онего сѣрбски краљ Душанъ:
 „Айде шѣ да сѣ разделимѣ!
 Просту тебѣ поле емъ чивлидан
 Просту тебѣ рамна шумадіа,
 Просту тебѣ Босна Сарајово,
 Просту тебѣ сѣрбска на'на,
 Просту тебѣ конѣи, емъ соколи,
 Просту тебѣ жртѣи, емъ зѣгѣри,
 За да одишъ по лова по гора;
 Да ми простишъ два сажна место,
 Мегю Юпекъ, мегю Гяковница“
 И му прости два сажна место.
 Сакалъ краљ-отъ манастиръ да градить.
 Иналъ краљ-отъ до три кули азино;
 Темель ке турить само отъ стрebro,
 А покро-отъ отъ жежено злато.
 На го дочу сестра му Елена,
 Ми говоре сестра му Елена
 На онего краля царъ Степана:
 „Я сумъ чула манастиръ ке градишъ,
 Темель ке турить само отъ стрebro,
 А покро-отъ отъ жежено злато;
 Слушай, брате, твоя мила сестра,
 Тая тебе ука да научить.
 Атаръ тебѣ да не ти останить;
 Ти сѣ иналъ до три кули азна;
 По отдамна конѣи покажуѣтъ
 Сега бѣргу Турци ке налазѣтъ,
 Ни темали Турци ке остаѣтъ,
 На Рисани законъ ке растуратъ.
 Ако сакашъ манастиръ да градишъ,
 Какъ некога що градиъ Симеонъ?
 Да ми 'одишъ преку славно море,
 Да ми пойдешъ Венетичка земя,

Тако иматъ камня мѣрджанліа,
 Отъ стрѣбро-то три аспри поскадо,
 Да го носишъ. тешко не сѣ носятъ;
 Да го кършишъ, твърдо не сѣ кършитъ.“
 Бладзе братъ *), сестра що послуша!
 Бладзе сестрѣ, що брата поучи!
 Го откупи каменъ мѣрджанліа,
 Удри темель суградъ манастиръ.
 Сѣ посвѣти сѣрбски свѣти Степанъ
 Сѣ посвѣти и свѣта Елена.
 Денъ денеска манастиръ ми стоить,
 Кон греить како врукъо сѣнце
 Отъ ощо ѿ лепо наградено,
 Отъ ощо ѿ 'убаво написано.
 Отъ кога 'одать рисяни на законъ,
 Отъ кога 'одать на Петровденъ,
 До делеска сѣ пейтъ, и сѣ прикажуеъ.

48.

Царь Муратъ и старъ Нгуменъ.

Книга пишеть цара Муратъ бега;
 Ели пишеть кому ке ѿ пратить?
 Ке ѿ пратить дур' во свѣта Гора,
 На онаа стара нгумена,
 На оніе млади калугери;
 Що нѣ сѣкатъ до четири добра:
 Парво добро чесно вангеліе,
 Второ добро свѣтого потира,
 Трекъо добро нивна чесна крста,
 А четворто чесна петра'мла,
 Тукъ сѣ чудить стара нгумена,

*) Братъ дат. падежъ. това страио окончаніе на ѣ произлегатъ отъ това, че брата въ место братъ сѣ употребить во многу места како именителни, и заради това сѣ придаватъ окончаніе на дат. пад, како на жен. родъ. напр. сестра, сестрѣ. Така сѣ стретвить им. пад. онаа стара нгумена, цара, Марка и друуги; дат. пад. Маркоѣ, Маркѣ.

Що ке бидить ово чудно чудо!
 Книга певтъ градуъ сѣдзи ронить.
 Го гледаеть млади калугери,
 И му велѣтъ млади калугери:
 „А егиди стара игумена!
 Що к тая мошне лоша книга,“
 Що ѣ пишѣ, мошне сѣдзи ронѣшѣ.“
 И му рече стара игумена:
 А егиди млади калугери,
 Да ви кажаѣ що ке ми чинѣте!“
 Тога велѣтъ млади калугери:
 „Не пожие нищо да сторие,
 Туку господъ дерманъ да ни сторить,
 Туку кажѣ колку да знанѣе
 Да знанѣе бога да молиме.“
 И имъ каза стара Игумена,
 Що допуцилъ цара Мурат-бега
 Що ни сакаѣ до четири добра: —
 Първо добро чесно вѣнгелѣе,
 Второ добро светого потира,
 Трекѣо добро паша чесна кърста,
 А четворто чесна петра'мла.
 Му реко'е млади калугери:
 „То'а гайле ти да го по бернишѣ,
 Туку пазодѣ кинга да му вратишѣ;
 Не ти да'аѣ до четири добра,
 Що ке можипѣ ела да ни сторипѣ.
 Да станиме сѣте калугери,
 Денѣ ноше бога да молиме,
 Да цениме свѣта литургиа,
 Господъ него ке го пострамотить.“
 Како що го тѣе научѣе
 И игуменъ кинга ми написа,
 Оти нящо цару не му да'аѣ,
 Що ке можить века дойѣ да чинить.
 Сѣ разлюти цара Мурат-бега,
 И си зеде малу многу аскерѣ,
 И кивиса во море да идеть.
 Калугери како що реко'е
 Денѣ ноше бога си молееть.

Царъ ми поиде стреле църно море,
Ми захрзна она църно море.
Съ зачуди цар-отъ що да чинить.
Тога велить цара Мурат-бега;
„Але боже, але мила боже!
Поможи ми царъ свѣти Никола!
Я су чуло ти ми го поелъвишъ
Го поелъвишъ ова църно море,
Ти съ моляшъ сега да ми дойднишъ
Да ми дойднишъ море да отхързнишъ;
Да си пойданъ я во свѣта гора,
Нищо завалъ тамо да не сторанъ,
На игуменъ пещенъ ко му даамъ!“
И му дойде старъ свѣти Никола,
Въ рѣка държитъ стрелбена патерица,
Го прекрести она църно море,
Го прекрести море го отхързна.
Царъ ми поиде дѣри Свѣта Гора.
Го видо'е млади калугери,
Го видо'е ущо отъ далеку,
Му реко'е стару игумену:
„Бегай сега, старе игумене,
Да бегаме во гора зелена;
Оти господъ нольда не ни дексалъ,
Оти душманъ дойде, съ приближа,
Оти душманъ живи ке нѣ колить,
Ке нѣ колить, живи ке нѣ печить.“
Побегна'е во гора зелена.
Царъ излезе на край църно море,
И нѣтъ пуши три млади елѣнъ,
Да викветъ млади калугери,
Да викаетъ стара игумена,
Да си зе'ѣтъ голема пещежа,
Оти цар-отъ нищо не нѣ чинить.
Со мѣка одвай 'и довиѣ'е;
Що нѣтъ даде голема пещежа,
Що нѣтъ даде три то'ари азно
Три то'ари свѣтену Николу.
Го държеше стара игумена,
Два дни, три дни на гости да седить,

Отъ гетія царъ ми не излезе,
Тукъ съ врати, назадъ си отиде.

49.

Свѣти Петаръ.

Отъ Сосія.

Свѣти Петаръ въ рай походи
Въ рай походи, тамъ да бѣде
Тамъ да бѣде, доръ пребѣде.
По него е стара майка,
Тикомъ тиче, гласомъ хока.
Свѣтъ съ Петаръ изобрѣща:
„Назадъ, назадъ, стара мале,
Ти не можешъ у рай д' идешь,
Твоя душа грѣховита,
Че си била механечійка.
Ексикъ вино продавала
И водица придавала.“
Па свѣтъ Петаръ рай походи

Въ рай походи, тамъ да бѣде
Тамъ да бѣде, доръ пребѣде.
По него е прѣвнѣ либе,
Тикомъ тиче, гласомъ хока:
„Стои', почакай прѣвнѣ либе,
И я съ тебе у рай д' идешь!“
Свѣтъ съ Петаръ изобрѣща:
„Назадъ, назадъ прѣвнѣ либе,
Ти не можешъ у рай д' идешь,
Твоя душа грѣховита,
Че си чуждо работила,
Ексикъ ока доходила,
Твое не си придавала.“

50.

Решпелъ Георгія.

Кинисалъ ми Решпелъ Георгія,
Що ми напълналъ до три гетія,
Първа со восокъ, втора со темянъ,
Втора со темянъ, трека со масло;
И ми кинисалъ по църно море.
Кяръ да ми кярятъ на свѣта Гора.
Одилъ що одилъ до стредѣ море,
Той денъ ми бѣше свѣти Никола.
Ми помързна'е до три гетія
Во стредѣ лето, во цървевка.
Бога помоли Решпелъ Георгія:
„Егиди свѣтенъ свѣти Никола!
Отпущи ми 'и до три гетія,

Нсѣ да си пойдешъ во свѣта Гора,
 Да 'и аризашъ на свѣта Гора!
 Ми отиързано цѣрно-но море;
 И си 'и таргналъ до три гемѣи,
 Решпелъ Георгя кяръ не ми кярилъ,
 Туль м' 'и аризалъ на свѣта Гора.

49.

Сиракъ Јованъ.

Постигнала сирота вдо'нца
 Постигнала едно мъшко дете;
 Дете иматъ голема нишана;
 На рамена крила позлатени.
 Си го класе во злата леляйка,
 И го зави во кумашъ пелена,
 И го лови со сѣрна повоя,
 Си го дели и пѣсна му пентъ:
 „Нани ни, нани сираче Јо'ане!
 Да ни растнешъ, и да ни порастнешъ,
 Да ни одишъ во Будина града,
 Да ни сечешъ краю пегой глава,
 Да ни бидишъ краля надъ краге'и!“
 Богъ 'и убилъ комши аседжии,
 Що пойдо'а во Будина града,
 Му каза'а на краля отъ Будина.
 Богъ го убилъ краля отъ Будина!
 Що ми пуцналъ до три елчи,
 Ми пойдо'а во село Ладогеръ.
 'И догледа сирота вдо'нце;
 „Айви вие до три елчи!
 Аль сте дошли за вино, за ракия;
 Защо менъ ми сѣ постигнало,
 Постигнало едно мъшко дете.“ —
 „Айти тебѣ сирота вдо'нце!
 Не сакаме ни вино, ни ракия,
 Тукъ нѣ пуцналъ краля отъ Будина,
 Да ни да'ишъ твоє мъшко дете.“
 Г' однесо'а при краля отъ Будина,

И му виде криля на рамена,
 А на рѣка писмо написано,
 Песмо певтъ, отъ ке бидитъ краля,
 Отъ ке бидитъ краля во Будима.
 Богъ го убиъ краля отъ Будима!
 Що го фърли во темна зѣдана.
 На рамена тѣ що му дойдо'е,
 Свѣта Петка на лево рамено,
 А на десно-то свѣта Неделя;
 Лепо дете ми го гледа'е,
 И лепо ми го книга уче'е.
 Того краля ми съ поболѣло,
 Що ми лежа за три години:
 Що ми викна попой и владици,
 Да го краля тѣ изповедѣтъ.
 И ниъ велитъ краля отъ Будима:
 „Нищо грѣхъ я не сумъ сторило,
 Сѣде фърлиъ во темна зѣдана
 Мало дете, що го постигнала,
 Постигнала сирота вдо'ица
 Постигнала въ село Владимиро.
 Дете иматъ голема нишапа,
 На рамена криля позлатени,
 А на рѣка писмо написано;
 Писмо песне краля да бидитъ,
 Краля да бидитъ во Будима града.“
 Того му велѣтъ попой и владици:
 „Айти тебѣ краля отъ Будима!
 Що ж овой грѣхъ що си сторилъ,
 Да ж зе'ишъ дете отъ вдо'ица
 Да му изснанти гробнина кѣ му ж;
 Барѣ да съ гробнина му знантъ.“
 Богъ го убиъ краля отъ Будина!
 Що ми зборвитъ на Петре зѣданѣя
 „Ай собери коски отъ дете-то,
 Да 'и отнесиѣ дома при майка му,
 Да му знантъ него'а гробнина.“
 Кога отвори Петре зѣданѣя,
 Гле'атъ дете уще вѣдъ въ живо;
 Свѣта Неделя на десно рамо,

А свѣта Петка на лезо рамо,
Му седе'е и книга го учи'е.
Ми съ врати Петре зяйданджіа:
„Айти тебѣ честигу краю!
Уще мало дете било живо!“
Самъ ся поиде во темна зяйдана,
Истѣргна сабя димипкіа,
Да пресечитѣ сираче Јо'ана.
Що му скацна рѣка до рамена.
Тогѣ скочи дете малечко'о:
„Айти тебѣ краля отъ Будина,
Що сѣ насметѣ ти големъ ннаѣ
Сабя твоя гла'а да пресечитѣ.“
Ми истѣргна сабя димипкіа,
Му ѣ пресече краю добра гла'а.
Си излезе сираче Јо'ане,
И ѣ седна краю на столпина.

50.

Малечокъ Јованъ.

Отъ Пршесѣ.

Стигнала ѣ Стружница невеста,
Стугнала ѣ едно машко дете;
Го крстило малечокъ Јо'ана,
Съ нога го люлятъ со уста му пентѣ:
„Нани ми, нани малечокъ Јо'ане!
Два дни те гледаѣ, колку две години,
Три дни те гледаѣ, колку три години.
Ти ѣ имашъ голема нишана,
На чело имашъ крстѣ позлакскѣ,
Ако богъ да' ѣ сугено бидитѣ.
Ке му земнишъ цару царщина-та!“
Њѣ дочуло клети-не кошпиа,
Њѣ наклевестило дур' при цар-отѣ.
Царѣ ми врати до два чо'адара,
Да ѣ земѣтъ то'а машко дете.

Два чо'адара порти ни клюкватъ ;
 И порта-та ниъ съ отвори.
 Си грабна'а она машко дете,
 Го однесо'а дурн при цара.
 И царъ ниъ велитъ на чо'адари ,
 „Варлете го въ атои-те да г' изгазѣтъ.“
 Го варлѣе тѣ въ ато'и-те ,
 А това съ качи на ато'и!
 „Варлете го въ силна вурна д' изгоритъ.“
 Го варлѣе тѣ въ силна вурна ;
 Кога сутра го видо'а дете ,
 Схърснодзе тоа каде седитъ ,
 И ни пентъ бѣла книга.

51.

Отъ Панагюрище.

Тѣ чуло ли сѣ разбрадо
 Какво сѣ ю чудо сторило!
 Да ю за нящо, ни за щѣ ;
 Владика беда бедило,
 Че дѣби булче емирче.
 Изъ черкови го изведе
 Въ джемѣ го вовеле,
 Сѣньо му джубе саблекле,
 А зелено му облекле;
 Златна корона свалиле,
 Шарена чалма зивиле,
 И ходжа-та си викале
 Владика да кимбѣнѣса (?)
 За пусто булче емирче.
 Де-то си булче стоеше,
 Земя сѣ на две препукна,
 И булче въ земя потѣна;
 Де-то владика стоеше

Сѣнии огньове гореха.
 Ка го видяха Турци-те,
 Тѣ са турски кланеха
 И турски са молеха.
 И владика-та са турски кланѣше,
 Кавурски бога молеше:
 „Стори на, боже, стори на,
 Стори на и направи на
 На какво годе пленце,
 Далекѣ да сѣ захвѣрка
 Въ свѣтогорски манастиръ,
 Тѣ придна слуга да стана!“
 Де стоя господъ, тѣ слуша,
 Тѣ сѣ го стори направи
 На сѣво пѣстро пленце,
 Тѣ сѣ далекѣ захвѣрка,
 На свѣтогорски манастиръ,
 Тѣ придна слуга ю станалъ.

Патроново Показуервеніе.

„Патроно моле Патроно,
Патроно пиле шарено!
Що ъ ова чудо отъ тебе?
Кѣта година кѣрвинна,
Ова година два кѣрва!
Що ъ ова ситно платеніе?
Що ъ ова бѣло носеніе?
Що ъ ова девенъ оденіе?“ —
Въ сѣ нажали Патронѣ.
Отъ кѣки стана Патрона,
Тѣ си изваде руво-то,
Тѣ си завали два огна;
Въ едни-отъ варли руво-то,
Во други варли дароѣи;
Тѣ си отиде въ Манастиръ.
Патрона ли имѣ викаше:
„Калугерици найчици!
Има ли место за мене,
И цѣрна раса за става?“ —

„Патроно моле Патроно,
Патроно пиле шарено!
Имаме место за тебе,
И цѣрна раса за става;
Имаме млади гѣчина,
Гѣчина кѣ ни преманишъ,
Лице-то да си погрубишъ,
Коса-та да си посмодишъ,
Така ти доѣ си въ манастиръ.“
И тогай стана Патрона,
Тѣ си изгуби лице-то,
Тѣ си посмоди коса-та.
Кога си лице грубеше,
Жешки каменѣ падвѣа;
Кога си коса смолеше,
Кѣрваа роса росеше.
Такъ ъ приѣа въ манастиръ,
Калугерица да бидитъ.

Четири Ангели.

Хвала, боже, за чудо големо!
‘Сподай ти, боже, на дарби-то!
Нейде щ’ идемъ чудо да гледаим,
Че са збраха четири святіи
Да разделятъ више на небеси.
Първи беше самъ свѣти Петаръ,
А второ-то самъ свѣти Иліа,
А третьо-то самъ свѣти Никола.
А четверто самъ Иванъ кръстителъ.
Дето pokrъсти небо и земя,
И pokrъсти наши царъ небесни,

Че си делатъ отъ рай божии ключи.
Е че иде огняна Маріа,
И следъ нея сестра Магдалена,
Че бегатъ отъ земя Паливанска.
Ка ти види самъ свѣти Иліа,
Отговаря самъ свѣти Иліа:
„Деле варѣ огняна Маріо,
И следъ тебе сестра Магдалена!
От’ бѣгате отъ земя Паливанска.“
Отговаря огняна Маріа
На следъ нея сестра Магдалена,

„Е, сполай ти самъ свѣти Ілія
 Пали питагъ, да ти некріеме;
 Богъ д' убіе земя Паливянска,
 Тамо ся е вѣра развѣрила,
 Не почитатъ ня баща, ня майки,
 Нито брата, нито мила сестра;
 Баща нматъ врала душманина,
 Майка нматъ клета робиница,
 Брата нматъ като измекара,
 Сестра нматъ за своя си любя
 Е, сполай ти, самъ свѣти Ілія!
 Не си ходатъ во чесни черкови,
 Не ся крѣстатъ, не ся богу молатъ,
 Не си змнатъ свѣта литургія.“
 Отговаря самъ свѣти Ілія:
 „Леле варе, огняна Марію,
 На следъ тебе сестра Магдалено!
 Вржнете ся вѣ сег' на задн,
 Та идете въ земя Паливянска
 Азъ ща лесно земя да смира,
 Да разделимъ отъ рай божн ключи “
 Вржана си ся огняна Марія,
 На следъ нея сестра Магдалена,
 Та отишле въ земя Паливянска.
 Разделиле все свѣти небесни
 Разделиле више на небеси.
 Що ся падна на свѣти Петаръ?
 Паднало му отъ рай божн ключи,
 Да отклуча наши вратн души,
 Да отклуча и да ги заклуча.
 Що ся падна на свѣти Ілія?
 Паднаха му летни-те облаци
 И летни-те грамотавици.
 Що ся падна на свѣти Никола?
 Падна му ся во море гемн,
 По мере-то по дълбоки води;
 Кон мине да си ся прекърсти,

Да си моли на свѣти Никола,
 Та повече на свѣти Ілія.
 Що ся падна на Иванъ крѣстителъ?
 Падна му ся кунство, побратимство.
 Ка си узе самъ свѣти Ілія
 Магли, облаци, грамотавици,
 Ги затвори во черно-то море,
 Че не даде во земя Паливянска
 Не даде три годинъ дъждъ да вали.
 Испука ся земя Паливянска
 Седемдесе педи на доле,
 И юнаци съ коне пропадаха,
 Но ся богу още не предаватъ,
 Че не ходатъ во чесна черкови.
 Той имъ даде седемдесе болки,
 Та лежалє три години време;
 И страшна ся коса пораснала,
 Изъ коса-та змиѣ пораснале.
 Тогава ся на бога предади;
 Та си зеле коя тоягичка,
 Та си зеле кон патеричка,
 Та отваждатъ во чесна-та църкви,
 Си ся крѣстатъ и богу ся молатъ,
 Че си зематъ чесна литургія.
 И отговаря свѣти Ілія:
 „Леле варе, огняна Марію,
 И следъ нея сестра Магдалена!
 Видите ли че смирихъ земя
 Че смирихъ земя Паливянска?“
 Отговаря огняна Марія
 На следъ нея сестра Магдалена:
 „Е сполай ти самъ свѣти Ілія!
 Тебе господъ да обича.“
 И тогава самъ свѣти Ілія
 Имъ даде ситна лятна роса,
 Че си роди земя Палестинска. *)

*) Погоре бѣше Паливянска.

Марково исповѣданіе.

Пободилъ съ Марко Кралевике,
 Що си лежалъ токму три години,
 От нищо си влятъ не на'ожаѣ.
 И му рече негва стара майка:
 „Айти Марко, айти синко мице!
 Не си боленъ, синко, отъ господа,
 Тукъ си боленъ, синко, отъ гре'о'и,
 Да ти викна попой, ду'овници,
 Лепо да съ синко исповѣдиши,
 Да си кажиши твон-те гре'о'и.“
 Що ми викна до деветъ попо'и,
 И попо'и Марко-му веле'е:
 „Кажи, Марко, твон-те гре'о'и!“
 Тога велить Марко Кралевике:
 „А егиди воной, ду'овници!
 Я си има големи гре'о'и;
 На пра'нна люгѣ сумъ загубилъ,
 Многу майки я сумъ си изгорилъ;
 Ама еденъ грѣѣхъ с' имахъ найголемъ.
 Кога пойдохъ во Арапска земя
 Съ биеме со църни Арапи,
 Арапи-те бѣа покьотинъ,
 Мене тѣе си 'и нацелѣше.
 Богъ ѣ убилъ една стара баба,
 Що голема мариѣтъ миъ каза;
 Извадо'е нивни остри сабѣи,
 И позени 'и 'и наредѣ'е,
 Исекве'е отъ копѣи китици,
 Семъ юнаци живи нѣ фатѣ'е,
 Нѣ фарлѣ'е во темна зхидана.
 Кой си угре, кого го пушѣе;
 Я си лежатъ за деветъ години,
 Я не знаехъ, ни лето, ни зима.
 Царъ имаше една мила керка,

Мила керка Арапска девойка;
 Кога бѣше лѣто со цвекна,
 Ми даваше п' една киска цвек,
 Ми велеше Арапска девойка;
 „На ти Марко и ти да разберишъ,
 От' ъ сега лѣто со цвекна!“
 Кога бѣше зима со снѣго'и,
 Ми да'аше грутка снѣго'ита:
 „На ти Марко сега да разберишъ,
 От' ъ сега зима со снѣго'и.“
 Съ почудиѣ тога що да чина,
 Как' д' излезамъ отъ темна зѣдана.
 Ъ измажиѣ Арапска девойка:
 „Извади ме Арапске девойке!
 Извади ме отъ темна зѣдана,
 Ке те земаѣ за млада невеста.“
 Съ измажи Арапска девойка,
 Ме изваде отъ темна зѣдана,
 Кога бѣше цар—отъ на ло'ени,
 На ло'ени во гора зелена;
 Та си зеде до три добри коньи,
 И си зеде три то'ари аспо.
 Си ъ качиѣ задъ себе на коля;
 Побегнаѣ во Прилепско поле.
 Съ застоиѣ на край бѣла чешма,
 Да пие една студна вода.
 Съ опулиѣ въ Арапска девойка,
 Кога видѣѣ пусто лице цѣрно,
 Лице цѣрно, пусти зѣби бѣли,
 И ни дойде грозно и не'арно;
 Тѣгнаѣ сабя ѣ пресскоѣ гла'а.
 Тие ни сѣ големи грѣ'о'и.
 Кешке неа да ѣ не загубеѣ,
 Да донесеѣ во моа-ва кука,
 При моа-ва стара мила майка,
 Да ѣ дѣржеѣ како мила сестра,
 Ке ѣ пайдеѣ другаръ спроти неа,
 Да не стореѣ големи грѣ'о'и.
 Я не знаеѣ во темна зѣдана,
 Ни кога ни сѣнце угрѣваше,

Нито сѣнце, нито месечина,
 Ясъ не знаеѣъ, ни зима, ни лето;
 Тая мене дома не донесе,
 А я неа на пѣтъ ѣ загубиѣъ.
 Тие ми сѣ мон-те гре'о'и."
 Си стана'е девет-те попо'и,
 Му неа'е свѣти вангеліа,
 Му неа'е простени молитви,
 Го неа'е три дни и три ноке;
 Го фатило Марко сонъ да спіетъ.
 Кога отъ сонъ ми сѣ разбудило,
 Малу стана колку да си содинтъ;
 По малу си Марко оздра'ило.

55.

Станковикъ Дуко сѣ исповедвиль.

Боленъ лежитъ Станковикъ Дуко,
 Боленъ лежитъ за деветъ години,
 Искиналъ ми до деветъ постели,
 По постели до деветъ перници.
 Сѣ разигра она славо море,
 Силевъ встаръ отъ четири стѣрни.
 Бранъ сѣ дига више до небеси,
 Отъ дно морско с' виде до пеколи,
 Сѣ разигра она славо море,
 Ке потонилъ липанъ Свѣта Гора,
 Манастиръ лени Хилпидара.
 Изговоре Сава игумене
 На оше триста калугери:
 „Езъ чуєте триста калугери!
 Ке ви речалъ една нуждна реча,
 Соблечите свѣла и ваднѣе,
 Облечите руво калугерско,
 На глави те капи камниаѣки
 Подъ мишки-те стакли позлакени,
 Не гуши-те златни петрахли,
 Облечите златни-те одежан,
 Облечите на ваши гърбини,
 На рѣце-те златни парѣквици,

Та земите книги вангелін,
 Да с' карстине, да богу сѣ моляхе,
 Бельки нещо господъ ке поможе.“
 Па сѣ молятъ богу со 'се душа,
 А по'яке море сѣ разигра.
 Изговоре Сава Игумене
 На оніе триста калугери:
 „Ель чуєте триста калугери!
 Ай д' о'яке во темна киліа,
 Боленъ лежить Станковике Дуко
 Юпъ него а да го исповедамъ,
 Я кѣ умри, я отъ бога ке с' прости.“
 Напредъ одатъ триста калугери,
 И по нима Сава игумена,
 Па ми одо у темна киліа.
 Изговоре Сава игумена
 На онего Станковика Дука;
 „Сине мой Станковике Дуко!
 Кажн, сине, що ся погрешило?
 Боленъ лежишъ за деветъ години,
 Си скиналъ до деветъ постели,
 По постели до деветъ перници,
 Изъ коски-те трева изникнало,
 Изъ трева-та люти змїи лазатъ,
 Съ очи гледашъ, со раце не факяшъ!“
 Изговоре Станковике Дуко
 На онего Сава игумена:
 „Ако можн за правда да биде
 Све кѣ кажа мой грехови-те.“
 „Кажн, сине, що гре'о'н имашъ?“
 Изговори Станковике Дуко
 На онего Сава игумена:
 „Ели можншъ за правда да бидишъ,
 Ке си кажаиъ мой грехови-те;
 Ниящо не сумъ богу погрѣшило
 Залюбѣхъ три млади свѣти Јо'ана,
 Си изгорехъ три тарла яганца.“ —
 „Друго що си богу погрѣшило?“ —
 „Оганъ дадохъ на три амбара жито.“ —
 „Друго що си богу погрѣшило?“ —

„Па си обраѣ деветъ манастира.“ —
„За манастиръ господъ ке те просте,
И отъ други-те глби грехо'и
Глби грехо'и сѣ прощавашъ;
А за три-те свѣти Јовани-те
А за три-те богъ не те прощаватъ.
Ке те праща праву да ми кажишъ,
Друго уще що си погрешило?“
Проговоре Станковике Дуко
На онего стара игумена:
„Ме насил еденъ силенъ гя'олъ
Па си ставашъ во свѣта неделя,
Па си зедешъ коньи в соколи,
По соколи хърти и злгари,
Ке си одеешъ по гора по лова;
И стрети мѣ моя стара майка,
Въ раце носе две бѣли проскуре,
Си служеше свѣтого Георгия,
'И носеше въ църква за на'ора.
Ме насил еденъ силенъ гяволъ,
И си слегвашъ отъ коля на земя,
И си отхашъ две бѣли проскури
Отъ моя-та мила стара майка,
'И раскаршиешъ на хърти, злгари.
Хърти ядатъ, злгари не ядатъ.
Тогѣ мене майка мѣ проклина:
„Свяне мой Станковике Дуко!
Боленъ да лежишъ за деветъ години'
Да искицишъ до деветъ постели,
По постели до деветъ перници.“
Па ѣ фатиешъ моя стара майка,
Па ѣ кренашъ по више отъ мене,
И ѣ удриешъ отъ тѣ църна земя
То'а сумъ си богу погрешило.“
Проговори Сава игумена
На оние триста калугери:
„Да земите еденъ, лесенъ каменъ,
Лесенъ каменъ що да ми тежатъ
Да ми тежатъ дур' до триста ока,
Да вярзате Станковикъ на гърло,

Варлето го Станка во море-то,
 Дан' ќе го Станка море прими.^а
 Па що бѣ'а триста калугери!
 Върза'а му топ лесенъ каменъ,
 Що да тежнѣ дур' до триста ока.
 Го варлѣе Станка во море-то.
 А море-то Станка ќе го прибра,
 А море-то било си побегна
 Съ потъргна до четири'есетъ
 Четири'есетъ и четари чекори.
 Кога одатъ Рисни на законъ,
 Кога ни одатъ на день Петровденъ,
 До денеска съ камен-отъ ъ скаменъ.
 И отъ тогаѣ поатдамна било,
 Кой ќе греше на стара си майка,
 Кой ќе греше на мила-та сестра,
 Кой ќе грешнѣ негоѣ милъ родѣ,
 Никой пѣтъ грех немятъ проща'анѣ. —
 Що да слушатъ сво весело било,
 И отъ бога повелико здравѣ.

55.

Два брата и сестра.

Отъ Стрѣга.

Два сѣ брата мило милувасть,
 Отъ ощо сѣ браќа миливасть,
 Отъ едношѣ сѣ браќа посвршѣе,
 И отъ едношѣ си сѣ оженѣе;
 Си зедо'е две млади не'ести.
 Си има'е една мила сестра;
 Отъ ощо ѣ сестра милува'е,
 Напра'я'е шарена одаа,
 Отъ милости сестра не ѣ мѣжѣтъ,
 Си ѣ държѣтъ въ шарена одаа.
 Тукъ сѣ чудѣтъ две млади не'ести,
 Како да ѣ сестра отиваесть
 Отъ нейдзини до два мили браќа.
 Си има'е едно мѣшко дете,

И обете си съ сузборве'е;
 „Кога ќе одѣтъ браќе на ло'енѣ,
 Д' отключише шарена одаа,
 Да сегинише во нејдзини джепей
 Д' извадини нејдзини пожина,
 Мѣшко дете да го загубише,
 Туку да ѝ сестра отишлише,
 Отишлише отъ нејдзини браќа.“
 Како що сѣ кучки сузборве'е,
 Така си го збор-отъ свърши'е.
 Браќа ошле въ гори на ло'енѣ.
 Отключи'е шарена одаа,
 Укради'е друшки-не пожина,
 Стреде диванъ дете загубише,
 'Се во кърви воже утопили
 во джепе'и воже ѝ клало'е,
 И одаа си не заключи'е;
 А та уще не сѣ разбудила.
 Кога ни сѣ зора обзорила,
 Ми дойдо'е нејдзини-те браќа:
 А две кучки на диванъ нищеетъ.
 Съ зачудвѣтъ нејдзини-те браќа:
 „Айви вио две млади не'ести!
 Що ѣ ова вио що чините,
 Що си коси вио растуриле?
 Алл ни ѣ сестра загнала?“ —
 „Айви вио два браќа рогени!
 Богъ ви убилъ ваши-те кудон!
 Богъ ви убилъ ѣ ваша-та сестра!
 Зѣщо си ѣ мило милу'аете,
 Големъ унеръ сестра ви напра'и!“
 Мили браќа си сѣ сачисале,
 Кога рекле две млади не'ести —
 Ви загуби ваше мѣшко дете. —
 Тога зборвѣтъ два браќа рогени:
 „Не ѣ кабилъ сестра да сторила,
 Наше дете да го загубила!“
 Тіо кучки пакъ що ниъ велеетъ:
 „А егиди два брата рогени!
 Кога не ѣ ваша мила сестра,

Отворите шарена одаа,
Да видятъ ваша мила сестра.“
Два брата ни на одаа ошле
Со кротко ъ одаа отворвѣтъ,
И си влегвѣтъ при сестра рогена.
Отъ едношъ ъ сестра не разбудѣтъ,
Со кротко ъ сестра разбудѣе.
Сестра ниъ сѣ пошине уплашила;
„А егиди два брака рогени
Що ъ пискотъ на диванъ високи?“ —
„А егиди наша мила сестро!
Аль не знаишъ що си сработала!
При милост-та що си ъ имачие,
Наше дете си го загубила!“
Тогѣ ни сѣ сестра уплашила,
Тогѣ ни сѣ сестра заклѣнала:
„Айви виѣ два брака рогени!
Що ъ овой зборъ що ни зборвите!“
„Кога сѣ ни, сестро, на пра'ина,
Изва'и си твои-те ноже'и,
Що сѣ ножие въ карви утопени.
Тукъ и мѣ ко те загубиле.“
Ѣ извайе во стрѣде дворе'и.
Мила сестра на брака ниъ зборантъ:
„Ейви виѣ два брака рогени!
Во дворе'и крѣзъ да не чпшите,
Туку да не брака однесите
Однесите во гора зелена,
На некои рудина детелина;
Тамо ниатъ едно су'о дре'о,
Тамо ниатъ една су'а чешма.“
Како ниъ сѣ сестра помолила,
Така си ъ два брака почувле,
Ѣ однесо'а во гора зелена;
Си найдо'е трева детелина,
Си найдо'е чешма исушена,
Си найдо'е дре'о исушено.
Тогѣ велитъ нивна мила сестра:
„Айви виѣ два брака рогени!
Ако су ви дете загубила,

Никога да чешма не протечитъ,
 Су'о дре'о пакъ су'о да бидитъ,
 Детелина да ми съ не родитъ.
 Ако сумъ си на божя пра'нна,
 Сега чешма да би ми протекла,
 Су'о дре'о да би израстило,
 Детелина манастиръ да бидитъ.“
 Ущѣ реч-та не ми ъ дорече,
 Су'о дре'о начасъ израстило,
 Начашъ чешма вода ми протече,
 Детелина манастиръ съ стори.
 Тога велитъ нивна мила сестра:
 „А егиди мои мили бракъ!
 'Се що болно ке ми съ поболитъ,
 'Се да дойдитъ овде да оздра'итъ;
 А ваши-то две млади не'ести
 Да би ми съ болни поболнае,
 Да ми лежѣтъ за доветъ години,
 Да искинѣтъ по доветъ постели,
 Нигде нлячъ, бракъ, да не найдѣтъ,
 Тукъ да дойдѣтъ на моя липсана,
 Да би ниъ съ църква затворила,
 За ниимъ вода да би пресекнала,
 Назодъ со ниимъ да си съ вратите,
 И поболни да 'и однесите,
 Во друмо'и да 'и оста'ите;
 И ниимъ очи чакки да копаетъ,
 Возци мѣсо да ниъ го ядеетъ,
 Нигде коски да ниъ съ не ма'ѣтъ;
 Лудо дете со мене да бидитъ!
 Сега бракъ да ме загубите,
 Кърѣ-та моя алаъ да ви бидитъ
 На любоѣ-та, що мене любнѣте!“
 Нивни бракъ си ъ загуби'а.
 Къде кърѣ-та ѣ съ истурила,
 Тука ми съ църква отворила,
 Къде гла'а нейдѣъ ѣ паднала.
 Алтаръ ми съ тука суградио;
 Къде складзи таи обрвила,
 Тамо вода ми съ отворила,

С' отворила вода леко'ята.
Машко дете при нея сѣ найде,
Машко дете ангелъ ми сѣ сторн;
Кѣта дена литургіа служатъ.
Що да ми сѣ болно поболеше,
Да пойдеше здравъ те найдеше.
Кога брака назоде сѣ вратѣе,
Си найдо'е две не'ести болни;
Ми лежале за деветъ години,
Искинале по деветъ постели,
Отъ нигдека здравъ не ми нашле.
Си дочуле църква Врачарница,
На онаа гора зелена,
Що да войде 'се здравъ на'ожатъ.
Того вельтъ две млади не'ести:
„Айви віе два брака рогени!
Що сме чуле во гора зелена,
Що вхало църква Врачарница,
Що вхало вода леко'ята,
А во църква едно лудо дете,
Кѣта дена литургіа служатъ;
Що да пойдитъ тамо 'се оздра'ятъ,
Аль не кабилъ да не однесите!“
Си стана'е два брака рогени,
Си зедо'е две млади не'ести,
Однесо'е во гора зелена,
Си найдо'е църква Врачарница,
Си найдо'е вода леко'ята.
Колку мало дете го дочу'е,
Го дочу'е дете вѣде пситъ,
Колку ми сѣ малу приблизале,
Начасъ църква нѣхъ сѣ затворила,
А вода-та нѣхъ сѣ пресекнала,
Лудо дете нѣхъ сѣ замълчило.
И тога на брака нѣхъ 'текна,
Оти нѣхъ не живна мила сестра.
Поминна'е по стражни друшо'и,
На друшо'и си 'и оста'ѣе:
„Айви віе две млади не'ести!
Какъ сторнете, віе да найдите,

Како нѣ сестра загуби мене,
Како що ве сестра похолитва,
Така и кметва ванъ да сѣ фатигъ!“
Чаѣки очи тога нмъ копа'е,
Вѣлци нѣсо тога нмъ ядо'е,
Уще душа тѣ не дава'е!
А два брата коньи си явна'е,
Назодъ си сѣ во гора враті'е,
На сестра си нм сѣ поклоні'е:
„Наша сестро ти да нѣ проща'ашъ!“
Мила сестра брака си простила,
И нмъ цѣрква сестра отворила;
И вода сѣ тога отворила,
И дете сѣ въ цѣрковъ распеало.
И неидзипи два брака рогени,
Сѣ сторі'е цѣрни калутери,
Отъ цѣрква-та не сѣ отдеи'е.
И денеска цѣрква нишанъ стонгъ. --
Що слушало све весело било.

ЮНАЧКИ.

57.

Краль Шинманъ, краљ Латинъ и оочаръ Табарина.

Отъ Стрѣла.

Посвѣршилъ сѣ краля Шинманина,
Сѣ посвѣрши отъ краля Латинина.
Богъ го убл краля Латинина,
Кога нм ю не'ста посвѣршило,
Големъ кауль тон нм вѣрзало:
„Ако земашъ твон-те ннуко'н
Твой ннуко'н, войной сино'н,
Ке сѣ вратишъ назодъ безъ не'еста;
Оти нм сѣ на кавга кавгаджій,
А на вино нм сѣ пияниця,

А на саба ми сѣ беседѣи.“
 Тога велитъ краля Шишжанина;
 „Не 'н земятъ, туку да ми да'ишъ
 Да ми да'ишъ 'уба'а не'еста.“
 Ъ посвѣрши 'уба'а не'еста.
 Дойде ко'а, дойде лено време,
 Да ми канитъ китепи свато'и,
 Поканило отъ край до край земя,
 А негой-те мнуко'и не канилъ.
 Тіе ми сѣ пошне налютиле,
 И ворѣтъ на своя стара майка:
 „Айти майко, стара майчице!
 Защо вуйко на свадба не канитъ?
 Големъ пещешъ я ке му однесешъ
 Ке му носешъ триста кила чейица,
 Други-отъ триста то'ари грозю,
 Пайжали-отъ триста руди овци!“ —
 „Айя снйкой, ой мии сино'и!
 Ако віе ми имате атаръ,
 Да о'нте на зорумъ по сватой
 Ак' на свадба вуйко не ве бани.
 Богъ го уби краля Латинина!
 Кога свѣрши 'уба'а не'еста,
 Кауль стори васъ да ве не зематъ,
 За да пострамотитъ ваши вуйко.“ —
 „Айти майко, айти мила майко!
 Кого знаншъ оти сме найюнакъ,
 Него пуци на зорумъ по сватой!“
 Тор' нмъ велитъ пивна стара майка:
 „Айя віе мой мии сино'и!
 На васъ атаръ да не ви останитъ,
 Оти Мирче найналь је поюнакъ.
 Кога ойдофъ во зелена гора,
 Кога ойдофъ ручегъ да му носалъ,
 Се го найдофъ подъ евя заспано;
 Кога Мирче душа поземаше,
 Върво'и-те ми 'и уборашие;
 Кога Мирче душа пода'аше,
 Върво'и-те ми 'и исправаше;
 По тва знаашъ, оти Мирче је поюнакъ.“ —

„Айти майко, айти стара майко!
Како Мирче да го донесиле?“ —
„Айви синой, мой мили синой!
Напишете една бѣла книга,
Пущите ъ съ пице соколо'о; —
Како знаишъ въ дворѣ да сѣ на'ишъ,
Оту майка ни ѣ з' умираиъ,
Аль ке ъ на'ишъ жива, али не.“
Написа'е таа бѣла книга:
„Како знаишъ, Мирче, наши брате,
Како зна'ишъ бѣрго да си до'ишъ,
Оти пи ѣ майка дошве боляа,
Аль ке ъ на'ишъ жива, али не.“
Написае книга и пуциле,
Иѣ пуциле съ пице соколо'о.
Ми одпесе пице соколо'о,
Иѣ одпесе во гора зелена,
Иѣ даде на Мирче пожалечекъ.
Кога книга Мирче ъ пеало,
Мирче ми сѣ сѣлден заронило;
Кѣко ми ъ книга отпеало,
Така Мирче стадо ми турило
Си турило деветъ стада овця,
И предъ пице сѣ нашло во дворѣ.
И ми найде пегва стара майка,
Кѣде седитъ на диванъ високи. —
„Богъ те убилъ мой стара майко!
Що ми пуци гърди—но абера,
Що ми пуци во гора зелена,
Да си турашъ стадо неброено!“
„Айти синко, Мирче пожалечекъ!
Жити бога, Мирче, единего,
Жит' бсѣнци, що сѣлъ те доади,
Ке те пуцаиъ у вуйка на свадба,
Да ми о'ишъ на зорумъ по святой.
Безъ да знантъ твой милн вуйко!“
Тога стая Мирче пожалечекъ,
На майка си атаръ не расипалъ;
И си явна свои бѣрза коня,
И си кладе гуна табарина,

Отиде у краля Шишманнина,
Ня кането, Мирче, ни честено;
И си найде китени свато'и,
Къде ядѣтъ и къде ши пѣтъ;
А Мирче-та баре не пречеквѣтъ.
Мирче седна на край во деца-та.
Ядѣтъ, пѣтъ, кинисвѣтъ но не'ста.
Мирче одитъ на зорунъ по сватой
Мирче негово-то нило инуче;
Краля Шишманнинъ одитъ ужалено,
Ужалено, мошно умилено,
Защ' не бѣ'а негой три инучяна,
Защо многу безъ не'ста сѣ враті'е.
Отидо'е во кралски дворо'и,
Отидоѣ у краля Латинина,
Ядѣтъ, пѣтъ три дни и три нокъе;
Тогѧ велитъ краля Латинина:
„Не ѡ уперъ да ядите, да пѣте,
Тук' ѡ унеръ, унеръ да сторите —
Кой ѡ юнакъ отъ юнака роденъ,
Низъ златъ пѣрстенъ да поминитъ стрела;
Така да'амъ 'убава невеста.“
'Ся-те сватой ши сѣ зачуді'е,
'Ся-те сватой въ земя попаднале;
Краля Шишманнинъ рѣце-те си каршитъ,
Ронитъ сълзи по бѣли образи.
Тогѧ велитъ овчаръ табарина:
„Айти тебѣ краля Шишманнина!
Що сѣ тѣчишъ по бѣли колена?“
„Айти тебѣ овчаръ табарина!
Какъ да не плача, да не сѣ тѣлча,
Що ми сакатъ голема унера,
Така яска не'еста да земятъ;
Баре не си канитъ мой инучо'и
Тогѧ я не ке сѣ пострамотеѣ.“
Тогѧ велитъ овчаръ табарина:
„Немай гайде, ясъ ке ти го свършамъ.“
Златенъ пѣрстенъ клудо'е на нишанъ,
Како фарли, низъ пѣрстенъ помина.
Какъ погоди, така сѣ зарадѡи

Съ заради краля Шинганина.
Пакъ нѣхъ велѣтъ краля Латинина:
„Кой ке можѣтъ три злати яболка,
Да познайтъ коѣ отъ коя година ке!“
Тога сватой ми съ зачудили,
Сви-те сватой въ земн попадали.
Тога велѣтъ млада овчарина:
„Денесите три злати яболка,
Донесите машрапа со вода!“
Донесо'а три злати яболка,
Донесо'а машрапа со вода.
Ми ги фари яболка во вода,
Първ' яболко остана надъ вода;
„Ова, велѣтъ, оломнанско бѣше;“
А второ-то во стрѣде машрапа;
„Ова, велѣтъ, ке лаяско ядолко.“
А трекъ-то на глзеръ паднало,
„Ова, велѣтъ, ми ке годинешно.“
Пакъ нѣхъ велѣтъ краля Латинина:
„Три еднакви к' облечатъ девойки,
Да познайтъ коя ке невеста.“
И иста'илъ три лепи девойки,
Еднолики три-те токлогла'и.
Пакъ съ чудитъ краля Шинганина.
Тога поиде овчаръ табирна,
Поиде овчаръ при лепи девойки,
И нѣхъ фари жълти-не дукади;
„Коя ке не'ста дукад' да не зематъ,
Коя ке ке да зематъ дукади,
Отъ сега гла'и ми играетъ.“
Тон фариатъ не'ста простушъ стоятъ,
А девойки си бератъ дукади. —
„На ти, краде Шинганине, не'ста,
И бегай си сега со свато'и.“
Друга мома си фатилъ за ръка
И си ке фари подъ табирна,
Пакъ по сватой на зорунъ си одилъ;
Отъдо'е въ двороу Шинганинови;
Ми го чествѣтъ овчарина многу;
„Не сумъ овчаръ, тукъ сумъ твой милъ инукъ,

Айго сега на моя-та свадба
 Защ' си грабнахъ за мене не'еста.“
 Кога поше во дворе Мирче'н,
 Го видела Мурче'а-та майка,
 Го видела въ рѣце съ плюснала:
 „Богъ те убилъ Мирче помалечекъ!
 Защо вуйка ти си пострамоти,
 И преграби негова невеста!“ —
 „Айти майко, айти стара майко!
 И за него, майко, и за мене,
 И за мене юнака си зедохъ.“
 Яле, пиле три месеци дана,
 Отъ како ми не'еста зече.

58.

Царь И. Шишманъ.

Отъ какъ ся е, мила моя майко ле, зора зазорило,
 Отъ тогасъ е, мила моя майко ле, войска прожървяло,
 Конъ до коня, мила моя майко ле, юнакъ до юнака;
 Сабити ихъ, мила моя майко ле, както ясно сажиде,
 Огнѣ святка, мила моя майко ле, презъ гора зелена,
 Войвода ихъ, мила моя майко ле, самъ цар Иванъ Шишманъ,
 Отговаря, мила моя майко ле, самъ царъ Иванъ Шишманъ:
 Боже силни, мила моя моя майко ле, боже създателю,
 Помогни ни, мила моя майко ле, сила и юнаштво!
 Бой щемъ да ся биехъ, мила моя майко ле, на Савийско поле,
 Крѣвъ ще ленихъ, мила моя майко ле, за Христово име,
 Ще прославихъ, мила моя майко ле, Християнска вѣра. *)

*) Въ Самоковъ ходитъ преданіе за последни-отъ бой, кои Болгарски-отъ царъ И. Шишманъ направилъ со Турция-те, и на кои цар-отъ силно сѣ рани на ювачко-то поле. Следующе-то преданіе извлекохме изъ пѣтнически-те записки од Г. В. Чолакова

Преданіе. Турска-та ордѣа била во Костенецъ, а Болгарска-та околу Самоковъ на место, кое сѣ викатъ Сеферъ Чешмеси Баиръ. На тои решителни последни бой Цар-отъ Шишманъ сѣ рани на седумъ места; и кѣде парсна крѣв-та му, тамо извреха седумъ

Дете Малечково и Даміа.

Сѣнце я месецъ ми сѣ облогве'е —

„А егиди ѣсна месечиво!

Обевъ едношъ миѣ д' угренье,

Обевъ едношъ миѣ да зайдѣже.“

Сѣнце угреѣ рано на утрина

Отъ утрина до ручега дойде,

Тога угреѣ ѣсна месечина. —

„Чекай. чекай сѣнце невѣрнѣче!

Али вака вѣра си държало,

Обевъ едношъ ке си угренье,

И пакъ обевъ ке си зайдѣже!“

И говори она депо сѣнце:

„А егиди ѣсна месечиво!

Не сѣ грентъ мори на пладинѣ,

Тук' сѣ грентъ мори на утрина!“

И говори ѣсна месечина:

„А егиди сѣнце невѣрнѣче!

Не угреаѣъ рано на утрина,

Защ' си глѣаѣъ голема унера!

Збила ми сѣ шѣда вло'ичница.

Да постигна она вѣшко дете;

Седумъ баби що ми ѣ бабѣе,

Одѣй ми го дете постигнала.

Кладенци, кои и денеска носатъ това име и сѣтъ въ разстояніе одъ Самоковъ еденъ четвѣртъ одъ час-отъ; И кѣде пѣрснала повикѣ кѣрвѣ, тамо изврелъ поголѣмъ кладенецъ. Одъ Седум-те Кладенци Цар-отъ Шишманъ тешко ранѣнъ сѣ тѣргна въ крепост-та (одъ коя и денеска стоятъ развалини) на место, кое сѣ издигатъ на десня-та старѣна на дѣрвѣп-отъ, одѣещемъ одъ Самоковъ. Въ крепост-та умре одъ рани-те, и тако сѣ закопа. Гроб-отъ му состоитъ одъ натрупанѣ каменя въ дължина шестъ аршинѣ. Турци-те това место вѣкатъ Кѣжѣмъ Ефенди, т. е. св. Димитрія, и честатъ гроб-отъ како свѣтъ; и за това го посѣщаватъ 'секои петокъ, ако и пѣт-отъ да ѣ старѣнъ. Бой-тъ сѣ сторѣмъ околу дваесетъ и шестѣ денъ одъ Октомврія, и Турци-те вѣрватъ че, св. Димитрія нѣмъ помогналъ на победа-та.

Кога дете отъ майка съ роди,
Ми съ роди н въ часъ ни зазборва:
„А егиди моя мила майко!
Пови ме во куманъ пелена,
Та стегни ме со сърмени повой,
Оста'ние три дни н три нокъе
Оста'и ме малу да поспіа.“
Как' въ рече майка така стори;
На три-те дни дете съ разбуди:
И говори дете малечко'о:
„А егиди майко, мила майко!
Али имашъ татко'а бърза коня,
Али имашъ татко'о оружје?“
И му вели негва мила майка:
„А егиди мои мили синко!
Татко'а ти бърза коня имашъ,
И оружје татко'о ти имашъ.“ —
„Али имашъ татко'о бѣло рубо?“ —
„Имашъ, синко, татко'о ти рубо.“ —
„Ако имашъ рубо извади ми!“
Си отвори свои шаренъ ковчегъ,
Му извай татко'о бѣло рубо,
Съ промена, лепо съ паружи,
Му изва'и татко'о оружје,
Му изва'и коня пеліана;
Си налезе отъ вити-те порти,
Не съ кажитъ дете къде в' одитъ.
Дете одитъ у свой мили вуйко,
Дете одитъ у вуйка си Янкула.
Вуйко чини свадба три месеци,
Свадба чинитъ, а вѣтъ си нематъ,
За да одитъ по 'уба'а не'еста,
Го страхъ д' одитъ п' 'уба'а не'еста;
Богъ и убилъ кучка-на Ламіа
Ми паднала на рани пѣтица,
Що поминитъ куртуліа нематъ.
Кога поїде дете во дворо'и,
Си разигра коня пеліана
Тукъ съ вѣртитъ окулу свато'и
Тукъ съ вѣртитъ съ голема лютина: —

„А егиди китени свато'н
Ево мнатъ три месеци дана,
Кѣ адите и кѣде пиете,
Не о'ите п' 'уба'а не'еста!“ —

„А егиди дете малечко'о,
Да ти кажиме чудо големо;
Богъ ѣ убилъ кучка-на Ламіа,
Ми паднала на равни пѣтища,
Що поминувтъ куртуліа нематъ;
Страѣ пиаме д' ойме по не'еста.“ —

„Стан'те, стан'те, по мене идете,
Ясъ ке ода напредъ предъ свато'н!“

Си стана'а китени свато'н,
Киниса'е д' одѣтъ по не'еста;
Дете одитъ напредъ предъ свато'н,
Свато'н одѣтъ по малечко дете.

Прибѣжа'е край кучка Ламіа,
Тука ми 'и свато'н застон.
Тог' истан жѣлта боздогана,
Ми истан сабя динишкіа,
Со сабіа по гърло ѣ сече,
Со боздоганъ по сѣрце ѣ парить.

Що ке видить чудо и големо!
Въ бѣло сѣрце три рѣла свато'н,
По свато'н три млада зетен,
До зетен три млади не'ести;
'Си-те ми сѣ чудо зачудіе.

Отидо'е п' 'уба'а не'еста,
Во дворѣ ѣ злата яболшница.
Идѣтъ, піють не'еста земають.
Яболшница дете ѣ откорна,
Що рожаше три злати яболка.

Си киниса напредъ предъ свато'н,
Си отиде въ дворѣ Явкудо'н,
Що го гледать, 'се чудо сѣ чудить,
Юнащивѣ що дете сторило.

Си дойдо'е сватой со не'еста;
Тога ворить дете малечко'о;
„А егиди мои мии вуйко!
Ево мнатъ три месеци дана,

Какъ ядо+те, піе+те за свадба-та ;
 Айте сега дола 'си свато'и,
 Да ядиме мое-то кърщенеж!^а
 Съ зачуди вуйко шу Янкула,
 И си зеде китени свато'и,
 Си отиде у свое мило мнуче,
 И кърщенеж ядѣтъ три недели.^а

— ooo —

60.

Секула Детенце и Алтан-дзвезда.

Коня контъ Янкула Войвода,
 Коня контъ рано во неделя,
 Плочи кла'атъ отъ карагроше'и,
 Клинци кла'атъ сѣрмя прецедена,
 Четир' водзе четири хиляди.
 Го догледа Секула мило мнуче,
 Го догле'а и лепо говоритъ:
 „А егиди мой вуйко Янкула!
 Що те тебе нужба дотерала,
 Коня конинъ рано во неделя,
 Плочи кла'ашъ отъ карагроше'и,
 Клинци кла'ашъ сѣрмя прецедена,
 Четир' водзе четири хиляди!“ —
 „Егиди Секула мило мнуче!
 Ясъ ке одамъ на мой-отъ виляеть
 За тва коамъ коня арджелю.“ —
 „А егиди мой мили вуйко!
 Ясъ ке ти съ тебѣ мило-моля,
 Да ме земашъ на твой-отъ виляеть,
 Твой виляеть земя Арбанешка,
 За да видамъ що унеръ чините!“
 И говори вуйко шу Янкула:
 „Егиди Секула мило мнуче!
 Ясъ ке пойданъ на день Велипетокъ,
 Тамо игрътъ до три вити ора;
 Първо оро 'се добри юнаци,
 А второ-то 'се шлади невести,

А трекъ-то 'се добри девойки;
 Напредъ игратъ Дзвезда Алтан-дзвезда,
 А до неа Цвѣта Арбанешка;
 Дзвезда държитъ златна нащрапа,
 Полна, рамна со вода студена;
 Кой посакуйтъ све вода му даватъ.
 Пакъ съ политъ Секула Детенце:
 „Да не земишъ мой вуйко Янкула!“ —
 Ясъ те земамъ Секула Детенце.
 Дан' ни кренинитъ голема страмота!“ —
 „А егиди мой вуйко Янкула!
 Ак' ти крсна голема страмота,
 Кога назолъ дома ќе си ода,
 Ќе помина на мой войни коня,
 Да съ удра въ мое бѣло сѣрце!“
 Го завърва вуйко му Янкула,
 Си го зеде на свои вилеетъ,
 Си поидо'е на денъ Велипетокъ.
 Там' пайдое до три вити ора;
 Първо оро 'се добри юнаци,
 А второ-то 'се млади не'ести,
 А трекъ-то 'се добри девойки.
 Напредъ ни ъ Дзвезда Алтан-дзвезда,
 А до неа Цвѣта Арбанешка,
 Дзвезда държитъ златна нащрапа,
 Полна, рамна со вода студена.
 Тог' е' излуди Секула Детенце,
 Въ посака та вода студена,
 Въ посака на Дзвезд' Алтан-дзвезда,
 Въ посака и вода му даде.
 Богъ го убилъ Секула Детенце!
 Но ъ фати за златна нащрапа,
 Тук' ъ фати за ржка десница,
 Та ъ фарли на коня задъ себе;
 Дупна коня по гора да бегатъ.
 Си помина край свой войни коня,
 Та съ удри въ свое бѣло сѣрце.
 Тога велитъ Секула Детенце:
 „А егиди 'уба'а девойко!
 Извикай Ерипа Самовила,

Тая ми ъ вѣрна посестрима,
Тая зпавиѣ били чешерлики,
Ке ми оздравитъ мое бѣло сѣрце!“
И говоритъ ’убаа девойка;
„А егиди незнаенѣ деліа
И да викнашѣ мене не познаатъ,
Не познаатъ мене по гласо’и;
Само викни тебе ке познайтъ.“
Само викна Секула Детенце:
„Айде, айде Ерино Самовило,
Айде, айде моя посестрино!
От’ си паднѣхъ на мой войни ковиѣ,
Та сѣ удриѣхъ въ мое бѣло сѣрце;
Донеси ми били чешерлики!“
Уще збор—отъ не ми го дорече,
Вчасъ ми доаде Ерина Самовила,
Му донесе били чешерлики,
И назоли нему бѣло сѣрце.
Вчасъ ми стана на нога юначка,
Си сѣ качи на коня бѣззего,
И си качи ’уба’а не’еста,
Си отиде тога дурни дома,
Та си поиде на свой вити порти,
Но чекаше майка да извикнитъ,
Преку беденѣ со коня прескочи;
Во дворо’и не’еста ѣ сметна.
Тогѣ викатъ на своя—та майка:
„Слези, слези моя млада майко!
Слез’ да видитъ чудо и големо!
Си донесоѣхъ ’уба’а не’еста,
Тиб’ одшена, а менѣ постеля.“

—*—

61.

Стоянь.

Отъ Пазаргорище.

Маре Стоене, Стоене,
Стоене единѣ у майка!

Стояну госте додоха
Деветъ сестрици кралици,

Десета сестра царица;
Донесе мъшко детенце,
Мъшко ѝ дете върлаче,
Върлаче върло душманче,
Ка ревня, веко не мъжко,
А вода нека ни капка.
Даватъ му вино, то не ще;
Но като вика „водица,
Водица, уйчо, водица!“
Стоянъ не юзель две стовни,
Тъ не на вода отишаль
На Самодивско езеро.
Тамо завари три жени
Три жени, три Самодиви,
Че са въ езеро мѣха,

Мъшки си дѣца кѣпеха.
Като видѣха платъ Стоянъ,
Три жени кажатъ Стояну;
„Маро Стоене, Стоене!
Тъ що та носатъ тадава,
Още петли-те не пеле.
Иди си дока, Стоене,
Майка-ти да та лекува.“
До де петли-те пропяха,
До де да с' иде платъ Стоянъ,
Два пѣти петли пропяха,
Кѣта го глава блѣснѣло,
Лѣта го треска растресло,
Тъ легна Стоянъ, тѣ юре.

62.

Царъ и царица.

Заспала ни не царица
Царю на десно коляно,
Царъ си царица будеше:
„И стани, любе царице!
Че божекъ трона на порти,
Тъ стани да го подаришъ.“
А царица му думаше:
„Царю ле, господарю ле!
Оти на сега сабули,
Какво ли гледахъ на сѣне!
Гледахъ го не догледахъ го:
Слънце на земя паднѣло
И по слънце-то месеца,
И по месеца звезди-те.“

Царъ си царица думаше:
„Албе хубава царице!
Намъ това не не на добро.
Слънце-то ни не царство-то,
Звезди-те ни не аскер-а,
Месеца сѣ не сосъ тебе.“
Токо сѣ това думаше,
Още го не издумаше,
То тежакъ аскеръ догнѣса,
Тъ си са царя фанѣле,
Тъ го са на конъ качиле,
Пазатъ му рѣце връзѣха,
Подъ конъ му нозе ковахѣ.

63.

Царъ и соколъ.

Завилъ са не сивъ бѣлъ соколъ
На царьови равни двори,

Сега три дни ка са не,
ни сѣ вдига, ни сѣ слѣта,

Гледаха го царьови-те
Царьови-те чохадаре,
Тà си царю отговарятъ:
„Еяти царю честити!
Завилъ ся е свѣтъ бѣлъ саколъ
На твои-те равни дворѣ,
Сега три дни ка са вѣе,
Ни' сѣ вдига, ни сѣ слага.“
И царъ си имъ отговаря;
„Я хвърлете ситна мряжа,
Ситна мряжа со ченгеле!“
Послушаха чохадаре
Тà хвърляха ситна мряжа,
Саколъ хвърчи ош' на горе,
Още горе падъ мряжа-та.
Извилъ са е свѣтъ бѣлъ саколъ,
Падна царю на коляно,

Си растръхн дясно крило,
Тà си падна бѣло книже,
Изъ книже-то ситно писмо,
И царъ си имъ отговаря:
„Ей царьови чохадаре!
Я викайте попъ Никола,
Да расчете бѣло книже,
Тà да види що е въ книже,
Що е въ книже написано.“
И викаха попъ Никола,
Книже чете слязъ роня,
Тà на царю отговаря:
„Ей та царю ле честити!
Е' ми глава, е' ти сабля!
Азе три дни да попувамъ,
А ти три дни да царувашъ.“

64.

Отъ Сѣверъ.

Занигра е донанна
У Цариграда голѣма;
'Се е излѣло да гледа;
Излѣла е и Марія,
На рѣце царчо изисла.
Загледали сѣ Марія
У тая пуста донанна;
Окръжало са царче-то.
Царица-та ѝ говори:
„Марію, царче да пайдешъ,
Иа' ти отрѣзвамъ рѣце-те,
И ти очи-те извъртамъ.“
И Марія ѝ говори:
„Царица, влада глупава!
Немой ми върте очи-те,
Немой ми сече рѣце-те,
Надо ми обрѣчи коса-та,
Тà ме отлична остави,
Тà отъ градъ на градъ да ходишъ,

И да ти трѣжмиъ царче-то.“
И царица-та послуша,
Тà ѝ обрѣче коса-та.
Па отъ градъ на градъ ходила.
Занигра е донанна
У Будинѣ града голѣма,
И Марія е отишла.
„Излѣли сѣ Будинци
Будинци стари кметове,
Изисли царчо на рѣце.
Марія царчо познала
Познала и го взедеа,
Па на Будинци говори:
„Будинци стари кметове!
Дали на цара да кажешъ?“
И Будинци ѝ говорятъ:
„Недѣй на цара не кажешъ!
Ето ти ташко иванѣ,
Веке що можешъ да дигнешъ.“

Симонъ и негова невеста.

Посвѣршилъ съ Симонъ добаръ юнакъ,
 Си съ свѣрши и ми съ ожена.
 Яле, пиле три дни и три нокъ;
 Дошла коа, дошла лепо време,
 Да го кла'тъ во бѣла гердека;
 Царъ ми пуцналъ до три капидж'и:
 „Земайте го Симонъ добаръ юнакъ;
 Оти мене войска не надолн!
 Какъ ке г' вайте, така да го зейте,
 Ак' ъ голо, голо да го зейте.“
 Ми дойдо'е до три капидж'и,
 Едношъ клюквѣтъ, а два пѣти виквѣтъ:
 „А излеси Симонъ добаръ юнакъ,
 Да ми одиншъ на войска царс'а!“
 Той свіетъ во бѣла гердека,
 Бар' не знантъ, от' на врата клюкаетъ
 Ми клюкаетъ до три-не елч'и.
 А 'убава не'еста ми слушатъ,
 Страмъ ъ било юнака до скоринтъ,
 И си ронитъ сълдзи по образи;
 Сълдзи падвѣтъ на него'о лице,
 Дури ми го сълдзи попариле.
 Тогд ми съ Симонъ разбудило:
 „А не'есто мое добро мило!
 Що те тебе нужба натерало,
 Незнаено, уще не видено,
 Та ни оба нѣе отпознати,
 Сълдзи ронншъ дур' не попар'е!“
 „Айти тебѣ Симонъ добаръ юнакъ;
 Како, Симонъ, а да не си плачо,
 Како, добро, да не рона сълдзи!
 Къде клюкаетъ царски капидж'и,
 За да одиншъ на войска царс'а.“
 Той часъ Симонъ на вога ми рипил,
 И отвори негой вѣтъ порта,
 И ми виде до три капидж'и;
 И тѣе три сизни капидж'и

Какъ го пайдоѣ, така го грабна'е.
Тога велить Симонъ добаръ юнакъ:
„Не нєнда, тѣ мо пограбвите;
Да си зеамъ мой бърза коня,
Тѣ да идамъ на войска царє'а!“
Повратилъ сѣ Симонъ добаръ юнакъ,
И ми влезе въ тъмна конушница,
И опитвиль доветъ агли коньи.
'Си-те ми 'и бутуръ пошатило,
'Си-те коньи въ земи попаднале,
Сѣде еденъ ми сѣ одг'орило: —
„А егиди Симонъ добаръ юнакъ!
Изжуди ми мой триста рани,
Тѣ кла'и ми седло шикосано;
Да о'ише на войска царє'а!“
Го поседла свой бърза коня;
И ми велить 'уба'а не'еста: —
„Айти тебѣ Симонъ добаръ юнакъ!
Зехи, Симонъ, ова киска цѣѣке;
До кога ке стоитъ разцутена,
До тога я тебе ке те чека;
Кога киска ке ми ти изгорить,
Тога млада ке ти сѣ премѣжа.“
И отишолъ Симонъ добаръ юнакъ,
И отишолъ на войска царє'а,
Ми вонвалъ за деветъ години,
Дури ми сѣ Симонъ забора'и,
Що си зборвалъ сѣ 'уба'а не'еста;
Тук' му велить негва бърза коня:
„Айти тебѣ Симонъ добаръ юнакъ!
Види киска ти не подгорена,
Невеста ти сега сѣ премѣжвиль,
Зехи изанъ отъ нашего цара,
Зи да бърго не'ста приѣтасаме.“
Тога Симонъ тѣрчатъ пра'у при цара,
Рониль сѣмдзи, и рѣце си кѣршитъ:
„Айти тебѣ цару татко мой,
Дай ми изанъ дома да си ода,
От' денеска не'ста сѣ премѣжвиль!“
Царъ му велить „ак' сакашь невести,

Иматъ овде колку да ми сакашъ!
Я ся нна до треста алајки,
Одбери си, Симонъ, коя сакашъ!“
Симонъ мошне ми съ уявело,
Мошне младо ми съ уплакало;
И си појде при своя бърза копя:
„А егиди моя бърза коньо!
Мои—отъ царъ изанъ не ми диватъ.“ —
„Бърго појди на наша царица,
Тая, Симонъ, изанъ ќе ти да'нтъ!“
И си појде Симонъ добаръ юнакъ:
„Ай царице, ай господарнице!
Ти съ полямъ, о господарнице,
Жити бога, да си појда дома,
От' денеска не'ста съ прежджвितъ!“
И му велитъ нему царица—та:
„Тярчай Симонъ да зафасашъ не'ста!“
Тогв велитъ копя, бърза копя:
„Престегни ми мои царин очи,
Защо не глв каде ќе си ода,
Ако сакашъ не'ста да фтасаме.“
И му вярза негой царин очи;
И си летна копя по небеси,
И си стигна по край негоо село.
Тамо најде свои стари татка,
Си го најде каде лозје копатъ
Лозје копатъ и салдзи ми рошнтъ.
Ми г' опитвнтъ незнаенъ делѝа:
„Ејди старче, ејди мили старче!
Што те тебе нужда дотерало,
На Велигденъ лозје да ми копашъ?“ —
„Бегай, бегай незнаена делѝо,
Не зборви ми, не пукви ми сѣрце!
Съ прежджвнтъ отъ сина ми не'ста,
Не'ста седе до деветъ години;
За тва вамо су ти избегало.“
Тогв велитъ незнаенъ делѝа:
„Ајде, старче, дома да ме носишъ!“
Ми го зеде предъ копя, предъ себе,
Го однесе во него'и дворѝ.

И ми велитъ Симонъ добаръ юнакъ :
 „Айде старче напрай ми ужина,
 Да ужина после да поспѣя,
 Ет' на колку сати да ме скорнишъ.“
 И си става стари-отъ бабайко,
 И му напрай една Турска манджа;
 Съ наяде Симонъ добаръ юнакъ,
 И ми легна Симонъ да преспѣтъ.
 Кога дойде време, що нарѣча,
 Тога него старецъ го скориватъ :
 „Стани, стани незна'ена дельо,
 Оти дойде ко'а за ставани.“
 Си стапало Симонъ добаръ юнакъ, —
 „Айде старче сега да ме носишъ
 Да ме носишъ кѣде свадба чинѣтъ!“ —
 „А егиди незнаена дельо!
 Какъ д' ода, какъ съ очи да с' опуля!“ —
 „Айде, айде, старо, да о'ние!“
 И го зеде предъ себе предъ коня,
 Отидо'е кѣде свадба чинѣтъ.
 Свирби свирѣтъ, ора ми играетъ;
 Назадъ ми сѣ старо повратило.
 Какъ го виде вевеста Симона,
 Вчасъ го позна от' ѿ шейдзний стопанъ,
 Ми го кладе въ чело на търпеца,
 И ми служатъ незнаена дела,
 Чаша да'атъ ѿ на скутъ му седна.
 'Св-те ми сѣ тога зачудѣе.
 Тога велитъ Симонъ добаръ юнакъ :
 „Ова ми ѿ любя, първа любя;
 А на зет-отъ ѿ що ке му да'амъ?
 Ке му да'амъ сестра Ангелина,
 Ни той да сѣ сега пострамотитъ,
 Ни ѿ да сѣ сега пострамотамъ.“
 Си ѿ зеде 'уба'а не'еста,
 Си ѿ слече рубо невестинско,
 Ъѿ облече сестра Ангелина,
 Ъѿ однесе кѣде свадба чинѣтъ.
 Тога старче ми го задознало,
 Оти было него'о-то чело.

Еднаква.

Имала майка едного сина
 Едного сина млада снай'а
 Во понеделникъ го посвършила,
 А во четвртокъ го оженила,
 А во петок-отъ абери му дошолъ,
 На войска д' одитъ ендекъ да копатъ.
 Ко ъ оста'нтъ млада не'еста
 Емъ тельосана, емъ каносана,
 Емъ каносана, нецеливана.
 И ми станала млада не'еста,
 Та що ми влезе въ мала градина,
 Що ми набрала киска босилюкъ,
 И му поръचितъ млада не'еста:
 „Егиди море млада спавче,
 Да си ъ скріешъ оваа киска,
 Да си ъ държишъ деветъ години,
 Да ъ погле'ашъ киска босилюкъ.
 Кога ќе ми ти киска овенитъ,
 Тога ќе ти сѣ пусто посвърша;
 Кога ќе ти сѣ киска изгоритъ,
 Я тога пусто ќе сѣ окажа.“
 И си ъ зеде млада спавче
 И си ъ зеде киска босилюкъ,
 Що си ъ вложи въ даска пазу'а,
 Що си ъ чува деветъ години,
 А на десета му ъ текнало,
 Киска босилюкъ ъ погле'ало;
 Киска босилюкъ ъ овенела
 Ми овенела, ми загорела.
 Ендекъ ми копатъ ъ сѣмдзи ронятъ,
 Дурѣ ендек-отъ го завадило.
 Си го догледа вѣрна дружина,
 Си го опитватъ млада спавче:
 „Егиди море млада спавче,
 Млада спавче, вѣрна дружина!
 Що ти сѣ тебѣ мошне нажали,
 Та олку влечишъ мошне умишно?

Али за майка, али за татка?^а
Тога нѣ зборвѣтъ младо спанѣче:
„Егиди вѣ вѣрна дружина!
Ни майка жали, ни татка плача,
Туку си плача млада не'еста.
Майка нѣаше едного мене,
Во понеделникъ не посвѣршила,
А во четвортокъ не оженила,
А во петокъ—отъ абери ни дошолъ,
На войска д' ода ондекъ да копя.
Си нѣ остана млада не'еста
Емъ тельосана, емъ каносана
Емъ каносана, нецеливана.
Та що ми даде киска боснѣлокъ,
И ми парѣча млада не'еста —
Кога ке ми ти киска овеникъ,
И тога ке сѣ пусто посвѣрши;
Кога ке ми ти киска изгорѣтъ,
И тога ке сѣ пусто онажа; —
Киска—та—сега ми овенала
Ми овенела и загорѣла;
Сега сѣ нѣжитъ моя не'еста.“
Тога ну зборвѣтъ вѣрна дружина:
„Егиди море младо спанѣче!
Коня явни си дома одай си;
Мѣ за тебе риджа чинише
Риджа чинише завалъ да немать.“
Коня си явни младо спанѣче,
Коня си явни дома да одѣтъ,
Пусти пѣтища 'и забора'илъ,
А бѣрза коня 'и панетвилъ.
Колку ми дошле во стрѣде гора,
Що си стрѣтѣ млада не'еста
Млада не'еста со 'се свато'и.
Тога нѣ ведѣтъ младо спанѣче:
„Егиди вѣ китени святой!
Аль изанъ нѣмѣтъ млада не'еста
Рѣка да бацѣтъ, даръ да ѣ дарилъ?“
Тога реко'е млади свато'и:
„Адетъ некаме рѣка да бацѣтъ

Рѣка да бацнѣтъ на шхтници-не.“
Тога ни велнѣтъ младо спанѣче:
„Со арно нзанѣ да ѣ да'нѣ,
Дане безѣ нзанѣ рѣка ни бацнѣтъ!“
Рѣка ну бацнѣ, и сн ѣ дарва
Сн ѣ дарва бурна позлатена,
Що сн ѣ том пѣрво парстенвалѣ.
И сн ѣ позна млада не'еста
И сн ѣ позна бурна златена,
И сн го фарлн дулакѣ отѣ гла'а,
И що сн слезе отѣ бѣрза коня: —
„Позастойте сѣ бѣлн свато'н!
Д' овдека бнло, божнѣ рѣчено,
Отн нн дойде шой-отѣ господннѣ,
Ясѣ не ѣ кабилѣ со васѣ да ндамѣ!“
Тога нн зборвнѣтъ младо спанѣче:
„Егннлн морн млада не'есто,
Алн н живн шоя-та сестра,
Аль ѣ нѣжена, аль немѣжена?“
Тога ну зборвнѣтъ млада не'еста:
„Нн н нѣжена, нн н свѣршена.“
Тога сн зборвнѣтъ младо спанѣче:
„Егннлн море бѣлн свато'н!
Айтѣ пакѣ вазодѣ домѣ да оймѣ,
Я вазодѣ празнн васѣ не во пущамѣ,
Кѣ нн променамѣ шоя-та сестра
Моя-та сестра млада не'еста,
Невеста менѣ, а сестра тебѣ.“
Дома 'н вратн бѣлн свато'н,
Та що с' 'н дѣржа трн днн, трн шокѣе.
Сн ѣ промена млада-та сестра
Сн ѣ промена сн ѣ нспратн.

Сирота Яна.

Прометала нн сирота Яна,
Прометала нн край цѣрно море,
Що нн ѣ нашнлн мраморна плоча,

И си сонаса отъ бѣло сѣрце
Отъ бѣло сѣрце свилени поясъ,
И си опаса мраморна плоча,
Ми ък носила деветъ месеци,
Ми ък изва'н отъ бѣло сѣрце,
И си ък повн съ кумашъ пелена
Съ кумашъ пелена, со сѣрменъ поясъ,
И си носила бѣла погача,
И си канила кум-отъ и поп-отъ,
Да ми го кѣрстѣтъ машко-но дете.
Како 'и кани, така дойдо'е;
Го однесо'е машко-но дете,
Машко-но дете во лепа цѣрква;
И го отъвиѣтъ машко-но дете,
За да му кла'тъ на дете ние.
Кога да владѣтъ чудо големо!
Повиена ѣ мраморна плоча;
Си ък 'вратѣ'е плоча-та назотъ.
Тогѣ нѣтъ велитъ сирота Яна:
„Егиди куме, куме и попе!
Како на дете ние кладете?“ —
„Егиди Яно, сирота Яно!
Аль съ кѣрща'атъ мраморна плоча?“
И си ък зеде сирота Яна
И си ък зеде мраморна плоча,
И си ми седна во стреле двори:
Викнала Яна тѣги со гласой:
„Егиди боже, е' нѣли боже!
Кѣде съ чуло, и съ видело,
Деветъ месеци мраморна плоча,
Да ми съ носитъ на бѣло сѣрце,
Како ѣ носитъ така остана,
Не съ чинела машко-но дете!“
Плюсна да плачитъ дурн до бога,
Дурн съ чуло глас-отъ на бога.
Тогѣ си велитъ вишени господъ:
„Егиди нѣе до два ангела!
Ай да слезите на цѣрна земя;
Али оганъ земя изгорѣло?
Али вода земя ѣ понесло?

Али Турци земя ъ плене'о,
Та що ъ пискотъ на църна земя?"
Кога слегве'е до два ангела,
Кога слегве'е на църна земя,
Кога да видѣтъ сирота Яна,
Къде седнала на стреле дворе
На стреле дворе на мраморъ плоча,
Къде ми пищѣтъ, къде сѣ тълчѣтъ.
И ъ велеетъ до два ангела:
„Егиди Яно, сирота Яно!
А що сѣ буѣташъ, а що сѣ тълчишъ,
А що сѣ тълчишъ на мраморъ плоча?" —
„Егиди мори божьи ангели!
Какъ да ве вика, какъ да ве плача?
Ево я носа мраморна плоча
Мраморна плоча на моо сърце;
Ясъ чинѣѣ, оти та ке сѣ сторитъ
Та ке сѣ сторитъ мъшко-но дете.
За тва сѣ тълча, за тва сѣ буѣта.“
И си стана'а до два ангела
И сѣ качи'а дурѣ на небо:
„Егиди боже, е' лили боже!
Не ми ъ оганъ земя изгори,
Не ми ъ вода земя понесло,
Не ми ъ Турци земя плені'е,
Туку седнала сирота Яна
Сирота Яна во стреле дворе,
Тувъ си държеше мраморна плоча
На бѣло сърце доветъ месеци,
И го пуцниа во бѣла църква,
Да го кърстеетъ мъшко-но дете.“
Тога имъ велѣтъ боже милчекъ:
„Егиди вие до два ангела!
Душа дайте на мраморна плоча,
Да ми сѣ сторитъ мъшко-но дете.“
И ми слего'о до два ангела,
И отидо'е Янини дворе,
Душа ъ дѣд'е на мраморъ плоча,
И го направи мъшко-но дете.
Тога и Ана сѣ зарадила

Съ зарадвала, съ насмеала;
„Егиди боже, боже милечекъ!“
Отъ повтуръ Яна меси погача,
И ми покани попа и куша.
Въ го кърсти'е машко-но дете
Въ го кърсти'е 'си-те бого'и,
И го донес'ве сиротъ Янѣ.
'И гоща'ала сирота Яна
За три месеци 'си-те бого'и.
И си седнала во стреле дворе
И си го леля машко-но дете,
Съ нога го леля, песня му пентъ:
„Наши ми, наши сине богоецъ!
Ти да му зе'ишъ на краљ-отъ краљство,
Ти да му зе'ишъ на цар-отъ царство,
Да му седнишъ краљу на столняна,
Да му седнишъ цару на царщина!“
Богъ ъ убилъ тая зло коншиа,
Що обула железни опинци,
Що си зела и железно стапче,
Ми отиде при цара, при краля:
„Егид' честиту цару и краљу!
Що си иматъ сирота Яна
Що си иматъ машко-но дете,
Тва ке ви царвитъ, тра ке ви краљантъ.“ —
И ми пуц'я до две елчин
До две елчин во равни дворе,
И ми зедо'е машко-но дете.
И си писнала сирота Яна:
„Охъ деле боже, охъ миан боже!
Си го фарл'е въ тежни зандани.“
И си ми зела сирота Яна,
Си обула железни опинци,
И си ми зеде стапче железно,
За да побаратъ машко-но дете.
И та ми пойде дурин при цара
Дурин при цара, дурин при краля,
Риджа нѣ чинитъ, мољба съ молитъ:
„Камо ми менѣ машко-то дете!
Дайте ми менѣ, а да го държанъ

Я да го държанъ, да го изгле'амъ!
Оту що сакате, тва чинете шу.“
Дете ми расти и ми пораста,
И ми съ стори найдобаръ юнакъ,
И ми съ стори царъ надъ царе'н,
И ми съ стори краљ надъ краље'н.

—104—

68.

Митре и Стефанъ и Гьорги Арнауце.

Седнале ми две ѣтарви млади
Седнале ми на високи диванъ,
Подфарле'етъ злато-но яболко;
Една фарлятъ, друга го дочеквятъ.
'И догледалъ Гьорги Арнауце,
Как' догледалъ 'убави невестя,
Ишкилъ нему му ѣ останало.
Пріятелство що ми не знаело.
Богъ го убилъ Гьорги Арнауце!
Що пособралъ 'се одбрана войска,
Да ми грабятъ лична Митре'нца,
Да ми грабятъ лична Стефо'нца.
Тогa ми съ две ѣтарви пулътъ
Отъ бедени високи чардаци,
Що да видѣтъ чудо и големо,
Къде войска обколила нини!
Тогa юнакъ Митре и Стефана
Сонъ 'и сварилъ и заснале два-та.
Тогa велѣтъ две ѣтарви млади:
Какo да 'и отъ сонъ разбудестъ.
Тогa велитъ ашикъ Митре'нца:
„Айтѣ тебѣ млада Стефо'нце!
Ай скорни го Митре любовь моя,
Ясъ ке скорна Стефа любовь твоя;
Тук' задскри съ задъ марморъ дирека,
Отъ Митре ми ѣ лунича'с,
Дав' те тебе со сабя посечитъ.
Та ми поїде млада Стефо'нца,
И съ задскри задъ марморъ дирека,
Декутъ него млада го скориватъ.

Кога отъ сонъ стана ашиакъ Митре,
 Търгна Митре сабя дипленица,
 И ни удри ирамора дирека.
 Тог' говорятъ младе Стефо'ица:
 „Айти тебѣ Митре деверъ мой!
 Завлезь сега до надвора,
 Да ни видишъ войска обкоила,
 Конь до коня, юнакъ до юнака,
 А байраци како борятъ горски.“
 Тога стана юнакъ отъ юнака,
 Кога виде чудо и големо
 Ся затвори porti челико'и.
 А све село войска нападнало.
 И стана'а до два брака мили,
 Облеко'а пандзурли кошули,
 Ся класо'е щаци челико'и,
 Ся класо'е сабьи дипленици,
 Ми явле'е нихни бързи коньи,
 И зедо'е кърстетни байраци,
 Отвори'е porti челико'и .
 Излего'е надворъ до надвора.
 Тога велѣтъ на млади невести:
 „Айзи вие наши първи любви!
 Дуръ гледате кърстетни байраци,
 Вие брига нѣ да ни немате!“
 Тога веко с' отделение млади;
 С' истъргнале оне остри сабьи,
 Съ удри'а два юнака млади
 Съ тие триста одбрани юнаци,
 Та посекле триста мина силни,
 Све посекле два юнаци добри,
 Напра'мле кървца до колена.
 Отъ що съ кървца ни съ изничкало,
 До два брака не ни съ познаде,
 Туку обе що си съ грабнале,
 Да съ биетъ съ оне остри сабьи,
 Ама никои надгласъ не ни погле.
 А две любви отъ бедения гледатъ,
 Со търчания надворъ изсочѣе,
 И со гласи жално ни викале:

„Ашикъ Митре, и ашикъ Стефане
Вие сте ми два браки рогени!“
Митре'ица Митрета фатла,
Стефан'ица Стефана фатла;
И фатле и любовъ нагушкале.

—*—

69.

Стефанъ и Дели Магдалена.

Отъ Панагюрище.

Зажени са Стефанъ харенъ юнакъ,
Тя завска дели Магдалена;
Магдалена плаче, та го не ще, —
„Не ща, мамо, Стефанъ харенъ юнакъ,
Че самъ взе поюнакъ одъ него.“
Майчица си Магдалени дума:
„Я си зени Стефанъ харенъ юнакъ,
Кога бѣде Стефану свадба-та,
Ти са стори премлада умиала,
Асъ да викина, та да та оплача.“
Послуша ѝ дели Магдалена,
Тя е зела Стефанъ харенъ юнакъ.
Кога било Стефану свадба-та,
Си калеса Стефанъ харенъ юнакъ
Сто кумове, сто старисватове,
И два мина премлади девере.
Премени ги Стефанъ харенъ юнакъ
Кулове-те вовъ алено,
Девере-те вовъ зелено,
Сватове-те вовъ шарено,
Самъ си Стефанъ вовъ златено.
Тръгваля свадба голяма,
Конъ до конъ, кола до кола,
Сами Стефанъ вовъ таяга,
Сестри му рада при него.
Искачи са дели Магдалена,
Искачи са на високи чардакъ,
Тя погледа отъ джамлий пенджера,
Тя си виде Стефанъ харенъ юнакъ,

Че си иде съсъ голяма свадба,
Та са стори премлада уирала;
А майка и' викнала да плаче:
„Стани, стани деди Магдалено!
Та да видишъ Стефанъ харенъ юнакъ,
И да видишъ Стефану свадба-та,
'Се кумове и старосватове,
И два мина премлади девере.“
Па отиде Стефанъ харенъ юнакъ,
Искачи са на високи чардакъ,
Та си видео деди Магдалена,
На девере тихомъ отговаря:
„Еви вазе два мина девере!
Я идете на стара планина,
Довесете ледове, снягове,
Да и' туримъ на клето-то сърце,
Ако бѣде премлада уирала,
Не ще трепве ни съ ръка, ни съ нога;
Ако бѣде кастенъ учинила,
Тя ще трепне а съ ръка, а съ нога.“
Послушаха два мина девере,
Отидоха на стара планина,
Донесоха ледове, снягове,
Туриха и' на клето-то сръце;
Тя не трепва ни съ ръка, ни съ нога.
Отговаря Стефанъ харенъ юнакъ:
„Е' ви вазе два мина девере!
Я идете на варла грамада,
Та фането заля осойница,
Да и' туримъ на клето-то сръце;
Ако бѣде премлада уирала,
Не ще трепне ни съ ръка, ни съ нога;
Ако бѣде кастенъ учинила,
Тя ще трепне а съ ръка, а съ нога.“
Послушаха два мина девере,
Донесоха заля осойница,
Туриха и' на клето-то сръце;
Тя не трепва ни съ ръка, ни съ нога.
Па са върна Стефанъ харенъ юнакъ,
Върна си са съсъ голяма свадба.

А си стана деля Магдалена,
Тя погледна одъ джамий пенджери,
На Стефана тихоу отговаря.
„Ета тебе Стефанъ харенъ юнак!
Ти си юнакъ, ась поюнакъ отъ теб’.“

70.

Рада Влахия.

Хубаво Радо Влахия,
Презъ село идатъ Татаре,
Всичко-то село излезе,
Черни Татаре да гледа.
И бяла Рада излезе,
Черни Татаре да гледа.
Всички-те миромъ минаха;
Едно проклето Татарче
А то си миромъ не мина,
Ами си коня разигра,
Тя село Рада Влахия.
Ради на клета майчица
И тя следъ Рада идеше,
Текомъ тече и вика:
„Дещерко Радо хубава!
Кога си идешъ, Радо ле,
На Татарски-ятъ вилеятъ,
Ако ми бѣдешъ болярка,
И ти ми китка допрати,
Стегната съ бѣла коприна,
Бѣло за тебе да нося.
Ако ми бѣдешъ сирота,
А ти ми китка допрати,
Съ черна коприна увита,
Черно за тебе да нося.“
Кога и тамо отишла
На цареви-те сарае,
Самъ ни и царя посрешна,
Даде ѝ златна яболка,
Па на Рада си думаше:

„Хубава Радо Влахия!
Я прии златна яболка,
Три пати порти удари,
Ако ся порта отвори,
Ти щешъ царица да станешъ;
Ак’ ся порта не отвори,
А ти робина щешъ станешъ.“
Послуша Рада Влахия,
Прие златна яболка,
Десна си рака дигнала,
Яболка небе хвърлила,
Порта-та ся отвори.
Самъ си ся цар-отъ обрадва,
Тя прие Рада Влахия,
На чардаци ѝ искачи,
Тя ѝ столнина хариза;
Станала Рада царица.
Минало ся до три години,
Добила машко детенце,
Тогавя царю думаше:
„Царю ле, государю ле!
Азъ инакъ стара майчица,
Кога на сѣмъ да доде,
А то ни нама зарѣча,
Ако за клета робиня,
А азе ѝ запрата,
Та жива да не жале’е;
Ако ли бѣда царица,
А азе да ѝ запрата,
Бѣло, зелено да нося.“

Тогавя цар-я думаше:
„Хубава Радо Влахиньо!
Отн ми не си казала,
Че нмашъ стара майчица,
Одавня да съмъ испратилъ,

Майчица да ти доведе.“
Па прегна златна кочия,
Качи ся Рада царица
Съ венно мъшко детенце,
Тя у майка си отиде.

71.

Рада и Циганче.

Хубава Радо, Радо ле!
Де-то слънце-то заходи
Тамъ нма, Радо, зеленъ боръ,
И подъ бора си седеха
Раднини брате тронца,
Червено вино пиеха,
Между себе си думаша:
„Кой ще ми ся юнакъ нае,
Да си префарли зеленъ боръ,
Листе-то да му преброи,
Да земе Рада сестра ни.“
Редомъ ся юнаци ержгали,
Не можн да го прехвърлятъ,
Ни листе да му преброятъ.
Одъ долу идеть Циганче,
И въ ржка носи бълъ камикъ,
Тя си прехвърли зеленъ боръ;
Очи метна листъ преброи,
Тя зело Рада хубава.
Рада викнала, що погла:
„Боже ле, нили Боже ле!
Така ли Рада мислила,
Бъла промяна готвила,
Черно Циганче да земе,
На дарба Рада да ходи,
По село, и по друмове?“
Циганче Рада предумва:
„Я млчи, Радо, не плачи,

Ако съмъ азе Циганче,
А майка ми ю кавурка,
Кавурски ще тя посрешни.
Не щемъ тя пуца, Радо-ле,
Изъ село, Радо, да ходишъ,
До де дарове содерешъ.“
Пристала Рада хубава,
Тя м Циганче завело.
А майка му ю изляла;
Та не ю била кавурка,
Ам ю била Циганка,
Тя м Цигански посръщна
И я Цигански продука.
Ка виде Рада хубава,
Че на Циганче говори:
„Циганче черно Катунчо!
Я дай ми златна чакія,
Да разрежеме яболка,
И съ тебе да м изведемъ.“
Не сетило ся Циганче,
Но я дало чакія
Не разрежала яболка,
Но съ въ сърце-то удари,
Черни сж кръви заляха;
И тя си трепно думаше:
„Циганче, черно Катунке!
Да сж находити майка ми
По Цигански-те гробища.“

Бѣла Рада.

Похвали сѣ бѣла Рада
 Снощи вечеръ на кледенци
 Предъ момн-те, предъ момцѣ-те:
 „Азъ сжѣ мома надъ момн-те,
 А невяста надъ невясти,
 И юнакъ сжѣ надъ юпацѣ.
 Я си въ село и не мѣя,
 Но сѣ мѣя въ поле съ роса,
 Де-то Совко стадо пасе.“
 Зачуле ѣжъ јовкови-те
 Јовкови-те деветъ сестри,
 Текли Јовку, тѣ казали:
 „Јовко мѣли, Јовко бае!
 Похвали сѣ бѣла Рада,
 Че сѣ мѣе въ поле съ роса
 Де-то Јовко стадо пасе.“
 Разлюти сѣ дели Јовко,
 На овчѣре отговаря:
 „Ей овчѣре, мой дружино!
 Посрешнете друмовѣ-те,
 Преставете пѣтеки-те,
 Тѣ хванете бѣла Рада.“
 Рада бѣла на похитра
 На похитра, поразумна,
 Облече сѣ съ турско рухо
 Въ турско рухо 'се червено,
 И наметна тѣнка пушка,
 И запаса чивѣтъ пищоле,
 Тѣ сѣ мѣтна на вранъ коня,
 На отиде на планина,

Де-то Јовко стадо пасе,
 На овчѣре съ глаза клати,
 А на Јовко пожъ помѣкна:
 „Ей Јовко ле, ей чобане!
 Заколи ми цело ягне
 Цело ягне бозайниче,
 Де бозало деветъ майки;
 Донеси ми руйно вино,
 Да кипѣло деветъ пѣти.“
 Уплаши сѣ Еванъ чобанъ,
 На овчѣре отговаря:
 „Ей овчѣре мой дружино!
 Хванете ми цело ягне,
 Де бозало деветъ майки;
 Донесете руйно вино,
 Де кипѣло деветъ пѣти.“
 Донесоха цело ѣгне,
 Де бозало деветъ майки;
 Докараха руйно вино,
 Де кипѣло деветъ пѣти.
 Тѣ на седна, наѣде сѣ,
 Наѣде сѣ и напи сѣ.
 На сѣ метна на вранъ конъ,
 Тѣ отиде возъ планина,
 Тѣ на му сѣ въ очи присмѣ:
 „Ей Јове ле, ей чобане!
 Рада тебе въ раце вѣла,
 Като ѣре на вѣжъ въ уста;
 Не би вреденъ, ни жѣдаренъ.“

Краль Матѣя и три сестри.

Вино пѣетъ краль Матѣя
 Со три Турци Анадоли;

Богъ 'а убилъ до три Турци!
 Му ѣарѣ'е иѣтирѣ

Ивтиріа на пра'вна —
 Си окаралъ турска вѣра,
 Турска и джаміа.
 Отидо'е на кадіа
 На кадіа да сѣ судѣтъ.
 Судъ му дойде краљ Матліу,
 Да сѣ турчитъ, да сѣ беситъ,
 Или да сѣ въ оганъ горитъ.
 Тога велитъ краљ Матліа:
 „А егиди до три Турци!
 Ясъ ке ви сѣ мило молямъ,
 Віе мене да пущите,
 Да си одамъ дури дома.
 Ясъ си имамъ до три сестри,
 Да опитамъ мой-те сестри;
 Како ке ми изанъ да'ѣтъ
 Така джевапъ да ви да'амъ;
 Али да не потурчите
 Али да не обесите,
 Аля да не изгорите.“
 Го пушчѣа до трѣ Турци,
 Си отиде дури дома
 При свои-те мили сестри:
 „Моя сестри, мили сестри!
 Ке ви кажа мой-те мамѣ;
 Що си пойдомъ на меана
 Со три Турци Анадоли,
 На ядени, на пиени
 Ми фарлі'е ивтиріа,
 Сумъ окаралъ турска вѣра
 Турска вѣра и джаміа;
 М' однесо'е на кадіа
 На кадіа да ме судѣтъ.
 Судъ ми даде да ме турчѣтъ,
 Судъ ми даде да ме бесѣтъ.
 Али да не в' оганъ горѣтъ;
 Учете ме що да чина!“
 И му велитъ постара-та:

„Море брате, мило брате!
 Ни бесѣ сѣ, ни гори сѣ,
 Туку, брате, потурчи сѣ,
 Сестри брата да миаетъ.“
 И му велитъ постредна-та:
 „Ни турчи сѣ, ни гори сѣ,
 Туку, брате, обесѣ сѣ.“
 И му велитъ наймала-та:
 „Ни бесѣ сѣ, ни турчи сѣ,
 Туку брате изгорисѣ;
 Колку оганъ ке заваѣтъ,
 Колку тебе да те фарлѣтъ,
 Ке дойдиме 'си три сестри,
 Вишни бога ке молиме,
 Дробни сѣдзи ке рониме,
 Да повеитъ силенъ ветаръ,
 Да зароситъ ситна роса,
 Да потечѣтъ силенъ порой,
 Да угаснитъ силенъ оганъ,
 Ти да брате куртулисашъ,“
 Како сестра го научи,
 Така брате ѣ почувѣа;
 И лиъ рече на Турци-те:
 „Ни сѣ турчамъ, ни сѣ бесамъ,
 Туку въ оганъ ке сѣ горамъ.“
 Заваѣ'е силенъ оганъ,
 Го зедо'е краљ Матліа,
 Да го фарлѣтъ въ силенъ оганъ.
 Колку въ оганъ да го фарлѣтъ,
 Му дойдо'е 'си три сестри,
 Вишна бога помолиле,
 Дробни сѣдзи зарониле.
 Ми повеѣ силенъ ветаръ,
 Ми зароси ситна роса,
 Ми потече силенъ порой,
 Силенъ оганъ ми угасна,
 Куртулиса краљ Матліа.

74.

Маса плената.

Течитъ река студена низъ стредъ село Върбяни,
 Що наеа река-та до две върби китени,
 На върби-те имаше два одара шарени,
 На одар-отъ седе'е до два млади юнаци;
 Еденъ бѣше Ябѣ-ага, други-отъ Весел-ага,
 Весел-ага Пиперко, Ябѣ-ага Пустяна.
 Турци турски зборве'е Маса да ѣ грабеетъ.
 Маса иматъ два брата глава-та си дава'е,
 Маса не ѣ дава'е. имъ каза на брака си:
 „Море мили братина, Турци турски що зборвѣтъ,
 Мене да не грабеетъ.“ Леле Маса грабеетъ.
 Брака сѣ зачуді'е къде сестра да скріѣтъ,
 Да не имъ ѣ пограбитъ Весел-ага Пиперко;
 Да не имъ ѣ однеситъ во некая планина,
 Къде люгѣ да нежатъ. Маса легна да спіетъ.
 Брака на ловъ пойдо'е; дури брака дойдо'е,
 Маса не ѣ наидо'е. Турци ми ѣ грабне'е.

75.

Мита плената.

Мито, мори Мито, бѣла Русуменке,
 Богъ да ти убіетъ твоя мила майка!
 Богъ да ти убіетъ твои мили татко!
 Що ти напраз'н'е стредъ село ме'ана
 По край берберана, по край мизияна.
 Тука почина'е три млада Татари
 Три млади Татари, три млади бекяри;
 Конакъ ти сторі'е на твоя ме'ана,
 И ни ти реко'е три млади Татари:
 „Точи, Митро, точи вино немерено,
 Кога ќе сѣ врата, тога ќе ти плата.“
 И имъ наточила вино немерено,
 Турци сѣ седна'е ручекъ да ручаетъ,
 Вино го испі'е, Митрѣ ѣ викна'е:

„Точи, Митро, точи, жити царни очи!
 Вино ке платие и ке надплатие.“
 Ми точила Митра колку що сакаше.
 И Татари тога ми с' опіяниле,
 На Татари Митра пари посакала;
 Н' извадо'е пари тие да ѿ даеѿ,
 Туку си ѿ тие за рѣка фати'е,
 За рѣка фати'е, заѿ коня фарли'е,
 Си ѿ однесо'е во нивно-то село,
 Во нивно-то село, при нивна-та майка.
 Митра ми плакала, майка си кълнала:
 „Дело майко, деле, богъ те убилъ тебе!
 Дели асѿ си седеѿ майкини пазу'н,
 Дели асѿ си седеѿ таткини скуте'н;
 Я кѣде сумъ си дошла сега въ Турски рѣце
 Турски рѣце, майко, во млади Татари.
 Що поборго, майко, а да си прежالياѿ,
 Аль нос-то руво, аль мой-отъ вилеетъ?
 Еле, мила майко, 'се да забора'а,
 Какъ да забора'амъ дена Велигдена,
 Що си го молиѿме и си го чекаѿме,
 И си го чекаѿме со яйце цѣрвено!
 А овдека, майко, а що ке позна'амъ!
 Незна, майко, незна кога ѿ Велигденъ!
 Овие нмастъ еденъ Турски байрамъ,
 И той не го знаеѿ во кой денъ ке бидиѿ.
 И моя-та животъ, майко, не сѿ знаиѿ,
 За моя-та вѣра кѣрв-та ке пролеа!“
 Како що си рече, Митра така стори.

76.

Стоякъ и Ганка Бѣлжанка.

Направя Стоякъ, Стояне,
 Направ' железни цѣрвули,
 Още жлезна туяга,
 Чи трагнаѿ Стоякъ да трѣси
 Да трѣси лѣка прилика.
 Ходилъ е Стоякъ, ходилъ е

Ходилъ е деветъ години,
 Какъ си Стоякъ не пакери
 За себе лѣка, прилика.
 Чи си отиде младъ Стоякъ
 Въ Боричъ касаба голѣна,
 И тамъ е Стоякъ намерилъ,

За себе lika прилика
Намерилъ Ганка Бълканка.
Ганка по чупше ходеше,
Между робинки вървеше,
Две-то скутови държеха,
И три ѝ път-а метяха.
Стоянъ на Ганка думаше:
„Ганка ле бѣла Бълканке!
Стана до деветъ години,
Лика прилика не наидохъ,
Ти ми си, Ганке, прилика.“
Ганка Стояну думаше:
„Стояне, холамъ Стояне!
Питай Стояне мама си,
Дали ще канлъ да стани,
Ти ми си чисто Българче,
Пакъ азъ съмъ клета Чиѹтка.“
Стоянъ у тѣхъ отиде,
И на мама си думаше:
„Мамо ле, нила намо ле!
Намерихъ лика, прилика
Прилика Ганка Бълканка;
Тя си мя, намо, проводи,
Да ми тя, намо, попитахъ,
Дали щещъ канлъ да станешъ,
Да зема Ганка Бълканка,
Кату е клето Чиѹтче,
Пакъ азъ съмъ чисто Българче.“
Стоянова-та майчица
Тя на Стояна думаше;
„Стояне, холамъ Стояне,
Я зема си го, Стояне,

Чиѹтче става Българче,
Въ черкова ща го заведеиъ,
Въ черкова ща го прикраститъ.“
И Стоянъ стана отиде,
напжани мишинъ дасаги,
Напжани жжати алтани,
Че вовъ Боргасъ си отиде,
На бѣла чупша застана,
Че пржсна жжати алтани.
Ганка алтани береше;
Стоянъ алтани не гледа,
Най Стоянъ гледа да зени
Хубава Ганка Бълканка,
И ся на бога молеше:
„Да си падни тѣмна мжгла!“
Де стоя господъ, да слуша,
Паднала ми тѣмна мжгла,
Та си Чиѹтче укрила;
Вовъ чарковн го заведеи.
Чаркви сѣ ся затворили,
И попови опжатели.
Сватъ Неделко си продума:
„Стояне, холамъ Стояне!
Да не сте вѣщо роднина?“
Стоянъ Неделку думаше:
„Неделко, свату Неделко!
Каква ще да сия роднина?
Ази съмъ чисто Българче,
Пакъ тя е клето Чиѹтче.“
Кога си сѣ распитали,
Чи то били бразъ и сестра.

Јована и Дервиши.

Јовано, лична, Јовано!
Направи ладна мѣ'ана,
Прави висока керхана

На два пѣта, на два друма,
Дек' вжрватъ люди секакви,
Дек' вжрвитъ криво и сѣпно.

Тамъ седе лична Јована,
 Да си збрала триста калѣн,
 Та продава руйно вино,
 Руйно вино, люта рака.
 Пречула ги съ Јована,
 Съ убавина, гизовина,
 Найповике со работа,
 На 'се-та земя съ пречу
 'Се-та земя окодиа
 И Вардаска Вардариа,
 На Солунска-та па'на;
 Дур' съ пречу на Дервишка
 Дервишка далечна земя.
 Негн дочу Дервиш-баша,
 Та си собра триста души
 Триста души, голй Дервиши.
 Навяна'а бързи коньи,
 Книисаха ке си пойдатъ
 Ке пойдатъ Јова да пленатъ.
 Ка' дойдоха до стретъ пакт-отъ.
 Нел' дотекна на Јована,
 Та съ качи на ме'ана,
 Та разгледа горе, долу
 Горе, долу по дружове;
 Нигде нищо не загледа.
 Съ здадеха темни мъгли
 Темни мъгли и прахови.
 Не са били темни мъгли,
 Ток' били голй Дервиши.
 Скоро скоро съ свалиа
 И на калѣн ниъ говоре:
 „Варай калѣн вие шегартн!
 Току идатъ триста души
 Триста души голй Дервиши.
 Ка' дойдатъ голй Дервиши,
 Столови да ниъ кладете
 И чаши да ниъ дадете.“
 Дуръ си реч-та да дорече,

Дойдоха голй Дервиши,
 И излезеха шегартн,
 Та фатиха бързи конье,
 И ниъ столови кладоха;
 На 'си-те вино дадеха.
 Тогай веле Дервиш-баша:
 „Не сме дошло да пиеме,
 Тукъ сме дошло да плениме
 Да плениме лична Јова.“
 Тога веле лична Јова:
 „Делъ сте дошло да м' плените,
 Язе сакамъ, съ васъ ке дойдавъ.
 Ке пойдиме църно море,
 Ке ви пливнамъ по море-то
 Вие по мене да пливнете;
 Кой преплива църно море,
 Той мене ке ме земе.“
 Послушаха лична Јова,
 Та ѝ велятъ и говорятъ:
 „Ке одиме църно море.“
 Та станаха, та поидеа.
 Та спливна лична Јована;
 Дервиши спливна'а по нея.
 Ка си поиде до стредъ море,
 Съ повърна за да виде —
 Калпацн пливатъ надъ море,
 Дервиши нематъ по нея;
 Па она назадъ съ върна,
 Съ върна излезе на край,
 Да си поиде на механа,
 На калѣн веле, говоре:
 „Турейте ми чаша вино,
 Защо сумъ си уморена,
 Дур' д' издавамъ триста души
 Триста души голй Дервиши.“
 Въ туряха руйно вино,
 Лична Јова та съ напи;
 Отъ зѣбъ на зѣбъ въ гърло нематъ.

78.

Жална Кана.

Мори Капо, жална Капо!
Богъ да бѣе върли Турци!
Що фарлиха зла нетира,
Зла нетира турска бедъ,
Отъ Турчинъ си любилъ,
Младо Турче Яничарче.
Те фарлиха въ теменъ зънданъ,
Те удриха судна мѣка,
Съ тежокъ тумрукъ на подзе-то,
Дребенъ синаджиръ на гърло-то,
Белезъ на раце-то;
Судна мѣка ни те мѣчатъ,
Сакатъ да ни те потурчатъ.
Богъ да бѣе таоя тета,
Що си дойде на майка ти
Да ѝ веле и говоре:
„Варай сестро, мила сестро!
Що си стоншъ, що си гледашъ?
Стан' д' одиме на зъндана,
Да видиме жална Кана,
Далъ ѣ жива, далъ си умре.“
Твоя майка ѣ послуша,
Та дойде'а на зъндана;
Отъ далеку ни си викатъ:
„Мори Капо, мила щерко,
Далъ си жива, далъ си умре!“
Жална Кана съ провикна
Съ провикна отъ зъндана:
„Жива сумъ си, на мѣка сумъ;
Съ тежокъ тумрукъ на подзе-то,
Съ дребенъ синаджиръ на гърло-то,
Съ белезъ на раце-то,
Сакатъ мене да потурчатъ.“
Богъ да бѣе твоя майка!
Тогаѣ веле и говоре:
„Дай си вѣра, мила щерко,
Ке загинишъ уще млада,

На пуста младосъ неодена,
 На рухо ненамосена,
 На оро неванграна,
 На песни ненапсана.“
 Съ провикна жална Кана:
 „Отъ бога, мале, да найдешъ!
 Ка' дойде, да ме дойдешъ!
 Малчи, мале, овѣмела!
 Дека стоимъ ослѣпела.
 Какъ си вѣра да предавамъ,
 Що и първо да забравамъ!
 Дая на оро ке ме видишъ?
 Аь на гости ке ти дойданъ,
 Иь на гости ке ми дойданъ?
 Или браки ке пречекамъ,
 Или въ църква ке си одамъ,
 Или Велягденъ ке чинамъ,
 Ели божикъ ке дочекамъ?
 Еденъ день иматъ въ година
 День си иматъ, день байрамъ,
 На не знаятъ кога идитъ.“
 Какъ дочуха вярли Турци,
 Още въ мѣка ѣ удриха;
 Не имъ стигна тежокъ тумрукъ,
 Не имъ стигна дребенъ синджиръ,
 Не имъ стигна белезъ,
 Въ нокти спици ѣ набі'а.
 Душѣ даде, а не вѣра.

Маріа Плената.

Книисала ми мила Маріа
 Мила Маріа на жетва д' о'ятъ,
 Ленъ да ми беритъ, ѣчменъ да жніетъ.
 Мѣ ѣ стреті'е Турмана Турца
 Турмана Турца, Катумъ Егюпса,
 Ъь поплени'е мила Маріа,

Ъѣ однесо'е Катунско село.
 Що ѣ держале за три години
 Лето на сѣнце, зима на чаренъ,
 Дур' ѣ сторі'е Катунъ Егюпка,
 Дуръ постигнала мѣшко-во дете.
 Та в дадо'е два стапа въ раце,
 Торба на рамо, дете на раце,
 Та ѣ пуці'а мила Маріа
 Отъ село въ село лѣбецъ да питать;
 И ѣ одела мила Маріа
 Отъ село въ село, отъ кука въ кука,
 И ѣ отиде въ майкино село,
 Въ майкино село, вуйко'а кука, —
 „Дарви ме, вуйко, жити Маріа!“ —
 „Айде отъ тука царна Егюпка!
 Камо Маріа а да те дарва?“
 Отъ тука стана мила Маріа,
 Пакъ си отиде таткина кука —
 „Дарви ме, татко, жити Маріа!“
 И татко викатъ отъ високъ чардакъ:
 „Айде отъ тука Катунъ Егюпка!
 Та камо ѣ ѣ мила Маріа,
 Я да те дарва, да те пречека!“
 Отъ тука стана мила Маріа,
 Пак си отиде ѣ мила майка:
 „Дарви ме, майко, жити Маріа!“
 Тога в велитъ мила-та майка:
 „Айде отъ тука царна Катунка!
 Камо Маріа а да те дарва,
 Я да те дарва, да те прожена!“
 Тога в велитъ мила Маріа:
 „Егиди мори, мила-майчице,
 Ясъ ѣ те зна'бихъ, ѣ те позна'амъ,
 Ти оти си ѣ мила Катунца,
 Я сумъ ти, майко, мила Маріа,
 Али ме знаши, алъ ме паметвиши,
 Кога ме пуци на жетва д' ода,
 Ленъ да ти бера, мчменъ да жніа,
 Ручекъ да носа на аргати-те,
 Та ме стрети'е Турмана Турца

Турмана Турци Катунъ Егюпси,
 Ме пошени'е мила майчице,
 Що ме даржа'е за три години
 Лете на сѣнце, зима на черенъ,
 Дур' ме сторі'е Катунъ Егюпка,
 Та ми дадо'е два стапа въ рѣце;
 Торба на рамо, дете на рѣце,
 Та ме пушч'а отъ село въ село,
 Лѣпъ да си питахъ, дете да ранахъ,
 Отъ село въ село дур' наше село,
 Отъ кука въ кука, дури у вуйка.
 Парво си викинахъ у мили вуйко;
 А мили вуйко не ме познало,
 Не ме познало, не искало.
 Отъ тука станахъ у татка дойдохъ,
 И мили татко не искало.
 Отъ татка станахъ при тебе дойдохъ,
 Али ти, майко, не ме позна'ашъ?
 А како ми го брате Георга,
 А како ми ѣ сестра Селѣа,
 Та белки тіе не ме познаетъ.“
 Того съ спуши Марина майка:
 „Егиди мори керко Маріо!
 Кога си знала 'си-те вина,
 Вистина ти сѣ мила Маріа
 Мила Маріа, мое-то чедо,
 Що загинало за три години;
 'Се що ми казвашъ, керко, така ѣ.“
 Вака во дворе не си ѣ кладе,
 Тук' ѣ однесе во лепа църква,
 Та що си викина цопа и кума,
 Си ѣ прекърсти мила Маріа,
 Си ѣ прекърсти, си ѣ промеша,
 Си ѣ викаше мила Маріо,
 Имо ѣ кладе мила Милчке.
 Си звали'е два силни огня,
 Та го фард'е Катунъ Егюпче,
 Го изгори'а, го испеко'а;
 Си ѣ собра'а бѣла-на пепелъ,
 Та ѣ фард'е по силна река.

После разбраме 'си-те свой люкъ,
Гости сториле за 'три недели,
И после си съ израздел'е
Израздел'е кой отъ кѣд' дошолъ,
Кой отъ кѣд' дошолъ, дома си ошолъ.
Тскрачъ ъ честѣтъ мила Маріа,
По зяфети за три години,
Що ъ даржале мила Милика,
И ъ изваи'е на 'сно сѣнце,
Дуръ ъ сторі'е бѣла Бугарка.

80.

Добра Болярка.

Хубава, Добро, болярко,
Болярко, Добро, безчадко!
Сами ся Господъ поткани,
Манастиръ да си загради,
Манастиръ нови черкови.
Не достигнало на Бога
Отъ сухо злато плавено,
Манастиръ да си догради,
Врата-та да нѣкъ излее.
Той запрати два Ангела
У Добра, у болярка-та,
Та на си Добри говорятъ:
„Хубава Добро, болярко,
Болярко Добро, бездетко!
Сами нѣ Господъ допрати,
Да нѣ призаимешъ, Добро-ле,
Отъ сухо злато плавено,
Манастиръ да си доправи,
Врата-та да нѣкъ излее.“

Добра нѣ тихомъ говори:
„Два Ангела, Арангела!
Призавеле бихъ на Бога
Отъ сухо злато плавено,
Манастиръ да си догради,
Манастиръ, нови църкови,
Врата-та да нѣкъ излее;
Ала ми нѣ хатаръ на Бога,
Че и мен' сияша не ъ далъ,
И съ либе да сѣмъ спесена.
Вчера си бѣло петъ свадби,
Петъ кадешки ся трѣгнади,
Всекого си калесале,
Коя кума, коя старосватка,
Коя деверова майчица;
А мене никой не вика,
Ни кума, ни старосватка,
Ни деверова майчица.“

81.

Стоянъ и Патрикъ.

Мама си рожба родила,
Име ъ бѣло Стояне,

Въ златна го люлка люляла,
Като люляла, дунала:

„Нани ми, сичко Стояне,
Нани ле, расти пораста,
Като си, синко, порастешъ,
Царство-то да си отървешъ
Отъ чужи ръце, Стояне,
що ти не царство бащино,
Бащино уще майчино.“
Стоянь мама си думаше:
„Майно ле, стара майчице,
Много ми въ сърце нарани.
Имамъ ли сабя еренгия,
И дълга пушка буйлия,
И чивъ кубуре пиштоле,
И старъ ми бащинъ буздоганъ?
Царство-то да си отърва
Отъ чужи ръце, мамо-ле,
Що ми не царство бащино
Бащино, уще майчино.“
Мама Стояну думаше:
„Синко Стояне, Стояне,
Сичко, Стояне, си имашъ,
Туку си коня отседлай,
Рано въ неделя си стани,
Верно съ богу походи,
Войска-та, синко, собери.
Ал' ще ти мало наръчанъ,
Како си, синко, отидешъ,
Редукъ съ съ войска нареди,
По бърда и по планини,
И отъ никого си не бой,
Само отъ Гърци лукави,
Лукави уще издатци,
Што-то и баща тво издадоха,
Въ Едрене града голема
Со седумдесетъ и две хиляди,
Тамъ си го Турци плениле,
Войска му сичка узтурчиле.“
Като Стоянь отиде,
Редукъ съ съ войска нареди
По бърда и планини,

Зачапа сички боази,
Втичка не пуца да ежкни.
Где го не зачулъ Патрика,
Патрика въз Цариграда,
Право при цара отива,
И на цара си думаше:
„Цару-лю чести Падиша!
Честито да ти царство-то!
Чуль ли си, цару, разбралъ си,
За Стоянь млади Войвода
Отъ голема града Търново,
Що си не съ войска подигналъ,
Царство да ти отърве,
Чи му не било бащино,
Бащино уще майчино!“
Царъ си Патрику думаше:
„Патрико милетъ башио!
Ясъ иска войска да прата
Срещу Стояна Войвода
Седумдесетъ и потъ хиляди.“
Войска си рано станава,
Патрика си е' поведе.
Варвеле, що си варвеле,
Минало поле широко,
Настале гора зелена.
Като си Стоянь изгледна,
Стоянь ми млади Войвода
Со жълто рокче провикна,
Собра си сички Войводи,
И на Войводи думаше:
„Войводи, млади юнаци!
Развивайте кървави байраци,
Кой-то не юнакъ нате юнакъ,
Места ще него покаже.“
Сички Войводи думаша:
„Съ радосно сърце утиваме,
Патрика щемъ живъ да донесемъ.“
Патрика беше похитаръ,
Той съ отъ войска измъкна;
Сички му Турци исеко.

Аль ето ти лда голяма,
Патрика съ Арапи достигна.
Стоянъ си назатъ повърна,
И скри ся въ гъсти планини.
Патрика си назатъ повърна,
И на цар—отъ си думаше:
„Цару—лю, честитъ Падяша,
Нали ти, цару, азъ казахъ,
Колку отъ стари остан
Сички—те да ги изтурчишъ,
Деца—та да ниъ поробишъ,
Попови да ниъ изколишъ,
Владици да ниъ избесишъ,

Църкви—те да ниъ соберишъ,
Тоги ща, цару, въ миръ бидишъ;
Азъ ще изъ нашко да прата,
Тие щатъ да бждатъ поверни.“
Царъ си Патрика послуша,
Испрати, да ги исече,
Исече сички попове,
Избеси сички владци,
Изтурчи млади деца—та,
Собори сички—те църкви,
И много отъ тѣхъ изтурчи.
Заплака малокъ и големъ,
Какво ю зло нападнало.

82.

Рада и Циганче.

Море Стоѣне, Стоѣне!
Разболяхъ съ ю младъ Стоянъ
На врахъ на стара планина.
Немало кой да го гледи,
Гледале съ го два орли
Два орли, два мили брата.
Съ уста му вода носиле,
Съ крилѣ му сенка чинале.
Стоянъ на орли говори:
„Два орла, два мили брата!
Понагоре съ дижете
До где ми душа излезе,
Тѣ на тогава паднете,
Бѣло съ месо наѣште,
Черни съ кърви напите;
Бѣло ю месо юначко,
Черни съ кърви левентски.“
На орли кажатъ Стояну:
„Море Стоѣне, Стоѣне!
Тѣ не сме дошли, Стоѣне,
Крѣви—те да ти пиеме.
Ами сме дошли, Стоѣне,

Теб' да си юнакъ гласаме.
Знаишъ, Стоѣне, пакетвишъ,
Кога въ пожара горехме,
Тѣ си тояга подаде,
Тѣ ни изъ пожаръ извади?“
Стоянъ на орли говори:
„Два орли, два мили брата!
Азъ немамъ мило братенце,
Вие сте мене два браки.
Знайте ли мой—те дворове?
Тамъ има драво крѣстато,
Идете на кой—те двори,
Паднете на това драво,
Тѣ жално, мило грачайте:
„Ти Стоянова майчице!
И хайде да те заведамъ,
При твоего сина Стояна,
Че лежи, тѣ ще да уире,
Че му сѣ риза ушила
На лichenъ день на Прокопий,
И люто го сѣ поклѣя,
Пуста съ кѣтва збжднала

Сбѣднаѣ скоро стигнала.“
Послушале го два орла,
Па си на двора отишле,
Тѣ на драво-то паднале,
Тѣ жалво шило грачале.
Изляла майка Стояну,

Тѣ ъ со орли отишла,
Тѣ ъ при Стоянѣ заведе
На врѣхѣ на Стара планина.
Кат' го видела майка му,
Живаго та прегърнала,
А мрътви си разгрънале.

83.

Стане Нине.

Стане Нине господине!
Зора ми ся е озорило
Изъ хубава Влашка земя
Изъ гиздаво Дрино-поле.
Не ъ зора, не видело,
Най Рабрѣо юнакъ де гоия
Де си гоия сурн еленѣ.
Сурн еленѣ обрати ся.
Отговара „бегай, бегай
Бегай, бегай сурн еленѣ!
Стигна ще те Рабрѣо юнакъ.“
Конѣ му вее, слънце грее,
Конѣ му диха, звезди вдига.
Рабрѣо юнакъ отговара:
„Бягай, бягай сурн еленѣ,
Стигна ще те Рабрѣо юнакъ,
Отъ девойка прѣвескиня,
Прѣво мляко забозина.“
Еленѣ му съ отговара:
„Бързай, бързай Рабрѣо юнакъ,
Отъ кошута лѣрескиня.“
Той ъ погна, той е загна,
Тѣ отиде дурѣ при море.

Три девойки платна баятъ,
Тѣ хварили съ бухалчица,
Ударѣя сурн еленѣ,
Тѣ го ъана Рабрѣо юнакъ.
Стане Нине господине,
Чуло сме те, тѣ сме дошло;
Имашѣ сина златно-коса
Златно-коса, сребро-глава.
Дай го, дай, Стане Нине,
Дай го, дай, царѣ да бѣде
Царѣ да бѣде, банѣ да бѣде!“
Стане Нине отговара:
„Календаре браке да сте!
Имашѣ сина златно-коса,
Златно-коса, сребро-глава,
Не може лесе да дели,
Не може аскерѣ да реди.“
Коледаре отговарятъ:
„Дай го, дай го, Стане Нине!
Ние му щемъ лесе дели
Лесе дели, аскерѣ реди.“
На здраве ти, домакине,
Тебе пеемъ, славословимъ.

84.

Латински Краля и Огненѣ.

Свадба чинятъ краля Латиняна,
Свадба чинятъ сина ке си женятъ,

Ама му ъ син-отъ гърдомазенъ;
 Гора рилка дурѣ до челбѣшка,
 А долна-та дурѣ до пояса.
 Тукъ сѣ чудитъ кралъ-отъ що да чинитъ,
 Отъ ке земитъ не'ста отъ далеку,
 Отъ далеку отъ Легена града
 Отъ Легена деветъ брабѣнѣ сестра.
 Що му готвѣтъ големи пещежѣ,
 Деветъ брабѣ деветъ кули азно,
 Стара теца отъ сѣрѣа кошуля,
 На корѣи камѣи безценети.
 Тесъ му готвѣтъ сабѣ дипленица,
 Що сѣ диплитъ двана'есетъ дипли,
 Що сѣ носитъ во бѣла пазу'а,
 Що да сечитъ дравѣ и каменѣ;
 Що му готвѣтъ софра позлатена,
 Що да седѣтъ седумдесетъ мѣна;
 А на неа камѣи безценети,
 Да ручаетъ ѣ да вечераетъ
 Безъ свѣтъ, безъ бѣла борина,
 Отъ софра-та видело да имѣтъ.
 Сна'ѣ му готвѣтъ ждребе тригодишно,
 Що го раитѣ 'се со сувогрозѣ,
 Що да пливатъ преку цѣрно море.
 И сѣ стана краля Латинѣна,
 Сѣ го кани Марка Краевикѣ,
 Сѣ го кани чесна кумашина.
 Станалъ Марко рано во неделя,
 Конѣ конѣ мопѣ арджелію,
 Плоча клажатъ отъ бѣли карагрошѣ,
 Кланѣи клажатъ окъ жѣлта дукада.
 Тога велитъ млада Марко'ица:
 „Айѣ Марко, мое господѣне!
 Що те тебе нужба дотерало,
 Конѣ конѣ олѣу арджелію?
 Аль ке одишѣ на войска царѣ'а,
 Аль ке одишѣ негдека на свадба?“
 Тога велитъ Марко Краевикѣ:
 „А егидѣ млада Марко'ице:
 Ясъ не одамѣ на войска царѣ'а,

Ась не одамъ нєгдека на свадба.
Ми допушмъ краля Латинина.
Що не ханмъ чесна кумашина.
Ясь не одамъ чесна кумашина,
Тукъ промени наше мамшко дете,
Ке го пушамъ у краля на свадба.“
И си стана млада Марко'нца,
И си зеде свое мамшко дете,
Мамшко дете малечекъ Огнена,
Му облече бурунджи кошуля,
Му облече отъ кафтанъ долама,
Му облече джубе нафелю,
А на гла'а самура калпага;
По пазу'и пакъ що му нареди?
Му нареди камни безценети.
Дете гревтъ, како ѣсно сажце.
Го кач'е на бързего коня.
И си стана млада Марко'нца,
Му целнза коню царни очи:
„Коню, коню, жити царни очи!
Да ми вардишъ мое мамшко дете,
Оту ми є дете аджаміа!“ —
„Гла'а да'а, а дете не да'и.“
И му рече Марко Кралевике:
„Айтв снико, малечекъ Огнене!
Ке те пуца у краля на свадба,
Ама некой да не пострамотишъ,
Тукъ испатъ сакамъ да го сторишъ,
От' сѣ, снико, Марко'о колено.
Да не піешъ вино и ракіа,
Да не ядишъ манджи господарски,
Да не слегвишъ отъ коня на земи;
Какъ те пуцашъ, така да ми дойдишъ.“

Ми отиде у краля на свадба;
Како татко що му наръчало,
Така дете збор—отъ му държало.
И ми найде китени свато'и,
Що ми седѣтъ на диванъ високи;
Ядѣтъ, піжтъ, кум—отъ го чекаеть,
Да ми одѣтъ п' уба'а не'еста.

И ми дойде Огненъ добаръ юнакъ;
И съ спуши краля Латинина,
Му целива на конь-отъ седло-то,
И го молятъ Огнена детенце,
Да му слезитъ отъ коня бързего,
Да го кла'нтъ на чесна тарпеза.
И му велитъ Огненъ добаръ юнакъ:
„Айтѣ тебѣ краля Латинина!
Ясъ отъ татка изанъ не си зедоѣъ,
Да си седна на чесна тарпеза,
Да си пиятъ вино и ракіа,
Да ти ядамъ манджи господарски;
Со 'си коня на диванъ ке ядамъ.
Ай замай си китени свато'и,
Да одиме п' 'уба'а не'еста.“
Тога велитъ краля Латинина;
“Айти синко, айти мили синко!
Да ме простишъ, нещо ке ти кажамъ,
Сумъ те кашилъ, а не сумъ ми казалъ.
Али можишъ, синко, да ми одишъ
Да ми одишъ зета аманета?“
Тога велитъ малечекъ Огненче:
„Айти тебе краля Латинина!
Ясъ ти яда зета аманета,
Ако държишъ зборъ, що ке ти речамъ,
Даро'и-те що ке ме дарвеотъ,
Дарай менъ, не'еста-та тебѣ;
Така яда зета аманета.“
И му рече краля Латинина:
„Дарой тебѣ, не'еста-та менъ;
Туку дан' ме, синко, постракотишъ,
Кога ке ъ не'еста донесамъ,
Ке те кла'амъ чесна кулашина.“
Книиса'е китени свато'и,
Да ми одѣтъ п' 'уба'а не'еста,
Излого'е по бѣли друмо'и;
Непредъ одитъ малечекъ Огненче,
Си разигра свои бърза коня,
Дете грейтъ како ѣсно сжнце.
Го видо'е Легенки девойки;

Тога велѣтъ Легенки девойки:
„Леле боже, леле мили боже!
Бладзе майка що родила юнакъ;
Найбладзе тая що ке го любить!“
Отидо'е у Легена града,
Да зенаеть 'уба'а не'еста.
Изваді'е големи пещежи: —
Деветъ брака деветъ кули азно,
Стара теща сармена кошуля
На корня камни безценети;
Стари-отъ тесъ сабя диленица,
Що съ дилить дванаесетъ дили,
Що съ носить во бѣла пазу'а,
Що да сечить дрова и каменя.
Си изваде софра позлатена,
Що да седѣтъ седумдесетъ шипа,
А на неа камни безценети,
Да ручаеть и да вечераеть
Безъ свѣкля, безъ бѣла борина,
Отъ софра-та видело да янать;
Мили сна'н ждребе тригодишно,
Що го ране'е 'се со сувогрозк,
Що да пливать преку царно море.
Си зедо'о 'уба'а не'оста.
Ми оделе сватой що оделе,
Излего'е по край царно море;
Ми пове'а еденъ ти'окъ ватаръ,
В отвеалъ дулакъ отъ не'еста:
И ъ виде шлада зетащина.“
Тога велить 'уба'а не'еста:
„Леле боже, леле мили боже!
Бладзе майка, що родила сына,
А побладзе я що ке го люба.“
И ж дочу малечекъ Огненче.
Тога велить малечекъ Огненче:
„Айти тебе 'уба'а не'есто!
Не пули съ, не'есто, во мене,
Тукъ пули съ во 'илада сватой,
Кой ни янать рилка до челбинка,
Кой ни янать рилка до пояса,

Ти со него ќе ми сѣ кердосаиъ,
А ась сумъ ти зета аменета.“
Тога велитъ 'уба'а не'еста:
„Богъ те убилъ краля Латинина!
Защ' ми кладе зета аменета;
Ако бѣше синъ ти гърдомазенъ,
Да не зеватъ други даро'н-те.“
И му велитъ краля Латинина:
„А егиди малечекъ Огненче!
Не'еста-та пишманъ сѣ сторила,
Не ти да'атъ тебѣ даро'н-те.“
Сѣ налюти малечекъ Огленче,
Си изваде сабя дигленица,
Ѣ пресече софра позлатена,
Та ѿ ѣдри въ она царно море;
И си зеде деветъ кули азна,
Си 'и ѣдри въ она царно море;
И го зеде ждребе тригодишно,
Го пресече преку поло'нна,
Си го ѣдри п' она царно море.
Тога рече 'уба'а не'еста:
„Али сещо я да си прежалаямъ,
Ама ждребе како да прежалаямъ,
Три години що ми го ранило
Го ранило мой-те мили сна'и
'Се со шекеръ и со су'огрозѣ!“
Сѣ разсили малечекъ Огненче,
Ѣ пресече 'уба'а не'еста,
Си ѿ ѣдри въ она царно море;
Остра сабя отъ каменя скдрши,
Си ѿ ѣдри въ она царно море.
И му рече малечекъ Огненче:
„А егиди краля Латинина!
Али виде Марко'о коленце,
Какъ да одитъ назоде безъ даро'н,
Ти ќе одишъ назоде безъ не'еста!“
Си разлюти Огненъ бърза коня,
Си сѣ ѣдри въ она царно море,
Си преплива она царно море,
Си отиде при свой мили татко.

Марко седитъ на диванъ високи,
 Го догледа дете отъ далеку,
 И ъ велитъ Марко Кралевике:
 „Айтѣ тебѣ шлада Марко'ице!
 Нещо идеть дете наютено.“
 Кога дойде малечекъ Огненче,
 Ми зборвеше пошпе наютено.
 И му рече Марко Кралевике:
 „Що си, снѣко, олку наютено?“
 И му рече малечекъ Огненче:
 „Ясъ не требитъ да сумъ наютено,
 Туку требитъ сабя да истаргна,
 Да ти зе'ахъ гла'а отъ рамена,
 Оти кога да съ ошанишъ,
 Ти не знаншъ тога що да чинишъ,
 Со Латиня побратимство чинишъ;
 Аль не знанишъ оти сѣ безверни,
 Какъ нѣ кани, така нѣ нѣ държа;
 Не ме класе чесна кумашина,
 Тукъ ме класе зета аманета,
 И ми такса 'се бѣли даро'и,
 Дарой монѣ, не'еста-та нему.
 После крадь-отъ нишманъ ми съ стори,
 Жалъ му бѣше даро'и да зеамъ,
 Защо бѣ'а големи пещежи; —
 Деветъ браки деветъ кули азно;
 Стара теща отъ сарма кошуля,
 На кориля камни безценети;
 Старн-отъ тесъ заби диленица,
 Що съ дилитъ двана'есетъ дилан,
 Що съ поситъ во бѣла пазу'а,
 Що да сечитъ дрова и каменя;
 Що му зготвее софра позлатена,
 Що да седѣтъ седумдесетъ мина,
 А на вса камни безценети,
 Да ручаетъ и да вечераеть
 Безъ свеки, безъ бѣла борина,
 Отъ софра-та видело да иматъ.
 Снай му зготвее ждребе тригодишно,
 Що го равее 'се со сувогрозѣ,

Що да пливатъ преку църно море. —
 'И исфарлиѣ въ она църно море
 И даро'и и шлада не'еста;
 Ясъ тя дойдоѣ назодъ безъ даро'и,
 Той побегна назодъ безъ не'еста;
 Испатъ сторяѣ наша юнащина.“
 Тога Марко дете го избади,
 Марко'ица коня го избади.

85.

Два Сокола.

Имала е мама, немала
 До двама сиви сокола
 Сокола до два близнака.
 Съ житомъ ги мама хранила
 Хранила, още донла,
 До де соколи порасли,
 Никой не съ е научилъ,
 Ни-то соколи растеха.
 Мама имъ пенька певала:
 „Нани ми соколе, нани ми,
 Соколи до два близнака;
 Растете и порастете,

Тешко пиянѣ делете,
 Тешка потеря зберете,
 Бащино царство земете.“
 Расли соколи, порасли;
 Еденъ си соколъ въздише,
 Други себо си носеше,
 Като съ двама разделятъ,
 Единъ за другя плачеха.
 Мама соколи душаше:
 „Я си станете, идете,
 Бащино царство змес-те!“

86.

Тодорка и книжче.

Отъ цар-отъ известъ е дошла
 „Кой има синъ да прате,
 Кой нема, самъ си да доди,“
 Иванъ си сина немаше,
 А само една дещеря,
 Една дещеря Тодорка.
 Той съ чуде и мае,
 Какво да чини, да прави.
 Какъ го зачула Тодорка,

Та на баща си душаше:
 „Я съ не грижи, татко-льо,
 До вѣд' ю млада Тодорка,
 Ти не щешъ войска да вѣдишъ.
 Я иди, татко, я иди,
 Сабя еренгѣя да купяшъ,
 И тѣнка пушка бойна,
 И едно конче 'ранено,
 Азъ ще на войска да ида,

И младъ войскаринъ ще стана,
Никой не ще ѝ познае.“
Стана Тодорка отиде;
Ходила седемъ години,
Никой ѝ нигде не позналъ;
Кога е било на Лазаръ,
Тодорки е на умъ дошло,
Че ѝ е нама на пазаръ;
Какъ-то нейни-те връсници.
Въ царски градини запяла
Запяла и припъвала;
И нощъ ѝ песенъ пела,
Денъ съ войска-та ходила.
Ка ѝ зачуло младо княхче,
А то на цар-ятъ думаше:
„Тукъ има младо войскарче,

Що пее ноще лазаря.“
Цар-ятъ на княхче думаше:
„Я си заведи войска-та
На равно поле да играе,
Д' играе хоро юнашко,
'Сички-те на редъ да гледашъ,
Дано мома-та познаешъ.“
На редъ ѝ княхче гледало,
Но можло да ѝ познае.
Цар-ятъ на княхче думаше:
„Я си заведи войска-та
Де-то сѣ хурки продаватъ,
Дано мома-та познаешъ.“
Княхче си войска заведе,
Пакъ си мома-та не позна.....

87.

Яничаръ и Руса Драгана.

Разбега сѣ в Влашка-та земя,
Влашка-та земя и Богданска,
И Богданска-та, сичка-та Доброжа,
Кой горе ходи, кой долу бѣга
Отъ люти Турци, страшни Маджари.
Стари сечеха, млади робеха,
Млади девойки отборъ земаха,
Тѣ ги правеха млади робини;
И млади момци отборъ земаха,
Тѣ ги правеха 'се Яничере.
Де-то минуватъ села-та горятъ,
Хора-та робатъ, села-та горятъ.
Преминаде сѣ бѣлі-а Дунавъ,
Наредиха сѣ край Етрополе,
Распространиха сини шаторе,
На равно поле делба делеха,
Млади девойки и млади момци.
Кому паднаха по две, и по три,
На младъ Яничаръ сѣ е паднала

Салъ една мома руса Драгана,
Па ѝ заведи подъ бѣли чадъръ.
Кога е било вечер-та късно,
Млади Яничаръ надворъ седеше,
погледна долу, погледна горе,
Изъ черна земя синъ огънъ горн,
Изъ синьо небо кървавъ дъжъ вали.
Млади Яничаръ сѣ е уплашилъ,
Тѣ позвика руса Драгана,
И на Драгана жално дунаше:
„Мори Драгано, моя робиньо!
Що ще тѣ питахъ право да кажишъ, —
Имашъ ли братецъ, имашъ ли сестра,
Имашъ ли баща, имашъ ли майка?“
А Драгана му со гласъ продума:
„Имамъ си баща, имамъ си майка,
Имамъ си братецъ, имамъ си сестра.“ —
„Кѣде е братъ ти, а той ли е поробенъ?“
Драгана му жално отговаря:
„Кога додоха въ Влашка-та земя
Турци избиха млади Българи;
И братъ ми бѣше во тая войска;
А сега тридесетъ години,
Ка сѣмъ азъ братецъ не видѣла.“ —
„Мори Драгано, моя робиньо!
Ако го видишъ, познавашъ ли го?“ —
„Я да го видамъ, си го познавамъ
По клета глава, по бѣри гърди.“
А Яничаръ Драгана питаше:
„Що има на братина глава?“ —
„Братъ ми има отъ сабя бѣлекъ,
Че е посеченъ на люта войска.“
А Яничаринъ Драгана пита:
„Що има братъ ти на бѣри гърди?“ —
„Братъ ми си има на гърди бѣлекъ,
Со стрела раненъ во люта войска.“
Па раствори Яничаръ гърди-те
Бѣли-те гърди, втѣта-та коса;
А на Драгана жално дунаше:

„Я стани, сестро, дома да идемъ,
Дома да идемъ, мама да видимъ!“

88.

Боленъ Дойчинъ.

Попаднала царна Арапина,
Попаднала Солунски ливагю,
Ми удриша бѣла-на чадара;
Тавиъ сакатъ одъ Солуна града,
'Лѣбъ ниъ сакатъ по две фурии 'лѣба,
И ниъ сакатъ крава мло'нца,
И ниъ сакатъ по бочка ракіа,
И ниъ сакатъ по две бочки вино;
На денъ сакатъ п' 'уба'а не'еста,
На нокъ любитъ п' една малка мома,
Ми 'и любитъ и ли 'и загубвнтъ.
'Си-те ми сѣ редуиъ изреді'е,
Редъ падна на млада Ангелина.
Дворю метитъ Ангелина млада,
Дворю метитъ градуиъ сѣлззи ронитъ,
Со сѣлззи ни дворю завадна.
Бѣ догледа боленъ Дойчина:
„Айтѣ тебе сестро Ангелино!
Що те тебе нужда дотерало,
Дворю метишъ градуиъ сѣлззи ронишъ?
Али ти сѣ, сестро, злодеало,
Рани дворю, сестро, метеещи?
Мене болно, сестро, гледаещи? —
Рани, болки, сестро, вѣрзеещи,
И понади менѣ готвеещи?“
„Айтѣ тебе брате, Боленъ Дойчинъ!
Тѣ не ли сѣ менѣ злодеало,
Рани дворю, брате, метеещи,
Тебе болно, брате, гледаещи,
Рани, болки тебѣ вѣрзеещи,
И понади тебѣ готвеещи;
Туку ли сѣ, брате, злодеало,

Попаднала църна Аранина,
Попаднала подъ града Солуна,
Подъ Солуна, Солунски ливагѣ,
Ми удрила бѣла-на чадара;
И ми собра старци и попо'и,
На день сакатъ по две фурни лебець,
И имъ сакатъ крава мло'нца,
И имъ сакатъ по бочка ракия,
И имъ сакатъ по две бочки вино,
На день сакатъ п' 'уба'а не'еста,
На нокъ сакатъ п' една малка моха,
Ми 'и любитъ и ми 'и загубвнтъ.
'Ся-те ми сѣ редумъ изреді'а,
Редъ ми падна, мене ке ме земѣтъ.“
И говорятъ Болена Дойчина:
„Айтѣ тебе сестро Ангелино!
Аль то'а те тебе брига нашло?
Ево имамъ за деветъ години,
Къде лежамъ болно на постеля;
Ай отвори шарена ковчега,
Да изва'ишъ триста лакти платно
Триста лакти платно бамбакерно,
Да извѣрзишъ равн одъ анджари;
И земай ми моя остра сабя;
Ево иматъ за деветъ години,
Сабя въ рака не ми и фатена,
Веке ми и сабя жргъосана,
Да ѝ носишъ Умера бичакчіа,
Да ми остриѣ сабя вересіа,
Ако станамъ скъпо ке ну платамъ,
Ак' не станамъ, аламъ да ми чиниѣтъ.“
И ми стана влада Ангелина,
И ми зеде сабя жргъосана,
Ми отиде дурн у Умера:
„Айтѣ тебе Умеръ бичакчіа,
Так' ти бога, а ке ти сѣ молямъ!
Ме доущамъ Болена Дойчина,
Да му остриѣ сабя вересіа,
Ако станитъ скъпо ке ти платитъ,
Ак' не станитъ, аламъ да му чиниѣтъ.“

Тоґ' говорять Умеръ бичакція:
 „Айти тебе млада Ангелино!
 Ак' ми давашъ твой-те цѣрни очи,
 Да ти острамъ сабя Дойчино'а.“
 Съ поврати млада Ангелина,
 Надазъ плачешчи, пищешчи;
 Одъ далеку Ангелина викатъ:
 „Айти тебе Болена Дойчина!
 Не ми острить Умеръ бичакція
 Не ми острить сабя вересіа,
 Той ми сакатъ мой-ве цѣрни очи.“
 Ъ говорять Болена Дойчина;
 „Остай сабя, сестро Ангелино,
 Остай сабя на бѣла постеля,
 И влези ми темни конушници,
 Да изва'нишъ моя бѣрза коня;
 Носи ѣ у Митре Поморянче
 Налбатына, вѣрна побратима,
 Да ми контъ коня вересіа;
 Ако станамъ, скѣпо вѣ му платамъ.
 Кѣ му платамъ жѣлтици дукади.“
 И ми стана млада Ангелина,
 И ми влезе темни конушници,
 Ми изва'и негѣа бѣрза коня,
 Ъ однес' у Митре Поморянче,
 Да ми контъ коня вересіа:
 „Так' ти бога Митре Поморянче!
 Ако ставить Болена Дойчина,
 Кѣ ти платить коня за коени.“
 И ѣ велить Митре Поморянче:
 „Айти тебе млада Ангелино!
 Ако да'ашъ твое бѣло лице,
 Твое лице, како ѣсно сѣнце,
 Твой-те вежи, как' морски пѣйци,
 Твой-те очи, како цѣрно грозѣ!“
 И ми викна млада Ангелина,
 Кѣршить раце отъ бѣли колена,
 Сѣлди ронить по бѣли образи,
 Одъ образи шарени пазу'и,
 Одъ пазу'и шарени скуте'и,

Одъ скуте'и по земя сурова.
См поводи коня Дойчино'а.
Люто кълнятъ млада Ангелина: —
„Богъ те убилъ Митре Поморянче!
Защ' не тѣргна сабя да м' зазубишъ,
Туку мене ти ме пострамоти!“
И си тѣргна дома си отиде,
И му кажвитъ брату си Дойчину:
„Айти тебе Болена Дойчина!
Що ми стори голема страмота
Со твоя-та вѣрна побратима,
Що лдеете, брате, що шееете,
Що одееете въ гори на лоеение;
Кога рекофе за твоя-та коня,
Да ъз контъ, брате, вересіа,
Що ми рече Митре Поморянче, —
Ако да'ишъ твое бѣло лице,
Кя ти коямъ коня вересіа.“
И съ фѣрли Болена Дойчина
И съ фѣрли на нога юначка:
„Айти тебе сестро Ангелино!
Страфе да немашъ, сестро, стражъ да неимашъ!
Ай да земишъ студено оружје,
Да го да'ишъ Плетикосъ Павла,
Да ми шеетъ студено оружје.“
И ми стана млада Ангелина,
И ми зеде студено оружје:
„Айти тебѣ Плетикоса Павле:
Ме допуши Болена Дойчина,
Да ми шеешъ студено оружје.“ —
„Айти тебѣ сестре Ангелино!
Чуиу ти ъ студено оружје,
Лель ъ боленъ Болена Дойчина!“ —
„Попаднала цѣрна Арашина,
Подъ Солуна, Солунски ливагѣ,
И ми удрилъ бѣлана чадара,
И ми викатъ старци и попо'и,
Таниъ ми сакатъ по две фурни лѣбѣ,
И ми сакатъ крава ало'ица,
И ми сакатъ по бочка ракіа,

И ми сакатъ по две бочки вино,
На день сакатъ по млада не'еста,
На нокъ сакатъ о' една малка мома,
Ми 'и любитъ, и ми 'и загубвйтъ,
Редъ ми падна, мене ки не зематъ.“
Тогв велитъ Шетикоса Павле:
„Айти тебе млада Ангелино!
Аль ми давашъ твоя тонка става;
Става виашъ како морска търска;
Да ти нѣматъ студено оружѣ.“
Та си зеде студено оружѣ,
Си отиде во рамия дворо'и;
„Айти брате, Болена Дойчина!
Не си нѣматъ зѣрни побратими,
Туку биде Турци невѣрници!
Ми посака моя тонка става.“ —
„Айти тебе сестро Ангелино!
Убило 'и мой-те побратими
Убило 'и яденѣ, пиенѣ!
Отпуща го платно бамбакерно,
Да извързашъ рани отъ анджари.“
Го извърза млада Ангелина,
Му извърза рани отъ анджари,
И му даде студено оружѣ.
Той опаса свидена пояса,
Ми нареди студено оружѣ,
Ми ѣ зеде саби дръгьосана,
И ми явна коня некоена;
Пра'у одитъ подъ града Солуна,
Пра'у одитъ на бѣла чадара;
И ми слезе отъ бързого коня,
Ми изваде сабя днпленница,
Ми загуби цѣрня Арапина,
И со него жѣлта Евренна.
И си явна своя бърза коня,
Гла'а кладе на коня предъ себе,
И ми вървйтъ по стреле Солуна.
Що го виде 'се ми сѣ зачуди —
„Що ке бидитъ ова чудно чудо!
Овой ѣнакъ, како сузо древо,

Лице шватъ, какъ восокъ прецедень,
 Що ми стори голема унера!
 Юнакъ било, юнакъ ко да бидить!
 Не му требать църкви манастири,
 Да 'и пра'ить, добро да имъ чинить!“
 Ми позина по стреле чаршін
 И поиде при Умеръ бичакчиа:
 Айти тебе Умеръ бичакчиа!
 Ти не оstriшъ сабя вересіа,
 Що те сакашъ на моя-та сестра,
 Що те сакашъ недзвини-те очи?“
 И ми тѣргна сабя дилшеница,
 Му ъ зеде нег'ов-та глава.
 И поиде при Митре Поморянче:
 „Айти тебе Митре Поморянче,
 Поморянче, вѣрна побратима,
 Ще те имаѣхъ кай мой цѣрни очи,
 Що те ова голема странота,
 Що ми стори на моя-та сестра!“
 И му зеде него'а-та глава.
 И поиде при Плетикоса Павле,
 Му ъ зеде и него'а глава.
 Дома одитъ, отъ далеку викать:
 „Отвори ми, сестро Ангелино,
 Отвори ми наши вѣти порти,
 Постели ми шарена ода'а,
 И барай ми свѣщи и ламбади,
 Донеси ми попой законица,
 Що сакаше, сестро, 'се ти свѣршиѣхъ,
 Кя съ делить душа отъ снѣга-ва.
 Да не жалашъ, сестро, да не плачашъ,
 Тук' да земашъ свирци, дабоани,
 Та да сторишъ голема донамба.“
 И ми естава сестра Ангелина,
 Ми одтвори нивни вѣти порти
 Уплашена, кошне устрашена;
 Кога виде гла'а отъ Арана,
 Го прегърна млада Ангелина,
 Го однесе въ шарена ода'а.
 Колку легла на лека постеля,

Таргна душа Болена Дойчина ;
 Дурн сестра му запали свѣща,
 Даде душа Болена Дойчина.
 Съ собра'е старци и попо'и,
 Ми клудо'е свирци дабоани,
 Що ми бѣе три дни и три нокѣе.

89.

Никола, Богданъ и Ангелина,

Пилци пищатъ, пилци гарванови,
 Дали сѣ пилци, или човеци?
 Ни сѣ пилци, ни човеци,
 Ами сѣ били седумдесетъ роба,
 Поробилъ ги младъ Никола,
 И ги запрялъ у темни завници.
 Ке повикатъ седумдесетъ роба,
 Та сѣ чуе до синьо-то небо,
 Че н' имало кой да ги отарве.
 'Сички-те роби пуснали,
 Само Богдана оставили,
 Че има булче хубаво,
 И става млада кралица.
 Кога Богданъ викаше,
 До небо сѣ чуваше:
 „Нема ли нейде некои
 Тука на врата да дойде!
 Че имахъ книшка да пиша,
 До моя-та булка Ангелина.“
 Де го зачу сиво глѣзаче,
 Па на врата-та отиде,
 Десно си крило подаде.
 Богданъ на крило налѣса.
 Фракна голанче отиде,
 На Богданови равни дворови,
 Съ крила-та си трептеше,
 Со очи долу гледаше;
 Ангелина дворове метеше,

И лична песенъ пе'еше.
 Паднало писамце отъ крилце,
 Ангелина го погледа,
 И на перце-то писано —
 Богданъ и въ темни завници. —
 Скоро милата заорли,
 И на дворъ си думаше;
 „Ние като ядемъ и пиемъ,
 Батъо ти въ какви е мѣни!
 Я земи скоро брѣснача,
 Руса ми коса обрѣсни,
 Я ще самичка да ида,
 Младъ Богданъ а да пусна.“
 Деверъ ѝ коса обрѣсна;
 Кадаръ ѝ перчанъ остави,
 Дадга си коса уплети,
 На кончи ситни подвѣрски;
 Като си конче прѣстегна,
 Рошавъ си кожухъ наметна,
 Юнашки калпакъ наложи,
 Като сѣ на конче покачи,
 Младо деворче питаше:
 „Мизанъ на царски делѣя?“ —
 „Не мизанъ на царски делѣя,
 Но на булка Ангелина.“
 Та ка сѣ Арапски узѣбѣ,
 Обърна очи въ бѣлина,
 Обърна уста къмъ небо,

Тогa ѿ деверъ думаше:
 „Сега сѣ като делѣ.“
 А тя на конче извика,
 Мжгли, прахово подигна.
 Като ѿ виде делѣ,
 Черноморска-та Войвода
 Отъ чардака сѣ извика:
 „Скоро врати-те заключето
 Ето че иде делѣ,
 На конь подкови ще иска,
 До триста маджаръ жалтици.“
 Та сѣ на врата отиде,
 Като врата-та поритна,
 На средъ двор-а заохри,
 Та сѣ отъ конче думаше,
 И войвода сѣ питаше:
 „Чулъ ли сѣ, разбрагъ сѣ,
 Мника сѣ рожба родила,
 Родила и продумала,

По света робѣ пуснаха,
 Али ти робѣ що държишъ?“
 Тогa отъ конче посегна,
 Че му око-то извади.
 Войвода ясно извика:
 „Тичайте, робѣ пуснете,
 че ми око-то извади,
 И на друго-то посяга.“
 Како робѣ-те пуснаха,
 Ангела ги на редъ гледаше;
 Като Богданъ премина,
 Та го сѣ конче-то одели,
 Сѣ алатенъ го топузъ бѣше,
 И полѣка го слагаше,
 Та на Богдана думаше:
 „Варви Богдане ступане.“
 Два кадалака минали,
 И два-та на конь седели.

90.

Корунъ, Кондофила и синъ Костадинъ.

Любитъ Корунъ млада Кондофила,
 Ъѣ любилъ за деветъ години;
 Ми одело отъ утро на утро,
 Ми одело отъ вечеръ на вечеръ,
 Дуръ порастилъ сина Костадина;
 Тогa ми сѣ Корунъ уплашило,
 Тогa ми сѣ Корунъ позапрело.
 Му допуши млада Кондофила:
 „А егиди Корунъ побратиме!
 Що не идешъ, како що идеше?
 Али ти сѣ азно дососало?“
 Тогa водитъ Корунъ кеседжѣ:
 „Кондофило, върна посестримо!
 Мекъ ми сѣ азно не дососвѣтъ,
 Туку сумъ сѣ пошнѣ уплашило
 Отъ твоего сина Костадина,

Ми го каживѣтъ поюнакъ отъ мене.“

Тогѣ велитъ млада Кондофила:

„Ай Коруне, вѣрни побратиме!

Аль то'а те тебе брига нашло?

Ясъ ќе легнамъ болна отъ нафола,

Ќе си лежамъ за една недела

И безъ лѣбецъ и безъ студна вода;

Ќе го пуца во гора зелена,

Да ми баратъ вода леко'ита,

Ќе го пуцашъ въ гора безъ оруже,

Да го чекашъ, ти да го загубишъ,

Да бидиме, како що сме били.“

Съ поболи млада Кондофила,

Съ поболи болна отъ нафола,

И ми лежа за една недела,

И безъ лѣбецъ и безъ студна вода.

Тогѣ велитъ сина Костадина:

„Асле майко, леле мила майко!

Да ми кажешъ отъ ощо си болна,

Аль си болна, майко, отъ господа,

Аль си болна, майко, отъ душмана,

Аль си болна, майко, за попо'и,

Аль си болна, майко, за екипи,

И за вогъ, майко, леко'ити,

Да ти барашъ билки чемерлики.“

Тогѣ велитъ млада Кондофила:

„Не сумъ болна, синко, за екипи,

Тукъ да пойдешъ во гора зелена,

Да ми барашъ вода леко'ита;

Ама ти съ, синко, мило-моля,

Да не земашъ татко' ти оружѣ!

Не съ зематъ оружѣ за здравѣ.“

Си вилпса сина Костадина,

Да си одитъ въ гора безъ оружѣ.

И го разбра него'а-та сестра,

И му рече него'а-та сестра:

„Къде одишъ, мое мило брате!

Къде одишъ въ гора безъ оружѣ!

Не ѣ болна майка одъ господа,

Тук' ѣ болна майка одъ нафола.

Ми те пущатъ въ гора безъ оружїе;
 Тамъ те чекать Корунъ кеседжіа,
 Тебе, брате, да ми те загубитъ;
 Туку ела дома да одиме,
 Ке ти да'амъ свекървоѣ оружїе.“
 Си отиде брате у сестра си,
 И си зеде свато'о оружїе.
 И му рече него'а-та сестра:
 „Айде сега брате Косгадине!
 Ти да ножншъ, богъ да ти помогитъ,
 Да не барашъ вода леко'нта,
 Тукъ да барашъ гла'а Коруно'а,
 Да донеситъ на наша-та майка.“
 Си отиде сина Костадинна,
 Си отиде во гора зелена.
 Си го пайде Корунъ кеседжіа,
 И му рече Корунъ кеседжіа:
 Добре дойде Коста добаръ синакъ!
 Я те бараѣъ нокъе со борина,
 Ми то найдоѣъ денѣ на планина!
 Ела одпошъ да съ обидиме!“
 Съ разлюти Коста добаръ юнакъ,
 Си разлюти своя бърза коня,
 Си изва'и саба димкенца,
 Го пресече преку поло'нна.
 На часъ Корунъ уще не узнало,
 Си разлюти своя бърза коня,
 И съ впуця той по Костадинна.
 Колку му съ коня разиграло,
 Той ми падна, два трупа съ стори.
 Тогѣ слезе Костадинъ отъ коня,
 Му ѣ зеде гла'а Коруно'а,
 Си ѣ върза въ една бѣла риза,
 Ъѣ обеси задъ себе на коня.
 Си съ врати при своя-та сестра: —
 „Айде, сестро, дома да одиме!
 Що ми рече, сестро, и погодиѣъ,
 И я можеѣъ, и господъ поможи,
 Ъѣ донесоѣъ гла'а Коруно'а.“
 Отидо'а при нивна-та майка,

И ъ викна сина Костадинъ:
 „На ти, майко вода леко'шта!“ —
 И ъ ѳърли гла'а Корунѳо'и; —
 Да сѣ любишѣ, какѣ сѣ сѣ любила!
 Ти го барашиѣ, а ти го донесоѣѣ,
 Ако пойдѣѣ въ гора безѣ оружиѣ.“
 Таргна саба, майка си пресече;
 Не ѣ однесе въ църковѣ да закопатѣ,
 Тукѣ ѣ ѳарли по бѣла Дунава.

91.

Гино Арнауѣе и Петра ѳубаѣа.

Посвѣршилѣ сѣ Гино Арнауѣе,
 Сѣ посвѣрши за Петра 'уба'а,
 Не ни седе ни день, ни неделя,
 Ми отиде на бѣло бачило.
 Богѣ ѣ убилѣ Гино'а-та майка,
 Що му прата найлюти зборо'и:
 „Ти си седишѣ, Гино, синко мили,
 Ти си седишѣ на бѣло бачило,
 И не звалишѣ твой бѣла Петра
 Залюбниа селски-те бирачи,
 Залюбниа турски азаджи!“
 Гино тогѣ пошлѣ сѣ налюти,
 Не си дойде при своя-та майка,
 Туку поиде у Петра дама ѣ,
 Си ѣ найде въ широка ода'а,
 Си заспала, а ни сѣ покрѣла,
 Сѣ покрѣла сѣ една бѣла рѣза,
 И лице-то росѣ го ѳатило.
 Гино кротко въ ода'а ѣ влезе;
 Бѣла Петра не ни го узнала;
 И ѣ отскри мѣдзинѣ-то лице,
 Со рѣза-та росѣ ѣ избрисѣ,
 ѣ избрисѣ, Петра ѣ целива.
 Уще Петра не ни ѣ узнала.
 И си сегна во бѣли джепѣ'и;
 Си изваде едно ѳрушко ножѣ,

Бѣла Петра на сонъ ѣ загуби.
И си дойде Гино при майка си,
И ѣ кажехъ на своя-та майка:
„Петра, майко, менѣ ни егорна
Ми сторна голеа страмота,
Ама и я, майко, ѣ загубиѣ.“
Тогѣ рече Гино-а-та майка:
„Защо, синко, менѣ не ни каза,
Отъ Петра нищо не ти стори,
Туку ми те я тебе изманиѣ!“
Сѣ разлюти Гино Арнауце,
И самъ себе Гино сѣ загина;
И ѣ рече на своя-та майка,
„Какъ ке жалеть Петрина-та майка,
И ти, майко, за мене да жалишъ.“

92.

Николче.

Де сѣ е чуло видело
Синѣ баща на сѣдѣ да кара,
Кѣто Николче баща си?
Назадъ му рѣци вѣрвалъ,
Чи го напредѣ конѣ караше.
На кѣде го вѣраши?
По кадивъ, по заптѣмъ.
Една ми света неделя,
Вѣрвели що сѣ вѣрвели,
До нова нешма допрели,
Николчу слези отъ коня,
Да си очи-ти умиа.
Тѣйко му Николчу думаше:
„Никола, сино Никола!
Развѣржи ми рѣце-ти,
Да си очи-ти умиа,

Чи е днеска света неделя,
Да сѣ богу помоли.“
Никола отъ конѣ посегна,
Дѣашъ му рѣце-ти застегна.
Тѣйко му Николу думаше:
„Да даде господѣ, сино-льо,
Дур' да сѣ назадъ повѣрнишъ,
Жива ти камакъ да стани,
Деца-та дребни змейче-та,
Околу камакъ да пицатъ!“
Чи Никола у тѣхъ отиде,
И на врата похлопа;
Никой му врата не отвори,
Той погледна на цаклоту,
Чи жива му камакъ станала,
И дечица пѣстри змейчина.

Стоянъ боленъ.

Разболяхъ съ е младъ Стоянъ,
 Та лежи деветъ години,
 Не умира нито стая.
 Майка Стояну думаше:
 „Синко Стоѣне, Стоѣне!
 Като ми лежишъ, умирашъ,
 Не умирашъ, нито стаяшъ,
 Мама тя не е питала,
 Да ми не бъдешъ греховенъ?“
 Стоянъ си майци думаше:
 „Греховенъ, мале, та много;
 Знаешъ ли, мале, повнишъ ли,
 Кога бѣ размиръ година,
 Кога Татаре вярвеха,
 Сичко-то село побягна,
 И тебе, мале, думаша,
 Та и ти, мале, да бягашъ?
 А ти на жени думаше:
 „Бягайте, жени, бягайте,
 Ала азъ нема да бягамъ,
 Че имахъ много синове,
 Зе щатъ и остана щатъ;
 И имахъ много иманіе,
 Съ иманіе ги ща откупа.“
 Кога Татаре додоха,
 У насъ на конакъ паднаха,
 Та зеха мене сиромашъ,
 Та на на коня качиха,
 Азе отъ коня отлитахъ,
 На китка стрели налитахъ,
 И на два ножа санджара.
 Майка ми вѣнъ не излезе,
 Негили да ми откупи.
 Сестра ми Рада излезе,
 Руса си коса скубеше,
 По друнове ъ хвърляше,
 Ъничере ъ береа,

Танки камжици плетеха,
 Добри си коне шибеха;
 Де-то коне-те шибнеха,
 То черни кръви капеха;
 Де-то кръви капнеха,
 Червена ружа цвѣтеше.
 Ъничаре ъ береа,
 Та ъ по чолми втикаха.
 Та воеъ Татарлжкъ отидохъ.
 Седехме до три години,
 Кога съ назадъ врънахме,
 Презъ наше село минахме,
 Наше-то село пусто село,
 Въ срядъ село нови гробища,
 Живи съ люде копале,
 Ка-то Татаре виделе.
 Ние ги на дѣлъ удрихме;
 Того всякому паднало,
 Кому гробъ, мале, кому два,
 Менъ съ, мале, паднаха,
 Три нови пусти гробища.
 Раскопахъ, мале, единъ гробъ,
 Извадихъ лепа юнака;
 Що бѣ лепа променена,
 Самуръ му калпакъ на глава,
 И на калпака перница,
 На перница писано,
 Три години младо годено,
 А три дни младо женено,
 Та на съ живо копало,
 Като Татаре видѣло.
 Той ми съ, мале, помоли:
 „Татаране ле, браино ле!
 Не дей ме, браино, погубва,
 Че съжъ три години годено,
 И три дни младо женено!“
 Азе го, мале, не слушахъ,

Ами го мале погубихъ.
 Раскопахъ, мале, втори гробъ,
 Ископахъ, мале, невяста,
 Още ѝ венци на глава,
 Алени магданъ на очи,
 И на магдана перница,
 На перница-та писано,
 Три години младо годено,
 А три дни младо женено,
 Та па сѣ живо копало,
 Като Татарѣ видяло.
 Та ми сѣ, мале, помоли:
 „Татаране ле, браино ле!
 Боле ся мене погуби,
 Не обирай ми сребро-то
 Сребро-то и наизно-то,
 Че е отъ село собирапо!“
 Азѣ ѣ, мале, не слушахъ,
 Ами и неѣ погубихъ.
 Раскопахъ, мале, трети гробъ,
 Ископахъ лепа девойка,
 Що бѣ лепо променена,
 На глава-та ѝ перница,
 На перница-та ѝ писано,
 Три години млада годена,
 Годена, а неженена.

Та ми сѣ, мале, помоли:
 „Татаране ле, браино ле!
 Не дей ме, браино, погубва,
 Че сѣмъ една на майка си!“
 Азѣ ѣ мале не слушахъ,
 Ами и неѣ погубихъ.“
 Майка Стояну думаше:
 „Лежалъ си деветъ години,
 И още деветъ да лежишъ,
 Душа да ти не излезе,
 Кость по кость да сѣ разнесешъ,
 Кости-те да ти събера,
 Въ гробища да ги занеса!
 Што-то ѣ било младъ юнакъ,
 То ти ѣ мило братенце;
 Што ти ѣ било невяста,
 То ти ѣ мила снашица;
 Што ти ѣ било момѣ-та,
 Та ти ѣ мила сестрица.“
 Де седя господъ, та слуша.
 Та лежа още деветъ години,
 Та му душа не излезе.
 Кости-те му сѣ снизяха,
 Та ги мийка му събрала,
 Та ги въ гробища занесе.

94.

Стояниъ болень.

Разболелъ сѣ е младъ Стояниъ,
 Та лежи деветъ години,
 Изгнонъ деветъ постели,
 И деветъ неки възглаве.
 Майка Стояну говори:
 „Сняко Стоѣне, Стоѣне!
 Като ми лежишъ толкова,
 Ни умирашъ, ни оздравашъ,
 Да ми не бѣдешъ греховень?“

„Мамо ле, моя найчице!
 Нали на питашъ да кажа.
 Кога я ходихъ, мамо ле,
 По тая гора зелена
 Яганти въ ѣггалъ запалихъ.
 Като гореха, блееха,
 Небо ся на две делеше,
 Ясни сѣ дзвезди падаха.
 Па ся отъ тамо отвадихъ,

Тѣ тежка свадба си срещнахъ.
Тѣ си изгубихъ кумове,
Кумове, старисватове,
Тѣ си нмъ узехъ два млада,
И тѣ млади девере,
Тѣ ги изведохъ, мамо ле,
Во тая гора зелена,
Де-то пиле-та не пентъ,
Де-то си човекъ не ходи,
Тѣ си ги врязахъ, мамо ле,
Два млада за две младици,
Гледать ся, а не видать ся.
Кога ся назади врънахъ,

Де-то бѣхъ невяста-та врязахъ
Бѣла си лоза порасла,
А де-то врязахъ момъка,
Зелена бора порасла,
Тѣ сѣ високо извиде,
Тѣ си врехове събраде.“
Майка Стояну говори:
„Синко Стоѣне, Стоѣне,
Нали сѣ това извршилъ,
Колъу си лежалъ, Стоѣне,
Още тождова да лежишъ,
Тѣ нема ще те погледа.“

95.

Гино и Стоянъ.

Гино Петканъ говори:
„Сурава ся болна учини,
Стоянъ ще да те попита,
Либѣ хубава Петкано!
Що ти сѣ иска понуда,
Тѣ да си, либѣ, оздравяшъ.“
А Петкана му говори:
„Либѣ Стоѣне, Стоѣне,
Дошало ми сѣ, либѣ ле,
Отъ гора отъ преперици,
Отъ гора отъ еребици.“
Отишалъ сѣ ю млада Стоянъ
Во тая гора зелена,
Тѣ дребна лова да лови.
Гино напредъ отиде,
Тѣ си ю чекалъ млада Стоянъ,

Тѣ ся сѣ двама бориле,
Тѣ ся сѣ три дни бориле.
Стоянъ си Гину говори:
„Гино премладо Българче,
Я сѣ разслаби, Гино ле,
Нещо ща да те попитамъ,
Данѣ бѣдѣе роднина,
Като сѣ два-та бориле.“
Тѣ ся сѣ Гино отслабилъ,
Тѣ си уборилъ млада Стоянъ,
Две педи въ земя накаралъ,
Отъ далечъ, иде и вика:
„Либѣ хубава Петкано!
Излезъ ми порти отвори,
Постели меко възглаве,
Съ тебе щемъ да ся земе.“

96.

Янкула.

Янкулаго войска обколина
Отъ Станкаменъ дурѣ до Бичица,

А Янкула баре аберъ вешать,
 Тукъ си седить въ шарена одаа,
 И си любитъ свое машко дете,
 Ког' излезе млада Янкулица,
 Си съ качи на диванъ високи,
 Съ распули по гора зелена,
 Що да видить чудо и големо!
 Янкулого войска обколила,
 Конь до коня, како честа гора,
 А юнаци, какъ борие високи,
 Остри сабьи како сека'ници,
 А тучедзи како дробни дзвезди,
 А байраци какъ дробни облаци.
 И съ врати млада Янкулица,
 И си влезе въ шарена одаа,
 И ни велить на Янкула юпакъ:
 „Стави, стави, а стопане мом,
 Остан го свое машко дете,
 И излези надворъ до надвора,
 Що те войска тебе обколила!“
 И стана Янкула добаръ юнакъ,
 Си излезе отъ шарена одаа,
 Си съ качи на диванъ високи,
 Съ распули по гора зелена,
 Що да видить чудо и големо!
 Защо виде войска распивала;
 И викна Янкула добаръ юнакъ
 И си викна на своя стопанка:
 „Янкулице, ай млада стопанке!
 Донеси ми трюста сажни поясъ,
 Донеси ми саби дупленица,
 Що съ дуплить мегю деветъ дупля,
 Секой дупля каменъ безценетень,
 Що ни сечить дрова и камена,
 Що съ носятъ во бѣли пазу'а,
 Изва'и ми стрела шестокрила,
 И влези си во земни кереали,
 Подседлай ми коня шаренего,
 Престегни го со деветъ колани,
 Подъ грива-та жълта бодогана,

Да излезашъ с' аскеръ да съ бѣашъ,
 Му донесе млада Янкулица.
 И си явна своя бърза коня,
 И си влезе въ стредѣ отъ аскер-отъ,
 Опитвигъ Янкула добаръ юнакъ:
 „Айви виѣ млади байрактари,
 Съ коя мисля дженикъ ке сторите!
 Аль барате Марка Кралевника,
 Аль барате Янкула юнака?“ —
 И му велѣтъ млади байрактари:
 „Не барате Марка Кралевника
 Тук' барате Янкула юнака.“ —
 „Ак' барате Янкула юнака,
 Ясъ ке найдамъ Янкула юнака,
 На две стѣрни да съ поредите.“
 С' измамѣе млади байрактари,
 На две стѣрни ни съ поредѣе,
 Съ подсмеватъ Янкула добаръ юнакъ,
 И нѣ велитъ „ай да съ обидамъ,
 Аль сумъ юнакъ за да ве прескочамъ.“
 И си дупна своя бърза коня,
 Си отвори сабя дигленица,
 Си захавна на десна-та стѣрна,
 И посече млади байрактари;
 Бърза коня поврати на лево,
 Жива душа не ни оста'мо.
 И отиде Янкула во дворѣ,
 И си влезе въ шарена одаа,
 И нѣ виде млада Янкулица,
 Къде плачигъ, къде сжлзи ронигъ;
 Сжлзи ронигъ по бѣли образи,
 Рѣще вѣршитъ отъ бѣли скуте'и.
 Тог' ѣ велитъ Янко добаръ юнакъ:
 „А що плачигъ млада Янкулице!
 Ак' не вѣрвингъ слези ни во дворѣ,
 Да ни видигъ моя бърза коня,
 'Се во кърви коня пошмивана;
 Да ни видигъ моя остра сабя,
 Беке сабя ни не избена.“
 Власотъ стана млада Янкулица

Бърза коня не поиде да видитъ,
Тук' съ кичи на диванъ високи,
Съ распули млада Янкулица,
Съ распули по гора зелена,
Да не видитъ аскеръ обколено,
Виде нематъ аскеръ обколено;
Бърго слезе во широки дворъ,
И си виде тая бърза коня,
'Се во карви коня поидивана;
И си виде сабя изабена.
Тогя втра тая ни фатила
От' Янкула 'ся-те 'и загуби.

97.

Янкулова смъртъ.

Янкула, младъ Янкула,
Янкула Влашка Войвода!
Янкула коня хранеше,
Во тая града Солуна,
На Солунски-те ме'ани
Съ ситна слама оризова.
Янкула коня поеше
Съ Негошко вино, Благушко.
Янкула коня зобеше
Со годемерска пченица.
Янкула коня ковеше
На Солунски налбанти,
На налбанти съ молеше;
„Ей налбанти мили брате!
Харно ми коня ковайте,
Карагрошъ плочи клавайте,
Алтани клинця редейте.“
Янкула седло кроеше,
На Солунски-те сарачи
Отъ чиста свита камуха.
Янкула узда правеше,
Карагрошови лееше
На Солунски-те златари.
Коня оружи, престогна;

Коня му веле, говоре:
„Що ме на тимаръ удирашъ?
Даль ке ме мене продадишъ?
Или ме конка учинишъ
За друга коня похарна?“
Янкула веле, говоре:
„Ейти коню, мой дрогару!
Пнто те, коню, продавамъ,
Ни те, коню, разменувамъ;
Допло писмо отъ Влашка ная,
Да си пойданъ на Косово
Косово поле широко;
Настанала турска орда,
Турска орда, силна войска,
Ке си пойданъ дури тамо.
Вяхна коня и бинися,
Пойде на поле Косово,
Та влезе въ турска орда,
Та извади остра сабя,
Та си фати да си сече.
Какъ влезе въ стреле орда,
Пушка пукна, Янко падна.
Коня застана надъ него,
Коня диванъ да му чине;

Съ гриба му сенка чинеше
Съ опашка мухи бранеше,
Емъ дробни сладци ронеше,

Там' и она до нег' падна
До нег' падна душа даде.

98.

Мати.

Мати ло, Мати вдовицо!
Остана Мати вдовица
Остана сосъ три дѣчница,
Мати ся чудомъ чудеше,
Сосъ това тешко нѣманѣ,
Какво да стори, да прави.
Мати дума на селѣни:
„Селяни, виѣ кметови!
Що е на свет-а хубаво,
Хубаво и ханрліа,
Мати ще да го направи.“
Селѣни Мати думаха:
„Найхубаво е на свет-а,
Хубаво и ханрліа
Да си жостови направишъ,
По мости, Мати, да вѣрватъ
Дребно, Мати ле, и ѣдро,
Старо, Мати ле, и младо,
Куцо, Мати ле, и сляпо.“
Мати селѣни не слуша,
Тѣ си попови попита:
„Що е на свет-а хубаво,
Хубаво и ханрліа?
Мати ще да го направи.“
Попови Мати думаха:
„Хубаво, Мати, на свет-а

Чѣркови да си направишъ,
Въ чѣркови, Мати, да вѣрватъ
Да вѣрватъ всякаква вѣра,
Дребно, Мати ле, и ѣдро,
Старо, Мати ле, и младо,
Куцо, Мати ле, и сляпо.“
Мати попови не слуша,
Тѣ темничари попита:
„Що е на свет-а хубаво
Хубаво и ханрліа?“
И темничари думаха:
„Хубаво, Мати, на свет-о
Да си направишъ тамница,
Въ тамница, Мати, да лежатъ
Сички боръ млади юнаци.“
Чи си откупи Мати ле
'Се тамничерски мастори,
Чи тамница заправили.
Деветъ години правили,
Деня праватъ, поща пада.
Тѣ е фарлиѣ нѣйни-о
Нѣйни-о синъ Иванчо
Фарлиѣ въ тамна тамница
Тог' ся тамница задѣржа,
Тѣ ся тамница направи.

99.

Стоянъ и Султанъ.

Седнала нама да иде
Да иде, още да не

Сосъ девятъ сина рождени,
Стара ги майка питаше:

„Синови, деветъ синови!
Като ъдете и пийте,
Какво ще да ва попита,
Кой що му е мило, драго,
Него, синови, да стора.“
Стоянъ на мама думаше:
„Мамо ле, мамо, драго ми
Въ зелена гора да хода,
Че алянъ байракъ да нося,
Да си дружина собира.“
Иванчо дума мми си:
„Мамо ле, мамо, драго ми
Лиси биволе да купа
Черни угари да ора,
Бяла пченица да сея.“
Тогa си Стоянъ отиде
Въ зелена гора букова
И алянъ байракъ набочи,
Че ся юнашки провикна:
„Собирайте ся юнаци,
И при Стояна елате!“

Че си ги Стоянъ пособра,
Че си ги Стоянъ поведе
Изъ гъста гора зелена,
По Султанска-та межия.
Султанъ си седи подъ чадъръ,
И си ядеше, пиеше,
Печено ягне ядеше.
Стоянъ Султана улови
Като фракнато врапченце.
Султанъ Стояну думаше:
„Ахеримъ тебъ, Стоѣне!
Азъ едно време бѣхъ юнакъ,
Ти си отъ мене поюнакъ.“
Че си Султана заведи
На деветъ гроба чияшки,
И деветъ пълни сосъ сребро.
Султанъ Стояну думаше:
„Зиман'те, холянъ Стоѣне,
Зиман'те колко можете,
И за мене оставайте,
Че старъ съмъ, вече не мога.“

100.

Лазаръ и Петкана.

Дѣ сѣ е чуло видело
Три пѣти жена да близни
Три пѣти по три момчета!
Станали деветъ момчета
И една керка Петкана.
Петкана расла, порасла
Стана мома за жевени;
За Петкана дошло жениани
Отъ деветъ села далеко,
Осемъ ѣ брати не даватъ
И една стара майчица,
Братъ ѣ ѣ Лазаръ даваше
Даваше, приговареше:
„Да дадемъ, мамо, Петкана

Вовъ тотъ пусто Загори,
Чи сѣ Загорци болярци,
Ни сии братъя деветина,
П' едношъ ще тя заведеми,
И деветъ пѣти ща стани.“
Чи сѣ Петкана отдали
Призъ деветъ села въ десето,
Отъ какъ Петкана отдали
Черна чума влязи въ къщи
Влязи чи ги удари
Дор' деветъ братъя рождени.
Туку остана, остана
Петканнина си майчица;
Ката денъ на гробища-та

Ката денъ, ката неделя,
Тамъ замръква, тамъ усъжива,
И сички—ти си прилива,
И за душа имъ раздава;
А Лазарча не прилива,
Ни му за душа раздава;
Но си Лазарча провали:
„Да ся провалишъ, Лазаре,
Чи ми Петкана отдаде
Во това пусто Загорн!“
Лазаръ ся богу моleshъ:
„Боже ле, мили боже ле!
Стори ми, боже, направя
Кръст—о ми жълта баклица,
Постилка—та ми добаръ конь!“
И господъ ми го послуша,
Та си му господъ направя
Постилка—та му добаръ конъ,
Кръст—о му жълта баклица,
Чи у Петкани отиде,
Чи на вратнику повика:
„Сестро Петкано, Петкано!
Я излѣзъ, сестро, по вѣшка.“
И Петкана си излѣзе,
Че му рѣка—та цѣлуна,
И на Лазарче думаше:
„Лазарчо, брайно Лазарчо!
Та що на тешко миришишъ
На прѣсъ, брайно ле, поухлѣнь?“
Лазаръ Петкани думаше:
„Петкано, сестро Петкано!
Ни сии брати деветина,
Деветъ сии кѣщи правили.
Да додишъ, сестро, съсъ мени
У насъ на гости да дойдешъ.“
Петкана стана да иди;
Вървали, що повървали,
Минали гора зелена,
Настали поле широко,

Средъ поле дърво високо,
На дърво пен пиденце:
„Дѣ сж е чуло, видело,
Жива съсъ мъртва да ходи,
Като Петкана съ Лазаря!“
Петкана дума Лазару:
„Брайно ле, брайно Лазаре!
Чувашъ ли пиде какъ пен?“ —
„Я върви, сестро, да вървимъ!“
Вървали що ся вървали,
До чанри—ти доприли;
Петкана дума Лазару:
„Брайно ле, брайно Лазаре!
Сички чанри косени,
Ваши—те непокосени.“
Лазаръ Петкани думаше:
„Ази ся боденъ разболяхъ
Не можихъ да ги покоса.“
Чи до лозя—та допрѣли;
„Сички—те лозя копани,
И ваши—те не копани.“
Лазаръ Петкани думаше:
„Ази ся, сестро, разболяхъ,
Не можяхъ да ги ископамъ.“
Вървели, що повървели,
До черковя—та отишле,
Чи си прѣстен—о извади
Прѣстен—о гуденишки—а,
На Петкана го подади; —
„Когн та мама попита
Кой тя, Петкано, доведи,
И ти и речи, Петкано,
Доведи ми бати Лазаръ.
Ако ти вѣра не фани,
И ти и кажи прѣстен—о
Прѣстен—о гуденишки—о.“
Лазаръ въ гробища отиде,
А Петкана у майка си;
Майка на вратникъ стоеше.....

Марко, Арапинъ и Марко'ица.

Марко бѣше више на диванъ,
 Съ опули по бѣли друмо'и,
 Ъ збору'еть на своя невеста:
 „Ой невесто, мое мило добро!
 Що ке бидѣть мѣгли и прахо'и
 Подъ Вароша, по бѣли друмо'и?“ —
 „Дейди Марко, мой мила стопанъ!
 Да не ми ж голема превара!“
 Уще реч-та два-та не изрекше,
 Ето порти вѣти съ клюкають.
 Ъ зборувать Марко невестѣ си:
 „Пойди слези во наши дворо'и,
 И погледай що съ порти клюкаты!“
 Ми отиде млада Марко'ица,
 Кога гледать царя Арапина. —
 „Ели чуешъ млада Марко'ице!
 Дадъ ж тува Марко Кралевико?
 Сумъ го чуло многу вино пило.
 И на облагъ съ обложу'ало;
 Ако сакѣтъ да с' обложу'еме,
 Мѣ два-та вино да пиѣме,
 Ако мене тои не надпѣють,
 Ке му да'амъ моя добра коня,
 Ке му да'амъ моя остра сабя,
 Со сабіа глава да пресечитъ;
 Ако него вино го надпѣамъ,
 Да ни да'ятъ млада Марко'ица.“
 Тарчанинчукъ съ качи на диванъ:
 „Дейди Марко, мой стопанине!
 Сама, велитъ, лова що ни дошла,
 Що ни дошла царя Арапина,
 На облога онъ съ обложу'еть;
 Ако вино него го надпѣешъ,
 Ке ти да'ятъ нег'ва добра коня,
 Ке ти да'ятъ нег'ва остра сабя,
 Со сабіа глава да пресечишъ;
 Ако вино тои те надпѣють,

Да му да'ишъ млада твоя любовъ.“ —

„Ай отвори наши вѣти порти,
Нека влезить цѣрна Арапина!“

М' отвори отъ дворя вѣти порти;
Коня вѣрза въ дълга конушняца,
Па съ вкати више на дивани.

Що си пї'а три дни и три ноке,
Въ три дни никой одъ нинѣ не съ ои;
А Маркоѣ му съ злодеало,
Седеекюмъ, вино піжекюмъ;

На Арап—отъ Марко му зборвеше:

„Дейди Арапъ, море цѣрни Арапъ,
Изинѣ дай ми малу да прошетамъ!“

Малу во дворъ Марко съ прошета,
Баргу по скалиця съ искачи,
С' искачи за вино загорено;

Чабуръ чаша полна ми испило,
Чабуръ чаша седумдесетъ ока.

Богъ да біеть цѣрна Арапина!
Бѣше клало блики чемерлики;
А ѣхъ испи, дремка го навали.

Легна Марко малце' да преспиеть,
И онъ колай не съ разбуду'еть.

Богъ да біеть цѣрна Арапина,
Що ѣ велить млада Марко'ицѣ:

„Промени съ, млада Марко'ице!
Бладзе си ти, що ке мен' кердосаиъ,
И менѣ со тебе юшъ найбладзе.“ —

„Фало богу единому, велить,
Защо ти мене ке не избавишъ
Отъ овето тешка піаница!“

Почекай, постой ти да собирамъ
'Се мое—то рубо невестинско,
Да му земамъ оружје Марково!“

Богъ да біеть цѣрна Арапина!
Не ми чекать млада Марко'ица,

Туку рипна на подзе юначки,
Пра'у тѣргать долна конушняца,
Своя коня отъ тамо отрешу'еть,
Па Марко'а коня отвѣрзу'еть,

Си въ качи шлада Марко'нца.
Не ли терать, како конь съ терать,
Туку како сидень ветаръ бегать.
Привлнж'е до Солуна града.
Тако велить шлада Марко'нца:
„Дейди Арапъ, дейди златень Арапъ!
Марко овде с' нмать побратини,
Мене тис ведвошъ ке познаеть,
А тебе на час—отъ ке загубеть;
Слечи твое свѣдно 'убаѡ руво,
И я него да си го облечамъ,
Страшенъ делиа да нъ съ гледамъ;
На ти сторн съ кабаѣтліа,
Гьоа иногу люгя си исклало,
Многу грешки 'сегде си сторило,
Да те носамъ пра'у Цариграда.“
Що пойдо'а на ладна ме'ана,
На ме'ана во Солуна града.
Личба личить шлада Марко'нца:
„Да слушайте Солунски гражани!
Овой хайта мошне кабаѣтліа,
Колку кървѣ турилъ по друмо'и,
Колку недугай хайта не сторило,
Ке го носамъ пра'у при Султана;
Некой некой Арапъ да загубить,
Оти джуванъ никой не ни даватъ!“
Нокъе стана шлада Марко'нца,
До рамена глава му пресече;
Утро само кога съ осѣмна
Пищить тога страшенъ делибаша:
„Аль слушате Солунски гражане!
Отъ васъ сакамъ цѣрна Арапина;
Кой неку нокъе глава пресекло?
'Си гражани арно разберите,
Бар' едно живо не остава!“
Тукъ съ молятъ Солунски гражани:
„Не можиме, велѣтъ, край да пайме,
Кой ю Арапина загубило;
Све ни сакай що ке ни посакашъ
Да да'име и да съ простиме.“ —

„Благо дайте дванаѣсетъ товари
Со 'се шѣски, съ млади кираджия;
Арапина така ви проща'аятъ.“
В дадо'а Солунски граждани
В дадо'а 'се що посакала.
Тя потеря двана'есетъ шѣски
Отъ Солуна назадъ съ вратила.
Излего'а подъ Солуна града,
Подъ Солуна въ зелени ливади,
Ми го стрети Марка кралевика.
Изговори Марко Кралевике:
„Далъ ме чуешъ страшенъ делибаша!
Дали идешъ по море, по вода,
Дали идешъ по бѣли друмо'и?
Ке те прашамъ, нещо да ми кажишъ!“
Изговори страшенъ делибаша:
„Кажи Марко, Марко Кралевике!
Що неоя, Марко, ми те напало?“ —
„Дали стрете царя Арапина,
Да си носишъ 'убава невеста?“ —
„Дейди Марко, Марко Кралевике!
Исъ си идамъ отъ место далечно,
Исъ си стретишъ царя Арапина
Преку Стамболъ тридесетъ коначи,
Кай носеше убава невеста,
Во поглед—отъ како Марко'нца.
Дейди Марко, Марко отъ Вароша;
Дали кралство, море, не повелишъ,
Далъ не пожишъ друга да си наидишъ,
Машъ сакала, и машъ си избраа.
Дали чуешъ Марко Кралевике!
Ай ти назадъ, Марко, поврати съ,
Дванадесетъ товари да терашъ,
Да то'арвишъ со шон—отъ слуга,
Да то'арвишъ и да расто'арвишъ.“
Киниса'е по бѣли друмо'и;
Негде—годе жена потеру'етъ
Ми го биетъ съ три струка камджика,
Ми го биетъ Марка Кралевике;
Негде—годе петиди згазу'етъ,

Отъ петници църнь кървь потекусть.
Си дойдо'а тѣ по Пирока,
Си ѣтася'а подъ бѣла Плетвара. *)
Тога опетъ страшенъ делибаша,
Опетъ ѣти Марка да прашуеть:
„Дейди Марко, Марко Краевике!
Да ѣ видяшъ млада Марко'ица
Дали можешъ неа да позна'ишъ?“
Изговори Марко Краевике:
„Даль ме чуешъ страшенъ делибаша,
Немой хатаръ тебѣ да останить!
Кога гледашъ во сурова земя,
Ти прилегашъ млада Марко'ица;
Кога гледашъ она ведро небо,
Нигде немать пострашенъ отъ тебѣ.“
И дойдо'а во бѣла Плетвара.
Рипна отъ коня млада Марко'ица,
Качи Марка свои стопанина:
„Явъ сумъ твоя млада Марко'ица.“ —
„Простумъ тебѣ мой-то църни кървь,
И прощамъ ти три струка камджия,
Що бѣше по глава, по чело.“
Си ойдо'а више на дивани,
Расто'ари дванасетъ т'вара благо.

102.

Марко и Гимо Арнауце.

Постилъ Марко посты велигденски,
Седуъ недели, седуюъ пѣти ялъ,
Безъ вино, безъ люта ракіа.
И ни дойде дена Великдена,
Ставалъ Марко на воля сабота,
Съ променвить лепо съ наружвить.
Марко'ица коня му променвить;
И му велить млада Марко'ица:
„Айти Марко, нон господине!
Аль да кла'амъ твоа остра сабя,

*) Само до Прилепъ.

Аль да кла'анъ жълта боздогана?“
И ъ рече Марко Кралевике!
„А егиди шлада Марко'нца!
Не ко ода на войска царе'а,
Не ко ода негдека на свадба,
Та да зе'анъ моя остра сабя;
Тукъ ке одамъ въ църква Арангела
Арангела въ църква на причесна.“
Богъ ъ убилъ шлада Марко'нца,
Защо бѣше уина и разумна;
И ъ зеде сабя дипленица,
Що съ диплитъ двана'естъ дипли,
Во дължина дванаесетъ педи,
Во ширина що бѣше четири;
Му ъ кладе сабя отъ скришема,
Му ъ кладе коню во грива-та,
Му целива коню царни очи,
И му рече шлада Марко'нца:
„Коню, коню, жити царни очи!
Ако видишъ негде Марка во зло,
Да му кажишъ нег'ва остра сабя.“
Си киниса Марко Кралевике,
Да си одитъ въ църква Арангела.
Колку поиде во гора зелена,
Го сустрети Гино Арнауче.
И му рече Марко Кралевике:
„Добро утро, Гино Арнауче!“ —
„Далъ болъ добро, незнаено дельо!“ —
„Къде вака, Гино Арнауче,
Къде вака коня си потерялъ?“
Тогя зборвиль Гино Арнауче:
„Ай-ти тебе незнаено дельо!
Ясъ ке одамъ у Марка Кралевика,
Марко ми ъ въ църква Арангела,
Ке му грабамъ сестра Ангелина,
Ке му сторамъ големи намузлакъ;
Оти има три години време,
Ясъ 'се сакамъ, той ке ми ъ даватъ.“
Тогя рече Марко Кралевике
„Ай со здравъ Гино Арнауче!

Ако можешъ, богъ да ти помогне!“
Колку Марко ни съ отделно,
Мошне жалатъ и ушно плачатъ
И со коня лакардѣ чинятъ:
„Леле коню, леле бърза коню!
Какъ не иматъ моя остра сабя,
Да пресечатъ Гуно на патища!
Ке ми сторитъ големи намузакъ,
Ке пограбятъ моя мила сестра.“
Даде господъ коня отго'ори:
„Айтѣ Марко, мое господине!
Не кля'и си големи касатъ,
Тукъ побарай во моя-ва коса,
Да си наидишъ твоя остра сабя.“
И си зеде Марко остра сабя,
Назадъ коня Марко си потера;
И си рече Марко Кралевике:
„Леле боже, леле мили боже!
Сега, боже, мене поможи ми,
Накъ ке постахъ пости велигденски,
Накъ ке дойдитъ дена Велигдена,
Да си одамъ въ църковъ на причесна.“
Го прѣтаса Гино Арнауце,
И му рече Марко Кралевике:
„Чекай ми съ, Гино Арнауце!
Чиѣ сестра ке одишъ да грабишъ!
Ела едношъ да съ обидиме
Обидиме во гора зелена,
Оту после сестра да ѣ грабишъ!“
Съ застоѣ Гино Арнауце.
Съ фати'е съ оми оstri сабѣ;
Ostri сабѣ си 'и искарши'е,
А юнаци ке съ загуби'е.
Съ фати'е со тонки рашена;
И го фати Гино Арнауце,
Си го фати Марка Кралевике,
До колена къ земи го закопа,
Ущ' едношка дурѣ до пояса,
Колку гла'а да му ѣ пресечитъ;
Богъ го убиѣ Марка Кралевике!

Защо бѣше уменъ и разуменъ;
Що му рече Марко Краделикъ:
„А егиди Гино Арнауце!
Я ти падвамъ на твоя-та нога,
Како сакашъ, така да не губишъ,
Туку ти съ тебе мило-молямъ,
Да м' однесишъ на долна ме'ана,
Тамо нхатъ млада карчмарица,
Многу вино тамо сумъ ъ пило,
Сумъ ъ пило, не сумъ ъ платило,
Да не губишъ предъ нейдзини очи,
И нейдзини кенѣ да ъ сторишъ,
Защо ми не тая башъ душмана.“
Съ измама Гино Арнауце,
И му фърля дробна-на сипджира,
Си го фърля задъ себе на коня,
Го однесе на долна ме'ана.
Го догледа млада карчмарица;
Не му бѣше тая башъ душмана,
Тукъ му бѣше вѣрна посестрина. —
„Ела, ела Гино Арнауце!
Азъ го носишъ моп-отъ асма!
Богъ да прости къде си го фатилъ!
Оти нхатъ токму три години,
Вино пиегъ, пари не ми дало.“
Си отиде Гино на ме'ана,
Си го зеде млада карчмарица,
Марко го скри въ шарена ода'а,
И го служатъ Гина Арнауце,
И го служатъ со люта ракия,
По ракия манджи господарски,
А по манджи вино тригодишно,
А во вино бильки чемерливки.
С' опияни Гино Арнауце;
И ъ рече Гино Арнауце:
„Айти тебе млада карчмарице!
Тя съ молямъ арно да го държишъ,
Дан' побегнигъ наши-отъ асма,
От' ке легна малу да поспіа.“
И му рече млада карчмарица:

„Немай гайде, Гино Арнауце,
Ясъ го знамъ него заключено!“
Му подаде шарена перница,
И му ъхри свилена јоргала,
Да поспиеъ Гино Арнауце.
Колку заспа Гино Арнауце,
И си стана млада карчмарница,
И си зеде сабя мѣжо'а си,
Си отвори шарена одаа,
Му изваде дробна-на сивджира,
Му подаде Маркоѣ остра сабя:
„Стани сега, Марко Кралевике,
Да загубишъ наши-отъ асиа.“
Си го отскри Марко Кралевике,
Си го отскри Гина Арнауце,
И му зеде гла'а отъ рамена;
И ѣ рече Марко Кралевике:
„Ангелина, моя мила сестро!
До сега т' имаѣ върна посестрина,
А отъ сега за сестра рогена!“
Го зедо'е Гина Арнауце,
Го ѡарл'е по бѣла Дунава.
Назодъ дома Марко си отиде;
Ко дойдо'е постя велигденски,
Пакъ си постя Марко Кралевике.

103.

Тодорка и Книжче.

Отъ цар-отъ известъ е дошла; —
Кой има снѣъ да прати,
Кой нема снѣъ си да доди. —
Иванъ си сына немаше,
Само дѣщеря Тодорка;
Тон сѣ чуди и мае,
Како да чини да прави.
Какъ го зачула Тодорка,
Та на баща си дулаше:
„Я ся не грижи, татко льо,

До кѣд' е млада Тодорка,
Ти не щешъ войска да видишъ.
Я иди, татко, я иди,
Сабя френтія да купишъ,
И тѣнка пушка бойлия,
И едно конче 'рапело,
Азъ ще на войска да ида,
И младъ войскаринъ ще стана.
Някой не ще ма познае.“
Стана Тодорка отиде,

Ходила седемъ години,
Никой ъ ниде не позналъ.
Кога е било на Лазаръ,
То мърки на уиъ е дошло,
Че ъ е мама на пазаръ,
Както нейни-те вженици;
Въ царска градина запяла,
Запяла и препѣвала.
Ношъ си е песемъ та пела,
Деня со войска ходила.
Е зачуло младо княхче,
А то на цар-ятъ думаше:
„Тукъ има, царю, воинска,
Що пее ноше на Лазаръ.“
И царъ на княхче думаше:

„Я си заведи войска-та
На равно поле д' играе
Д' играе хоро юнашко,
Сижи-те на редъ да гледашъ,
Дано мома-та познаешъ.“
На редъ е княхче гледало,
Не можло да ъ познае.
Цар-ятъ на княхче думаше:
Я си заведи войска-та
Де-то се хурки продаватъ
Дано мома-та познаешъ.“
Княхче си войска заведе,
Де-то се хурки продаватъ,
Накъ си мома-та не позна.
.....

104.

Стоянъ и Турчинъ.

Обложилъ ся е младъ Стоянъ
Сосъ Турчина презморчина,
Стоянъ да пиє ракия,
А Турчинъ червено вино;
Ако ся Стоянъ овие,
Турчинъ отъ Стоянъ да земе
Калинка първо венчало;
Ако ся Турчинъ опие,
Стоянъ отъ Турчинъ да земе
Черно-то конче Арапско.
Слуга пъ била Калинка,
Стояну чаша отливва,
Турчинъ задъ рамо изливва,
До де си заспа младъ Стоянъ.
Турчинъ Калинки думаше:
„Хайде, Калинке, да вървимъ,
Близко до море да станемъ!“
А Стоянова майчица
По дворове-те ходеше,
Стояна люто кланеше;

„Богъ ми тя убилъ, Стояно,
Убилъ тя господъ, поразилъ!
Ти сега сажъ слывашъ,
Турчинъ Калинка отведе.“
Къде е зачулъ младъ Стоянъ,
Ситни си сажзи порони,
И на майка си думаше:
„Я ми конче-то одседаи,
И ми сабя-та окачи.“
Па си на конче думаше:
„Конъче ле, вихробойче ле!
Ако си Турчинъ достигнешъ,
Калинка да си зема,
Глава-та ща ти посребра.“
Па си конъче-то вжседна,
И въ пътъ като вървеше.
Свирка-та свиря говори:
„Постой, почакай Турчине,
Двама-та да сж поборимъ,
И двама да сж поколимъ.

Ако ти мене заколишъ,
Проста да ти е Калинка
Калинка първо венчало.
Калинка хитра гдѣя
И на на Турчинъ думаше:

„Я си конче-то повсправи.“
Стояшъ си при тяхъ достигна,
Калинка отъ коня слезе;
Стояшъ си Турчинъ не гледа.
.....

105.

Момчула Войвода.

Коня контъ Момчула Войвода,
На вечеръ ми коня потковуватъ.
Тога водить Момчулица шлада:
„А стопане, Момчула Войвода!
Ке те прашамъ, пра'у да ми кажишъ,
Квечерина коня потковувашъ,
На утриня коня с' обосуватъ.“
Отговори Момчула Войвода:
„Ель ме чуешъ, ти моя невесто!
Аелъ ме прашашъ, право ке ти кажанъ.
Квечерина коня потковувалъ,
На утриня конь сѣ обосуватъ;
Ясѣ си одамъ у Солуна града,
Тамо любамъ Еврейка девойка.
Отъ тамъ одамъ у градъ Белограда,
Си ъ любя Мара Белоградска,
И пакъ одамъ у Стамбола града,
Любамъ цару Костадину сестра.“
Богъ да бѣе Момчулица шлада!
Написала едно парче книга,
Го допрати во Стамбола града,
На оного цара Костадина:
„Харамъ ти била твоя-та животъ!
Момчула ми твоя сестра любить.
Чуй мене, цару Костадине!
Со юнаство Момчула не фашашъ.
Кога одить Манастира града,
Обичаятъ безъ оружѣ одить,
Малу вещь ти си пособиери,
И отбери три хиляда мина;
Да си станишъ рано во сѣбота,

Да си стигнешъ бърго во неделя,
Ке си бидишь въ църква на закона.“
Що ми рече царя Костадина :
„Какъ едно Момчула Войвода !“
Тѣ ми собра три хиляда лина,
Тѣ си вавишь таа бърза коня,
Пра'у тегнишь въ града Манастира,
Си достигна на църква испущаиъ,
Си излегвишь свет-отъ отъ църква-та.
А що бѣше Момчула Войвода !
Той си лвна своя бърза коня,
На излезе отъ градъ Манастира.
На Момчула коня съ затресе,
И Момчула коню му велеше :
„Ой ти коню, ой ти добаръ коню !
Вака друди патъ не си сторило.“
Тогѣ коня му съ отговори :
„Богъ да биеть ваша-та стопанка,
Да не сторить некое превара.“
На Момчула тогаи му текнало ;
Ми с' опули по бѣли друмо'и ;
Съ зададе ишли и право'и,
Г' обколисватъ люгие оружени.
И пакъ коня нему говореше :
„Ти, стопане, юпакъ и ась юпакъ,
Качи ми съ на моя рашела,
Па влези ми въ царева ордіа,
Ако нещо пусать си нестане,
Какъ господъ насъ ке поможить.“
Дупна коня како силенъ ветаръ,
Ми расцепи юпакъ сво ордіа,
Ми дотърча до каини дворо'и ;
Вити порти биле затворени.
Њѣ догледа своя мила сестра,
Па ѣ викашь що гласъ той ми инашь :
„Бъргу, мила сестро, отвори ми,
Да си земамъ мое-то оружје,
Да встепамъ тѣе копилни !“ —
„Ейди брате, кон ишли брате !
Богъ да биеть твоя жена влада !

Тая мѣнь, кога я си спіехъ,
Ми сполоса моя руса коса
Ми засмоли на ови диреци.“ —
„Търгай, сестро, друга ке порастатъ,
Защо мѣ оба загинахме.“
И сестра му яко съ разлюти,
Кало търгна отъ диреци коса,
На диреци перче останало.
Си дотърча въ шаренъ шейзинъ ковчезъ,
Си изваде триста лакти платно,
Преку дъздиѣ платно го прѣжри.
Съ зафати за бѣло-то платно,
Ми го търгатъ него'а-та сестра,
„Търгай, сестро, ако богъ помогитъ,
Ак' помогитъ да си откниимѣ,
Нейзъ майка ке ѣ расплачимѣ.“
Богъ да біетъ Момчулица млада!
Си изваде ноже отъ пазу'а
И пресече триста лакти платно;
И си падна юнакъ затъ дворо'и,
Скѣга му съ тога преврушила,
Рѣце, подзе, глава искършила.
Си достигна царѣ Костадинѣ,
На седна на свѣдени постели,
Ѣ говорятъ Момчулицѣ младѣ:
„Ой невесто, Момчулица млада!
Донеси ми Момчулова руба,
На Велигденъ коя облеквеше.“
Си отвори шарени ковчези,
Си изваде свѣла и кадиѣ,
Си изваде самура калпака.
Кога цар-отъ ми глаза го кла'атъ,
На рамена калпакъ му легнало;
На калпага триста драма злато.
„Уще Момчула що ми изнаше!“
Му извади Момчуло'и скорни.
Кога цар-отъ скорни 'и видѣло,
Две-те подзе цар-отъ 'и пикнало
И обе-те водзе 'и созеде.
Тогай цар-отъ ми съ зачудило,

Таковъ добаръ юнакъ що загина.
Тогай викня на свои-те люге:
„Фатете ж Момчулица млада,
Що предаде свои-отъ стопана,
Кренете ж и запретайте ж,
Закопайте ж дурн до колена,
Намачкайте доя и катрана,
Оганъ дайте отъ руси-те коса,
Изгорите ваква биханѣа.“
Иъ запал'е и съ изгори,
И съ сторн изгли и право'н.
Изговори Момчулова сестра:
„А честити цару Костадине!
Опуля съ въ мене окаена,
Какъ брата я да си прejalaмъ!
Гасдай царинъ кървой отъ глава-па;
Менъ не ъ брига за коса-та,
Менъ не ъ брига отъ боля-та,
Баръ ни животъ я не си ж сакамъ,
Тук' си тѣжамъ мои мили брата,
Що загина отъ недугова жена.“
Си ъ зеде него'а-та сестра,
Царъ Костадинъ и ъ говореше:
„Право имашъ 'убава девойко!
Кой какъ солить, така ке си сѣркатъ;
Кой какъ чипить, така ке си на'ить;
Биди жива и разговори съ,
Друга коса, девойко, ке пикните.“
Со себеси зеде лична коша,
Иъ однесе у свои-те дворѣ.

106.

Гюро.

Два са змѣя во планина біятъ,
До две реки черни крѣви течатъ;
И край-отъ е до черна теминаца,
Во теминаца Гюро добаръ юнакъ,
Въ рѣце държи пиле соколово,

Прѣсти кърши сивъ сокола храни,
 Сѣдзи рони сивъ сокола поя,
 И ми дѣна Гюро добаръ юнакъ:
 „Ой-та тебе пиле соколово!
 Не та 'рана голямъ до порастешъ,
 Но та 'рана дома да та прата;
 Тѣ да видешъ мон-те дворове,
 Запустели, со пелинъ обрасли.“
 Отговаря пиле соколово:
 „Снощи минахъ край твон-те дворъ,
 На сретъ дворъ едно сухо дръво,
 На дръво-то до три кукавици.
 Първа кука ми е опѣяла,
 Втора кука ми е присиппала,
 Трета кука и ми погледва.“
 Отговаря Гюро добаръ юнакъ:
 „Де-то кука, тѣ е опѣяла,
 Тая ми е мой-та стара майка,
 Де-то кука ми е присиппала,
 Та ми е моя-та мила сестра,
 Де-то кука и ми погледва,
 То ми е мое-то прѣво либе.“

107.

Будинска Рада.

Отъ Панигюрище.

Мари Радо, бѣла Радо!
 Царъ царува въ Цариграда,
 Бѣла Рада въ Буденъ града.
 Биха Турци, биха Гърци,
 Биха млади Бичаре,
 Не можяха да разбиятъ
 Нови града Буденова,
 Дур' не доде Татаръ паша,
 Татаръ паша сосъ Татари.
 Двашъ обиде, тришъ удари;
 Твари ми са разлюляха,
 Ключелки са потрошиха,

И порта са отвориха,
 Тѣ е влязалъ Татаръ паша.
 Тамъ е пашалъ бѣла Рада,
 Дека яде циро бгне
 И пие си ру'йно вино
 Съ Петра Бана, мила брата,
 И Ивана побратима.
 Петра Бана погубиха;
 А Ивана посякоха,
 Бѣла Рада поробиха.
 Вързаха ѝ бѣло лице
 Бѣло лице съ бѣла вѣла,

Черни очи съ черна вѣла,
Туряха ъ во кочія,
Главиха ъ (Турчинъ) коджджія,
Да кара Ради кочія.
Варвахъ мало и много,
Отидоха край море-то,
Моренки хоро играятъ.
Рада на Турчинъ говори:
„Турчине, коджджіе ле!
Отвържи ми бяло лице
Бяло лице съ бяла вѣла,
Черни очи съ черна вѣла,
Да погледамъ горе долу,
Горе долу по хоро-то
По хоро-то, по моми-те,
Дано вида отъ моя-та

Отъ моя-та мила рода.“
Коджджія отговаря:
Ти щешъ, Радо, да си видишъ,
Твой-та, Радо, клета рода,
Кога роди върба грозде,
А ракята жѣлти дюли.“
И Рада му отговаря:
„Коджджія, братъ да ни сі,
Я подай ми влашко ноже,
Да разрежа тая абѣлка,
Уста-та да си раскваса.“
Коджджія ъ подаде
И подаде влашко ноже;
Пробода са бяла Рада
Пробода са въ клето сърце.

108.

Стоянъ и Чифутче.

Обзаложи ся младъ Стоянъ
Сосъ Чифутче, съ друга вѣра,
Че има булче хубаво
И има конче хранено,
За день во Стамболъ утвива,
И пакъ си назадъ доходе.
Чифутче дука Стояну:
„Стояне, холанъ Стояне!
Ако ли идишъ и додишъ,
Халагъ да ти съ дукяни
Заедно съ дукянджичета;
Ако ли идишъ, не додишъ,
Ща ти отзема, Стояне,
Хубава булка чивширка
Съ убаво конче хранено.“
Стоянъ си у тяхъ отиде
И на Марійка думаше:
„Марійке, булче хубава!
Стани ми, конче извади,

Съ ройце го вино напои,
Со бѣлъ го оризъ назови,
Зере ся облогъ обложихъ
Со Чифутче друга вѣра,
Чи имамъ булче хубаво,
Хубаво конче хранено,
За депъ во Стамболъ утвива
И пакъ си назадъ дохожда.“
Тоги ся Стоянъ вѣскачи
На това конче хранено,
Отъ вѣпъ вратинка излязва;
Срещба го срещна Чифутка,
Чи му ракия подади.
То не ми било ракия,
Току ми било магіе.
Стоянъ на кончи задрямъ;
Слѣнце-то трепти да зайдѣ,
Стоянъ во село замръкна.
Кончи Стояну думаше:

„Знаешъ, Стояне, повнишъ ли,
Кату отъ вратникъ излезе,
Срещба та срещна Чиѹтка
Чиѹтка клета Еврейка,
Че ти ракия подади?
То не ми било ракия,
Току ми било магіе.
Стояне, холайъ Стояне!
Бражни си въ златни джопови,
Извади върпа дьолбенка,
Чи си очн-те привързи,

Чи ща я силю да бѣгамъ;
Планини-те ща убора,
Камъни-те прахъ ща стора.“
Па си Стоянъ въ Стамболъ стигна,
И назадъ си ся повърна.
Чиѹтчо подъ дюкянъ стоеше,
Дребни си сѣдзи ронеше.
Чиѹтчо дума Стояну:
„Халагъ да ти са мон-ти
Мон-те седеиъ дюкяни
Знадно съ дюкянджичета.“

109.

Н а ч о.

Останалъ ми Начу
Отъ три дни сарачо
Безъ майка, безъ баща.
Сиракувалъ Начу
Дваесе години
По чужди-те врати,
По Турски чиѹлицы;
И на врахъ Велигденъ
Въвъ свята неделя
Хора въ църква влязатъ,
Начу разо стяга,
Дребни сѣдзи рони
И ся богу моли:
„Боже, мили боже,
Не ли е днеска,
Днеска день празничень,
День свята неделя?
'Сички на Велигденъ
Хора въ църква влязатъ
Пакъ азъ дрослалъ*), стягалъ
И биводи впрягамъ.“

На нива отиде,
първа брашна пусна,
И втора повтори;
Биволъ си поривалъ.
И продума Начу
И ми ги клясеше:
„Биволи, биволи,
Ни толку (сте) вражяли,
Сига ми легнахте.“
И биволъ му дума:
„Начу, сиракъ Начу!
Я откачи разо,
Чи са-й закачило
За дветъ казани
Сосъ жълти алтани.“
Чи откачи Начу
Това пусто разо,
Чи извади Начу
До дветъ казани
Сосъ жълти алтани.

*) Незнаемно значенис-то одъ това слово.

Братъ и сестра.

Кога бѣше пленъ по земя,
Якула-го поплени'е,
Г' однесо'а горна земя,
Къде сѣнце угреваше.
Яника ъ поплени'е,
Ѣ однесо'а долна земя,
Къде сѣнце за'одвеше.
Нивна майка останала
Мегю то'а цѣрно море.
И ни расле, ни порасле,
Якула съ учинило
Добаръ юнакъ за женени,
А Яника съ сторила
Добра мома за мѣжені;
Якула си лвна коня,
Да ни шетатъ задниъ земя,
Да ни баратъ уб'а не'ста,
Не'ста лика спроти себе.
Отъ кѣ сѣнце угреваше,
Нигде мома не ареса,
Ни неко'а мѣшка жена,
Ни неко'е вдо'ичище.
Туку ни поѣде Якула
Къде сѣнце за'одвеше,
Наѣде Яника девойка;
Ѣ посвѣрши и ѣ зеде.
Стояла деветъ мѣсеци,
Постигнала мѣшко дете
Дете како люта змѣа,
Никако съ не опѣлтъвнѣ
Пи съ леланиѣ, ни съ дѣржені.
Говореше не'еста-та:
„А Якула, господине!
Я излезе на новъ назаръ
Мегю то'а цѣрно море,
Та купи си робинчица,
Да ни лелятъ мѣшко дете.“
Тога ни поѣде Якула,

Купи стара робинчица,
Ѣ донесе во одаа,
Ѣ дадо'е мѣшко дете.
Съ нога лелятъ робинчица
Съ нога лелятъ, съ уста пентъ:
„Нани, нани мое мнуче,
Мнуче отъ сина, отъ керка!“
Мнуче велитъ, сѣлѣзи ронитъ.
Начасъ дете ни заспало,
На часъ ни съ опѣлтъло.
Яника съ зачудила,
И излезе на свой порти,
Го пречека господина,
Му приказвнѣ и му велитъ:
„А Якула, господине!
Натера ѣ робинчица,
Да попентъ ни дете-во,
Начасъ дете ни заспало.“
И Якула си велеше:
„А егиди робинчице!
Залеляй го мѣшко дете
Залеляй го и запен,
Как' прегіе що сѣ пѣла.“
Та залеля мѣшко дете:
„Нани, нани, мое мнуче,
Мнуче отъ сина, отъ керка!“
Мнуче велитъ, сѣлѣзи ронитъ. —
„А егиди стара робинчице!
Защо таква пѣсма пѣншъ?
Кѣд' сме нашиѣ братъ и сестра?“
Тога велитъ робинчица:
„Аль знавишъ, Янко, паметвишъ,
Кога бѣше пленъ по земя,
Якула-го поплени'е,
Г' однесо'е горна земя,
Къде сѣнце ни угреватъ;
Яника ѣ поплени'е,
Ѣ однесо'е долна земя,

Къде сѣнце ми за'одвигъ;
Ваша майка останала
Мею то'а цѣрно море.
Янкула си явна коня,
Как' израсте и порасте,
Да ми шетатъ задинъ земя,
Къде сѣнце за'одвеше,
Наи'де Яника девойка,
Иѣ посвърши и ѣ зеде;
Мѣшко дете си добило,
Ме купи'е робичица,
Да ниѣ леля мѣшко дете.“
Тогѣ си сѣ разпозна'е

И мило сѣ прегарна'е.
И Янкула си онитвишъ
Нейdzинѣ-та мила майка:
„Що чиняме мѣшко дете?“ —
„Зейте си остря секири,
Наберете суви дърва,
Завалите силенъ оганъ,
Та гла'а пресечете му,
И труп-отъ изгорите му.“
Така му сторі'е нему.
А Янкула мило брате,
Оста'и своя невеста,
И ѣ стори мила сестра.

111.

Стоянъ войникъ.

Въ петокъ ся Стоянъ позгоди,
Въ сѣбота било, що било,
Отъ царя фирманъ до'таса,
Да иди Стоянъ, да иди
На цар-я слуга да стане.
Стоянъ извади конче-то,
Че го оседле, обузде.
Булче при коня стоеше,
И на Стояна думаше:
„Стояне правна, правнина!
Постой, Стояне, почакай,
Да влезѣ въ горна градина,
Да бера цвѣти китинку.“
Уви ѣ китка розлясна,
Чи на Стояна отдаде:
„Турѣи ѣ въ бяла пазуха,
Сутрина, вечеръ поливай;
Като си китка появи,
Тогѣ ще ся позгодѣ;
Кога-то китка изсѣхне,
Тогѣ ще ся ожени.“
И стана Стоянъ отиде,

Походи мало и много,
Доръ цели деветъ години,
Тогѣва китка повяхна.
Стоянъ си викна заплака.
Дѣ го зачула царица,
И на Стояна думаше:
„Стояне, младо войничѣ!
Сег' стана деветъ години,
Азъ не бѣхъ тебе видѣла,
Да викнишъ и да заплачишъ.“ —
„Царице, господарице!
Сег' стана деветъ години,
Оставихъ булче подъ було,
Днесъ на булче ѣ свадба-та.“
Царица думѣ Стояну:
„Стояне, холамъ Стояне!
Извади конче хранено,
Че го оседли, обузди;
Ако ти пѣтъ за неделя,
Ти си го земи за пладня.“
Извади конче фѣквато,
Че го обузде, оседле;

Пятъ му бѣше за неделя,
А той го зеде за пладня.
По край ни лозе замина,

Баща му лозе копаше.

.

112.

Петко Векилинъ.

Пеле, не пеле, мори, петли-те;
Сеймени тепты тръгнаха,
Чорбаджи Петко фаняха,
Камоферски-а векилинъ,
А Стамболски-а сарафинъ.
Назатъ му рѣце вѣрзаха,
Потъ конъ му нозе коваха,
На Стамболъ да го закаратъ.
А Петковица викилка,
Тя си на следъ тяхъ идеше,
На сеймени съ молеше:
„Сеймени, млади сеймени!
Сичко-но бегликъ земете,

Овце-те сѣсъ овчере-те,
Говѣда съ говѣдаре-то;
Още ни бегликъ земете
Кѣща-та съ показница-та,
чорбаджи Петко пуснете,
Камоферски-а векилинъ!“
А сеймене ѝ дунаха:
„Петковице ле, векилко!
Не жали Петко векилинъ,
Въ Филибе му е обяд-а,
На Едрено му вечера,
Заразъ порано возъ Стамболъ.

113.

Отъ Панагюрище.

Прочуло ся е люта змѣя,
Люта змѣя осойница
Со три глави, съ три опашки
На царьови-те друмове,
Тѣ воспря на цар-я хазна,
Тѣ не може да му мине.
Царъ ся чуди, царъ ся плае,
Що да стори люта змѣя.
Прочуло ся три деліе
Три деліе въ ново село;
Един-а е дели Петаръ,
Втори-а е дели Марко,
Трети-а е мало дете
Мало дете башъ Гроиза.
Царъ честити отговаря:
„Я викайте три деліе,
Да утрепатъ люта змѣя!“

Па отиде дели Петаръ,
Въ друми варви, песенъ пее:
„Де сѣ, да сѣ люта змѣя,
Я си излязъ на друмове!“
И излѣзе люта змѣя,
Претегна му на конъ нозе,
Па си вдигна втора глава,
Тѣ му вѣрза бѣли рѣце;
Па си вдигна третя глава,
Да му пиє черни очи.
Уплаши ся дели Петаръ,
Бутна коня тѣ назади.
Среща иде дели Марко,
Въ среща иде, песенъ пее.
Дели Петаръ отговаря:
„Я вѣрни ся, дели Марко!
Не губи ся тая змѣя

Тая змія, тая сила.“
 Отинна го дели Марко,
 Па си викна и провикна:
 „Де сѣ, да сѣ, люта змія,
 Я си излязъ на друмове!“
 Изляла бѣ люта змія,
 Па си вдигна една глава,
 Та му вжрза бѣли рѣце;
 Па си вдигна втора глава,
 Та претегна на конѣ нозе;
 Па си вдигна трета глава,
 Да му піе кетто сарце.
 Уплаши сѣ дели Марко,
 Та си назади повърна.
 Среща иде мало дете
 Мало дете башъ Гронца,
 Со коня си татанъ (?) біе.
 Дели Марко отговаря:
 „Я вжри сѣ, мало дете,
 Не можяхъ да ѣ утрена,
 Да утрепа люта змія!“
 Отинна го мало дете,
 Па си викна и провикна:

„Де сѣ, да сѣ, люта змія,
 Я си излязъ на друмове!“
 Изляла бѣ люта змія,
 Ка си виде мало дете,
 Па си вдигна една глава,
 Претегна му на конѣ нозе;
 Па си вдигна втора глава,
 Претегна му половина;
 Па си вдигна трета глава,
 Па му вжрза бѣли рѣце.
 Провикна сѣ мало дете:
 „Я чуй ма, боже, ѣ виждѣ ма,
 Ослаби десна рачица,
 Да извади остра сабя!“
 Па извади остра сабя,
 Та погуби люта змія,
 Па си узе до три главни,
 Занесе ги на царьови
 На царьови равни дворове.
 И царъ си имъ отговаря:
 „Ой та Грую, мало дете,
 Просто тебѣ столицина-та,
 Азъ да стана, ти да седнешъ.“

114.

Димни Марко и Турчинъ Войвода.

Излеголъ ѣ Димни Марко,
 Шедба да ми сѣ прошетатъ
 Съ първа любовь Ангелина
 Низъ тая гора зелена,
 Низъ тая Перинъ планина.
 Тамъ деѣ сѣ шедба шеташе,
 Тешка го дремка фанала,
 Тешка дремка на очи-те,
 Тешка тѣга на сарце-то.
 Тогай веле и' Ангелина:
 „Ангелино, първа любовь,
 Слушай тебѣ що ке речалъ!

Тешка ме дремка фанала,
 Тешка дремка на очи-те,
 Тешка тѣга на сарце-то.
 Да ми викнешъ една песна
 Речовита, гласовита,
 Гласовита въ сино небе,
 Речовита по 'сѣ земя,
 Ментъ дремка да помини,
 Тешка тѣга да размини.“
 Она веле и говоре:
 „Варай Марко стопанине!
 Тува песна не сѣ пее,

Тува си ж лошо место;
Тук' шета Турчинъ Войвода
Сосъ триста души сеймени,
Мои-отъ първи душманинъ.“
Тогай веле Димити Марко:
„Ангелино, първа любовъ!
Нийъ съ грижи ти за мене,
Извикни си, запен си!“
И она го послушала,
Извикнала една песна
Речовита, гласовита;
Гласовита въ сино небе,
Речовита по с'я земя.
Цель си дочу Войвода-та;
Тогай веле на дружина:
„Гласови сѣ Ангелини!“
Тѣ станаха, сѣ свалиха,
Сѣ свалиха одъ гора-та,
Па фатиха Димити Марка,
Во железо г' оковаха,
Искараха остра сабя,
Да му сечатъ руса глава.
Тогай веле Ангелина

Ангелина църноока:
„Варай, варай ти Войводо,
Мои първи ти любене!
Ти сѣ моляхъ, да ми дадешъ
Да ми дадешъ остра сабя,
Да погубахъ сама него,
Да му сечамъ руса глава.“
Изляже сѣ Войвода-та,
И даде ѿ остра сабя.
Та намахна и пресече
Дребенъ синджиръ одъ раце-то,
Па му даде остра сабя.
Ка' си стана Димити Марко,
Сѣ развърте лево десно,
Ся пресече сеймени-то;
Останахъ самъ Войвода-та.
Го фатиха, му одсечеха
Бѣли раце одъ лакти-те,
Бѣли нодзе одъ колена,
Му извъртеха църни очи,
Г' оставиха на бѣли чешми,
Кой одъ тако ми помине,
За бога нему да даде.

115.

Секуловъ гробъ.

Поминале млади кираджин,
Поминале край порти Секулой.
'И опитвигъ Секуло'а майка:
„Айви виѣ млади кираджин!
Аль минахте река чемерліа,
Аль минахте край више Къпина,
Аль видохте гроба Секуло'а!“ —
„Айти тебъ Секуло'а майко!
Ся минахме река чемерліа,
И минахме край више Къпина,
И видохме гроба Секуло'а,
А на глава кърстетна байрака,

На байрака дванаесетъ кърсти,
А на кърсти камни безцелети.“

116.

Милка Котленка и Петаръ търговецъ.

Похвалила (бѣ) са Милкина майка:
„Ниде ни нема хубава Милка,
Ни въ Цариграда, ни въ Дрянополе,
Съде е ина въ града Котлена.“
Ка е бѣ зачулъ Петаръ търговецъ,
А той си прегна бърза талига,
Тѣ си накупи сякаво купе
Сякаво купе хриписъ коприна,
И сухо злато и сухо сребро;
Тѣ па отиде вовъ градъ Котлена,
Тѣ па си викна, тѣ сѣ провикна:
„Врѣвете мои, врѣвете жени,
Тѣ купувайте сякаво купе,
Сякаво купе хриписъ коприна,
И сухо злато и сухо сребро!“
Найпозатъ иде Милка Котленка;
Две робини и друми метеха,
Една робина поли дръжеше;
Тѣ па си Петру тихомъ говори:
„Хой Петре, Петре, Петре търговче!
И ми пробери сякаво купе!“
Петаръ на Милка тихомъ говори:
„Ела си влезни въ бърза талига,
Тѣ си пробери кое ти драго.“
Не сетила са Милка Котленка,
И ни си влезна въ бърза талига.
Петаръ си бутна бързи атове,
Тѣ си добягна съ убава Милка.
Следъ Милка тече Милкина майка,
’Се текомъ тече и викоуъ вика:
„Оде ле варай дъщерко Милко!
Ако ни бѣдешъ клета робиня,
А ти ми прати черна шарама,

За тебе майка черно да носи,
Ако ми бѣдешъ бѣла Гъркиня,
А ти ми прати бѣла шарама,
За тебе майка бѣло да носи.“ —

„Назатъ са гърни Милкина мале,
Не ти е Милка вѣта робиня,
На ти е Милка бѣла Гъркиня.“

(Слушана на седанъа въ Панагюрище).

117.

Стоянъ и Димана.

Имала майка, имала
Едного сина Стояна,
Кришомъ го майка родила,
Покришомъ го е гледала,
Съ пресно го мляко кѣдала,
Съ сметана го е мазала,
Съ смокини го е хранила.
Гледа го и отгледа го,
Чуди ся, мае майка му,
На что ли Стоянъ да доде,
На какавъ лесенъ занаятъ,
Да му е лека работа,
Да му е скѣпа цена-та;
Даде го младо алатарче.
Учи ся и научи ся,
Излея злата бѣклнца.
Израсте Стоянъ, порасте,
Да иска да ся годява.
Занска мома Димана;
Искать ъ, и далє му ъ.
Отъ ка ъ Стоянъ погоди,
Той ся ся бѣленъ пободи,
Тѣ лежа Стоянъ три годиниъ.
Всичко ся село преврѣви,
Младъ Стоянъ да си споходать;
Мома Димана не дойде,
Младъ Стоянъ да си споходи.

Майка Стояну думаше:
„Сяко Стоѣне, Стоѣне!
'Се что ли, сянко, да чинимъ,
Като Димана не доде?
Загради въ село черкова,
Тѣ си ъ вѣатре позлати,
Изъ вѣнка си ъ посребри,
'Сичко ще село да врѣви,
Черкова сенръ да гледа;
Тѣ и Димана ще доде,
Черкова сенръ да гледа.
Ти викай млади попове,
Съ Димана да ви венчсать.“
Послушалъ бѣ ъ младъ Стоянъ,
Загради въ село черкова,
Тѣ си ъ вѣатре позлати,
Изъ вѣнка си ъ посребри.
Сичко ся село преврѣви,
Черкова сенръ да гледа,
И найпоконъ ми идеше
Идеше мома Димана.
Ка си ъ виде младъ Стоянъ,
Отвори злати черкови,
Тѣ влезе мома Димана;
Па вика млади попове,
Тѣ ги съ Димана венчаха.

118.

Драгана и царь.

Моме Драгано, Драгано!
Царю вранъ конь утекалъ,
Следъ него текать, Драгано,
До двесте триста сензе,
Не поже да го уловать,
Дуръ не изляла Драгана,
Изнесла бисеръ на блюдо,
Та па на Турски поями:
„Гелъ, гелъ бери, добра коня,
Де ми си сега да додешъ,
На блюдо бисеръ да зобашъ.“
И ка нъ зачу добаръ конь,
Той при Драгана отиде.
Та го Драгана фанала,

Сама го царю завела.
И царъ Драгана говори:
„Моме Драгано, Драгано!
Та що ли да ти харижа?
Дали отъ бѣли грошове,
Или отъ жълти жълтици?“
А Драгана му говори:
„Нищо ти неща, царю де,
На Искаръ воденици-те,
На Дунавъ теповици-те.“
Царъ си Драгана говори:
„Нема ли искашъ, Драгано,
Что е отъ баща (ми) останало?“

119.

Стояне.

„Стоѣне синко, Стоѣне!
Като съ слънце-то живуващъ,
Я си попитай слънчице. —
Слънчице ясно, слънчице,
Като ти греишъ по 'си святъ
По 'си святъ, по 'си видяетъ,
Не видя ли, ясно слънце,
Моя-та лика прилика!“
Послуша Стояне майка си,
Та си при слънце отиде,
Па на слънце-то говори:
„Не видя ли ми, слънчице,
Моя-та лика прилика?“
Слънце Стояну думаше:
„Маре Стоѣне, Стоѣне!
А сѣмъ ти видялъ прилика,
Ала е твърде далеко,

Презъ Дунавъ дурн во Влашко;
Ала е пладо годено,
Въ неделя му е свадба-та.
Ако са, Стоѣне, паемашъ,
За денъ да идешъ, да додешъ,
Ти щешъ Рада да си земешъ.“
Стояне си дола отиде,
Си стегна коня ранена,
Тури си нога въ зенгѣя,
До де друга-та да тури,
Три си планини премина,
И бялъ Дунавъ си преплива,
Па во Влашко си отиде.
Завари свадба на двори,
Па на девери говори:
„Девери, пера жерави,
Я доведете невяста,

Та рѣка да ми цалува!
 Че казуваше майка ѝ,
 Че сме сѣ стара роднина.“
 Послушали го деверя,
 Та изведоха невеста,
 Десна му рѣка цалува,
 Съ лѣва си брѣвна въ дърпове,
 Извади жѣлти жѣлтици,
 Тешка си свадба засипа.
 Зеласаха си деверя,
 Зели да бератъ жѣлтици.
 И той ъ фана за рѣка,
 Та на конь-а си ъ качи,
 Та си бягъ Дунавъ преплува.
 Рада на Стоянъ говори:

„Маре Стоѣне, Стоѣне!
 Свали ма, либе, отъ конь-а,
 Очи-те да си омѣя,
 Що самъ за майка плакала,
 И за майчина роднина“
 Стоянъ си Ради говори:
 „Кога си идемъ край село,
 Тамъ нѣма чешма шорепа
 Вовъ зелени-те ливади,
 Та пѣя тамъ сваля отъ конь-а,
 Очи-те да си омѣешъ,
 Да не ми рече майка ми —
 За гудо ходи на Влашко,
 Пакъ ти ѣ грозна невеста.“

120.

Дена и Войвода.

Отъ Панагюрище.

Прочуло са Кържаліе,
 Дено хубава невесто! *)
 Прочуло са, ѣ дошло са
 Да си са зговоръ зговоратъ,
 Въ кое село да идеме.
 Отговаря Войвода-та:
 „Кържаліе, башъ деліе!
 Ай идете, да идеме
 Да идеме вовъ пазара,
 Да запалимъ чаршія-та
 Чаршія-та саратчиска
 Саратчиска, ка-танджиска,
 Да изгъзатъ сараджіе,
 Да изгасатъ чаршія-та,
 Да-но фанѣтъ нѣйде нѣкой.“
 Послушаха кържаліе,

Отидоха во пазара,
 Та купиша три товара
 Три товара ситенъ барутъ
 Ситенъ барутъ ѣ али коршунъ,
 И четири небитъ паяукъ;
 Запалиха чаршія-та;
 Не излезе ниде никой,
 Не фанѣха ниде нищо.
 Майка Дени отговаря.
 „Стани Дено, стави чедо,
 Та затвори чилиширъ порти,
 Че щатъ изля мали крави,
 Щатъ изведатъ дребни телци.“
 Послушала (е) мала Дена,
 Та затвори чилиширъ порти.
 Видяха ъ, фанѣха ъ,

*) Сѣ повторятъ на 'ескомъ стихъ.

Завели ѝ по гора-та,
Водиха ѝ три недели,
Войвода-та дени ходи
Дени ходи Дена води;
Ноще лежи, Дена чува,
И на Дена пакъ си душа:
„Кажн Дено, кажн чедо,
Като сѣ толкосъ хубава,
Въ градина ли сѣ никнѣла,
Или отъ бога паднѣла?“
И Дена му отговаря:
„Воеводо, братъ да ми сѣ!
Не сѣмъ отъ бога паднала,
Нито въ градина никнѣла,
И мене майка родила,
И мене като и тебе.“
Войвода-та Дена пита:
„Имашъ ли нейде някога,
Я майчица, я бащица,
Я нилъ братецъ, я сестрица?“
А Дена му отговаря:
„Само имамъ единъ братецъ,
И той ходи съ Каржаліе.“
Войвода-та Дени кажи:

„Кажн Дено, кажн чедо,
Мошъ ли позна мила брата?“
И Дена му отговаря;
„Да го вида позна щѣ го;
Кога бѣше возъ гора-та,
Тѣ паднѣло силно дърво,
Сторнѣло му силенъ белекъ.“
Провикна са Войвода-та,
Збирайте са Каржаліе,
Сядайте редомъ по редомъ,
Свдайте самуръ калпаци,
Да ви гледа мома Дена.“
Послушаха Каржаліе,
Седнаха редомъ по редомъ,
Свдиха самуръ калпаци.
Гледала ги мома Дена,
Не познала мила брата.
Ретъ е дошло до Войвода,
И той свдѣ самуръ калпакъ.
Видѣло го мома Дена,
Видѣла го, познала го.
Живн сѣ са прегърнале,
Мрътви сѣ са разделиле.

Марко и дете Дукадинче.

Седналъ Марко съ майка да вечератъ,
Надъ него я дзвезда Вечерница,
И ѣ воритъ Марко Кралевике:
„А егиди дзвездо Вечерницо!
Ти ми стоимъ кошне на високо;
Тебе нещо я ко те опитамъ,
Ти сѣ моляшъ пра'о да ми кажншъ;
Али негде имашъ догледано
Да сѣ наидитъ поюнакъ отъ мене?“
И му зборитъ дзвезда Вечерница:

„Айти тебе Марко Кралевике!
Ако сакашъ право да ти кажатъ,
Да си зе'ишъ твоя бърза коня,
Та да пойдешъ земя Дукадинска,
Тамо иматъ дете Дукадинче,
Дете иматъ до седумъ години,
Седумъ пати поюнакъ отъ тебе.“
Тогѣ Марко ни сѣ насмеало.
Тогѣ велитъ негва стара майка:
„Що сѣ сменишъ, мой миле синко!
Аль сѣ сменишъ со моя-та старостъ,
Аль сѣ сменишъ со твоя не'еста,
Аль сѣ сменишъ со твое-то дете?“
Тогѣ велитъ Марко Кралевике:
„Не гибай ме, майко, що сѣ смеамъ,
Патъ си явамъ сега ясъ да одамъ;
Я ке одамъ земя Дукадинска;
Тук' извади моя бърза коня.“
Тогѣ явна негва бърза коня;
Първи петли дуря пропеаля,
Царно море Марко го препливалъ;
Дуря ни сѣ зора обзорила,
Ми излезе край бѣли друмо'и.
Тамо найде три млади орачи,
И ниъ рече Марко Кралевике:
„Добро утро, три млади орачи!
Кѣ в' опитамъ, да не ме мамите;
Кѣде седитъ дете Дукадинче,
Що ни било отъ седумъ години?“
Му реко'а три млади орачи:
„Айти тебе незнаена дельо!
Сами му сѣ куки познаваесть,
Стре'и му сѣ блсеръ подпизани,
А бедени отъ жжата дукада,
Вити порти му сѣ челико'и,
А диредзи му сѣ прапорѣи.“
Поиде Марко на него'и порти,
Едношъ клюквитъ, а два пати виквитъ:
„А излезе дете Дукадинче!
Да те вида ти що дете ни си,

Да ти видамъ твой юнащина!“
Ми излезе дете Дукадинче,
И му рече дете Дукадинче:
„Айги тебе незнаена дельо!
Адетъ ненамъ во наша-ва земя,
Пріятели на пътъ да пречеква;
Туку ела дома да седиме,
Да ядиме, малу да піеме,
Оту после да сѣ обидиме.“
Ми отиде Марко Кралевике.
Яле, пило три дни и три нокъе;
Си стана'е на чатворти-отъ день,
Отидо'е въ она равво поле.
Тогa рече Марко Кралевике:
„Айде сега каменъ да фарляме,
Да видиме наша юнащина,
Кой ке бядитъ юнакъ надъ юнака.“
Зеде Марко каменъ да си фарлятъ,
Малу каменъ що ми подфарило,
Го фарило токму три сѣ'ати;
Го бара'е каменъ го найдо'е.
Си подфари дете Дукадинче,
Малу каменъ що ми подфарило,
Го бара'е три дни и три нокъе,
Нигде каменъ не си го найдо'е.
Съ вълоти Марко Кралевике,
И му рече на дете мало'о:
„Айде сега да сѣ обидиме
Съ остри сабън, со барзего коня.“
Съ изнами дете Дукадинче,
И си зеде свои барза коня;
Колку фати коня да подигратъ,
Му сѣ спуца Марко Кралевике,
Го пресече преку полу'ина.
Уще дете не ни ъ узнало,
И ни рече дете Дукадинче:
„Айги тебе, незнаена дельо!
Нещо мене сѣрце не набольвитъ.“
И му рече Марко Кралевике:
„А егиди дете малечко'о!

Кога сумъ билъ, како тебе дете,
Многу пати сѣрце не болию,
Мали деца така болятъ сѣрце;
Тукъ стегни си твоя бѣрза коня,
Та да си сѣ едношъ обидиме!“
Колку дете коня си постегна,
Сѣ разлюти коня, сѣ разигра;
Дете падна, два трупа сѣ стори;
И сѣ спуци Марко Кралевике,
Му ѣ зеде негва добра гла'а,
Се отиде при седумъ крале'и;
Имъ ѣ каза гла'а отъ дете-то,
Защ' имаше многу юнащина,
Седумъ пати поюнакъ отъ Марка.
Му реко'е седум-те крале'и:
„Богъ те убилъ, Марко Кралевике!
Що кайдиса н' ова лудо дете!
И гробивна да ти сѣ незнантъ.“

122.

Марко и Груица Новоговѣ.

Орачъ орачъ младо-но ратайче,
Орачъ орачъ ядна песна пентъ:
„Леле боже, леле мили боже!
Кѣ сѣ чуло и кѣ сѣ видело,
Да сѣ грабитъ Марко'а не'еста,
Да сѣ грабитъ со 'се мѣшко дете,
Му стори'е големи намузлакъ!“
Марко бѣше въ гора на до'енк,
И го дочу младо-но ратайче,
Каде пентъ таа ядна песна,
И му рече Марко Кралевике:
„Ти сѣ колакъ дете да ми кажишъ,
Ель си чуло, ели си видело,
Кой му грабналъ Марко'а не'еста?“
Тогѣ рече младо-но ратайче:
„Айги тебе незнаено дельо!

Му ъз грабналъ Груица Новоговъ.“
 Не си поиде Марко назотъ дома,
 Туку шетатъ низъ гора зелена;
 Си го наиде въ она Динна гора,
 Къде бегатъ Груица Детенце,
 Къде бегатъ съ Марко'а не'еста.
 И му рече Марко Кралевике:
 „Чекай, чекай, Груице Детенце!
 Къде вака кони си потерялъ?
 Али одинъ у баба на гости?
 Ай дружина да си съ чиниме,
 Обанца пътъ да си таргаме.“
 Колку ни съ Груица засто'а,
 Му съ прибра Марко Кралевике,
 И со лекушъ сабя му ъз пуши
 Му ъз пуши сабя и му рече:
 „А егяди Груица Детенце!
 Овде било место мощно рамно,
 Айде коньни да си разиграме!“
 Колку коньни си 'и разиграме,
 Юнакъ падна, два трупа съ стори.
 Го распара Марко Кралевике,
 Да му видить во него'о сърце,
 Що ке иматъ дете юнащина,
 Съ сторило голема чудеса,
 Да му грабнѣ Марко'а не'еста!
 Що да видить чудо и големо!
 Що влеше дванадесетъ сърца,
 'Си-те сърца биле позаспани,
 Съде едно бѣше разбудено;
 Сърца зеде юнакъ го оста'и.
 Кога поиде на ладна ме'ана,
 Тамо наиде седумдесетъ кралей
 И извади двана'есетъ сърца:
 „Видете Марко'а юнащина!“
 Му реко'е седумдесетъ кралей:
 „Богъ те убилъ, Марко Кралевике!
 Това не е твой юнащина,
 Туку ни е твой ги'олщина;
 Г' изкера'а, Марко си побегна.

Мурат-бег и Маріа.

Запросило Бедже Мурат-бедже,
 Попросило киръ бѣла Маріа.
 Ъ просило три години дана,
 Той ъ проситъ таа го незематъ.
 И ъ пуца Бедже Мурат-бедже
 Бѣла книга, цѣрна написана:
 „Потурчи съ киръ бѣла Маріо!
 Я не можамъ две вѣри да вѣрвамъ.“
 Съ уплаши киръ бѣла Маріа,
 Та си влезе въ темни конушници,
 Си отседла своя бѣрза коня,
 Коня явна покѣ на полноке,
 Та отиде во града Прилена
 Во Прилена на Марко'н порти.
 Едношъ клюквитъ, а два пѣти виквитъ:
 „Я излезн, Марко Кралевике!
 Я налезн, моя милн вуйко!“
 И излезе Марко Кралевике,
 И излезе на свой вити порти;
 Що да видитъ чудо и големо!
 „А егиди киръ бѣла Маріо!
 Що те вужба тебе дотерало,
 Да ми идешъ нскѣ на полнокѣ?“ —
 „Айти вуйко, Марко Кралевике!
 Ево иматъ три години дана,
 Кѣ ме проситъ Бедже Мурат-бедже,
 Той ме проситъ, та я го не зе'амъ;
 Ама сега богъ ми го убило,
 Богъ го убилъ, богъ да го убіетъ!
 Що ми писалъ една бѣла книга,
 Бѣла книга цѣрна написана: —
 Потурчи съ, киръ бѣла Маріо,
 Я не можа, две вѣри да вѣрвамъ.“
 Говореше Марко Кралевике:
 „А егиди киръ бѣла Маріо!
 А Маріо, моя милн инуко!

Аль то'а те тебе брѣга нашло?
Посакай му скъша венчанина, *)
Венчанина три бѣли градо'я;
Посакай му три руди планини,
Три планини со 'се руди овци,
Съ руди овци, со млади овчари.“
А Маріа си послуша вуйка,
Дупна копя и назоде съ врати;
Тѣ си зеде една бѣла книга,
Бѣла книга цѣрно му ѣ пишвитъ:
„А егиди Бедже Мурат-бедже!
Я те земамъ, ама тебе сакамъ
Венчанина три бѣли градо'я,
Я ти сакамъ три руди планини,
Три планини со 'се руди овци,
Съ руди овци, со млади овчари.“
Кога виде Бедже Мурат-бедже
Бѣла книга, цѣрно написана:
„Богъ те убилъ, киръ бѣла Маріо,
Кой те учи, кой ни те научи!“

—*—*—

124.

С а б и.

Личба личѣтъ три млади телали,
Личба личѣтъ низъ више Стайбола,
Продаваеъ една остра сабя;
Скъпа цена за сабя сакаеъ,
Ми сакаеъ деветъ стотинъ дукатъ,
За телали уще деведесетъ.
Ми дочула Гюргя Саловила,
И си зеде сурего Елена,
Си го зеде за копя бѣззего,
Узентин до две лютн зѣп,
Жѣлта слока за камджикъ ѣ зеде.

*) Що съ плащатъ за венчаніе одъ старина-та одъ зетъ-отъ на невестингизъ-отъ татко. По сѣла-та още сѣществуетъ обичай, по кои момци-те плащатъ на татко-то одъ невести-та, предъ да съ женчатъ.

Негде-годе елемъ удураше,
Три са'ати предъ ветаръ бегаше,
Тукъ да тасать во града Прилепа,
Да му кажатъ Марко-ѣ Кралевикъ;
И му каза новъе на полнокъе.
Ставалъ Марко на нога юначка,
И си зеде своя бърза коня,
И си зеде жълти-во дукади,
Си ъ зеде Гюргя Сатовила,
Дури ни сѣ зора обзорила,
Ми поидо'е во града Стамбола,
Ми купи'е она остра сабя,
Що сѣ дяплатъ двана'есетъ дигли,
Що сѣ носятъ во бѣла пазу'а,
Що ми сечитъ дрова и камена;
И на ручегъ назоде сѣ врати'е,
И дойдо'е во града Прилепа.
Уще толку вѣрча ни яспі'е
Пріатели, вѣрни повратили.

125.

Марко и Мурат-бега.

Личба личитъ цара Мурат-бега —
Кой ъ Турчинъ вино да не шеть,
А кѣурлиъ зелено да не носятъ. —
'Си-те ни го цара послушале,
Не послуша Марко Кралевике;
Тукъ ми носятъ зелена долама,
И со сила Турци натерало,
Да пижеть вино во рамазанъ.
Ми дочуло цара Муратъ-бега,
Що ми клѣде три влади теляли.
Личба личитъ низъ града Стамбола:
„Кой ъ юнакъ отъ юнака роденъ,
До го татитъ Марка Кралевике,
Ке му да'амъ голема пещежа:

Скопје града по край ті'окъ Вардаръ,
И Едрене широки кадарни.“
Никой ми съ юнакъ не наймиго,
Да го фатитъ Марка Кралевике;
Найнада съ църна Арапина,
Да го фатитъ Марка Кралевике,
Али Марка живо да донеситъ,
Али Марка, али Маркой гла'а.
И си явна на коня бързего,
И ни шетатъ низъ града Стамбола,
Ми затералъ Гърци, Арменіи,
Да го баратъ Марко Кралевике.
Марко седитъ на ладна мо'ана,
Ядитъ, піетъ, баре гайде нематъ.
Ми дочуло голема потеря,
И си стана на нога юначка,
Си го найде църна Арапина!
Тога рече Марко Кралевике:
„А егиди църна Арапина.
Що н ова голема потеря?
Аль вощо сакашъ, аль некого барашъ? —
И му рече църна Арапина;
„Ясъ го барамъ Марка Кралевике,
Али него живо да го фатимъ,
Аль него'а гла'а да му земамъ.
Тога велитъ Марко Кралевике:
„Богъ те убилъ, църна Арапино!
Съ Марка зборвишъ, Марка не позна'ашъ!“
Тжргна сабя му пресече гла'а,
И му зеде негова-та коня,
Ми отиде у цара Мурат-бега,
И му рече Марко Кралевике:
„А егиди цара Мурат-бега!
Чія гла'а ти ми ѝ бараше,
Аль Марко'а, аль отъ Арапина?“
Тога рече цара Муратъ-бега:
„Айти тебе Марко Кралевике!
Какъ си чинилъ, Марко, пакъ да чинишъ,
Никой тебе да те не запирагъ.“
И му даде голема пещежа:

Скопѣ града по край ті'окъ Вардаръ,
А Едрене широки сокаци.

126.

Нѣмечка Кралица и Марко.

Книга пишеть Нѣмечка Кралица,
Еле пишеть кому ке ѿ пратить?
Ке ѿ пратить Маркоѣ Кралевикъ,
Ке ѿ пратить книга по гаврана.
Того гавранъ ѿ сѣ отго'орантъ:
„А егиди Нѣмечка Кралице!
Исѣ Марка не си го познаантъ,
Да го видамъ, книга да му да'антъ.“
Того велить Нѣмечка кралица:
„Ти да пойднѣ въ Орицка нѣ'ин,
Да го барашъ Марка по мѣ'али,
Но здравица ти ке го познаишъ.“
Гавранъ дойде Орицка на'иа,
Си го пѣйде Марка по мѣ'ани,
Но здравица Марка го разбрала,
Му ѿ ѣдри книга на скутѣ'и.
И си зеде Марко бѣла книга,
Книга пентъ дробин сѣлден ронить;
Що да видить чудо и големо!
Що пушила Нѣмечка Кралица: —
„Аль си живо, Марко, али умре,
Що не згази во наша-ва земя;
Ево влатъ трѣсетъ години,
Попаднале цѣрѣи Арапини,
Не можне свадба ли сторне,
Юнаци-те 'си-те остаре'а
Девойки-те 'си-те остаре'а.“
Того велить Марко Кралевике:
„А егиди мой вѣрни дружини!
Аль идете сега да о'ине,
Да одине во Нѣмечка земя,
Д' исецине цѣрни-не Арапи,
От' нмало трѣсетъ години,

Како свадба тамо не сториле.^а
 Си стана'е отъ ладна не'ана
 Си зедо'е Секула Детенце,
 Защо бѣше лично и мало'о,
 Секула-го не'еста сторїе,
 Отидо'е во Нѣмечка земя.
 Съ спуш'а царни-не Арапи,
 Да имъ грабѣтъ 'уба'а не'еста.
 Не'еста-та тїе имъ дадо'е;
 Съ собра'е многу калабалохъ,
 Отидо'е не'еста да барѣтъ,
 Да бараеъ кѣ имъ ѿ однесо'е,
 Отидо'е тїе на непадешъ
 И фатїе тога да 'я коѣтъ;
 До колена кърва направїе
 Исеко'е царни-те Арапи,
 Баремъ еденъ не си остан'е.
 Го зедо'е Секула Детенце,
 Отидо'е назоу при Кралица.
 Що имъ даде голема пещежа,
 Що имъ даде деветъ кули азно,
 И 'я държа токму три месеци,
 Да лдеетъ тїе да шїкетъ.

127.

Марко кумъ.

Съ собралѣ Крале'и, Бане'и,
 Съ собралѣ на ладна не'ана,
 Вино шїкетъ, мушафере чпѣтъ,
 Ког' да клайше кралче надъ кралѣ'а.
 Съ отго'ри Марко Кралевике;
 „Да го клайше Митре сиромашецъ,
 Защо иматъ уба'а не'еста,
 Защо ни ѿ уина и разумна.“
 Го викна'а Митре сиромашецъ: —
 „Ке те клайше кралца надъ кралѣ'а,
 Ти прелегашъ кралца да ни бидишъ.
 Нарѣчай ѣ на влада Митре'ица,

Да уготвить господска вечера,
Да прилегать како за крале'и.“
Съ зачуди Митре сиромашецъ,
Си отиде Митре дури дома
Умилено, мошне уяд'ено.
Го пречека млада Митре'нца:
„Ейди Митре, мое господине!
Що си олку мошне уяд'ено?
Що те тебе нужба дотерало?“
Тога велитъ Митре сиромашецъ:
„Митренце 'убава невесто!
Ме викна'е Крале'и, Бане'и,
Ме викна'е на ладна мо'ана,
Ме клado'е кралца надъ крале'а,
Ме пушч'е вечера да напрайшъ,
Да прилегать како за крале'и.
А егиди млада Митренце!
Міе сме си мошне сиромаси,
Си немаме вино и ракіа,
Си немаме лѣбецъ баре трошка,
С' ош' ке прайме манджи господарски?“
Тога зборвитъ 'уба'а не'еста:
„Господине, Митре сиромашецъ!
Ти не бери галю за то'а,
Ясъ ке зготвамъ господска вечера,
Ке ъ земамъ божя вересіа.“
Тога стана млада Митренца,
Свещо зеде божя вересіа,
И си зеде вино и ракіа,
Си напра'и господска вечера,
И пречека Крале'и, Бане'и;
'И наръди на чесна тѣрпеза,
Найгорѣ седна Марко Крадевице,
А до него Секула Детенце,
А до него Детелинъ войвода.
Иъ стави на господска вечера,
И ниъ служи вино и ракіа.
Ядѣтъ, пѣтъ Крале'и, Бане'и,
Мегю себе мушкетере чинѣтъ.
Митренца умна и разумна,

Си го зеде свое машко дете,
 Ми го фърли Маркоѣ скуте'и. —
 „Добре дойде, Марко Краевике,
 Добре дойде, чесна кулашина!
 Ке те фатамъ за свѣти Јо'ана,
 Да ни космишъ наше машко дете.“
 'Си-те кралей пичкумъ погледа'е,
 'Си-те кралей въ земи с' опулі'е,
 Надпретекъ сегвѣтъ во бѣли джепой.
 Марко го дарва до триста дукади,
 'Си-те дете си го издарве'е,
 Кой броени, и кой неброени.
 Ко' го зеде млада Митренца,
 Ко' го зеде дете отъ скуте'и,
 Сегна Марко во бѣли джепо'и,
 Не съ знантъ що дукад' ѣ даде.
 Кога станеѣ дома да си 'одѣтъ,
 Големъ дарчокъ 'си-те ѣ дарве'а. —
 „Ай со здравѣ Креле'и, Бане'и!
 Ай со здравѣ наша кулашина!“
 После стана млада Митренца,
 Вересіа сегдеска исплатя,
 И престана ки-зипи-колку визна,
 Да си ядѣтъ, господски да вѣрвѣтъ.
 Таковъ унеръ стори Митренца,
 Защо бѣше умна и разумна.

128.

Стоянъ и Димана.

Отъ Панагюрище.

Отводи Стоянъ на доле
 На доле на зиковище.
 'Се го роднина пратиха,
 Майчина рода, бащина,
 Кметоле съ вино червено,
 Кметици съ бѣли кравае,
 Невѣсти сѣсъ рѣкавици,
 Можи-те съ китки шарени.
 Стоянъ роднина не гледа,

Ни китки, ни рѣкавици,
 Нито на бѣли кравае,
 Ани сѣ коня разигри,
 По край Димина градина.
 Димка въ градска седеше,
 На шаренъ гергьовъ шіеше,
 И лена песиъ си пееше.
 Стоянъ презъ плета надникна,
 Та му ножове паднаха

Въ Димкина мала градина,
Вовъ ялена-та латина.
Стоянъ Диманъ говори:
„Либе ле Димко, Димано!
Стани ми подай ножове
Изъ твой-та мала градина!“
Станала Димка, Димана,
Ножове да му подаде,
Не подала му ножове,
И набра цвеке сякакво,
Тя уви китка шарена,
Смильова и латинова,
Тя ъ Стояну подаде:
„На ти, Стоѣне, тазъ китка,
Дне ъ турий вовъ пазва,
Ноще ъ турий возъ глава,
Да знаешъ, маре Стоѣне,
Азе ща да ся погода,
Кога китка-та повехне.“
Стоянъ ъ тихомъ говори:
„Либе ле Димко, Димано!
Чакай на, либе ле Димко,
Чакай на, либе, до пролетъ,
До де си дода отъ доле
Отъ доле, отъ зимовище,
Тя съ тебе да ся земе.“
А Димана му говори:
„Маре Стоѣне, Стоѣне!
Чакала бихъ та до пролетъ,

До де си додешъ отъ доле,
Отъ доле, отъ зимовище,
Тя съ тебе да ся земе.“
Стоянъ Диманъ говори:
„Либе ле Димко, Димано!
Стори си дума голяма,
Че ми та либи огнянъ змей,
Съ мои на хоро не ходи,
Съ млади невѣсти на вода.“
Послуша Димка, Димана,
Съ мои на хоро не ходи,
Съ млади невѣсти на вода,
Тя го чекала до пролетъ,
До де си дойде младъ Стоянъ.
Стоянъ майци си говори:
„Мамо ле, моя майчице!
Хайде на, мамо, погоди,
Искай ми Димка Димана,
Погоди, мамо, ожени!“
А майчица му говори:
„Синко Стоѣне, Стоѣне!
Тя не е, синко, за назе,
Че си ъ либи огнянъ змей.“
Стоянъ ъ тихомъ говори:
„Иди, ъ искай, мамо ле,
Искай ми ъ, да ъ дадѣтъ,
Сами сжѣ азе огнянъ змей.“
Иска ъ, дадохъ му ъ.

129.

„Бере са, мамо, беглик-отъ
На врахъ на Стара планина,
И ась ща, мамо, да ида,
Бегликъ кихая да стана,
На бегличен-отъ войвода.“
Мама на Стоянъ думаше:
„Не ходи, синко Стоѣне!

Бегликъ е лоша работа,
До дай отъ колъ отъ вѣже
Кои съ беглик-отъ отважда.“
Стоянъ майка си не слуша,
Али съ беглик-отъ отиде.
.

Калина Јованъ, и Стоянъ.

Стоянъ на майка думаше:
 „Проклети да сѣ, мамо ле,
 Калини-те душмане
 Калини-те, и мой-те,
 Че ми Калина клопаха,
 Че е сѣмливва, дремливва,
 И на работа ленива,
 Кравн-те дои и дреме,
 Кѣща-та мете и кѣлне.
 Мене Калини клопае,
 Че сѣмъ на вино пѣвнецъ
 На вино и на ракия.“
 Побритимъ Еванъ не слуша,
 Али поиска Калина;
 Исканъ, дадохъ му ѣ.
 Асѣ му се мамо помолихъ:
 „Побратиме ле Јо'ане!
 Викай ми деверъ поводникъ,
 Калини да деверуватъ
 Калини, на мое-то либе!“
 Послушалъ бѣ го младъ Еванъ,
 Вика го деверъ поводникъ.
 Хадетъ имъ било, мамо ле,
 Доверъ напреди да иде,
 Невяста да си изведе,
 Местове да ѝ обуе.
 И асѣ напреди отидохъ,
 Невяста да си изведе.
 Като си влязохъ вовъ къщи,
 Та па си видяхъ Калина,
 Погрее одъ ясно слѣнце,
 Посвѣти одъ ѣсенъ месецъ.
 Уста-та ми се пукнаха
 На три четири дялове.
 Па са наведохъ, мамо ле,
 Местове да ѝ обуя;

Три капки кърви капнаха
 Калини на местове-те
 И менъ на пазухи-те.
 Азе сѣ, мамо, засрамихъ;
 Калина хитра, разумна,
 Бъркна си въ десни джепове,
 Извади била нарина,
 Та си кърви-те отрила,
 Кърви-те отъ местови-те,
 Стояну отъ пазухи-те.
 Та па му жалъ останало,
 Та е побягналъ младъ Стоянъ,
 И па далече забягналъ,
 Презъ Дунавъ дурн во Влашко,
 Отъ Калинине жалове;
 Та седи деветъ години,
 И стече много кмане,
 Та па накупи млатъ Стоянъ,
 Сякакавъ дробонъ хармаганъ,
 Та па си дома отиде,
 Па на майка си думаше:
 „Мамо ле, моя майчице!
 Здраво ли сте, живо ли сте?
 Калина поздраво ли е?
 Хубава ли е невеста?“
 Майка Стояну думаше:
 „Сярко Стоѣне, Стоѣне!
 И здраво сме, и живо сме,
 И Калина е поздраво,
 И хубава е невеста,
 Отъ ка сѣ, сярко, ожени
 Двацѣ похубава стаякла.“
 Стоянъ майцѣ си думаше:
 „Мамо ле, моя майчице!
 Иди ѣж викай, мамо ле,
 Та да ни доде на гости,

Хартаганъ да ѿ харита.“
 Майка Стояну думаше:
 „Синко Стоѣне, Стоѣне!
 Тя у насъ не ще да доде,
 Отъ куна не е простена,
 Одъ майка неповарната;
 Но иди, синко, ти у тяхъ.“
 Послушалъ ѿ бѣ млатъ Стоянь,
 Тѣ отиде у Калини.
 Калина на дворъ заспаа,
 Ситна въ роса изблю;
 Чудя се, нае млатъ Стоянь,
 Какво ли да ѿ сабудя,
 Мило му да ѿ сабудя.
 Тя се и сама сабудя,
 Тѣ на Стояну думаше:
 „Добра ми доде, браче ле,
 Ха да си влеземъ вовъ къщи,
 Че нема тука млатъ Јо'анъ.“
 Па си се влѣле вовъ къщи;
 Готвила, тѣ вечерале.
 Па си остави млатъ Стоянь
 Ножове на възглаве-то.
 Е! че си иде млатъ Еванъ,
 Тѣ на порти-те потропа.
 А Стоянь скокна, тѣ бега,
 Заборави си ножове
 Ножове на възглавето.
 Ка бѣ ги видялъ млатъ Еванъ,
 Тои Калини думаше:
 „Либе, 'убава Калино!
 Я се 'убаве премени,
 Па 'убаве се натруфи,
 Облечи сукно мораво,
 Возъ мораво-то алено,
 Врозъ алено-то златено,
 Па налей злата бжклица

Съ това ли вино червено,
 Тѣ накалесай, Калино,
 'Сичка-та моя роднина,
 И мой-та рода и твой-та,
 Тѣ да ни додате на госте,
 Че си е дошълъ деверъ ти.“
 Послушала го Калина,
 Тѣ са 'убаве премени,
 Па юзе злата бжклица,
 Тѣ накалеса рода-та,
 Тѣ нѣ се дошле на гости.
 И Еванъ си нѣ думаше:
 „Дружнито вярна, зговорна!
 Няшто щѣ да ви попитамъ,
 Нивамъ си нива зелена,
 Научилъ се е суръ еленъ,
 Нива-та да ми прогазва;
 Дали суръ еленъ утрепа,
 Или нива-та ожъна?“
 Не бѣ се никой досетилъ,
 Досетилъ бѣ се млатъ Стоянь,
 Тѣ па Јо'ану думаше:
 „Побратиме ле Јо'ане,
 Ако ти еленъ дохожда,
 Нищо ти зулумъ не стори,
 (Па сло крогове остави)?
 Боле нива-та ожъни,
 Суръ еленъ недеѣ утрепва,
 Ако суръ еленъ ютрепашъ,
 Научи ще се на други,
 Нива-та да ти прогазва.“
 Тогавѣ стана млатъ Јо'анъ,
 Тѣ си е фанѣлъ Калина.
 Сѣсъ чернъ ѿ катранъ намаза,
 Сѣсъ бялъ ѿ памукъ налепи,
 Тѣ па ѿ младѣ запаши,
 Тѣ нѣ е три дни свѣтила.

Димана плена.

О! ти Димано желна Димано,
 Желна Димано една у майка!
 Богъ да убіетъ твоя-та майка,
 Та що те скорна равно въ педеля,
 Глава те изми, ми те оплети,
 И ми те пуши палена жетва,
 Ижменъ да жніешъ, лѣбъ да доберинъ
 На два-на пѣта, на два-та дружа.
 Богъ да убіетъ клети Гурбети!
 По пѣтъ минаха, ми те пленаха,
 Ми те одясле гурбетско село,
 Ми те чувале до три години,
 Лето на сонце, зима на черенъ,
 Ми те сториха клета Гурбетка.
 Що си стигнале три мъшки деца;
 И въ говорѣтъ клети Гурбети:
 „О! ти Димано, желна Димано!
 Ке те прашаме, право да кажишъ,
 Дали си знаишъ ваше-то село
 Твое-то село, таткова кука?“
 И изговори желна Димана:
 „О вие клети, доши Гурбети!
 Ясъ не познавамъ мое-то село,
 Мое-то село, татко'а кука.“
 Си изжгале клети Гурбети,
 Да що въ далє два стапа въ рѣце
 Два стапа въ рѣце, гургутъ на равно,
 Тая да ходитъ отъ село въ село;
 Право си тѣргатъ во свое село,
 Пра'у си тѣргатъ при своя стрина:
 „Даруй ме стрино, жити Петре-та,
 Жити Петре-та, жити Павле-та!“
 „Айде отъ тука, клета Гурбетко!
 Кай ми 'и знаишъ мой-те синови!“
 Отъ тука пошла кай своя майка,
 Въ застана на нейзѣ на врата:

„Даруй ме, майко, жити Димана,
 Жити Димана, твоя-та керка,
 Що ъ пенаха кieti Гурбети!“
 И изговоре нейзна майка:
 „Айде отъ тука кieta Гурбетко!
 Каде ми знавшъ моя-та керка,
 Моя-та керка жолна Димана,
 Що ъ пенаде кieti Гурбети?“
 Па изговоре жолна Димана:
 „О моя майко, ти стара майко!
 Леги ясь сумъ ти жолна Димана,
 Що ме пенаха кieti Гурбети!
 Ти не гледай ме въ църно-во лице,
 Ме оцърнаха кieti Гурбети.
 Тие ме държахъ до три години,
 Лете на сонце, зиме на черенъ;
 Туку види ми мон-те грѣди,
 Дали ми стоятъ три бѣли бенки?“
 Тогай майка ъ си ъ познала,
 Си ъ познала, си ъ прегърна
 Своя-та керка, жолна Димана,
 И отъ радости две-те плакале,
 Како плахаке, така треснале.

132.

Ханка Щипянка.

Попленилъ Петре, попленилъ,
 Попленилъ Анка Щипянка,
 Ми ъ однесолъ далеку
 Далеку Немечка земя,
 Въ Немечко во манастир-о
 И клалъ ъ име Рисянско,
 Ангъо емъ Ангелино.
 Седела до три години,
 Стигнала три мъшки деца.
 Разбралъ ъ братъ ъ Ибраимъ.
 Допрати ъ бѣла книга:
 „О сестро Анко Щипяно!
 Немой си вѣра менувай,

Куки-те ке си прода'ашъ,
 Тимари ке си заложашъ,
 Вѣра-та ке ти откупашъ.“
 Говоритъ Анка Щипянка:
 „О мили брате Ибраимъ!
 Немой си кукъ продавай,
 Немой си тимаръ заложъ,
 Ясь сумъ си вѣра менала;
 Си имашъ три мъшки деца.
 Рисянска вѣра по'арна.
 Рисянска вѣра мириса,
 Како на (ран') белъ босилъокъ,
 Како на цървенъ трюндафилъ.

Никола и Марія.

Никола майци думаше:
 „Подай ми, мамо, ножове,
 Сясъ дванадесе бодове
 И два ножове ханджаре,
 Да ида у Маріини,
 Да вида, станала ли е,
 Кандило падла ли е?
 Шіе ли на шаренъ гергьовъ?
 Зажви, етржви ржкаве?“
 Послушала го майка му,
 Та му подаде ножове;
 Та отиде у Маріини,
 Та на прозорци послуша.
 Марія майка будеше:
 „Я стани, синко Маріо,
 Та си кандило запади,
 Да шіешъ на шаренъ гергьовъ
 Зажви, етржви ржкаве,
 Че ти свадба-та приходи,
 Дарове не си ушила.“
 Марія майци думаше:
 „Пусти остане дарове!
 Не ща Никола да зема,
 Че си го казватъ бекрія,
 Та вовъ вино-то лудее,
 А вовъ ракия заходи.“
 Майка Марія думаше:
 „Не думай, мога Маріо,
 Заманъ са вино не піе,
 А ти си заманъ болярка.“
 Марія майци думаше:
 „Мамо ле, моя майчице!
 Каква сжлъ сжна гледала,

Че шіехъ на шаренъ гергьовъ,
 Че шіехъ сивя-а сжколъ
 На шя-тя му златъ звѣнецъ,
 На криле-то му, две ирежи.“
 Майка Марія думаше:
 „Я не грижи ся, Маріо,
 Тая е сжна на добро,
 Че щешъ ти да ся оженишъ;
 Гергьов-а ти е трапеза,
 Сивя-а сжколъ Никола,
 Златни-а звѣнецъ сваки-те,
 Две-те са ирежи попове,
 Что-то щатъ да ви венчоятъ.“
 Марія майци думаше:
 „Мамо ле, моя майчице!
 Стара ся, а безумна си,
 Ти ся на сжна не сящашъ,
 Азе ща млада да умра.
 Гергьова ми е носила,
 Сивя-а сжколъ сжмъ азе,
 Златни-а звѣнецъ твоя гласъ,
 Две-тя са ирежи попове,
 Што-то ща да ме опяватъ.“
 Та на си вжнка излезе,
 Очи-те да си омие.
 То си е хвана Никола,
 Та и глава-та отряза.
 Клета и глава скачеше,
 И язика и думаше:
 „Мамо ле, моя майчице!
 Ти ли ми сжна не сящашъ,
 Че ще Марія да умре.“

Тодоръ и майка му.

Маре Тодоре, Тодоре!
 Рано е ранилъ млатъ Тодоръ
 Въ хубава свѣта неделя,
 Та черква мете и пее,
 Съсъ китка зеленъ босилекъ,
 А книже чете и плачо.
 Сягледала го снаха му,
 Та на Тодора думаше:
 „Кажь ми, брате Тодоре,
 Що книга хранишъ въ неделя,
 Черкова метешъ и пеешъ,
 Книга-та четешъ и плачишъ?
 Що ми ся въ книга находи?
 Дели ще да е морія,
 Или на пуста скапія?“
 Тодоръ си стрипи говори:
 „Стринко ле, майка да ми сѣ,
 Да кажа, да тѣ не лѣжа,
 Що книга гледамъ и плачамъ.
 Менѣ ся въ книга находи,
 Азъ ща си младо загина
 Отъ мила майка рождена,
 Отъ първо либе Петкана.
 Азъ ща да стана, да бягамъ,
 Та ща си ида далече,
 За мама не ща да питамъ,
 Нито ща аберъ да прата,
 Дан' ма разбира майка ми.“
 Та на ю Тодаръ побягналъ,
 Та ю презъ Дунавъ преминалъ,
 Та ю во Влашко отишвалъ,
 Та седе деветъ години.
 Тодору господъ помогналъ,
 Та стана чутенъ железникъ,
 Та собра стока голяма,
 Деветъ сюріи рудници,
 Сюрія сиви говѣда,

И деветъ вѣкли овнове.
 Наглави Тодоръ овчере,
 Овчере и говедаре,
 Та на ги подиръ покаралъ
 Кѣмъ неговъ доленъ вилсѣтъ.
 Дошле ся доле подъ село
 Во зелено-то ливаде.
 Тодоръ си стока-та воспри,
 И на дружина нарѣча:
 „Овчере и говедаре!
 Полека стадо карайте,
 Азе ща ида напредь,
 Да ви приготва заере
 На сиво стадо голямо.“
 Та на си Тодоръ отиде,
 Та си потропалъ на врата,
 Изляля бѣше Петкана
 Тодорова-та невяста.
 Тодоръ невести говори:
 „Мома хубаво, невясто!
 Или ли конакъ за мене,
 Че карамъ хазна голяма,
 Не смея на кѣръ да преспа.“
 Познала бѣ го Петкана,
 Тодорова-та невяста,
 На на пѣтника говори:
 „Пѣтинче, младо друминче!
 Азъ имажъ стара свекърва,
 Да ида, да ѣ попитажъ.“ —
 И рекла младе Петкана:
 „Мила ле мамо, майчице!
 На порта тропа младъ пѣтникъ,
 Та на на Тодоръ нарѣча,
 У назе пита за конакъ,
 Та кара азна голѣма,
 Не смея на кѣръ да преспа,
 Та да не бѣде младъ Тодоръ!“

Тѣ па рекла свекърва ѝ:
„Маря ти курво невясто!
Така ще Тодоръ да доде?
Той ъ одъ давна загиналъ,
Ами това ъ младъ пѣтникъ.
Нека си доде у назе,
Да си опонитъ пѣтникъ-а,
Тѣ да погубимъ младъ пѣтникъ,
И да си земамъ иманс.“
Послушала е невяста,
Тѣ е вовели младъ пѣтникъ,
Па готви топла вечера,
Смесиля вино, ракия
И седнаха да вечератъ.
Тодора вино опон,
Тѣ легна сладко, тѣ заспа.
Придебила ся майка му,
Тѣ ся надъ Тодоръ наднела,
Тѣ му узела ножове,
Прободила го майка му,

Светила бѣше Петкана,
Тодорода-та невяста.
Като го кърви заляли,
Уплашила ся Петкана,
Тѣ ся свещи-то хварлила,
Тѣ притърнала Тодора,
Тѣ го въ градина хварлила.
Законала го майка му
Въ пуста-та тяхна градина,
И кога било заран-та
На порта-та ли тропатъ
Овчере и говедаре —
„Оти си Тодоръ не доде,
Стока-та да си настанѣ?“
Тодору коня подцивили,
Като цвилеше, дунаше:
„Тодоръ сѣ снощѣ загина
Отъ мила майка рождена.“
Тогавѣ чула майка му,
Че ъ билъ той миль синъ Тодоръ.

135.

Павелъ и сестра.

Подцивилилъ Павлова конь
Рано, рано деиъ недела.
Кога зачу негова-та
Негова-та стара майка,
А тя Павлу си говори:
„Деле, варе, синко Павле!
Оти цвили добра коня?
Дали ти ъ трава гладенъ?
Или ти ъ вода жаденъ?
Или не ъ зобъ назобенъ?“
Деля Павелъ ѝ говори:
„Деле варе, стара мамо!
Нито си ъ трава гладенъ,
Нито си ъ вода жаденъ,
Нито си ъ зобъ незобенъ;

Али цвили на прояжба,
Че ще Павелъ да си жени.“
Майка Павелъ му предувитъ:
„Деле варе, синко Павле!
Не жени ся тѣзъ година,
Жито-то ъ отъ глѣтина,
Вино-то ъ отъ кѣлина.“
Павелъ майка не послуша,
А узе жѣлта бѣклица,
Тѣ покани ясно слѣнце
Ясно слѣнце млада кука,
Всенъ месецъ старосватѣя,
Ситни дзвезди 'се девери.
Собра ся свадба голяма,
Конъ до конъ, кола до кола,

Тѣ за невеста отишли.
 Кога жъ било презъ море,
 По сухъ пясъкъ шивали;
 Кога ся назадъ врънаха,
 Море-то като дотекло,
 Дорю заноси камине.
 Вжспря ся свадба голѣма,
 Разигра ся ясно слънце
 Съ позлетена патерияца,
 Тѣ си раздели море-то,
 Тѣ минало ясно слънце.
 Потѣнала добра коня
 Добра коня до колена.
 Кога мина всенъ месецъ,
 То потѣна добра коня,
 Добра коня до венгин.
 Кога минаха девере,
 На коне-те до седла-та.

Кога мина дели Павелъ,
 Той потѣна до поѣса.
 Кога мина невеста-та,
 А тя потѣна до магданъ.
 Минала свадба голѣма;
 Ког' отишли въ черкова-та,
 Попове-те онѣмеле,
 Дяконе-те ослѣпеле.
 Едно дяконче продума:
 „Кумове и старосвате,
 И вие млади девере!
 Попитайте невеста-та,
 Сѣща ли ъ презморянка,
 Или сѣща погорянка.“
 И питаха невеста-та,
 Не ъ сѣща презморянка
 Нѣ ъ сѣща презгорянка,
 Дели Павлу мила сестри.

136.

Гинка робинка.

Размирила ся Влашка-та земя,
 Влашка-та земя и Богданска-та,
 Старо губиле, младо робиле,
 Мѣшки дечица подъ кони тѣпчатъ;
 Тѣ поробиле Гинка робинка.
 Съ калджикъ ѣ бѣха по бѣли рѣце
 По бѣли рѣце, по равна снѣга:
 „Хвърли си, Гинка, мѣшко-то дете,
 Не стигна ли ти бой да тя бѣятъ
 По бѣли рѣце, по равна снѣга?“
 Та си распаса коприненъ поѣсъ,
 Тѣ си го върза за две младици;
 Заюляло го, и заляло му;
 „Вани ми, Нине, мѣшко дете!
 Дъждъ ще завали, окъпа ще тя,
 Доя ще кошута, надом ще те.“

Стоянь, Невѣста и Турче потуряче.

„Море Диче протугарче!
Одай видай селяни-те,
Да фарлеетъ тежокъ дефтеръ
Кому двесте, кому триста,
А Стояну три шиници,
Три шиници жълти дукатъ,
Защо иматъ арна жена.“
Съ зачудя кутаръ Стоянь,
Що да чинить, какъ да чинить,
С' ощо дефтеръ да съ платить!
Ималъ деветъ воденици
И десета валя'ница,
'Си-те сакалъ да прода'нтъ
И пакъ дефтеръ не съ плаща.
Го догледа Стояница
Къде жалтъ, къде плачить;
И му рече Стояница:
„А Стояне, а стопане!
Що си толку ужалано
Ужалано, уплакано?“
Тога велить кутаръ Стоянь:
„Стоянице, а не'есто!
Какъ да не сумъ ужалано
Ужалано, уплакано?
Що фарлае тешки дефтеръ
Кому двесте, кому триста,
Съде менъ три шиници;
'Се що иматъ да прода'нтъ
'Си-те деветъ воде'ници,
И десета валя'ница
И пакъ дефтеръ не съ плащатъ.“
Тога велить Стояница:
„А Стояне господине!
Нищо ти да не прода'ншъ,
Съде жене прода'и ме,
Да си платишъ тешки дефтеръ.“
И си стана кутаръ Стоянь,

Иъ прожена, иъ наружи
Со ся негоо машко дете.
Някой ни съ наемаше,
Да иъ кунить Стояница;
Наймело съ едно Турче
Едно Турче потуряче.
Не му даде три шиници,
Тукъ му даде петъ шиници,
Три шиници жълти дукатъ,
Два шняка бѣлъ карагрошъ,
И му врати машко дете.
И иъ зеде Стояница,
Турче дома иъ однесе,
Си легнало да поспиетъ;
И му дойде едно пило
Едно пило на пенджери,
Пило му съ запе'ало:
„Айти Турче, потуряче!
Арно сонъ те уварело,
Тебъ не те угрешило.
Ке' съ чуло и видело
Братъ и сестра да съ зе'ѣтъ!“
Турче ни съ заслушало;
Тога зборвить младо Турче:
„А огиди Стоянице,
Стоянице, бре не'есто!
Тебе ке те разопита
Менъ пра'у да ми кажишъ;
Слушашъ пило къде пентъ?
Големъ аберь ни довесе,
Аль не пило отъ вистинско,
Аль не пило на страмота?
Али знаишъ, аль паметвишъ
Кога бѣше малечка'и,
Аль с' имала пило брате?“
Тога зборвить Стояница:
„Айти Турче потуряче!

Кога бѣше малечка'и,
 Си имаше стара майка
 Стара майка, или татко,
 И си имахъ едно брате.
 Ми помина пленъ по земи,
 Насъ нѣ робя поплени'е,
 Брата Турци го зедо'е
 Къде сѣнце ми за'одвигъ,
 А мене ме однесо'е
 Къде сѣнце ми угревъигъ,
 Татка ми го загуби'е,
 Майка ми нѣ залюби'е.
 Ясъ си растеахъ, си порастихъ,
 Стоякъ юнакъ ме откупилъ,
 И ме зеде за не'еста.
 Богъ 'и убилъ селяни-те!
 Тежокъ деетеръ му зарл'е,
 Три шиници жълти дукатъ.“
 Тога Турче в зборвеше:
 „Стоянице, бре не'есто!
 Да го видишъ твой-го брата
 Дан' отъ негде го позна'вишъ?“
 „Айти Турче потуриче!
 Да го видамъ го позна'амъ,
 Отъ него'о десно рамо.
 Кога бѣше малечко'о,
 Майка ми го нишандиса,
 Десно рамо крестъ ми вкатъ.“
 „Стоянице бре не'есто,
 Види ми го десно рамо!“

Стояница сѣ опули,
 Му го виде десно рамо,
 И сѣ спуци го прегушна:
 „А егиди мило брате
 Мило брате Костадине!“
 И той тога отго'ори:
 „Айти сестро Ангелино!
 Како оба сѣ бараеме,
 Така си сѣ задружиае,
 От' сме биле братъ и сестра.“
 Що си зеде уще дукатъ,
 Си нѣ зеде Стояница,
 Турче вкатъ отъ далеку.
 „Я излези, млатъ Стояне!“
 Стоякъ ми сѣ уплашило
 Уплашило, устрашило:
 „Леле, леле я сирокатъ!
 Ель не'еста нѣ прежалыхъ,
 Ами сега що ке чина,
 Къде пари ке 'и найда,
 Назотъ Турче да 'и врата!“
 Турче-то му велеше:
 „Не плаши сѣ, не страши сѣ,
 Не ти сака жълти дукатъ,
 Уще толку тукъ ти носамъ,
 И не'еста твоя да нѣ,
 Отъ сме биле братъ и сестра.“
 Тога Стоякъ сѣ поврати,
 Го пречека с' избади'е,
 Големъ радосъ си стори'е.

Стоякъ и сестра Шенгюфа.

Фатиме ми го Стоякъ,
 Дренополски-те сеймени
 Въ Дренополски-те лъго'и,
 Въ теменъ го зиданъ зарл'е.
 Нищо ми глоба нейкеле,

За два шиника карагрошъ
 И три шиника алтани.
 Нищо си Стоякъ немаше,
 Гла'а-та да си откупигъ,
 Сѣд' една сестра Шенгюфа..

Прошетала ми Шенгюфа
 Низъ Дренополски чаршии,
 Низъ търномечки лъгои;
 Църни си очи прода'атъ,
 Бъло си лице заложвѣтъ.
 Първо си очи прода'атъ
 За три шияци дуката,
 Бъло си лице прода'атъ
 За два шияци карагрошъ;
 Туку да брата откупить
 Отъ пуста, темна зъдана.
 Никой не ми съ наймело,
 Найме съ жълта Еврейка;
 Тога ъ велить Шенгюфъ:
 „Шенгюфе моме, Шенгюфе!
 Ясъ ке те тебе опитамъ,
 Аль ъ убавъ братъ ти какъ тебе,
 И да го него откупамъ
 Отъ пуста, темна зъдана?“
 Тога ъ велить Шенгюфа:
 „Егиди жълта Еврейке!
 По'убавъ братъ ми отъ мене.“ —
 „Ко' ъ по'убавъ отъ тебе,
 Ай да му речѣшъ брату ти,
 Д' оста'нтъ вѣра на зъдана,
 Кърстена вѣра на зъдана,
 Да вѣрвѣтъ вѣра чифутска,
 Ясъ да го него откупамъ
 Отъ таа темна зъдана.“
 И ми отиде Шенгюфа:
 „Брате-ле, мило брате-ле!
 Сегде си, брате, изшетаѣъ
 Чаршии и по лъгои,
 Църни си очи заложвѣтъ,
 Бъло си лице прода'авъ,
 Тук' да те, брате, откупамъ.
 Никой не ми съ наймело
 Найме съ жълта Еврейка,
 Тая ме, брате, опита —
 Аль ъ 'убавъ братъ-ти какъ тебе, —

Я, брате, пра'у ъ казаѣъ,
 Отъ си по'убавъ отъ мене;
 Тая ми шенъ нарѣча —
 Айде рѣчи му брата ти,
 Д' оста'нтъ вѣра на зъдана,
 Д' оста'нтъ вѣра кърстена,
 Да вѣрвѣтъ вѣра чифутска.“
 Братъ ъ отъ зъдана зборвѣше:
 „Шенгюфо, сестро рогено!
 Коски во зъдана кѣ оста'амъ,
 Вѣра-та не ъ оста'амъ.“
 Го дочу млади зъданджи,
 Отиде дур' при владика,
 Казало му за Стояна:
 „Егиди чесенъ владико!
 Я да ти кажа, прикажа
 За лудо младо Стояна,
 Шо ъ во зъдана фърлено,
 Шо яматъ состра Шенгюфа.
 Сегде си тая шетала,
 Църни си очи заложвѣтъ,
 Бъло си лице прода'атъ,
 Туку да брата откупить
 Отъ пуста, темна зъдана.
 Никой не ми съ наймело,
 Найме съ жълта Еврейка,
 Стояну шо му пушила,
 Д' оста'нтъ вѣра кърстена,
 Да вѣрвѣтъ вѣра чифутска,
 Отъ зъдана да го откупить.
 И ми си дойде Шенгюфа,
 На тая темна зъдана,
 И му кажвѣше брату си.
 Стоянъ ъ рече сестрѣ си —
 Коски во зъдана кѣ оста'амъ,
 Вѣра-та не ъ оста'амъ.“
 Тога ми велить владика:
 „Егиди млади зъданджи!
 Ай донеси го Стояна,
 Ай викни млада бербера,

Ай викни влади терзін.
Стояна го извадіе,
Бъло му лице изміе;
И си викне'е терзін,
Бъло му ру'о крок'е.
И ъ викне'е Шенгюфа:
„Егиди влада Шенгюфа!
Али ъ знаишъ Еврейка,
На коя стърна седеше?“

Того му зборявтъ Шенгюфа:
„Арно я неа пажетва
На коя стърна седеше.“
И ми пуці'е елчин,
Крене'а жжата Еврейка,
Њ донесоѣ при владика.
Еврейка ми ъ кърсті'е,
Стояну му ъ венча'е,
Зъндаи—отъ му го прости'е.

139.

Сиракъ Кольо и Кольовица.

(Отъ Костиръ.)

Айти Кольо, сиракъ Кольо!
Сакалъ Кольо да сѣ женитъ,
Пара нематъ ни цървена,
Аспра нематъ половинца.
Си сѣ уми сиракъ Кольо
Какъ да чинитъ, какъ да прави,
Пусти азно си доварши.
Ка отиде гратъ Солуна
Солунски-те и чаршии
Чиѹти-те, сараѹи-те,
Заборчи сѣ сиракъ Кольо
На шесъ места по плада,
На десето по стотина
По стотина карагроша.
На собота свадба чини,
Неделя-та донесуѣтъ
Донесуѣтъ не'еста-та.
Понеделникъ му стигна'о
Чиѹти-те, сараѹи-те:
„Дай ми, Кольо, наша стока
На шесъ места по плада,
На десето по стотина
По стотина карагроша!“
Си сѣ уми сиракъ Кольо,
Пара нема ни цървена,

Отговори сиракъ Кольо:
„Бре невесто Кольовице!
Прожени сѣ, наружи сѣ
Кай невеста що си дошла,
Кѣ т' извадаиъ гратъ Солуна
Да ти личаиъ, да ти продаиъ,
Да платаиъ на Чиѹти-те.“
Си ъ фати за рѣка-та,
Си ъ носи гратъ Солуна,
Дѣ ми тури три телали,
Дѣ ми лича по Солуна
По Солуна, и чаршии.
Мили боже, сполай тебѣ!
Кай излезе баздригянче:
„Айти Кольо, сиракъ Кольо!
Далъ продаванъ невеста-та?“
„Ѣ продаваиъ цена сакамъ
На шесъ мѣста по плада,
На десето по стотина
По стотина карагроша.“
Кай извади кемеръ кесе,
Да му броятъ дробно азно,
Не стигна'е четирдесетъ,
Четирдесетъ карагроша.
Мили боже сполай тебѣ!

Дека стигна киръ Манолъ :
 „Айти Кольо, сиракъ Кольо!
 Не продавашъ невеста-та
 Невеста-та вересѣа?“
 Кай извади кемеръ кесе,
 Да му броитъ дробно азно
 На шестъ места по хиляда,
 На десета по стотина
 По стотина карагроша.
 Си е фати за рѣка-та
 Си е носи подъ Солуна,
 Солунски-те и чаири
 Чаири-те, чадири-те.
 Ка покани и попови
 И попови и владѣи
 Да сѣ венчатъ со невеста.
 Дека стигна диво пиѣ,
 Му кондиса вѣрѣ чадар-отъ,
 Песня пеитъ гласовита
 Гласовита, жальовита:
 „Дек' сѣ чуло и видѣло
 Братъ и сестра да сѣ земитъ!“
 Ка' ъ чуло киръ Манолче:
 „Бре невесто Кольовице!

Дали имашъ некой брате?“
 Я си има едно брате,
 Шо го викатъ киръ Манолче.
 Десна нога белекъ носитъ
 Белекъ носитъ до шестъ пѣрсти;
 Отъ малечки сѣ одѣленъ
 И отъ майка, и отъ татко.“
 Отговори киръ Манолче:
 „Бре невесто Кольовице,
 Претегни ми десна чизма!“
 Ка претегна десна чизма,
 На истина белекъ носитъ
 Белекъ носитъ до шестъ пѣрсти.
 С' изпозна'е братъ и сестра,
 Сѣ грабна'е с' целива'е.
 Отговори киръ Манолче:
 „Айти Кольо, сиракъ Кольо!
 На ти, Кольо, невеста-та,
 Алазъ тебѣ мое азно.“
 И му даде уще триста
 Уще триста карагроша: —
 „На! Елено, моя сестро,
 Да си ядишъ, моя сестро,
 Дури жива да ми бидишъ.“

Стоянъ и три орла.

Сама сѣ пушка отпѣла
 На Стоянова бачѣ,
 Та ударила два мина,
 Два мина, две мили брате,
 Стояна и па Јована.
 Јованъ на место душа далъ,
 Стоянъ ъ боленъ останалъ,
 Та лежи всичко-то лето,
 Та си не видѣлъ младъ Стоянъ

Ка сѣ бачѣя градила,
 Ка сѣ сирене сирило.
 Време ъ дошло, Стоѣне,
 Бачѣя да сѣ растури,
 Овце да слазатъ на доле
 На доле кѣмъ зиновище.
 Велко сѣ пита Стояна:
 „Тѣѣне, премладъ кехая!
 Ами теб', наре Стоѣне,

Да ли те на конъ качиме,
 Та дома да та караме,
 Илѣ да тя тука оставимъ,
 Та да ни чувашъ бачія
 Бачія за до година?“
 Стоянъ си Велку говори:
 „Велко прекладъ одаджія
 Одаджія, караколучи!
 Не сжѣхъ тя главниъ, Велко ле,
 Болни, болници да карашъ
 Да карашъ, Велко, да гледашъ;
 Нѣ тѣ сжѣхъ главниъ, Велко ле,
 Стока ми, Велко, да гледашъ,
 Конѣ-те, Велко, овце-те.
 Азе ща тука да седа,
 Тебѣ ща да си зарѣчанъ,
 Тешка одая да свалишъ,
 Да слезешъ доле во поле,
 Ти запри тешка одая;
 На конѣ звонци да свалишъ,
 На конѣ, Велко, на овце;
 Че като че звжигатъ,
 То усилно ми доходи.“
 Послушалъ Велко Стояна,
 Та свалѣ тешка одая,
 Слезохъ доле во поле,
 Той запра тешка одая,
 Свали на конѣ звжиги-те,
 На овни звжиги освоя.
 Кога ся назадъ обѣрна,
 Надъ Стояна ся висѣха
 Три орли, три мили братѣ.
 А Стоянъ нѣхъ ся молилъ:
 „Три орли, братѣ да ми сте,
 Повдигнете ся понагоре,
 До де ми душа излезе,
 На тогава паднете,
 Бѣло ся месо наѣште,
 Черни ся кърви напѣйте;
 Десна ми рѣка не ѣште.

На, ево уста земете,
 Заранъ ѣ свѣта неделя,
 Рада ще рано да рани,
 Рада двора да помете,
 Рѣка-та да ми земете,
 Пърстена да ми познае.“
 Тѣ паднаха три орли,
 Та па ся молятъ Стояну:
 „Не сме ти дошле, Стоѣне,
 Крѣв-та да ти пѣемъ,
 Меса-та да ти ѣдемъ;
 Аля сме дошле, Стоѣне,
 Попуда да те понудимъ,
 Че лежишъ боленъ, неводенъ,
 Неводенъ всичко-то лето.
 Марѣ знаешъ ли, Стоѣне,
 Кога идеше одъ доле
 Од доле отъ зимовище,
 Па силенъ пожаръ гореше,
 Нѣ во пожаръ пицехме,
 Мѣнники во вити гнезда;
 А ти огън-я погази,
 Са ни изъ огънъ извади,
 Та па ни дома занесе,
 Та па ни гледа майка ти;
 Съ прѣсно ни мляко капеше.
 И съ метана ни мажеше,
 Съ черни черешни ни ранеше.
 Гледа ни, та ни отгледа,
 Растухме, и порастухме,
 Станяхме силни юнаци.“
 Тогавъ подумалъ Стоянъ:
 „Три орли, братѣ да ми сте,
 Нали сте дошле три орли
 Повуда да ме понудите;
 Дошало ми ся, три орли,
 Едренска бистра ракия,
 Отъ Тронъ тронски стафиди,
 Отъ Балео-града бялъ сѣмѣтъ.“
 Тѣа фрѣкнале три орли,

Та па три стрѣни разнело,		Та понудиле младъ Стоянъ,
И 'се во уста донеле,		Та сѣ ми Стоянъ оздравилъ

141.

Марія и Ралицъ харенъ юнакъ.

Хей Марію, гиздаво девайко!
 Що е ляпо поле харбанашко
 Харбанашко поле и юнашко!
 Ниде дрѣво, ни дребно камане,
 Токо единъ зелени-а яворъ,
 Подъ явора до три реда мошци,
 На среда-та гиздава Марика,
 Свилъ преде, свилъ гайтанъ плете,
 Та го мита отъ рѣка на рѣка,
 На юнаци лепа песенъ пее:
 „Хей юнаци, млади неженени
 Неженени млади за женене!
 Кой префърли зелени-а яворъ,
 Да пречете листе яворови,
 Той да земе гиздава Марика.“
 'Се фърлиха, никой не префърли,
 И четуха, никой не пречете.
 Е че иде Ралицъ харенъ юнакъ,
 Веднашъ фърли, явора префърли,
 Веднашъ рече, листе му пречете,
 Той си юзе гиздава Марика.
 Майчица си Марика плетеше,
 Хемъ ъ плете, хемъ Марикъ учи:
 „Е та тебе дъщерко Марико!
 Кога идешъ Ралику на двори,
 Ти не слязай отъ доброго коня,
 Нѣ са кланяй коню до грива-та,
 Дур' не прости Ралицъ харенъ юнакъ
 Дур' не прости три сяджира робе
 Три сяджира робе и робини
 И два-тула изъ темна тезивца.“
 Послушала Марика майка си,
 Кога била Ралику на двори,

Тя не слази одъ доброго коня.
Е че иде Ралинъ харенъ юнакъ,
На Марика тихомъ одговаря:
„Отъ конъ слезни, гиздава Марико,
Отъ конъ слезни, хайде въ къщи влезни!“
Марика му нищо не говори,
Иж са кланя коню до грива-та.
Е че види Ралиновъ бащица
Въ рѣка носи тасче позлатено,
Пѣлно равно сѣсъ жѣлти жѣлтици,
На Марика тихомъ одговаря:
„Отъ конъ слезни, гиздава Марико,
Отъ конъ слезни, хайде въ къщи влезни!
Честита ти къща хилеларка,
И честитъ ти тахче позлатено,
Пѣлно равно сѣсъ жѣлти жѣлтици.“
А тя си му нищо не говори,
Иж са кланя коню до грива-та.
Е че иде Ралинъ харенъ юнакъ,
На Марика тихомъ одговаря:
„Отъ конъ слези, гиздаво Марико,
Отъ конъ слези, хайде въ къщи влезни!
Че видишъ ли мой-та остра сабля?“
Одговаря гиздава Марика:
„Е' ти сабля, е' ти руса глава;
Асѣ не слази одъ доброго коня,
дурѣ не простишъ три синджира робе
Три синджира робе и робини,
И два тула изъ темна темница.“
Одговаря Ралинъ харенъ юнакъ,
Прости да са три синджира робе
И два тула изъ темна темница.“
Тя тогава отъ конъ отседнала,
Отъ конъ слезе и вовъ къщи влезе.

(Хороводна одъ Панагюрище.)

Седумъ кралевѣ шетають зема

по краина.

Седнале ни до седумъ кралевѣ
 Седнале ни на ладна мѣана,
 Ядѣтъ, пѣтъ пушаѣере чинѣтъ,
 Да шетають зема по краина.
 И ниъ велитъ Секула Детенце:
 „Ти съ моля, вуйко, да ме зе'нишъ,
 Да шетаме зема по краина,
 Да шетаме зема Караблашка,
 Да шетаме зема Арбанешка,
 Да шетаме зема Ингилеска,
 Да шетаме зема Арапияска,
 Да шетаме зема Туратииска.“
 Тога велитъ Марко Кралевике:
 „Ясъ те зема, синко, да шетаме,
 Ама тамо, синко, ни ѣ дошо;
 Тамо немать ни вода студена,
 Тамо немать ни сенка висока,
 Да седниме да съ оладиме.
 Тамо имать бунаръ баталіа,
 Нѣтре имать зма тройногла'а,
 Що да влезитъ 'се си го изсдвѣтъ,
 Никому му вода та не да'атъ.“
 Тога велитъ Секула Детенце:
 „Земайте ме, вуйко, а да идаятъ!“
 Го зедо'е Секула Детенце,
 Отидоу зема да шетають
 Да шетають зема по краина.
 Ми пойдо'е во гора зелена,
 Ми найдо'е бунаръ баталіа,
 И ниъ ниъ съ студна вода спило.
 Тога велитъ лудечекъ Секула:
 „Айви вио до седумъ кралевѣ!
 Сопашите свилени пояси,
 Вързете ме преку поло'ина,
 Пущете ме въ бунаръ баталіа,
 Да нацърпа една студна вода.“

Сопаса'е свилена пояси,
Го бърза'е преку поло'нна,
Му дадо'е зелена кашраша,
Го пушц'а въ бунаръ баталіа,
Ми нацарни една студна вода,
И му даде парво на вуйка му.
Седумъ пати въ бунаръ го пушц'е,
Съ напи'е до седумъ кралє'н.
После влезе самъ да съ напиетъ
Зміа бѣше мошне разосиана,
Седумъ пати дете не го узна;
Колку само да си съ напиетъ,
Тога ми съ зміа разбудила,
Ми го фати лудечекъ Секула
Ми го лапка дури до колена,
А уш' едношъ дури до пояса.
Тога викна Секула Детенце:
„Леле вуйко, леле мили вуйко!
Подайте ми моя остра сабя,
Да пресечамъ зміа тройногла'а!“
Му дадо'е негва остра сабя.
Мавна дете зміа да пресечитъ,
Не пресече зміа тройногла'а,
Тукъ пресече свилени пояси;
Ми пропадна въ бунаръ баталіа.
Тога велитъ лудечекъ Секула:
„Айви віе до седумъ кралє'н!
Одайте си, мене не чекайте;
Останте моя бърза коня,
Како мене зміа ке ме ядитъ,
Така него орли да то ядѣтъ.“
Си тѣргна'е до седумъ кралє'н,
Остли'е ногой бърза коня.
Коня ържитъ во гора съ слупатъ,
Гласъ му о'ятъ три деветъ планини;
Тамо лжатъ до три вяти ора;
Ора бѣ'а сѣде Самовилски,
Напредъ бѣше Гюргя Самовила,
До неа Ерина Самовила;
Тіе му сѣ вѣрни посестрижи.

Гласъ ли слѣшатъ Гюрга Самовила, —
 „Негде ѡржитъ коня Секуло'а;“
 И пуши Ерина Самовила,
 Та съ свила, како бѣло платно,
 Ми отиде во гора зелена,
 Ми ѣ найде коня Секуло'а;
 Ми викна Ерина Самовила:
 „Пуши, пуши змѣа тройногла'а,
 Пуши ми го лудечекъ Секула,
 Той ми ѣ мое мило брате;
 Да не дойдитъ Гюрга Самовила,
 Да ти сторитъ чудо и големо!“
 Тога викатъ змѣа тройногла'а:
 „Бегай, бегай Еринѡ Самовилѡ!
 Сега сумъ съ мѣсо изнаяла,
 Тѣа го барафъ и то'а го найдофъ.“
 Си съ свила како бѣло платно,
 И ми поиде назодъ кѣ що бѣше,
 И ѣ велитъ Гюргѣ Самовилѣ:
 „Айти тебе моя мила сестро!
 Страфъ ми нежатъ змѣа тройногла'а.
 Не го пушатъ наше мило брате.“
 Ми съ свила Гюрга Самовила
 Ми съ свила како бѣло платно,
 Та ми поиде во гора зелена,
 И седна на бунаръ баталѣа: —
 „Пуши, пуши змѣа тройногла'а,
 Пуши ми го мое мило брате!
 Ак' ти влезе надворъ ко т' иста'а,
 Ак' ѣ бунаръ триста сажни глобокъ.“
 Змѣа велитъ „не мо'ишъ да влезишъ.“
 Ми съ свила како бѣло платно,
 Та ѣ влезе въ бунаръ баталѣа,
 Ми го фати лудечекъ Секула
 Ми го фати за тонки рашена,
 Ми го тѣргна надворъ со сѣ змѣа.
 Тога велитъ Гюрга Самовила:
 „Айти тебе змѣа тройногла'а,
 Какъ съ ядѣтъ мое мило брате!
 Му ѣ сестра Гюрга Самовила,

Му ъ сестра Ерина Сатовила!“
Ми изва'н сабя дилпенца,
Ѣ всече змѣ тройногла'а;
Го ведо'е лудечекъ Секула,
Го качѣ'е на бързого коня.
И ми явна лудечекъ Секула,
И му удри жълта боздогана: —
„Да те вида моя бърза коня,
Да стигнише наша-та дружина.“
Въ саатъ и полъ дружина си стигна.
Кога држѣ коня Секуло'а,
Сѣ обзърѣ Марко'а-та коня;
И ми велѣтъ Марко Кралевике:
„Одай, одай моя бърза коня,
Що тук' одишъ, назоде сѣ обзрѣвишъ?“
И му велѣтъ Марко'а бърза коня:
„Айти тебѣ Марко, мой стопане!
Коня држитъ отъ наша дружина,
Не пристѣгна лудечекъ Секула.“
И му велѣтъ Марко Кралевике:
„Айти тебѣ моя бърза коня!
Секула ъ въ бунаръ баталѣа;
Дан' ти удра жълта боздогана!“
Одеѣ, одеѣ малу до полѣати,
Пакъ ми зборѣ Маркоа бърза коня:
„Айти тебе Марко, мой стопане!
Обзърѣ сѣ задъ себе, задъ коня,
Отѣ идѣтъ лудечекъ Секула.“
Тога велѣтъ Марко Кралевике:
„Ке ти удра жълта боздогана,
Ке ти удра мегю църѣи очѣ.“
Накъ му велѣтъ него'а бърза коня:
„Кѣде сакашъ тука да ме удришъ,
Обзърѣ сѣ назоде да го видишъ.“
Сѣ обзърѣ Марко Кралевике,
Си го виде лудечекъ Секула;
Коня я'атъ, како да ми летатъ.
И пакъ велѣтъ Марко Кралевике:
„Ейви мѣ до седунъ кралѣ'а!
Я видѣте чудо и голеѣо,

Нѣ пристигна лудечекъ Секула;
 Какъ ке биднѣ, како куртулнса!“
 И стигнае'е, и сѣ възбацї'е,
 С' възбацї'е, и сѣ опита'е;
 И имъ каза увери големи,
 Що напра'и негоа-та сестра,
 Негва сестра Гюрѣя Самовила.

143.

Сѣдутъ юнаци и Арапини.

Шедба шете Марко Прилепчанецъ,
 Шедба шете низъ Косово поле,
 Тамо праве седумде'стъ манастир'
 Безъ везировъ и безъ царевъ изалъ.
 Отъ тамъ ойде на широко Скопје,
 Тамо фати манастиръ да праве
 Манастиръ праве свети Димитрия.
 Кога Марко направи манастиръ,
 Ми сѣ пречу во града Стамбола
 Во Стамбола до Султанъ Мурата;
 Султанъ Муратъ си кладе теляли.
 Тѣлялъ личе низъ града Стамбола:
 „Далъ чуєте Турци и райте!
 Що настаналъ делибаша Марко,
 Що ми сѣтъ тѣа чудби отъ него!
 Кой ъ юнакъ надъ юнака роденъ,
 Да го фатнѣ делибаша Марко,
 Живъ до мене него да донесе;
 Ке му дадамъ до три лепи земле,
 Ке му дадамъ гора Каменица,
 Ке му дадамъ въ Босна Сараево,
 Ке му дадамъ 'се-та Босня кървава,
 Сѣде Марка жива да донесе,
 Ако саке, още земя давамъ!“
 Сѣ наине еденъ царъ Арапинъ,
 Испадна предъ цара сѣ поклови:
 „Честити царѣ отъ сега до века!

Я сѹхъ вredenъ Марка живѣ да фатамъ.
Богъ да бiетъ зенья-те що даващъ,
Що не рагытъ ни дѣпъ, ни па вино.
Таксай, царе, друго що ке таксашъ!“
Отговоре той царь султанъ Мурать:
„Ке ти да'амъ града Сталакина,
Що поведятъ Сталакин Тодоре;
Ке ти да'амъ града Радошара,
Що поведятъ та стара Влахина;
Ке ти да'амъ и града Прилепа,
Що поведятъ Крадевице Марко;
Ке ти да'амъ и Маркоѡ шаренъ конь,
Ке ти да'амъ боздоганъ и сабя,
Ке ти да'амъ илада Марконца
Марконца со 'се машко дете.“
Па сѣ свали царя-отъ Арапинъ,
Па сѣ свали во Стамболъ чаршиа,
Право тегли па безистенджин;
Тамо кронтъ рубо калугерско.
Отъ тамъ отиде на кѹенджин,
Тамъ направи кърсти позлатени,
На глава-та капа калугерска,
Па рѣце-то наръквици златни;
Си сѣ стори църна калугера;
Па отиде во града Прилепа,
Па Маркови-те тешки порти;
Викна, чука царя-о Арапинъ,
Па испадна Маркова-та майка,
Нея пита кѣдъ ѿ сина ѿ Марко,
Му требало попой, калугери,
Но 'апри взметъ да му чинать.“
Тогѣй рече Маркова-та Майка:
„Не ѿ тука мой-о синъ Марко;
Марко прави тамо лѣпъ манастиръ,
Лѣпъ манастиръ свѣти Димитріа.“
Кето ни научи чаря Арапинъ,
Стогна конь-о со златни зенгѣи,
Та отиде на Скопје широко;
Право тегле на лѣпъ манастиръ,
Па застапа на църквинска врата,

Провикна съ царна Арапина:
 „А испадни Марко Кралевике!“
 Кога Марко с' обзърна и виде:
 „Отъ бога да наидишъ що ми барашъ,
 що ми барашъ тука царнъ Арапинъ!“
 Тогай рече царна Арапина:
 „Оведи съ делибаша Марко,
 Оведи съ немоу грѣши душа!
 Я не сумъ ти царна Арапина,
 Току сумъ ти царна калугера,
 Дур' отъ чиста гора свѣта гора,
 Отъ лешъ манастиръ отъ Хиляндара;
 Оведи съ немоу грѣши душа;
 Първо полъ, нлъ калугеръ що иде
 Требува стопан—отъ да испадне,
 Да му лее по една молитва.“
 Тогай рече делибаша Марко:
 „Ти съ моляжъ, оче, да ме простишъ,
 Да ме простишъ я незнамъ кон сѣ!“
 Тог' изваде царна Арапина,
 Ми изваде книга отъ пазуха,
 И ък клада на Маркова глава;
 Па ми фати молитва да лее.
 Со десна-та ръка книгѣ държе,
 Со лева-та ръка синджиръ държе;
 Синджиръ кладе на Марка на гърло,
 Върза Марка за кошово седло,
 Изваде го отъ лешъ манастиръ.
 Пищи Марко како люта змѣя;
 Па го дочу Айдутъ Дебелъ Новакъ,
 Извикна на Повочница млада:
 „Оди скоро конь—о да изседлишъ,
 Да истрчаиъ до широко Скопѣ,
 До манастиръ свѣти Димитріа.“
 Кога дойде Айдутъ Дебелъ Новакъ,
 Кога гледе Марка ми го нематъ.
 Стегна конь—о низъ Скопѣ широко,
 И ми бърка царна Арапина,
 Да откине Марка Кралевике.
 Кога стигна царна Арапина,

Дека влече делибаша Марка,
 Дека влече по студни калдарии.
 Провикна съ Айдутъ Дебелъ Новокъ:
 „Каѣпе единъ царна Арапино!
 Не ти стигна ястие що ядише,
 Па си дошолъ юнаци да ѣдашиъ,
 Мене викать Айдутъ Дебелъ Новакъ,
 Отъ висока Качанина града;
 Дали знашиъ, царна Арапино,
 Ако тѣргнамъ тешка боздугана,
 Ак' те удражъ негю две-те очи,
 Две-те очи отъ глава ке скокнатъ,
 Ка ъ бѣлъ денъ, ноке ке съ сторить.“
 Па завърти царна Арапина,
 Па завърти дервишко дървежде,
 „Айде, рече, Айдутъ Дебелъ Новакъ,
 Арамъ да ъ кралство, що краювашъ,
 Как' мен' Арапинъ ак' не отепашиъ!“
 Махна Новакъ тешка боздогана,
 Царнъ Арапинъ боздоганъ пречека
 Го пречека на малки-отъ пѣрстъ.
 Тогай ѣхри царна Арапина,
 Фѣхри алка, ѣати Дебелъ Новакъ;
 Та ги стори два добра юнака.
 Па ѣатиха два-та добра краля,
 Да си пицатъ, како лютн змиѣ.
 Лежи дочу Новаково дете,
 Новаково Груица войвода.
 Кога дойде у Скопие широко,
 Пуши конь-о низъ Скопие широко,
 Тука тако Арапинъ да стигнитъ,
 И го стигна на Скопски-те порти.
 Провикна съ Груица войвода:
 „Каѣпе единъ царна Арапино!
 Не ъ, каѣпе, делибаша Марко,
 Не ъ мой-о татко Дебелъ Новакъ,
 Мен' ме викать Груица войвода,
 Мѣтнѣ водѣ порой како носе,
 Така тебе ке повесамъ бедо,
 Чекай боздоганъ отъ мене на теб'.“

И Арапинъ подаде дервѣдже;
 Пакъ Арапинъ на нишанъ застава,
 „Айде, Груьо, тебе да те видамъ;
 Да те видамъ що юнаство нѣмашъ.“
 Нишанъ кладе Арапско колено.
 Кога ѣхри Груица войвода
 Кога ѣхри тешко бездугана,
 Го дочека цѣрна Арапина
 Го дочека ш' Арапско колено;
 Фѣхри алка и нѣ фати Груя,
 Та ги сторя три добри юнака.
 Пищатъ они, кѣло лютѣ змѣн.
 Дели дочу помало-то дете,
 Помало-то Айдутъ Новаково,
 Помало-то дели Татомирче;
 Пуци коня нѣзъ Скопѣ широко,
 Тува тамо Арапинъ да стигне,
 Ми го стигна дур' надворъ отъ Скопѣ,
 Вонка до седумъ са'ате места.
 Па си викна дели Татомирче:
 „Никаковъ еденъ ти цѣрнъ Арапинъ,
 Що си дошолъ кралеви да ѣщашъ!“
 Па подаде дѣрвиншко дервѣдже:
 „Айде, веле, дели Татомирче!
 И я те знамъ и свет-отъ те знаатъ,
 Що юнаство твое сѣрце нѣматъ,
 Ког' седеше на Делир-капиа, *)
 Н' остабаше нѣло да помине,
 А камо ли човекъ да помине;
 А ти тога мошне страхъ имаше,
 Страхъ имаше отъ голи дѣрвини;
 Да те видамъ Дели Татомирче!“
 Па замахна тешка топузина,
 Го пречека цѣрна Арапина
 Го пречека на лева-та рѣка;
 И него нѣ въ алка го заключи,
 Та ги сторя четир' добри краля.
 Пищатъ они како лютѣ змѣн.
 Арапинъ ги вѣче по друмови.

*) Делир-капиа, мѣсто во Македоніи близу до Вардаръ; — Железна-врата.

Деди дочу Янкула Войвода,
 Войвода отъ града Шидина;
 Па си явна коня пеливана,
 Та ни дойде на Скопје широко.
 Виде празенъ манастиръ да стое,
 Побратима Марка ни го нехатъ.
 Му текна отъ Арапинъ го фати.
 Кога явна коня подлетога,
 Та испадна отъ Скопје широко;
 Тука тамо Арапинъ да стигнатъ,
 Го стигна на широко Косово.
 Провикна съ Янкула Войвода:
 „Стои тамо царна Арапино!
 Яска сумъ ти Янкула Войвода,
 Матна вода река како носе,
 Така тебе ясъ ке те повосамъ!“
 А ка дочу царна Арапина,
 Па заварти Дервишко дорведже
 Айд' и тебе Янкула Войвода,
 Дате видамъ що юнаство имашъ,
 Арамъ да из Краљство що краљувашъ,
 Какъ мен' Арапинъ, ак' не отепахъ.“
 Ког' Янкула махна боздогана,
 Го пречека на лева-та рака,
 Фърли ала и Янкула фати,
 Та ги стори петъ добри юнака.
 Пищатъ они како лютти змиѣ;
 Нихъ Арапинъ влече по друмови.
 Кога ни дочу Милошъ Органинъ
 Милошъ Органинъ отъ Органа града,
 Онъ не оди на широко Скопје,
 Преку поле и планини тегле,
 Да преваре царна Арапина,
 Милошъ него питатъ, него сакатъ.
 Отъ далеку махна боздугана, —
 „Държи, каѳе, царна Арапино!
 Що си дошолъ во наша-та земя!
 Царъ царува у Стамбола града,
 А ние у наша-та ни земя;
 Мене ме викатъ Органинъ Милошъ!“

Проважна съ църна Арапина:
„Хайде Милошъ що юнаство иланъ,
Харамъ да етъ мен' ак' не отенанъ!“
Милошъ нахна тешка топузина,
А Арапинъ подаде дерведже,
Нема дек' да владѣ боздугана;
Тог' Арапинъ на тешко съ найде.
Боздуганъ падна н' Арапски градъ;
Фарди халка и Милоша фати,
И ги стори шестъ добри юнаци.
Пищатъ они како лютн зми.
Небо-то и земя-та съ тресатъ,
До край земя гласове съ слушатъ.
Како що гърне свѣти Иліа,
Така отъ крало́ве гласове гърнатъ.
Пищатъ они како лютн зми.
Лели дочу Секула Детенце,
Секула и отъ Будима града,
Секула Соколово-то дете.
Онъ воюва токмо деветъ годиниъ,
На Султанъ Муратова войска.
Кога бѣше седналъ да вечера,
Отъ вратци гласъ достигнаха;
И провикна на негова любя:
„Първа люблю, млада Секулице!
Немой стов, немой, люблю, слушай,
Скор' оседлай моя бърза коня,
Да излезамъ низъ поле широко,
Деветъ годиниъ земя сумъ оставилъ,
Слушамъ врева по широко поле,
Църнъ Арапинъ по поле ми шетатъ.
Даль отъ цар-отъ той изанъ иматъ,
За да газитъ моя-та ми земя;
Оседлай коня отъ конюшница.“
Кога става Секулица млада,
Оседла ну коня шаренога;
А Секула опана си сабя,
И си зеде тешка боздугана,
Съ прекарсти сироти исходъ сѣнце.
Кога стѣпна на злата зенгіа,

Съ прѣдари коню на рамена.
 Секулица влада му подаде
 Му подаде една малка чаша.
 Кога чаша до очи поклопи,
 Извика съ на негова любя:
 „Църва любя, остана со здравя!“
 Право тегле на Скопје широко
 На манастиръ свѣти Димитрия;
 Гледа тамо самъ манастиръ стое,
 Гледа чичка му Марка го немать;
 Му текна от' Арапинъ го фати,
 И на' сите свѣци съ поклони
 Найповике на свѣти Димитрия:
 Па си вяхна коня крилатога,
 Ка' го пуци низъ Скопје широко,
 Отъ копита оганъ извадува,
 Преку глава искри дуря летатъ.
 Кога испадна отъ Скопје вонка,
 Тогай ми веде пеговъ шаренъ конъ
 Со вискомъ на стопанъ приказува:
 „Мой стопане, Секула Детенце!
 Ака сакашъ Арапинъ да стигнишъ,
 На мене ти ако да съ държешъ,
 Я сумъ вреденъ Арапинъ да стигнамъ.“
 Реч' и летна подъ вишно-то небо;
 Тува тамо Арапинъ да стигнитъ,
 Па го стигна во гора зелена,
 Па съ свали отъ негова коня,
 Та падна на земля господова,
 На си свали отъ глава-та капа,
 Метани чине на небо, на земля,
 И на сите свѣци редъ по редомъ,
 Найповике на свѣти Димитрия.
 „Ела, боже, ти мене поможи,
 Мили боже, и свѣти Димитрия,
 Църнъ Арапинъ въ рѣка да си кладанъ!“
 Кога свърши Секула молитва,
 Си съ фари на конъ на рамена,
 Па го стигна църна Арапина
 Си го стигна во зелена гора.

Провикна съ Секула Детенце :

„Държъ съ никаковъ църни Арапинъ,
Не етъ, каѣпе, Делибаша Марко,
Не етъ, каѣпе, Айдутъ Дебелъ Новакъ;

Мен' ме викатъ Секула Детенце,
На презиме Соколово дете,
Деветъ годияъ на цара работахъ;
Държъ съ единъ църна Арапино,
Да те видамъ що юнаство имашъ!“

И Арапинъ подаде дерведже,
И провикна църна Арапина:

„Ай да видамъ, Секула Детенце!
Я си фатихъ шесть добри юнака
Единъ алкъ ущ' за тебе имамъ;
Богъ ке даиъ и тебе ке фатамъ,
Как' малъ деверъ невеста що водитъ,
Така и ти шесть краля ке водишъ.“

Провикна съ Секула Детенце:

„Ай да видамъ църна Арапино,
Да те видамъ що юнаство имашъ;
Немой гледай оти я сумъ дете!
Слушай, църна бедо, да ти кажамъ,
Да испаднишъ на юначки мегданъ,
Да видамъ чя майка синъ родиля,
Чіа сестра брата си държала;
Да видиме чя майка ке плачитъ!
Ти остави шесть краля вързани,
Остави ги на вѣт-отъ да стоятъ,
Тѣ испадни на юначки мегданъ!“

И Арапинъ нема що да чини
Па испадна на юначки мегданъ;
Па испадна Секула Детенце.

Сака дете съ боздоганъ да махне,
Сак' Арапинъ съ боздоганъ да махне.

Провикна съ Секула Детенце:

„Мног' Арански боздогане сумъ алъ,
Нека ядамъ уще еденъ твои!“

Па застава Секула на мишанъ.

Църнъ Арапинъ фати да ни мерн,
Не меритъ онъ на горе, ни долу,

Току мере на коньско-то чело.
 Ког' Арапинъ ѡжри богдогана,
 Секуловъ конь во вчас-о си легна,
 Онъ си легна на зелена трева,
 Па боздоганъ помина надъ глава
 Надъ глава отъ Секула Детенце.
 Па си стана Секула Детенце,
 Онъ не меритъ на коньско-то чело,
 Право мерн на коньски-те грѣди.
 Ког' Секула ѡжри боздогана,
 Арапски конь легна на колена,
 И боздоганъ удри Арапина
 Го удира мегю две-те очи;
 С' истаркала отъ конь-о на земя;
 Пади' Арапинъ, Секула нападнѣ,
 Па изваде сабя отъ ножница,
 Та пресече Арапска-та глава,
 Па ѣ кладе во коньски-отъ зобникъ,
 И закачи на коньско-то седло,
 Па извикна Секула Детенце,
 Па извикна на шесть добри краля.
 „Мой вуйковци, и мои чичовци
 Ясъ погубихъ царна Арапина!“
 А що бѣше Секула Детенце,
 Лезъ потърѣва сабя отъ ножница,
 И пресече шесть Арапски аяки,
 Та испуши шесть добри юнаци.
 Проговора Секула Детенце:
 „Мой вуйковци, и мои чичовци!
 Вие одейте на широко Скопје,
 На манастиръ свѣти Дмитрия,
 Тамо мене вие да чекате;
 Ясъ ќе ходамъ во града Стамбола
 Во Стамбола до Султанъ Мурата,
 Да го питамъ да ли даде изанъ,
 Да шетаятъ по наша-та земя
 Да шетаятъ царни-не Арапи;
 Ако Султанъ така даде изанъ,
 Ќе отключамъ сабя отъ ножница,
 И негова глава ќе отрежамъ;

Віе мене чекайте на Скопје.“
И отиде Секула Детенце
Онъ отиде во Станбола града
Во Станбола до Султанъ Мурата;
Съ поклони на Султанъ Мурата,
Му целва ръка и колено,
Му говори Секула Детенце:
„Честитъ, цару, отъ сега до века!
Що ъ тая мѣка отъ Арапи,
Що шетаеъ по наша-та земя!
Да ми клаватъ крадеви во снѣдиръ!“
Отговоре цар-отъ Султанъ Муратъ:
„Мои синко, Секула Детенце!
Донеси ми еди' Арапска глава,
Ке ти да'амъ петна'есть товара,
Дробно хазно 'со жѣлти флорини.“
Кога дочу Секула Детенце,
Отъ дивни долу онъ съ свали,
Отъ коньски зобникъ глава искара,
Иъ изтаркала предъ Султанъ Мурата,
Тригодишна треска ми го стресе,
И веле на Секула Детенце:
„Слушай мене, Соколово дете!
Арапи-те во твоя ръка сетъ,
Мъртви сакамъ ти да ми ги носишъ;
Немой живи, да ги богъ обіе!“
Па му даде петна'есть товара,
Дробно хазно 'се чисти флорини.
Право тегне Секула Детенце
Право тегне на широко Скопје,
На манастиръ свѣти Димитріа,
Нему десетъ товари приложи,
Петъ товари за ладна ме'ана.
Па си вайде шесть добри юнаци.
„Поможі богъ, шесть добри юнака!“
„Дагъ богъ добро, Секула Детенце!“ —
„Айте мои вуйковци, чичовци,
Да седниме на ладна ме'ана!“
Ка седнаха седумъ добри краля,
Ка седнаха на ладна ме'ана,

Идѣть, шіать три недели време,
Па испиле петъ товара хазно.
Па пий рече Секула Детенце:
„Даль чуєте віе шесть юнака,
Даль чуєте, отъ тува на татки
Кѣд' видите цѣрна Арапина,
Некуйте него не задевайте,
П' одно шие аберь ми пущейте,
Исѣ знамъ како Арапинъ сѣ дерятъ,
Какъ сѣ деритъ Арапска-та кожа.“
Това чудо ми стори Секула
Да сѣ славе, да сѣ прикажува.
Останала песма да сѣ пентъ,
Да слушаатъ 'сите наши брака;
Отъ насъ песма, а отъ бога здравіе;
Аминъ боже за многу годяни!

144.

Марко кралевико, Детелинъ войвода, Иво и хубава Гроздана.

Попитале 'уба'а Гроздана,
Попитале три добри юнаци:
Първи пита Марко Кралевике,
Твое брака не ми ъ даваеъ,
Защо ми ъ Марко пияница;
От' по него Детелинъ войвода,
Тамо брака не ми ъ даваеъ,
Защ' на сабя ми ъ кеседжіа;
А трети-отъ Иво добаръ юнакъ,
Тамо брака ми ъ посвѣрши'е,
Защо ми ъ умно и разумно.
Мало Иво посвѣршено стоа,
И си кани житени свато'и,
Како кани така му дойдо'е,
Си 'и кладе на чесна тѣрпеза,
Ядѣтъ, пїетъ големъ зинкъ чинѣтъ.
Иво влѣзе во земни керали;
Ми говорятъ Иво добаръ юнакъ:
„А егиди сестро Ангелюно!

Отключи си твои шаренъ ковчегъ,
Извади ми мое бѣло рубо.“
И си стана сестра Ангелина,
Си отключи свои шаренъ ковчегъ,
Му изва'и бурунджи кошуля,
Надъ кошуля цървена долама,
А на гла'а кыпакъ самурліа,
Съ промена лепо съ наружи.
Киниса'е п' 'уба'а не'еста.
Богъ го уби Марко Краевике,
Богъ го уби Детелинъ Войвода!
Що ми ошле во гора зелени,
Да чекаетъ Иво добаръ юнакъ,
Кога в' идѣтъ п' уба'а не'еста,
Нег' да губѣтъ, не'еста да грабѣтъ.
Отидо'е п' 'уба'а не'еста;
Тамо лепо ми 'и пречека'е,
'Си-те идѣтъ, и веселба чинѣтъ.
Ама Иво умиленъ ми седить.
Го догледеѣ до деветъ шуре'и;
И говорѣтъ до деветъ шуре'и:
„Ейви вие вѣрни побратими!
Си-те идѣтъ и веселба чинѣтъ,
Защо Иво умиленъ ми седить?“
И нѣмъ кажѣтъ вѣрни побратими:
„А егиди до деветъ шуре'и!
Защо Иво умиленъ ми седить?
Богъ го убилъ Марка Краевика.
Богъ го убилъ Детелинъ Войвода!
Защо нѣмъ ѣ сестра не дадохте,
Ето нматъ три'есетъ момчюна,
'Си-те ми сѣ юнакъ надъ юнака,
И ми ошле во гора зелена,
Ког' ке вярвѣтъ Иво со не'еста,
Ке му грабѣтъ Иво'а не'еста,
А младъ Иво ке ми го загубѣтъ?“
И говорѣтъ до деветъ шуре'и:
„Стойте вие вѣрни побратими,
Д' опитаме наша мила сестра!“ —
„Мила сестро 'уба'а Гроздана!

Богъ го убилъ Марка Кралевике,
 Богъ го убилъ Детелинъ Войвода!
 Защо ниъ те, сестро, не дадохме,
 Ето иматъ тріесетъ момчина,
 Ся-те ни сѣ юнакъ надъ юнака,
 И ни опше во гора зелена;
 Ког' ќе вжрвнѣ Иво со не'еста,
 Ќе му грабѣтъ 'уба'а не'еста,
 Ама Ива младо ќе загубѣтъ!“
 Тогѧ вори сестра Ангелина:
 „А егиди мои доветъ браќа!
 Алъ това ве, браќа, брига нашло?
 Ясъ ќе слеча рубо не'естинско,
 Дайте менѣ рубо юнако'о,
 Ќе сѣ чина млади мушуџѧ,
 Та ќе оѧа напредъ предъ свато'и;
 А млади Иво по мене да идетъ.“
 Ъ дадо'е рубо юнако'о,
 Сѣ промена, лепо сѣ наружи,
 Си киписа напредъ предъ свато'и,
 А млади Иво по неѧ со сватой.
 Ми приближа во гора зелена;
 Тука најде Марка Кралевике,
 Тука најде Детелинъ войвода,
 Ќѧде седѣтъ тріесетъ момчина.
 Ќѧ видо'е, отъ далеку викатъ:
 „А егиди млади мушуџѧ!
 Али идетъ Иво со не'еста?“
 Иѧъ говори млади мушуџѧ:
 „А егиди незнаени дельи!
 Каменъ тебе, каменъ него бѧло,
 И него ни браќа изнаи'е,
 И неѧу ни не'ста не дадо'е;
 Ми ѧъ даѧе дури преку море
 Преку море дури Арветино;
 Тук' дайте ни вода да с' напѧа,
 Оту после ѧѧт-отъ да си тѧрга!“
 Си с' олади со студена вода,
 И си тѧргна да си о'итъ ѧѧт-отъ.
 ѧѧтъ си тѧргна по зелена гора,

Ми съ найде на Иво'я порти;
Едношъ клюквитъ, а два пѣти виквитъ: —
„Я отвори сестро Ангелино!
Отвори си ваши вѣти порти,
Оти идеть Иво со не'еста!“
Си отвори сестра Ангелина
И пречека млади мушуджіа,
Го пречека и въ образъ го баца,
И го баца, и ашикъ съ стори
Ашикъ съ стори на мушуджіа.
Повторъ ми дойде Иво со сватой;
Го пречека сестра Ангелина: —
„Добре дойде, мое мило брате
Мило брате, Иво добаръ юнакъ!
А що добро отаде ни дойде!
Не пуцѣме такво млади добро!
Ала ти съ, брате, мило-моля
Да не да'ишъ за млади мушуджіа!“
Тогѣ воритъ Иво добаръ юнакъ:
„А егиди' сестро Ангелино!
Аль за мене добро, аль за тебе!
Тя не е млади мушуджіа
Туку му е 'уба'а не'еста!“
Тогѣ ми съ сестра устранила,
Тѣ си влезе во земни керали,
Ничкумъ легна, дробни сѣмдзи ровитъ,
Дури ми го кералъ завадила.
Въ говоритъ Иво добаръ юнакъ:
„Мѣлчи, мѣлчи, сестра Ангелино!
Како пайдофъ любовь спроти жене,
Так' не пайдамъ помче спроти тебе.“

Марко Секула и кралъ Латинина.

Седитъ Марко на диванъ високи,
Му паднала книга на рамена,
Книга пентъ, подъ жустакъ съ сментъ.
Го догледа млада Марко'ица: —

„Ай ти Марко, мое господяне!
Що те тебе нужда дотерало,
Книга пеншъ, подъ мустака съ сменшъ?“
И говоритъ Марко Кралевике:
„Ай ти тебе млада Марко'нице!
Допушило краля Латинина,
Краль-отъ ниятъ една мила керка,
Ясъ си ния една мила сина,
Мие да сѣ оба сусватине,
А два влади да сѣ суземеетъ.
Ай ти тебъ млада Марко'нице!
Ай влезе си во шарена ода,
Да отключишъ шарена ковчега,
Да извадишъ рубо копринено,
Да променишъ Секула дете-то,
И да зготвишъ до два бързи коня.“
И си става млада Марко'ница,
И си стана ода диванъ високи,
И си влезе во шарена ода,
Си одключи шарена ковчега,
Си изваде рубо копринено,
Си изваде цървена калпага,
На калпага до три перя златни,
Го промена Секула Детенце,
И изваде до две бързи коня.
И явие'е два добри юнака;
Дете грейтъ како летио сѣнце;
И 'оде'е тие що 'оде'е.
'И догледа краль-отъ отъ дивани;
Краль ъз викна своя мила керка,
Си ъз викна на диванъ високи,
И ъз учить своя мила керка:
„Ай ти тебъ керко Ангелино!
Ай блезе си въ шарена ода,
Да отключишъ шарена ковчега,
Изва'и си рубо девойкино,
Промени сѣ, лепо наружи сѣ,
Да излезишъ на вить-не порти,
И ке до'итъ Марко Кралевике,
Да сѣ спустишъ Маркоѣ коня да фатишъ,

Десна ръка нему да целивашъ,
 И пакъ страшна назадъ да съ вратишъ;
 А на дете поклонъ поклони съ.“
 Како ука краля-отъ ъ научи,
 Така ука керка му ъ вати;
 И си поиде во шарена одаа,
 Си отключи шарена ковчега,
 Си изваде рубо девойкино,
 Съ промена, лепо съ наружи,
 Та излезе на врти-не порти.
 На-часъ дойде Марко Кралевике;
 Та съ спуци копъ-отъ му го вати,
 Десна ръка на Марка целява,
 И пакъ назадъ страшна ми съ врати;
 А на дете поклонъ съ поклони.
 'И пречека краля Латинина,
 И 'и кладе на диванъ високи,
 И имъ турн вино и ракия;
 'И гоща'а дена за неделя.
 И говорятъ Марко Кралевике:
 „Айти тебе краля Латинина!
 Доста ядохме, доста пиѣме,
 Доста пиѣме за радосъ голема,
 Ай зготви ни керка Ангелина.“
 И говорятъ краля Латинина:
 „Айти лебъ Марко Кралевике!
 Какъ ке ти дамъ керка Ангелина,
 Дур' не сторить дете юнащина?
 Исъ си има църна Арапина,
 Що го държалъ во църна зъидана,
 Що го ранамъ за седумъ години,
 Ке го изв'амъ църна Арапина,
 Да съ борить Секула со него,
 Да съ борить съ тонка поло'ина.“
 Съ зачуди Марко Кралевике,
 И поиде при своя бърза коня,
 Го опитвить своя стара коня;
 Стара коня тога му говорятъ:
 „Айти тебе Марко Кралевике!
 Да си земить Секула детенце,

Да си зелятъ фрушки-те пожина,
 Да 'н кла'ятъ во русо-то перче,
 Да пресечитъ н' Арап-отъ чинтяни.^а
 Изва'н'е пърна Арапина,
 И си слезе Секула Детенце,
 И си слезе во разни дворе'я,
 И съ удри съ църна Арапина,
 Да съ биетъ съ тонка подо'нна.
 Що съ б'ѣ три дни и три ноке,
 Ни Арапинъ, ни Секула падвитъ.
 Отъ Арапинъ църни кърви течѣтъ;
 А Секула бѣла пѣни пуцатъ;
 Наодзади дете ке загинитъ.
 Припвиц'ѣ моля и невести,
 И тога ми коня прихржало,
 Конь ми хржна, Сскулу му текла,
 И изваде фрушки-те пожина,
 Му пресече църни-не чинтяни;
 И си падна църна Арапина,
 Го прѣвти Секула Детенце,
 Го прѣвти преку поло'нна,
 Го закачи въ земя до пояса,
 И истъргна тая остра сабя,
 Му пресече тая църна гла'а,
 И ѣж качи на диванъ високи,
 И си седна на чесна търпеза.
 Краля ѣжъ тури вино и ракия,
 Краля ѣжъ тури три дни и три ноке.
 Какъ говорятъ Марко Кралевике:
 „Доста нѣ вартъ, краля Латинина,
 Ай зготви ми 'уба'а не'еста!“
 И говорятъ краля Латинина:
 „Айтъ тебе Марко Кралевике!
 Дур' не сторитъ друга юнащина,
 Не ти да'амъ керка Ангелина;
 Ке нагорамъ една сина фурна,
 Ке ѣж гора три дни и три ноце,
 После дете во фурна ке фарля,
 Оту ке му да'амъ Ангелина.“
 Марко стана одъ диванъ високи,

И опитвять своя стара коня.
И говорятъ нему стара коня:
„Ичъ за това да не беришъ гайде;
Да ме явятъ Секула Детенце,
И со мене малу да понгратъ,
По край фурни я ке съ застоа,
Силна фурни я ке ъ угасна;
Я сумъ яспиялъ три студни кладенци.“
Како ука що ми го научи,
Така ука Секула фатило.
Кога фурни ми ъ нагори'е,
Тога явна татко'а си коня,
По край фурни коя си понгра.
Коня фурни ми ъ угаснала;
Слез' отъ коня во фурни си влезе,
И отъ фурни дете си излезе,
И съ качи на диванъ високи.
Пакъ краљ туря вино и ракиа,
Вино пиятъ три дия и три ноке.
И говорятъ Марко Кралевике:
„Айти тебе краля Латинина,
Ай зготви ми 'уба'а невеста!“
И говорятъ краля Латинина:
„Дур' не сторить дете треки уисръ,
Да препливатъ преску църно море;
Тамо иматъ злата яболшница,
Да ми скипять три златни яболка;
Така да'амъ керка Ангелина.“
Стана тога Марко Кралевике,
Си отиде при своя-та коня,
И му каживтъ каде кѣ о'ить дете.
И му велить негва стара коня:
„Да ме явнятъ Секула Детенце,
Ясъ ке одамъ со дете до тамо.“
И го явна Секула Детенце,
И му стегва до деветъ козани,
И съ фурни п' она църно море.
И 'оде'е тие що 'оде'е;
И излезе морска-ва ланѣа,
И на коня пѣт-отъ му престрети.

Тога коня дете ми го учить:
 „Ай земн си сабя потайница,
 Да пресечнишъ коса на Ламіа.“
 Си изва'н сабя потайница,
 Ъ пресече на Ламіа коси;
 И излегве тіе на краище.
 Въ пѣтекъ найдое до три вити ора;
 Ора бѣ'а 'си-те сапожиски.
 Тога коня ука го учеше:
 „Айти тебѣ Секула Детенце:
 Дав' сѣ пушишъ во три вити ора,
 Еля нещо да ниъ прого'оришъ!“
 И 'оделе тіе що 'оделе;
 И ниъ зборѣтъ до три вити 'ора:
 „Ела, ела незнаенъ деліа,
 Ела да сѣ 'оро надиграме!
 Ела каменъ да сѣ надѣаряме!
 Ела пръстенъ да сѣ надменвише!“
 А Секула не ниъ одго'орвитъ.
 Пойдо'е до злата яболшница.
 Дете сакать три яболка да скиянтъ,
 Коня сакать да ми ъ откорпитъ.
 Ъ навали на десно-то рамо,
 И отъ коренъ дете ъ откорна,
 И ъ зеде во десна-та рака;
 И пакъ спалина'а въ она цѣрно море
 И 'оде'е тіе, що 'оде'е.
 Нигде краљ-отъ веке не 'н гле'атъ;
 А Марко нпзъ диванъ сѣ разшетвитъ.
 Краљ-отъ турн да ядѣтъ, да піѣтъ
 Да піѣтъ за Секуло'а душа.
 Уще реч-та не ъ дореко'е,
 Начасъ стигна Секула Детенце;
 Ни ни викатъ, ни клюкатъ на порти,
 Тукъ сѣ ѣрли надъ бѣла бедена,
 И си влезе во ранин дворо'н;
 Ъ закачи злата яболшница,
 Ъ закачи во ранин дворо'н,
 И сѣ качи на диванъ високи.
 Краљ ниъ турн вино и ракіа,

И нѣ даде ќерка Ангелина,
И нѣ то'ари азно неброено
И краљ лепо ни 'н поспратио.

146.

Шанна робина и Марко.

Отбегнала Шанна робина
Отбегнала отъ града Стамбола,
Попленила зелена пастуѣа,
Отбегнала во гора зелена,
Ми удрила зелена чадора.
Личба личитъ цара отъ Стамбола,
Личба личитъ три днѣ и три ноќе —
„Кой ѣ юнакъ одъ юнака роденъ,
Да ѣ на'итъ Шанна робина,
Вамо жива да ни ѣ донеситъ,
Јасъ му да'амъ два бѣли градо'н,
Јасъ му да'амъ града Каменѣа,
Скопѣ града до тѣокъ Вардара.“
Никой ни св тога не наймело,
Наймело свъ жѣто-во Еврейче:
„Айти тебе цара отъ Стамбола:
Дай ми менѣ седумдес'тъ юнаци,
Јасъ ќе пойдѣмъ во гора зелена,
Ќе загубѣмъ Шанна робина,
Ели жива ќе ти ѣ донесѣмъ.“
И ни зеде седумдес'тъ юнаци,
Ми отиде во гора зелена.
Какъ приближа край зелени чадоръ,
Силно одѣтъ жѣто-во Еврейче.
Одъ далеку Шанна му вѣкатъ:
„Застойте свъ седумдес'тъ юнаци,
Да си зберѣмъ моя цѣрна коса!“
Въ сторі'е редъ и седна'е,
Разседна'е по руда ледина.
Дур' си собра своя цѣрна коса,
И запрегна поли и ража'н,
И ни явна кобила ластойца,

И ни зеде саби калакѣа,
 Съ развѣрши по руда ледина.
 Едношъ навна со рѣка десница,
 Ъ загуби жѣлта Евреиня;
 Како удри на десно, на лево,
 Ми загуби седумдесѣтъ юнаци,
 Иѣ напраѣи седумдесетъ гробой,
 Тая 'си-те ми 'н закопала;
 Евреиня незакопанъ остана,
 Ъ оста'н и' една крѣморъ плоча,
 Да го кинѣтъ орѣи и арѣмѣни.
 Ми допущатъ цара одъ Стамбола
 Ми допущатъ млада татарина,
 Ми го пушатъ во града Прилепа.
 Пра'у одитъ на Марко'н порти,
 Едношъ клюквитъ, а два пѣти виквитъ:
 „И излеси, Марко Крадевинке!
 От' сумъ пушенъ одъ града Стамбола,
 Ке ти да'амъ книга аманета;
 Тебе кажѣтъ мошне добаръ юнакъ,
 Ке те пушитъ цара одъ Стамбола,
 Джейнкъ да чинишъ съ една женска поѣа,
 Име иматъ Шанна робина.
 Тая била мошне малечкава,
 Кога ми ѣ веа поплениле,
 Лагажъ, фѣра тѣа не знаела.
 Личба личитъ во Стамбола града,
 Кой к юнакъ одъ юнака роденъ,
 Да ѣ фатитъ Шанна робина,
 Вѣло жива да ми ѣ донеситъ.
 И съ найме жѣлто-но Еврейче,
 Ми пособи седумдесѣтъ юнаци,
 Ми отидо да ми ѣ загубитъ;
 А Шанна коса си чешѣше,
 Молба стори да ми съ застоѣтъ,
 Дури да си коса пособиетъ;
 Редъ ѣ чинѣтъ дури коса собѣра.
 Тако иматъ еденъ станой каменъ,
 А во каменъ кобила ластойца;
 Що ми летатъ тука не ми вѣрвитъ.

Кога стана Шанна робина,
Запрегнала поля и рака'и,
Опасала сабя калакліа,
Съ развърши по руда ледина,
Загубила жжита Евренна
И други—те седумдес'тъ юнака.“
Тог' говорятъ Марко Кралевике:
„Айти тебе млада татарина!
Айде одай во града Стамбола,
Нейъюиъ другаръ да идеть со мене,
Самъ я идамъ во гора зелена.“
И ми поиде во гора зелена,
Пра'у 'одитъ при зелени чадоръ;
А Шанна подъ чадоръ ми седитъ,
Одъ далеку Шайна му викаше:
„Добре дойде, незнаена дельо,
Аль сѣ Турчинъ, али сѣ кауринъ?“
Ми говорятъ Марко Кралевике:
„Не сумъ Турчинъ, Шанна робина,
Туку я сумъ, Шанна, хрисянинъ.“ —
„Отъ коя фара я родинна сѣ?“ —
„Айти тебе Шанна робина!
Яска сумъ си Марко одъ Прилепа.“
Пакъ му велитъ Шанна робина:
„Айти тебе Марко одъ Прилепа!
Я соблечи твоя десна рѣка,
Да ти видамъ що нишани нмашъ?“ —
„Айти тебе Шанна робина!
Що ти требитъ да барашъ нишани?“
Пакъ му велитъ Шанна робина:
„Не лютн съ, Марко Кралевике!
Али, Марко, нмашъ ти на пакстъ,
Оти бѣше мѣ до две сестри,
Поголема бѣше Ангелина,
Стреденъ бѣше Марко пала'ина,
А по него Шанна паймала.
Ког' съ стори во Прилепъ бугунлакъ,
Ког' дойдо'а Турци Яничари,
Тога мене Турци поплени'о,
М' одвесо'е во града Стамбола,

Защо я бѣжъ одъ голема фара,
Ме сторі'е цару измекърка.“
Тогѣ велить Марко Кралевикъ:
„Айти тебе Шанно робино!
Я разголи твой-те бѣли гради,
Да ти видамъ, що нишанъ ми имашъ?“
Си сопаса свилена пояса,
И отвори свои бѣли гради.
Кога виде Марко Кралевикъ,
Тогѣ виде и Марко завѣрва.
Тог' съ пуши и си ъ прегърна;
Не ъ гърнитъ, како за асмѣа,
Тук' ъ гърнитъ какъ за мила сестра.
Отъ що ми съ силно прегърна'а,
До колена въ земѣ пропадна'а;
Марко плачи и Шанна плачи,
Не може'а да съ отделеетъ.
С' раздел'е, и чадара расипеѣ,
Да не идѣтъ Турци газепчин.
Той си лѣзна свои бързи коня,
А Шанна кобила ластойца;
Не ми одить во града Стамбола,
Тук' ми о'нтъ по стреле Прилепа,
И ми вкаты на млада Маркойца:
„Отвори ми ваши вѣти порти,
Земай муже отъ наша-та майка,
От' съ роди наша мила сестра.“
И часъ поиде млада Марко'ница,
Да ми зематъ муже одъ свекърва.
Какъ ѣ каже, майка ничкуиъ падна:
„Що ке бидатъ овой големъ уперъ!
Ево иматъ три'есетъ години,
Како ми ъ Шанна плені'е,
Ъѣ плені'е Турци Яничари,
Ядатъ, пѣшатъ дробни сѣдзи ронамъ,
А я тебѣ не сумъ ти казала;
Тук' до кѣде имаме роднина,
Да кани те гости прѣатели,
Защо Шанна си док्रेसи вѣра.“

Марко си грабимъ невеста.

Ми помина Марко Кралевико
 Ми помина низъ Кисура града,
 По край порти Папа-Николо'н,
 И сѣ врати у попа Никола.
 Кога виде девойка во дворой,
 Дворѣ метигъ, ѣсно сѣнце грейтъ;
 Стори тока, и назотъ сѣ врати,
 И си поиде на него'а майка:
 „Айти майко, айти стара майко!
 Да сѣ зготвишъ стройница не о'ншъ,
 Ке те пуцажъ во Кисура града,
 Да ни о'ншъ у попа Никола,
 Да посвѣршишъ 'уба'а девойка.“ —
 „Кѣде можа и стара да ода!“
 Ъ сѣ дрзна на него'а майка:
 „Али гледашъ жалта боздогана,
 Ти искѣршванъ твои стари коски!“ —
 „Айти снѣко, айти мѣни снѣко,
 Ког' по'езашъ немѣжъ що да чинамъ.“
 И ни стана Марко Кралевике,
 Ми напѣли три то'ари азно,
 Си то'ари три млади сейсани;
 Койна седѣтъ, и очи целувать:
 „Айти моя шарца бѣрза коня!
 Ке ти качамъ моя стара майка,
 Да ѣк вардишъ да не ѣк убіешъ
 По пѣтица, по бѣли друмица!“
 И взвѣ'а три млади сейсани,
 И си качи него'а стара майка.
 Та си бѣркна три млади сейсани,
 Пра'у тѣргатъ во Кисура града,
 Во Кисура у попа Никола;
 Едношъ вѣлюквѣтъ, а два пѣти вѣквѣтъ.
 Ког' излезе 'уба'а девойка,
 Во дворо'н сѣнце разгреало.
 Марко'а Майка одъ ощо сѣ зарадва,

Не чекаше фортони да сотрешитъ,
Тук' исече со фрушки ножина,
Расто'ари три сейсани азно.
А одъ згора викатъ поп' Никола:
„Айтѣ тебе Марко'а манко,
Що те тебе пужба дотерала?“
И та поиде на диванъ високи,
И му велитъ на попа Никола:
„Ме допуцмъ Марко Кралевике,
Да му да'ншъ 'уба'а девойка.“ —
„Айтѣ тебе Марко'а Майко!
Исъ отъ майка девойка не деа,
Тукъ девойка ми ѣ посвѣршена,
Три юнаци отъ три кадалаци,
Три стројо'и ми ѣ строювана,
Три пѣрстени ми ѣ пѣрстенвата.
Въ неделя идѣтъ три рала свато'и,
А со нини три китени зетой,
Во дворо'и унеръ ке чинееъ;
Кой поголемъ унеръ ке ми сторитъ,
Той ке зени моя мила керка.
Тукъ да станитъ Марко Кралевике,
Да ми станитъ утро во неделя,
Да облечитъ гуна кабапина,
Да подседлатъ коня со мутаѣа,
Да съ сторитъ голема теѣтѣа
И да дойдитъ во рамни дворо'и.“
Та си азна коня шаренего,
И си зеде три млади сейсани,
Ког' си летна по пѣтой, по друмой,
Аль ѣ стара, аль ѣ пашинѣ деа,
Кѣде креватъ кѣгли и пра'о'и.
Синъ ѣ чекатъ на диванъ високи,
Слезе бѣрго порти ѣ отвори,
Не ѣ чекатъ одъ коня да слезитъ,
Туку ми ѣ Марко опитвеше:
„Айтѣ тебе моя стара майко!
Аль посвѣрши 'уба'а девойка!“ —
„Постой Марко одъ коня да слеза.“
И ѣ слезе отъ коня бѣргезо.

Не чекаетъ сейсани да фатѣтъ,
 Не чекаетъ коня да го фатѣтъ.
 И му велитъ Марко'а-та майка:
 „Айти тебе Марко Кралевикс!
 Девойка ми била посвѣршена,
 Три юнаци одъ три кадалаци,
 Три строю'и била строювана,
 Три пръстенни била пръстенвата.
 Во неделя на утро ке дойдѣтъ,
 Три зето'и съ три рала сватой.
 Зборъ ми даде той попа Никола,
 Ти да стацишъ во неделя рано,
 Да съ сторишъ голема тептия,
 Да облечишъ гуна кабанина,
 Да потседлашъ коня со путава;
 Кой ке сторитъ поголемъ уперъ,
 Той ке зе'итъ 'уба'а девойка.“
 Марк' одъ радость земя не го държитъ;
 И ми стана рано во неделя,
 Си облече гуна кабанина,
 Си подседла коня со мутава,
 Ми съ стори голема тептия,
 Си напѣлаа поли и джено'и
 Си напѣлаа со жѣлти флорини,
 Та си поидо у попа Никола.
 Кога гле'атъ чудо и голехо!
 Во дворо'и три рала свато'и,
 До свато'я три китени зетой.
 Марко кљукатъ на вити-те ворти:
 „Отворите, китени свато'и!
 Отворите, ябанджа да влезитъ,
 Малу сеиръ тон да погледатъ!“
 Отвори'е китени свато'и. —
 „На нашъ висетъ си имаме адетъ,
 Невеста-та рѣка да целува,
 Да целува на чо'екъ ябанджа,
 Ябанджиа даръ да ми ъ дарвитъ.“
 Изва'и'е 'уба'а девойка.
 Сегна Марко во бѣли пазу'и,
 Расфари дукади на сватой;

Мома фати за десна-тя ръка,
 Си въ фърли на коня задъ себе,
 Въ превърза съ риза абдесліа: —
 „Айти шарца, моя бърза коня,
 Али сега, шарца, аль никогатъ!“
 Ми съ фърли шарца прекъ бедени.
 Отвори'е китени свато'и,
 Отвори'е тіе вити порти,
 Търче'е, търче'е, що търче'е 'си-те,
 И пакъ 'си-те назоде съ врати'е.
 Во свато'и съ найде копиле,
 Далдисало по него да търчатъ,
 Далдисало и го приблизало.
 Стара майка на диванъ го чекатъ,
 Стара майка му отвори порти;
 И въ даде майкѣ си не'еста,
 Пакъ излезе надворъ до надвора.
 Съ поврати на курво-но копиле,
 Да с' обидитъ кон въ поюнакъ. —
 „Нейдамъ, Марко, съ тебе да сѣ біачъ,
 Туку идамъ побратимъ да бидамъ;
 Защ' сѣ найде юнакъ одъ юнака,
 Да пограбишъ 'уба'а не'еста.“

148.

Марко и Димна гора.

Наймалъ ми сѣ левенъ Марко,
 Да ми върдитъ Димна гора
 Димна гора и зелена.
 На вечеръ въ обидвеше,
 А на утро въ опитвеше:
 „Айти тебе зелена горо,
 Що си, горо, подгорна?
 Аль те оганъ изгорна?
 Аль те слана посланила?“ —
 „Левенъ Марко, а стопане!
 Не ме оганъ изгорна,
 Ни ме слана посланила,

Туку жалба ми паднала;
 Помина'е три синаджирн
 Три синаджирн младоробѣ,
 Подъ подзе не изгазі'е,
 Со сѣлди не попарі'е.
 Първи синаджиръ що помина,
 'Се юнаци посвѣршени;
 Втори синаджиръ що помина,
 'Се девойки парстенувати;
 А треки-отъ що помина,
 'Се вло'ници съ луди деца.“
 Тога велитъ левенъ Марко:
 „А къде си отидо'е?“
 Динна гора одго'ори:
 „Бърго трага ке ятъ на'ишъ,
 Сега рано помина'е.“
 Съ палюти левенъ Марко,
 И си зеде бърза коня,
 Що пособра дробна войска
 Дробна войска 'се Арапи;
 Си приѣтася три синаджира,
 Си посече зулукъари,
 Си испуши младоробѣ,
 Отъ синаджирн 'и пета'и,
 'И дару'я съ дробно азино,
 'И испуши на вилеетъ.

149.

Г о г о.

Отъ Панагюрище.

Трѣгнало момче Черпанче, Гого *)
 Черпанче Черпанменче,
 На джѣтъ нѣтъ вовъ Цариградъ,
 Миняло гора зелена,
 Настало поле широко,
 Срятъ поле дръво високо,
 Подъ дръво сенки дебела,

Край сенки вода студена.
 Отседна момче отъ конче,
 Та си седна на бялъ камикъ,
 На брѣкна въ мешинѣ дисаги,
 Извади тасче златено,
 Напи са вода студена.
 На брѣкна въ кунѣ джепове,

*) Гого сѣ повторилъ на конец-отъ одъ сегои стихъ.

Извади гребенъ ѱидишентъ,
 Та си косица решеше,
 Па на косица думаше:
 „Милата моя косица,
 До ли ще да са развява?“
 Току бѣ това думало,
 Среща му идатъ сеймци,
 До де платъ Гого да фаватъ,
 Деветъ планини минаха,
 Десета Гого фанаха.
 До де му рѣце връзаха,
 Деветъ конопѣ скинаха,
 Съ десета рѣце връзаха;
 До де му глава юзеха,
 Деветъ кѣлѣче строшиха,
 Съ десета глава осекле,
 Та ѣ са въ Черпанъ занеле,

На чаршия-та поболе.
 Друми помина бабичка,
 Па на главица думаше:
 „Милата баба косица!
 И него майки гледала.“
 А сеймци ѱ думаша:
 „Аферимъ, бабо, аферимъ,
 Арва си сына имала,
 До де платъ Гого да фанежъ,
 Деветъ планини минахме,
 Десета Гого фанахме;
 До де му рѣце връзахме,
 Деветъ конопѣ скинахме,
 Десета Гого връзахме;
 До де му глава юзахме,
 Деветъ кѣлѣче строшихме,
 Съ десета глава юзахме.“

150.

Яна и Гюро торговче.

отъ Прилепъ.

Продавала сѣ 'уба'а Яна
 Само за Яна деветъ хиляди,
 За рамна става десетъ хиляди,
 За бѣло лице единадесетъ,
 За бѣло гърло до дванадесетъ,
 За цѣрни очи до тринадесетъ,
 За тѣпки веги четирнадесетъ,
 За руса коса до петнадесетъ.
 Кой ѣ зацени, не ѣ доцени,
 Дурн ии дойде Гюро торговче,
 Той ѣ зацени, той я докупи,
 Си ѣ отнесе во свои дворѣ
 И ѣ парѣча на своя майка:
 „Арво да гле'ашъ 'уба'а Яна,
 Утро да давашъ люта ракіа,
 Люта ракіа благи яболка;
 Да не ѣ пуцашъ со невести-те

Со невести-то на студна вода;
Да не ѝ пуцашъ со девойки-те
Со девойки-те въ гора на цвекѣ.“
Ся ѝ оста'и 'уба'а Яна,
И си отиде на търго'нице.
Него'а майка не си ѝ пуцать
'Уба'а Яна на студна вода,
Со девойки-те въ гора на цвекѣ.
Богъ да убиетъ клети-не Власи,
Клети-не Власи, 'се Арбанаси,
Що ми дойдо'а за да ми купатъ
За да ми купатъ бѣла пченица;
Не ми купи'а бѣла пченица,
Туку плені'а 'уба'а Яна.
Кога си дойде Гюро търговче
Гюро търговче отъ търго'нице:
„Камо ти, велить на своя майка,
Камо-ти, майко, 'уба'а Яна?“ —
„Дегидя снѣко, Гюро търговче!
Що ми дойдо'е клети-не Власи,
Да си купеетъ бѣла пченица;
Не ми купи'е бѣла пченица
Туку плені'а 'уба'а Яна.“
Назатъ сѣ врати Гюро търговче,
И ми отиде во Влашка земя,
И сѣ погоди на день Велигденъ,
И ми 'и найде ко' ми играеть;
И ми сѣ внуши Гюро търго'ецъ,
Д' уба'а Яна за да ми игратъ.
И му велеше 'уба'а Яна:
„Кротно ми играй, ой Бугарину!
Ке ми изкаршишъ деветъ пѣрстени,
Деветъ пѣрстени на десна ръка.“
И той говоритъ 'уба'а Янѣ:
„Играй ми, играй, 'уба'а Яно!
Ясъ сукъ 'и пра'илъ, я ке 'и каршамъ.“
Малку поигра и си ѝ грабна
И си ѝ грабна 'уба'а Яна,
Си ѝ однесе у своя дома.

Сестра Ангелина, Тодора, и Петре ловаче-то.

Разбегнала Сава со Морава
 По Морава край белего Дунавъ;
 Сама останала лична Ангелина,
 Илатно да ткаить, рѣжавъ да довезить.
 Нищи-те ъ пеать, бѣрдо-то ъ дзунить;
 И ми доткала и ми довезала,
 И ми заскитала во гора зелена,
 Кога ми плакала, гора ми дзунила.
 Стрѣка ъ стрете Петре ловаче-то:
 „Ай тако ти бога, 'уба'а девойко,
 Ти дали си имашъ негдека некого,
 Негдека некого, твоя мила рода?“ —
 „Ай тако ми бога незнаена дельо!
 Нечажъ нигде никого, салтъ с' имамъ сестра,
 Една мила сестра 'убава Тодора,
 И тая ъ водить Петре ловаче-то,
 Амо незнамъ кѣде той ми ъ однесе.“
 Зи рѣка ъ фати, на коня ъ фѣрли,
 Душа коня Петре, дола ъ однесе,
 Дома ъ однесе, отъ далску викатъ:
 „Излези, излези, Тодоро Кадано,
 Да видишъ. Тодоро, що робинка посвѣтъ,
 Двашъ ъ по'уба'а, тришъ ъ поработна.“
 И тогай Тодоръ добро не ъ падна.
 Ретъ ъ наредила дворъ да изметить,
 Прахъ да ъ направить, за да ми огардить;
 И ми сѣ измила со студена вода
 И ми сѣ сторила уще по'уба'а.
 Ретъ ми ъ редила жито да огсентъ,
 Прахъ да ъ нападинтъ, за да ми огардить.
 Какъ ми сѣ измила со студена вода,
 И ми сѣ сторила уще по'уба'а.
 Тога ми ъ прашать Тодора Кадана:
 „А тако ти бога, 'уба'а девойко!
 Алъ имашъ некого твоя мила рода?“
 „А тако ми бога, 'уба'а невесто!

Немамъ нигде никого моя мила рода,
 Я сѣде си нѣмъ една мила сестра
 Една мила сестра 'убава Тодора,
 Тая ъ водить Петре ловаче-то.
 Тогай съ грабна'а, си съ загърнѣе,
 Отъ радостъ сестри плачѣтъ не съ одельватъ.

152.

Янкула и Никола.

Море Янкуле, Янкуле!
 Сѣбраде ся съ джелене,
 На Стамболъ на Едикула,
 Червено вино піеха,
 Секи си брату напива,
 Единъ другому на здраве;
 А Янкулъ нѣма милъ братецъ,
 На здравіе да му напива,
 А той си коню напива;
 Дружина му съ подсмива.
 А той си дома отиде,
 Та на си майци думаше:
 „Мамо ле, моя майчице!
 Оти ми не си родила
 Братецъ, а мила сестрица,
 Че съ дружина сѣбрахме,
 Червено вино піехме,
 Секи си брату напива,
 Азе си пекамъ милъ братецъ,
 Нито на мила сестрица,
 На здравіе да миъ напива.“
 Майка Янкулу думаше:
 „Синко Нико-ле, Нико-ле!
 Ти си плзаше милъ братецъ
 Милъ братецъ, синко, Никола,
 Тридесетъ и три години,
 Ка ъ далече забяжалъ,
 Мама го не е разбрала;
 Сега го мама разбрала

На Рабухчиска планина,
 Юпашки млада Войвода.“
 Янкулъ майци си думаше:
 „Азе щя, мамо, да ида
 На Рабухчиска планина,
 Да дѣра брата Никола,
 Че много мѣчно за братецъ.“
 Майка Янкулу думаше:
 „Не оди, синко Нико-ле!
 Малко ли майка жалала
 По стара брата Никола
 Тридесетъ и три години?
 Али за тебо, Нико-ле,
 Отъ сега, синко, до века.“
 Янкулъ майка си не слуша,
 Воседна коня храниена,
 Та на планина отиде
 На Рабухчиска планина,
 Та на съ микна провикта:
 „Де ли сѣ, брайно Никола!
 Де ли сѣ, и кадя ли си!
 Въ кое ли тесно класуре!
 Сега при мене да додешъ,
 Вика ти братъ ти Янкула.“
 И зачулъ бѣ го Никола
 Изъ това тесно класуре,
 Той на юнаци думаше:
 „Дружина варпа зговорна!
 Течете преки пѣтеки,

Та преставете друмове,
Хванете лудо пияво,
Ни го бийте, ни карайте,
При мене го доведете,
Азе да го попитамъ,
Дека ме знае, познава,
Че мене викатъ Никола.“
Послушале го дружина,
Текоха преки патеки,
Та преставиха друмове,
Та си Янкула хванаха;
Ни го биха, ни караха,
При Никола го закараха.
Та ся съ два-та бориле,
Та ся съ три дни бориле,

Три лахте земя изриле,
И три на доле набиле,
Никой никому не надви.
Провикналъ съ е Янкула:
„Де ми сѣ, мамо, да додешъ
На брате да си помогнешъ,
Сосъ мили брата Никола;
Кой годе да си надвие!“
Досетилъ съ е Никола,
Че му е брате Янкула,
Та съ тогава пуснаха.
Та си е собралъ дружина,
Та яхъ расплати айлаци,
Та си дона отидоха.

153.

Стойко Войвода.

Рано е слала паднало,
Порано преди Крастовденъ,
Послани млади юнаци,
'Се со зелени байраци.
Восрадиле си юнаци
Какъ щатъ да минатъ, да минатъ
Презъ Солунъ града голяма,
Та никой да ги не сети
Не сети и не усети.
Стайко Войвода думаше:
Странне, страшно делю!
Я 'си ни на ретъ прегледай,
Кому ъ женско лице-то,
А па мъшко му сърце-то,
Него невеста да сторимъ,
Да 'вапемъ коне съ киря,
Да натоваримъ два коня
Момини мъжки дарове,
Ленени и копринени,
Та па тогава да минемъ,

Та никой да ни не сети,
Не сети и не усети.“
Послушалъ бѣ го младъ Странинъ,
Та си ги на ретъ погледа,
Стайку бѣ женско лице-то,
А па мъшко му срдце-то,
Него невеста сториле.
Хванале коня съ киря,
Натоварише два коня,
Момини мъжки дарове,
Ленени и копринени.
Та па тогава минале
Презъ Солунъ града голяма;
Та никой не бѣ ги сетилъ
Не сетилъ и не усетилъ.
Таманъ на края излъзле,
Оздоде иде Циганче
Циганче съ черно Катунче,
Позна и Стайко Войвода,
Странинъ е младо деверче.

Тѣ ся затече Циганче
 Вѣвъ пашови-те чордаци,
 Тѣ си на паша думаше:
 „Пашо ле, Солонджіо-ле!
 Ти седишъ, пашо, ти седишъ
 На високи-те чордаци,
 И на шарени душеци,
 И трасишъ Стайко Войвода;
 Стайко Войвода минува
 Презъ Сокунъ града голяма,
 Сторишъ ся млада невяста,
 Младъ Страннъ млада деверче.“
 На на гавазе говори:
 „Гавазе, млади гавазе!
 Я си течете, гавазе,
 Назадъ невяста врънете,
 Веднаждъ да ми сѣ поклони,
 И рѣка да ми цалува,
 И я ще да ѿ арижа
 Що ми сѣ въ джеба намери.“
 Тога сѣ текле гавазе,
 Тѣ на довере думаша:
 „Девере, млади девере!
 Назадъ невяста врънете,
 Че си ѿ вика паша-та,
 Веднаждъ да му сѣ поклони
 И рѣка да му цалува,
 И той ще да ѿ ариже
 Що му сѣ въ джеба намери.“
 И послушале девере,
 Назадъ невяста врънале,
 Шомъ до порти-те отишло,
 А невяста имъ думаше:
 „Дружина вярна, зговорна!
 Кога си въ порти влезвие,
 Назадъ сѣ обрацайте,
 Ако сѣ порти затворатъ,

Аленъ ми нагданъ дигнете,
 Узунъ калѣчка подайте,
 Тѣ на сѣ ниско слагайте,
 Тѣ ни сѣ поразгледайте,
 Какво сѣ клани невяста.“
 И кланяла сѣ невяста,
 Триста душъ млади гавазе.
 На сѣ воскачи невяста,
 На високи-те чордаци,
 На си на паша думаше:
 „Пашо ле, Солонджіо-ле!
 Ти седишъ, пашо, ти седишъ
 На високи-те чордаци,
 На шарени-те душеци,
 И трасишъ Стайко Войвода;
 Я си ми подай главица,
 Да не кръвава душеци.“
 А паша си му думаше:
 „Не дей ми зияя главица,
 Азъ да ти, Стайко, арижа
 Арек-а сосъ анѣли-те.“
 А Стайко си му думаше:
 „Азе ти не ща, пашо ле,
 Арек-а сосъ анѣли-те
 Нами ти иска, пашо ле,
 Твоя-та руса главица.“
 На си самичекъ посѣгна,
 Пашу глава-та отриза,
 На ѿ намаза сѣсъ катранъ
 И налепи ѿ сѣсъ памукъ,
 На си ѿ на колъ побл,
 Тѣ ѿ потпали младъ Стайко;
 Та му светила, светила
 До три дна и до три ноци;
 А той си ѿ не ѿде
 Съ негова вярна дружина.

Боленъ Дойчина.

Що ми дошолъ църна Арапина,
 Що кондисалъ подъ Солуна града,
 Подъ Солуна долу въ дивагѣ-то;
 Глава иматъ колку еденъ казанъ,
 Уши иматъ колку два таруна,
 Очи иматъ колку два шиника.
 Той ми сакатъ голема тахина,
 На денъ сакатъ п' една фурна лѣба,
 И имъ сакатъ по две бочви вино,
 И имъ сакатъ по бочва ракіа,
 И имъ сакатъ по три крави ялой,
 И п' една девойка за любеніе.
 'Си-те ми съ со редъ наредиле,
 Редъ ми дойде до Боленъ Дойчина.
 Дворю метитъ лична Ангелина
 Дворю метитъ, дробни сладзи ронитъ.
 Иѣ догледа братъ въ Боленъ Дойчинъ:
 „Защо сестро, мила Ангелино,
 Дворю метишъ дробни сладзи ронишъ?
 Ели ти съ веке здодеало
 Мене боленъ, сестро, гледаеки,
 Или дворю, сестро, метеки?“ —
 „Ей Дойчине, мон или брату!
 Да не ми съ менъ здодеало,
 Пито тебе, брату, гледаеки,
 Или пакъ, брате, дворю метеки.
 Ток' що дошолъ църна Арапина,
 Що кондисалъ подъ Солуна града
 Подъ Солуна, долу въ дивагѣ-то,
 Глава иматъ колку еденъ казанъ,
 Уши иматъ колку два таруна,
 Очи иматъ колку два шиника.
 Той ми сакатъ голема тахина,
 На денъ сакатъ п' една фурна лѣба,
 И имъ сакатъ по две бочви вино,
 И имъ сакатъ по бочва ракіа,

И ниѣ сакатъ по три крави алой,
И п' една девойка за любешѣ;
'Си-те ми сѣ со редѣ наредиле,
Редѣ ми дойде до Боленѣ Дойчина.“
Изговори Боленѣ Дойчинѣ сестрѣ:
„Ангелино, моя мила сестро!
Извади ми моя остра сабя,
Три години сабя неватена,
Неватена, ни па наточена;
Однеси ѿ у младѣ калакча
На моего мила побратима,
Да наточитъ моя остра сабя,
Ког' станамъ ке му платамъ, надплатамъ.“
ѿ однесе млада Ангелина;
Изговори млади калакча:
„Ангелино, Дойчино'а сестро!
Ако давашъ твоѣ бѣло лице,
Така острамъ сабя вересіа.“
Расплака сѣ 'уб'а Ангелина,
Вчасъ сѣ врати въ свои ранин дворѣ: —
„Ейди Дойчинѣ, мили братѣ мои!
Царяи очи сакатъ калакча,
Да наостритъ сабя вересіа.“ —
„Ель не чуешъ, сестро Ангелино!
Извади ми моя бърза коня,
Три години коня незобано,
Ни гле'ано коня, ни чешано,
Ни на 'арно вода напоено,
Однеси го при младѣ налбатина,
Да подконтъ коня вересіа,
Ког' ставамъ ке му платамъ, надплатамъ.“
Конѣ однесе млада Ангелина
Конѣ однесе у младѣ налбатина;
Бѣло лице сакатъ за кованіе.
Плячееки тѣрчатъ Ангелина,
Кажуеѣ Дойчину свою брату:
„Налбатина бѣло лице сакатъ,
Да подконтъ коня вересіа.“ —
„Ай вики ми Идѣра бербера,
Да м' избричитъ глава вересіа;

Кор' ставамъ ке му платамъ, надплатамъ "
 Си отиде лепа Ангелина:
 „Ей бербере, ей Дойчинъ пріятель!
 Ил' да бричишъ мой брата Дойчина.
 Кога станутъ ке ти платитъ, преплатитъ "
 „Ак' ия давашъ твоє бѣло гърло,
 Така бричахъ твои братъ Дойчина.“
 Жешки сжлзѣн Ангелина ронитъ,
 Странно, жальовно назадъ съ вращать,
 Ангелина сестра дошла дома,
 А Дойчову час-отъ му текнадо.
 „Ейди сестро, злата Ангелино!
 Изва'и ми триста лакти платно,
 Да престегнамъ моя половина,
 Веке ми съ коски раскостеле;
 Поди'и ми жълта боздогана,
 Извади ми моя остра сабя,
 Донеси ми бърза коня моя.“
 Му изваде триста лакти платно,
 Си престегна разболена снага,
 Си опаса остра сабя своя,
 Си съ фърли на бързого коня,
 Си ъ грабна жълта боздогана,
 Пря'у тѣрчатъ кай царин Арапинъ.
 Ето стигна кай бѣла чадора,
 Пощитъ, виватъ колку гласѣ нхатъ:
 „И плезѣ, царна Арапино!
 И плезѣ, курвино копиле!
 И плезѣ, главно опалена!
 Излезѣ оба да с' обидиме,
 Ти да видишъ юнакъ одъ юнака!“
 Си излезе царна Арапина,
 Туку врескалъ, бако некой ажддеръ:
 „Чекай Дойчинъ, жълта восочина!
 Чекай, чекай, море, боздоган-овъ
 Малу тежитъ седундесетъ ока.“
 Арапъ фърли тешка боздогана,
 Иѣ пречека Дойчинъ во десница. —
 „Чекай, чекай курво-по копиле!
 Царъ Арапинъ главно опалена,

Ти да видишъ кой е Боленъ Дойчинъ!
 Чекай моя жълта боздогана,
 Малу тежнѣ тристотини ока.“
 Кога джитна жълта боздогана,
 Го погоди негу две-те очи;
 Съ разглоби глава Арапинска,
 Какъ джпъ печенъ тога той съ спружи,
 Той съ спружи на сурова земя.
 Дупна коня Болева Дойчина,
 Дупна коня при Солуна града,
 Добра плата плати калакчиу,
 Не забораи добро налбатняу,
 Найповише Имеру берберу.
 Главѣ нмъ кльошна по Солунски пѣтк.
 'Се що живо излезе да пулятъ,
 Младо, старо Болева Дойчина,
 И да славятъ, да фалятъ юпаство.
 Одвой дойде при свои-те дворѣ,
 Така Дойчинъ легна и си умре.

155.

Боленъ Дойчинъ.

Отъ Кръсть.

Боленъ леже Дойчинъ юнакъ,
 Дойчинница солдзи роне;
 Догледа га Боленъ Дойчинъ,
 Та ъ веле и говоре:
 „Ангелно първа любовъ!
 Дали ти съ додеало,
 Защо лежишъ три години,
 Три години на постеля?“
 Она веле и говоре:
 „Първа любовъ, Дойчинъ юнакъ!
 Менѣ не съ додеало,
 Оти лежишъ три години.
 Тук' ъ дошелъ църнъ Арапинъ
 Църнъ Арапинъ дудакѣа
 Во Солунско равни поле;

Отворишъ ъ бѣли чадартъ,
 Танишъ земе одъ Солуна,
 И' една фурна бѣлъ пексемитъ,
 По една крава ялова,
 И' една бочка благо вино,
 И по една малка мома,
 Да го служи благо вино.“
 Тога вика Боленъ Дойчинъ:
 „Ангелно първа любовъ!
 Извади ми триста лакти
 Триста лакти тенко платно,
 Да презбирашъ болни коски,
 Оседи ми бърза коня,
 Бърза коня некована,
 Три години не хранена,

Донеси ми остра сабя,
Остра сабя динискіа;
И донеси боздогана
Боздогана харгыосана,
Три години пѣатена.⁴
Ангелина го послуша,
Му донесе тенко платно,
Му оружи бърза коня,
Му донесе остра сабя,
Боздогана пѣатена.
Съ опани, съ оружи,
И си вяхна бърза коня,
И излезе одъ Солуна.
Праву тегне на бѣлъ чадоръ,
Одъ далеку съ провинна:
„Е! Арапинъ, царъ Арапинъ,
Царъ Арапинъ дудукіа!
Е! излези царъ Арапинъ.

Да те видамъ що юнакъ си!⁴
Какъ го дочу царъ Арапинъ,
Тъ и грабналъ боздогана,
И си вяхналъ бърза коня,
И излеголъ на мегдана,
И фариалъ со боздогана.
Дойчинъ кошь хуверджіа,
Ся падналъ во коленици;
Изварвела боздогана,
И пакъ коня и рипала,
И Дойчинъ съ предвикнало,
Боздогана и фарило,
Въ гради го и погодило,
Въ царна земя закопало.
И тамъ село съ градско,
И съ вяхна Арапіа,
Що ии стоить день донеска.

156.

Дойчинъ юнакъ, Сиракъ Янко и Краля Марко, Солунски чувачи.

Съ собраю, съ набразе,
До три Бана, до три Краля,
Во градъ Солунъ на Солунски
На Солунски седужъ кули.
Един-отъ и Дойчинъ юнакъ,
Дойчинъ юнакъ одъ Солуна;
А втори-отъ сиракъ Янко
Сиракъ Янко одъ Янина;
А трети-отъ Крали Марко,
Крали Марко одъ Призена;
Ядатъ, піатъ, съ веселятъ,
Со побѣтъ си град-отъ чуватъ.
Съ-те ред-отъ одредоха,
Ред-отъ дойде на Дойчина,
Тъ си узе златна вигля,
Тъ разгледа горе долу,
По пѣтища, по дружища,

И по поле и по море.
Кога гледатъ по море-то,
Заздаделъ съ шаренъ корабъ,
Вихтро седе еделъ турски
Еденъ турски челебѣа,
Еденъ Турчинъ чужа-вѣра.
Но си иде на скеле-то,
Право тегле на Бенъ-чинаръ;
Тамъ излезе одъ кораб-отъ
И одтвори бѣли чадаръ.
Какъ си виде Дойчинъ юнакъ,
Тъ си вяхна бърза коня,
Тъ си слезе на Бенъ-чинаръ;
Одъ далеку съ предвикна,
На Турчина му говоре:
„Море турски челебѣа,
Море Турчинъ чужа-вѣра!

Защ' не идешъ на скеле-то,
Да си платишъ тешки гюрукъ,
Тукъ си дошолъ на Беш-чинаръ?"
Турчинъ веле и говоре:
„Я не дойдохъ да ви плащамъ
Да ви плащамъ тешки гюрукъ;
Тукъ суйъ дошолъ одъ Султана,
Да повелихъ гратъ Солуна.“
На Дойчинъ му жалъ паднало,
Тà си крена боздогана,
Тà си фърли по Турчина;
И боздоганъ му утече,
И не погоди Турчина.

Тога Турчинъ съ предвика:
„Излезите одъ кораб-отъ
Да фатиме Дойчинъ юнакъ!"
Дойчинъ назатъ съ повърна,
Дробни сѣдзи си порони,
Хотиде на седумъ кузи,
На дружина ний говори:
„Що седите, що гледате?
Дошла турска челебѣя,
Челебѣя чужя-вѣри;
Що чиниме да чиниме,
Градъ Солуна да чуваме.“

157.

Петре Маджарче.

Алай-бегъ войска береше,
Не можитъ да ѣ соберитъ;
Дур' дойде Петре Маджарче,
Дробна ми войска пособи,
Камберъ каджна поплена
Со дванадесетъ алайки,
Со тринадесетъ робинки,
Робинки клæде въ кочѣя,
Камберъ каджна предъ коня,
Боса по дробни камени,
И гологлава по сѣнце.
Каджна му съ молеше:
„Дегиди Петре Маджарче!
Ак' не ме кла'нишъ въ кочѣя,
Баре кла'ни ме на коня!
Ти що кабаеъ ми пайде,
Тà мене терашъ предъ коня,

Боса по дробни камени
И гологлава по сѣнце?"
Петре ѣ лено вореше:
„Дегиди Камберъ каджно
Аль знаишъ, аль наметѣишъ,
Кога бѣхъ дете малю'о,
Я си бѣхъ молоко у тебе;
Мене ме треска тресене,
Ти дѣбенъ не ми дѣвише;
А кога да ми да'еше,
Одъ три недели весено;
Ти вода по ми дѣише,
И кога да ми да'еше,
Нолу со расѣи менана.
За тва те терахъ предъ коня
Боса по дробни камени,
И гологлава по сѣнце.“

158.

Балюръ Войвода и Гъркина робина.

Отъ Оуртъ

Отъ войска идеть Балюръ Войвода,
По войска носитъ влада робина;

Кондясатъ ми ю широко поле,
 Курдясатъ ми ю зелени чадаръ;
 Нотъ чадаръ седитъ Балиоръ Войвода,
 Млада робина простумъ му стоятъ,
 Дяванъ му чвнйтъ, слуга му служатъ,
 Солдзи ми ронитъ, како градо'и.
 Балиоръ Войвода ми ю опитвйтъ:
 „Айтн робино бѣла Гъркино!
 Що слуга служишъ, и солдзи ронишъ?“
 „Какъ да не плачамъ, какъ да не жалимъ?
 Сумъ оста'ила машко-то дете,
 Во теменъ кералъ съ рѣце пущени;
 Му дошло време да съ прекренитъ.“ —
 „Айтн робино, бѣла Гъркино,
 Хайде ти оди, хай крена си го,
 Азатъ те чинамъ да си го кренишъ.“

Мурчо Господаринъ и Янкула Войвода.

Дельба с' делятъ два брата родени,
 Един-отъ ю Мурчо Господаринъ,
 Похвалн-отъ Янкула Войвода;
 Разделиха селя и чюмидзи
 Разделиха поле и паянина;
 Изъ остана коня пехливана,
 И два брата пици соколови;
 Изъ остана ърти и зѣгари,
 Свои кукн, свой вишни саран,
 Свои стадо дванаѣсетъ хиляди.
 Тога вика Янкула Войвода:
 „Брате мон, Мурчо господаре!
 Ти си женетъ, просто тебѣ кука,
 Свои стадо дванаѣтъ хиляда;
 Ти си женетъ, а я сумъ си ергенъ,
 Прости менѣ ърти и зѣгари,
 Бърза коня, два брата сокола,
 Конь да вяхнамъ, лова да си ловамъ.“

Тога вика Мурчо Господар-отъ :
 „Брату мили, Янкула Войвода!
 Не сумъ кукайца въ куки да седамъ,
 Не сумъ овчаръ овци да ти пасамъ,
 Ясъ сумъ постаръ, а ке ти принамъ
 Ке принамъ таткова оружа.“
 Мурчо вика своя първа любовъ :
 „Дай оружие, коня бърза коня!“
 И любовъ му монъ—отъ оружна,
 И на бинегъ коня му тегнала.
 И Мурчо си на коня вяхнало,
 Закарало дрти и жгари,
 И два брата пилци соколови
 И на любовъ яко наръчуве:
 „Ясъ ке ходамъ во гора зелена,
 До прошетамъ лова да половамъ;
 Живъ г' оставамъ Янкула Войвода,
 Ка ке дойдамъ, уиренъ да го найдамъ.
 Да му правишъ господарска манджа,
 Да му правишъ со люта отрува,
 Да го служишъ оно благо вино,
 Благо вино со люта отрува.
 Ак' ти мене, любовъ, не послушашъ,
 На твоя рамена глава не ке стое;
 Ако мене ти добро послушашъ,
 Големъ даръ тебе ке те дарувамъ.“
 И си поиде во гора зелена,
 Три дни шеталъ, три дни Мурчо ловалъ,
 Нищо лова той не изловалъ.
 Изпушилъ два брата соколови,
 Ги е пушилъ вишемъ по небо-то;
 Тамъ наидоха едно орло пиле,
 Го удриха два брата соколи,
 Едно го бие долу подъ криля,
 Друго го бие надъ крвля;
 Орле пиле съ е натделило,
 Си слезело долу на земя-та;
 Го носеха на Мурчо господаръ.
 Орле пиле дробни салдзи роне,
 И на Мурчо веле и говоре:

„Ако бѣше и братъ ми со мене,
Твоя пици не ке приближеха.“
Тогѣ Мурчо викало да плаче,
Пице що ѣ (пие) не може безъ брата.
Ами мене що чудо ме найде!“
И съ врати дома да си ходе,
На пѣтъ стрете царна Арапина,
И на Мурчо вика, съ привика:
„Кѣд' ѣ, Мурчо, братъ ти да т' откине?“
Мурчо пуци коня да си бега,
И Арапинъ съ боздогана фѣри,
И го удри по юначки плещи,
Дури гради му съ испукале,
Царни кѣрви дури си изтекле;
Отъ малу съ беганиѣ откинало.
А що бѣше Мурчовица влада,
Она била хитра емъ разумна!
Зготвила ѣ господарски манджи,
На мест' отрувъ, медовина клала,
И канила свой деверъ Янкула,
Да го гоститъ съ господарски манджи,
И го пун съ блага медовина,
На Янкула право му кажуве:
„Мой деверъ Янкула Войвода!
Твоя брата одъ дома ке дойде,
Менъ лошо той ми наръчало,
Как' ке дойде живо дан' те найде.
Ти съ молятъ, Янкула Войвода,
Да си легнишъ, живъ мѣртовецъ биди.“
И Янкула снаха послушало,
И легнало на вишни саран.
Мурчовица съ платно го покрива,
Надъ глава му свѣки запалила,
На глава си царно превѣрзала,
И коси си она расплетела,
И излегла на тошки-те порти,
Да пречека Мурчо господар-отъ.
Ето идеть Мурчо господар-отъ,
Одъ юначки гради кѣрви течать,
И отъ очи дробни сѣдзи роне,

Отъ далеску своя любовъ пита,
 Дълъ ъ живо Янкула Войвода.
 Мурчовица веле и говори:
 „Я си тебе, добро, почувала,
 На Янкула отрува сумъ дала,
 И Янкула младо си умрело.“
 Какъ си дочу Мурчо господаринъ,
 Мошне горко на него паднало,
 Защо веке не ъ живо брате,
 И отъ коня оно ъ слезело,
 Со лютина сабя потаргнало,
 Да исече своя първа любовъ.
 Тога вика Янкула Войвода:
 „Мои брате, Мурчо господаре!
 Сабаръ чини, уще сумъ си живо.“
 Какъ го виде Мурчо господаринъ,
 Со радостъ съ на диванъ качуве,
 Съ братска любовъ брата здравуваго,
 На своя любовъ даръ ъ даруваго.

160.

Недо Крамянка.

Хубаво Недо Крамянко!
 Сякаръ си Неди говори:
 „Снащице Недо хубаво!
 Е' сега деветъ години,
 Като си тука довеле,
 Твои-те брате, Недо ле.
 На госте ти не додоха,
 Да додаты, да тя споходаты;
 Дали ся динъ чорбаджіе
 Почорбаджіе отъ назе,
 Или ся динъ сиромаси,
 Та нематъ съ ощо да додаты?“
 Неди ъ хатаръ остаю,
 Та зела бѣли медници,
 Та ъ на вода отишла,
 На горно крайно кладенце.

Таяъ найде момче Кремянче,
 Та на на момче говори:
 „Момче Кремянче, селянче!
 Здраво ли сте, живо ли сте?
 Здраво ли съ мои-те брате,
 Отъ стока повлачили ся,
 Що ъ баща ли оставилъ?“
 Момче Кремянче говори:
 „Хубаво Недо селянко!
 Здраво си, и живо си,
 Здраво съ твои-те брате,
 И отъ стока съ повлачи,
 Што е баща ти оставилъ,
 Дваждъ е повече станало,
 Сега ся, Недо, стягача,
 Тебъ на гости да додаты;

На кон-о гвозди туряха,
Златни талиги вспрягаха
Твой-те деветъ братици
Со деветъ мили снащици,
Со деветъ мъшки дечица.“
Неда сж ъ зарадвала,
Па си ъ дома отишла,
Тѣ двори мете, ъ пее.
Свекоръ си Недѣ говори:
„Снащице, Недо хубава!
Е' сега деветъ години,
Не сжмъ тя видель, Недо ле,
Дворови да си пометахъ;
А сега метешъ ъ пеешъ.
Илъ ти ъ драго, Недо ле,
Че въ село нѣ паша-та,
Тѣ пряко пречи презъ село,

Тѣ право нѣде у нѣзе?“
А Неда му говори:
„Тате ле, дѣ мой свекоре!
Това нѣ не ѣ паша-та,
Нж сж това мой-те братъе,
Тѣ идатъ менъ на госте.“
Свекаръ си Недѣ говори:
„Снащице, Недо хубава!
Кога си, Недо, знаяла,
Тѣ що ми не сѣ казала,
Зехере да си приготва?“
Па закла чларка биволь,
Наготви манджи 'секакви,
И пусна до деветъ бжчви
До деветъ бжчви со вино,
Десета сж бистра ракия,
Тѣ си госте-то посрещна.

161.

Тодора, Богданъ и Никола.

Мома Тодоро, Тодоро!
Трагнала ми ъ Тодора
На планина-та на снопе
Съ неинѣ либе Богдана.
Богданъ Тодори говори:
„Либе, хубава Тодоро!
Земи ми, либе, кабуре
До седмдесетъ ъ седмъ.“
Послушала го Тодора,
Тѣ му ѣ зела кабуре,
Тѣ си на снопе отишли.
Минаха поле широко,
Настанаха гора зелена.
Богданъ Тодори дужаше;
„Либе, хубаво Тодоро!
Я викии, мома, тѣ запей,
Тая ми песенъ юнашка
Де-то два гласа мгноси,

А на четири доноси,
Изъ едно гърло два гласа,
Изъ една уста две дунн!“
А Тодора му думаше:
„Либе ле Богданъ, Богдане!
Викинала бѣхъ, запела бѣхъ,
Ала не смея, не мога,
Отъ Никола харамѣ,
Че на напредн искаше,
Па мама не ме даде.
Сега го кажватъ, либе ле,
По тая гора зелена
Со седмдесетъ юнаци
Со седмдесетъ ъ седмъ,
Тѣ ще на позна по глас-ѣ,
Тѣ ще си прѣко прекасне,
Тебе ще младо погуби,
Мене ще млада да земе.“

А Богданъ си ѿ душаше:
„Не бой ся, люби Тодоро!
До де ѿ Богданъ при тебе
Со седумдесетъ кабуре
Со седумдесетъ и седемъ.“
Послушала го Тодора,
Викнала мона, запяла
Тая ми песенъ юнашка,
Де-то два гласа износи,
А на четири доноси.
Ка бѣ ѿ зачулъ Никола
Никола младъ арамя,
А той ѿ позна по глас-а,
Тѣ на ги прѣко пресрешиа
Со седумдесетъ дружина.
Ка бѣ ги видель младъ Богданъ,
Кабуръ следъ кабуръ врагаше,
Юнакъ следъ юнакъ падаха;
Па си г' истрева младъ Богданъ

До седумдесе шнаци,
Тѣ го бѣ остагъ Никола.
Па сѣ ся два-та бориле,
Тѣ са три дни бориле
До три дни, и три ноци.
Богданъ Тодори душаше:
„Любе, хубава Тодоро!
Не седи, любе, тѣ гледай;
Па кому-годе поможи,
Кой-годе да си надвие.“
Тѣ бражна въ десни джепове,
Извади вланико ноженце,
Богдану ючкуръ преряза,
Да му надвие Никола,
Да си ѿ земе Тодора.
Богдану господъ помогна,
Изъ вржхъ го глава издигна,
Тѣ го въ земя-та зарара.

162.

Стумница невеста.

Дзидъ ми дзидале деветъ майстори
Деветъ майстори до дсвель браки,
Денѣ дзидале ноке падало;
Съ обложило деветъ майстори.
Кой ке ми до'нтъ рано со ручекъ,
Мие него темель да го кла'ние.
На вечеръ 'си-те дома пойдо'а,
И си каза'а на свой невестя;
Мано Маноле младо майсторче,
То'а не каза своѣ невестѣ.
Рано ранила Струмва девойка,
Рано ранила ручегъ зготвила,
И имъ отнесла найрано ручегъ.
Кога ѿ виде младо Маноле,
На час-отъ викна той да си плачить.

И ъ грабна'а деветъ майстори
И ъ фат'а плада Струинца,
И ъ дзида'а темелъ да трантъ.
Имъ съ можешо Стужна невѣста:
„Деветъ майстори, до деветъ брака!
Остайте ми ъ десна-та ръка
Десна-та ръка, лева-та боска,
Да си надовамъ мѣшко-то дете.“
Ѣ оста'и'а десна-та ръка,
Десна-та ръка, лева-та боска.

163.

Димни Марко и Елена невѣста.

отъ Прилепъ.

Кинисале две девойки
Две девойки вишоранки,
Да ми одѣтъ на кла'енецъ
На кла'енецъ на Дѣбо'и, *)
Да ми бѣлѣтъ бѣло платно.
Запееале лена песна
За Елена Марко'ица:
„Язакъ, язакъ бре Елено,
Що отлюби Димни Марка,
Тѣ залюби левенъ Дука,
Твоѣга мили побратима!“
И 'и дочу Димни Марко,
Кад' приближа до кла'енецъ:
„Две девойки, две другачки!
Кѣ ви да'амъ п' еденъ дукатъ,
Запенте таа песна,
Що ъ прегив ъ пееате
За Елена Маркоица!“
Две девойки ъ запѣа —
Язакъ, язакъ бре Елено,
Що отлюби Димни Марка,
И залюби левенъ Дука,
Твоѣго мили побратима.“

Пойде Марко на дивани,
И ъ велить стопанкѣ си:
„Ей Елено, домакичко!
Сакамъ гости да ся канатъ,
И да канатъ левенъ Дука,
Твоѣго мили побратима,
Кого мие да пратиме?“
Тая рече „сама одамъ.“
И ъ прати да го канить,
Той съ качи на дивани,
И ъ зеде дулбѣа-та,
И самъ Марко 'и довиде,
Кѣде тѣ ся игра'а,
Негде гое съ дираетъ,
И со конѣи съ надтѣрчватъ.
Ми доѣтаса левенъ Дуко,
Вридейдо'е други гости.
Тогай рече Димни Марко:
„Ей Елено, домакичко!
Коя слуга ти ке чинишъ?
Ели свѣкѣ да си дѣржишъ,
Или слуга да си служишъ?“
„Ейди Марко! жу говоре,

*) Изворъ подъ Маркови кути до Прилепъ.

Слуга я да си послужахъ,
Да не некой ме потфатитъ
За моя-та бѣла рѣка,
Тебѣ добро не ке паднитъ;
А я свекя да си свѣтамъ.“
Марко зеде рогузина,
Иѣ намачка со катрана,

Иѣ завитка Марконца,
Иѣ изгори домакника;
Да сѣ знаятъ паметувать,
Отлюбила Димин Марка,
Залюбила Левенъ Дука,
Левенъ Дука мнѣ побратимъ.

164.

Више Гъркина и Еврейче.

Отъ Озрятъ.

Личба личила више Гъркина —
„Кой ми ъ кадаръ, кой ми ъ вреденъ,
Да ми напра'нтъ нать море таванъ,
Нать таванъ лозѣ, по брегой дуни;
Да 'и работа за три години,
Дури да родѣтъ дуни-те дуни
Дуни-те дуни, лозѣ-то грозѣ.“
Собраде ми сѣ, набраде ми сѣ,
Набраде ми сѣ триста юнаци,
Никого око не му го фати, —
Да ми напра'нтъ нать море таванъ,
Нать таванъ лозѣ, по брегой дуни;
Ми сѣ наема жалто Еврейче,
Да ми напра'нтъ нать море таванъ
Нать таванъ лозѣ, по брегой дуни;
Да 'и работа за три години,
Дури родѣ дуни-те дуни,
Дуни-те дуни, лозѣ-то грозѣ,
Та 'и однесо више Гъркинъ.
Личба личила више Гъркина:
„Кой ми ъ кадаръ, кой ми ъ вреденъ,
Да ми сѣ фхратъ во стреле море,
Да ми виста'нтъ риба моруна.“
Собраде ми сѣ, набраде ми сѣ,
Собраде ми сѣ триста юнаци,
Никого око не му го фати.
Що ми сѣ найме жалто Еврейче,
Да ми сѣ фхратъ во стреле море;

И ни съ фърли во стреле море,
 Та ни извади риба поруна,
 Та ъ однесе више Гъркинѣ.
 Личба личила више Гъркина:
 „Кой ни ъ кадаръ, кой ни ъ вреденъ,
 Да ни устрелятъ дзвезда Деница,
 Дзвезда Деница низъ стробренъ пѣрстенъ.“
 Собрале ни съ набрале ни съ,
 Набрале ни съ триста юнаца,
 Никому око не му го фати.
 Що ни съ найде жалто Еврейче,
 Да ни устрелятъ дзвезда Деница,
 Дзвезда Деница низъ златенъ пѣрстенъ;
 Та ъ устреля дзвезда Деница
 Дзвезда Деница низъ златенъ пѣрстенъ,
 Више Гъркина по цѣрни очи.

165.

Угреала дзвезда обденица,
 Не ни била дзвезда обденица,
 Тукъ ни била чаша Войводо'а.
 Слуга служить дете Магдалинче,
 Какъ слугало, така ни заспало.
 На место порасте дре'о кипаро'о,
 Со коренъ фатило земя Каравлашка,
 Со ветка фатило широка на'ня,
 Листъ ни ъ листило 'се карагроше'н,
 Цутъ ни ъ цутило дробного бисера,
 Родъ ни ъ родило жалта-на дукада.

166.

Бояна Войводка.

Отъ Панагюрище.

Бояно, млада Войводко!
 Била Бояна Войводка,
 Била е деветъ години,
 Покарала е десета,

Иде човякъ не видяле,
 Камо ли пара да земать;
 Продадохъ си коне-те,
 Издохъ си пари-те.

Стоянъ Боѣни думаше:
 „Мома сестрице, Бояно!
 Я хайде да са разнесемъ,
 Овчере да са наглавимъ
 По бегличън-те сюрин!“
 А Бояна му думаше:
 „Почякай, бае Стоѣне,
 Че ми е хаберъ втасало,
 Че иде мома Кирима
 Кирима, бѣла кадѣна
 Сосъ турска хазна голѣна,
 Сосъ деведесетъ джелате,
 Съ сто и дваесетъ харане.“
 На излезе на планине;
 То и Кирима довтаса
 Сосъ тешка хазна голѣна.
 Изляла беше Бояна
 Бояна млада Войводка,
 Та на Кирима думаше:
 „Киримо бѣла кадѣно!
 Ништо да ти са помола,
 Дивно ми молба помине;
 Я предари ми момци-те,
 Што та е господъ подарилъ,
 Макарь червене дукате!“
 И Кирима ѝ думаше:
 „Дейинди курво Бояно!
 И теб' ли да са побоя,
 Момци-те да ти предара,
 Сосъ деведесе джелате,
 Съ сто и дваесе Харане.“
 Ми са ѣдоса Бояна
 Бояна, млада Войводка,
 Извади сабля еренгя,

Та ъ два пѣти прегрѣна,
 И три пѣти ъ цалуна,
 Та са на сабля помоли:
 „Сабльо ле, моя сестрице!
 Толкова на сѣ слушала,
 Токо на сега послушай,
 Да взема хазна голѣна!“
 На са Бояна заврѣта
 Ту на лево, ту на десно,
 Кога сѣ назадъ обрѣна,
 Токо Кирима остана
 Вовъ тая златна кочія.
 Бояна каже Киримъ:
 „Киримо, бѣла кадѣно!
 Подай си глава на вѣнка,
 Глава-та да ти отряжа,
 Динѣ крѣпава кочія.“
 Кирима ѝ са молеше:
 „Бояно, мила сестрице!
 Просто да ти е хазна-та,
 Токо си мене не губи,
 Че съмъ една-та на майка,
 Та па ако съмъ една-та,
 Ами съмъ млада годена
 Годена, а неженена!“
 Бояна е непослуша,
 На влезе въ златна кочія,
 Киримин глава отряза,
 На са Бояна провикна:
 „Дружина вѣрна, зговорна!
 Кой на къде е, да доде,
 Да земѣ тешко пиванѣ,
 Кой колко може да дигне,
 Азе ща сѣ боля да карамъ.“

Будинска Яна.

Ейди Яно, Будинъ Яно!
 За тебе сѣ Будинъ биетъ;

Два те цара посакале,
 А трески-отъ ке те грабнтъ!

Стана Яна ни побегна,
 Ми отиде Динна гора
 Динна гора Богдано'а,
 Найде дре'о кипаро'о;
 Во корен-отъ змехъ му лежить,
 На върво'и славей пентъ.
 Ми съ скрила Будинъ Яна
 Зне'отому *) подъ крила-та.
 Цар-отъ пуца три елчин,
 Да ъ найдѣтъ Будинъ Яна.
 Отидо'е Динна гора,

'Сж-та гора всеко'е,
 Нигде Яна не найдо'е.
 Съ враті'е елчин-те,,
 И на цар-отъ му кажвеетъ:
 „Еди наше господаре!
 Сж-та гора всекохне,
 Нигде Яна не найдохне;
 Едно дре'о оста'вме,
 На върво'и славей пентъ,
 На корен-отъ змехъ му лежить.“

168.

Кральовица и Турчинъ Войвода.

Седнала ъ Кральовица
 Кральовица, Бановица
 На високи-те палоти,
 Край чести-те пармаци,
 Дете люли песна пее:
 „Нили сино, да порастишъ
 На тейково-то ти место,
 Мили сино, да покинишъ.“
 Тамъ дека дете люляше,
 причувахъ на порти-те,
 Давшъ чукувахъ, тришъ чукувахъ:
 „Ела, ела Кральовице,
 Да отворишъ тешки порти!
 Не не сие лоши люде,
 Току сие твои овчаре,
 Си идеме отъ планина
 Ти носиме благина-та.“
 Излажи съ Кральовица,
 Тешки порти си отвори.
 Съ наполниха ранин дворѣ
 'Се войводови сейжени,

Напретъ ъ Турчинъ войвода.
 Ка ги виде Кральовица,
 Мошне съ она уплаши.
 Тогай веле войвода-та:
 „Кральовице, Бановице!
 Що сѣ толку уплашена,
 Дур' на нисамъ не омясашъ?“
 Тогай веле Кральовица:
 „Добре дошле, мили гости,
 Качейте съ на дивани!“
 Съ качиха на дивани,
 Та влезеха въ одая-та,
 Та седнаха редъ по редомъ;
 Ниъ кладоха да вечератъ.
 Накараха Кральовица,
 Она диванъ да имъ стое.
 Тогай веле и говоре
 Кральовица, Бановица:
 „Варай, варай ти Бойводо!
 Пущейте ме долу д' одамъ,
 Ясъ да пущамъ мала бочва

*) Окопчание — того, тога — съ употребителъ въ разговорни-отъ изгъ на вселое правоучение; напр.
 не гибай човекатога; не чини лошо човекотога.

Благо вино тригодишно,
Да пїєте като гости.“
Съ излжжа Турчинъ Войвода
И войводови сеймени
Съ излжжахъ, нъ пущиха.
Не си поїде кай бочви-те,
Не си пущи благо вино,
Ток' си узе остра сабя,
Ъ опаща на тенка си
На тенка си половина,
Та се качи въ одая-та,
Си искара остра сабя,
Съ завърти лево, десно
'Си-те ги ъ посечела,

Останалъ Турчинъ Войвода;
Па фати вѣрно да моли:
„Ти съ молямъ Краљовице,
Немой мене кайдисун!“
Та си фати русъ Войвода,
Нодзе секла до колена,
Рѣце секла до лакти-те,
Му пзвѣрти цѣрни очи
Цѣрни очи отъ глава-та,
Го качи на бѣрза коня,
Па му даде той стрѣбренъ тасъ,
Му нарѣча да си шета
И за бога да си сака.

169.

Яна и Стоянь.

„Яно, бѣла Яно, безъ рода невѣсто!
Како съ сакахме, така съ зедохме;
Ніе си бѣхмѣ мошне сиромаси,
Кѣща си немахмѣ, кѣща си купихмѣ,
Лозѣ си немахмѣ, лозѣ си купиохмѣ,
Иманіе немахмѣ, вманіе добиохмѣ;
Що сакахмѣ, Яно, господъ ни дарува,
На насъ господъ чедо, Яно, не ни даде.
Дали ъ отъ бога, дали ъ отъ люде;
Ако ъ отъ бога, сполян му нему,
Ако ъ отъ свет-отъ, отъ бога да наидатъ.“
Тогай нему веле Яна, бѣла Яна:
„Мѣлчи, Стоянь, мѣлчи, немуй люто колни,
Немуй люто колни, немуй съ грѣшувай!
Нито ъ отъ бога, нито ъ отъ свет-отъ,
Току ъ, Стояне, отъ моя-та майка.
Язе како си бѣхъ маля малечка'а,
Майка си внаше дете мѣшко дете,
Дете мѣшко дете мошне си плачеше,
Не ъ оставаше майка да заспие.
На мене ли рече: „ела Яно, щерко,

Дете да полюбяшъ, майка да поспіе!“
 А язе ѿ рекохъ на моя-та майка:
 „Какъ си го родила, така си го люлай.“
 Тогай на майка ми си не жаль паднало,
 Тогай майка мене люто не прокляна:
 „Яно, мила щерко, чедо да не чедишъ
 Чедо да не чедишъ, въ рѣце да не видишъ,
 Дур' не чуешъ, Яно, риба да запее
 Риба да запее во цѣрно-то море,
 Каменъ да заскри отъ вишни планини,
 Ка чуешъ, Яно, тогай чедо да чедишъ.“
 Тогай та му веле на млади Стояна:
 „Армасаи съ, Стоянь, дуръ си, Стоянь, младо,
 Дур' ми те сакаетъ тѣ малки момн;
 Ела ти съ молянь да не ме исплъдишъ,
 Изметъ ке ти чина, 'лѣб-о да ти ядмъ.“
 Нель си съ армаса Стоянь, млади Стоянь
 Та малка девойка Елика Призренчанка,
 И си съ армаса и армась чини'а,
 Свадба съ зафати, сватови съ собраха
 Сватови съ собраха за невѣста ходатъ.
 Въ къщи воика Яна изметъ та си чине,
 Бѣли пѣрсти кѣрше, дробни сѣдзи роне:
 „Боже, мили боже, колай да ми наидишъ,
 Душа да ми земеишъ, тува дан' ме найде
 Тува дан' ме найде млада-та невѣста!“
 Та си съ промена Стоянь, млади Стоянь,
 И ке си кинисатъ за млада невѣста,
 Тога си извика неговн-отъ си братъ:
 „Брату, мили брату, колай да ѿ наидишъ,
 На убава Яна, ти да ѿ удавишъ,
 Кога ке си дойдалъ съ млада-та невѣста,
 Тука ак' ѿ наидаяъ, глава ке ти зенамъ.“
 Чудо ми съ чудн Янно деверче,
 Какъ да си кайдиса убава-та Яна;
 Тогай веле Янъ, веле и говоре:
 „Айде снахо, айде мѣ да пойдиме.
 Кай цѣрно-то море метли да бериле;
 Кога кя си дойдо млада-та невѣста,
 Метли си нежаме с' ощо да ни смете.“

Яна го послушала, да два си пойдоха,
Да два си пойдоха кай църно-то море.
Янѣ ѿ сѣ припи вода, студна вода,
Та си поиде Яна край църно-то море.
Повеля си господъ риба си запее
Риба си запее, каменъ си засвири.
Ка ги дочу Яна, сърце ѿ разболе,
Тогай Яна взе на нейно деверче:
„Айде, братче, дома ти да ме однесашъ,
На кър-о менѣ душа да не излезе.“
И ѿ дигна Яна до дома ѿ носи:
Едно въ къщи влезе и дете си доби.
Дете ми сѣ доби, дете, машко дете,
Дете, машко дете, бележито дете,
На гради-те му ѿ ясна месечина;
А на глава-та му летно ѿсно сѣнце.
Тогай веле Яна на нейно-то братче;
„Одай, братче, одай, на пѣтъ да го срещишъ,
Хаберъ да му кажешъ, мужде да ти даде,
Оти му сѣ доби дете, машко дете.“
Па ми сѣ испуши Янина деверче,
Та си стрете на стрѣтъ пѣтъ-отъ братъ си Стоянъ;
На брата му веле, веле и говоре:
„Бакшишъ, брату, дай ми дете ти сѣ доби.
Дете бележито, летно сѣнце въ глава,
А во гради-те му ясна месечина.“
И на младъ Стояна не сѣ ѿати вѣра;
Тогай си позавре китени сватове,
Та имъ веле Стоянъ, веле и говоре:
„Постонте малце до дома да одамъ
До дома да одамъ, дали ѿ истина.“
Па сѣ спуши Стоянъ, до дома си оди,
Влезе въ одая-та, шаренъ јорганъ дигна,
Летно сѣнце грее, сърце сѣ разшени.
Па сѣ назадъ Стоянъ скоро сѣ повърна,
Па си поиде Стоянъ кай сватове-то;
Тогай веле Стоянъ на млада невеста:
„Отъ сега на татки сестра да ми бидишъ,
Сестра ти да сѣ ми, назадъ сѣ повърни!“
Тогай веле нему млада-та невеста:

„Стоянь, шлади Стоянь, глава ми пресечи
Глава ми пресечи, назадъ не съ върнакъ!“
Уме, чуде Стоянь, нема що да чине;
Ся соблече Стоянь негоѡ чисто ру'о,
Та облече Стоянь негоѡ мило братче,
Па го чини Стоянь млада зеташина.
Тогай веле Стоянь, веле емъ говорѡ:
„Алазъ да ѡ, брату, отъ мене на тебе!“
А на невѣста-та сѣрце съ разшени.
Па си дойдоха 'си-ти дурн дома;
Н' една страна тога венчанѡ сѣ венчатъ,
На друга-та страна крѣщенѡ сѣ крѣщатъ.

170.

Емекѡ.

Бѣла Яна дворѡ ми метеше,
А Стоянь сѣ коня потпра'аше;
Стоянь Янѡ тога ѡ велеше:
„А еглад Яно, бѣла Яно!
Како сѣ сакаѡме, така сѣ зедѡѡме,
Кука немаѡме, кука купѡѡме,
Конѡи немаѡме, конѡи купѡѡме,
Овци немаѡме, овци купѡѡме
Овци купѡѡме со 'се овчари;
'Се що немаѡме госпотъ ни даде,
Чедѡ отъ сѣрце госпотъ не даде,
Аль ѡ отъ бога, аль ѡ отъ люгѡ?“
Тогѡ му рече уба'ѡ Яна:
„Деѡди Стояне, мой господинѡ!
Лель не опитвишъ, всѣ ке ти кажѡмъ,
Како я знаѡмъ и ти да знаѡишъ,
Ни ѡ отъ бога, ни ѡ отъ люгѡ,
Тук' ни ѡ ова майкина кѣтва.
Кога сумъ бѣло лудо мало'ѡ,
Я сумъ сѣ бѣло люто проклѡто.
Та не повѣла моя-та майка
И не лелѡла и не кѣлнала,
Та що ми рекѡла найлоша кѣтва —

„Да ми поспієшъ, мала Яяко,
 Да ми поспієшъ, да ми порастяшъ,
 Да ми съ сторишъ добра девойка,
 Стопанъ да вайдяшъ какъ що ке сакашъ,
 'Се що ке немашъ госпоть да да'ятъ.
 Да ми съ сторишъ мошне богата,
 Чедо отъ сърце, керко, да немашъ,
 Защо ми да'ашъ голеи нжкн,
 Деню и ноке, керко, ми плачишъ.
 Ког' ке засвиритъ риба летница
 Риба летница по царно море,
 Ко' ке зацентъ каменъ станонтъ
 Каменъ станонтъ во Ннко-поле,
 Ти тога чедо да си добієшъ.“ —
 Тога ми рече 'уба'я Яна:
 „Ейди Стояне, мой господине!
 Олку си нцаѣ зборъ да ти кажа,
 Сакашъ ме терашъ, сакашъ ме държишъ,
 Ясъ ти 'я казаѣ мн-те гре'ой.“
 Стоянь к назотъ збор-отъ вратио:
 „Ейди Яно, млада невѣсто!
 Многу безъ чедо, Яно, и ніе,
 Ке похнине и ніе вака.
 Ясъ ти съ молямъ, ти да не жаляшъ;
 Никоя майка чедо не кжлнитъ
 Чедо не кжлнитъ, чедо да немятъ,
 Туку ни било васметъ отъ бога.“

171.

Радичъ юнакъ и Арапинъ Амза-бегъ.

Радичъ юнакъ вино ніе,
 Во тіе ладни механи
 Съ негови-отъ нилъ побратимъ,
 Царнь Арапинъ Амза-бег-отъ.
 Ціятъ, кдаты во механи,
 И добаръ анякъ си чинатъ
 Отъ день до день три недели,
 Съ вечери-то шесть недели.

Тогай веле дѣриъ Арапинъ;
 „Варай, варай Радичъ юнакъ!
 Арно шихме и ядехме,
 Добаръ анякъ си чинехме,
 вешо облакъ не чинехме.
 Ела да съ обложиме; —
 Кой к вреденъ да обиде
 До седумдесетъ дървени

И осумдесетъ класури,
 Да сѣ върне въ гратъ Солуна
 Во Солуна на старъ кадя,
 Да му зеке големъ нишанъ
 Големъ нишанъ бѣла книга,
 На мене да ѣ донесе;
 Отъ какъ слонце ке угрее,
 До какъ слонце ке ми зајде,
 Големъ бакшишъ ке му да'амъ.
 До три кожи биволачки,
 Полни, рамни жлти флоринъ.“
 Тогай веле Радичъ юнакъ:
 „Исѣ сумъ вреденъ да прошетамъ
 До седумдесетъ дервени
 И осумдесетъ класури,
 Да сѣ върнамъ во Солуна,
 При старъ кадя, да му зекамъ
 Големъ нишанъ бѣла книга,
 Отъ ка' слонце ке угрее,
 Дур' ка' слонце ке за'оде,
 И на тука да сѣ пайдамъ.
 Ак' н' обидамъ, не прошетамъ
 Големъ бакшишъ ке ти да'амъ.
 Бърза коня съ остра сабя.“
 Тогай веле царь Арапинъ;
 „Що си клавашъ бърза коня,
 Това конско, пчошко месо!
 Що таксувашъ остра сабя,
 Това жржаво железо!
 Ела клай първа-та любовь,
 Со 'си твое машко дете.“
 Тогай рече Радичъ юнакъ:
 „Ак' н' обидамъ, не прошетамъ
 Първа любовь съ машко дете
 Нека ти ѣ твоя любя.“
 Отъ тамъ стана Радичъ юнакъ,
 Си отиде дури дома,
 Н' Ангелина ѣ говоре:
 „Ангелино, първа любовь!
 Нель нѣ сѣ обложихме,

Съ царь Арапинъ Амаза-бег-отъ
 Тебе въ облогъ я те кладохъ,
 Со 'се наше машко дете.
 Ак' обидамъ, ак' прошетамъ
 До седумдесетъ дервени,
 И осумдесетъ класури,
 Да сѣ върнамъ во Солуна,
 На старъ кадя да зекамъ
 Големъ нишанъ, бѣла книга,
 Отъ ка' слонце ке угрее,
 Дур' ка' слонце ке за'оди.
 Ако дойдамъ ке му зекамъ
 До три кожи биволачки
 Полни, рамни жлти флоринъ.“
 Рече Радичъ и си легна:
 „Ак' с' успѣамъ, да не скориншъ.“
 Ка' си легна, ка' си заспа;
 Ангелина не заспа,
 Кад' било ѣ осъмнало,
 Слонце склонило на ручекъ,
 Съ свалила Ангелина,
 Бърза коня му оседли,
 Му оседли, му престегна,
 Копито-то му бакнува,
 И на върно му сѣ моле:
 „Ти сѣ молякъ, бърза коньо,
 Дин' оставишъ Радичъ юнакъ
 Радичъ юнакъ, твой стопанъ,
 На не'ани вино да пие!“
 На сѣ кичи на дивани,
 Нель надъ него застава,
 Застава солдзи порони
 На негово бѣло лице.
 Г' изгореха женѣи солдзи,
 Скоро на подзе сѣ наїде,
 Тогай веле и говоре:
 „Ангелино царнооко!
 Що н' остави да с' успѣамъ?
 Тебе Арапинъ ке земи.“
 Съ качи на бърза коня,

Го удри сосъ зенѣа-та,
 Та прошета, и изшета
 До седундесетъ дървени,
 И осундесетъ клясури;
 Съ вярна въ града Солуна
 Во Солуна при кадѣа,
 Дек' пладнина си кланяше,
 На кадѣа си говоре:
 „Ей кадѣо, старъ кадѣо!
 Мене пущи Амзабег-отъ,
 Да ми даишъ бѣла кинга.“
 Па му веле старъ кадѣа:
 „Иди Радичъ на ме'ани,
 Да попиешъ ладно вино!“
 Свърти конь-о Радичъ юнакъ,
 Пойде на ладни мевани,
 Седна си вино да пиѣ,
 Отъ пладнина д' икиндѣа,
 Не му текна да си стане,
 Да поиде кай старъ кадѣа.
 Па му веле бърза коня:
 „Варай, варай мой стопане!
 Айде стани да поидиме;
 Тебе кадѣа ке излажи,
 Ке ти земе първа любовь.“
 Отъ тамъ стана Радичъ юнакъ,
 Отиде на старъ кадѣа,
 Ког' икиндѣа кланяше;
 Па му веле Радичъ юнакъ:
 „Дай, кадѣо, бѣла кинга!
 Замъркнало, ке си одамъ.“
 Тогай веле старъ кадѣа:
 „Почекай ме, Радичъ юнакъ,
 Да докланямъ икиндѣа.“
 Па на Радичъ жалъ му падна;

Искара ся остра сабя,
 Му пресече руса глава,
 Та ъ кладе въ конска торба,
 Исправи конь-о по друни.
 Царъ Арапинъ бѣше пушилъ
 Бѣше пушилъ робини-те,
 Да му зенятъ Ангелина,
 Отъ заран', отъ икиндѣа.
 Ангелина стое на диванъ,
 Но ѣтове разгледува,
 Радичъ юнакъ си го чека.
 Па съ задалъ Радичъ юнакъ;
 Тогай веле Ангелина:
 „Ей робини, ей кадѣа!
 Еве идеть Радичъ юнакъ,
 Ако ве тука заваре,
 'Си-те васъ ке ве изсече.“
 Побегнаха робини-те,
 На царъ Арапинъ казаха;
 Заключение ке тешки порти,
 Да не вазе Радичъ юнакъ,
 Оти него ке погубить.
 Право оде Радичъ юнакъ
 На Арапски тешки порти;
 Порти найде заключени,
 На зеде юначки медалъ,
 Съ префари преку порти,
 М' утаркали руса главн
 Руса глава отъ старъ кадѣа,
 Емъ му зеде големъ бакшишъ
 До три кожн биволачки
 Полни рами жълти флоринъ,
 Па съ вярна у дома си.
 Го пречека Ангелина
 Ангелина царюока.

Свощи по тайна-та вечера
 Триста пушки ся пукнале,

Петстотинъ момци ся паднале,
 Шестотинъ майки викнале,

Педстотинъ гробове ся напълнале.
 Всички-те майки плакале
 Плакале и преплаквале;
 Димитрова-та кѣта день,
 Плакала и преплакала.
 Дошло е бѣла сѣбота,
 Свички майки на гробища,
 И плакале, цреплаквале,
 Димитрова-та наймного
 Плакала и преплакала,
 Дори на гроб-а заспала.
 На сѣне Димитаръ дошолъ:
 „Проклета да е майка-та,
 Коя си майка плакала,
 Та мѣртви души грѣшила!
 Азъ си бѣхъ, намо, во рай божай,
 Ти много плака, преплаква,
 Та м' исплдиха отъ рай-а.“
 Кога ся събудила майка му,
 И било вечеръ спроти недела,

И си отишла въ темни зидници,
 Извадила най-башъ дрехи,
 И ся облякла, и накутила,
 И си отишла въ черкова,
 И си ся богу молила,
 Димитаръ да превърне:
 „Боже, да видишъ какво драго,
 Кога имашъ малко детенце,
 И да порасте детенце
 И да му земе помошница.“
 И трагнала презъ село-то,
 Со големъ гласъ викала:
 „Проклетъ да е майка-та,
 Коя е майка плакала,
 Та мѣртви души грѣшила.“
 Де седя господъ, та слуша,
 Го превърна Димитаръ,
 Отъ малакъ до големъ,
 Да го гледи майка му,
 Да му вземе помошница.

173.

*Темишваръ Гюро, Марко Кралевике, Янкула Войвода,
 и Дете Големеше.*

Шедба шетатъ Темишвара Гюро
 Шедба шетатъ сва земя царена,
 Шедба шетатъ три години време,
 Да изберитъ мома спроти него.
 Обидило седумдесетъ града,
 Седумдесетъ и седумъ градове,
 Нигде мома не го бендисало
 Спроти него лична и хубава;
 Ка' отиде града Сланкамена,
 Тако ъ го мома бендисало.
 Посвѣрши съ и пѣрстенъ си даде,
 Пѣрстенъ даде три товари хазно,
 Зборъ чиниле, до една недела
 До недела тешка свадба сакать.

А що бѣше Темншвара Гюро!
Привявна си коня Карамана,
Тогай веле Темншвара Гюро:
„Ти не чуешъ, стара майко моя!
Замеси ми две бѣли погачи,
Наточи ми две здравици вино;
Азъ ке идаиъ во Прилепа града,
Куиъ ке кладаиъ Кралевике Марка,
Постаръ деверъ Янкула Войвода.
Азе знои, майко, присвѣршииъ сѣ,
Присвѣршииъ сѣ одъ града Сланикаменъ.“
Тогай веле негова-та майка:
„Сполай богу, отмена да види!“
Засукала скути, еиъ ракави,
Замесила две бѣли погачи,
Наточила две здравици вино.
Па що бѣше Темншвара Гюро!
Па калеса до две посестрини,
Да замесатъ колачи за свадба.
Па си зема две бѣли погачи,
Па си зема две здравици вино,
Привявна си коня Карамана,
Куиъ си кане Кралевика Марка,
Постаръ десеръ одъ Сибила Янка;
А си нежатъ помало деверче,
Що ке воде млада-та невѣста.
Допита сѣ до негова майка:
„Ти не чуешъ, стара майко моя!
Учи мене, какъ те училиъ господъ,
Ка' да чинишъ за мала девера?“
Тогай веле негова-та майка:
„Сине мой, Темншвара Гюро!
Да привявнишъ коня Карамана,
Да кидисашъ по бѣли друкове,
Що ке стретишъ, синко, що ке стигнишъ,
Фати побратниъ по свѣти јованство,
Да го чинишъ млада-по деверче.“
Лепо майка, що поучи сина!
Лепо сина що послуша майка!
Па привявна Темншвара Гюро

Па прѣзна коня Карамана,
Кникса си во бѣли друнове.
Нема нищо юнакъ да си стрете,
Нема нищо юнакъ да си стигне.
Кѣ отведе по край славо шоре,
Острека му дете голо, босо,
Гологлаво, дете голомеше,
До мишки-те въ песокъ запретано,
Дек' си игра со дробни камчина.
Изминало Темишвара Гюро,
Малу замна и вчасъ му текна,
Како ѝ го майка поучило;—
Ког' ќе најдишъ, сину, ког' ќе стретишъ,
Него за деверъ да го отберишъ. —
Съ повърна Темишвара Гюро
Кап дете, дете Голомеше:
„Добро утро, дете Голомеше!
Идешъ ли да те фатамъ побратимъ,
Побратима по свѣти Јованство?
Вая неделя младо ќе сѣ женамъ,
Да ми бидишъ покаян девера!“
Накюти сѣ дете Голомеше:
„Аид' отъ тука, незнаено дела,
Немој сѣ мене пеза да сѣ биешъ!
Ак' издигнамъ еденъ студенъ каментъ,
Да те удрамъ него две-те очи,
Ќе т' испљрснатъ очи отъ глава-та!“
Закљана сѣ Темишвара Гюро:
„Не сѣ биамъ сѣ тебе пеза, брате,
Не сѣ, брате, со тебе шегувамъ,
Тако ми, брате, свѣти Јованство!
И тако ми до четири пости,
Що постиме едношъ во годяна,
Найтешки пости великови!“
Завърва дете Голомеше,
Испаднало одъ студени песокъ.
А що бѣше Темишвара Гюро!
Па го фърли затъ него на коня,
Однесе го на свои дворове,
Отвори му шарени сандаци:

„Гледай, веле, дете Голомеше,
Коя рубя тебѣ ке бендиса,
Тая рубя, дете, да облечишъ.“
Избрало и рубя спроти него,
Облечи съ дете Голомеше.
Пакъ го пуца въ шарена одаа,
Дека стое тешко-то оружя:
„Гледай, дете, коѣ оружје сакашъ,
Тва оружје, дете, да препасишъ!“
Избрало си дете боздогана,
Дипъ и лека сто и ше'есетъ ока;
Избрало тая остра сабя,
На длъжина шесна'есетъ педи,
Во ширина до четири педи.
Па го пуца въ конска конушняца:
„Гледай, дете, коя сакашъ коня,
Тая коня, дете, да привавнишъ!“
Влегло дете въ конска конушняца,
Да обидитъ коня за ваванѣ;
Коньи таргатъ многу за онашка,
Коньи тегне во дворе изѣрлятъ;
Ког' дойде на коня Карамана,
Тарга, коня не съ поместува.
Избрало и коня Карамана,
Позналъ го и хуйліа, вютліа;
Седуиъ пакти на войска ходило,
С' ударало съ царни-те Арапи,
Що леснува ничкуиъ коленички.
Го поседла седло шикосано,
Заузда го узда позлатена,
Престегна му дванаѣсетъ колѣна.
Па удриле три чѣти тѣпѣна,
Па развило три свилии байраци,
Ке си одатъ за млада невѣста.
Напретъ тегне дете Голомеше,
Отъ 'си-те и той подобаръ юнакъ,
Како кьосекъ въ това суво стадо.
Кивисале по бѣли друлове,
Ке поминатъ низъ гора зелена,
Острека 'и една страшна беда

Страшна беда Хага-хаметня,
Хаметня, църна Арапия.
Долна уста на гръде му бие,
Горна уста въ чело го удара.
Глава има колку два таша,
Очи има колку две паници,
Уста има колку мала врата,
Зъби има четири дикели,
Нодзе има Солунски диречи.
Кога клепатъ таа пуца уста,
Дур' одъ уста огнъ въздрюва,
Дур' на гора листови облява.
Тогв веле църна Арапия:
„Харп' идете за млада невеста,
Како вие вазотъ съ вратите,
Чия ке' е млада-та невеста?“
А на дете око не трепнуве;
Тегне дете по бѣли друмови,
Отишли си за млада невеста.
А що бѣше девойкина майка!
'Си-те дарби ми 'и дарувала,
Кому кърпче, на кому ялаче;
Марку дала тешка боздогана,
На Янкула копие костеново;
А на дете нищо не дадова,
Оти бѣше като ябанджиче;
Двдо'а му млада-та невеста.
Да ж чуве одъ лошо по пактоне,
Оти бѣше той подобаръ юнакъ.
Па удрише три чифта таша,
Клиисаго по бѣли друмови.
Непретъ тегне Кралевике Марко,
А по него Янкула войвода,
По Янкула Темншвара Гюро,
А по Гюра китени сватови.
Ке поживатъ низъ гора зелена,
Дека седе църна Арапия,
Дека седе на друми широки.
Ово седе голо, распасано;
И говоре църна Арапия:

„Ме чувте, китени сватови!
 Фърлите що ви се дарувале,
 Ак' сакате живи д' откините!“
 А що бѣше Кралевике Марко!
 Юнакъ бѣше, ама съ улаши,
 Отъ бѣше страшиа Халетина.
 Първо Марко дарба изфърляло,
 А по него Янкула Войвода,
 'си-те биле дарой изфърлени,
 Даръ фърляле, 'си-те разбегнале.
 Сосъ нихъ бега Темишвара Гюро;
 Одъ страхови Гюро заборавакъ,
 От' ямалъ назатъ млада невѣста.
 Самъ остана дете Голомеше,
 Самъ остана со млада невѣста.
 Тога веле църна Арапина:
 „Фърли, дете, що те дарувале,
 Ако сакашъ живо да останишъ!“
 Изговоре дете Голомеше:
 „Кахпе еденъ, църна Арапина!
 А на мене нищо не дадова,
 Дадохъ ми млада-та невѣста,
 Да ж чувамъ отъ лошо по пѣтове;
 Глава давамъ, невѣста не давамъ.“
 Изговоре църна Арапина:
 „Дан, дете, млада-та невѣста!
 Ако плюнамъ сѣтъ *) ке те удавамъ,
 Ако дунамъ сѣтъ ке те отнесамъ,
 Сабя немамъ кърваца да натопамъ,
 Ако зинамъ, дете, ке те голтнамъ.“
 Изговоре дете Голомеше:
 „Давранъ кахпе, църна Арапина!
 Давранъ, кахпе, да сѣ обидише!
 Да видиме кой отъ насъ поюпакъ,
 Кого майка повике довила,
 Кого сестра повике люляла!“
 Изчека го дете Голомеше,
 Дур' Арапинъ коня да прифати.
 Прифатяло коня дебелаго

*) 'Ся-отъ, сички-отъ.

Дебеляго, коня кърши-горо.
А що бѣше дете Голомеше!
Тѣргна дете на нишанъ застана.
Арапъ фърли тешка боздогана;
А що бѣше детева-та коня!
Легна коня ничкумъ коленички,
Тѣркаля съ по трева зелена,
Надъ дете ми боздоганъ поминалъ,
А нищо ми на дете не било.
Изговори царна Арапина:
„Чекай, дете, на измакка биде,
Чекай, дете, ущ' едношъ да фърляшъ!
Язе сега, дете, лошо фърлихъ.“
Изговоре дете Голомеше:
„Кахпе една царна Арапина!
Една мене майка не родила;
Ясъ да фърляшъ, ти после ке фърлишъ;
Лепи госпотъ, како ке ни даде,
Ели тебъ, море, или менъ.“
Вид' Арапинъ никако не биде,
Тѣргна Арапъ на нишанъ застана.
Итро бѣше дете Голомеше,
Но отъ ниско боздогана шере;
Арапска коня хуйліа, кютліа;
Фърли дете съ тешка боздогана,
Арапски конъ коленички легна,
Погоди го царна Арапина,
Погоди го во гради широки.
Падна Арапъ отъ коня на земя,
Арапъ падна, дете го навяхна;
Потѣргнало сабя динискиа,
А на сабя дванаѣсетъ огледала,
Свѣте сабя, како летно сѣнце;
Кога махна съ таа остра сабя,
На Арапинъ глава му пресече,
Отъ смя съ сабя испушчило,
Седушъ буки съ сабя пресечило,
И пакъ нищо на сабя не било.
Па отиде потъ Арапски чадаръ,
Тако найде триѣсетъ илѣски хазно,

Триѣсетъ мѣски хазно товари,
'Си-те они бѣше зауздени;
Ущ' да земаѣ млада-та невеста,
Ке си отишаѣ на Арапска земя.
Зена дете Арапска-та глава,
Въ торба да туре, торба не ѣ бере,
Фѣрли глава н' еденъ панагоненъ;
Поведе си млада-та невеста,
Поведе си триѣсетъ мѣски хазно,
И поведе Арапска-та бона.
Пра'у тегне на Гюровя порти;
Застанаго отъ вонка на порти,
Заслуша съ дѣте Голомеше,
Марка слуша дека благослова —
До сег' ниже за радостъ, веселѣ,
А отъ сега за детова душа,
Отъ ни ѣ дете загинало. —
Палюти съ дете Голомеше,
На потѣргна тешка боздогана,
Ка' ударе тѣе тешки порти,
Съ чершевиия врати извадило,
Стреде дворец врати натерало.
Растовари триѣсетъ мѣски аспо,
Изнущило до две добри коня,
Испущи 'и конѣ да шетаеть,
Искачи съ на вѣшни дивани,
Тѣркаля си Арапска-та глава
Тѣркаля си по чесна тѣрпеза.
А що бѣше кѣтени сватови!
Попаднаѣе ничкутъ на тѣрпеза,
'И стресало тригодишна треска.
А що бѣше дете Голомеше!
Дофати си Кралевика Марка:
„Ела море Марко Кралевике!
Ког' не можешъ невеста да чувашъ,
А що ке ти кумъ ти да си 'одишъ?
Да т' научамъ, наученъ да бидишъ.“
М' удари петнаесетъ боздогана.
Пакъ го фѣзти Янкула Войвода:
„Ела море, Янкула Войвода!

Ког' не можешъ невѣста да чувашъ,
А що ке ти деверъ да си 'одишъ?
Да т' научамъ, наученъ да бидишъ.“
М' удари шеснаесетъ боздогана,
Боздогана отъ сто шесетъ окн.
Па го фати Темишвара Гюра: —
„Ела море побратиме Гюро!
Ког' не можешъ невѣста да чувашъ,
А що ке ти на тебе невѣста?
Да т' научамъ, наученъ да бидишъ.“
Удари му дваесетъ боздогана.
Тога всле млада-та невѣста:
„Удри, браче, колку ти ъ драго,
Сжде гледай съ душа да г' оставишъ
Дан' му скършишъ, браче, некая коска;
Три пати сумъ, браче, повърсна
Отъ онаа църна Арапина,
Дан' съ чинитъ до четири пати.“
А що бѣше дете Голомеше!
Редъ 'и реди китени сватови,
Редъ 'и реди по чесна тарпеца,
Като съ чаша вино 'и служиwa,
Кой какъ може боздоганъ да носе,
Кому петъ, кому три боздогана,
На никому хатаръ да н' остане.
Па 'и собра на чесна тарпеца,
Пособра 'и вино да си пѣтъ;
Напахна имъ тешка боздогана:
„Ак' нѣкнѣ вино да пѣте,
Уще едношъ я ке ве изредамъ
Ке в' изредамъ съ тешка боздогана.“
Сви седнале китени сватовѣ,
Сви седнале на чесна тарпеца,
Кон отъ страхъ, а кой за хатаръ,
Седнале имъ за да пѣтъ вино.
Яле, пѣле три недели време.
Било свадба, брате, поминало,
Хотишѣ си кумови, сватови.
А що бѣше дете Голомеше!
Товарило триесетъ мъски хазио

Превихнало Арапина коня;
 „Остан' съ богомъ, побратиме Гюро,
 Що сакахме не дарува господъ,
 Теб' невѣста, а на мене хазно!“
 Отвде си дете на свой дворой,
 И дете коначи соградило,
 И дете съ младо оженяло.
 Отъ юнаци песна останало,
 Да съ пее, да съ прикажуве.
 Това, брате, по отъ давня било,
 Дуръ не било, не бя съ славило.
 Що послуша 'се весело било,
 'Се весело, и отъ бога здраво;
 'Си-те биле здрави редъ по редукъ.

174.

Бѣла Неда и русъ Войвода.

Мори Недо, бѣла Недо,
 Бѣлъ трандафилаъ неразпукнатъ
 Неразпукнатъ, неразцѣтенъ!
 Пречула съ бѣла Неда
 Пречула съ, нарчула съ
 По 'сѣ земя околия,
 Вардарска-та Вардаря.
 На сонъ нона съ открала
 Мегю майка, мегю татка,
 Мегю деветъ мили брака,
 Деветъ брака, деветъ сна'и,
 Двана'есетъ мили мнущи.
 Откралъ ѣ и русъ Войвода,
 Дренѣя-та, сѣмъ ага-та;
 Префърли ѣ презъ бѣлъ Дунавъ
 Въ чауре-то, въ ливагю-то.
 Тамъ опна'а три чадиря
 Три чадиря, три мидера;
 Еденъ чадиръ, бѣли чадиръ,
 Други зеленъ, други рушенъ.
 Потъ бѣлъ чадоръ бѣла Неда

Бѣла Неда съ русъ Войвода;
 Потъ зелени сѣймени-те,
 Потъ ружени сиви кони.
 Три дни Неда мъртва лежа,
 Разбуди съ въ четвърти день,
 Тогай веле, емъ говоре!
 „Мори мале, мила мале!
 Подай, мале, шаренъ бардакъ
 Шаренъ бардакъ студна вода,
 Да съ напѣяжъ, да съ оладамъ!“
 Тогай веле русъ Войвода:
 „Мори Недо, бѣла Недо!
 Не си, Недо, 'при майка ти,
 Ток' си, Недо, въ чауре-то,
 Потъ бѣлъ чадаръ съ русъ Войвода.“
 Ка съ дочу бѣла Неда,
 Тогай веле емъ говоре:
 „Варай, варай русъ Войвода,
 Молякъ ти съ, кланякъ ти съ,
 Да ми да'нешъ остро ношце,
 Да пресечамъ жолта дуна,

Да разтопаят моя уста!“
Издажа съ русъ Войвода,
Дá ѝ даде остро ножце.
Не разсече жолта дуна,

Тук' съ Неда убодила
Овъ нейно-то клето сърце,
И на место душа даде.

175.

Г ъ о р г и.

Гьорге ле, Гьорги, Гьоргула
Защо си удри Турчин-отъ,
Дека си вино піеше
На тіе ладни механи!
Го удри и дома дойде,
На майка му си говоре:
„Ке бегамъ, мале, ке бегамъ,
Оти сумъ удрилъ Турчин-а
На тіа ладни ме'ани,
Дека си вино піеше.“
Майка му веле, говоре:
„Седи ми, сино, нийъ бегай,
Тейко ти ю коджобашя,
Овъ св нна многу пари,
Пари ке даде, ке т' откыинтъ.“
Дуръ да си реч-та доречатъ,
Си достигнаха сеймени,

Си фатиха левентъ Гьорги,
И му вързаха ръце-то,
Го носиха на конак-отъ.
Тогай рече силенъ паша:
„Одете да г' обесите!“
И стапаха, го носиха
Го носиха на Беш-чинаръ,
Ортома на шія фърлиха,
Търгнаха да го обесатъ,
Търгнаха го обесиха.
Ка дърпна левентъ Гьоргула,
Откорна дърво отъ коренъ;
Спърсна Гьоргула да бегатъ.
Тогай му велатъ кавази:
„Запри съ, Гьорги, нийъ бегай,
Просто да ти ю грешка-та,
Бладзе ти на юнаство-то.“

176.

Д а ф и н а и О м е р - а г а.

Ей Дафино, ти Дафино!
Богъ да бие твоя майка,
Що те скорна мошне рано
Мошне рано во неделя
Та те пуши на два пата
На два пата, на два друма,
Да прашнишъ пуста нисирска.
Та си прашни отъ утрина,
Отъ утрина до пладнина,

Нема никой да поимне.
Отъ пладнина съ ададеха
По патища, по друмища
Тежни мжган и прахове.
Не са било тежни мжгли,
Токъ си било върли Турци
Върли Турци, ваши аги
Ваши аги Шахпендіовци.
Напредъ оди Омеръ ага

Омеръ ага Шахпендіа.
Отъ що идатъ наближуватъ.
Ка ги позна гюль Дафиня,
Чудо стое, та съ чуде,
Дека она да съ скріе.
Съ покачи н' едно дърво
Н' едно дърво дафиново,
Нель съ затскри во дърво-то,
Не можеха да ѝ видатъ.
Довървеха, извървеха,
Найнапоконъ ке помине
Ке помине секзче-то.
Нели оно загледало,
Тотай веле на вашъ ага:
„Барай, варай Омеръ ага!
Що нещо ѝ въ това дърво?
Дадъ ѝ пиле, малко пиле
Малко пиле соколого!“
Какъ си дочу Омеръ ага,

Сварти конь-о кай дърво-то;
Не ѝ било мало пиле,
Ток' ѝ била малка Стана.
Та ѝ веле и говоре:
„Дафино, моя Дафино!
Свали ми съ отъ дърво-то,
Не те личе за каурка,
Ток' те личе за кяджия.“
Та съ свали гюль Дафиня,
Та га фати за ржка-та,
И префари га на конь-отъ,
На конь-отъ му по затъ него,
Да га носе въ махала-та,
Та га чини башъ кадья.
Па не га узе за него,
Ток' ѝ остави низъ село-то
'Мъпъ да пита да съ 'раня,
'Ся-те да съ шегя біѣтъ.

177.

Мавро-Яни.

Изникнало едно дърво
Едно дърво дафиново
Колку вишно, толку лично;
Корен-отъ му по 'сѣ земя,
Гранки-те му слано море,
Вършен-отъ му въ сино небе,
На вършен-отъ ми си има
Вишни сарай вараклин,
Покрива му гивгирліа
Скала-та му бѣлъ карагрошъ,
Парнадзи-те ядезлин.
Тамо седе Мавро-яни
Мавро-яни Букреш-бен
Съ негова-та първа любовъ
Първа любовъ Ангелина,
Съ балдаза му Магделина;

Піатъ, идатъ, аникъ чинатъ.
Застанало едно пиле,
Застанало на сарай-отъ,
Дуря пее, дур' зборуве
Иъ зборуве, иъ кажуве:
„Мавро-яни Букреш-бен!
Арно піешъ, арно ядишъ,
Емъ си арно аникъ чинишъ,
Е' да станишъ да погледнишъ,
Какъ ѝ лист-отъ на гора-та,
Такъ ѝ войска по полища.“
Тотай веле Мавро-яни:
„Ей балдаза Магделино!
Стани, стани да разгледашъ
Горе долу по пѣтища!“
Магделина го послуша,

Тà си стана, тà разгледа
Горе долу по патища,
Тà му веле и говоре:
„Мавро-яни, Букреш-бев!
Тà що стовишъ, тà що гледашъ,
Скоро нѣ отидехме;
Ке нѣ пленятъ вжри Турци;
Какъ ъ лист-отъ на гора-та,
Такъ ъ войска по патища.“
Ка си дочу Мавро-яни,
Тà стана, тà си прегна
Шаренъ нитовъ томбакліа,
Ковчедже-то со флорини
И пихно-то машко дете,

Първа любовъ Антелина,
Балдаза му Магделина,
Дà бегахъ въ славо море.
Тогай веле Мавро-яни:
„Ей балдазо Магделино!
Обжри съ назад-задн,
Дà разгледашъ сина войска,
Далъ етаса'а до саран.“
Обжри съ Магделина,
Какъ ъ лист-отъ во гора-та
Тык' ъ висанъ на сарай-отъ,
Скала-та му разтуріа
Парладзи-те поскършіа.

178.

Гуро Златарче и Охридски паша.

отъ Призренъ.

Ой Гуро, Гуро, Гуро златарче,
Гуро златарче еденъ у майка!
Богъ да убіетъ Охридски паша,
Що те покани въ Охридъ на свадба,
Здравица пушилъ люта ракия.
И му говоре Гурова майка:
„О мила синко, Гуро златарче!
Не ми ъ мила она здравица
Она здравица люта ракия,
Що ти ъ пушилъ Охридски паша.“
Нейзъ говоре Гуро златарче:
„О майко, майко, остарела майко!
Остарила съ, безумила съ,
Това си иматъ, това си пуци.“
Па си направи Гуро златарче,
Той си направи стробрена кола,
Стобрена кола злати таркала,
И си направи златно яболко,
И си ъ качи стара-та майка,
И си ъ качи влада невеста,

Па си отиде въ Охридъ на свадба.
 Богъ да убіетъ Охридски паша!
 Тѣмъ го виде Гюро златарче,
 Вчасъ си излезе надворъ на порти,
 Да си пречекать Гюро златарче,
 И му говори Охридски паша:
 „Ейгиди Гюро, Гюро златарче!
 Било ми свадба и пошпадо;
 Айде влезн си въ мъжки дворови!“
 А невеста-та му ѣ зедохъ,
 Му ѣ внесеха въ женски дворови.
 Час-отъ що пошолъ Гюро златарче,
 На час-отъ него го дарували:
 На стара майка църна марама,
 Гюру златару златни ремењъ,
 А на невестъ златени пръстенъ.
 На изговоре Гюрова майка:
 „О Гюро, Гюро. мой мили синко!
 Не ми ѣ мило даръ що дарува'а.“
 На изговоре Гюро златарче:
 „Молчи, не зборуй, ти стара майко,
 Да не не чуеъ Охридски паша,
 Ако не чуеъ не не загубить.“
 Уще си реч-та недоречена,
 Етого етаса Охридски паша.
 И ми го еати Гюро златарче,
 Ми го нсекло залакъ по залакъ.
 На останала Гюрова майка
 Гюрова майка стара рабина,
 А невеста му млада кадына.

179.

Яновца.

Имала си Яновца
 До два сина, два аршлана;
 Дойде време, дойде кова,
 Два-та да си ги посварши;
 Да ги сварши отъ два града

Отъ два града две невести.
 Дойде време, дойде кова,
 Свадба-та да имъ направи.
 Стари Яно си поканилъ
 Си поканилъ сто свато'и,

Мею нхъ за кума кладе
Тон Делибаша Марко,
Старосвата Волкашина,
А девери две Гърчина.
Дойде време, дойде кова,
Да си одатъ по невѣста.
Тало адеть си нмале,
Зет-о назатъ да сѣ врати.
Сѣ вратѣ'а зетови-те
Во тая гора зелена;
Па ги найде Ангелина
Ангелина Самовила,
Два-та веднашъ ги пошваркна.
Сонъ сонила Яновица,
Кжд' летятъ два галаба,
Право кжде негя идатъ.
Не ми било два галаба,
Току биле два абера,
Погинале два-та зета,
Два-та сина, два аршмана,
Ги поголтна Ангелина
Ангелина Самовила.
Па дойдоха сватови-те
Безъ невѣста, безъ зетови.

Па извикна Яновица:
„О ти нунко, Дели Марко!
Како ти два карщеника,
Два юнака, мой синови?“
Изговоре Дели Марко:
„О ти, стара Яновице!
Тало адеть си нмале,
Зетови-те да не идатъ,
Току назатъ да сѣ врататъ;
Ясѣ побарахъ зетови-те,
Да полюбатъ моя ржка,
Зетови-те не ги найдохъ,
Ги поголтна Ангелина
Ангелина Самовила.“
Па извикна Яновица:
„Волкашине старосвате!
Варемъ ти си имашъ пимстъ,
Како пуцашъ зетови-те,
Д' одатъ во гора зелена,
Да ги голти Ангелина
Ангелина Самовила!“
Какъ Яновица врескала,
Така си она треснала.

180.

Митре и Петре.

Два сѣ брака дельба разделиле,
На нищо сѣ брака не скарале,
Сѣ скарале на града Камнена;
Митре велятъ, татко ми аризалъ,
Петре велятъ, татко ми оста'нлъ,
Како тебѣ татко, та н менѣ.
И си стана Митре поголеми,
Си го зеде Петре-та брата си,
Си го едри во темна зидана,
Си го държа за деветъ години.
Богъ ъ убилъ млада Митренца!

Защо бѣше умна и разумна,
 Що на бърго си го погледвеште,
 Какта вечеръ що му ъ посеше?
 Му посеше п' една бѣла свѣща,
 На неделя по бѣла погача,
 На неделя по бѣла промена,
 Дурн лежа во темна зандана.
 Петре лежить здраво во зандана,
 Митре лежить боленъ во одаа,
 Ми лежеше до деветъ години.
 Тога велить млада Митренца:
 „Айти Митре, мои господине!
 Не сѣ болио боля отъ господа,
 Тук' сѣ болио отъ твой-те гре'о'и,
 Що ми сторн на твоо-то брате,
 Що го държишъ на темна зандана,
 Како тебе лель и той ъ брате,
 И той сакатъ стока татко'ина,
 Що не му даде стока татко'ина,
 Тук' го охрани во темна зандана?
 Дур' и' излезитъ отъ темна зандани,
 Дур' не да'нтъ тебѣ прощеніа,
 За теб' здравъ нигдеа ми нежатъ.“
 Тога велить Митре на не'вста:
 „А не'всто, умна и разумна!
 Богъ да прости каде ми насмена,
 Оти брати ми ясъ го забора'нѣъ,
 Ясъ не вѣрвахъ братъ ми да ъ живо,
 Туку на ти тебѣ ключе'и-во
 И аски ъ моя шила сестра,
 Отключите темна-на зандана,
 Извадите коски брато'и ми,
 Донесите ясъ да 'и целиванъ,
 Белки госпотъ мене ќе ме проститъ,
 И душа-ва да ми сѣ отделитъ,
 От' суиъ сторилъ голсин гре'о'и.“
 И си зеде млада Митренца,
 И си зеде ключей отъ зандана,
 Си ъ зеде Митрея шила сестра,
 Отключи'а темнана зандана,

Г' изваді'е Петре добаръ юнакъ,
Го изиі'е и го промена'е,
Го качі'е на диванъ високи.
Кога виде негоѡ мило брате,
И си стана на нога ювачка,
'Съ та боля на часъ му оздра'и,
Съ гушна'е и съ избащ'е,
Прощеніе брака си сторі'е.
Митре тога депо говореше:
„Айти Петре, мое мило брате!
Дель те видоѡъ ущ' едношъ со очн,
Айде сега, брате, ве те женамъ
И ущ' едношъ вавга да немаме,
И ущ' едношъ дельба да немаме!“
Петре му съ Митрету поклона.
Го посвѣрши и си го ожена,
Му зедо'е 'уба'а не'ѣста,
Ущ' едношка не съ раскара'е
И си дельба веке не смена'а
Дури животъ тіе си ила'е.

— * —

181.

Рабдула и Мирче.

Раскарааъ съ Мирче и Рабдула
На онаа земя Мисерліа,
На онаа земя Каженица,
Каженица колю-потковинца.
Съ валютн Рабдуд-бегъ войвода,
Та го ѡхрли Мирче-та въ змядана.
Мирче лежалъ до деветъ години,
Му порастаа коса до пояса,
А клепки-те кршиа ласто'ички.
Рабдулица умна и разушна,
Голехъ таа изметъ му чинеше,
Кѣта дена по бѣла погача,
А на вечеръ п' една бѣла свѣща,
На неделя по бѣла промена.
Богъ го убилъ краля Латинина!

Що му пуця една бѣла книга
Бѣла книга, цѣрна написана:
„Како знаяшъ Рабдул-бегъ войвода,
Како знаишъ вамо да ни дойдишъ,
Да ни венчашъ 'уба'а не'ѣста,
Да ни кърстишъ лудо малшко дете.“
Книга пентъ Рабдул-бегъ войвода
Книга пентъ, дробни сѣдзи ронитъ,
Кой ми пошолъ при краль Латинина,
Никой назотъ не ми съ повратилъ.
Фърли книга по диванъ високи,
Рѣце кършитъ отъ бѣли колена,
Сѣдзи ронитъ по бѣли образи,
Отъ образи по бѣли скуте'и,
Отъ скуте'и по диванъ високи,
Дурн ми го диванъ завадило.
Го догледа 'уба'а не'ѣста:
„А егиди Рабдул-бегъ Войвода!
Що те тебе нужда дотерало,
Рѣце кършишъ отъ бѣли колена,
Сѣдзи ронишъ по бѣли образи,
Дурн ми го диванъ завадило?“
„А егиди 'уба'а не'ѣсто!
Како рѣце я да не си кършамъ?
Горки сѣдзи какъ да не туривамъ?
Богъ го убилъ краля Латинина!
Що ни пуцилъ една бѣла книга,
Да не канитъ чесна кумашина,
Да му венчамъ 'уба'а не'ѣста,
Да му кърстамъ лудо малшко дете.
Ак' не пойданъ вамо ке ни до'итъ,
Ке ни пленитъ стока богатѣа,
Ке те пленитъ за млада робина;
Богъ го убилъ, богъ да го убиетъ!
Тамъ ке пойда, назотъ не съ враща.“
И говорятъ 'уба'а не'ѣста:
„Господине, Рабдул-бегъ Войвода!
Да ти бѣше Мирче помаличекъ,
Како юнакъ, такъ и уленъ бѣше,
Ти го фърли во темна зидана;

Ай викни му д' излезитъ отъ неа,
Баре ука да ми те научитъ.“
И говорятъ Рабдул-бегъ Войвода:
„А не'ѣсто, мое добро мило!
Отъ Мирче-та коски п' останале;
Е'о вмятъ за деветъ години
Въ зънданъ ясь сумъ си го забора'илъ“ —
„Одай викай по темни зъндани!“
Рабдулъ викатъ по темни зъндани:
„Аль сѣ живо, али сѣ уирено?
Оти сумъ те забора'илъ въ зънданъ;
Сег' излези отъ темна зъндана,
Али сега, аль никога, Митре!“
А отъ натре братецъ неговъ Митре
Баре очи не му опульвеше,
Ни со уста му сѣ одго'рвеше.
Ми сѣ врати Рабдулъ со плачене.
И ни поиде 'уба'а не'ѣста:
„Айти Мирче, мое брате мило!
Да излезинъ отъ темна зъндана,
Жити изметъ що сумъ ти чинела
Сумъ чинела за деветъ години,
Ката дена по бѣла погача,
А на вечеръ п' една бѣла свѣща,
Во неделя по бѣла промена!“
Говореше Мирче помалечекъ:
„А не'ѣсто, моя мила сна'о!
Не сумъ чо'ѣкъ за надворъ д' излезамъ;
Коса ллямъ дурн до пояса,
А клепала криля ласто'ички.“
Говореше Рабдул-бегъ Войвода:
„А излези, брато помалечекъ,
Ке ти кла'амъ три млади бербери,
Ке ти сечамъ коса до пояса;
Ке ни по'итъ стока богатѣа!“
И излезе Мирче помалечекъ,
И му кладе три млади бербери,
Му избричи коса до пояса,
Му потсече клепки ласто'ички.
И говорятъ Мирче помалечекъ:

„Аль ни стонѣ пиле соколо'о?“
Уще пилѣ не ни насмевало,
Начасъ пиле въ skutъ му долетало. —
„Ай дайте ни книга и дивѣта.“
Му дадо'е книга и дивѣта.
Ся написа на свой-те другари;
Първи бѣше Плетикоса Павле.
А по него Грунца Детенце,
А по него Секула лудечекъ,
А по него Гюро пияница —
„Како знайте въ дворѣ да сѣ найте,*)
Оти дойде Мирче помалечекъ,
Душа беритъ и ке да си умирѣ.“
И отиде пиле соколо'о;
Какъ ниъ каза, така конѣ явнеѣ,
Претъ пиле сѣ во дворѣ найдо'е.
Яле, пиле три дни и три воке.
И говоритъ Мирче помалечекъ:
„Айви виѣ върни побратими!
Живи братство що сме го имале,
Ке ве пуца сѣ мое мило брате,
Ке ве пуца у краля Латинина;
Ти го капилаъ чесна кумашина,
Да му венчатъ 'уба'а не'ѣста,
Да му кърщатъ она малко дете,
Ак' не пойдѣтъ вамо ке ни до'итъ,
Ке ни пленитъ стока богатѣа,
Ке ви пленитъ моя мила сна'а,
Да ѣ поситъ за млада робина.
Я не жалямъ стока, що имаме,
Туку жалямъ моя мила сна'а;
От' сумъ лежалъ за деветъ години,
Таа менѣ изметъ ни сторила;
Тукъ да ойге ***) у краля Латинина,
Дане брата краля го загубитъ;
И юнаство ваше пострамотите.“
Ся явне'е свои бързи коня,
Отидо'е у краля Латинина.

*) Найте - найдите. **) Ойге - войдите.

Богъ го убилъ, богъ да го убіетъ!
 Не венче'е 'уба'а не'ѣста,
 Не карсті'е лудо мѣшко дете;
 Тух' имъ турн вино и ракіа,
 За да ми 'и 'ен-те опіанитъ,
 Опіанитъ и да 'и загубитъ;
 Ама тіе колку ми піжеть,
 Толку пойко ми съ веселеетъ.
 Гуро ми ѣ кошне піяница,
 Колку піетъ, толку съ веселитъ;
 Ама юнакъ Плетикоса Павле,
 Малу чуеъ многу ми разбиратъ,
 А Секула, Груница Детенце,
 Тіе ми сѣ лютн кеседжін.
 Дремка фати краля Латинина,
 Легна краля малу да преснетъ;
 Съ впуція петъ добри юнаци,
 Му турі'е дробна-на синджира,
 На него'о краљско бѣло гѣрло.
 Изтѣргна'е жѣти боздогана,
 Порезе'е краљу добра гла'а,
 Му плені'е стока богатіа.

182.

Янкула и Никола.

Два съ браќа дельба раздѣлі'е;
 Помали-отъ Никола му рече:
 „А Янкула, мое мило брате!
 Міе ке съ дельба разделиме,
 Ти си имашъ 'уба'а не'ѣста,
 Ти си имашъ лудо мѣшко дете,
 Ти оста'амъ стока богатіа,
 Ти оста'амъ вивѣ и ливасѣ,
 Ти оста'амъ деветъ кули азно;
 Ясъ ти сакамъ деветъ тавли коня,
 Ясъ ти сакамъ два сиви сокола,
 Да си шетамъ низъ гора зелена,
 Да си шетамъ по земя широка.“

Янкула му съ сърце не насыти,
'Сж-та стока що му ък оста'я,
Жалъ му падна съде за коньи-те.
И си стана рано на утрива,
Да си одитъ во гора зелена;
Си 'и зеде два сиви сокола,
Ѣ нарѣча на своя невѣста:
„А невѣсто, моя първа любовь!
Ясъ ке одамъ во гора зелена,
Ти да зготвишъ манджи господарски,
Да го викнишъ мое мило брате,
Да го служишъ со люта ракіа,
По ракіа манджи господарски,
А по манджи вино тригодишно,
А по вино чаша со зеера,
Да отруешъ мое мило брате,
'Сж-та стока нямъ да ни останить.“
Того зеде млада Янкулица,
Си наготви манджи господарски,
Си го викна Никола на ручекъ,
Да го служишъ со люта ракіа;
И му рече млада Янкулица:
„А Никола, мое мило брате,
Да ти кажамъ голема унера,
Що ми реколъ твой-отъ мили братецъ,
Тебе, брате, я да те отруямъ,
А я кабулъ то'а не го чина,
Добаръ юнакъ я да те загуба.“
Того рече Нико добаръ юнакъ:
„Кога така, моя мила сна'о,
Лепо си съ сега наручаѣме,
Ясъ ке легна на диванъ да спѣя,
Ти да седнишъ до мене да плачнѣшъ,
Да покрѣешъ мое бѣло лице
Да покрѣешъ съ платно бамбакерно,
Да запалишъ печестина свещя,
Да растуришъ своя руса коса,
Да не тѣжишъ тѣги со гласо'я.
Ког' ке дойдитъ мое мило брате,
Да видѣме, брате що ке сторить.“

Какъ що ъкъ ука научила,
 Така сторя млада Янкулица.
 А Янкула низъ гора си шетатъ,
 Нищо ловъ ни тои не улои,
 Си догледа кърстетна орела
 И си пуци еденъ сиви соколъ,
 Да уборитъ кърстетна орела.
 Сиви соколъ що ни отго'ори:
 „А Янкула, мое господине!
 Пуци ни го и мое-то брате,
 От' не можамъ самъ да го уборамъ.“
 И го пуци и други-отъ соколъ.
 Тога рече кърстетна орела:
 „Леле боже, леле мили боже!
 Що'ва лошо миѣ що сториме!
 Дури бѣхме два брака заедно,
 Нищо лошо не нѣ на'ожвеше,
 Никон насъ не нѣ уборвеше;
 Вчера си съ брака оделихме,
 Вчера брата со стрела г' опре'е,
 А денеска мене со соколи,
 Ке не зе'етъ и ке не загубятъ.“
 Тога си съ Янкула подума,
 Що наръча на своя ле'ѣста,
 Да отруетъ негово мило брате:
 „Овие сѣ пылна во гора,
 И пакъ си съ брака побора'е;
 Я спремаѣъ како ке живеамъ!
 Налетъ да м' сѣ-та моя стока,
 Ког' ке немамъ мое мило брате!“
 Си разлюти своя бърза коня,
 Си отиде дома со тѣрчанѣ.
 Що да видятъ чудо и големо!
 Янкулица на диванъ седнала,
 Си го тѣжитъ Нико мило брате.
 Си зеде Янкула остра сабя,
 Само себе да си сѣ загубитъ.
 Богъ ѣ убилъ млада Янкулица,
 що ни зеде щипа челико'а,
 На щипа си сабя му пречека,

Само себе не си съ загуби.
 И му рече млада Янкулица:
 „Не губи съ, Янко господине,
 Що ми рече ти я не си сториѣ,
 Твое брате сонъ ми не заспало.“
 И си поиде на диванъ при брато:
 „Стани, станя, мое мило брате,
 Исъ ти сториѣ, а ти да ме простишъ!
 Оба си съ бракъ избаціе.
 И му рече Янкула Николу:
 „Айде сега, мое мило брате,
 Токму стока ние да делиме!“
 А Никола тога що му рече:
 „Брате стока да си не делиме,
 Туку айде бракъ да бидиме,
 Да седиме какъ що сме седеле.“

183.

Каравидо, неѣста Карабоа, сестра Ангелина, и Турци.

Раскараѣ съ Каравидо
 Со неѣста Карабоа
 Отъ день до день за педеля.
 Що съ караѣ Каравидо.
 Раскараѣ съ Каравидо
 Со сестра си Ангелина,
 Що съ караѣ Каравидо
 Отъ нокъ до нокъ две недели.
 Веке му съ здодеало;
 Стана Видо си отбегна
 Си отбегна Турско село,
 Си съ главн турски момокъ
 Турски момокъ коньски сензъ.
 Везденъ денъ коньн пасить,
 А на вечеръ служба служатъ.
 Веке му съ здодеало;
 Стана Видо си отбегна
 Си отбегна дури дома
 При неѣста Карабоа,

При сестра си Ангелина.
 Тукъ съ чудить Ангелина,
 Къде брата да си скриетъ,
 Отъ ко дойдѣтъ силин Турци,
 Вида да го побараетъ.
 Уще не съ раздумала,
 Начасъ Турци ни ѣтиса'а.
 Кога надворъ ми излезе,
 Що да видить вельо чудо!
 Село Турци с' исполнило,
 Го бараетъ Каравида;
 Секой кука и сайрака,
 На пивна-та два байрака.
 Тога велить Ангелина:
 „Деле, деле мило брате!
 Къде да те, брате, скриамъ,
 Село отъ Турци с' исполнило!“
 Отключила шаренъ ковчегъ,
 Исхърчила даро'н-те,

Си го скрива мило брате;
 Си еуплете руса коса,
 Си уплете ключе'н-те.
 Големи потресъ миъ дадо'е,
 Нигде Вида не найдо'е.
 Въ стегне'е Карабоя: —
 „Кажн, кажн Карабою,
 Къде ти н Каравидо?
 Гла'а ко ти пресечине,
 Ак' не кажишъ Каравида.“
 Карабоя съ улаши
 И нхъ рече „я го незнамъ,
 Фатете н Ангелина,
 Тая знайтъ до ви кажитъ,

Къде ми н Каравидо.“
 Въ фат'е Ангелина,
 Гла'а-та въ пресеко'я
 И пакъ брата не го каза,
 От' нхъ бѣше въ шаренъ ковчегъ
 Кога коса въ видо'е
 Ключе'н-те заплетени,
 Къде било заключено
 Нъ зедо'е ключе'н-те,
 Каравида го найдо'е
 Го пайдое, г' извади'е,
 И пакъ него г' арза'е,
 Защ' му сестра загуби'е.

Митре Поморянче и Марія Бѣлогратска.

Посвѣршилъ съ Митре Поморянче
 Нхъ посвѣрши Маря Бѣлогратска.
 Богъ го убилъ Петре Вайрадинче!
 Защо бѣше Петре кувенджиче,
 Нхъ превѣрши киръ бѣла Марія.
 Дури ни нхъ пѣрстенъ пѣрстенвало,
 По'врджило три то'ари азно,
 Отъ како въ пѣрстенъ пѣрстенвало;
 Що напра'н пѣрстенъ надъ пѣрстена,
 Що напра'н бурма позлащена,
 А на бурма каменъ безценети;
 Що напра'н до три злати венци,
 А на венци кажин безценоти;
 Си по'врджи уще три то'ари,
 Съ сторі'е шесъ то'ари азно.
 Си дочуло Митре поморянче,
 Дола поиде кошне унижено,
 Рѣце кѣршитъ отъ бѣли колена,
 Гла'а кѣршитъ отъ бѣли бедени,
 Салдзи ровитъ по бѣли пазу'и,
 Отъ пазу'и по бѣли скуте'и.
 Го догледа негна стара майка:

„Айти Митре, айти синче миле!
Що си олку, синко, уявено,
Що ми ровишъ, синко, дробни сѣдзи,
'Се во сѣдзи си сѣ утопило,
Дури си ѿ земли завидило
Отъ жалю'и, Митре, отъ плакю'и?“
Не можеше майкѣ зборъ да да'ятъ,
Одвай Митре ѣ отго'орило:
„Какъ да не су', майко, уплакано,
Какъ да не су' пошпе уявено?
Богъ го убилъ Петре Вайрадинче,
Вайрадинче Петре кувенджиче!
Що ми сторилъ големи намужлакъ,
Що напра'илъ прѣстенъ натъ прѣстена,
Що напра'илъ до три злати венци,
Що наредилъ камни безценети,
Що по'арджилъ шесъ то'ари азно,
Ихъ превършилъ къръ бѣла Маріа.“
Тогѣ рече Митре'а стара майка:
„Айти Митре, айти синко миле!
Аль то'а те тебе брига нашло?
Ай земай си малу-многу азно,
Та собери млади-не майстори,
Напра'и си нова-на гема,
Та пойди си во града Прилепа,
Прекуни си свила и коприна,
Прекуни си свилени кошули,
Прекуни си шѣдени елени.
Що 'и носятъ свършени девойки;
Прекуни си чо'а парангора,
Що пра'ятъ джубина за не'ести,
Напълни си нова-на гема,
Откупи си млади гемаджин,
Префърли сѣ преку църно море,
Излези си во Бѣлого града.
Ко' ке пойдешъ во Бѣлого града,
Да си кла'ишъ три млади телени,
Да викаетъ вѣзъ Бѣлого града,
Да излезѣтъ свършени девойки,
Да купеетъ свила и коприна,

Бельки, синко, ке ти съ измашитъ,
 Ке ти дойдя киръ бѣла Маріа.
 Ама, синко, дане ми съ маминшъ,
 Стока надворъ да не нмъ изважашъ,
 Тукъ да дойдѣтъ во нова гемія,
 Да земаетъ 'се що ке нмъ требитъ."
 Како майка си го научила,
 Така Митре майка си почувло.
 Той си зеде малу-многу азпо,
 Та си собра шлади-не майстори,
 Си напра'ш нова-на гемія,
 Та си поиде во града Прилепа,
 Си прекупи свила и копринна,
 Си прекупи свилени кошули,
 Си прекупи мѣдени елеци,
 Що 'я носатъ свършени девойки;
 Си прекупи чо'а параягора,
 Що ми пра'ѣтъ джубина за не'сти,
 Си наполни нова-на гемія,
 Си откупи млади гемиджии,
 Съ префари преку църно море,
 Си излезе во Бѣлого града,
 И си кладе три млади телали.
 Ко' викна'е три млади телали:
 „Излеглите, свършени девойки,
 Да купите свила и копринна!“
 Тогѣ рече киръ бѣла Маріа:
 „А егиди три млади телали!
 Ясъ ке дойдажъ първо на гемія,
 Да си купахъ свила и копринна;
 Ай речите на млади гемиджии,
 Да постелятъ платно бамбакерно,
 Отъ порти-те дурн до гемія,
 Ясъ ке дойдажъ на нова гемія.“
 Му каза'е три млади телали,
 „Оти сакатъ киръ бѣла Маріа,
 Да постелишъ платно бамбакерно.“
 И ми посла Митре Поморанче
 Отъ гемія дурн до порти-те.
 И си стана киръ бѣла Маріа,

Съ промена, дело съ наружи,
И си зеде трі'есетъ девойки,
Си отиде на нова геміа.
Тога рече киръ бѣла Маріа:
„А егиди младо праматарче!
Извади ни свила и коприна,
Извади ни свилени кошули,
Извади ни шѣдени елезы,
Извади ни чо'а парангора,
Що ми носѣтъ свършени девойки.“
Тога рече Митре Поморянче:
„А егиди киръ бѣла Мерю!
Клѣтва пламъ отъ моя-та майка,
Отъ геміа стока не изважамъ:
Отъ сте вие трі'есетъ девойки,
Секой насе ко си отберите,
Овде многу не съ заба'нте;
Нещо роса да не ми зароситъ.
Нещо ветаръ да не ми повентъ,
Да огърдитъ свила и коприна;
Ай влезите въ нова-на геміа!“
И си влезе киръ бѣла Маріа
А по нея трі'есетъ девойки.
И нѣмъ фари Митре Поморянче
Що нѣмъ фари свилена јоргана,
И нѣмъ турп свила и коприна.
С' опулі'е свършени девойки,
Да гледаетъ свила и коприна.
Тога рече Митре Поморянче:
„А егиди млади гемиджии,
Али сега, браќа, аль никога!
Одтурнете нова-на геміа,
Си ллаже п' една на юнака.“
Одтурнале нова-на геміа;
А мошчки туку отбпраетъ,
Що нѣмъ требитъ 'се да си зсметъ.
Съ испра'н киръ бѣла Маріа,
Си'съ найде стреле църно море.
Тога рече киръ бѣла Маріа.
„А егиди Митре Поморянче!

Що ж овой унеръ що напра'и,
 Аль ке бѣше отъ твоя ушщина,
 Аль ке бѣше отъ твоя-та майка?“
 И ѣ рече Митре Поморанче:
 „Ушщина-та отъ моя-та майка,
 Юнащина отъ мене да знаншъ.“
 Прѣзри'е преку царно море,
 Излго'е на край на кранце.
 Го догледа Митре'а-та майка,
 Го пречека съ голешъ балабалакъ.
 Тога рече Митре добаръ юнакъ:
 „А егиди млади гениджин!
 Не вардите нова-ва гениа,
 Тук' вардите свършени девойи,
 Що ни дошло сами на гениа,
 Земайте си п' една на юнака,
 'Секой дома си да си одите.“
 Си зело'е млади гениджин,
 Отидо'е 'си-те при майки си.
 Митре'а майка унеръ ни сторила,
 Три месеци свадба ни чинила.
 И си рече Петре Вайрадинче:
 „Арно сторила Митре Поморанче,
 Какъ му сторила, пойке ни го стори,
 Нецо ятаръ пакъ не ми оставитъ;
 Какъ съ грабитъ свършена момичка!
 Зари неа три'есетъ поидо'е.“

185.

Стоянъ и Бояна.

Отъ Стрлгъ.

„Учи ме, майко, карай ме,
 Какъ да Бояна пограбажъ?“ —
 „Учялъ те, сивко, научахъ,
 Какъ да Бояна пограбипъ.
 Напра'и църква стретъ село,
 'Си-те девойки ке до'ѣтъ,
 И калешести невѣсти

И църнооки вдо'ици,
 И бѣла Боя ке до'ѣтъ.“
 Си стана Стоянъ сиромашъ,
 Напра'и църква стретъ село;
 'Си-те девойки дойдо'е,
 И калешести невѣсти,
 И църнооки вдо'ици,

Бѣла Бояна не дойде.
 Си стана Стоянъ сиромашъ,
 Отиде дур' при майка си:
 „Учи ме, майко, карай ме,
 Какъ да Бояна пограбамъ?“ —
 „Стояне, синко рогене!
 Напра'и чешма стретъ село,
 'Си-те девойки ке до'ѣтъ,
 И калешести невѣсти
 И църнооки вдо'ици,
 И бѣла Боя ке до'итъ.“
 Си стана Стоянъ сиромашъ,
 Напра'и чешма стретъ село;
 'Си-те девойки дойдо'е,
 И калешести невѣсти
 И църнооки вдо'ици,
 Бѣла Бояна не дойде.“
 Си стана Стоянъ сиромашъ,
 Отиде дур' при майка си:
 „Учи ме, майко, карай ме,
 Какъ да Бояна пограбамъ?“ —
 „Учамъ те, синко, научамъ,
 Напра'и баѣча стретъ село,
 'Си-те девойки ке до'ѣтъ,
 И калешести невѣсти,
 И църнооки вдо'ици,
 И бѣла Боя ке до'итъ.“
 Си стана Стоянъ сиромашъ,
 Напра'и баѣча стретъ село;
 'Си-те девойки дойдо'е,
 И калешести невѣсти,
 И църнооки девойки,
 Бѣла Бояна не дойде.
 Си стана Стоянъ сиромашъ,
 Отиде дур' при майка си:
 „Учи ме, майко, карай ме,
 Какъ да Бояна пограбамъ?“ —
 „Учамъ се, синко, научамъ;
 Ти да си укринѣ отъ нафолъ,
 'Си-те девойки ке до'ѣтъ,

И калешести невѣсти,
 И църнооки вдо'ици,
 И бѣла Боя ке дойдитъ.“
 Укрелъ си Стоянъ отъ нафолъ,
 Дочуле 'си-те девойки,
 И калешести невѣсти,
 И църнооки вдо'ици,
 'Си-те Стояна видеде,
 'Си-те му пещенѣ отнесе;
 Уще Бояна ъз немятъ.
 Бояна майѣ ѣ велитъ:
 „Майко ле, мила майко ле!
 Отъ тебе изанѣ си сака,
 Ясъ да го видамъ Стояна,
 Веке ми Стоянъ укрело,
 Ке пойдатъ да го целиватъ,
 Отъ него да сѣ отпростамъ;
 'Си-те другачки пойдо'е,
 И ясъ, майчице, да одамъ.“
 Майка ѣ изинѣ ѣ даде:
 „Ай одай бѣла Бояно!
 Да не сѣ тамо забавишъ.“
 Ми стана бѣла Бояна,
 Влезе си въ мала градина,
 Си набра киска босильокъ,
 Секакво цвѣке 'убо'о,
 Колку во двори ми влезе,
 Отъ майка изинѣ пакъ зематъ:
 „Майко-ле, мила майко-ле!
 Я сега тамо ке одамъ,
 Да си го вида Стояна.“
 Колку Бояна отиде
 Во Стояно'и дворѣ'и,
 Писна Бояна да плачитъ:
 „Оѣ ле ле юнакъ, Стояне!
 Душа да немятъ майка ми,
 Защо те зеде на душа,
 Защо ми млядо загяна,
 Оба не си сѣ простоме!“
 Отиде дур' при Стояна,

Му кладе киска босилъкъ,
Прибра съ да го целивать.
Стоянъ ъ фатя за ржка:
„Добре ми дойде Бояно!
Какъ съ излѣжи майка ти,
Како те тебе пушила?
Како ти тебѣ нарѣча?
Арно те госпотъ донесе,

Со тебе ке съ кердоса.“
Нойдо'е попой да канѣтъ,
Стойна да го закопѣтъ.
Не го Стойна закопѣтъ,
Тук' го Стойна венча'е.
Кога ми дочу майка ѣ,
Отъ уя-отъ ке съ расяпить.
Тие съ два-та венча'е.

186.

Еднама отъ Кукучъ.

Войникъ юнакъ мома сака
Мома сака, мома бърка,
Мома не го аресува,
Ареса го Граждоменка
Граждоменка вражка керка,
Пуши стройници за нея,
Стройници съ назадъ вѣрнаха.
Не га дивать нейна майка,
Нейни тейко, нейни братѣ.
Чудо стое войникъ юнакъ
Чудо стое, да съ чуде,
Какъ да чине, що да чине.
Направи шарена чешма,
Дур' шарена, дур' писана,
Вода-та какъ ледъ студена.
Светъ съ бере, чешма гледе,
Чешма гледе, вода лѣе,
Граждоменка не ъ пуцать,
Нейни тейко, нейна майка,
Нейна майка, нейни братѣ.
Та ъ велятъ ъ говорятъ;
„Седи, сестро, ниѣ си ходи,
Теб' те лѣжи войникъ юнакъ,
Тебе лѣжи ке т' излѣже.“
Чудо стое войникъ юнакъ
Чудо стое, та съ туди,
Какъ да чине, що да чине,

Да излѣже Граждоменка.
Зафати цѣрква стредъ село,
Га направи, га испиша,
Свѣтци-те дури зборувать.
Светъ съ бере, да ъ гледа,
Та ъ малко, ъ големо,
Та у Турци ъ кауре;
Граждоменка не ъ пуцать
Нейна майка ъ два братѣ;
Они велятъ ъ говорятъ:
„Седи, сестро, ниѣ си ходи,
Тебе лѣжи войникъ юнакъ,
Сака тебе да т' излѣже.“
Чудо стое войникъ юнакъ,
Какъ да чине, що да праве,
Какъ д' излѣже Граждоменка.
Тогай веде на сестри жу:
„Варай сестри, мили сестри!
Ке съ чинамъ жив-жъртовецъ,
Покриете ме съ тенко платно,
Наредите дребни китки,
Па викнете, пропеите,
Нед' к' излѣжамъ Граждоменка.“
Па си легна войникъ юнакъ,
Па легна войникъ съ спростре,
Съ чини жив-жъртовецъ.
Го покриха съ тенко платно.

Наредиха дробно цвеке,
 Си викнаха да си плачатъ.
 Расчуха малко голѣмо,
 'Си-те одагъ да го гледатъ.
 Тогай веле Граждоменка:
 „Варай мале, мила мале!
 Да си пойдѣмъ, да си видамъ,
 Войникъ юнакъ много троши
 Много троши той за мене,
 Две задужбини направи.“
 Тогай веле нейна майка:
 „Моя керко Граждоменко!

Направи зелена китка,
 Оту да му ъ закачишъ
 Да закачишъ, да го видишъ.“
 Граждоменка ъ послуша.
 Съ промени, съ накити,
 Направи зелена китка,
 Ъ накити, ъ шикоса,
 Та си поиде въ войникъ юнакъ.
 Съ наведе китка да закаче;
 Ка ъ виде войникъ юнакъ,
 Рѣка пуши, ъ закачи;
 Съ залюбиха, съ венчаха.

187.

Еднаква отъ Прилепъ.

„Учи ме, майко, карай ме,
 Какъ Бояна да земамъ?“ —
 „Учамъ те, сине, карамъ те,
 Какъ Бояна да земишъ;
 Откупи си чивгъ волови,
 Изорай бахча стретъ село,
 Извади вода студена,
 Насади ружа цѣрвена,
 Загради цѣрква Арангелъ,
 И отъ наволъ ти укри си;
 'Си-те девойки ке дойдѣтъ,
 Цѣрква Арангелъ да видѣтъ,
 Водица да си залеетъ,
 Ружица да си соберѣтъ,
 Тогай Бояна ке до'итъ.“
 Изора бахча стретъ село,
 Изваде вода студена,
 Насади ружа цѣрвена,
 Загради цѣрква Арангелъ,
 Отъ наволъ Стоянъ си укрелъ.
 'Си-те ми моми дойдѣ'а,
 Бѣла Бояна не дойде.
 Бояна 'итра, пре'итра,

Сама Бояна не поиде.
 Туку ъ пуши снаха си,
 Водица да си залеетъ,
 Ружица да си соберитъ.
 Майка му си го тѣжеше:
 „Стояне, синко рогене!
 'Си-те девойки дойдѣ'а,
 Бѣла Бояна не дойде,
 На уморъ пизма дѣржала.“
 И си отиде сна'а ѣ,
 И ѣ кажу'етъ Боянъ:
 „Сестрица, мила Бояно!
 Вистина Стоянъ уирело,
 Майба му си го тѣжеше, —
 Стояне, синко рстене,
 'Си-те девойки дойдѣ'а,
 Бѣла Бояна не дойде,
 На уморъ пизма дѣржала.“
 И сѣ измаи Бояна:
 „Невѣсто, младо невѣсто!
 Ай усучи ми свещици,
 Дели вистина уирело.“
 И ѣ усуча свещици,

Тѣ си отиде Бояна,
 Си собра цвѣке ружица,
 Си влезе въ цѣрка Арангелъ,
 За да запалитъ свещица.
 Кога въ Арангелъ ни влезе,
 Стояну майкъ говорятъ:
 „Не бой съ стриво, не плачи,
 Не ти ъ Стоякъ уирено!

Подзе-те му сѣ на потѣокъ,
 Рѣце-те му сѣ на преграиъ,
 Очи-те му сѣ на погледъ.
 Прибрала сѣ до юнака;
 Ъхъ преграбило Бояна;
 Затвори цѣрка Арангелъ,
 И си ъхъ велча Бояна.

188.

Нво ключарджіа и Асан-ага.

Що ни цвѣлитъ во темна зѣндана?
 Аль ъ зма, али Саловила?
 Да ъ зма потъ каменъ би била,
 Саловила во гора би била;
 Туку ни ъ момче Асан-ага,
 И ни цвѣлитъ и сѣ мило молитъ:
 „А егиди, Нво ключарджіа,
 Подади ми дивитъ и калема,
 И подай ми едно парче кинга,
 Да напишамъ тѣя бѣла книга,
 Да ѣ пушамъ свойдзѣ стара майкъ,
 Во зѣндана коски ке оста'амъ.“
 Съ взмани Нво ключарджіа,
 Му подаде дивитъ и калема,
 Му подаде едно парче кинга.
 Не ѣ пуши свойдзѣ стара майкъ,
 Тук' ѣ пуши своиму побратиму:
 „Хай егиди Имере бербере!
 Да не барашъ во темна зѣндана,
 От' во зѣнданъ коски ке оста'амъ,
 Да соберишъ трѣсетъ пољчина,
 Кой ве пѣтъ вино и ракіа,
 Кой ни нематъ ни татко, ни майка,
 Кой не звантъ, како болитъ рана;
 Да ни ходишъ Целтеръ планина,

Да ми ходишъ на вода цветена,
 Тамо ми е Иво'а-та сестра,
 Со нея сѣ тридесетъ девойки;
 Петъ ѣ държатъ полкѣ отъ кафтани,
 И ѣ държатъ свилени рѣка'и,
 Да ѣ фатишъ и да ѣ пограбишъ.“
 Що ѣ велитъ царюоока майка:
 „А егиди Ружице девойко!
 Пошеска сумъ я лошъ сонъ видело,
 Царю грозѣ во пазу'и наидоѣ.“
 Уще збор-отъ не ми го дорече,
 Ми ѣ фати Имеръ берберче-то.
 Ког' дочуло Иво ключарджія,
 И му пуци Имеру берберу:
 „Пуци ми ѣ моя мила сестра,
 Давамъ хазно кулику ти драго,
 Тук' пуци ми моя мила сестра!“ —
 „А егиди Иво ключарджія!
 Хазна имамъ по'нко отъ тебе,
 Пуци ми го дете Асанъ-ага,
 Да ти пуцамъ твоя мила сестра.“
 Той го пуци дете Асан-ага,
 Той ѣ пуци негова-та сестра.

189.

Еминъ Никола, Райко Бошконкъ и Райковница.

Що е плюскотъ во гора зелена?
 Али ми е змѣя присойница?
 Али ми е оганъ изгорило?
 Али ми е вода понесело?
 Не ми било змѣя присойница,
 Нито оганъ ми ѣ изгорило,
 Нито вода ми ѣ понесело.
 Богъ го убилъ Еминъ Никола!
 Що го фати Райка Бошконка,
 Що го фари во темна зжидана!
 Не е зжиданъ пусто како зжиданъ,
 Вода иматъ дури до колена.

Пищить Райко како люта змія;
Въ рѣка държить ниле соколо'о,
И говорятъ Райко Бошконя:
„А егиди млади зънданджіа!
Опитай го Еминна Никола,
Що не държить во темна зънданя?
Нека сакать той що ке ми сакать;
Не ъ зънданъ пусти, како зънданъ,
Вода ниятъ дуря до колена.“
И отиде млади зънданджіа,
И отиде в' Еминна Никола:
„А егиди Еминне Никола!
Що го държишъ Райка Бошконя
Що го държишъ во темна зънданя?
Сакай нему що ке да му сакашъ!“ —
„А егиди млади зънданджіа!
Я му свка до три добра благи:
Първо добро коня пеліана,
Второ добро сабя навалица,
Трекьо добро прелепа невѣста.“
И си поиде млади зънданджіа
И му кажвнтъ Райкоѣ Бошкойкъ:
„А егиди Райко Бошконке!
Що ти сакать до три добра благи —
Първо добро коня пеліана,
Второ добро сабя навалица,
Трекьо добро прелепа невѣста.“
И говорятъ Райко Бошконя:
„А егиди млади зънданджіа!
Донеси ми каменъ и дивита,
Донеси ми едно парче книга,
Да ъ пишавъ на прелепа невѣста;
Сама въ дворе тая да му дойдить.“
Му донесе каменъ и дивита,
Му донесе едно парче книга
И написа на него'а невѣста:
„А егиди ти млада невѣсто!
Ти не знаишъ на войска царе'а;
А азъ не сумъ на войска царе'а,
Богъ го убилъ Еминна Никола!

Що ме фърли во темна зъндана,
Д' виатъ з' ощо, ни зо ощо било;
Що ми сакатъ коня певліана,
И ми сакатъ сабя навалица,
Уще сакатъ прелепа невѣста.
Ти да зе'ишъ коня певліана,
Ти да зе'ишъ сабя навалица,
Сама съ тѣе во дворѣ да дойдишъ,
Да ме пуштишъ отъ темна зъндана.“
Книга пуши по пиле соколоѡ
Иѣ однесе младѣ Райконцѣ.
Колку книга таа погле'ала
Вчасъ на нога таа съ фърлила,
И си влезе въ темни конушници,
Си изва'и коня певліана,
Иѣ однесе у Муса налбатинъ
Да уконтъ коня певліана;
Па съ врати во разни дворо'и,
Си отлючи земни-те керали,
Си отключи шарени ковчедзи,
Си изва'и рубо делибашко,
Съ промени млада Райконца,
Мя съ стори царевъ делибаша,
И си кладе самура калпака,
И потъ него собра руса коса,
И си лѣна коня певліана,
И си зеде сабя навалица,
Си отиде и' Елико'и порти.
Едношъ клюквитъ, а два пѣти виквитъ:
„Я излезе Елине Никола!
Царъ не пуши за да ми отпустишъ
Да отпустишъ Райка Бошконка.
Що го държишъ во темни зъндани?“
Уще реч-та не ми ѣ дорече,
И го пуши отъ темни зъндани,
И го пуши Райка Бошконка. —
„Аи къ ойме више во Стамбола,
Со 'се Райка и со 'си Никола!“
Говореше Елина Никола:
„А егиди царевъ делибаша!

Не носиме више во Стамбола,
 Сакай мевѣ ти що да ти сакашъ!
 Ясъ ти да'амъ хиляда дукади.“
 Говореше царевъ делибаша:
 „А егиди Емина Никола!
 Царъ ти да'атъ колку да си сака,
 Туку ойме више во Стамбола!“
 Книисале дури до полнати,
 И си сегна во бѣла пазу'а,
 Си изва'и сабя навалица. —
 „А егиди царевъ делибаша!
 Ето пушичъ Райка Бошконка,
 Не губи ме, ни носи ме въ Стамбулъ!“
 И та истой сабя навалица,
 Му пресече раце до рамена,
 Му одвърти подзе до колена,
 Му одвърти очи отъ глобо'и,
 И го кладе в' една расхърсница
 И го дърва два жжата дукада.
 „Такъ да знаишъ, Емина Никола,
 Яска не сумъ царевъ делибаша,
 Туку я сумъ влада Райкомца!“
 Съ поврати му цесобра стока,
 Си го зеде Райка предъ себе си,
 И си ойде на равни дворе'и.

190.

Скендеръ-Бегъ.

Попленалъ ми Скендер-бегъ
 Јовче поле Билорско,
 Ми поплепалъ Скендер-бегъ
 Едно мало девойче,
 Девойче и Латинче,
 Та го фати за рака
 Та ѝ фхри на коня.
 Кога Бег-отъ бегаше,
 Тіокъ ветаръ вееше;
 Може-то ми плачеше,

Сятна роса росеше;
 Може-то съ насмелъ,
 Ъсно сѣнце угреа,
 Латилски му зборвеше:
 „Море Бегу, Скендер-бегъ!
 Немой да те попленишъ,
 От' си имамъ три брата
 Татко и майка ме даватъ,
 Братъ Никола не даватъ;
 Ке ме дадѣтъ Алай-бегъ

Алай-бегу за сина;
 Ке напра'ить кюпріа
 Со два драга каменя,

Со дробного бисера
 За малего Меѣнеда.

191.

Султанъ Селимъ и Салакимъ Тодоръ.

Книга пишеть цара Султанъ Селимъ;
 Алл пишеть кому ке ѣ пратить?
 Ке ѣ пратить Салакимъ Тодору,
 Що му сакать до четпри добра: —
 Първо добро 'уба'а не'ѣста,
 Второ добро кърстетна байрака,
 Трекьо добро пегва бърза коня,
 А четворто село Калюѣо. —
 Книга пенеть Салакимъ Тодора,
 Книга пенеть, градуиъ складзи роиить.
 Го догледа млада Тодорица,
 И му рече млада Тодорица:
 „А Тодоре мой господине!
 Що те тебе пужби дотераю,
 Книга пенить, градуиъ складзи роиить?
 Тога велить Салакимъ Тодора:
 „А егиди 'уба'а не'ѣсто,
 Да ти кажамъ, та що ке ми чинишь?“
 И му рече млада Тодорица:
 „Ако неманъ я що да ти чинанъ,
 Како жалишь, и всъ да си жалмъ.“
 И в каживить Салакимъ Тодора,
 Що допуиць цара Султанъ Селимъ,
 Що ми сакать до четпри добра:
 Първо добро 'уба'а не'ѣста,
 Второ добро кърстетна байрака,
 Трекьо добро мой бърза коня,
 А четворто село Калюѣо.
 'Сп-те добра я да 'м прежалмъ,
 Ама тебе како да прежалмъ!“
 И му рече млада Тодорица:
 „А Тодоре, мой господине!

Тоа гайле вѣтъ да го не беришъ;
Тук' прати му една бѣла книга,
Бѣла книга царю написана: —
А егиди цара Султанъ Селимъ!
Ти ми сакашъ до четири добра,
Не ти да'амъ четири камени.“
Како ука що го научила,
Така си ѿ не'ѣста почуло;
И му прати вазотъ бѣла книга.
Кога цар—отъ книга ми отпеа,
Тога ми съ мошне налютило,
И ми пуши Турци Яничари;
Изкопа'е лѣгани потъ земли,
Ми поидо'е во земни керали,
Да украдѣтъ млада Тодорица.
Тодоръ седналъ на диванъ високи,
Да си рурчатъ ручегъ господарски
Со него'а мила стара майка,
И си държитъ живно машко дете.
И си слезе млада Тодорица,
Да наточвѣтъ вино тригодишно.
Кога виде чудо и големо!
Во керали Турци Яничари,
И сакаетъ Турци да ѿ грабать.
И ниъ рече млада Тодорица:
„А егиди Турци Яничари!
Аль сте укии, алы сте будали?
Вие мене що не задирате?
Я ве сумъ си млада Тодорица
Туку сумъ си царна робинчица;
Тодорица на диванъ си сeditъ.
Кажете ми з' ощо ѿ барате,
Тодорица я да ѿ измаанѣтъ,
Ясъ овдека да ви ѿ донесамъ.“
И ѿ велѣтъ Турци Яничари:
„Нѣ допушилъ цара Султанъ Селимъ,
Да грабине млада Тодорица,
И при цара до ѿ отнесице.“
ѿ пушѣ'е млада Тодорица;
Си отиде на диванъ високи;

Си седна'е и съ паруча'е;
Тога велитъ млада Тодорница:
„А Тодоре мое господине!
Ручекъ ручая манджи господарски,
А во сърце дреня и каменя!
Що ми дошло чудо и големо,
Во керали Турци Яничари;
Що доущицъ цара Султанъ Селимъ,
'И доущилъ мене да грабеетъ.
Кога слегофъ вино да наточамъ,
Тога найдофъ Турци Яничари,
Ияъ съ казафъ църна робиница
И отъ ръце я отъ нимъ избекофъ.
Сега ние како ке прайме?“
Тога велитъ Салахия Тодора:
„А египи 'уба'а не'ѣсто!
То'а гайле ти да го не беришъ.
Лели дошло скришени въ керали;
Ти да седишъ на диванъ високи,
Да си държишъ наше мѣшко дете.“
И си стана на нога юначка
И си зеде своя бърза коня,
И си зеде жѣлта боздогана,
И си зеде своя остра сабя,
И си зеде кърстетна байрака,
И въ рече н' 'уба'а не'ѣста:
„Ти да пулишъ кърстетна байрака,
Дурнъ стонтъ гайле да не беришъ;
Ако паднѣтъ кърстетна байрака,
Тога порти сама да отворишъ.“
Кога блезе во земни керали,
Едни Турци со сабя исече,
Други Турци со коня изгази,
Си напраща кърви до колена,
Си навали кърстетна байрака,
Во кърви-то коня му пропадна.
Тога писна млада Тодорница,
Да ми лицитъ тѣги со гласо'и;
Въ сѣ стори оти го загубиле.
И въ викна Тодоръ одъ керали:

„Малчи, малчи, млада Тодорице,
 Отъ Турци не ме загуби'е,
 'Ся-те Турци овде 'я посекохъ.“
 И си слезе млада Тодорица,
 Що да видятъ чудо и големо!
 'Ся-те Турци нѣтре посечени;
 Съ качіе на диванъ високи.
 Ми дочула цара Султанъ Селимъ,
 'Ся-те Турци му 'я загубиле,
 Не му падна голема лютина,
 Тук' му даде голема пещеша,
 Пещешъ даде една бърза кова,
 И му даде една остра сабя.

192.

Митре и сестра Ангелина.

Седналъ Митре съ майка да вечератъ,
 Вечераетъ лакардіи чинѣтъ:
 „Айти майко, айти мила майко!
 Какъ си немахъ едно мило брате,
 Али брате, али мила сестра?“
 „Айти Митре, айти синко мили!
 Али званшъ, синко, аль паметвишъ,
 Кога бѣше, синко, плесъ по земи,
 Ти имаше една мила сестра,
 Мила сестра моме Ангелина,
 Ти ъз плена Дервиш-бегъ Войвода.“ —
 „Айти майко, айти мила майко!
 Не кажи ми кой ми ъз попленахъ,
 Тук' кажи ми кунъ къде отиде.“ —
 „Айти Митре, айти синко миле!
 Той отиде преку църно море.“ —
 „Айти майко, айти мила майко!
 Ай веси ми пребѣла погача,
 Напѣли ми две здравци вино,
 Ясъ ке одамъ сестра да ъз канамъ
 Да ъз канамъ сестра на първиче,
 Бельки те съ висна забораетъ.“

И си стана негва стара майка,
 Му умеси пребѣла погача,
 Му напълна двѣ здравяци вино.
 И си явна свои бързи коня,
 Си съ ъхри въ она цѣрно море.
 Парви петли кога пропеа'е,
 Митре бѣше стрѣде цѣрно море,
 Кога ни съ зора обзорило,
 Си излезе на край на краище.
 Тано наиде три млади робини,
 И ихъ велѣтъ Митре добаръ юпакъ:
 „А егиди три млади робини:
 Кѣде седѣтъ Дервиш-бегъ войвода?“
 Тога велѣтъ три млади робини:
 „Айти тебѣ незнаена дельо!
 Сани му съ кукѣ познаваеъ,
 Пустѣ порти му съ челико'и,
 На беденѣ гла'и наредени.“
 Си отиде Митре дурѣ тамо,
 Еднопѣз клюквѣтъ, а два пѣти вѣквѣтъ:
 „А излезѣ моя мила сестро,
 От' сумѣ дошолъ, сестро, да те канѣмъ
 Да те канѣмъ, сестро, на пѣрвиче!“
 Тога велѣтъ негва мила сестра:
 „Не ѣ кабилъ, брате, да ме канѣшъ,
 Туку айде да съ издумаеъ,
 Дурѣ не дошолъ Дервиш-бегъ Войвода,
 Той ѣ сега въ гори на лоепи.“
 Си отиде *) на диванъ високи,
 Си ставѣ манджи господарски,
 Изва'н'е ѣ бѣла погача.
 Тога велѣтъ сестра Ангелина:
 „Айде, брате, сега да поспѣешъ,
 Яеъ ке сторѣмъ голема чудеса.“
 И си легна Митре да поспѣеъ;
 И си стана сестра Ангелина,
 Му ъхрила дробнаго снѣджѣра,
 Си умеси пребѣла погача,
 Си ѣ неси 'се отъ бѣльванца.

*) Отидѣс—отидохъ.

И си дойде Дервиш-бегъ Войвода;
 Тога велѣтъ млада Ангелина:
 „Добре дойде Дервиш-бегъ войвода!
 Ево имать три дни и три ноки,
 Къде шеташъ низъ гора зелена,
 Нящо довъ ти не си уло'нло;
 А я седамъ на диванъ високи,
 Големъ довъ я сумъ ти уло'нла,
 Моего брата, твоего душмана,
 И го кладофъ во дробна синджира.“
 Тога рече Дервиш-бегъ войвода:
 „А егиди 'уба'а не'ѣсто!
 Ай стави ми малу да ручаме!“
 Му ѣ стави бѣла-на погача,
 Що ми бѣше 'се отъ бальванца,
 И му турн вино тригодишно,
 А во вино бильки чемерлики.
 Съ наруча Дервиш-бегъ войвода,
 И си легна малу да поспіетъ.
 И си стапа млада Ангелина,
 Му нарани негва бърза коня
 Му нарани сено чемердію,
 Си отключи шарена ковчега,
 И си собра малу многу азно;
 И си поиде при киле-то брате,
 Му изваде дробня-на синджира,
 И му рече сестра Ангелина:
 „Стани, брате, сега да бегаме,
 Али сега, брате, аль никога!“
 И си стана Митре добаръ юнакъ,
 И си зеде до два добри коня,
 Си побегна преку църно море.
 Си найдо'е нивна стара шайка;
 Какъ 'н виде нивна стара шайка,
 Какъ 'н виде, начасъ душа даде.

—❦—

193.

Краль и Русантъ кралица.

Заплакала Русанта кралица
 И ии дойде краль-отъ господине,

И говорятъ краля—отъ господине:

„А егиди Русанте кралица!

Що те пужба тебе дотерало,

Сядди ронишъ по бѣли образи?

Аль доноси бисерни гердани?

Аль износи ру'о копринено?“

Говореше Русанта кралица:

„А егиди краля господине!

Не износиѣ бисерни гердани,

Не износиѣ ру'о копринено;

Туку е'о за деветъ години,

Никаво сме чедо не виделе,

Тѣ ни женско, краљу, тѣ ни мъшко.“

И говорятъ краля господине:

„Али си съ сама не узнала?

Аль не гле'ашъ цървена долака?

Когн дойде за мене невѣста,

Долана край со край ти идеше,

Ама сега край со край не идеть.“

Малу време що си постоела,

Постигнала лудо мъшко дете.

Го повила во кушашъ пелена,

И го клали во злата делайка,

И го пови со съркени повой,

И го кладе во стреле дворе'и

Въ стреле дворе'и на мраморъ плоча,

Съ нога го люлятъ, съ уста му пеитъ:

„Нани, нани лудо мъшко дете!

Нани, нани, страдвало те татко!

Нани, нани, жедвала те майка!“

И въ доту Краля господине:

„А егиди Русанта кралица!

Защо кълнѣшъ лудо мъшко дете?“

И си влезе въ шарена одаа,

Си отключи шарена ковчега,

Си изва'и платно бамбакерно,

Го смолоса платно бамбакерно,

И въ зави Русанта кралица,

Въ закопа въ земи до колена,

Въ смолоса нейдѣтъ руса коса,

Ъ запали нейдзѣ руса коса,
 Горить коса дур' да цѣрни очи;
 Говореше Русанта кралица:
 „А егяди Кралю господине!
 Прости менѣ големи кабаецъ,
 Не гори ми мое бѣло лице,
 Що си го често ти целуваше!“ —
 „Тука гори, тука да изгоришъ,
 Ако нелашъ жалба за детенце!“

194.

Еденъ синъ и майка.

Що ѣ шама на горна долна земя?
 Ели ми ѣ мѣтна вода носить?
 Ели ми ѣ снленъ огонь горить?
 Ели ми ѣ силенъ паша бѣтъ?
 Та ѣ ми ѣ мѣтна вода носить,
 Нито ми ѣ снленъ огонь горять,
 Нито ми ѣ силенъ паша бѣтъ;
 Туку ми ѣ таа цѣрна чума,
 Що удрила 'се ми поморила.
 Не ми бѣтъ старо-но и младо.
 Тук' ми бѣтъ кой дека ѣ юнакъ,
 Що удрила еденъ синъ у майка,
 Го удрила и го поморила.
 Кѣта денъ ну майка на гробъ одить;
 Кѣта утро, „синко, добро утро;“
 Кѣта вечеръ, „синко, добаръ вечеръ!
 Топла ли ѣ, синко, земя кука?
 Мека ли ѣ земяна постеля?
 Меки ли ѣ камен-отъ позглава?“
 Отъ жалови земя проговори:
 „Топла ми ѣ, майко, земя кука,
 Мека ми ѣ земяна постеля,
 И меки ми ѣ камен-отъ позглава:
 Немой жалби, майко, цѣрна чума,
 И таа ѣ, майко, потъ повеля,
 Туку жалби Имера бербера,

Що оста'и перче жаркмаля,
Да ми лежить змѣя тройногла'а,
Со дванаѣсетъ мали змѣульчина.*

195.

Митре и чума.

Посваршилъ съ Митре добаръ юнакъ
Съ посваршилъ не'ста отъ далеку;
Колку парстенъ ни ѣх парстенвало,
Си отведе во града Стамбола.
Три години тамо си седело,
Си спечали три то'ари азно,
Си киниса дома да си идетъ.
Конакъ сторн во пусто-но Скопѣ;
Ми преспало, на утро ми стана
И си веде до четири конѣи,
Си отиде вода да напиетъ.
На бѣла чешма вода 'и напяло,
Тамо найде една стара баба,
И въ рече Митре добаръ юнакъ:
„А егиди бабо, стара бабо!
Що кѣ бидитъ ово чудно чудо,
Скопѣ града я сумъ нокевало,
Слѣде слушамъ петли кѣде пежтъ,
Петли пежтъ и кучина лабтъ,
Люгѣи нигде, бабо, не сумъ виделъ.“
Тога велитъ она стара баба:
„Айти Митре, айти синко миле!
Ясъ не сумъ си, синко, стара баба,
Тѣку сумъ си, синко, цѣрна чума;
'Си-те люгѣи, синко, избегае.“
Тога велитъ Митре добаръ юнакъ:
„Жити бога, бабо, жити душа,
Погля'я го, бабо, пусти деѣтеръ,
Алѣ сумъ и я на деѣтеръ писано!“
Го погле'а баба пусти деѣтеръ
Го погле'а и на часъ жу рече!
„И ти, синко, овде си написанъ,

Животъ немаиъ, синко, барѣ три дни,
Въ еденъ день, синко, ќе загинаишъ.“
Тогѣ съ Митре мино молигъ;
„Ти съ моля, бабо, жити бога!
Три дни тевръ, бабо, да ми сторишъ,
Дур' да пойданъ при моя не'ѣста;
Оту нматъ токму три години,
Како сумъ ѣ, бабо, посвршило,
Барѣ съ очи не сумъ ѣ видело.“
Та му рече „айде, синко, одай!“
Си то'ари три то'ари азно,
Си отиде при млада не'ѣста
И ѣ кљукна на нейдзини порти:
„А излезн, моме Ангелино!
Едношъ съ очи да си съ виднме,
Оту сега я ќе си загина!“
Ми излезе кутра Ангелина,
И съ спуши рѣка му целива;
Еденъ то'аръ азно ѣ оста'н.
Си отиде при него'а майка,
И си викна Митре добаръ юнакъ:
„А излезн, моя стара майко!
Колку да съ ние отпростиме,
Отн сега я ќе ти загинаишъ!“
Му излезе негва стара майка,
Излого'е негой мили браќа,
Растварі'е два то'ара азно;
Колку майка сина прегушнала
Прегушнала и го целувала,
На часъ Митре тога душа даде.
Мила майка коса си иѣкна,
Мила сестра како пиле пицнѣ,
Мили браќа гла'и си крше'етъ
Отъ жалниѣ за Митре—та малечекъ.
Го држа'е три дни незакопалъ,
На четврти унеръ ми сторі'е,
Му собра'е попо'и и владии
Со голема чесъ го закопа'е.

196.

Отъ Прилепъ.

Царъ Селимъ, Дойколе, съ подервишилъ,
 Си облеколъ, Дойколе, бѣло руво,
 Да излегалъ, Дойколе, на Велягденъ,
 Да 'и гледатъ, Дойколе, кай играсть.
 Излего'а, Дойколе, кмето'н-ти,
 Какъ на Прилепъ, Дойколе, бего'я-те;
 Излего'а, Дойколе, кметници-те,
 Какъ на Прилепъ, Дойколе, беджици-те;
 Излего'а, Дойколе, младоженети,
 Какъ на Прилепъ, Дойколе, снахия-те;
 Излего'а, Дойколе, певѣсти-те,
 Какъ на Прилепъ, Дойколе, снахници-те;
 Излего'а, Дойколе, ергени-те,
 Какъ соколи, Дойколе, по гора-та;
 Излего'а, Дойколе, девойки-те,
 Какъ еребници, Дойколе, обружани.

197.

Краль, кралица и Ружица девойка.

Краль, кралица руйно вишо пѣтъ,
 Кралю слуга Гърче азнатарче,
 А кралицѣ Ружица девойка.
 Краль-отъ ли ѣ кралицѣ велеше:
 „Ей кралице, ей господарнице!
 Айде да си слуга разменимъ!“
 Кралицѣ не добро паднало,
 Изва'нла едно фрушко ноже,
 Измахнала назадъ наопаку,
 Иѣ удрила Ружица девойка,
 Иѣ погоди негю две-те очи,
 Ъ изваде обе църни очи.
 Съ распака Ружица девойка:
 „Деле боже, за църни-те очи!“
 Кралица ѣ Ружицѣ говоритъ;
 „Мжачи, мжачи, Ружица девойко!

Ко ти да'амъ до два бѣли града,
 Да съ гледашъ до кога си жива,
 Па говори Ружица девойка:
 „Да ти слѣпамъ до две бѣли града,
 Кога невятъ очи да 'и гле'амъ!“

198.

Ружица девойка и тридесетъ момчина.

Седнале ми трі'есетъ момчина,
 Седнале ми по край цѣрно море;
 Слуга служатъ Ружица девойка,
 Слуга служатъ, лепо имъ говорятъ:
 „А егиди трі'есетъ момчина!
 Ако можамъ 'семъ слуга да чинамъ,
 Я не можахъ 'семъ любовь да бидамъ;
 Кой ъ юнакъ отъ юнака роденъ,
 Да си слечитъ рубо копринено,
 Да облечитъ отъ пандзуръ кошуля,
 Да ся зсмятъ щца челико'а,
 Да препливатъ преку цѣрно море,
 Да излезитъ на край на краище,
 Тамо внатъ злата яболшница,
 Да си скиинтъ три злати яболка,
 Я со него любовь ке да бидамъ.“
 'Си-те ми 'и гла'и наведо'е,
 Елюкъ еденъ гла'а не наведи;
 И си стана на нога юначка,
 И си слече рубо копринено,
 Си облече пандзурна кошуля,
 И си зеде щца челико'а,
 Си съ ѡхри п' она цѣрно море,
 Ми излезе на край на краище,
 И си найде злата яболшница,
 Не си съина три злати яболка,
 Яболшница отъ коренъ откорна;
 Си преплива преку цѣрно море,
 Ъѡ донесе на чесна тѣрпеца.
 Ко' го виде Ружица девойка,
 И си стана на юначка нога

И съ спуци въ очи го целва.
 Си ъ фати за десна рачица,
 Си поведи три'есетъ момчина,
 Си отиде при своя-та майка.
 Зафати'е свадба да ми чиятъ,
 Малу свадба токму три месеци.

199.

Јованъ и майка му.

Јованъ майка мошне додеваше,
 Майка му съ люто налютила,
 Јованого люто прокълнала:
 „А Јоване, а синко рогене!
 Защо олку, синко, ми додевашъ,
 Да би далъ богъ да съ попала'ишъ,
 Та да по'вдишъ во гора зелена,
 Да съ сторишъ, синко, сурѣ еленъ;
 Зиме да зивнишъ студени осой,
 Лете да летвишъ горешки присой,
 И да ми шеташъ токму три години,
 На четворти уи-отъ да ти дойдитъ!“
 Назатъ син-отъ клетва ѣ вратило:
 „Айти майко, айти мила майко!
 Како велишъ клетва да ти бидитъ;
 И да ти съ, майко, попала'анъ,
 Кога ке съ, майко, попала'анъ,
 Ко' ке пойда во гора зелена,
 Да би дошолъ Корунъ кеседжіа,
 Да б' загубилъ сина поголеми,
 Да ти пленитъ стока богатіа,
 Да ти зеитъ деветъ тавли коньи,
 Да ти зе'итъ три млади не'ѣсти,
 Невѣсти-ѣе за цѣрни робини,
 И дечива луди телчарчина,
 И ти сама гускарка да бидишъ,
 Да ми пасишъ чуски на пѣтища!“
 Како що съ клетви изкълна'е,
 Така имъ съ клѣтви-ѣе фати'е.

Млади Јованъ си съ попали'и,
 И ни поиде во гора зелена;
 И ни дойде Корунъ кеседжиа,
 Му загуби брата поголеми;
 Що ни рече 'си-те съ сторі'я.
 Колку дойде четвортя година,
 Уж-отъ дойде тога на Јована;
 Ни киниса дома да ни идеть,
 И си вижатъ своя стара майка,
 Къде пасить гуски на пѣтища.
 Тога велить Јованъ добаръ юнакъ:
 „Леле майко, леле мила майко!
 Како си съ клетви изкълнаме,
 Така клетви, майко, не фати'е;
 Научи ме сега що да чина,
 Защо немамъ една добра коня.“
 И му рече негва стара майка:
 „Айти синко, айти мила синко!
 Да ти кажамъ, синко, що да чинишъ,
 Да си поидишъ въ стара кобилица;
 Тая ми ъ, синко, изтерана,
 Ево имамъ за деветъ години,
 Тая, синко, ни ъ наютена,
 Защо сме ъ, синко, истерале,
 Истерале волци да ъ ядатъ,
 Да ъ молишъ со големи молиби,
 Тая ми ъ умна и разумна.“
 Како майка си го научила,
 Јованъ поиде во Стара планина,
 И ъ рече на стара кобила:
 „Кобилице, моя мила майко!
 Жити помпъ що си волинала
 Волинала во наша-та бука,
 Айде сега со мене да дойдешъ,
 Да одяже мие у Корунъ,
 Да барале и стока и люте.“
 Киниса'е и си отидо'е,
 И ни викна уще отъ далеку:
 „А излези, Корунъ кеседжиа!
 Ела едношъ да съ обидние

Обидиме юнакъ со юнака,
 Како губишъ мое мило брате
 Мило брате, како рудо ягне,
 Како грабишъ моя мила стока!“
 Съ измаи Корунъ, ни излезе,
 И съ спуци Јованъ добаръ юнакъ,
 Ся го фати за тенки рамена,
 Да колена въ земи го закачи,
 Съ кобила потъ водзе го изгази;
 И му зеде Корунѡ'а саба,
 Му пресече негва добра гла'а.
 И си зеде три млади не'бети,
 И си зеде 'сѣ-та своя стока,
 После зеде и него'а стока,
 Ся излезе надворъ по пѣтища,
 Ся ж зеде своя стара майка,
 И си зеде свои луди деца,
 Ся отиде во своя-та кука;
 И ѿ велятъ Јованъ добаръ юнакъ :
 „Радви ми сѣ, моя мила кукъо,
 Чесна биди, какъ що ми си била!“

200.

Елинъ Дойка.

Попитале Елинъ Дойка
 Горна долна Руменлиа
 Три години на далеку.
 Майка Дойка не да'аше,
 Дсветъ браќа ѿ дадо'е,
 Зато бѣше на далеку.
 Кога к' одѣтъ на пѣрвиче,
 Конѣи да сѣ наѣваеъ,
 Пушки да сѣ наѣхрѣаеъ,
 Джилитъ да сѣ наѣграеъ.
 Майка люто 'и прокѣлна:
 „Море сѣяко, мѣли сѣяко!
 Зато Дойка ѿ оделѣте
 Три години на далеку,

Кога Дойка к' извадѣте,
 Да внесѣте цѣрна чума
 Цѣрна чума и панукла,
 И дробна-на сѣпанѣца,
 'Сѣмъ да деветъ пособеритъ,
 Со 'се ваши луди деца.“
 Како майка прокѣлнала,
 Така кѣѣтва сѣ фѣтила.
 Кога Дойка извадо'е,
 И ѿѣ доѣде цѣрна чума
 Цѣрна чума и панукла,
 И дробна-на сѣпанѣца,
 'Сѣ-те деветъ 'и пособра
 Со 'се нивѣи чуди дела,

Съде майка ъ оста'н.
 Съ сторила мила майка
 Пуста сина кука'нца,
 Да ни кукатъ денъ ноше.
 Елинь Дойка що чекала,
 Ми чекала три години,
 Да ъ дойдѣтъ деветъ брака,
 Да ъ канѣтъ на първиче.
 Елинь Дойка запакала
 Мошне мошне жало'нто:
 „Леле боже, мили боже!
 Лели брака ме дадо'е
 Ме дадо'е на далеку,
 За да идѣтъ на първиче,
 Какъ ме брака не викна'е!
 Ели 'си-те м' оста'н'е,
 Наймали-отъ братъ Костадинъ
 Какъ ме мене забора'я,
 Що во мене съ жалнеше
 Малу многу жини Дойка!“
 Богу ку съ нажално,
 И ъ пуци еденъ ангелъ
 Еденъ ангелъ отъ небеси,
 Њ го крена Костадина,
 Що му ангелъ напра'яло
 Отъ плоча-та погачица,
 Отъ кѣур-отъ чутурица,
 И му рече Костадину:
 „Айде сега да си одишъ
 При твоя-та мила сестра,
 Да ъ канишъ на първиче.“
 Начасъ поиде да ъ канѣтъ.
 Кога Дойка го видела
 Съ спушила, го гушнала:
 „Леле брате, мило брате!
 Що си олку распанано?
 Лели бѣше ти полнченъ
 Ти отъ 'си-те деветъ брака!“
 И Костадинъ що ъ рече:
 „Мори сестро, мила сестро!

Како да сужъ сестро личенъ?
 Ево иматъ три години
 Боленъ лежа на постеля.
 Туку айде земай си го
 И твое-то мѣшко дете,
 Тебе дома ке те носамъ
 Де ъ видишъ наша кука.“
 Си зедо'е мѣшко дете,
 Си зедо'е бърза коня,
 Си тѣргна'а да си одѣтъ.
 И одиле що одиле,
 Колку пошле край църква-та,
 Ми пропеа едно пиле,
 Едно пиле отъ дръва-та:
 „Мори желна Елинь Дойко!
 По кого си кинисала,
 По мѣртвего Костадина!“
 Съ зачуди Елинь Дойка,
 Що ъ пиле, що ми портъ.
 И си рече Елинь Дойка:
 „Белки пиле ми съ сментъ,
 Защо ми ъ брате болно,
 Ми ъ мошне распанано.“
 До църква-та си поидо'е,
 Мило брате ъ загина.
 Съ зачуди кутра Дойка,
 Що да чинѣтъ, какъ да чинѣтъ.
 Си отиде дури дома,
 Що да видѣтъ чудно чудо!
 Пусти порти затворени,
 Дворъ пелинъ обрасени,
 А во дворъ мила майка,
 Каде кукатъ денъ ноше
 Како сина кука'нца.
 Колку Дойка ми отишла
 До невдзина мила майка,
 Майка си ъ прегушнала.
 Како си съ прегушна'е,
 Така си съ уда'н'е
 Отъ жалникъ, отъ плаченъ;

А Дойкино лудо дете
Потъ подзе го възгазя'е.

Таква била лоша клѣтва!

201.

Тодора керка.

Личба съ въ Града личила —
„Кой ми я кадаръ и вредень,
На силна войска да одить;
Кой ке на войска не одить
Отъ тимаръ ке го иста'анъ.“
'Си-те на войска прати'е,
Кой сина, кой мили мнука;
Сиромыхъ Петко немаше
Ни сина, ни мили мнука.
Елюмъ що Петко кляше
Токму за деветъ девойки.
Петко низъ дворецъ шеташе
И дробни сжлзи ронеше,
Бъли си рѣце кършеше
Отъ свои бѣли рамена;
И дробни сжлзи ронеше
По свои бѣли образи,
Дур' ми я дворецъ зявади.
Си го догле'а Тодора,
Тодора наймала керка;
Тодора лепо говорятъ:
„Егиди татко сиромаяхъ!
Що ми те нужда дотера,
Та дробни сжлзи ми ронихъ
По свои бѣли образи?
И твоя гла'а си кършишъ
Отъ твои бѣли рамена?
И бѣли рѣце си кършишъ —
Отъ твои бѣли колена?“ —
„Егиди керко Тодора!
Како да сжлзи не ронамъ?
Како да рѣце не кършамъ?
Личба съ въ града личила —

Кой ми я кадаръ и вредень
На силна войска да одить;
Кой ке на войска не одить
Отъ тимаръ ке го истаанъ. —
'Си-те на войска прати'е
Кой сина, кой мили мнука;
А я си нема никого,
Ни сина, ни мили мнука,
Отъ тимаръ ке не иста'ить!“
Тодора лепо говорятъ:
„Егиди татко сиромаяхъ!
Аль то'а гайде те нашло!
Влезе си земни керали,
И во темни конушници,
Потседлай коня шарени,
Ясъ ке ти одамъ на войска.“
Си стана Петко сиромаяхъ,
Влезе въ темни конушници,
Потседла коня шарена.
Тая си влезе въ керали,
Изваде ру'о юначко,
И ми съ лепо промена.
Си явна коня шарени,
Си зеде байракъ кърстетли,
На поясъ жълти боздоганъ,
Въ пазу'а сабя димискиа,
Та ми отиде на войска.
Войвала що ми войвала
Токму за деветъ години;
Кога отъ войска идеше,
По стретъ чаршиа тжрчаше,
Сама си песна пееше:
„Кжде съ чуло, видело,

Момичка войска да войвнѣтъ
Токму за деветъ години,
Никой да не ѝ узнанѣтъ,

Дури сѣ сама казала!“
Кога ѣ песна слуша'е,
'Ся-те ми сѣ почуді'е.

202.

Девойка хвърлятъ каменъ.

Собраве ми сѣ набраве
До триста млади момчина,
Тіе да каменъ фариаетъ,
Кой ке сѣ каменъ натѣжрлнть.
'Си-те сѣ редуѣъ реднше,
Никой го каменъ натѣжрлн.
Кога го зеде девойка,

'Си-те 'и каменъ натѣжрлн;
Тога ми велнть девойка:
„Ей віе млади юнаци!
Хараѣъ да ви ѣ улеѣе
По двесте, триста гроше'и,
Кога сѣ найме девойка,
'Семъ да ве каменъ натѣжрлнть!“

203.

Невѣста загубиъ Татарн.

Отъ како петли пеа'е
Низъ гора кой ми помина?
Помина'е ми, мнпа'е
Китени-те ми свато'и
Со найхубава невѣста.
Задале ми сѣ Татари,
Татари, цѣрни Арапи.
Уплашили сѣ свато'и,
Туриле млада невѣста
Со едно младо деверче. —
„Дали сѣ туѣекъ фариало,
Дали сѣ сабя тѣргало?“
„Невѣсто, младо невѣсто!
Што сумъ туѣекъ фариало,

Што сумъ сабя тѣргало!“
Тога ми млада невѣста
Запрегна поли, рѣка'и,
Ся фѣрлн дулакъ отъ гла'а,
Сн фѣрлн туѣекъ на рака,
И остра сабя во уста.
Фѣрляла що ми фѣрляла,
Истайла сабя отъ уста
На оне цѣрни Арапи,
И загубила Татари
Татари цѣрни Арапи.
Собраве ми сѣ свато'и,
Та отидо'е дома си.

ОВЧАРСКИ.

204.

Севда и Пейко.

Севдо, Севдо Севделино,
Гиди росна детелино!
Севдинъ тейко овчаръ главилъ,
Овчаръ главилъ левенъ Пейка,
Да ви пасе сиво стадо.
Севда мома ми си любн
Ми си любн левенъ Пейка.
Ихъ разбраха селяни-те,
Та фатиха да съ смеатъ.
Ка си дочу Севдинъ тейко,
Та си собра селяне-то,
Та имъ веле, в говоре:
„Ей селяни, мили брака!
Сакамъ право да кажете,
Що чинува Севда мома?“
Тогий велатъ селяне-те:
„Коджобави Севдинъ тейко!
Що не питаешъ да кажие?
Накара ихъ Севда мома,
Да направи зеленъ зелникъ
Зеленъ зелникъ коприваликъ.
Да направи мали ручокъ,
Да го дигне на глава-та,
Да го носе на Левенъ Пейка;
Па кинисай ти по нея,
Да ихъ нея ти преглеждашъ,
Съ твой-те очи да вѣрувашъ.“
Па си стана Севдинъ тейко,
Па си поиде дурн дома,
Та накара Севда мома,
Да набере росно зеле,
Да направи мали ручокъ,
Мали ручокъ лепн зелнакъ.

Па си стана Севда мома,
Не ми набра росно зеле;
Съ засука, съ зепрегна,
Нег' взмеси чисто тесто,
И засука зеленъ зелникъ,
Го испече го изжрза,
Та го дигна на глава-та,
Ке го носе на левенъ Пейка;
Тяргна кротко на големо,
Ке си носи мали ручекъ.
По нея и Севдинъ тейко,
Кинисалъ да ихъ преглежда;
На Севда не и текнува,
На назади да погледне,
Оти нея ихъ преглеждатъ.
Негъ догледа левенъ Пейко,
Та искара шаренъ кавалъ
Шаренъ кафалъ, лишанъ свиролъ,
Па си фати да си свире,
Дурн свире, дур' вajuя,
На Севда веле, говоре:
„О ти Севдо, не погледна
Не погледна на назади,
Оти тебе те поглеждатъ!
Ка си дойдешъ въ чаире-то,
Да си свалишъ мали ручокъ,
На бѣлъ каменъ да г' оставишъ.“
Ка си дочу Севда мома
Ка си дочу шаренъ кавалъ,
Нели она си разбрада,
Нели дойде на чаире
Во чаире на бѣлъ каменъ,
Тамъ остави мали ручокъ,

И надзадн съ повърна,
 Ка ък виде нейни тейко,
 Онъ назади съ повърна,
 Селяни-те не вѣрува.
 Кога било замъркнало,
 Нел' дойде'а арами-те
 Та фатиха Левентъ Пейка,
 Кантилъ кучка отепя'а,
 Караман-отъ го закла'а,
 Карабаш-отъ приплаши'а.
 Та фатиха Левентъ Пейка,
 Му вързаха бѣли рѣце,
 Та фатиха да си вѣртатъ
 Да си вѣртатъ сиво стадо.
 Стадо вѣртатъ, стадо блее,
 Никакъ нема да киниса.
 Тогай веле Левентъ Пейко:
 „Арами, мили брака!
 Пущите ми бѣли рѣка,
 Подайте ми шаренъ кавалъ,
 Да засвирамъ на сиво стадо,
 Бѣлкинъ стадо ке киниса.“
 С' измѣжаха арами-те,
 Му дадоха шаренъ кавалъ;
 Да засвири Левентъ Пейко,
 Дури свире, дур' зборува,
 На Севда мома говори:
 „Севдо, Севдо, Севделино,
 Гиди росно детелино!
 Ако спиешъ разбуди съ,
 Ако соняшъ разсони съ,
 Ако седишъ заслушай съ,
 Що ти веле шаренъ кавалъ; —
 Ме фатиха арами-те,
 Кандилъ кучка отепаха,
 Караман-отъ го заклаха,
 Карабаш-отъ приплашиха;
 Бѣли рѣце ми вързаха.
 Що чини да чини тейко ти,
 Да соберитъ селяни-те,

Дане стадо ке откинитъ “
 Ка си дочу Севда мома,
 Ка си дочу, ка си разбра,
 Тогай веле на тейка си:
 „Що си седишъ, мили тейко!
 Стан', собери селяни-те,
 Да потерашъ арами-те,
 Оти стадо ти плениха.“
 Нели стапа Севдинъ тейко,
 Та си собра селяни-те,
 Та пойдоха потерджинъ,
 Пристигнаха сиво стадо,
 Разбегнаха арами-те.
 С' върнало сиво стадо,
 Върна съ и Левентъ Пейко.
 Тогай веле Севдинъ тейко:
 „Ей селяни, мили брака!
 Кой ке съ юнакъ отбери
 Да оле да наръча,
 Да наръча на Севда мома,
 Да измеси до три фурни
 До три фурни бѣлъ пексинитъ,
 Да закоде до три юнци
 До три юнци непрегнати.“
 Ка си дочу Левентъ Пейко,
 Та искара шаренъ кавалъ,
 Дури шаренъ, дури пишенъ,
 Та засвири тажно, жѣлно,
 На кажува на Севда мома
 Що наръча Севдинъ тейко.
 Ка си дочу Севда мома,
 'Се-то Севда си разбрала;
 Измесила до три фурни
 До три фурни бѣлъ пексемитъ,
 На заклала до три юнци
 До три юнци непрегнати.
 Ка дойде'а селяни-те,
 'Се готово си наиде'а.
 Севдинъ тейко завѣрува,
 Оти Севда ми си любе,

Ми си любе левешъ Пейка;
И па за него ъ даде.

Съ любиха, съ зедоха
Съ зедоха, съ венчаха.

205.

Стоянъ и Гроздана.

„Брату ле, брату Стогяно!
Аражъ ти било юнаство,
Юнаство, брату, левенство,
Що ти плениха стадо-то
Сиво-то стадо рогушко
Рогушко стадо, калешо.“
Тогай онъ веле, говоре:
„Сестро ле, сестро Маріе!
Що ке ми чини юнаство,
Юнаство, сестро, левенство!
Па сонъ ме мене наидо'а,
До триста души Арапе
Арапе, сестро, Татаре,
Та ми плениха стадо-то
Сиво-то стадо рогушко
Рогушко, сестро, калешо.
И мен', сестро, ке плене'а.
Не жалямъ, сестро, стадо-то
Стадо-то, сестро, калешо,
Току си жалямъ къосем-отъ
Съ позлатени-те рогове,
Со стробрени-те копити,
Що ми вжртеше стадо-то
За двана'есетъ овчаре.“
Тогай му веле сестра му:
„Що стоишъ, брату, що гледашъ,
Дека сѣ, брату, армасанъ,
Ке те дочуе армасница
И нейни-те вѣрни дружки,
Въ очи шегѣ ке ѣ сѣ біатъ.
Земи, брату, пишенъ кафалъ,
Оди на вишна планина,
На тѣ вѣтки бачила,

Край тѣя бѣла Дунева,
Засвири аровно, жаловно,
И да викнешъ да привикнешъ, —
Ела, ела мой къосеме,
Кѣд' сѣ, да сѣ, тук' да дойдешъ
На ови вѣтки бачила,
Край тѣя бѣла Дунева!“
Пеля си дочу къосем-отъ,
Как' дочу ѣ какъ разбра,
Тѣ таргна том на преди,
Плывна лизъ бѣла Дунева,
Заведе стадо калешо.
Триста го души бранеха,
Не можеха да ѣ добранатъ,
Още триста придойдоха.
Излезе на вишна планина,
На тѣ вѣтки бачила.
Ка ги виде млади Стогянъ,
Сърце-то му сѣ разшени;
Закара сиво-то стадо,
Дойде право на сестра му,
Тѣ ѣ веле ѣ говоре:
„Сестро ле, сестро Маріе!
Хитра сѣ била, разумна,
Сакамъ да дойдешъ на свадба,
Малце покощъ да ми чинешъ.“
Она му веле, говоре:
„Тешка сумъ, брату, не можамъ
Не можамъ, брату, да дойдамъ;
Ке пушамъ моя Гроздена,
Моя-ти ѣ мила щерка,
А твоя-та мила 'нука,
Колку при тебе да седи,

Да сѣ не она премени,
Дан' она вонка излезе,
Оти ѿ кошне хубава.“
Стана си Стогянь отнде,
Тѣ зафати тешка свадба;
Му пуца мома Грездана,
Колку при него да седе,
Колку да лзметъ му чине.
Си удриха тапане-то,
Сѣ собраха сватове-то,
Па дойдеха кумове-то;
И сѣ премени младъ Стогянь,
Сѣ премени, сѣ нареди,
Кѣ кинисатъ за левѣста.
Гроздена мийка не почу,
Сѣ премени, сѣ нареди,
Тѣ излезе вонка на дворъ,
Па сѣ фати на оро-то
На оро-то на танец-о,
Фати оро да играе.
Дойде свет-о сѣ забрави;
Старци-те вино пийа,
Оставиа они вино-то,

Во Гроздѣ очи фарля;
Женени каменъ фарля,
Оставиа они камен-отъ,
Во Гроздѣ очи фарля;
Ергене оро играа,
Оставиа они оро-то,
Во Гроздѣ очи фарля;
Забравиха да си одатъ
Да си одатъ за невѣста.
Дойде време за венчаню,
Тѣ фатиха да венчаватъ
Гроздена сосѣ млади Стогянь.
Попове-то онѣмеа,
Кумове-то ослепаа.
Тогай велатъ кумове-то:
„Питайте сѣ, разпитайте сѣ,
Да не сте нещо роднина!“
Тогай си Стогянь провикни:
„Како да не сме роднина!
Тага ѿ сестра мома,
Тая ѿ мене 'нука.“
Попове-те презборуваа,
Кумове-те погледнаа.

Стоянь, Пейче и Цуца.

Сѣ собрале, сѣ набрале
Деветина овчарина
На Стояново-то тѣрло,
Стояново-то бачило,
Да си ядатъ, да си пиятъ,
Добаръ аникъ да си чинатъ.
Тѣ ядеха и си пиха,
Отъ день до день три недели,
Сѣ вечери-те шесть недели.
Тогай веле млади Стоянь,
Млади Стоянь, младъ вехага:

„Варай виѣ ияли браки,
Деветина овчарина!
Арно пихме и ядохме,
Добаръ аникъ си чинихме,
Нещо облокъ не сторихме;
Ела да сѣ обложиме,
Кой ѿ кадаръ, кой ѿ вреденъ
Да си поиде въ добро село
Въ добро село Каменица,
Да излже Цуца мома,
И да ѿ тука донесе,

Годемъ бакшишъ ке му додамъ,
Половина сиво стадо,
Со 'се млади овчарчиня.“
Ка си дочу левенъ Пейче,
Тогай веле и говоре:
„Ясъ сумъ кадаръ, я сумъ вреденъ,
Да донесамъ Цуца мома.“
Па отиде дури дома,
Та измесе шаренъ колакъ,
Го измесе, го испече,
Го кладе въ шарена торба;
Па си поиде въ добро село
Въ добро село Каменица,
На Цуцени тешки порти.
Чукна, викна на порти-те,
Излегла ю Цуца мома,
Она веле и говоре:
„Кои чука, кои вика
Па наши-те тешки порти?“
Тогай веле левентъ Пейко:
„Ела Цуцо, ми отвори,
Цуцо, я сумъ левенъ Пейко.“
Съ пуши порти отвори.

Тогай веле и говоре:
„На ти, Цуцо, шаренъ колакъ,
Да ми дойдешъ на свадба-та,
Де ми бидишъ посестрима!“
На нея вѣра съ фати.
Съ промени, съ нареди;
Целя таргнаха двацца-та,
Па дойдоха край тарло-то;
Не тегли Пейко въ село-то,
Току тегли во тарло-то.
Тогай веле Цуца мома:
„Варай Пейче, левенъ юнакъ,
Нѣт-отъ не оди въ село-то.“ —
„Оди, оди Цуцо моме!
Ке фатиме големъ овенъ
Големъ овенъ за свадба-та.“
Ка дойдоха край тарло-то,
Ка ги виде млади Стоянъ,
Си викна, и съ провикна:
„Алазъ ти ю сиво стадо!
Ке ядиже, ке пиеме
Още други три недели.“

207.

Охъ! падна, падна Шаръ планина, де моме, де,
Та притисна три овчара, де моме, де,
Първи овчаръ богу ся моли: де моме, де:
„Дигни ся, дигни Шаръ планина, де моме, де,
Имажъ майка, имажъ баща, де моме, де,
По мене ще жалатъ, шаръ планина.“ де моме, де.
Втори овчаръ богу ся моли; де моме, де:
„Дигни ся, дигни Шаръ планина, де моме, де;
Имажъ баща, имажъ майка, по мене ще жалатъ;
Имамъ бузка, имамъ сестра, по мене ще жалатъ.“
Трети овчаръ богу ся моли: де моме, де:
„Дигни ся, дигни Шаръ планина, де моме, де,

Имамъ майка, имамъ татко, по мене ще жалатъ;
Имамъ булка, имамъ деца, по мене ще жалатъ.“

—

208.

Неда и Стогянъ.

Мори Недо, бѣла Недо!
Неда била на река-га
На Сятинца, на друмища,
Дека върватъ 'си пѣтивци
'Си пѣтинци, 'си друминци,
Кираджинъ сосъ кира
Сосъ кира за Софія;
Овчаре-то со овци-те,
Сосъ овци-те на планина;
Тѣ вървеха извървеха.
Найнапоконъ ке помине
Ке помине младъ Стогянъ,
Сосъ деветъ хиляди стадо,
Съ двана'есетъ овчарина,
Съ трина'есетъ клетки псета.
Тогай веле млади Стогянъ:
„Поможи богъ, бѣла Недо,
Съ богунъ тебе да т' оставамъ!“
Неда не му повърнала,
Ни со очи погледнала,
Ни сосъ глава помахнала.
Тогя веле млади Стогянъ:
„Това на тебе д' останить;
Ако пойданъ на планина,
Да си ходанъ на старъ ходжа,
Ке занисанъ рамна сялга,

Рамна сялга на тенка пушка,
Бѣло лице на бѣла книга,
Цѣрни очи на пицоли,
Тенки гласъ на кавали,
Белкиятъ самъ ке ми дойдишъ
На планина, на вишина.“
Па кланиса, тѣ си поиде
Тѣ си поиде на 'оджа-та,
Тѣ заниса бѣла Недя
Гя заниса, гя зададе.
Дур' да поиде на бачило,
Нед' съ здаде бѣла Недя,
Неда боса, гологлава.
Тогай веле на овчаре:
„Ай овчари, мили браке!
Фатейте ся клетя псета,
Фатейте ги, извърсейте,
Измолзейте сиво стадо,
Подсирейте пресно сиренъ,
Ето идить бѣла Недя.“
Нед' фатиха клетя псета,
Измолзеха сиво стадо,
Потсириха пресно сиренъ.
Ето дойде бѣла Недя,
Ток' дойде близу Стогяна,
Тѣмо падна, душа дале.

—

209.

Желникъ Песо.

'Си овчари вечерале,
Желникъ Песо не вечератъ;

{ 'Си овчари го вика'а:
„Ела, Песо, да вечерашъ!“ —

„Ой овчари, мой дружина!
Вечерайте, не чекайте,
Менѣ ми сѣ не вечератъ,
Сърце ми сѣ разсвирело,
Ке ми бидитъ спроти глава,
Ке ми бидитъ нещо коба.“
Уще реч-та не изрече,

Съ зададе арамѣн,
Го фатиле желникъ Пей,
Му вързале бѣли рѣце
Бѣли рѣце на опаку,
Му туриле дробенъ синджиръ,
Дробенъ синджиръ на гърло-то,
Го терале со 'се стадо.

210.

АЙДУТСКИ.

Съ собралѣ, сѣ набралѣ
'Ся-те земски арамѣн
Тамо долу во Ладово,
Да си делятъ пуста стока
Пуста стока арамѣнска.
Що имаше едно Гърче,
Ни сѣ миритъ, ни сѣ токнитъ,
Туку шетатъ крося Владово;
Со баглама не свируватъ

И со уста не пеюватъ:
„Акъ богъ да'итъ да развѣятъ
Да развѣятъ планини-те,
Да собератъ дружина-та
Дружина-та арамѣн,
Да излезатъ по планина,
Да си земятъ три синджири,
Да поредатъ млади робѣ.“

211.

Енчица и Арамѣн.

Седналъ е Диманъ чорбаджи,
Да яде, още да пие
Да пие и да ся весели
Съ негови деветъ синови,
Съ негови деветъ снашници.
'Сички-ти ядатъ и пѣатъ,
И сѣ веселба веселятъ;
Наймлада снаха Енчица
Не яде, още не пие,
Ни сѣ веселба весели.
Диманъ ъ тихо попита:
„Енке ле, снахо наймлада!
Защо не ядишъ и пѣшъ?
Гозба ми ти е малко?

Иль вино са е свършило,
Вино-то, и ракия-та?“
Енка Диману думаша:
„Димане свекре, Димане!
Я стивай, свекро, ся скривай
Сѣсѣ деветъ млади синови,
И още деветъ снашници
Въ деветъ лахти скривалехчи!“
Диманъ ъ вѣрно послуша,
Поведи деветъ синови,
И още осѣмъ снашници,
Чи са скри въ тъмни зевници.
Енка си сама остана,
Запреди бѣли рѣкави,

Замеси бѣли хлябови,
 Ги опече на деветъ пещи,
 Навари деветъ казана
 Деветъ казана съ молитва (?)
 И още деветъ сѣсъ жито.
 Таманъ молитва-та овари,
 И хлябови-те ся опечатъ,
 Чинширъ са е порта хлопнало,
 Равни сѣ е двори напхлянало
 Сѣсъ млади вѣрли хайдутъ;
 Енка ся вѣрно питаха:
 „Енко ле, булка хубава!
 Кѣде ти е, Енке, старъ Диманъ?“
 Енка на хайдутъ думаша:
 „Юнаци, млади юнаци!
 Добре ли дошло, юнаци!
 Вчера Димана заровихми
 Съ неголи деветъ синови,
 И още осѣмъ снашици,

А пощесъ молитва варя,
 Утри ща хора да збирамъ,
 Да хапнатъ и да помянатъ.
 Сега сти ви тука дошло,
 Плате сегн да хапнимъ
 Да хапнимъ и да помянемъ
 За Диманово прощени,
 И за негови деветъ синови,
 И още осѣмъ снашици.“
 Хайдутъ седнали да ядатъ
 Да ядатъ и да помянатъ;
 Енка пакъ трапеза слагаша,
 И измекъри пращаша,
 Да ядатъ право на конякъ,
 Д' обадятъ на бияк-баша-та.
 Бияк-баша-та довтаса
 Сѣсъ триста души сеймени,
 Исечи сички хайдутъ.

212.

*Сирма Войвода *).*

Дека съ чуло видело,
 Мома Войвода да бидитъ
 На седмидесетъ сеймени
 На тия гори зелени,
 На тия води студени?
 Мома пакъ веле говоре:
 „Това сосъ любда не биватъ,
 Това сосъ сръдба не биватъ!

Земайте пръстенъ отъ рѣка,
 Варзейте пръстенъ на бука,
 Фарсейте редомъ на нишалъ;
 Кой ке ударитъ пръстен-атъ,
 Той ке си бидетъ Войвода
 И мене ке не кердосатъ.“
 „Си-те фжря'а со редомъ,
 Шикой ми пръстенъ не удри.

* Тая пс. на е отъ Гаре, село отъ Долна Дебра — Сирма е родн во Дебарско село Тресане. Девойка биднеещелъ подъ лашко облекло обхоишмъ Войвода явиниш-те Бабини-трапъ, Сто-гно, Барбура, Карчинъ. Молчи-те, кои тая водеше, ъе узнаха како девойка, кога ѣ сѣ ски-ниха петини-те отъ градъ-те. Тая на еденъ денъ отъ Крушово поиде въ Прилепъ, и сѣ врати назадъ; и отъ Крушово поиде въ Кичево, т е на еденъ денъ истарча растеник отъ осумладесетъ часа. Тая еѣ пакъ на еденъ Мелкъ Вжугаринъ отъ Крушово. Пей осумдесет-годишна видохме во Прилепъ, и отъ уста-та излизаша чухме за младост-та ѣ. Въ одаи-та ѣ подъ пераца държеше кубурц-те поли, и саби, обесени на дъзд-отъ, висела пакъ пса, Д. М.

Мома си веле, говоре:
„Подай ми, чаушъ, пушка-та!“
Пушка-та пука отъ рѣка,
Надна ми пръстенъ отъ бука.
Пакъ мома веле, говоре:
„Земайте каменъ ѳжрейте,
Кой ке ме мене натѳжригъ,
Той мене нека кердосатъ,

Той младъ Войвода да бидетъ.“
„Св-те ми съ редомъ ѳжря'а,
Никой съ каменъ не натѳжри;
Сирма ми каменъ натѳжри
Десетъ чекори потома;
И седмдесетъ дружина
Одра'а Сирма Войвода.

213.

Г а н к а.

Мама си Ганка питаше:
„Кужуватъ, мамо, хора-та,
Че си съ Войвода ходила.“
Мама тѣй често питала:
„Ганьо льо вие презъ мене
Прозъ мене бѣхте двама-та,
Снощи тѣ мама видела,
Кога замина Войвода.
Хоръ юнаци следъ него млади
Алена хорѣгва носеше,
Следъ него млади юнаци

Со дълги пушки во рѣце
И съ тѣнки сабли во уста,
Долу въ поле-то слезоха.
Войвода тебе продука:
„Добра ти вечеръ, Ганко льо!“ —
„Далъ ти богъ добро, либе ле!“
Па си Войвода отмина,
Въ поле за Султана отива,
Султана живъ да улови,
Теско ичане да земе,
Тебъ голема мина да даде.“

214.

Б о с о л ъ.

Сѣрбали сѣ съ набрали
„Се одборъ млади юнаци,
До седмдесетъ юнаци,
Семко билъ младъ Войвода.
Като ги Семко написа
Найнапоконъ иде младъ Босолъ,
Той са на Семка молеше:
„Бае ле Семко, бае ле!
Пиши и мене на края,
Макаръ сѣмъ сѣяливъ и гурливъ.“
Семко си Босолъ написа.

Отишли въ Стара планина,
Семко си викна провикна:
„Кои ще са наемне
Срещо потера да иде,
Подаръ да си присрешне,
Родопъ да ѣ пригледа?“
Никой не са наема,
Младъ Босолъ са е наемилъ.
Босолъ на Семка думаше:
„Бае ле Семко, бае ле!
И ми дай твой-та сабя,

И ми дай твоя-та пушка,
Я ща на просекъ да стана,
Потера да си пресрепна,
Родошъ ще да пригледамъ.“
Си стана Босолъ отиде,
И на друмища заседна,
На кърстопатъ полегна.
Ей че си иде потеря,
Босолъ подиръ погледна.
Него Арапче опозна,
Па на потеря думаше:
„Че чувате ли, потеря!
Тука е самъ си младъ Босолъ.“
Като си зачу потеря,
Тя ми съ назадъ повърна,

Босолъ живъ да улови.
Ка съ разви младъ Босолъ,
Извади сабя френгліа,
Напредъ потеря исече,
Току Арапче остана,
Тя са Босолъ молене:
„Бас ле Босо, бас ле!
Я ми глава не зинай,
Че сжмъ си единъ у майка!“
Босолъ Арапче не слуша,
Черни му очи извърте,
Десна му ръка отреза,
Тя го на царя запрати,
Да види царя, да чуе,
Какви юнаци живеятъ.

215.

Аидута Велко.

„Кой ще ти носи дълга-та пушка
Война, хайдуть Велко, бойна?“
„Нека ъ носи Милошъ побратимъ
За меня, първо либе, за меня;
Емъ да ъ носи, емъ да ся хвали
Съсь меня, първо либе, съсь меня.“ —
„Кой ще ти яха враня-та коня
Доря-на, хайдуть Велко, доря-на?“
„Нека го яха Милошъ побратимъ
За меня, първо либе, за меня;
Емъ да го яха, емъ да ся хвали
Съсь меня, първо либе, съсь меня.“

216.

Аидута Велко.

Израстло ми баденъ дре'о тенько високо,
Потъ дре'о ю Айдуть Велко сосъ жала мона;
Душекъ му ю църна земя съ трева зелена,

Ястакъ му ꙗ десна рѣка Айдутъ Велко'а,
 Јорганъ му ꙗ злато небо со дробни дзвезди.
 Го догледа стара майка Айдутъ Велко'а,
 Люто вжлнѣ старѣ майка Айдутъ Велко'а:
 „Да би далъ богъ силѣнъ ветаръ изъ Будинъ града,
 Да уборитъ баденъ дре'о тенко високо,
 Да г' убодитъ Айдутъ Велко сосъ мала мома!“
 Уще речъ му не дорече стара му майка,
 Ми пове'а силѣнъ ветаръ изъ Будинъ града,
 Го убори баденъ дрео тенко високо,
 Го убоди Айдутъ Велко сосъ мала мома.

217.

Кара Мустафа.

Боленъ ми лежи, море, Кара Мустафа;
 Дегиди боленъ Кара Мустафа!
 Боленъ ми лежить, море, та ке да умритъ;
 Дегиди боленъ Кара Мустафа!
 „Кой ке ти носитъ, море, джлга-та пушка?
 Дегиди боленъ Кара Мустафа!“ —
 „Нека ља носитъ той Айдутъ Велко,
 Защо ља боля юнакъ отъ мене.“ —
 „Кой ке ти носитъ, море, остра-та сѣбя?
 Дегиди боленъ Кара Мустафа!“
 „Нека ља носитъ той Айдутъ Велко,
 Защо ља боля юнакъ отъ мене.“ —
 „Кой ке ти ява та зрѣна коня?
 Дегиди боленъ Кара Мустафа!“ —
 „Нека ља ява, море, той Айдутъ Велко,
 Защо ља боля юнакъ отъ мене.“

218.

Надуша ти било, нѣне, воденички каменъ!
 Та зашто ме ладе, нѣне, н' она лудо млада,
 Н' она люто кеседживче, горско араѣфче.
 Нокѣ му сѣ мѣли, нѣне, порти отворени,
 Денѣ му сѣ мѣли, нѣне, порти затворени

Кѣта нокъ ми носитъ, нане, кърва'а кошуля,
Во кошуля, мила нане ле, отъ юнаци гла'я.
Що ми ъ донесло, мила нане, рано отъ утрина,
Ми донесло, мила нане, отъ юнака рѣка,
А на налъ пѣрстъ, мила нане, бурма позлащена.
Какъ да си ъ, мила нане, рѣка припознанѣъ,
Какъ да беше, мила нане, отъ мой мили братецъ,
Отъ мой мили братецъ, мила нане, брата Костадина.

219.

Отъ згора идѣтъ сеймени, ей стара бабо жалъбо ле!
Айдутска глава носеетъ, ей стара бабо жалъбо ле!
Излезе баба да гледатъ, ей стара бабо жалъбо ле!
Видела баба та глава, ей стара бабо жалъбо ле!
Викна ми баба да плачитъ: егиди желна бабо жалъбо ле!
„Не ми ъ глава айдутска, егиди желна бабо жалъбо ле!
Тукъ ми ъ глава синова.“ егиди желна бабо жалъбо ле!
Сеймени бабо-ѣ всле'е: егиди желна бабо жалъбо ле!
„Не жалай, бабо, не плачи, егиди желна бабо жалъбо ле!
Бладзе ти тебѣ со сѣрце, егиди желна бабо жалъбо ле!
Що юнакъ ти сѣ родица! егиди желна бабо жалъбо ле!
Дури му глава зедофме, егиди желна бабо жалъбо ле!
Педесетъ мина паднафме, егиди желна бабо жалъбо ле!
Самъ булюк-баша загинна.“ егиди желна бабо жалъбо ле!

220.

Заплакала ми гора-та, гора-та и планина-та
И отъ гора-та дървѣ-то, и отъ дървѣ-то лѣскя-та,
И отъ гнезди-те пилци-те, и отъ земя-та трева-та,
Отъ кладенци-те вогѣ-то заради Инче Войвода:
„Како си Инче да дойдишъ? съ айдуци гора с' исполна,
Айдуци оганъ дадо'е, гора-та ъ изгорі'е.
Егиди Инче Войвода, како си бѣрго да дойдишъ,
Тишѣи отъ гора избегле!“ Тога съ Инче изгласи
Изъ тая гора зелена: „потай ми горо зелено,
Етего Инче кѣ *) идеть, съ айдуци ко съ обидеть:

*) Кѣ кѣде.

Първо-то сърце го нематъ. Кога трандафилъ цутеше,
 Секой му душа любеше; кога трандафилъ капеше,
 Никой му мишки нейкеше.“ Извика гора до бога,
 И отъ гора-та дръвѣ-то, и отъ дръвѣ-то лиска-та
 И отъ земя-та трева-та, отъ кладенци-те воиѣ-то.
 Извика Ииче до бога низъ тая гора зелена,
 Изъ висока-та плавина „трай ми, горо ле, не плачи,
 Етего Ииче кѣ идеть, айдуци кѣ 'и испадить.“
 Айдуци глас-отъ му чу'е, еденъ предъ други бега'а
 Еденъ съ друг' не съ видо'а. Тога съ гора зарадаа
 И отъ гора-та дръвѣ-то, и отъ дръвѣ-то лиска-та
 И отъ гнезди-те пилци-те, отъ кладенци-те воиѣ-то.

221.

Во гора сѣ три'есетъ момчина,
 Момчина сѣ три'есетъ айдути.
 Повеае юга темничара,
 А по него кривца пала'ина,
 А со ниих снега лапанца;
 Ихъ заижрзна кпоки-те кошули,
 Иихъ заижрзна за месо айдутско.
 И стано'а три'есетъ айдути,
 Отидо'е въ църква Митро'ица,
 Зонали'е кърсти и икони,
 Развали'е сѣмни-не огне'и,
 Отижрзне'е кпоки-те кошули,
 Отижрзне'е отъ месо айдутско.
 Кога дойде дена Гюргев-дена,
 Напра'и'е кърсти отъ лукадя,
 А икони отъ карагроше'и.

222.

Отбрале ни съ тридеветъ момчина,
 Кой отъ вѣде юнакъ отъ юнака
 Претъ Благо'ецъ дванаесетъ дена,
 Кой си нематъ ня майка, ни сестра,
 Да си одѣтъ горски арамѣи,
 Да си одѣтъ во гора зелена.

А що си юнаци наисли'е,
 Първи шикеръ, що ке шикеросѣтъ,
 Ке го да'ѣтъ по църкви, манастири.
 Ког' излегло во гора зелена,
 Що зароси една лапа'ница,
 А по нея еденъ ти'окъ ветаръ,
 Замързне'е пушки на рамена,
 А елеци на кноки кошули,
 А кошули за месо юначко.
 По трага нѣкъ потеря достигна,
 И сѣ чудѣтъ тридесетъ юнаци,
 Къде да сѣ юнаци сосветъ.
 Си найдо'е църква Митро'ичка,
 Си влего'е въ църква Митро'ичка;
 Искарпи'е върсти и икони,
 Завали'е еденъ свленъ оганъ,
 Отмързнале пушки отъ рамена,
 А елеци отъ кноки кошули,
 А кошули отъ месо юначко.
 Тога велѣтъ млади-не момчина:
 „Поможи нѣ самъ свѣти Митріа
 Ко' к' излезиме на день Гюргевдела,
 Що първи кяръ ке си кяросаме,
 Ке вратиме въ църква Митро'ичка,
 Да скопие кърсти и икони
 Да скопие отъ бѣли карагрошъ,
 Вещи да 'и злато позлатиме.“
 По трага нѣкъ потеря достигна,
 Тук' сѣ чудѣтъ три-деветъ момчина,
 Какъ потеря назотъ да ѿ вратѣтъ.
 Дур' имаше куршуни фарле'е,
 Отъ елеци петляци кинѣ'е,
 Во месо им по'яке оде'е;
 Даде господъ потеря врати'е.
 Ко' излегло на дена Гюргевденъ,
 Що първи кяръ тѣе кяросале?
 Къде идетъ отъ цара улече,
 Малу многу триста мѣски азно,
 'Св-те си 'и въ църковъ наврати'е
 Си викне'е млади кувенджин,

Не гледа'е що да имъ таксаеъ.
 Ми викне'е млади-не майстори.
 Що ся тїе църква заградиле
 Що скоя'е кърсти и икони,
 Дури имъ съ зайре дососало;
 Кубе-то отъ карагрошъ сториле.
 Тога зборвѣтъ тридеветъ момчина:
 „А егиди млади кувенджии!
 А егиди премлади майстори!
 Како що ся бога покланяне,
 Така нѣ ъ самъ господъ помоголь.“

223.

„Жени ме, майко, жени ме
 Дури сумъ младо зелено
 Отъ двана'есетъ годвни,
 Отъ тринна'есетъ пролета,
 Дури ъ жито еѣтино,
 Кимница вреще сто пари,
 Ведрица вино золота.“ —
 „Не женамъ, синко, не женамъ,
 Уще си мало малечко.“ —
 „Жени ме, майко, жени ме,
 Оти ке бегамъ далеку
 Во Негошка-та плавина,
 Матъ арамїа ке бидамъ,

Въ друмъ кеседжіа ке ходамъ,
 Църна кошуля ке носамъ;
 Многу ке майки расплачамъ,
 Многу невѣсти поцърнамъ,
 Многу юнаци загубамъ.“ —
 „Не оди, синко, не оди!
 Лошо ке ми те прокълнамъ,
 Тешка клетва ке ти да'амъ,
 Ти тамо ке съ разболишъ,
 Никой край тебе ке нехатъ,
 Орлови гробъ ке копаатъ,
 Къртали ке те креваатъ,
 Чаѣки попови ке бидатъ.“

224.

Отъ Битом.

„Топи, топи, мила майко, кой-ве люти рани.“ —
 „Топамъ, топамъ, мили синко, твой-те люти рани.
 Кажи, кажи, мили синко, що грехъ си сторило?“ —
 „Да ти кажамъ, мила майко, що грехъ сумъ сторило;
 Кога бѣхмє, мила майко, деца аджамин,
 Нїе бѣхмє, мила майко, лоши арамїи,
 Нїе бѣхмє, мила майко, на Стара планина,
 Съ погоди, мила майко, дена Велигдена,

Тѣ сзегохме, мила майко, во село Ладово,
 Посакахме, мила майко, п' едно парче 'лѣбецъ
 Парче лебецъ, мила майко, по цървено яйце.
 Не ни дадо'а, мила майко, п' едно парче лебецъ,
 Нито 'лѣбецъ, мила майко, ни цървено яйце.
 Съ надютя, мила майко, наши булюк-баши:
 „Кой ъ кадаръ, или деца море, ко ъ вредецъ,
 Да запази, или деца, оно лепо село?“ —
 Не съ найде, мила майко, никой добаръ юнакъ;
 Ясъ заналихъ, мила майко, она лепа църква.
 Кога гореѣ, мила майко, млади-те момчина,
 Сини пламни, мила майко, тога м' излетве'е;
 Кога горе'а, мила майко, млади-те невѣсти,
 Силенъ встаръ, мила майко, тога ми заведе;
 Кога горе'а, мила майко, млади-те дечина,
 Ми блес'а, мила майко, какъ руди яганца,
 Дур' на бога, мила майко, ну съ нажалило,
 Силна роса, мила майко, тога ми зароси
 И угасна, мила майко, она лепа църква.“ —

225.

Стоянъ.

Стоянъ еденъ синъ у майка,
 Стоянъ майка додеваше:
 „Майко сакамъ да ме женишъ!“
 Стояну майка велеше:
 „Женакъ те, синко Стояне,
 Ова година до друга;
 Оти ъ скъпна година,
 Кило-то жито стотина,
 Ведро-то вино флорина.“
 Стоянъ ъ майка велеше:
 „Жени ме, али кажи ми,
 Оти я ке ти отбегнамъ,
 Башъ арама ке одамъ,
 По Шаръ планина ке шетамъ.“
 Стояна майка молеше:

„Стояне, синче Стояне!
 Не чини съ аджамія,
 От' сѣ ми юнакъ порастенъ
 Дваесетъ и петъ години,
 Тук' слушай си ъ майка ти,
 Да ни *) поминитъ скъпия,
 Я ко те тебе оженамъ.“
 Стоянъ си майка не почу,
 Во петокъ Стоянъ излезе,
 Башъ арама да одитъ,
 По Шаръ планина да шетатъ;
 Въ събота ми го фатїе,
 Въ Витоля го однесо'е.
 Въ Витоля найде селяни,
 Стоянъ 'и мило помоли:

*) Нехъ.

„Селяни, браќа родени!
Кога ќе дома одите,
Вие да майкѣ кажите,
Оти сѣ Стојанѣ посвѣрши
Посвѣрши ќе сѣ оженитѣ.“
И што си Стојанѣ посвѣрши,
Него'а майка да знаитѣ:
Битолска тонка јаска,
Прилепска дълга фортама;
Свато'а што си покапитѣ,
Битолски дрти, злгарн.
Селяни дома појдо'а

И на майка му каза'е,
Стојана го обеси'е.
Туку сѣ чудитѣ майка му,
Како да појдитѣ Битоля,
Да му љ зе'итѣ мѣрша-та,
Баре да му ѣ закопатѣ.
Селяни што ѣ реко'е:
„Не чинитѣ тако да одитѣ,
Стојанѣ си глава запусти,
Ти ќе си кука запустишѣ;
Како си сгорилѣ, си нашолѣ.“

226.

Митре Буљук-баша.

А бре Митре, чаушѣ Митре,
Чаушѣ Митре, буљук-баша!
Пие, ѣде чаушѣ Митре
Вѣ Лагадинско ражно поле,
Во бегличка-та корѣа.
Тамѣ дек' пие, дека ѣде,
Добарѣ аинкѣ дека чине,
Долета му бѣла книга
Бѣла книга, цѣрно писмо
Отѣ Солунски силенѣ паша,
И отѣ Воденски войвода,
И отѣ Јѣнички кадіа: —
„Шо чине Митре да чине,
Да разне цѣрвенѣ байракѣ,
Цѣрвенѣ байракѣ арабски,
Да собере 'се дружина,
'Се дружина свој момчина,
Да си појде вѣ честа гора,
Да си гоне харамѣн,
Харамѣн низѣ гора-та,
Кесоджіа по поле-то.“ —
Ка испее таа книга,
Нито стое, нито гледа,

Та си разви цѣрвенѣ байракѣ,
Та си собра 'се дружина,
'Се дружина момчета-та,
Та си појде вѣ честа гора,
Вѣ честа гора вѣ стари Кожовѣ.
Тамѣ настаналѣ харамѣа,
Старѣ Балабанѣ, старѣ хайдутинѣ,
Со 'се сина му Јанкула;
Синѣ му ходе сѣ триста души.
Тузесещѣ сѣ по затѣ шумка,
По затѣ шумка, по затѣ дренка,
Дочу свиратѣ карадузенѣ;
Ми си свирѣ старѣ Балабанѣ,
Синѣ Јанкула танецѣ воде,
Танецѣ со триста хайдутѣ.
Та ги зеде на пусѣа;
Кога тѣргна тенка пушка
Си го удри старѣ Балабанѣ
Вѣ десна рака, вѣ клето сѣрце,
Свиресещѣ карадузенѣ.
Други удри синѣ Јанкула,
Шо водеше дробно хоро;
Та ги фати друзѣ живи,

Та ги носи въ градъ Солуна,
Да му игратъ дробно хоро

На силнего въ Солунъ паша,
Дробно хоро во синаджир-отъ.

227.

Стойна и Айдути.

Мори Стойно, тенка Стойно!
Дали си чула, разбрала,
Оти дошле арамин
Арамин во село-то? —
Секой дочу, секой разбра,
'Си те чуха, разбегаха,
Тенка Стойна не ъ чула,
Ня разбрала, ни бегала.
Въ къщи Стойна 'лълъ си пече,
Та дойдоха арамин-те,
Арамин-те, кеседжи-те
Голи, боси како осн,
Гладни, жедни како псета.
Те фатиха тенка Стойна
Те фатиха, те питаха:
„Мори Стойно, тенка Стойно!
Кажн, Стойно, иманѣ-то
Свекорово, свекървино!“
Она веле и говоре:
„Арамин, мили брака!
Асъ скоро сумъ дойдена,
Та не си знамъ иманѣ-то
Свекорово, свекървино.“
Тогай велатъ арамин-те:
„Мори Стойно, тенка Стойно!
Дали си скоро дойдена,
Чи ъ оно машко дете,
Що си спие въ колейка-та?“
Тогай веле тенка Стойна:
„Арамин, мили брака!
Това ми ъ ътарвино,

Њтарвино, деверово.“
Богъ да биетъ арамин,
Що фатиха да те мачатъ.
Та огоре'а, тенка Стойно,
Огоре'а пиростіа,
Њъ кладе'а на шіа-та,
Та узе'а горенъ варшникъ,
Ти кладе'а на глава-та,
Емъ те мачатъ, емъ те пкитатъ:
„Кажн, Стойно, иманѣ-то!“
Та съ умѣ тенка Стойна,
Та съ умѣ, та съ чуде,
Судни маки не сѣ тѣрпатъ,
Не сѣ тѣрпатъ, не сѣ траятъ.
Тогай веле и говоре:
„Арамин, мили брака!
Ке ви кажамъ иманѣ-то
Свекорово, свекървино,
Грошеви-те въ кошови-те,
Бешлицы-те въ шиници-те,
Двоаци-те въ бардаци-те,
Дребни аспри въ кесина-та.“
Ти собра'а, тенка Стойно,
Ти собра'а иманѣ-то,
Те накараха да навалишъ
Да навалишъ силенъ огинъ,
Да испечиншъ машко дете,
Те накараха да го ядиншъ.
Ка г' изеде, тенка Стойно,
Найпосле и теб' заклаха.

Мома Булюк-башъ.

Дали съ чуло, видело,
 Мома булюкбашъ да бидитъ
 Со сто ѝ педесетъ сеймени,
 Со триста мина делѣ,
 Съ киднѣе еустанъ до земя,
 Со тѣнка пушка на рамо,
 Чифте пищолѣ на поясъ!
 Сеймени ѣхъ заведеде,
 Силна поплака сториха:
 „Нейкине мома булюкбашъ!“
 Мома булюкбашъ говори:
 „Месите пресна логача,
 Турите алтанъ во нея,
 Скаршите парче по парче,
 Кому алтан-отъ ке паднитъ,
 Той булюкбаша да бидитъ.“
 Месиле пресна логача,
 Кладоха алтанъ во нея,

Скаршите парче по парче,
 На 'си-те по две парчина,
 Момъ съ даде едно парче,
 Нейдзъ ѣ падна алтан-отъ.
 Делѣ ѣхъ завидоха,
 Силна поплака сториха:
 „Нейкине мома булюкбашъ!“
 Мома булюкбашъ говори:
 „Ай на нишанъ да фаринѣ,
 Нисъ пѣрстенъ куршумъ провриме,
 Кой ке ми нишанъ погодитъ,
 Той булюкбаша да бидитъ.“
 Никой ми нишанъ погоди,
 Момѣ ми нишанъ погоди,
 Остана момѣ булюкбашъ
 Со сто ѝ педесетъ сеймени,
 Со триста мина делѣ.

ЖАЛЪОВНИ.*Яна.*

Седнала ѣ Яна на мала-та врата
 Потъ бела-та лоза; Емъ си седитъ Яна,
 Шаренъ гергезъ везитъ, дробни солдзи ронитъ,
 Свой майка кълнитъ: „На душа ти, майко,
 Що ти даде мене кошине не далеку,
 Прек' деветъ планини, кай овца не блентъ,
 Кай петель не пентъ, за лютъ кеседжѣ,
 За лютъ кеседжѣ, великъ араѣа.
 Денѣ ми сѣ, майко, порти затворени,
 Деветъ ми сѣ, майко, 'си-те заключени;
 Ноке ми сетъ, майко, 'си-те отворени.
 Секоя вечеръ, майко, той менъ ми носятъ
 Той менъ ми носятъ кървави кошули.
 Она вечеръ, майко, той менъ донесолъ,
 Той менъ донесолъ струнени дпсаки,

Во десаки, майко, зелена долама,
 Во долама, майко, отъ юнака глава,
 Со 'се десна рѣка. Глава му приличатъ
 На моего брата, отъ левенти Гьоргія;
 Пърстен-отъ му пентъ: левентъ Георгія "
 Уще Яна збор-отъ, реч-отъ не дорекла,
 Етого нанмали-отъ братъ нейдѣ велеше:
 „Айде Яно, айде на свадба да до'яшъ,
 Брата ке жениме, сестра ке мажине!“ —
 „Чекай, брате, чекай, цвеке да собирамъ,
 Цвеке да собирамъ, свеща да усучамъ!“ —
 „Айде Яно, айде, защо ти к свека?“ —
 „Треба, брате, треба, за кога ке венчатъ.
 Чекай, брате, чекай, погача да месамъ
 Погача да месамъ, вино да наточамъ!“ —
 „Айде, Яно, айде, защо ти к вино?“ —
 „Требитъ, брате, требитъ, да однесамъ поклонъ.
 Постой, брате, постой, уще да те пращамъ
 Още да те пращамъ, що рубя да земамъ,
 Доль църно. цървено, дали алъ губезно?“
 Книисала Яна по своего брата,
 На измина деветъ вишни-ке планине,
 Испеала Яна деветъ кралски пѣсни;
 Завлезе въ десета, ѣ обмириса темянъ:
 „Постой малу, брате, темянъ ми мирисатъ.“
 „Айде, Яно, айде, сега съ венчаватъ.“
 На зачула Ана майкини гласеви:
 „Що сетъ онж, брате, майкини гласеви?“ —
 „Айде, Яно, айде, зеленъ всенѣ вѣотъ.“
 На догледа Яна натъ герамиди згора
 Надъ герамиди згора траба бело платно.
 Кога дома дойде що да видятъ Яна!
 Мили-отъ ѣ брат-отъ спростренъ во стретъ кѣя!
 Тогай викна Яна:“ о леле до бога!
 Кога немамъ брате, нейкю ни да живя!“
 Реч-та не дорече въ час-отъ Яна падна,
 Вчас-отъ Яна падна, падна и си зайде.

230.

Разболѣлъ сѣ Русо книжовниче,
Време леже до деветъ години,
Искыналъ Русо до деветъ постели,
До деветъ постели до десетъ озглави,
И ми го прашаше Русо'а-та майка:
„Русе ле мила, що сѣ ми грешенъ,
Що толку страдишъ, що толку лежишъ?“
„Майко ле мила, ой моя майко!
Ясѣ нищо грехокъ незнамъ да имамъ,
Кога бехме деца аджамѣн,
Отидоѣме въ църква на закона,
Що имаше до два прѣсни гробѣ;
'Си дружина коньѣ сѣ вѣрза'а,
Коньѣ сѣ вѣрза'а за тѣлка маслина,
Ясѣ коня вѣрзахъ за мокинъ кивуръ,
Конь сѣ потресе, кѣуръ сѣ повлече,
Тѣ сѣ погле'а момино лице;
То'а не било момино лице,
Тук' ми била свѣта Неделица.
Викни ми, майко, до деветъ попой,
Да ми пеетъ простена молитва,
Бельки ке уирамъ, бельки ке станамъ.“

231.

Марко и Цвѣта.

Посвѣршилъ сѣ Марко добаръ юнакъ,
Посвѣршилъ иъ Цвѣта мило поле,
Колку сѣ посвѣршилъ часотъ сѣ поболѣлъ,
Отъ църна-та чуна, отъ юначка болесъ;
И Марко ѣ велитъ: „майко, мила майко!
Страхъ ме да ти кажамъ, грехъ ме да ти речамъ;
Иди довикай моя-та дружина,
Со нѣмъ да сѣ видамъ, со нѣмъ да сѣ простамъ;
Я бельки ке уирамъ, я бельки ке станамъ.“
И ми ѣ отишла Марко'а-та майка,
И ми ѣ собрала него'а-та дружина,
Со нѣмъ сѣ виде, со нѣмъ сѣ прости.

Пакъ Марко рече „майко, мила майко!
 Грехъ не да ти речашъ, страхъ не да ти кажашъ;
 Иди викай, майко, Цвета мало моме,
 И я да я видамъ, и та да ме видить!“
 И ми я отишла Марко'а-та майка,
 И ми я стигнала на Цветния врата,
 Двашъ ми я клякнала, тришъ ми я викнала:
 „Сваке, мила сваке, непознаена рода!
 Нек' излезить Цвета, Цвета мало моме,
 Нека съ променить 'се во то'а руво,
 'Се во то'а руво що ми ларстенъ зела,
 Оти ми я Марко пошне на зле боленъ,
 Съ него да съ видить, съ него да съ простить;
 Та белъки ке умрить, та белъки ке ставить.“
 Съ съ променила Цвета мало моме,
 И ми отишла при Марка да го видить;
 И колку ъ виде час-отъ душа даде.
 Марко ми почина, Цвета съ поболи;
 Марка ми променяватъ, Цвета душа да'атъ;
 Марка закопа'а, Цвета однесо'а.
 Марка закопа'а претъ бѣла-та църква,
 Цвета закопа'а затъ бѣла-та църква;
 И на Марковъ кивуръ що ми изникнало,
 Ми изникнало високи две теполе;
 На Цветининъ кивуръ що ми изникнало,
 И ми изникнала една бѣла лоза,
 Таа съ превила претъ бѣла-та църква,
 Та ми съ завила околу топола.

„Сонце, мило сонце, синокъ заранъ зайде,
 Синокъ заранъ зайде, сега си съ забай!“
 Девойко, девойко, сумъ съ забавило,
 Чудо сумъ гледало: Богданъ съ делеше
 Отъ татка, отъ майка, отъ девет-те брака,
 И отъ осумъ сестри, и отъ седумъ снахи.
 Татко му делеше сажень и полъ кука,
 Майка му делеше еденъ кравай восокъ,

Бракъ му деле'а деветъ руди овин,
Сестри му деле'а пребъло-то руво,
Снахи му деле'а шарени чораби.

233.

Сонце зайде затъ гора зелена,
Затъ гора ъ ковилъ детелина,
Во ковилъ ъ църква заградена,
Во църква ъ юнакъ ъ девойка.
Попъ 'и венчатъ, нувко люто кланитъ:
„Венчели сѣ, не сѣ кердосаге,
Кука брале, кало праѣ на тѣпанъ,
Чеда стекле како вѣрбе грозѣ,
Цутъ цутиле како исеяникъ,
Завѣрзале какъ вѣрбяно грозѣ!“

234.

Кира попова.

Сѣ разболела Кира попова,
Време лежала деветъ години,
Ми искинала деветъ постели,
Деветъ постели, десетъ позглави.
Ми ъ прашаше нейдзина майка:
„Киро ле, Киро, ей мила керко!
Кажи ми, кажи що грехой инашъ,
Що грехой инашъ, що толку лежишъ?“ —
„Дейди майко-ле, мила ле майко!
Ясѣ да ти кажамъ що грехой инамъ:
Сумъ запалила деветъ одан
Деветъ одан сѣ деветъ младенца:
Сумъ запалила до деветъ тѣрла
До деветъ тѣрла сѣ руди яганца;
Сумъ запалила деветъ амбари
Деветъ амбари бѣла чепица.
Кога гореше бѣла чепица,
Дур' на небеси пламенъ гореше;

Кога блек'а руди ягавца,
 Дурн у бога гласѣ оде'а;
 Кога горе'а шлади младенци,
 Кога плаче'а нхнн-те майки,
 Дур' до облаци гласѣ оде'а.“ —
 „Ейди Киро, ейди мила керко!
 Уще три толку болна да лежишъ,
 Болна да лежишъ дуръ да сѣ раскостншъ,
 Отъ коски дурн трева да нхннть.“ —
 „Ейди майко ле, мила майко ле!
 Иди нхнн ми деветъ попо'н,
 Десето гяче, гяче Никола.“
 Пойде майка ъ, нхна, дойдо'а,
 Попой ѿ псать, гяче ѿ прашать:
 „Кажн ми кажн, Кира попова,
 Кажн ми менъ що грехъ ми нмашъ
 Що грехъ нмашъ, що болна лежишъ? ...“

235.

Мома и зміа.

Легнало мома заспала
 Мегю две гори зелени,
 Мегю две води студени.
 Никой край не нмаше,
 Вишенъ ѿ господъ натъ неа,
 Цхрна ѿ земя потъ неа,
 Стано'нть каменъ позгла'а,
 Потъ каменъ зміа лютица.
 Зміа си бога молеше?
 „Удри ѿ, боже, девойка,

Гнездо въ коса ѣ да пра'амъ,
 Отъ лице месо да яданъ,
 Отъ очн вода да півнъ!“
 Како ми бога молеше,
 Така ѣ госпотъ поможи.
 Тога девойка ми удре,
 Въ коси гнездо напра'и,
 Отъ лице нѣсо ядеше,
 Отъ очн вода півше.

236.

Еденъ синъ у майка,

Що сѣ Босно мошне зачадило?
 Аль попадналъ паша Махмудъ паша?
 Аль му готвѣтъ ручекъ н вечера? —

Не ми било наша Махмудъ паша,
 Не му готвѣтъ ручекъ и вечера,
 Туку биетъ чума поморница.
 На день биетъ двесте триста мина,
 Уще ми съ Босно не узнало,
 Дури укре еденъ синъ у майка;
 Тога ми съ чума разузнала,
 'Се що чуло, 'се ми пожалило,
 А майка му дур' съ побудали,
 Къта дена на гробъ одеещень,
 Одеещень, сина плачещень,
 Плечеещень, чума калпеещень,
 Дури му съ богу нажалло;
 И ъ пуши ангелъ отъ небеси,
 Зборъ да да'ятъ на своя-та майка. —
 „Деле майко, деле мила майко!
 Не кални ми чума поморница,
 Тук' кални го Имера бербера,
 Що ме брочи рано во неделя,
 Мн оста'н перчиѣ до рамена,
 А во перчиѣ змѣя гнездо вѣтъ;
 Не ме удри чума поморница,
 Люта змѣя мене ме изеде.“

237,

Мори Пецо, бѣла Пецо,
 Бѣла Пецо Янешанко!
 Излегла ъ бѣла Пеца
 На Янешко рамо Било *)
 Та разгледа горе, долу
 Разгледа по поле широко;
 Кога гледа бѣла Пеца!
 Нѣчмене-те побѣтели,
 А пченици ожотели.
 Па застана спроти слонце
 Спроти слонце отъ протива,
 И на бога съ помоли:

„Варай боже, мила боже!
 Дай боже люта треска
 Отъ Гюргевденъ, до Петровденъ,
 дур' сожиятъ пченици-те,
 Да добератъ нѣчмене-то!“
 Та кивиса дома д' оде.
 Дур' да дойде, люто ъ стресе,
 Та си легна во постеля
 Отъ Гюргевденъ до Петровденъ
 Та си жнали нейни дружки
 Та си жнали и дожнаги.
 Нейни дружки си дожнаха,

*) Плаквиче на далекъ отъ Климъ.

Бѣла Пеца ѿ упреля,
Дружки отъ жетва си идатъ,

| А Пеца носатъ на гроб-отъ.
|

238.

„Сянце, мило сянце, постой почекай нѣ!
Дуръ да изминиме три гори зелени
Три гори зелени, и три я'оро'и,
И три я'оро'и, и три ясено'и,
Да съ пребронше, даъ сме 'си-те туа.“
Сянце 'и почуло, дурѣи м' изминале
Три гори зелени, и три яоро'и,
И три яоро'и, и три ясено'и.
Съ преброале три юнаця немало;
Първи юнакъ нематъ Марко Кралевике,
Втори юнакъ нематъ Секула Детенце,
Треки юнакъ нематъ Янкула Войвода.

239.

Два съ зме'а на планина збили,
Отъ сила ми штенъ Дунавъ течить,
Край му бѣе у Будина града,
Во Будина у темна зидана;
Тамо лежить Груьо лудо дете,
Що ми лежалъ до деветъ години,
На рако му пиле соколово;
Лице грубитъ, пиле да го ранить,
Очи точить, да го вода поить; —
„Расти, пиле, расти да порастяшъ!
Ке те пуцанъ мой-те рамни дворѣ,
Да 'и видишъ дали 'и позна'ашъ?“
Му говори пиле соколово:
„Айти тебѣ Груьо, лудо дете!
И да пойдаятъ дворѣ не позна'ашъ.“
И той на пиле му говорятъ:
„Айти тебѣ пиле соколово!
Сами ни сѣ дворѣ бележити,
Стреде дворѣ нмашъ бѣла чешня,
До сешня-та една бѣла лѣза,

До лоза-та едно криво дърво.“
 Отъ тук' стана пиле да отлѣта,
 Да отиде во неговя дворѣ.
 Дворѣ ми ю трева пообраси,
 Бѣла лоза ми сѣ исушила,
 И чешма-та ми сѣ исушила,
 И дърво-то ми сѣ пресушило.
 Що имаше до три кука'ици;
 Една кукатъ отъ вечеръ на вечеръ,
 Друга кукатъ отъ утро на утро,
 Трека кукатъ кѣтаденъ, кѣтаденъ.
 Отъ тук' стана пиле да отиде,
 Да отиде во темна задана,
 Во задана, при Груьо лудо дете;
 Съ застои на ювачко рамо,
 Му приказватъ за три кука'ици:
 „Една кукатъ отъ утро на утро,
 Друга кукатъ отъ вечеръ на вечеръ,
 Трека кукатъ кѣтаденъ, кѣтаденъ.“
 Му говоритъ Груьо лудо дете:
 „Що ми кукатъ отъ вечеръ на вечеръ,
 Тая ми ю моя първа любя;
 Та що кукатъ отъ утро на утро,
 Тая ми ю моя мила сестра;
 Та що кукатъ кѣтаденъ, кѣтаденъ,
 Тая ми ю моя мила майка.“

240.

Снощи моме го свърши'е, леле мале,
 Съ свило моме, та умрело;
 Ми дочуло лудо младо,
 Явля коня да си идеть;
 Иде, иде до полпѣти,
 Съ сви коня, да ми пукна.
 Седна лудо да го плачнѣтъ,
 Не велеше леле коню,
 Тук' велеше леле моме.
 Иде, иде до село-то,

И ми найде два гробари,
 Гробари ми гронъ пра'е'е;
 И нѣтъ велнѣтъ лудо младо:
 „А егиди два гробари!
 За ощо го гронъ пра'ите,
 Аль за старо, аль за младо?
 Аль за женско, аль за мъшко?“
 Му реко'е два гробари:
 „Ни за старо, ни за младо,
 З' едно моме посвършено.“

Тогa рече лудо младо:
„Ова може и мое-то.“
И викнало да ми плачѣтъ;
Не велеше леле мале,
Тук' велеше леле моме,

Леле моме първа любовь!
Алазъ чѣни бѣла риза,
Алазъ ти и злати пръстенъ!
Съ прости'е обайца-та.

241.

Стоянъ и Бояна.

Попиталъ Стоянъ Бояна,
Бояна майка на даватъ,
Сама Бояна го сакатъ.
Кога Бояна диташе,
Вишни черешни саде'е;
Кога Бояна посвѣрши,
Вишни черешни цуте'е;
Кога Бояна земе'а,
Вишни черешни зобе'е;
Кога съ Бояна иде'е,
Вишни черешни зобе'е,
Боянъ во skutъ ѣхрле'е;
„Зобай, Бояно не'всто!“
Оде'е, що ми оде'е,
Нисъ тѣрномечки лѣго'и;
Съ запна киска ракирка
За Бояна-та марама.
Никой Бояна не виде,
Самъ и Миленко догледа;
Си сегна въ бѣли пазу'и,
Изваде фрушки ножина;
Сплъзнале му съ ножина
Боянъ въ гърло втоне'е;
Никой Бояна не виде.
Оде'е, що ми оде'е,
Бояна лепо вореше:

„Егиди бѣли братини!
Аль и далеко село-то?“
Братини лепо и ворѣтъ:
„Егиди младо не'всто!
Сегде братини сме биле,
Как' тебе не сме виделе!“
Оде'е, що ми оде'е,
Край село ми приближе'е;
Бояна лепо 'и ворить:
„Братини, бѣли братини!
Аль и далеку кука-та?“
Братини лепо и ворѣтъ:
„Егиди млада не'всто!
Край куки сме приблизале.“
Спустила ми съ свекърва,
Отѣрли дуланъ шарени
Да видить Бой ѣаленъ.
Тогa и ворить не'вста:
„Майко ле, мила майко ле!
Негледай лице 'убово,
Тук' гледай ми го сърце-во;
Боя ке младо загинить;
Постеля шека постеля!“
Боя отъ коня сметна'е,
Иъ кладо'е на постеля,
Боя си младо загина.

242.

Стоянъ и Бояна.

Стоянъ ми свадба дочина,
Въ село съ свадба зачина,

Стояна кумъ го кан'е,
Стоянъ Бояна наръчвить:

„Бояно, бѣла Бояно!
 Ясъ ке си ода на свадба,
 Тебе ке дона оста'амъ:
 Три фурни лебець да месишъ,
 Три сажни дърва д' изгоришъ,
 И то'аръ бѣла борина;
 Деветъ погачи да месишъ,
 И деветъ бѣли преснедзи,
 Три ока памбукъ д' испредишъ,
 Кутелъ оре'и д' истребишъ,
 Пресни яболка д' олюпишъ,
 Ягне сугарѣ д' испечишъ.
 Кога ке до'ѣтъ *) свато'и,
 Ти на патъ да ме пречекашъ,
 Да фатнишъ оро наволоу.“
 Како въ Стоянъ наръча,
 'Си ношъ Бояна ми седе;
 Три фурни лебець взмеси,
 Три сажни дърва изгори,
 И то'аръ бѣла борина,
 Деветъ погачи взмеси,
 И деветъ бѣли преснедзи,
 Три ока памбукъ лспреде,
 Кѣтки оре'и истреби,
 Пресни яболка олюпи,
 Ягне сугарѣ испечи;
 Ущ' непатъ Стоянъ да дойдить.
 Тога въ дремка надолн,
 Тога говоритъ Бояна:
 „Майко ле, мила майко ле!
 Ке влезе въ од'а шарена,
 Ке легна да си пресни,
 Кога ке Стоянъ до идеть,
 Ти мене да ме разбудишъ,
 Стояна да го пречека.“
 Ми съ измаши Бояна,
 Си легна да си пресни.
 Колку Бояна ми легна
 Етого Стоянъ до идеть;

Свирци, тѣпани по него,
 Три вити ора претъ него;
 Парво-то 'оро юнаци,
 Второ-то 'оро не'ѣсти,
 Трекьо-то 'оро девойки.
 Стоянъ ми клукать на порта:
 „Излези, бѣла Бояно,
 Излези порти д' отворишъ!“
 Не ми излезе Бояна,
 Туку м' излезе майка му,
 Майка му порти отвори.
 Стоянъ въ лепо вореше:
 „Майко ле, мила майко ле!
 Камо ке бѣла Бояна,
 Тая да порти отворить,
 Да фатить оро наволоу?“
 Богъ ми ж убилъ майка му!
 „Егиди синко Стояне!
 Бояна ти ке въ одаа
 Со твой-те бѣли шегарки,
 'Си ношъ Бояна играла
 Играла и си пеала.“
 Стоянъ съ люто налюти,
 Пойде въ шарена одаа,
 Бояна найде заспана;
 Отедрли јорганъ шарени,
 Бояна роса фатило;
 Си сегна бѣли джепѣи
 Изваде риза зетоска,
 Убо въ лице избрися,
 С' наведе къ ѿ целива;
 Си сегна въ бѣли пазу'и,
 Изваде орушки ноже'и,
 Бояна ми ѿ загуби.
 Тога говоритъ майка му:
 „Ослепель, синко Стояне,
 Що ѿ ова чудо що стори!
 Бояна ке ти играла,
 Туку ти 'сѣ ношъ готвила,

*) Дойдагы.

Какъ що ъ, синко, нарѣча,
Така Бояна ти зготвя.“
Стоянь ъ майкѣ вореше:
„Егиди майко проклета!

Жалѣй ни сега две добра,
Како кѣ ъ жалѣтъ майка ъ.“
Само съ себе загуби.

243.

Седнала Ангя край Дунаѣъ,
Бѣло ми платно бѣлеше,
Дунаѣа ми го кълнеше:
„Дунаѣе, бѣле Дунаѣе,
Ай да би ми съ исушѣлъ!
Защ' ми г' уда'и брата ми
Мои-отъ братецъ Стояна,
Со 'се хиляда свато'и,
Со деветъ рѣла тѣпанн,
Со десетъ рѣла зѣлѣн,
Самъ Стоянь млади зеташинъ

Со 'се премлада не'ѣста.“
Дунаѣъ ъ лепо вореше:
„Егиди Ангѣо девойко!
Що ми го кълнишь Дунаѣа?
Що не го кълнишь душмана,
Що стори тешка магіа,
Та ти г' уда'и брата ти
Со 'се хиляда свато'и,
Самъ Стоянь млади зеташинъ,
Со 'се премлада не'ѣста.“

244.

Тодорина.

А Тодора сиротина
Сираче си останала,
И безъ татка и безъ майка,
И безъ брата и безъ сестра.
Вуйчен ъ изгледале,
Стричен ъ посжършиле
Три месеци на далеку,
За да одѣтъ на пѣрвиче.
Дойде ко'а, дойде време,
Да земаеъ Тодорина.
И ъ дойде нейдзинъ свекоръ,
Що ъ седна на перница,
И ъ рече нейдзинъ свекоръ:
„А Тодора, сна'о мѣла!
Ясъ сумъ дошло со свато'и,
Али можинъ конъ да л'ашъ?

Аль на нодзе кѣ ми идешъ?
Ако олку сѣ ми боѣна,
Кѣ те носамъ дурн дома,
Не т' оста'анъ у стриче'и.“
Тодорина не му зборвитъ,
Ни со очи му съ пулитъ
И ъ пуши побратими,
Тѣ да ъ опитаеъ,
Али можитъ да имъ идетъ.
Побратими ъ реко'е:
„Зборви, зборви ъ Тодоро!
Мѣ овде не сме дошле,
Да видиме ваше село
Ваше село, наша кука,
Тукъ сме дошле за не'ѣста
За не'ѣста да земаме.

Али жожишъ ковь да я'ашъ ?
 Аль на подзе ке ми идешъ ?
 Тодорина не имъ зборвитъ,
 Ни со очи имъ съ пудитъ.
 Го пуцїе нейдзино-то
 Нейдзино-то мило момче ;
 И ъ рече мило момче :
 „А Тодоро, първа милось !
 Како мене ке не пратишъ,
 Да си одамъ безъ не'ѣста,
 Ти овдека ке ми седишъ ?“
 Тодорина отго'ори :
 „Гайле немай, мило момче,
 Не те пуца безъ не'ѣста ;
 Тук' не зборвамъ со татка ти,
 И со твой-те побратими,
 За да дойдишъ обаница,
 Обаница да зборвиме,
 Мие да съ отпостиме ;

Оти иматъ три години
 Отъ како сме посвършени,
 С' очи сме съ не видеде.
 Ясь ке украсъ, ке загинамъ,
 Тук' побарай во джепѣ'я,
 Земай ми 'я ключевн-те,
 Та отключи шаренъ ковчегъ,
 Да извадишъ мое руво
 Мое руво не'ѣстинско,
 Променило бѣла Неда
 Бѣла Неда братучеда,
 Да не одишъ безъ не'ѣста.“
 Ъ зедо'е ключе'я-те,
 Извадо'е было руво,
 Промена'е бѣла Неда.
 Кога Неда промена'е
 Тодорина душа даде ;
 Кога Неда венчава'е,
 Тодорина закопа'е.

245.

Три съ танци вїатъ потъ Будина града ;
 Първи танецъ водить лична Ангелина,
 Втори танецъ водить млада Янкулица,
 Треки танецъ водить млада Секулица.
 Кога погле'але патъ Будина града,
 Три съ оръи вїатъ натъ Будина града ;
 Първи орелъ носить отъ юнака глава,
 Глава носить со 'се-та самуръ калпака ;
 Втори орелъ носить отъ юнака рѣка
 Со 'се моръ долама, со 'се бурма прѣстенъ ;
 Треки орелъ носить отъ юнака нога
 Отъ юнака нога со 'се жалти скорпи.
 Той що ми носить юнако'а глава,
 Той ъ падна Ангелина на рамена,
 И глава догагятъ, како Богдано'а
 Како Богдано'а нейдзинъ мили брата.
 Той що носеше рѣка отъ юнака,
 Той ъ падна Янкулицъ на рамена ;

Рѣка ми догагять како Янкудо'а.
Той що падна Секуличини рамена,
Нога ми догагять како Секудо'а.

246.

На планина до два снега	„стани, стани а стопане!
Потъ планина два извора,	Фърли нога въ узенгіа;
Потъ изворъ ладна сенка,	Твоя майка жало'нта,
Потъ сенка-та юнакъ лежить	Тук' те барать деню, ноке
Съ куршумъ ударенъ въ поло'нна.	Отъ меана на меана,
Два сокола нать глава му,	Да не ядишъ да не піешъ
Конь-отъ вярзанъ за евла-та,	Со ярани, пріятеля,
Конь-отъ држитъ, не съ държитъ;	Како адетъ що нмаше.“

247.

Израстло ми дърво дафиново
На стреле небо, на стреле земя:
И со висина небо етасало,
А со ширина земя покрило.
Потъ дре'о ми е сиракъ Георгія;
Съ нога го лелятъ негова майка
Съ нога го лелятъ, песна му пентъ:
„Нани ми, нани сиракъ Георгія!
Ти да ми растишъ и да порастишъ,
Тѣ ке те пуцамъ на горна земя,
На горна земя на мирна земя,
Ти да ми видишъ коя доба е,
Али е есенъ, есенъ Митровденъ;
Ако е есенъ, есенъ Митровденъ,
Да ми наберишъ два грозда грозю,
Два грозда грозю, два синамбеля.
Ти да ми видишъ коя доба е,
Али е пролетъ, пролетъ Гюргевденъ,
Ти да ми скнишъ два класа жито,
Два класа жито, бѣла ченица.
Ти да ми видишъ коя доба е,
Ако е пролетъ, пролетъ Петровденъ,

Да ми наберешъ секакво цвеке,
Бѣло цървено, раменъ босилъокъ,
Що ми го носѣтъ све юначина
Све юначина потъ «есо'я-те,
А девойки-те во пазу'я-те,
А дечина-та во рѣчина-та.»

248.

Посвѣршилъ сѣ дѣли Димо
Бѣла Яна отъ Авлана,
Що си прѣстенъ прѣстенвало,
А на прѣстенъ сто дукати.
Яна назотъ му вратила
Кошулицѣ коприненѣ,
Со бисеръ и поднизана,
Со дукати покитена.
Дошло ко'а, лѣно време,
Ке ми о'ятъ дѣли Димо
Дѣли Димо отъ Солуна
Да ми о'ятъ во Авлана,
Да ми зематъ бѣла Яна.
Ми напра'илъ коньска кола,
По кола сѣ сто свато'и.
Димо коня разиграю,
Тѣ ми падна войни конѣ,
Си убоди бѣло сѣрце.
Сѣ чудеетъ сто свато'я,
Али назотъ да сѣ вратѣтъ,
Аль по в'ѣста да си одѣтъ.

И го клале коньска кола,
Го покрѣе со япанджакъ,
Отидо'е во Авлана,
Иъ зедо'е бѣла Яна,
Иъ клало'е въ коньска кола.
И оделе, що оделе,
Край църква сѣ прибилизале,
Тѣпанъ удрилъ жалъо'нто;
Бѣла Яна ѣ притекна,
Поткрѣнала япанджак-отъ,
Що да видѣтъ чудно чудо!
Дѣли Димо загубено.
И си сегна во джепо'и,
Си изваде «рушко ноже,
Сама себе сѣ загуби.
Отвори'е коньска кола,
Да изва'етъ зѣтъ, не'вста,
Зѣтъ, не'вста да венчаетъ;
Гледѣтъ оба загина'е,
Оба-та 'и закопа'е.

249.

Магда неѣвѣста и Арапинъ.

Здодеа ми сѣ, Магда не'ѣсто,
Гори одещи, блики берещи,
Блики берещи, тебе леквещи. —
„Ни въ гори одай, цѣриъ Арапиню,

Ни бижи бери, ни мене лекви.
 Ясъ не сумъ болна отъ божя болесъ,
 Туку сумъ болна отъ твой стра'о'н;
 Кога си овде, страѣ ми отъ тебе,
 Ког' не си овде, жалъ ми за тебе.
 Кога да явнишъ бѣлаго коня,
 Та да ми одишъ на равни поле,
 Конь ми бѣлентъ, како бѣлъ голапъ,
 А ти църненшъ, како църнъ голапъ;
 Не прилегвине еденъ за други.“
 „Егиди моря Магда не'ѣсто!
 Како прилегвितъ църна муниста
 Църна муниста на бѣло гърло,
 Такъ прилегвине еденъ за други.“ —
 „Егиди море църнъ Арапино!
 Бисеръ прилегвитъ на бѣло гърло,
 Църна муниста на калугери,
 На калугери църни бройници;
 Не прилегвие, църнъ Арапино,
 Не прилегвие еденъ за други.“

250.

Радотаѣ си за година,
 Година непогодена!
 Си постекоѣ за хиляда,
 Пуста незгодна година!
 Та си купиѣ шаренъ тѣекъ,
 Съ погоди дождевѣа,
 Ми жръбоса шаренъ тѣекъ.
 Си работаѣ две години,
 Година непогодена!
 Си постекоѣ две хиляди,
 Пуста незгодна година!
 Та си купиѣ бърза коня,
 Съ погоди бутурѣа,
 Та ми пукна бърза коня.
 Си работаѣ три години,
 Година непогодена!
 Си кинисаѣ да си вѣа,
 Пуста незгодна година!

Що требеше 'се си купиѣ
 'Се си купиѣ, ке сѣ жена;
 Съ погоди моръ година.
 Та си поидоѣ на вѣлетъ,
 'Си-те мои изумреле,
 Си останаѣ неженето.
 Съ зачудиѣ църнъ сиромашъ,
 Аль калугеръ да сѣ стора,
 И манастиръ да си ода;
 Нигде земя не ме зематъ.
 Татко немаѣ, майка немаѣ,
 Брата немаѣ, сестра немаѣ,
 Пуста алой да си плачамъ;
 Кѣ рабатаѣ не погодиѣ,
 Сара идетъ да с' уда'анѣ.“
 Пакъ му дойде 'аренъ ангелъ, —
 Не дава сѣ, тукъ калугери сѣ.

251.

Платно ткавтъ Стойна Сърбинка
 Платно ми ткавтъ бърдо ковчено,
 Бърдо ковчено, виски носокни,
 Платно ми ткавтъ и люто кждить:
 „Дегиди платно, а бѣло платно!
 Да те искаахъ, да те избѣляхъ,
 Та да те кроахъ деветъ покро'и,
 Деветъ покро'и на мой девери!“
 И ми дочула мила свекърва,
 Тога ъ рече мила свекърва:
 „Егиди мори Стойна Сърбинке!
 Що лошо виде отъ твой девери,
 Що олку люто ми 'и прокълни?
 Да не ми кроишъ деветъ покро'и
 Деветъ покро'и за твой девери,
 Да си 'и кроишъ за деветъ брака,
 За деветъ брака деветъ покро'и!“
 Тога ъ рече Стойна Сърбинка:
 „Егиди майко, а мила майко!
 Какъ да не кжданакъ мой-те девери?
 Ево ми иматъ деветъ години,
 Како сумъ дошла во ваша кука,
 Не ме однесе у мила майка.“
 Тога ъ рече мила свекърва:
 „Ког' си сакала у мила майка,
 Що не му ретишъ на твой-отъ свекоръ,
 Да те однеситъ у мила майка
 У мила майка. при деветъ брака?
 Ай вскѣли си машко-но дете,
 И унеси си бѣла погача,
 Ке те носиме у мила майка.“
 Колку вскѣли машко-но дете,
 И си унеси бѣла погача,
 И си натокали два бързи коня,
 Да ни ъ носятъ вейдзини свекоръ;
 Аберъ ъ дойде отъ деветъ брака,
 'И загубиле на силна войска.
 Та си го крои бѣло-то платно,

Ни доткаено, ни избелеено
Деветъ покро'и за деветъ брака.

252.

Що си били два брата родени,
Кинисали на пуста чужина,
Да ни стечатъ пари да донесатъ.
Ми стояле до деветъ години,
Стеко'а деветъ товари хазно.
Си тѣргна'а дома да си идатъ,
Ми поидо'а въ зелена ливада,
Ми седна'а дваица да сѣ бричатъ,
Ми имале една пуста сабя;
Хазно делятъ си го поделѣи,
На сабя-та дельба ве сѣ чинятъ;
Па истѣргна помали-отъ братъ,
Ми го закла постари-отъ братъ.
Ми отговоре постаря-отъ братъ:
„Айтѣ мои помалечокъ брате!
Како дома сега ќе си по'ишъ,
Како на майка ти ќе ѝ кажишъ!“
Сѣ нажали на помали-отъ братъ,
И истѣргна таа остра сабя,
И ми сѣ закла тои самъ себе.
Що ми реколъ постари-отъ братъ:
„А ти горо, ти зелена горо!
Кой тука ќе дойдатъ да му речешъ,
Половин' хазно въ царви до да'нтъ,
Четири товари той да зејнтъ,
Еденъ товаръ найкъ да ѝ дантъ.“

253.

Јно ле, Јно, хубава Јно!
'Убава Јна платно си ткае
Платно си ткае въ нейна-та тета
Тенко-но платно бурунджукѣи,
Кенаре-то му 'е сухо злато.

Разбой—о кърца, дурн зборува:
 „Яно ле, Яно, 'убава Яно!
 Платно ти ткаешъ въ своя-та тета,
 Свежрва ти отъ ридъ на ридъ оде,
 На ридъ оде змѣ си бърка,
 Змѣ си бърка змѣ лютица,
 Рибникъ да прави, рибникъ ягульникъ,
 Тебе ке викатъ, ти да си ручашъ;
 Ти да ѿ речншъ, я сумъ ручала
 Въ моя-та тета бѣла погача
 Бѣла погача, пресно сирени.“
 Отъ богъ да наиде своя свежрва!
 Она си нашла змѣ лютица,
 Та ѿ направи рибникъ, ягульникъ,
 И го понесе за да сѣ поче,
 Та си дойде тебе да те викатъ:
 „Ела Яно, сна'о, да ручаме!“
 Яна ѿ веле, емъ ѿ говоре:
 „Оди си, мале, и си ручайте,
 Я сумъ ручала зъ моя-та тета,
 Бѣла погача, пресно сирени.“
 Отъ бога да наиде своя свежрва
 Твоя свежрва, вѣрла душпанка,
 Що га е скрѣло за вечера-та.
 Кѣде ѿ било ѿ замърквало,
 Дойде си време за вечера-та.
 Нели си дойде 'убава Яна,
 И да си кладе да вечераатъ.
 Хубава Яна пошнѣ атарджѣ,
 Атаръ ѿ кърши на свежрва-та,
 Та си зафати за да вечера;
 първъ залакъ апна ѿ душа даде. .

254.

„Стани Радо, стани, огнѣ да навалишъ,
 Огнѣ да навалишъ, кѣдѣло завалишъ,
 Ти да ми напоешъ деветъ синѣ коня,
 Емъ да ги напоешъ, емъ да ги назобешъ,
 Емъ да ги оседлашъ, емъ да ги прѣстегнешъ,

Оти ке си пойдатъ рано сосъ киріа,
 Ке товарашъ, Радо, деветъ товари свѣта,
 Ке си пойдатъ, Радо, во града Софіа.“
 Тогай нему веле та хулава Рада:
 „Лежи Стоянъ, лежи, уще си ъ рано,
 Петли що си пеатъ ми сѣ лъжовити,
 Кадарши що трескатъ, не сѣ кираджін
 Не сетъ квраджін, тук' сетъ арамія.“
 И тогай ми веле той млади Стоянъ:
 „Стани Радо, стани, стани да не станишъ!
 Защ' ясь ке си пойдатъ, неможатъ да стигнатъ.“
 Тогай сѣ на Рада мошне нажалю,
 Та сѣ стана Рада, огнѣ си навали,
 Къдѣмо запаля, слезе въ конюшници,
 Си искара Рада деветъ сини конѣи,
 Напой ги, назоби, оружи, прстегна;
 Та сѣ свали Стоянъ, си товари свѣта
 Си товари свѣта, отиде въ Софіа.
 Тогѣ го ъ Рада люто проклѣвала:
 „Ток' да одишъ, Стоянъ, да не ми сѣ върнишъ,
 До скоро да дойдатъ твои-то абери!“
 Па киниса Стоянъ, дойде до стретъ пѣт-отъ,
 Лель излезе'а али-не арамія,
 Го удриха Стоянъ и го пресечеха,
 Товари растовареха, конѣи варнаха,
 Конѣи дома дойдоха безъ товари безъ стопанъ.

255.

„Стояне, сино на майка!
 Сакашъ нещо да те питамъ,
 Сакашъ право да ми кажишъ,
 Дали ти ъ мила невѣста,
 Дали ти ъ, сино, во сърце?“
 Стоянъ ъ веле говоре:
 „Варай маме, стара маме!
 Тебѣ лъжа не требува,
 Мошне ъ мила невѣста,
 И мошне ни ъ во сърце;
 Дали дека ъ още млада

Още млада отъ неделя,
 Ель дек' ъ отъ богата къща,
 Ель дека ъ отъ големъ родъ,
 Ель дек' ъ отъ многу брака.“
 Веле негова-та майка:
 „Лель ти ъ мила невѣста,
 Лель ти толку въ сърце влегла,
 Ясь ке сѣ, сину, отруишъ.“
 Тогай веле млади Стоянъ:
 „Варай маме, стара маме!
 Защо ке сѣ ти отруешъ,

Д' отруилъ моя невѣста;
Невѣста съ пакъ на'ожде,
А майка не съ на'ожде.“
Тогай майка съ рашенна,
Си купи люта отвора
Та си дойде, та си отру
Си отру млада невѣста;
Какъ ѝ даде отрувачка,
Вода истури, стомни скърши.
Съ провикна невѣста-та:
„Стоянъ, моя парва любовъ!
Що скоро на мен' съ насити;
Отъ бога да найде майка ти,
Що ми даде люта отвора;
Скоро вода, или вино!“
Ми съ спуши млади Стоянъ,
Стомна барать, стомна немать,
Вода барать, вода немать,

Вино бърка, не съ найде.
Съ спуши отъ нова-та чешня,
Си свали кани отъ глава,
Си наполни студна вода;
Дури да си дойде дома,
Нель ушрела невѣста-та.
Ка си виде млади Стоянъ,
Та си юзе остро ноже,
Та съ удри въ клето сърце;
На место-то душа дало,
Едношъ само проговори:
„Отъ бога, мале, да найдешъ!
Находи съ, нашири съ,
Кат' безъ снаха и безъ сина;
Ка ке плаче война майка,
Ка ке плаче за невѣста,
И ти да плачашъ за сина.“

256.

Мори Недо, бѣла Недо!
Ветеръ дуе нать село-то,
Роса роситъ потъ село-то,
Чума крие низъ село-то.
'Си-те чуле разбегале,
Бѣла Неда не ѝ чула,
Не ѝ чула, ни разбрала.
Неда ткае тенко платно
Тенко платно, бѣлъ бурунджукъ,
Кенаръ *) клавъ сухо злато.
Тогай веле нейна майка:
„Мори Недо, бѣла Недо,
Бѣла Недо, мило чедо!
Далъ си чула и разбрала
Чума бие у село-то,
'Си-те чуле разбегале,
Айде, Недо, да бегаме,
Дан' загинишъ още млада

Още млада и зелена,
На младосъ ненаситена,
На рухо ненасосена,
На 'оро ненакрана.“
Тогай веле бѣла Неда:
„Бегай, мале, ась не бегамъ,
Ела вѣрно ти съ молямъ,
Ко ке упрямъ, моя мале,
Да направишъ нать гроб-отъ ми,
Нать глава шарена чешня,
На водзе високо дърво,
На водзе зеленъ кипарисъ.
Кой ке дойде, мила мале,
Вода да ми съ напие,
И потъ сенка да ми седне,
И да рече богъ да прости
Тая душа що загина.“

*) Кенаръ-кранна, или злато на кенаро-то.

257.

Стояне и сестра му Проя.

Ой Стояне, бре Стояне!
 Дали знаишъ паметувашъ
 Кога бѣше бре скѣпа-та
 Скѣпа-та, гладѣ-та,
 Кѣло жито ока стрѣбро,
 Ока брашно целъ карагрошъ!
 Стояне имать деветъ деца
 Деветъ деца 'си-те мѣшки.
 Пара немать половница,
 Да си ранитъ деветъ деца
 Деветъ деца 'си-те мѣшки.
 Сестра имать бѣла Проя,
 Пребогата со сточница,
 Стока имать бѣла чейнца
 Чейнца деветъ амбари.
 Що отиде сирѣмашецъ,
 Сестръ ѣ съ поможеть:
 „Дай ми, сестро, кутелъ жито,
 Ели, сестро, шиникъ просо,
 Да изранамъ деветъ деца
 Деветъ деца, твой-те миуци!“ —
 „Ой Стояне, мили брате!
 Ай пойдн си на друмо'и,
 Пречекай си силень карванъ
 Четири стотини мѣски,
 Да измери бѣла чейнца,

Отъ ощо ке ти престанитъ,
 Тебъ отъ то'а ке ти дадамъ.“
 Си отиде сирѣмашецъ,
 Си пречека силень карванъ
 Силень карванъ пусти мѣски,
 'И доведе въ рамни дворецъ,
 Си то'ари бѣла чейнца;
 Испрати млади кираджии. —
 „Ейди брате, бре Стояне!
 Не престана едно зѣрно.“
 Зеде врека на рамена,
 Отиде на река Ситница,
 Си наполни дробна песокъ,
 Си донесе своя кука.
 Го видо'а деветъ деца,
 Затѣрча'а при татка си,
 Деца гладни, голи, боси,
 Да имъ да'ятъ чейница.
 Имъ истури дробна песокъ;
 Си зоба'а дробень песокъ,
 Какъ зоба'а, такъ тресна'а.
 Имъ ископа еденъ гробецъ,
 Си закопа деветъ деца;
 Пушка зеде на рамена,
 Си излезе аранѣа.

258.

Рада.

Заспала ми ѣ галена Рада,
 Заспала ми ѣ на високъ чардакъ
 На високъ чардакъ ѣ шарена ода;
 Мандѣа лаятъ, джрвари вѣрватъ.
 Радини дружки Радѣ викаетъ:

„Стани ми, стани галена Радо!
Да заление студна-на вода!“
Радина майка Рада скориватъ:
„Стани ми, стани, галена Радо!
Тук' те викаетъ твои-те дружки,
Да ми о'вте на студна вода!“
Радини дружки на вода бѣ'а,
Залея вода и си дойдо'а,
Галена Рада уще ми спіетъ.
Радина майка криви молдзеше:
„Стани ми, стани галена Радо!
Твои-те дружки на вода бѣ'а,
На вода бѣ'а и си дойдо'а!“
Кога съ качи на високъ чардакъ,
Кога ми откри шарени јорганъ,
Що да ми видить! Рада заклана;
Църни-те очи ирежа ватиле,
Бѣло-то гърло кървѣ испапа.

259.

Разболела съ 'уба'а Яна.
Кой ке по'ить по Янина майка,
За да ѝ викнѣтъ Янина майка?
Иди ми, иди Яниниѣ деверъ,
Иди ми викни Янина майка,
Немой ѣ кажи, туку ѣ лажѣ:
„Айде ми, айде Янина майко!
Повила ти ѣ 'уба'а Яна
Повила ти ѣ машко-во дете.“
Отиде бърго нейзѣ ѣ каза;
Янина майка нему му рекла:
„Постой, почакай Янини деверъ,
Нсъ да си влезамъ въ земни килери,
Да си изва'амъ свилни пелени
Свилни пелени, пбришимъ повой.“
И ѣ почака Яниниѣ деверъ,
Та и си влезе въ земни килери,
И си изваде свилни пелени,

Свялини пелени, ибришмиъ повой;
 И кинисале да ми одатъ.
 И ми оделе, що ми оделе,
 И достигнале каде пол-пъти,
 Ъ приирикса восокъ и темянъ:
 „Ейгиди, рече, Янинъ деверче!
 Що ми мирисатъ восокъ и темянъ?“
 И той ъ рече, съ отго'ори:
 „Айде побжрай, Янина майко!“
 И ми оделе, ми приблизале;
 И съ зададе мжгли врахо'я,
 По мжгли идатъ тешки носила,
 На носила-та 'уба'а Яна,
 Претъ носила-та ягне раначе,
 Претъ Яна о'итъ, за Яна блентъ.
 По Яна одитъ Янина зодва,
 По Яна одитъ, неги ъ плачитъ:
 „Ой Яно, Яно, ей мила снахо!
 Кой ке ми плетитъ ситна-та деса,
 Ситно плетена, често родена!“
 Нейзина майка тука прииригъ,
 Тука прииригъ, одвай оживатъ.

260.

Везала Яна бѣла махрана,
 Време везала деветъ години,
 Не ъ стигнало свила коприна,
 Свила коприна и сухо злато.
 Ъ прокълвала Янина майка:
 „Ей Яно, Яно, ей мила керко!
 Навезала ъ, не кердосала,
 Ни кука збрала, ни чедо стекла,
 Дурн не пойдншъ кай църно море,
 Да да ми чуешъ где риба пентъ,
 Где риба пентъ, где мраморъ дзунитъ.“
 Како ъ Яна майка прокълва,
 Така ъ Яна клетва ватна, —
 Навезала ъ, некердосала,

Ни кука збрага, ни чедо стегла.
 И ни отишла, кай царно море,
 Да и ни чуло где риба пентъ
 Где риба пентъ, где ираморъ дзунитъ.
 Да и си зела каменъ ираморенъ,
 Да го носила деветъ месеци;
 Каменъ повила, каменъ развила,
 Каменъ пакъ каменъ, студень пакъ студень.

261.

Що ми съ бѣлен, лелентъ?
 Ели ми ъ бѣли шаторъ?
 Ель ми ъ грутка снежовца?
 Ель ми ъ соколово пиле?
 Ели ми ъ бѣло платно?
 Ели ми ъ руди овенъ?
 Да ъ грутка снежовица,
 Отъ сѣнце ке скопнеше;
 Да да ми ъ бѣло платно,
 Лель ке го девојка зберитъ;
 Да ъ соколово пиле,
 Дале ке пиле одеташе;

Да да ми ъ овенъ руди,
 Да лели ке въ поле слезитъ;
 Туку било бѣли шаторъ,
 А потъ него Боленъ Дойчинъ;
 Край него сестр' Ангелина: —
 „Айти сестро Ангелино,
 Земи сѣд-а, та начекай,
 Начекай отъ мой-те рани,
 Та растури по пѣтища,
 По пѣтища, по све друня,
 Донеси леко'ята вода,
 Да излечи мой-те рани.“

262.

Попиталъ Стоянъ бѣла Бояно,
 Стоянъ ъ питатъ, братъ ъ не даватъ;
 Стоянъ бекріа лудоделіа:
 „Отруй брата тв, бѣла Бояно,
 Отруй брата ти, земи ме мене.“ —
 „Отруло би го, Стояше море,
 Отруло би го, немамъ со ощо.“ —
 „Я да ти кажамъ, бѣла Бояно,
 Айде пойдн си отъ осой въ осой,
 Ти да фати си две лютн змѣи,
 Една осойна, друга присойна,
 Да превързи 'и со зеленъ гайтанъ,
 Да превърли 'и на зеленъ яоръ,
 Яоръ ке цутитъ, яд-отъ ке капитъ;

Да си начекашъ во зеленъ вилджанъ,
 Дѣ да му да'ишъ да съ напиетъ.“
 И си ватила две люти змиѣ,
 И превързала со зеленъ гайтанъ,
 И превърмила на зеленъ хоръ,
 Хоръ ми цутелъ, яд-отъ ми капелъ;
 И начекала во зеленъ вилджанъ.
 Брату подала да съ напиетъ:
 „Напи съ, брате, люта ракіа!“ —
 „Напи съ, сестро, ти си постара!“ —
 „Напи съ, брате, госпотъ ъ постаръ!“
 Колку съ наши отъ коня падна,
 Отъ коня падна на нож-отъ удре
 На нож-отъ удре, я час-отъ уире.

СМЕШНИ.

263.

Стояне, море Стояне!
 Що ж ова чудо отъ тебе,
 Отъ тая пуста тамбура!
 Моимъ си парти фърлі'е,
 Невѣсти разбой скърші'а,
 Стари-те фурки здробі'а!
 И ми стана'е селяни,
 Крена'а тешка давіа,
 Ойдо'а дур' при кадіа:
 „Егиди млади кадіа!
 Ель суди како съ судить,
 Ели кажи ни поборго.
 Що ѣ ова чудо големо
 Отъ левенего Стояна,
 Отъ тая пуста тамбура!
 Моимъ си парти фърлі'е,
 Невѣсти разбой скърші'а,
 Стари-те фурки здробі'а!“

Кадіа пуши сеймени,
 Ми го крена'е Стояна.
 Стоянъ би уменъ, разумень,
 Стоянъ си зеде тамбура,
 И зеде овенъ нафаренъ,
 Си ойде дур' при кадіа:
 „Кадіа, море кадіа!
 Що си допуцилъ по мене?“
 Му фърли овенъ во дворъ,
 Си удри пуста тамбура
 Стана кадіа да играть,
 Си фърли бияишъ въ камара,
 Си фърли шапка на греди;
 Кадіа лено му зборвить:
 „Стояне, море Стояне!
 Чини си, какъ сѣ чинило,
 Свири си, какъ сѣ свирило.“

264.

„О мори Стано Додо'а!
Що н' го жените Никола?“
„Мислиме да го жениме,
'Сецо с' ихаме гото'о: —

Шикла шошница полна ченица,
И я си яда и въ село да'амъ,
Пакъ сѣ наде'амъ свадба да чинамъ,
Пакъ ме викаетъ сиромашъ,
Поп-отъ ми керка не даватъ!

Отъ жаба нога цела пастарна,
И ясь си яда, и въ село да'амъ,
Пакъ сѣ наде'амъ свадба да чинамъ;

Пакъ ме викаетъ сиромашъ,
Поп-отъ ми керка не даватъ!

Цевка бурно полно со вино,
И ясь си пиямъ, и въ село да'амъ,
Пакъ сѣ наде'амъ свадба да чинамъ;
Пакъ ме викаетъ сиромашъ,
Поп-отъ ми керка не даватъ!

Отъ глухче меше полно со мавца,
И ясь си ядамъ, и въ село да'амъ,
Пакъ сѣ наде'амъ свадба да чинамъ;
Пакъ ме викаетъ сиромашъ,
Поп-отъ ми керка не даватъ!

265.

Забора'иѣ да сѣ жена,
Дуръ ми чичо напомнима,
И си прегнаѣ четворткола,
Четворткола, два бѣ'ола;
Та сѣ пойдоѣ во Сочани,
Си ѣмъ зедоѣ Шаваръ Дуда.
Си кинсаѣ да си ида;
Идеѣ, идеѣ до пол-пѣти,
Секоя дола, скърши кола,
Секоя ридя пунни воза;
Їѣ донесоѣ дурѣ дола.
Шаваръ Дуда ми привика:
„А свекърво магарнице!
Распра'и ми кѣтища-та,
Оти дойдоѣ добро въ куки;
Донеси ми три киселци

Три киселци ужвеници,
А четири прошеници;
Донеси ми до три кобли
До три кобли пресно маско,
Да си ядамъ, да си скркамъ.“
И станала свекърва ѣ,
Ѣ донесла три киселци
Три киселци ужвеници,
А четири прошеници,
И три кобли пресно маско
Малу що си напра'ила,
Колку чука на планина,
Малу вода що пушила,
Завъртиле деветъ окна
Деветъ окна воденици,
А десето валя'ици,

266.

„Калъо, моме Калъо! що не одишъ на гости? —
„Чичо, море чичо! со кого да одамъ?“
„Калъо, мори Калъо! лели илѣтъ момче.“
„Чичо, море чичо! кѣ сумъ зела момче!

Чичо, море чичо! ко д' отворишъ ношви,
И ми велить: майко носи ми кравайче! —
Чичо, море чичо! ясъ му велить неламъ;
Тѣ не сумъ ти майка, а май го не етасалъ;
Туку сумъ ти жена, желка ти во гърло.
Кога д' ядамъ на вода, и той идеть по мене,
И ми велить: майко носи ме водница! —
Тѣ не сумъ ти майка, а май го не етасалъ,
Туку сумъ ти жена, желка ти во гърло.“

267.

Посадилъ ми дедо раменъ бѣлъ босилъокъ,
На овая рѣда, рѣда бесъ вода.
Му съ научи'а до две малки моми,
Босилъокъ да берѣтъ, щета да му чинѣтъ,
Мя съ затскри дедо затъ свекло'и перя.
Повтуръ ми дойдо'а до две малки моми,
Босилъокъ да кинѣтъ щета да му чинѣтъ.
Съ спуши дедо, ѣ фати Стойна;
Стойна му велить: „пуши ме, дедо,
Пуши ме, дедо, я сумъ ти внука.“ —
„Кога си ми внука, що бараше тука,
Босилъокъ да беришъ, щета да ми чинишъ?“
Ѣ пуши Стойна, ѣ фати Доста;
Доста ми ѣ мала, ахъ та не знаятъ,
Туку му велить „пуши ме, дедо,
Ке донесамъ майка, бѣла и цървена,
Морска кядана.“ И дедо ѣ велить:
„Кога яламъ млада, чуму ми ѣ стара?“

268.

Посадила зеленъ пиперъ
Потъ гора, потъ вода,
Потъ три мости камнени.
Камнени мостъ не нишай съ,
Аудо млада по надей съ,
Мене майка не ме даватъ за тебе.

Ми пушила шута коза,
 Данъ ке пиперъ ми испаситъ,
 Данъ ке пиперъ ротъ ми родитъ,
 Потъ тора, потъ вода,
 Потъ три мости камнени;
 Камнени мостъ не нишай съ,
 Лудо младо не надей съ,
 Мене майка не ме даватъ за тебе.

Ми пушила дивн волка,
 Данъ ке коза ми потератъ,
 Дан' ке пиперъ ми го паситъ,
 Дан' ке пиперъ ротъ ми родитъ,
 Потъ гора, потъ вода,
 Потъ три мости камнени;
 Камнени мостъ не нишай съ,
 Лудо младо не надей съ,
 Мене майка не ме даватъ за тебе.

Ми пушила царин бумбаръ,
 Дан' ке волка ми го дудинтъ,
 Дан' ке волкъ ми коза тератъ,
 Данъ ке коза пиперъ паситъ,
 Данъ ке пиперъ ротъ ми родитъ,
 Потъ гора, потъ вода,
 Потъ три моста камнена;
 Камнени мостъ не нишай съ,
 Лудо младо не надей съ;
 Мене майка не ме даватъ за тебе.

Старецъ дельба делеше
 Со угарче борина,
 'И делеше момн-те,
 Стари-те на млади-те,
 И млади-те на стари.
 'Семъ-те даде по мома,
 Старо зеде две момн.
 Първа-та ми велеше:
 „Айде да го пуциме
 Да го вуциме на вода,

Вода да го повеситъ,
 Такъ да старо губиме.“
 Го пуци'а на вода,
 Пакъ излего'е две момн,
 Да видеетъ старец-отъ,
 Дан' го вода понесе.
 Ете старо дѣ идетъ
 Во ле'ница ведро-то,
 Во десница кресница.
 Пакъ съ чудѣтъ две момн,

Какъ да старо загубѣтъ!
 Какъ си зборвѣтъ две моми,
 Втора-та ми велеше:
 „Да го пуцне на дърва,
 Дан' ке го мечка изедитъ.“
 Какъ излѣго'е две моми,
 Да го старо видеетъ,
 Дан' го мечка изеде.

Етог' старо де идеть,
 Магаре тератъ претъ себе,
 Мечка носитъ по себе.
 Какъ си зборвѣтъ две моми:
 „Вода не го повесе,
 Мечка не го изеде,
 Айде да го любиме.“

270.

Первѣтъ моми на Пеліоръ,
 Оратъ старо во градина
 Со два вола со плужница.
 Съ распули кутро старо,
 И догледа до две моми,
 Къде первѣтъ на Пеліоръ.
 Търчатъ старо скокаещемъ,
 Скокаещемъ, играещемъ,
 Ми отиде при моми-те;
 Тога зборвитъ кутро старо:
 „Земайте ме, мили моми!“
 Какъ му зборвѣтъ до две моми:
 „Море старо гурельо'о!
 Ай поиди си дурн дома,
 Изгори си плужница-та,
 Запали си кукица-та,
 Дойди вамо, да те зейме.“
 Търчатъ старо играещемъ
 Играещемъ, скокаещемъ,
 Си отиде дур' дома си,
 Си изгоре плужница-та,
 Си запали кукица-та.
 Търчатъ старо играещемъ,
 Скокаещемъ, летаещемъ,
 Си отиде при моми-те:
 „Земайте ме, мили моми!
 Си изгориѣ плужница-та,

Си запалиѣ кукица-та.“
 Какъ му зборвѣтъ до две моми:
 „Море старо гурельо'о!
 Какъ дома ти да си поидишъ,
 Заколи си до два вола,
 Дойди пазотъ да те зейме.“
 Търчатъ старо играещемъ
 Играещемъ, скокаещемъ,
 Си заколи до два вола.
 Търчатъ старо при моми-те;
 Какъ имъ велитъ кутро старо:
 „Земайте ме, мили моми!
 Си заколиѣ до два вола.“
 Какъ му зборвѣтъ до две моми:
 „Бегай тамо, море старо,
 Море старо гурельо'о!
 Що изгоре плужница-та,
 Що запали кукица-та,
 Що си закла до два вола!
 Бегай тамо, витосай съ!
 Чуу ти сѣ до две моми?“
 Викна старо да ми плачитъ:
 „Леле, леле плужница-та!
 Я сиромашъ кукица-та!
 Дуръ до бога воло'и-те!“
 Бегатъ старо по колена,
 По колена, по носичъи.

271.

Отбегнала ми Петкана
Дури въ зелени ливаге;
Села-та търчѣтъ по неа:
„Постой, Петкано, почекай!
Що ѿ ова чудо отъ тебе,
Що бегашъ дури въ ливаге?
Отъ кого имать кабаецъ?“ —
„Селяни, бракъ рогени,
Я да ви кажамъ, прикажамъ;
Кабаецъ имать големи,

Отъ помладего девера.
Кога сумъ дошла невѣста,
Него сумъ нашла малечекъ,
Со нога сумъ го леляла,
Съ кравайче сумъ го 'ранила.
Тога ми велѣтъ: Петкано!
Ай да съ оба земине! —
За то'а беганъ отъ него
Дур' въ зелени-не ливаге.“

272.

Полу една, менѣ две,
Попъ съ сѣрдитъ, а я не;
Попъ си фати патерица,
Я си 'фатнѣ секирица;

Попъ помавна, а го удриѣъ;
Попъ побегна, а съ скриѣъ,
Тука види кой ми криѣъ.

273.

„Предите, прелки, предите,
Да омѣжимо Дремуша.“
Дремуша дремнѣ край оганъ,
Дремуша майкѣ велеше:
„За кого, майко, за кого,
За кого ке ме омѣжишъ.“ —
„З' овчара, керко, з' овчара
З' овчара ке те омѣжамъ,

Да ядишъ кисело млеко.“ —
„Шейкюмъ го, майко, овчара,
Той имать многу работа;
Туку го сакамъ орача,
Що ядитъ бѣли погачи,
Що пиетъ вино цѣрвено,
И прелюта-на ракиа.“

274.

Шарена Ангѣо, писана,
Месила Ангя камат-отъ,
Ми го однесла на гунно.
Кѣркнала жаба въ конат-отъ,
'Си-те фат'е вили-те,
Поп-отъ ми фати щежер-отъ;
'Си-те фат'е въ осой-отъ,

Поп-отъ ми фати присой-отъ;
'Си-те ми велѣтъ жаба ѿ,
Поп-отъ ми велѣтъ мечка ѿ.
'Си-те дойдо'е со круши,
Поп-отъ ми дойде безъ уши;
'Си-те дойдо'е со плочи,
Поп-отъ ми дойде бесъ очи.

Имаиъ жена работна,
Често кука метеше,
На третъ день, на пети день,
На окулу метеше,
Стретъ куки го береше,
Него ни го вадеше,
Да ни растѣтъ печурки,
Да ни неситъ печурници.
Кога дойде Велигденъ,
Со гла'а-та въ ношви-те,
Со подзе-те въ пепел-та,
Со уста-та въ бочва-та.
Кога дойде Велигденъ

Ми нежаше кошуля.
И я си съ зачуднѣъ,
Та ся пойдѣъ въ планина,
Набраѣъ колие габро'и,
Набраѣъ праже сиреко'и,
Та ѣ сплетѣъ кошуля,
Иъ променаѣъ жена-та,
Иъ изва'нѣъ на оро.
'Сит' игра'е по клекумъ,
А моя-та по просумъ;
Колѣ-то ѣ дупе'е,
Прѣже-то ѣ плускѣ'е,
И краци-те водени.

275.

„Тинтано моме, Тинтано!
Аль си напрела вретено?“ —
„Напрела сумъ го, напрела
Мое-то ми го вретенце,

За три години предено,
Ама сумъ си го продала
На пуста щура ме'ана
За пусто вино царвено.“

276.

Заборавихъ да съ жена.
Прела баба три вретена,
Съ чудомъ стое, да съ чуде
Да съ чуде що да 'и чине.
Однесла 'и на пазар-отъ,
Продава 'и по три пари
По три пари, деветъ пари.
Съ чудомъ стое що да 'и чине.
Купила си еденъ дедо,
Педа човѣкъ, закотъ брада,
Па го зави въ цедилка-та,
Однеси го дурн дома
Дурн дома на оджак-отъ.
Навалила силенъ оганъ,
Па си пърсна пуста искра,
Испърли му брадичка-та.
Па свари му казанъ чорба,
Насѣркай го, ваяди го,

Изнесе го на стретъ село
Во стретъ село да съ боре.
Никой пена да съ найме,
Со дедо-то да съ боре;
Найжело съ кусо петле,
Грабнало съ со дедо-то;
Ни той пада, ни той пада;
Отъ дедо-то кърви течать,
Отъ петле-то пердуѣъ лета.
А що бѣше кусо петле!
Искарай му десно окце,
Падвило му кусо петле.
Пакъ дедо-то сака борба.
Испаднала стара жала,
Грабнала съ со дедо-то,
Изгризало десно уше,
Па надвила на дедо-то.
Пакъ дедо-то сака борба.

Излегло му едно орле,
Грабнало съ со дедо-то,
Па го дигна со 'се опинци,
Однесе го на седело,
Нарани си негой пилци.

Фати баба да го бъркати
Да го бърка, да си плаче,
Да си вика со гласове:
„Камо ми го пеливан-отъ!“

277.

„Перунице девойче!
Не стой, не стой на брег-отъ,
Брекъ съ ронитъ ке паднишъ!“
Говори Перуница:
„Ейди лудо и младо!
Ако паднамъ да умрамъ,
Асана да не зе'амъ.
Асанъ одитъ на войска,
Танка пушка однеси,
Ластагарка донеси;
Чуѣтъ вицоли однеси,
Коледачки донеси;

Остра сабя однеси,
Сазаръ щипца донеси;
Кутелъ пари однеси,
Шиникъ вошки донеси.“
Говори лудо младо:
„Перунице девойче!
Брекъ съ рони, ке паднишъ!“ —
„Ако падна отъ брег-отъ
На долу, има а' ощо.“
Падна и съ отепа,
Асана го не зеде,
Перунице девойче.

278.

Собрало съ, набрало съ
Седумдесетъ и сетъ мина
И сетъ мина арамѣн.
Първи бѣше куси Петко,
Куси Петко шатрухъ-патрухъ,
На четири патерници;
И по него касаче-то
Касаче-то Прилепче-то,

Два Кодоша отъ вароша,
Чукни-тъпанъ Мажоечки,
Варти-калецъ, Сено-косецъ,
Суши-сливи отъ Долея,
Пърди-зелка, Царни-лишки,
Мавни-вила отъ Могила,
Попъ Никола отъ Битоля....

279.

„Петкано бѣла Вардарко,
Ейгиди царно отбрано
Во ето то'ари чеица,
Во Вардаръ цвеке секакво!
Бери, Петкано, да носи.“ —
„Како да берамъ, да носамъ?“

Сивокъ сумъ било на свадба,
'Си те момчина на танецъ,
Мое-то 'аро въ пелел-та;
'Си те момчина бияши,
Мое-то момче кожуфче;
'Си-те момчина калпацѣ,

Мое-то аро шапчице;
'Си-те момчина тозлуди,
Мое-то аро опинци;
'Си-те момчина шалвари,

Мое-то аро бечвища;
Очи-то му сѣ въ бочва-та,
Ръце-те му сѣ въ пошви-те.“

280.

Кога нама умираше,
А тя менѣ зарачеше,
Ниско либе да не любя,
Нито ниско, ни високо.
Азъ залюбихъ пусто либе,
Дедо харо кожухаро,
Шапка-та му три дни дълга,
Три дни дълга, день широка,
Педа човѣкъ, лакоть брада.
Азъ отидохъ въ градина-та,
Си го наидохъ въ латина-та,
Где сѣ бори сѣ мравуци-те;

Пусти мравки 'се отъ горе,
А либе-то 'се отъ долу.
Азъ го узехъ въ престилка-та,
Та го турнахъ въ къщи въ вѣт-отъ;
Фаркия искра изгори го;
Азъ го турнахъ въ подводник-отъ,
Капна капка удави го;
Азъ го турнахъ на полица,
Захлупихъ го подъ паница;
Дойде мишка *) завлечи го,
Пратихъ котка **) довлечи го.

281.

Момче невѣста фалеше,
Имамъ невѣста работна,
На день си мишка тегнеше,
Въ неделя каделя вретяце,
И во месец-отъ пасменце,
Во година-та платненце.
Тамъ дека мома предеше,
Тешка ъ дремка нападна;

Буднала фурка въ пепел-отъ,
Дѣ легна мома, дѣ заспа.
Пуста-та фурка дренова,
Дури сѣ мома разбуди,
Пуста-та фурка никнала,
Родила дренки здреени.
Кога сѣ мома разбуди,
Здрели сѣ дренки назоба.

282.

Невѣста момче фалеше,
Имамъ момче работно,
На день бразда ораше,
Во неделя-та лехичка,
И въ месец-отъ погонче.

А въ година-та нивичка,
Тамъ дека момче ораше,
Пуста го дремка нападна.
Закачи рало стретъ нива.
Пусто-то рало крушево,

*) Галшесъ. **) Мишка.

Дур' да сѣ момче разбуди,
Пусто-то рало нѣкнало,
Дало си круши здравя.

Кога сѣ момче разбуди,
Здрели сѣ круши нааде.

283.

„Цоно, жори Цоно,
Майчина кѣдано,
Тейкова Солтано!
Що по поле бегашъ
Гола гологлава,
Боса, распашана?“
И она имъ веле
Веле и говоре:
„Варай, варай дружки,
Варай мили дружки!
Даль сте чуле, друшки,
Чуле и разбрале,
Въ село що ѣ дошолъ
Селски абержіа,
Моминъ вергиджіа:
Деца-та си фѣрле,
Моми-те си годе,
Похарна-та момѣ
За полошо момче;
А на мене, дружки,
Едно старо хало,

Мече гърдуляво,
Куче трескуляво.
На рѣка му легнашъ,
Като на бѣлъ каменъ,
Пазухи му бѣркашъ
Като во кѣлина.
Брада-та ме боди,
Като ежовина;
Дихо му мѣрса,
Като пѣрчовина.
Гвиди лудо мѣдо,
Гвиди росно грозде!
На рѣка му легнишъ,
Като на перница;
Пазухи му бѣркашъ,
Като во коприна;
Лице-то му бело,
Лице-то му меко,
Като тулипъ памбукъ;
Дух-отъ му мѣрише,
На ранъ бѣлъ босилѣокъ.

284.

„Стани, жено, фѣркъ кѣдѣла!“ —
„Поспи поспи, мили мѣжу!
Зміа фучить во кѣдѣла,
Смокъ сѣ въ на вретено.“ —
„Стани, жено, фѣркъ попара!“ —

„Така, така, мили мѣжу!
Богъ да прости кой те родилъ!“
И ми стана онадена,
Да ми сѣркатъ фѣркъ попара.

285.

Удрила ме попадіа
Со полево по колено:

Да ми бѣше вещь жена,
Жальба не ми бѣше;

Обула не жалти чевли
На краста'и водзе;

Опасала свещень поясъ
На криви кълко'и.

ЛЮБОВНИ.

286.

Шила Гяргя дълга сая, Гюргьо
мори, *)
Отъ Митровденъ до Гюргьовденъ,
Дванадесетъ терзичина,
Тринадесетъ шегарчина,
И пакъ сая не шіена.
Кога дойде денъ Велигденъ,
Ся-те мои променати,

'Си-те мои съ дълги сааи,
Бѣла Гюргя що кятаденъ.
Кою бѣше оженато,
Жената си оставаше,
Тукъ да зеиътъ бѣла Гюргя;
Кою бѣше неженато,
Пушка-та си продаваше,
Тукъ да зеиътъ бѣла Гюргя.

287.

Шетнала съ Калешъ Гюргя, Гюргьо
мори,
Отъ чинар-отъ до бунар-отъ,
Си загина сѣрна коланъ.
Ми помина лудо младо,
Той ми найде сѣрна коланъ.
Гюргя му съ мило моитъ: лудо
море: **)
„Ейди лудо аджаміа!
Дан' ми найде сѣрна коланъ?“ —
„Живи тебе, живъ да сумъ ти,
Гюргьо мори!
Не сумъ, не сумъ, не сумъ нашло,
Ак' сумъ нашло сѣрна коланъ,
Да съ виткамъ како него
На твоя-та половина.“

Съ промета калешъ Гюргя
Отъ чинар-отъ до бунар-отъ,
Си загина ко'анъ герданъ.
И намина лудо младо,
Той ми найде ко'анъ герданъ.
Гюргя му съ мило моитъ: лудо
море:
„Ейди лудо аджаміа!
Дан' ми найде ко'анъ герданъ?“ —
„Не сумъ, не сумъ, не сумъ на-
шло; Гюргьо мори!
Ако сакашъ ти съ кълнамъ,
Живи тебе, живъ да сумъ ти!
Ак' сумъ нашло ко'анъ герданъ,
Да ти висамъ, како него
На твое-то бѣло гърло.“

*) Гюргьо мори — съ повторять на 'секои стихъ.

**) Гюргьо мори и лудо море — съ повторять на 'секои стихъ, едно по друго.

Замюбиле съ, душо, две луди млади,
 Две луди млади, — две алжамин;
 Не ми умеетъ, — какъ да съ любѣтъ;
 Мама ѝ любитъ — со цѣрни очи,
 Лудо го любитъ — со сувогрозѣ.
 Ми 'и дочула — кучка мѣщѣ'а,
 Та ми отишла — на нови пазаръ,
 Та ми купила — горка зеера,
 Та ми отрула — две луди млади.
 Лудо ми уире — кѣде пладнина,
 Мома ми уире — кунъ квечерина.
 Та ми дочула — кучка мѣщѣ'а,
 Та ми прегнала — четвор-на кола,
 Та м' 'и однесла — негю два друма.
 Мома закопа — негю два друма,
 Лудо закопа — негю три друма.
 Мома излезе — дълга лозинца,
 Лудо излезе — цѣрвенъ трандафилъ;
 Одъ още любовъ — що си има'е,
 Мома ми пуши — лоза кунъ лудо,
 Лудо ми пуши, — мишка трандафилъ,
 Мишка трандафилъ — кунъ мала мома.
 Отъ още любовъ — що си има'е,
 Двайца-та млади — ми съ здружѣе.
 Пакъ си дочула — кучка мѣщѣ'а,
 Та си отишла — дурн дома ѣ,
 И та си зела — остро-но сорче,
 Та ми отишла — негю два друма,
 Та ми нсекла — дълга лозинца;
 Пакъ си отиде — негю три друма,
 Та ми нсекла — цѣрвенъ трандафилъ.
 Та ми отишла — дурн дома си,
 Та ми завали — два сили' огне'я,
 Та ми възгоре — дълга лозинца,
 Та ми възгоре — цѣрвенъ трандафилъ,
 Та ми съ стори — бѣла-на пепелъ.
 Та ѝ собрала — бѣла-на пепелъ,
 Та ѣ фърлила — во градинче-то;

Та ми излезе — раменъ босицьокъ,
 Що ми го носѣтъ — све юначина,
 Све юначина — потъ фесо'и-не,
 А девойки-не — во пазу'и-не,
 А дечина-на — во рѣчина-на.

289.

Делъ си фатифе, Яно, вѣра и клетва —
 Ни да сѣ вжришишъ, — ни да сѣ женамъ,
 Дур' да си пойдешъ, — пуста чужина,
 Тако ке седамъ, — седумъ година,
 Ке си постеча, — седумъ хиляди;
 Първа хиляда, — рубя ке пра'а,
 Рубя ке пра'а, — рубя за мене;
 Втора хиляда, — рубя за тебе;
 Трека хиляда, — фустанъ ке пра'а,
 Фустанъ ке пра'а, — отъ шамъ кутѣ;
 Четверта хиляда, — бишинъ ке пра'а;
 Пета хиляда, — поясъ ке пра'а,
 Отъ ока стрebro, — полока злато;
 Шеста хиляда, — куки ке пра'амъ.
 Куки сараи — джамой пенджерѣ;
 Седумта хиляда — коня ке купамъ
 Коня ке купамъ, — вамо да идешъ.
 Кога си дойдешъ, — тебе те найдешъ
 Пусто свършена, — неомѣжена.
 Кѣде сѣ згодишъ, — кумъ да ти бида
 Кумъ да ти бида, — да те венчаа!
 Со кои нодзе, — кумъ да кинисамъ,
 Со кои рѣце, — венци да менвамъ,
 Со коя уста, — да помолитвамъ!
 Уста ми велитъ, — да сѣ кердосашъ,
 Сърце ми велитъ, да н' сѣ кердосашъ

290.

Може, какъ сѣ' тенко и високо,		На мнозина треска давашъ
Уще да сѣ' църнооко,		Куму два дни кому три дни,

А бекяру три голяни.
 Го исуши го пресуши,
 Го напра'и су'о дре'о,
 Су'о дре'о х'оро'о;
 Да го фжришъ въ снѣсъ оганъ,
 Да сѣ сторитъ дробна пепель,

Да го сеяшъ во градина,
 Да израститъ рамн' босильокъ,
 Босильокъ къска цвѣке,
 Да го бератъ девойки-те,
 Да го носѣтъ въ пазу'и-те.

291.

Заспала мома край море
 Потъ една гранка маслика;
 Повеа ветаръ отъ море,
 Отжршилъ гранка маслика,
 Го удри моме по гърло.
 Моме сѣ отъ сонъ разбули,
 Моме ми люто прокълна;
 Егиди ветаръ Меглене!
 Защо ме отъ сонъ разбуди,
 Никога да не повенишъ!
 Що големъ сонъ си догледашъ;

На сонъ мине'е три луди,
 Парво-то лудо що мина,
 Той ми потѣжри лболко,
 Позеленъ да ъ отъ него;
 Второ-то лудо що мина,
 Той ми потѣжри златъ парстенъ,
 Низъ него да сѣ провриетъ;
 Трекьо-то лудо що мина,
 Той ме на соне целива,
 Со мене да сѣ кердосатъ!“

292.

Охридски *).

Брала мома зеленика
 Во два скута кѣта-дена,
 Ми увида зеленъ венецъ,
 На венец-отъ деветъ киски
 Деветъ киски босилко'и,
 А десете потлеско'и.
 Сиракъ юнакъ сеяръ чинитъ,
 Да сѣ спужи ѣ го грабна,
 Ъ го грабна зеленъ венецъ.
 Сѣ палютн люто моме,
 Люто колнитъ, солдзи ронитъ:

„Да би далъ богъ колку киски
 Колку киски на венец-отъ,
 Толку града до общеташъ,
 Онѣтъ назатъ да сѣ вратишъ,
 Пакъ во мой-те рамни дворѣ,
 Да да речишъ: дай ми, моме,
 Дай ми, моме, ключе'и-те,
 Да отключамъ Пирга града,
 Да вида що иматъ нѣтре?
 До два старци ми седе'а,
 Зборъ зборве'а, строй строя'я.“

293.

А Јоване домакине!
 Али спиешъ, али пиешъ?

Ако спиешъ разбуди сѣ,
 Ако пиешъ весели сѣ;

*) Се петь пѣсим.

Оти дошле страшни гости,
Постраженъ ти гласъ донесе,
Ми те канѣтъ кумъ да бидишъ
Кумъ да бидишъ деветъ села,

И да кърцашъ и да венчашъ.
Ак' не можешъ самъ да одишъ,
Пуця си аманетѣа.

294.

Садна мома край море лозѣ,
Лозѣ ми садитъ и песна пентъ:
„Хай лозѣ, лозѣ, 'се было грозѣ!
Аль да те садамъ, кой ке те ядитъ;
И дѣсь си немамъ нвгдѣ никого,
Ни татка нмамъ, ни майка нмамъ,
Ни брата нмамъ, ни мила сестра;
Саде си нмамъ първа-та любовъ,
И тоа ми ушло пуста чужина
Пуста чужина, Арапска земя,
Ми залюбила църна Арапка,
Арапка нматъ църно Арапче.

295.

Заниче, лудо спа'ивче!
Въ неделя дойде отъ войско,
Въ понеделникъ ми съ посвѣрши,
Во торникъ боя ми пуши,
Четвортокъ ми съ ожена,
Во петокъ фермамъ ти дойде,

Слѣбота конѣи потко'а,
Въ неделя ми съ поготи,
Въ понеделникъ да ми кинисашъ.
Заниче, лудо Спаивче!
Кому кѣ оста'ишъ невеста
Со цървепъ дулакъ на глава?

296.

Немой Нешо, добро немой сли потъ дреп-отъ!
Ти съ фазятъ, Нешо, до два до три луда,
До два до три луда, до твой три ярани;
Ке те носатъ, Нешо, на върѣъ на планина,
Потъ бука голема, потъ сенка широка,
На трева зелена, край вода студена;
Ке те колятъ, добро, како рудо ягне,
Ке собератъ, добро, два товара трески,
Ке запалятъ, добро, до два силни огной,

Ке те печать, Нешо, како рудо ягне,
 Ке съ сторниъ, Нешо, како ситна пепелъ,
 Се'а ке до'ятъ, Нешо, твоя мила майка,
 А ке плачятъ, добро, до бога ке викатъ.
 Та дойдо'а, Нешо, твоя мили друшки,
 Те собра'а, добро, све во скутница-те,
 Изора'а, добро, два загона место,
 Тѣ исади'а, добро, до свекакво цвеке,
 Рани' босилъокъ, Нешо, та и алъ карафилъ.

297.

У кого сѣ погледала, дульберо!		Три перници кумашли,	—
'Секому сѣ болесъ дала, назлю,		Три душега беледи.	—
Кому два дни, кому три дни —		Що не дойдешъ да ме видишъ,	—
На сиромыхъ шесъ месеци, —		Да донесишъ понадица,	—
Сумъ искиналъ шесъ постели, —		Лубеница отъ Струмица,	—
Шесъ постели басмали,	—	Сувогрозие отъ Солуна,	—
Три јоргана чичклив,	—	Леблеби отъ Соѳіа.	—

298.

Неда седи на одар-отъ,		„Мори Недо, бѣла Недо!
Одар-отъ сѣ леееше,		Капнало ти, бѣла Недо,
Недино гърло бѣлееше,		Капнало ти бѣло лице;
Лице-то ѿ свѣтееше,		Що ти толку разбѣдело,
Очи-те ѿ зракъ даваха.		На слонце-то надвелило;
Левенъ Дельо стое, гледе		Твое лице 'се бѣлее,
Стое, гледе, пука, треска,		Моя душа ни сѣ лее.“
На Недо веле, говоре:		Неда веле и говоре:
„Свали сѣ, Недо, отъ чардак-отъ,		„Що ти чинамъ, да ни кълнишъ
Дан' сѣ качамъ, дан' те свалимъ!“		Да ни кълнишъ мое лице?
Неда веле и говоре:		Немой кълни, левенъ Дельо,
„Море Дельо, левенъ Дельо,		Немой кълни мое лице,
Що ти ѿ жалъ, левенъ Дельо,		Пойди кълни теляка-та
Оти седамъ на чардак-отъ?“		Теляка-та Полянинска,
Дельо веле и говоре:		Що продава драмъ бѣлило.“

299.

Катерино, гди малка мома !
 Запрусала мома Катерина
 Запрусала като еребица,
 Загукала като гулабица,
 Разрушила тая руса коса
 По нейна-та тая равна става ;
 Испушила тѣ бѣли гащи,
 По нейни-те тѣ бѣли пети.
 Догледа ъ едно лудо младо,
 Да ѝ веле, веле ѝ говори:
 „Моря мома, мома Катерино,
 Никъ не чини, мома Катерино,
 Да залудамъ, мома, да полудамъ,
 Да продадамъ, мома, да издадамъ
 'Се що имамъ, мома, и що неамъ,
 Току тебо, мома, да те зеамъ.“
 Тогай веле мома Катерина:
 „Море лудо, лудо да ѝ младо!
 Не продавай, лудо, не издавай
 Майчиниѧ, лудо, татковиниѧ,
 Ако ти сужъ отъ бога писана,
 Сама, лудо, дома ке ти дойданъ.“

300.

Вла'иче дворѧ метеше, И со Сондефче зборвеше: „Сондефче, мило хубаво! Да не го виде момче-то!“ „Вла'иче лепо, хубаво! Иди пятай го вуйка-ти, Споши си дошолъ отъ пазаръ.“ —	„Буйче ле, мило вуйче ле! Да не го виде момче-то?“ — „Бла'иче лепо, хубаво! Момче-то бѣше на пазаръ, Съ момчини каленъ фжряне, Съ невѣсти зборъ си чинеше.“
---	--

301.

Кад' сѣ ѧ чуло видело, Натъ село река да течигъ Край река дърво бурово,	Бурово, тенко високо. Тамо сѣ бере sober-отъ, Момѧ-те оро играятъ,
---	--

Старци-те вино си пиятъ,
 Ергени облокъ си чинатъ:
 „Кой ке прѣхрло дърво-то
 Сосъ триста оки железо
 Съ тріосетъ благи яболки,
 Тоа ке земе Ирина
 Ирина мома шенлива.“
 Паимна ергенъ не може,
 Наимна женотъ не може,

Паимна 'довець прѣхрли,
 Тоѣ ке вземе Ирина
 Ирина мома шенлива,
 Вакна Ирина да плачитъ:
 „Омеле, боже, до бога!
 Що ни ке било пишано,
 'Довець-о мома да земитъ,
 Ергени баби да зематъ.“

302.

Мила Ено, мила тѣго,
 Мила майчина кадино,
 Севдинъ тейкова Султапо!
 Отъ бога да најде майка ти,
 Здравя не виделъ баща ти,
 Що не то доде за мене!
 Отбираше, пребираше,
 Сирмахъ не беднигаше,
 Сирмахъ суаъ, баръ юнакъ суаъ.
 Најде зенгинъ, та те доде,
 Имане гинло бунище,
 Кога ке харо на кѣт-отъ,
 Кога ке чума на свет-отъ.
 Кѣ идете, Ено, кѣ идете,
 Кѣ идете негде на гости,
 Низъ село ке пожинете,
 Кѣ излезе малко, големо,
 Турци, кауре да гледатъ,
 Ке речатъ, Ено, ке речатъ:

„Гледайте, море, видејте,
 Какво ке аро напреди,
 Съ добра невтота по него,
 Не прилегала за него.“
 Сирмахъ суаъ, баръ юнакъ суаъ,
 На учери учордѣа,
 На камен-о башъ тавдѣа,
 На песип-те туркидѣа,
 Кѣ идехме, Ено, кѣ идехме,
 Кѣ идехмо негде на гости,
 Низъ село ке помниехмо
 Кѣ излезе малко, големо,
 Турци, каури да гледатъ;
 Ке речатъ, Ено, ке речатъ:
 „Гледайте малко големо,
 Каковъ ке юнакъ напреди.
 Добра невтста по него,
 Ке прилегала за него,
 Алаъ му била на него.“

303.

„Ей девойко хубава,
 Егиди виле шарено,
 Егиди ягне ранено!
 Седи да поседнине,
 Гледи да погледнине,

Оти ке съ разделиме,
 На далеско ке вдеме;
 Тв въ далеско во Петрово
 Увъ тетини ти на госте.“
 Она му веле говоре:

„Ейгиди лудо, да младо!
Продай си чуте вицоле,
Купи си рало волове,
Ори си рашне дворове,
Сей ми си, лудо, ядове;
Акъ не ти никнатъ ядове
Мног' ке съ ядишъ по мене.

Сей ми си, лудо, ружин-отъ,
Акъ не ти никнатъ ружин-отъ,
Мног' ке съ ружишъ по мене.
Сей ми си, лудо, вѣтвика,
Акъ не ти никнатъ вѣтвика,
Мног' ке съ вѣртишъ по мене.“

304.

„Марчо ле, Марчо, Маріе!
Гясъ сноши пушкѣ за тебе,
Оти не дойде до мене?“
А она веле, говоре:
„Ей море лудо, да младо,
Кинисахъ, лудо, да дойдашъ,
На пѣтъ ме мене стрете'а
Майчиня-те деветъ брака
Деветъ брака, осумъ сна'я,
Двана'есетъ млади инуци,

Отъ пѣтъ мене не върна'а.
Дури дома да си одашъ,
Дури врати да отворашъ,
Дур' кандило да запалишъ,
Дури огинъ да навалишъ,
Дури вечера да зготвишъ,
Дури погача да месашъ,
Дури кокошка да печашъ,
Достигаха стройници-те,
Нели мене армасаха.“

305.

Прошетахъ горе, прошетахъ долу,
Току да виданъ тая що сакамъ,
Тая що сакамъ и що ме сакатъ,
Тая що любанъ и що ме любитъ.
Видохъ га видохъ горна махала,
Горна махала, въ нѣла градина,
Караѣлъ граде, шебо'и праше.
Улехъ, съ чудехъ ка да ѿ речанъ
Ка да ѿ речанъ, да ѿ позадрамъ.
Рекохъ ѿ рекохъ „малка девойко,
Малка девойко, блага яболко!
Юрвай ми, моме, солба босилъокъ,
Солба босилъокъ, гранка караѣлъ.
За да закачатъ на бѣла чалма
На бѣла чалма, нѣтъ цѣрни очи!“
Мона ну веле, веле говоре:

„Ако си ергенъ прескокни шет-отъ
Прескокни шет-отъ, влези набери
Страна босилъокъ, товаръ карачилъ;
Ако си 'довець нини, помини
Мини, помини, ко врага ода.“
Тогѣ ѿ веле, веле, говоре:
„Не сумъ ти ергенъ, нити сумъ 'довець,
Туку сумъ, моме, младо женено
Младо женено, да похарено,
Люба си любѣ, харовно ода,
По вонка кукла, въ кащи панукла,
Въ кащи си мете, бувище право.“

306.

Три мои вода леветъ,
Дур' а'оръ ми го нѣршеетъ,
Дур' а'оръ ми прого'ори:
„Селяни, браки рогени!
Ель вода пресекнете ѿ,
Ель а'оръ пресечете го,
Ель мои онажете 'ѿ.“
Стана'е кутри селяни,
Ни вода ѿ пресекне'е,
Ни а'оръ го пресеко'е,

Тук' мои 'ѿ посвѣрши'е,
Една-та за кувенджіа,
Друга-та за папуджіа,
Трета-та за синиджіа.
Тая що за папуджіа,
Ке носитъ чевѣи везани;
Тая що за кувенджіа,
Ке носитъ злати нѣрстени;
Тая що за синиджіа,
Ке ладитъ бѣли синиди.

307.

Оѣ леле боже нѣлечекъ!
Не можа д' ода на пазаръ
Отъ тѣе пусти бакали;
Цѣрни маслиники даваеъ,
Цѣрни ми очѣи сакаеъ.
Оѣ леле боже нѣлечекъ!
Не можа д' ода на вода
Отъ тѣе пусти рибари;

Бѣли лѣтници даваеъ,
Бѣли ми рѣце сакаеъ.
Оѣ леле боже нѣлечекъ!
Не можа д' ода на фурна
Отъ тѣе пусти синиджи;
Бѣли синиди даваеъ,
Бѣло ми лице сакаеъ.

308.

„Девойче оре'о'о ветче, бочилъко'о нѣвче,
Не варѣи ми нѣзъ дворе,

Не мами ми сина, сина Костадина!“
„О мори бабо стара, убилъ ми те господъ!
Кой ти мамить сина, сина Костадина?
Мамить, ти го мамить мой-те църви очи.“ —
„Девойче оре'о'о ветче, босилко'о кивче!
Не върви ми низъ дворъ,
Не мами ми сина, сина Костадина!“ —
„О мори бабо стара, убилъ ми те господъ!
Кой ти мамить сина, сина Костадина,
Мамить, ти го мамить мое было лице.“ —
„Девойче, девойче, вишна и високо,
Къпина-ѣ кноко, не върви ми низъ дворъ,
Не мами ми сина, сина Костадина!“ —
„О мори бабо стара, убилъ ми те господъ!
Кой ти мамить сина, сина Костадина?
Мамить, ти го мамить мое было гърло.“ —
„Девойче, девойче вишна и високо,
Къпина-ѣ кноко, не върви ми низъ дворъ,
Не мами ми сина, сина Костадина!“ —
„О мори стара бабо, убилъ ми те господъ!
Кой ти мамить сина, сина Костадина?
Тебѣ ти го мамить моя тонка става.
Защо ми е, бабо, вишно и високо
Вишно и високо, къпино-ѣ кноко.“ —
„Девойче, девойче, вишна и високо!
Какъ не ми мамить сина Костадина?
Той рано ми ставить, на дукавъ ми одигъ,
Тв порано ставишь, на вода ми одишь;
Него ми го мамить; на дукавъ ми седишь,
Край дукавъ му вървишь, него ми го мамить.“
„О мори бабо стара, убилъ ми те господъ!
Заръ ти нѣтъ инашь насъ да не отделишь!
Смърт-та да те деришь, тебе да те немать;
Ама не два-та въ шарена одаа,
Въ шарена одаа, на мека постеля.
На лопи зборо'я полошо ке на'ишь;
Сина тв люби го, а мене кротн не,
Ако сакашь, бабо, векъ да си поминишь,
Ама не два-та не си съ делане.“

309.

Њглицко моме, Њглицко!
Њглицъ ѣ сърцѣ майкѣ ти,
Жаръ и пепелъ на татка ти!
Защ' не те даде за мене,
Туку те даде до мене,

До мене на мой кошона,
Комшиа ми ѣ башъ душманъ,
Татка ми ми го опрале,
Брата ми ми го фатиле,
И на колъ ми го удриле.

310.

Дона и Аго.

„Что си метнала, Доне, Доне де-
войко, *)
На пѣтъ подѣ оряхъ,
И метнала си,
Чомберъ на глава?
Майка си жалишъ,
Баща си жалишъ?“
Дона си Агу
Тихомъ отговора;
„Нали ма питаешъ,
Пряво да каже;
Ни майка жала,
Ни баща жала;
Тебе си жала,
Като щешъ д' идешъ
На пусти сеферъ;
Не пѣрляга ли,
И асъ съ теб' д' ида
На пусти сеферъ?“
Аго си Дони
Тихомъ говори:
„Асъ не юйдисва
И ти съсъ мене,
Съсъ мене д' идешъ
На пусти сеферъ;

Че тамо кажатъ
Многу сѣ Турци,
Повече Грѣци,
Мен' щатъ погуби,
Тебе щатъ узо.“
Дона си Агу
Тихомъ говори:
„И асъ съсъ тебе,
Аго, да ида;
Доне да ти съмъ
Младо сенхчо,
Да ти тинара
Добри-те коне,
Брѣзи атове;
Утромъ да ти съмъ
Млатъ каведжія,
Млатъ чубукчія,
Кафе да вара,
Чубукъ да пада;
Вечеръ да ти съмъ
Бала кадѣна,
Да ти постигалъ
Меки душеци,
Да та завивамъ
Съ меки-юргане.“

*) Доне, Доне девойко — сѣ повтореніа на 'свои стихъ.

311.

Отъ Костурско *).

Де съ чуло и видело
На сонъ мога да съ кради
Мегу майка, мегу татко,
Мегу деветъ нейни браќа,
Мегу нейни осумъ сна'я.
Па га зе'а, њъ носі'я
Њъ носі'я во ливеди,
Да удрі'а два чадора,
Еденъ зеленъ, други червенъ.
Съ разбуди мала мома,
Отговоре мала мома:
„Море лудо, море младо!

А подай ми фрѣшко ноже
Да посеча блага лапка,
Да наксна моя уста;
Па да одишъ д' она чешма,
Донеси ми ибрикъ вода,
Да оладатъ мое сѣрце.“
Съ измаи лудо младо,
Па си оде, взеде вода;
Съ укори мала мома,
Ка ни дойде лудо младо,
Кѣло виде мала мома,
Само лудо съ укори.

312.

Дали легна, дали заспа,
Дали виде сонъ за мене,
Какъ що видохъ я за тебе?
Съ сторихме два голѣба,
Летнахме вишно, високо,
Ніе токмо зевгарично
Съ качихме ливага-та,

Богъ да біетъ бсрачи-те,
Що дойдоха нѣ скорнаха.
Си летнахме ніе токмо,
Съ качихме на лозн-то;
Богъ да біе аргати-те!
Що дойдоха нѣ скорнаха.

313.

„Стойно, мори Стойно!
Утре ке ти дойда.“ —
„Немуй, лудо, немуй,
Вая вечеръ не нди.
Дойди, лудо, дойди,
Дойди утре вечеръ;
Майка ке ми оди

Горни воденици.
Облакъ кѣ њъ вати,
И гратъ кѣ завѣрни,
Порой кѣ ми стечи,
Майка кѣ остани,
Па ти да ми дойдишъ.“

314.

Чиѣ етъ онова чупче
Онде на рид-о що седи

На рид-о одавде река-та,
Турепо како колоната,

*) Тіе триа есѣтъ вѣстѣи сѣтъ отъ Костурско.

Флоринъ носе на чело-то
 Флоринъ напудя.
 О майко, мила майко!
 Ка да сѣ става со нея,
 Боленъ да легна край нея,
 И здравъ да стана отъ нея,
 Ка грандафилъ во градина,

Ка горозве во планина.
 Не е било чупче за планина,
 Току е било Косинско невяще,
 Оно си има момче по чуждина,
 Тамо седи кираджія чека,
 Да не кияга одъ него наиди.

315.

Ей моме калешо-то!
 Не седи много на вечеръ,
 Не гори многу борина,
 Оти етъ болна година,

Чуна-та биетъ стредъ село,
 Ке да те чукии, обѣре,
 Ке те жала юначе-то.

316.

Мори девойко ярембице!
 Не пей рано въ зора-та;
 Кон-о си носа ва вода,
 А кон-о вода не лие,

Отъ твой-те тонкия гласови,
 Що гласниъ рано въ неделя,
 Кога момчина въ църква ода,
 Кога девойки за вода ода.

317.

Я опули сѣ, моме мала,
 На вая тука планина,
 Що мжгла има на неа?
 Да не ъ речешъ отъ бога,

Току да речешъ отъ мене.
 Това е мои зді'ови,
 Що зді'а иска за тебе,
 А ке изгора край тебе.

318.

Ме изгори ме попари, бѣла червена,
 Дур' не стори суво дърво, —
 Дойде братъ ти ме посече, —
 Да ме кладе на силенъ оганъ, —
 Па ме направи бѣла пепелъ —

Ме раздаде на сапунджин, червена,
 Да ме праве раки сапунъ. —
 Да сѣ миятъ девойки-те, —
 Да миятъ бѣли образи. —

319.

Море чупче малечко
 Не те знамъ чіе сѣ,

Да ти купа драмъ белию
 Драмъ белию и цървяло,

Да го тѣргашъ на бѣло лице,
Ти да тѣргашъ, яска да сѣ пулажъ,
Да сѣ пула, да сѣ радва.
Да ти купахъ шаренъ коланъ,
Да го носишъ на половина,

Ти да го носишъ, яска да те пула
Яска да сѣ пула, и да сѣ радва,
Да ти купа чевли кондури,
Ти да ги носишъ, я да те пула,
Да те пуламъ да сѣ радвамъ.

320.

Море лудо, море младо,
Женено сѣ, или не сѣ?
Ако не сѣ оженено,
Оди седни на бунар-о,
Тури фес-о надъ око-то

И кяска-та на рамена,
Пищоли-те на пояс-о,
Шаренъ тѹфекъ на колено,
А сабя-та на камен-о. . .

321.

Своици ми е дошло мало Стамболче;
Що абаръ донесе отъ Стамбола града?
Абаръ ми донесо Стамболъ сѣ запали
Отъ четири стѣрни, четири огневи.
Тѣа не ми биле четири огневи,
Току ми биле четири папукли;
Една-та ми бѣе све млади момчина,
Друга-та ми бѣеть све млади девойки,
Трека-та ми бѣеть момчина женени,
А друга-та бѣеть невѣсти мжени.

322.

Траке трука на Вишиня порта,
Да излезе Виша Гѣркиня;
Не излезе Виша Гѣркиня,
Ток' излезе Вишиня-та майка.
„Тѣа що сакашъ тука, море лудо,
Море лудо, младо неженено?“ —
„Помина по тува Виша да ѣъ вида,
Зборокъ да ѣ реча, вино да донесе.
Яска ке ѣ дада пари небросни,
Тѣа да ми даде вино немерено.“

323.

Піанъ идамъ отъ града,
 Стрежати мога въ ливада,
 Си заиграхъ кона-та,
 Да целувамъ мона-та.
 Спжрсна мона да бега:
 „Чекай, моме, не бегай,
 Ти си моя, на моя;
 Снощи сумъ билъ на васка,

И на столъ сумъ седнало,
 Благо вино сумъ пило,
 Ке молитвамъ майка ти,
 Ке бла'освамъ татка ти,
 Пари немамъ да платамъ,
 Пушка реимъ оставамъ,
 Тебе не те оставамъ.“

324.

„О соколче, пленце шарено!
 Что тя питахъ, право да ми кажешъ
 Да ми кажишъ право, да не джжишъ.
 Кой ти злати криле до рамена?
 Кой ти сребри нозе до колени?
 Кой ти садн тандафилъ на глава?“
 Отговара пленце соколче:
 „Нали питахъ, право да ти кажа;
 Я си имамъ до три мили сестри;
 Перва-та е у цара царица,
 Втора-та е у везиръ везирка,
 Трети-та е у паша пашница.
 Где-то ми е у цара царица,
 Тя ми злати крило до рамена;
 Где-то ми е у везиръ везирка,
 Тя ми сребри нозе до колена;
 Где-то ми е у паша пашница,
 Тя ми садн тандафилъ на глава.“

325.

Море момиченце маляко,
 Въ кржст-та си твърде тжнско,
 Не гледай доло и горе,
 Но гледай Банка въ очи-те,
 За да те Банко испише
 На турска бѣла хартіа.

Банко ще да те проводи,
 Да види татко и мама
 Какво сжжъ либе залибилъ,
 На тойзи пусти вилаетъ;
 Сжжга му тжжжа висока,
 Лице му бѣло, червено,

Вежди му черни гайтани,
Уста му чешка сребарна,

| Очи му черни черешни.

326.

Сяощи станахъ сѣненъ, буденъ нахмуренъ,
Тѣ попитахъ моя майка мащитиха:

„Пели ли сѣ първи петли и втори?
Викалъ ли ю Селивъ ходжа на меджитъ?“

Отговори стара майка мащитиха:

„Не сѣ пели първи петли, ни втори,
Ой ти тебѣ лудо младо, глупаво!
Не е викалъ Селивъ ходжа на меджитъ.“

Азъ не слушахъ моя майка мащитиха,
Но отидохъ въ мой-те темни ахъри,
Тѣ извадохъ моя коня хранена,
Оседлахъ го, обуздахъ го азъ него,
Воседлохъ го, припуснахъ го азъ него,
Тѣ отидохъ на студени кладенци.

Тамъ намерихъ до три мои згодени,
Азъ попитахъ до три мои згодени;

„Гази ли са тази вода студена?
Кърши ли са тази каинка червена?
Либятъ ли са до три мои згодени?“

Отговарятъ до три мои згодени:

„Не са гази, тази вода студена,
Не са кърши тази каинка червена,
Не са либатъ до три мои згодени.“

327.

Момкова майка изъ домъ излезла
Изъ домъ излезла, снаха да тражи;
Много тражила и намерила,

Где мома цвѣке у китка бере:

„Защо ти, моме, та китка цвѣке?
Дали за тебе, дали за либе?“ —

„О чужа майко, азъ либе немамъ,
Но салтъ за мене, да ми миряше.“ —

„А щешъ ли, моме, да те азъ зенамъ
За того сина, за Костадинъ?
У него бахча хубава има,
И цвече има да ми прише.“ —
„О чужа майко, що мене питаешъ?
Азъ баща имамъ, ти него питай,
Азъ майка имамъ, ти нея питай;
Гдѣ-то ще дадатъ, я самъ готова.“

328.

Заранъ ще ме рано на път да идеме
Презъ гора-та въ село мома да ходиме.
Но послушай, синко, що ще да ти кажемъ;
Помни кога влезнешъ у мѣстни двори,
Да не гледашъ къща дали не голема,
Но ти гледай, синко, дали не пометена;
И не гледай дрехи, ако мома има,
Обеци и венци, шити рѣкаве;
Това все не струва самъ няколко гроша;
Но ти гледай пакетъ ако она иматъ,
Защ' това не, синко, голѣмо имане,
Голѣмо имане безъ довършване.

329.

Болно лежить мало моме,
Болно лежить три месеци,
Мажка иматъ, тѣга иматъ
Тѣга иматъ за лудо-то.
На говори мало моме
Мало моме на майка си:
„Ми съ шетъ студна вода,
Да с' напиемъ, та да умирамъ;

Викнете ми моѣ-то лудо,
Да го видамъ, та да умирамъ.“
На си дошло лудо младо,
Го видело, го целива,
Тяко нему проговара:
„Гясъ за тебе си умирамъ.“
Уще реч-та не дорече,
Въ едношъ моме си умрело.

330.

Майко ле, мила майко ле!
Поминна момче Дреновче,

На бърза коня вга'аше,
Лице-то му съ яснеше,

Како ламбада борина,
Перче-то му съ вееше,
Како ю ковелъ въ планина.

Я мене дай ме за него,
Акъ не, ке бегамъ по него.

331.

Петрице, моме Петрице!
Дейгиди риба летяще,
Цървено отъ Охридъ яболко,
Преспанска тѣнка ъгуля,
Елибасанско-но ноже,
Юручка топла погача,

Битолско поле широко,
Тиквешка бѣла пченица,
Солунско суво грозденце,
Воденска ширка цървена,
Негошко вино 'убаво!

332.

Дали ъ сѣнце що рано огреватъ?
Дали ъ паша со силна-на войска?
Дали ъ кула мегю два майстора?
Далъ ъ невѣста мегю два девера?
Дали ъ коня мегю два-на слуга?
Дали ъ слуга мегю два-на коня?
Дали ъ оганъ мегю два ридіа?
Дали ъ река мегю два-на брѣга? . . .

333.

Що ми ъ сѣрце тегнало
Башъ араміа да бидамъ,
Цѣрна кошуля да носамъ,
Чивти пищоли на поясъ,
Тонка-та пушка на рамо,

Остра-та сабя на лево;
Башъ араміа да биди
Во Моріовска планина
Со сто ъ педесетъ сѣймени!

334.

„Стани ми Недо мори отвори
Мала-та врата вратничка.“ —
„Не мога дулберъ, море, да стана,
Майка ми лежить до мене,
Варяла рѣка, драги, вързъ мене;

Не могу, драги море, сумъ мала,
Отъ дванаесетъ години,
Не могу, драги, диванъ да седа,
Не могу, драги, чубукъ да паля.“

335.

„Бисеро, моме Бисеро!
Далъ сѣ у бахчи растена,
Далъ сѣ отъ бога дадена?“

„Не сумъ у бахчи родена,
Ни сумъ отъ бога падната,
Тук' сумъ отъ майка растена.“

—*—

336.

Отъ село Кронцеливо, близу до Воденъ.

Облагъ ми чинше лудо еиъ девойка,
На едно да ми спѣтъ три дни и три поке,
На една рогузина, на една перница,
Да не сѣ задеватъ. Монче-то таксако
Нейна бърза коня; мона-та таксала
Сандокъ со прикіа. Монче-то легнало,
Ка ми ъ заспазо, като рудо ягне;
Мона-та легнала, сонъ не ми ж фаща,
Туку сѣ расфърлятъ отъ рамо на рамо,
Туку сѣ расфърлятъ, еме разговаря:
„Стани лудо, стани, всѣ сѣмъ поемева,
И конь-отъ ъ твой-о, и я сѣмъ ти твой.“

337.

Елено, моме Елено,
Елено виле шарено!
Чула сѣ нещо разбрала,
От' боленъ лежи ке уира
Отъ тешка болесъ невѣрна
Со две куршуми удрено,

На десно рамо удрено
И две-те бѣ'а тельли,
На тенка сирма нижни
На Оризарски чапри,
На бѣла Ружанска.

—*—

338.

Сѣ собрале, набрале
'Ся-те мои Баровки
На Баровки гумища,
Да ми предѣтъ дарови,
Да дарувѣтъ сватови.
Заросила роса-та,

Избегатъ мои-те;
Пристанала роса-та,
Пакъ дойдотъ мои-те
Сѣ фатѣа на јоро
Да ми игрѣтъ на јоро;
Сѣ фагила Митана.

339.

Отъ Карчово, кѣтъ Дебарски-те вѣсти. *)

Шетаѣъ, шетаѣъ низъ гора зелена,
Шуркаѣъ, шуркаѣъ дробно пиле залюба;
Не сѣ найдоѣъ дробно пиле залюба,
Тоѣъ си найдоѣъ леденчѣци зелени,
На леденци едно ле дърво високо,
На дърво-то цървено цвеко цутка,
Подъ дърво шарена чешма студена,
До чешма-та до три мои хубави,
Топлача погача ручага,
И студена вода си пѣ'а.
Па помина едно ле старо гърбаво,
Имъ посака трово погача да ручатъ,
Му реко'а до три мои хубави:
„Ай отъ тука, едно старо гърбаво!
За тебе ѣ арженъ лебецъ непеченъ.“
Па посака тро'а вода да пѣтъ;
Му рекоха до три мои хубави:
„Ай отъ тука едно старо гърбаво!
За тебе ѣ мѣтна вода студена.“

340.

Легнала левенъ Гюрги заспала
Широко поле, Гюрги, край море
Подъ она дърво маслинка.
Повен сизенъ ветеръ отъ море,
Скаршило гранка, Гюргѣо, маслинка,
Удрило мала мома по гради.
Отъ сонъ сѣ мала мома разбуди,
Фатна мала мома да плачѣтъ,
Отъ сѣрце мала мома да кълнитъ:
„Дегиди ветеръ, джанишъ, ветрище!
Никако ветеръ, боже, не веалъ,
Що мене млада отъ сонъ разбуди,
Слатки сонница, джанишъ, си гледаѣъ.
Поминаха до три гуди млади,
Първо-то менъ даде иболко,

*) Сѣтъ две-те песни.

Второ-то менѣ даде златъ пръстенъ,
Трекьо-то мене, джанинъ, целива.
Той що ми даде, джанинъ, яболко,
Какъ него, боже, да съ таркалитъ:
Той що ми даде, джанинъ, златъ пръстенъ,
Низъ него, боже, да съ провриетъ;
Той що ме мене, джанинъ, целива,
Дай ми го, мили боже, на лве,
Векъ да помипамъ, боже, сосъ него.

341.

Собрале съ седумдесѣтъ кралеви,
Мею себе тѣ зборуваеъ:
„Колку нматъ отъ море до Дунавъ,
Седумдесетъ и седумъ градо'н,
Отъ Легена погодемъ гратъ неиматъ;
Стретъ Легена лична Ангелина
Ангелина кракъ Богдану сестра,
За неа съ земя не мируетъ.“
Кракъ Богдану не добро падпало,
Отъ тува стана дома си ойдо,
Тога Богданъ говоритъ сестрѣ си:
„Айтн тебе сестро Ангелино!
Що те нмакъ сестра, да те неимакъ!
За тебе съ земя не миру'етъ.
Ай влезн си въ земжини килери,
Отвори си шарени ковчедзи,
Изва'н си три жолти дукади,
Та пойдн си на Легенъ чаршиа
Та купи си 'се карака свила,
Усучи си три силни гайтани,
Та пойдн си во горно-то лозк,
Тамо нматъ дърво кистатово,
Превърли си три силни гайтани,
Та вързн съ потъ бѣло-то гърло,
Сама себе, сестро, уда'н съ,
За тебе съ земя не миру'етъ.“
Тука стана лична Ангелина,
Та съ изин, бѣло съ промена,

Та си влезе во земни кизари,
 Си отвори шарени ковчедзи,
 Си изваде тѣ жълти дукади,
 Съ промена руво коприцево,
 И си поиде въ Легенска чаршиа,
 Но си купи 'сѣ карака свила,
 Тук' си купи едно лудо младо,
 Що не пиетъ вино и ракіа,
 Що не фърлятъ пушка во сѣбота,
 Що не вадитъ сабя во неделя,
 Що му игратъ видра на колено,
 Що му лентъ славей во пазу'а.

342.

'Сѣ нокъ седело момъ-то войникъ,
 Киски китело, бисеръ низило,
 Коню на грива, себѣ на гърло,
 На мъшко дете, на тепка пушка,
 На остра сабя, на чувтъ пицолн.
 Конь грива треси, бисеръ ми ронитъ:
 „Бре стон, коню, грива не треси
 Грива не треси, бисеръ не рони!
 Ясъ не те терамъ на сила войска,
 Туку те терамъ на лепа свадба,
 Брата ке женашъ, сестра ке мъжамъ.“

343.

Вязнафъ коня на вѣра,
 Па си слегофъ потъ село,
 До студени-отъ кладенець.
 До кладенець владика,
 До владика гяковн,
 До гяковн поповн.
 Влѣдника държитъ викиа.
 Полна равна ракіа,

Да благословитъ момн-те,
 Да ми растатъ порастатъ,
 Какъ хръже по ливѣ-то,
 Какъ търска въ блато-то,
 Какъ топола по поле,
 Какъ здравецъ по плаывна,
 Какъ босильокъ въ градина.

344.

„Веке ми съ здодеаю
Отъ оваа бекярщина,
Само легни, само стани,
Со рѣце-ве во пазу'и,
Со подзе-ве во скуте'и.
Смисли бога, дзвездо, дойди вечеръ,
Дойди вечеръ на вечера.“
„Дегити лудо и младо!
И ке ти кажатъ прикажатъ

Мон-ме пусти ало'и;
Но ми ъ майка, какъ майка,
Тукъ ми ъ кучка мѣще'а.
Денѣ ми седятъ до мене,
Ноще ми спіетъ со мене,
Съ десна-та рѣка потъ мене,
Съ лсва-та рѣка на мене.
Да не ме мене препушитъ,
Да дойдатъ, лудо, при тебе.“

345.

Може-то одитъ на езеро-то,
Да ми налентъ бисерна вода;
Две ведра въ рѣце, ведро на глава,
Да му измѣтъ бекяру подзе,
Да му измѣтъ дур' до козена,
Да му избришитъ со бѣла риза.
Може-то одитъ на езеро-то
Да ми налентъ бисерна вода,

Да му измѣтъ бекяру лице,
Да избришитъ со алшаміа.
Може-то одитъ на езеро-то,
Да ми налентъ бисерна вода,
Да му измѣтъ бекяру рѣце
Бекяру рѣце дур' до рамена,
Да му избришитъ со съ бѣло чевро.

346.

Айде Стойно, руса Стойно!
Тѣргай оро по край мене,
Да ти туражъ чаша вино,
Во чаша-та злати нѣрстенъ,

Да го носишъ денъ Велигденъ,
По Велигденъ ке те земажъ
По Велигденъ празници-те,
Да не губамъ дедници-те.

347.

Кинисалъ Димо, кинисалъ
Со два-на коня цѣрвени,
Да одитъ Димо, да одитъ
У бѣла Петра 'убава.
Колку съ Димо приближа,
Отъ порти Димо ъ викатъ:
„Отвори, Петро 'убава!
Запали киска борина,

Наточи вино цѣрвено,
Оба да, Петро, мене;
За тебе сумъ съ посвѣршилъ.“ —
„Не зборви, Димо, не зборви
Не зборви такви зборо'и,
От' ъ отъ бога гре'ота,
От' ъ отъ люге страмота,
Міе сме близу роднина;

Моя-та майка и твоя
Тіе две сестри родени,
А мѣ пѣрви братучеди.“ —
„Дегиди Петро 'убава!
Дробна-на песокъ брой немаѣ,

Глобоко море глетъ немаѣ,
Широко поле 'отъ *) немаѣ,
'Убаво моме ротъ немаѣ;
За тоа су те посвѣршилъ.

348.

Гюль девойче потъ гюль ми заспадо,
Ветаръ вентъ, а гюль ми сѣ ровитъ,
Девойка-ѣ на гърло падинатъ.
Гюль девойче отъ сонъ сѣ разбудитъ,
Богу ми сѣ тога помогнала:
„Дай ми, боже, очи соколови,
Дай ми, боже, крила лѣбедови,
Да прелетамъ три деветъ планини,
Та да падна во царѣ'а войска,
Да отберамъ момче спроти мене,
Що не пїетъ вино и ракіа,
Що не пїетъ кафе и тутуна;
Отъ кафе-то сѣрце поцѣрнато,
Отъ тутуна кука поплювана,
Отъ ракіа моа нелюбена,
Отъ вино-то јорганъ побѣльвано.
Дай ми, боже, гергеѣ отъ билюра,
Дай ми, боже, игла отъ мердавана,
Да навеза синяго јоргана,
Да покрїамъ себе и юнака,
Да си видамъ юнакъ како спїетъ!“

349.

„Филипо, моме Филипо!
Излези на пенджера-та,
Да ти го видамъ лице-то
На кнїга да го напишамъ;
Защо ка одаѣ на войска,
Ко' ке ми текнитъ за тебе,

Кнїга-та да ѣмъ погле'амъ,
Тѣга-та да ми поминитъ.“ —
„Егиди лудо и иладо!
Кога ке одишъ на войска,
И ясь ке идамъ со тебе.“ —
„Филипо, моме Филипо!

*) Холъ.

Не можишъ д' идешъ со мене,
Защо ме мене писа'е
Башъ булюк-баша да ода,
Зелени байракъ да нося
Дур' до Цървено Ябълко. *)
Филипо, моме Филипо!
Излези на пенджера-та

Да ти 'и видамъ очи-те,
Очи-те да 'и напишамъ!
Ко' ке ми текнитъ за тебе,
Книга-та да ъ отворамъ,
Очи-те да 'и целивамъ,
Жалба-та да ми поминитъ.

350.

Девойче, море девойче!
Девойче, златно кумривче!
Край мене вярвишъ не зборвишъ;
Що пизна държишъ со мене?
Аль ти ъ уста медена,
Аль ти ъ гърло шекерно,
Аль ти сѣ заби бисерни?“ —

„Вярви въ пътемъ, лудо, не зборви,
Не трескай ми го сърце-во,
От' мѣ ъ сърце треснато;
Некни ми угре татко ми,
Вчера ми угре майка ми,
Бракя-та ми сѣ гото'я.“

351.

Излези що те викаетъ,
Цървено грозѣ 'убаво!“ —
„Дегиди лудо и младо!
Речи нѣ да почакаетъ,
Дур' да излезамъ отъ бана,
Дур' да с' изназнамъ цулуѣн,
Дур' да с' изміамъ лице-во.“ —
„Излези що те викаетъ,
Цървено грозѣ 'убаво!“ —

„Дегиди лудо и младо!
Речи нѣ да почакаетъ,
Дур' да с' изміамъ грѣди-ве,
Дур' да сѣ въ бана избѣламъ.“
Кога излезе отъ бана
Цървено грозѣ 'убаво,
Лице ѣ сянце грееше
Со месечина здружено.

352.

Треска ме треситъ, глава ме болитъ
За она момче, що ъ найгоре;
Та що ми носитъ фино-но фече
Фино-но фече на добра глава;
Защ' ми сѣ гледатъ небо-но лице,
Защ' ми сѣ гледатъ, какъ сѣнце греитъ;

*) Место гдѣ въ Азия.

А моя майка мене не даватъ
За она момче що є найгоре.

353.

Гуга болша лежитьъ отъ ни една болесъ
Отъ ни една болесъ отъ цярна-та чума,
Прижиратъ, замиратъ на майчини скутей:
„Майко, мила майко, деле ке си умришъ!“
„Мълачи, Гуго, мълачи, ти не ке ни умришъ,
Сега ке си одамъ во широко поле
Во широко поле, во силно-но стадо,
Да ке ти донесамъ еденъ руди овенъ,
Да ке ъ го да'амъ на цярна-та чума.“ —
„Майко, мила майко, чума жертва нейкитъ.“
Дури поїде, доїде Гугина-та майка,
Дури поїде, доїде, Гуга душа даде.

354.

Полину'амъ, заину'алъ,
Пусти порти затворени,
Прелазени, преградени
Со две слажки жрѣано'и;
Моме сиістъ естрѣе дворѣ
Естрѣе дворѣ на одар-отъ;

Надъ гла'а му бардакъ вода
Во бардакъ-отъ кыска цвоке.
Не сумъ вода да прелеамъ,
Не сумъ змѣа да сѣ проврамъ,
Не сумъ оленъ да прескочамъ,
Не сумъ пиле да прелеамъ.

355.

Рай, боже, рай да не видѣтъ
Той що вѣучи чужина,
Да одагѣтъ момчина-та
Женети емъ неженети.
'Си-те момчина поїдоха
Поїдоха и пакъ доїдоха,
Мое-то момче не доїде
Отъ три месеци земено,
Деветъ години бегано.“
Ево идѣтъ млатъ кираджіа,

Той нейзъ проговара.
„Захо ле, мила Захо ле!
Ако момче-то не доїде,
Майко ти пари пуцило,
Сто бѣли карагрошеви,
Дваѣсетъ и петъ хаерли,
И тріесетъ мендухін.“ —
Кираджи млади кираджи!
Да ти ослѣнамъ пари-те,
Кога момче-то не доїде!“ —

„Захо ле, мила Захо ле!
Той книга скришно ми даде.“
„Кираджи, млади кираджи!
Да ти ослепамъ книга-та,
Ког' момче-то не донесе.“

„Захо ле, мила Захо ле!
До реда ќе го донесамъ.“
„Кираджи, млади кираджи!
Деветъ години бегано,
Уш' три години по тамо.“

356.

Велико дудберъ Бутарко,
Велико една на мама!
Да знаишъ, мило да знаишъ
Како ѝ жалба за младостъ,
На порта би ѝ чекала,
Отъ коня би ѝ сметнала,
За ржка би ѝ фанала,
Въ одага би ѝ однесла,
Постеля би ѝ послала.

Кажн, Велико, кажи ми,
Кой ти ѝ даде личба-та?
Далъ сѣ отъ бога паднала?
Далъ сѣ отъ земя никнала?“
„Що прашашъ, лудо, що прашашъ,
Кой ми ѝ даде личба-та?
Не сумъ отъ бога паднала,
Ни па отъ земя никнала,
Тукъ сумъ отъ майка родено.“

357.

Делъ делеле, Гано, моминя-та
Да чувагятъ, — бахчиня-та,
Бахчиня-та — джрвчиня-та,
На джрвца-та — три пилина,
Три пилина — гуданчина;
Едно пегитъ — на вочера:
Вечерайтъ, две луди, легнете сп! —
Друго пегв, Яно, на полноки:
Разбудете сѣ две луди, гушнете сѣ! —
Треко пентъ, Яно, на ютрина:
Разбудете сѣ, луди, банайте сѣ!

358.

Делъ делеле тѣ мали момн,
На 'си-те момн по гудно момче,
На бѣла Мара цжрно Арапче.
Си го качила на бѣла коня,
Си го однесла топла ханама,

Со нея зепа три ока сапунъ;
Три дни го мица, три дни го трила,
Едно-то ухо му го потрила,
Па му съ чудитъ що да му чинятъ.

359.

Калутеръ цвекъ садеше
На едно место присойно;
Съ научиле две моми,
Да си крадатъ босилъкъ,
Па съ затскри калутеръ,
Па си вати две моми.
Една му съ молеше:
„Пущи мене калутеръ!“ —
„Не те пуцамъ, девойко,
Ти си менъ потребно,

Да ми чешляшъ брада-та.“
Друга му съ молеше:
„Пущи мене, калутеръ,
Жити книга що пейшъ!“ —
„Не те пуцамъ, девойко,
Ти си мене потребно,
Да ми перишъ кошуля,
Да постеляшъ постеля,
Да лежишъ оба-та.“

360.

„Ой ти моме хубаво и лично!
Робъ ке ти бидамъ до три години,
За да ти видамъ ранин-та става,
Царин-те очи, тонки-те веги
Твой царвенъ образъ, недна-та уста,
Бъло-то гързо, бълн-те гръди.“ —
„Дегиди лудо, дегиди младо!
Дека ке видишъ, що файдо нямашъ?
полни-те очи, празни-те ръце.“

361.

Дойде време, дойде ко'а,
Да разцути грантафил-о,
Да смириса 'се-та земя
'Се-та земя Румелиска
Отъ Битолско до Прилепско,

Отъ Прилепско до Велешко,
Одъ Велешко до Солунско,
Да го бератъ моминя-та,
Да го редатъ на лесн-те,
Да ги горатъ ергени-те.

362.

„Ристано, моме Ристано!
Да знаишъ, моме, да знаишъ,
Оти те майка свършила
Во едно село голѣмо,
Во една кука бога-та,

За едно момче малечко!“ —
„Пусто да бидитъ село-то,
Огавъ да горитъ кука-та,
Куршумъ да удритъ момче-то!“

363.

„Що ни падна, мила нанке, мъгла по поле-то,
Мъгла по поле-то, мила нанке, близу до село-то!
Така мъка, мила нанке, тешко на сърце-то,
За попова керка, мила нанке, тая наймала-та.
Тая да земамъ, мила нанке, сева да поминамъ,
Сева да помина, мила нанке, векъ да позивамъ,
Кротко, кротко оди, мила нанке, како геребница,
Ситномъ, ситно зборватъ, мила нанке, како ласто'нца.“ —
„Защо ти ж, синко, попова-та керка?
Она болна лежитъ токмо три години,
Мала ке ти земиъ Солунска кокона.“

364.

Во бахча-та, во бахча-та
Едно дърво високо;
До дърво-то, до дърво-то
Една чешма студена;
До чешма-та, до чешма-та
Една лоза лозница;
До лоза-та, до лоза-та
Едно одре високо;
На одре-то, на одре-то
Постелица послана;
На постеля на постеля,
Златна перница фърлена;
На перница, на перница

Лепи Злата легнала;
Златна-та майка, писана-та майка
На глава-та ѝ тжлила;
Златия-те сестри, писани-те се-
стри
Вошени свеки палеха;
Златин-те снахи, писани-те снахи
Венец-о ѝ плетеха;
Златин-о татко, писани-о татко
Нова кука правеше;
Мили-те браќа, писани-те браќа,
Въ носило гъж носеха.

365.

<p>Леле Яно Малешанке, де Яно де, *) Едношъ дойдохъ въ ваше село, Тебе дома не те наидохъ; Ток' те наидохъ на стредъ село</p>	<p>Дека водяшъ до три танци; Първи танецъ 'се моминя, Втори танецъ 'се невѣсти, Трети танецъ 'се бабица.</p>
--	---

366.

„Стани, сине, стани, наша ни то викатъ,
 Тихаръ да препишишъ Арнаутска земя!“ —
 „Не ме викатъ, майко, тижаръ да препишамъ,
 Паша-та ме вика, глава да ми земитъ.“ —
 „Що грешка ни имахъ, глава да ти земитъ?“ —
 „Пашина-та керка, отъ баня излезе
 Измиена, майко, лено изтріена;
 Я си фатихъ, майко, пашина-та керка,
 На си ъз избакиохъ и си ъз исчивахъ;
 За това мене, майко, паша-та ме викатъ,
 Паша-та ме викатъ, глава да ми земитъ.“

367.

Богъ да біеть руса Мара Банрка-та,
 Що си стана сутро рано во педеля,
 На си зеде дүлецъ вода, личевъ легенъ,
 От' си зеде ниски сапунъ
 Ке си миетъ бѣло лице,
 Бѣли рѣце, бѣли нодзе.
 Съ накачи на чардак-отъ,
 Съ пресегна на поляца,
 Ми си зеде фялдявгъ чешелъ,
 Да си чешлятъ 'уба' коса,
 Да напра'нтъ туртурици,
 Да уплетитъ леса на коса,
 Да ъз видатъ търговчина,
 Да факлетъ зазѣбнѣза.

*) Де Яно, де — съ повтореніе на 'еското стихъ.

368.

„Маріе, моря девойке!
 Що многу снощи седѣте,
 Що многу гости внахте?“ —
 „Дегиди лудо и младо!
 Що многу снощи седохме,
 Що многу гости внахме;
 На майка ми шуре'и-те,
 На татка ми мили браха,
 А мене мили вуйчеви;

Санокъ си стояѣ на баджа,
 Санокъ сумъ сеиръ гледала,
 Въ стретъ куки огонь гореше,
 Стредѣ кошара стоеше,
 Со зелени венецъ на глава.
 Отъ сега, лудо, да пуквишъ,
 Да пукнишъ, лудо, да треснишъ,
 За друго момче съ свършихъ.“

369.

Умрехъ, загинахъ, Ленко, за тебе,
 Дур' да съ ставанъ, Ленко, со тебо,
 Потъ твоѣ гърло да летуванъ,
 На твои дойки, Ленко, да зимуванъ.
 Богъ да убиетъ — майка ти,
 Що не те пущатъ — на порта,
 За да съ видишъ — сосъ мене!
 Богъ да убиѣ — татка ти,
 Що не те пуца — на вода,
 За да съ ставишъ — со мене!
 Сека година — кървина,
 Ова година — два кърва.
 Сисли съ — за мене,
 Не оста'и — да умирахъ,
 Да умирахъ — за тебе.

370.

„Куме ле, куме, кумъ Караѣле!
 Учи си карай кърщениче-то,
 Да не разѣдрятъ църни-те очи;
 'Секое село 'се посестриши,
 'Секое село 'се по две, по три,
 Наше-то село 'се печестина,
 Туку съ чудитъ коя да любитъ.“ —
 „И си го карахъ и си го учамъ,

Кога не слухать, що да му чиня,
 Кога не 'убафъ секой го любить.“
 Що ми не дошло лудо-но младо,
 Що му донесе люта ракия,
 Люта ракия да съ напиетъ,
 Да не ми чинить големи зулумъ.
 Сояъ ми го варить, и ми го кършить,
 А немать лудо да ми заспиетъ.
 Съ зачудіе кутри селяни,
 Отъ що ми чинить големи зулумъ,
 Му донесо'е згодна вечера,
 Болаки лудо да ми вечерать
 Да ми вечерать, да ми заспиетъ;
 Пакъ немать лудо да си заспиетъ.
 Му донесо'е стара-на баба,
 Чесъ да му чинить дан' ке заспиетъ;
 Пакъ немать лудо да ми заспиетъ.
 И му туріе руйно-но вино,
 Дан' с' опиянить, дане заспиетъ;
 Пакъ немать лудо да ми заспиетъ.
 Му донесо'е малко-но моме;
 Колку му седна на колено-то,
 Му не прѣхри десна-та рака
 Десна-та рака на десно рамо,
 Вчасотъ лудо-то ми не заспало;
 Тивнале люге отъ тешки зулумъ.

371.

Силано, моя Яно-ле!
 Наша-та земя мошне не мирна,
 Две сѣнца греатъ, две роси росѣтъ,
 Две 'лѣбородня. Айде со мене,
 Силано моя Яно-ле,

Турфанта цвѣке Велишко,
 Киска босильокъ Петрича,
 О'рицко благо яболко,
 Тньвешко вино цървено,
 Стамболско цвѣке 'убо'о'

372.

Помину'амъ, намину'амъ
 Край Перуша поседу'амъ;
 Тебе те гледамъ, Яно, на бунарче-то,

Къде ми църпишъ студена вода.
Тако ти бога, Яно, подай една вода
Со твоя-та стомна, Яно, со десна-та ръка;
Бѣло-во сърце, Яно, църно изгорено;
Ракіа пиятъ, Яно, зеиръ ми съ чинитъ.

373.

Попова керка викаше
Отъ високи-те чардаци,
Отъ ситни дробни пармацъ:
„Елате мои 'убави,
Елате зборъ да зборвиже!
Оти ке до'итъ татар-отъ
Со дванадесетъ татари
Со тие църни Арапи,
Мене ке млада поплепѣтъ,
Ке ме однесѣтъ въ Янино
Въ Янино при Али-паша,

Баш- робиячица да бидамъ,
Шербетъ и кафе да служахъ.“
Ущо ми реч-та не рече,
Стигна'е пусти татари
Со тие църни Арапи,
Попо'а керка зедо'е,
Ми ъх однесо'е Янино
Янино при Али-паша,
Башъ робиячица да бидитъ,
Шербетъ и кафе да служатъ.

374.

Стройници вино лѣе,
Девойка слуга служеше
Со бисеръ венецъ на глава;
Бисер-отъ ъ съ ронеше,

Свекоръ си чаша расеше,
Свекоръ ъ кабулъ чинеше:
„Раси ми, сна'а, раси ми,
Я тебе кабулъ те чинахъ.“

375.

Бѣлградъ що ми съ бѣлентъ?
Иматъ нещо за тва съ бѣлентъ,
Во него е Мара Бѣлогратка,
Анце иматъ, како ѣсно сѣнце,
Очи иматъ како църно грозѣ,
Вежи иматъ како шѣвница,
Гърло иматъ како месечина;
За то'а съ Бѣлградъ бѣлентъ.

376.

„А юначе Дренополче,
Що мирисашъ мискъ не посяшъ?

Що не мислишъ да съ женишъ
За девойка Софѣянка?“ —

„Ми ъж кажвѣтъ гърдо-мазна
Гърдо-мазна, не'убава.“
Та си поиде во Софія,
Фати конакъ у стрика ъ.
Му изгегла невѣста-та
Со на'лани шикосани,
Со чораби копринени,
Съ алъ кошули дуръ до земя,

Со читани чиче'лиѣ,
Агъ забунче до колена;
Съице бѣше облечена,
Месечина опасана,
Дробни дзвезди по рамена,
Самуръ калпакъ на глава-та,
Пауиъ перо на калпаг-отъ.

377.

„Мори девойко, малка девойко,
Малка девойко, блага лбо'лко!
Сакамъ пецо тебе да те питамъ,
Ке те питамъ, право да ми кажешъ,
Що сѣ' толко, мо'мо, расипано?
Бѣло лице ти ъ помренено,
Царни очи ирежа ти фатиле.
Дали сѣ', мо'мо, болна лежала,
Или сѣ', мо'мо, болень гледала?“
Мома му веле, веле, говоре:
„Ей море лудо, лудо, да младо!
Нити сумъ, лудо, болна лежала,
Нити сумъ, лудо, болестъ гледала.
Богъ да убиѣ моя-та майка,
Що мене скорна'ла мошне рано,
Та ме пушила за студна вода
За студна вода отъ нова чешма;
Та си стапахъ, лудо, мошне рано,
Та си узехъ, лудо, нова стоина,
Та си поидехъ на нова-та чешма,
Вода си пайдехъ, ретъ не си пайдехъ;
Постояхъ, лудо, ретъ си дочекахъ,
Ред-отъ ми дойде и на'лихъ вода
Си на'лихъ вода и сѣ' повърнахъ,
Та си влезехъ, лудо, въ градина-та,
Да си видамъ рано-то цвеке.
Богъ да убиѣтъ морски-отъ ветеръ!
Що си подуна сменъ и вяленъ,
Та си скърши солба босилъокъ.“

Тогай ъ веле лудо-то младо :
 „Мори девойко, малка девойко!
 Ясъ да си найдамъ солба босилъокъ,
 Билъ ъ позлатилъ отъ корень до върхъ.“

378.

Мерудо, Мерудо, ай златна Мерудо,
 Богатско-но чедо, отъ бога-та къща,
 Отъ голема рода, отъ мнозина бракъ!
 Знаншъ, моме, знаншъ, знаншъ, пакетуваншъ,
 Кога ми ти носехъ дребно-то оwoще,
 Лещи и пиндали и благи лболи,
 Кисели калники, и сухо-но грозъ? —
 „Знанъ, лудо, знанъ, нема що да чина,
 Една майка имамъ, болъ да ъ немамъ;
 Она не не пуца вонка да излезамъ,
 Въ градина да влезамъ, китки да наберамъ,
 Китки да наберамъ, глава да наредамъ,
 На тебе да пуцамъ, любовъ да зафатамъ.“ —
 „Мерудо, Мерудо, ти златна Мерудо!
 И лсъ сумъ си така, како ти що велишъ;
 Една майка имамъ, болъ да ъ немамъ;
 Она не не пуца вонка да излезамъ,
 На чешма да пойданъ, конь-о да паноямъ;
 Ке ми наръчува, ке ми преръчува.
 Дека да ъ видишъ тая вражка керка,
 Отъ пѣтъ да съ тѣргнишъ, место да ъ чинешъ.“

379.

Маро, бѣла Маро, майчипо кѣдино!
 Седнала ъ Мара вонка затъ къща-та,
 Въ яла-та градина, потъ бѣла-та лоза,
 Рязъ везе Мара и урискъ зафаща.
 Тамъ дека си везе, и урискъ зафаща
 Въ долетали три бѣли глѣби,
 До три глѣби, три сиви гүмени,
 И си застапале на бѣла-та лоза,
 Съ криле затрепнаѣ цвѣт-отъ зарониле,
 Цвѣт-отъ зарониле, риза напрашилe;

Со уста запнаха, коприва смотиха.
 Тогай веле Мара, веле и говоре:
 „Робини, робини, дайте до два лѣка,
 Дайте до два лѣка, дайте до две стрели,
 За да си устрелятъ три бѣли голѣби.“
 На они на Мара велѣтъ и говорѣтъ;
 „Не сме дошли, Маро, за да насъ устрелишъ,
 Тукъ сме дошли, Маро, мома да гледаме,
 Мома да гледаме за нашего брата.“

380.

Изникнало едно дърво
 Едно дърво дафиново,
 Колку лично, толку вишно;
 Корень-отъ му по 'сѣ земя,
 Вършен-отъ по сино небо,
 На вършен-отъ паунъ цео
 Дури пее, дуръ зборува:
 „Слушайте малко голѣмо,
 Слушайте Турци, кауре!
 Ка пее паунъ на дърво,
 Такъ гори юнакъ за мома,
 Какъ два страка борина.
 Кой иматъ мома хубава,

да не ѝ кара, не бие,
 Току да ѝ изанъ дава,
 Често да сѣ променува,
 По дващъ, по трищъ во недела,
 Девестъ пѣта во месец-отъ,
 Да знае мома, да знае
 Да знае, да паметува,
 Кога ѝ мома ходила,
 Кога ѝ левентувала,
 Кога ѝ кахаръ не брала,
 Кога ѝ била при майна,
 Кога ѝ дари готвила.“ —

381.

Мила момо църнооко!
 Мили твой-те църни очи,
 Църни, църни како тѣрика,
 Полни, рачни, како грозде!
 Седнала ѝ малка мома
 Задъ кѣщи во градина-та,
 Подъ бѣла лоза на сенка,
 Подъ бѣла дреновина,
 Подъ Солунска ядрина,
 Подъ бѣлъ цървенъ трандафиъ,
 Дробенъ бисеръ си вижи

Дробенъ бисеръ и флорини.
 Тамъ дека герданъ си ниже,
 Тамъ помина лудо младо,
 Та ѝ веле, и говре:
 „Мила момо, църнооко!
 Богъ да биетъ твой-те братѣ!
 Що викнаха майсторе-то,
 Та зидаха дворове-то;
 Не ниъ стига що зидаха,
 Отъ горе тѣрни кладоха,
 Да не пије си пролете,

А не човекъ да похине.
Чинъ ми прелизъ да помина,
Ясъ при тебе да си дойдаъ,
Две-те герданъ да нижице,
Дробенъ бисеръ и флорини,
Очи да си размениме,
Да ми дадишъ царни очи,
Да ти дадамъ сери очи,
Царни очи, страмливъ погледъ,
Мой-те очи твой да бидатъ,
Твой-те очи мой да бидатъ;
Ако не съ какъ чинишъ,

Ке ти дадамъ и повике
Сто флорини туралін,
'Се на синджиръ оковани.“
Она веле и говоре:
„Море лудо, лудо младо,
Дејди лудо аджаміа!
Не да дадешъ сто флорини,
Ток' да дадешъ сто товари,
Не съ очи разменуваъ,
Твой-те очи мой да бидатъ,
Мой-те очи твой да бидатъ.“

382.

„Мено ле, Мено, Мено девојко!
Не оди, Мено, поке за вода
По месечина, на облачина!
Води-те ни сѣтъ мошпе далеко,
На теб' съ фале лудо да младо,
На теб' съ фале, да те позадре.“
Тогай си веле Мена девојка:
„Ако ме стрете, що ке ми чине?
Стожна акъ скърше, нова ке купе;
Не сумъ каинка да ме сосърши,
Да ме раздаде на дружина-та;
Не сумъ погача да ме посече,
Да ме посече, да ме изеде.“

383.

„Излези, Стано, излези
Излези, керко, да видишъ;
Старъ хаджи Димо напреди
Со деветъ сина по него,
Снощя на армасъ си биле,
Сега отъ армасъ си идатъ.
Син-отъ лу Ристо армасалъ

За Маса Арборянка;
Излези, Стано, да ваднишъ,
Какви дари дарувала.“
Па веле убава Стана:
„Молчи, мале, онѣмела,
Дека стоишъ ослепела!
Кога ме Ристо сакаше,

От' не ме даде за него?
 Ти Риста лошъ чинуваше,
 Риста піанъ чинуваше; —
 Таковъ, керко, онаковъ,
 Къде піе, тамо спіе;
 Вечеръ дома ка ке дойде,
 Со 'си-те кавга си праве;
 На баща му пушка тегле,
 На майка му остро ноже,
 На брата му чистъ пицоло. —
 Отъ бога, мале, да найдешъ!“

Не излезе да си гледе,
 Ток' си влезе въ килере-то,
 Та отвори шаренъ ковчекъ,
 Та изгори тенки дари;
 Та навали силенъ оганъ,
 Та си фърли тенки дари.
 Тогай веле и говоре:
 „Горейте, пусти, горейте!
 Кога сте ризикъ немале,
 Ясъ да ве даруванъ,
 И сосъ васъ да съ радуванъ.“

384.

И плезни, моме, и ясъ да те видяшъ,
 И ти да ме видишъ; и ясъ да те простамъ,
 И ти да ме простишъ; и ясъ да ти простамъ
 Дребно-то оwoщe, що сумъ ти пущувалъ
 За бѣло-то лице. Още да ти простамъ,
 Руде-то костени за рудо-то гърло;
 Църни-те черени за църни-те очи,
 Благн-те ябулки за бѣли-те гръди,
 Жълти-те флорини за рамина-та сижга.
 И ти да ми простишъ дари тенки дари,
 Още да ми простишъ тѣе дребни китки;
 Оти ке си одамъ младо калинджиче
 Младо калинджиче, младо корабарче.
 Мошне ти съ моляшъ, ветеръ ка ке духне
 Ветеръ ка ке духне, да не напилесашъ,
 Оти ке сетъ тѣе мой-те издижи.
 Мошне ти съ моляшъ, роса ка ке роситъ,
 Роса ка ке роситъ, да не напилесашъ,
 Оти ке сетъ тѣе мой-те дробни солдзи.

385.

Бою ле, Бою Боино!
 Да ли си чула разбраха,
 Що я дошло едно младо
 Едно младо базиргянче,

Ковдисало стредъ село-то,
 Стредъ село-то на бунар-отъ,
 Да продава чиста стока,
 На деца-та чиста свита,

На мони-то жълто злато
Жълто злато и коприва.
Не е дете къде годе,
Ток' е бѣлекъ на земя-та,
Къде стоа, слонце грее,
Ка зборува, бисеръ блува,
Ка съ смее, злато дее.“
Ка си дочу бѣла Боя,
Тя си етана, тя си зеде
Легенъ, нбрикъ, раки сапунъ,
Тя си изми бѣло лице;
Отвори си килере-то
Килере-то, ковчедже-то,
Си искара чисто рухо,
Съ промени, съ нареди,
Да си узе празна чурка

Празна чурка безъ кѣделя,
Вретено-то непредено;
Тя киниса кротко, кротко,
Кротко, кротко на големо,
Тя си поиде на бунар-отъ
На бунар-отъ, край чинар-отъ.
Нито зема, нитъ купува,
Очи чѣри въ баздриганче,
Мошне ѝ е въ сърце влегло.
Скоро, скоро съ повърна,
Тя си поиде дурн дома,
На шайка си ѝ говори:
„Ти си върла магесница,
Тя вързи му пѣтища-та,
Ваздриганче тук' д' остане.“

386.

„Стойничко, моя душичко!
Ела ми вамо повамо,
Край мое десно колено,
Край моя-та бърза коня;
Отъ коня да съ наведишъ,
Лице твое да целивамъ.“
Она веле и говори:
„Ей море лудо, да младо!
Минишъ, поминишъ отъ тува
Низъ наши-те рашни двори,
Никуй съ съ мене задевай,
Никуй съ мене смислувай,
Вчера сумъ била на реки,
Везденъ сумъ платно бѣлела,
Тяпки те пусти дарове,
Везденъ не слонце греало;
Глава не боде до бога,
Не можахъ да ти зборувамъ,
Ни съ очи да те погледамъ,
Ни съ глава да ти намахнамъ.“
Тогай веле лудо младо:

„Стойничко моя душичко!
Лелъ те е глава болело,
Защо не дойде до мене,
Исъ имамъ блика отъ глава,
Позлатенъ нетопъ на глава,
Глава-та да ти помине,
Тяга-та да ти размине.
Ела ми вамо повамо,
Край мое десно колено,
Край моя-та бърза коня,
Отъ коня да съ наведишъ,
Очи-те да ти милувамъ,
Пазухи да ти драгувамъ.“
Она му веле, говори:
„Ей море лудо, да младо!
Минишъ, заминишъ отъ тува,
Несуй ме мене задевай,
Несуй ме мене смислувай!
Вчера сумъ била на лозе,
Везденъ сумъ лозе копала,
Везденъ сумъ грозие зобала,

Дур' ми е гърло болело,
Гърло ме боде до бога,
Не можамъ да ти зборувамъ,
Ни съ очи да те погледнамъ,
Ни съ глава да ти намахнамъ.“ —
„Стойничко, моя душичко!

Делъ те е гърло болело,
Оти не дойде до мене?
Ясъ нмамъ биялка за гърло,
Ке ти вързехъ ретъ жълтица,
Гърло-то да ти поминае.“

387.

Мила момо, църнооко,
Мили твой-те църни очя,
Църни, църни како тжрнка,
Полни рамни, като грозде;
Сакамъ нещо да те питамъ,
Сакамъ право да ми кажинъ;
На кого си налютено
Налютено, насърдено,
Далъ на майка, илъ на тейко,
Илъ на твой-те два брата?“
Она веле и говоре:
„Море лудо, лудо младо!
Не сумъ, лудо, налютено
Ни на майка, ни на тейко,
Ни на мой-те два брата,
Туку, лудо, на тебека,
Толку ходи горе долу
По планини, по вишини,
По войска-та Анадолска,
Отъ дек' слонце си угрева,
На до дека си за'оже,
Нелъ не найде негде цвете,
Да наберишъ, да донесишъ,
Ясъ да речажъ любовъ любамъ.
Отъ любов-та китка носамъ.“
На онъ веле и говоре:
„Найдохъ, момо, рано цвете

На конь-отъ ми до грива-та,
Наведохъ съ да наберамъ
Да наберамъ, да донесамъ,
Цвете-то ми проговори:
Море лудо, лудо младо!
Ти ме бери, ти ме носи,
Не ме давай по мои-те;
Мои-то ме лошо носятъ,
Денъ везденъ носятъ на глава,
На страя-та, потъ ижрия-та;
Вечеръ дома ка ке дойдатъ,
Ке ме сваятъ отъ глава-та,
Ке ме фърлятъ во стретъ кащи.
Ка ке станатъ отъ утрина
Отъ утрина въ понеделникъ,
Зематъ метла и лопя-та,
Ке ме сметатъ, ке ме сринатъ,
Ке ме фърлятъ на бунище,
Да ме ріатъ кокошки-те.
Деца-та ме 'арно носятъ,
Денъ везденъ носятъ на глава
На глава-та, мегю очя,
Вечеръ дома ке си дойдатъ,
Ке ме сваятъ отъ глава-та,
Ке ме кла'атъ на стре'а-та,
'Сж ноцъ ветеръ ке ме веитъ,
Ситна роса ке ме роситъ.“

388.

Стана оде на вода,
И конъ води по нея;
Конъ ѝ тегне въ ливаде
Въ ливади подъ чадире.
Подъ чадиръ ѝ бекріа,
Въ ръце държи викіа,
Полна рамна ракіа,
И на Стана говори:
„Държи, Стано, чаша-та,

Да благословамъ деца-та,
Да си растатъ порастатъ
Като треск-отъ потъ каменъ,
Като орехъ потъ тесла.
Държи, Стано, чаша-та,
Да благословамъ момъ-те,
Да ѝ растатъ, порастатъ,
Като рѣж-та по поде,
Като тежени перници.“

389.

Славей пентъ во градина
На утринна во неделя;
Девойка му говореше:
„Ой ти славей, мило брате!
Айде да съ натпеваме,
Ако мене ти натпевашъ,
Ке ти да'амъ градина-та

Градина-та со съ цвеке;
Ако тебе ѝ натпевамъ,
Да ѝ да'ишъ ливада-та
Ливада-та со трева-та.“
Момъ славей натпеала,
И му зела ливада-та
Ливада-та со трева-та.

390.

„Мори моме мало, що те майка кара,
'Се на квечерина, ни на една доба,
Ни на една доба, на едни-о саатъ?“ —
„Ой ти лудо плодо, 'се заради тебе,
'Се заради тебе, дек' низъ двор-отъ вѣрвишъ,
Со лболко фърли, по герданъ не удри,
Гердано-о ни дзвекна, на мама и текна;
На татко ке кажи, мало ке не шѣжи.“

391.

Скараме съ, степале съ
Двайца браки братучеди;
Па за ощо? за ни ощо,
Вано долу потъ село-то
Потъ село-то, кай ширки-те;

Ширки бератъ съ гърчкаватъ.
Скараме съ, степале съ
Двайца браки братучеда;
Па за ощо? за ни ощо,
З' одво моме църнооко

Царнооко, бисеръ зѣби;
Ръце-те си ги содраха,

Подзе-те си искаришиа;
А за ощо? за ни ощо.

392.

Горе долу Нижо-поле
Найдоѣъ мало моме;
Съ завъртиѣъ да го видамъ,
Що ми прилегаше!
Съ обзърнаѣъ да го видамъ,
Що ми мило бѣше!
Ама иматъ клети татко,

Не ке ни го да'ятъ;
На си якатъ клета вайка,
Не ке ни го да'нтъ.
Али за нихъ лесно бива,
Една овца една кърпа,
Сани ке ме молятъ.

393.

Їгглико моме, Їгглико!
Що завалъ найде татка ти,
Та си продаде куки-те
Со високи-те чардаци,
Со ситни дробни пармаци,
Со деветъ врака железни;
Секоя врата ограда,
Наймала врата ливада,
Во ливада-та бѣлъ чадаръ,

Во чадаръ седѣтъ майстори,
Майстори съ облогвеетъ; —
Кой ке префърлитъ бѣлъ чадаръ
Со седумъ ока оло'о,
Со деветъ ока железно,
Той ке ѣж зсмитъ Їгглика.
Наймалъ съ Стоянъ малечекъ,
Той ми го чадаръ префърлитъ,
Той ми го моме кердоса.

394.

Одъ малъ сумъ сиракъ останалъ
Бесъ татка, та н бесъ майка,
И я си станаѣъ, съ главнѣъ
У една млада вдо'ице.
Деветъ години работаѣъ,
Ичъ ѣ со очи не видоѣъ,
Елюмъ едношка ѣ видоѣъ,
Та излегвеше отъ бана,
А ясъ излегвеѣъ отъ берберъ.
„Добро ти утро юначе!“ —
„Далъ ти богъ добро, вдо'ице!
Ти да ми платишъ руга-та,

Що сумъ ти тебѣ работалъ
Токму за денегъ години,
От' ми пушило брака ми,
Ке оданъ да ме оженѣтъ.“ —
„Юначе, море юначе!
Кога сѣ сакалъ жененю,
Ясъ да те тебе оженамъ;
Що ке 'я барашъ брака ти?
Ясъ с' нва до три алайки,
Коя ѣ сакалъ зени ѣ;
Руса-та по'убава-та,
Тая ке тонка висока,

Тая ъ бѣла цървена,
Со на гърла-то флорини.“ —
„Вдо'ице, млада вдо'ице!
Ясъ не ти сакамъ алайка,
Ясъ нейкумъ руса 'уба'а,
Тукъ сакамъ да ъ жрзліа,
жрзліа, та ъ сойліа.
На вдо'ица сумъ работалъ,

Ясъ не си зе'амъ вдо'ица.“ —
„Юначе, море юначе!
Вдо'ица иматъ назиніе,
Вдо'ица иматъ дживлиніе.“ —
„Вдо'ице, млада вдо'ице!
Ти тваа гайде немай го,
На вдо'ица сумъ работалъ,
Ясъ не си зе'амъ вдо'ица.“

395.

Богъ да убіетъ,	Милкано моря,	твоя-та майка!
Що ми те пзми	—	— я те промена,
И ти нареди	—	— дробно-но стрebro,
Дробно-но стрebro	—	— на бѣло гърло,
Та ми те пуши	—	— въ село на свадба.
Тамо имале	—	— проклети законъ,
Ми те пречека	—	— по малъ побратимъ,
И те целива	—	— на бѣло гърло.

396.

Рано ранила Петкана
Отъ 'си-те мои порано
На бѣли Дунаѣ на вода:
„Добро ти утро, Дунаѣ!
Дунаѣ бѣли Дунаѣ,
Ясъ тебе не те опитамъ,
Ти менъ право да кажишъ,
Тако ти морска глобина,
Тако ти полска ширина,
И жити сестра моруна,
Ти право менъ да кажишъ
Дали го виде платъ Стоанъ?“ —
„Петкано, бѣла Петкано!
Тако ми морска глобина,
Тако ми полска ширина,
И жини сестра моруна!
Ясъ тебъ право не кажемъ.

Отъ како петли неа'е,
Триста гемин миная;
Първа гема що миная,
Во неа бѣше платъ Стоанъ,
Во шаренъ кавалъ свиреше,
Во кавалъ песма псеше:
„Мужи сѣ, мужи, Петкано!
Дури сѣ млада зелена,
Дури сѣ млада цървена,
Ясъ веке назатъ не иданъ,
Ти мене да не не чекашъ!
Люто не майка кълнала, —
Стоине, синко Стоане!
Петкана да ъ не земашъ,
Д' обидишъ, синко, д' обидишъ,
Три деветъ бѣли градо'и,
Нигде девойка не нащога,

Тук' да ми на'ншъ вдо'ица,
Со дванадесетъ сираци,

Со арнадесетъ чивлидзи.“

397.

„Девойко, девойко, моме църнооко!
Нестой спроти мене, изгорешъ за тебе!“ —
„Гори, дудо, гори, гори да изгоришъ,
Гори да изгоришъ, пепелъ да съ сторишъ!
Майка не ме даватъ, отъ сѣ сиромыхъ,
Отъ сѣ сиромыхъ, отъ кука немашъ.“ —
„Девойко, девойко, моме църнооко!
Ти не гледай кука, тук' гледай юнака,
Юнакъ куки править, той куки расипвить.
Девойко, девойко, моме църнооко!
Денъ ми те гледамъ, поке те сонувамъ
На мека постеля, на десна-ва рѣка,
На мека перница, во десна пазува.
Па си съ разбудвамъ, тебе те побарвамъ;
Кога те побарвамъ, тебе не те найдвамъ,
На постеля велямъ „постельо пустыно!
Камо ти моме-то?“ Перницѣ ѣ велямъ:
„Перницо треснатиле! Камо ми моме-то?
Сега тука бѣше на десна-ва рѣка,
На десна-ва рѣка, до десна пазува.“

398.

„Кърстано, бѣла цървена!
Що рано цвѣке цутило,
Що не го беришъ, да носешъ
Да ти заличить лице-то,
Да ти заличить става-та?“
„Дегиди лудо, и младо!

Що да го бсрамъ, да носамъ,
Що харо гледамъ претъ мене.“ —
„Кърстано бѣла, цървена!
Мажн сѣ дури сѣ млада,
Дури сѣ тѣжка висока,
Дури ти игратъ сѣрце-то!“

399.

„Тѣ що си бѣло, Мевко моме, одишъ?“ —
„Що да чинамъ, милъ побратимъ, да не одамъ?

Не ме видишъ, мнѣ побратимъ, що врагъ водамъ?
 На вечера, мнѣ побратимъ, си легнувамъ,
 Ни бакнуватъ, зло да го на'ятъ, ни щипуватъ,
 Ни со рѣка, зло да го на'ятъ, пофатуватъ.
 Отъ како сумъ, мнѣ побратимъ, ясъ мажена,
 Да вѣрувашъ, мнѣ побратимъ, пакъ сумъ мона.“

400.

Вода водить лудо младо,
 Вода му съ запираше;
 Запирува морска риба;

Не ми била морска риба,
 Туку било малко моме,
 Со герданъ ъъ запирува.

401.

Първа вечеръ вечераме
 Ъсно пиле геребица;
 Втора вечеръ вечераме
 Два гулаба пролетни;
 Трека вечеръ вечераме
 Три кокошки менгюшка;
 Четворта-та вечераме,
 Четири пайки шепетайки;
 Пета вечеръ вечераме
 Петъ гуски недокубени;
 Шеста вечеръ вечераме

Шесъ овни недодрани;
 Седма вечеръ вечераме
 Седумъ крави 'се ялови;
 Осма вечеръ вечераме
 Осумъ гяри волони;
 Девета-та вечераме
 Деветъ гяри биволи;
 Десета-та вечераме
 Десетъ вѣрзии камилн;
 Единаѣсета вечераме
 Единаѣсетъ кони крастави.

402.

Дали знаишъ, пакетувамъ, Милице!
 Кога съ два-та любеѣме, —
 Отъ двана'есетъ години —
 Отъ трина'есетъ пролеке —
 Во чичова-та градина? —
 Твое-то око кунадиче,
 Твоя-та нога гугуче.
 Кога съ два-та любеѣме —
 Потъ бѣлъ царвени трандаѣилъ; —
 Никой по край насъ нешаше, —
 Сѣд' еденъ господъ нать назъ. —

403.

Далъ съ чуло и видело
Отъ сонъ мома да съ грабитъ,
И отъ майка и отъ татка,
И отъ деветъ или брака,
И отъ седумъ или сестри,
И отъ осумъ или снахи;
Да го грабитъ Войвода-та
Войвода-та Орушечки?

Таргана моме съ разбуди,
Писна моме да си плачитъ.
Ѣ говори Войвода-та:
„О ти моме, малко моме!
Неприлегашъ за каурка,
Тукъ прилегашъ за кядина,
На диванъ горе да седишъ,
И бурунджукъ да си предишъ.“

404.

Каля иматъ църли очи
Какъ грозѣ Камендолско,
Горе долу разгледува
Кай що Турци кафе пиятъ,
Кай Рисяни вино пиятъ.
Що имаше едно момче
Едно момче Ган-Ганяче,
Ни седуватъ, ни зборуватъ,
Горе долу разгледуватъ,
И во Каля погледуватъ,
И со глава надимрдуватъ,

И со рѣка намахнуватъ,
Па со уста Ѣ зборуватъ:
„Ой ти Калъо, каленъ Калъо!
Айде, Калъо, да бегаме
Да бегаме пашъ вилаетъ,
Дури гора шума иматъ,
Дури поле шедба иматъ,
Крива река кумоника;
Нашъ вилаетъ мошне харенъ,
Нашъ вилаетъ до две саяца.“

405.

Девойчина, гугушина!
Ви съ мосятъ две момчина,
Пяты сторите да поминатъ
Мегю две-те 'убави-те,
Мегю Ката, мегю Мара.

Нещо завагъ не ви чинѣтъ,
Рѣце нѣ сѣ во джепови,
Джепови-те поли рамни
Поли рамни сувогрозѣ.

406.

Съ здружило две момчина,
Две-те, пакъ две-те *)
Кжде ходатъ две-те ходатъ,
И на еденъ гергеѣ везатъ,

Едно руво две-те праватъ,
Въ еденъ ковчекъ го кляваеъ,
И пакъ две-те си велаетъ:
„Две-те да съ омажине

*) Съ повтарятъ на секои стихъ.

И обе-те въ една кука,
Да бидиме две ѣтарви
Две ѣтарви за два брата.“
Обе-те съ омъжиха,

С' омъжиха въ една кука,
И бидоха две ѣтарви
Две ѣтарви за два брата.

407.

Мома вода залеваше,
На нея съ огледваше:
„Папа, папа що сумъ лепа
Що сумъ лепа и 'убава,
Би ме зело цареого
Цареого азнатарче;

Дение поще азно бронтъ.
Еребица креско месо,
Отъ заяка мека кожа,
Отъ вло'нца бѣла риза,
Отъ девойка блага душа.

408.

„Момичице бѣло! дали би ме зело?“ —
„Зело би те зело, шайка не ме даватъ.
Защо кука немашъ, кука чардакліа,
Кука чардакліа съ джамой и пенджерн.“
„Момичице мило! бѣли пари имамъ,
Кука ке напра'амъ съ джамой и пенджерн.“

409.

Мерудо, Мерудо, ѣсна месечино!
Не стой спроти мене, изгорееъ за тебе,
Како лезъ за вода, босилкокъ за сенка,
Турчинъ за кокошка, кауринъ за винце,
Кауринъ за винце и люта ракіа.

410.

Кинисало моме на квечеръ на вода,
На квечеръ на вода на ни една доба;
И ѣ сусретило едно лудо младо,
Моме целувало и биска ѣ зело.
Тешко не ѣ падна дека ѣ целива,
Потешко ѣ падна, защ' ѣ киска зеде.

„Какъ да пойдатъ дома, на майка да кажа!“
 Пра'у поиде моме дурн на давіа:
 „Кадіа, кадіа, суди какъ съ судитъ;
 Сужъ си кинисала на квечеръ на вода
 На квечеръ на вода на ни една доба,
 И ме сустретило едно лудо младо,
 Младо ме целива и киска ми зеде.
 Тешко не ми падна дека ме целива,
 Потешко ми падна зац' ми киска зеде.“
 „И ясъ да те найдатъ на ни една доба,
 И ясъ те целивамъ и киска ти зе'амъ.“

411.

Стояне, море Стояне,
 Стояне, беговъ джрваре!
 На два те друма терале,
 На треки дружъ те фатиле,
 Бѣли ти раце вжрзале
 Со твой-те цжрни потвески;
 Долу те въ село слего'е

У попатега старега.
 Поп-отъ инаше две керки
 И трека сна'а Митана:
 „Митано, жити два брата,
 Извай ми некой две золни,
 По едиошъ да 'и целивамъ
 По дукатъ да 'и дарувамъ“

412.

Мори Стано, мадка Стано!
 Телядъ вика, личба личитъ
 Войвода-та Омер-ага
 Омер-ага шахпентіа: —
 Вонка жона да н' излезе
 Ни мома, та ни невѣста,
 Ни цжрноока вдо'нца,
 Ни на влада мжжовица. —
 Ка си дочу мадка Стана,
 Та си узе отворе-то,
 Отворе-то отъ килере,
 Та искара чисто рухо,
 Съ промени, съ нареди,
 Съ облече мадка Стана
 Кошуля-та коприненѧ,
 Рѧкаве-то бѣлъ бурунджукъ,

Варзъ кошуля сина сая,
 Ситна сая ситновіа;
 Вжрзъ сая-та либаде-то
 Либаде-то сжржала,
 Си опаса до две зунки
 До две зунки цареградски,
 Та 'си кладе цжрвенъ фесъ,
 Си превжрза моминъ мафезъ,
 Префжрли си тульбенъ кжрпа;
 Ка си дочу, ка си разбра,
 Нареди съ, промени съ,
 Та си узе нова столна
 Нова столна и нарамка,
 Та кпинса мадка Стана
 Кжршенъ, кжршенъ по сокаци
 Ке пошине край Войводой

Край Войводой тешки порти.
 Тамо леже млади Стоянъ
 Вързанъ, кованъ во железо,
 Букаги на нодзе-то,
 Дребенъ синджиръ на гърло-то
 Сосъ белези на ръце-то.
 Ка ъж виде млади Стоянъ,
 Ка ъж виде млада Стана,
 Тогай веле на Войвода:
 „Ей Войводо, русъ Войводо!
 Молятъ ти сѣ, кланятъ ти сѣ,
 Тако ти бога и вѣра,

И тако ти постъ що постишъ
 Рамазан-отъ за байрам-отъ!
 Отковай ме отъ железо,
 Отпущи ми бѣли ръце,
 Да престогнамъ малка Стана,
 Да целивамъ бѣло лице
 Дваждъ за мене, триждъ за тебе!“
 Онъ му веле и говоре:
 „Е ти Стоянъ, млади Стоянъ!
 Ти за мома вързанъ лежишъ,
 Па за мома зборъ ке чинишъ.“

413.

„Стоянке девойке, къде си ми била?“ —
 „Лудо ле, младо ле, ась сумъ била на пазаръ.“ —
 „Стоянке девойке, що бараше безъ мене?“ —
 „Лудо ле, младо ле, да си купимъ алъ кѣделя,
 Дал' ми идеть Велигденъ, и ти сакамъ пещеши,
 Ке ти везамъ чораби, ке ти тѣамъ подвески.
 Да не ми сѣ налютишъ, да те кажишъ майкъ ми,
 Какъ си збор-отъ имаше, оба да го държиме;
 По Велигденъ Гюргевденъ, сакамъ пещешъ отъ тебе,
 Сакамъ герданъ отъ бисеръ, сакамъ коланъ отъ сѣрма,
 Какъ сме сѣ зборвале, така да сѣ земиме.“

414.

„Що болна лежишъ, Вранке девойко, мене не кажишъ,			
Отъ ош' си болна	—	—	що боля имашъ
Що боля имашъ	—	—	На твоя снага?“ —
„Не сумъ си болна, бре лудо младо, отъ моя болесъ,			
Тук' сумъ си болна	—	—	отъ Кудус ага,
Защо ми пуши	—	—	млади сеймени,
Що ми плен'е	—	—	мой шаренъ ковчекъ,
Мой шаренъ ковчекъ	—	—	сѣ бѣли даро'и.
И ми станала	—	—	Вранка девойка,
Та ми отишла	—	—	при Кудус-ага,

Та съ качила	— — —	на високъ диванъ,
Со гласой викать	— — —	сладзи ми ровить :
„Да видить госпотъ, шлатъ Кудус-ага,		отъ твой сеймени,
Що ми плені'е	— —	мой-отъ кончекъ,
Во кончекъ нмаѣъ	— —	бѣли даро'и;
Не ми ѣ жалба	— —	за бѣли дарой;
Тукъ ми ѣ жалба	— —	за бѣла риза,
Сумъ ѣ везала	— —	деветъ години,
Сумъ по'арджила	— —	деветъ 'яляди,
Деветъ 'яляди	— —	сърма, клябоданъ,
Моя-та риза	— —	за мое лудо,
Да му ѣ пушамъ	— —	за големъ пещенъ.“

415.

Любика платно бѣлешо
По край бѣлого Вардара,
Ми помина'е винари,
Винари вино носе'е;
Любика лепо говорятъ:
„Винари, лепи вардари!
Не прашете ми платно-то,
Оти ѣ платно даровно.“ —

„Любико, бѣла Бугарко!
Аль сакашъ вино ракіа? —
„Винари, бѣли вардари!
Ясъ нейкуюъ вино ракіа,
Тукъ сакамъ бѣко винарче,
Що одить напредъ претъ конѣи
Со цървени-отъ джамаданъ.“

416.

„Саракино църнооко,
Дарувай ми едно око!“ —
„Море лудо, кутро младо!
Ни дарувамъ, ни продавамъ,
Дойди вечеръ на вечера
На вечера край пенджера,
Да ти да'амъ ѣ обе-ве
И обе-ве църни очи
И мое-во бѣло лице
Со 'се мое бѣло гърло.“
„Сакарино църнооко!
Ясъ не пожамъ да ти дойдамъ,
Оти сумъ си Турски помокъ,
Турски помокъ, коньски сенъ;

Везденъ дснѣ конѣи пасамъ,
А поще си жрти варда,
Ясъ не пожамъ да оста'амъ.“ —
„Море лудо, кутро младо!
Кѣ те ука ѣ науча;
Удри конѣи во пайвани,
А маски-те во железа,
А жрти-те во ременъ,
Та дойди ми на вечера,
Да съ оба познаише.“
Саракино църнооко
Како що го научилъ,
Така ука ѣ фатило;
Кдало конѣи во пайвани,

А мѣски-те во железа,
И жрти-те во ремѣна,
Та си пошло на вечера.
Що му даде царни очи,
И нейдзино бѣло лице
Бѣло лице, бѣло гърло.
Маму що сѣ покочиле
Дур' сѣ зора обзориле.
Стопани го побарале,

Що да видѣтъ вельо чудо!
'Ся-те конѣи во пайвани,
А мѣски-те во железа,
А жрти-те во ремѣна.
Тога си сѣ почудиле;
Кабает-о му простиле,
Защ' сѣ найде многу уменѣ.
Аль не ум-отъ отъ измекарѣ,
Аль не умъ отъ любовница?

417.

Яна идеть отъ баня-та
Измѣена, искапана;
Лудо идеть отъ ме'ана
Пиядено, напиено;
Ся явнало бѣрза коня,
И со коня си подигратѣ,
'Уба Яна ѣ пристигна.
Тога Яна му зборвешѣ:
„Море лудо, кутро младо!
Позапри си бѣрза коня,

Дал' ме згазишѣ, дал' ме сломишѣ?“
Тога лудо сѣ изнами,
Си позапра бѣрза коня.
Колку лудо сѣ позапра,
Шегя Яна го подбила:
„Найде волк-отъ рудо ягне,
Не ументѣ да го ядитѣ;
Найде лудо малко момѣ
Не ументѣ да го любитѣ.“

418.

Пролетало два сиви сокола
Кунѣ чаршии, и кунѣ биздригани,
Му падне'е Иво на рамена.
Личевъ Иво на кепенекъ седитѣ,
И си режитѣ перо пауно'о;
Не пореза перо пауно'о,
Тукъ пореза рѣчница десница.
И говорѣтъ два сиви сокола:
„Айти тебе Иво добарѣ юнакѣ!
Аль те болятѣ рѣчница десница?“
И говоритѣ Иво добарѣ юнакѣ:
„Айви виѣ два сиви сокола!
Не ме болятѣ рѣчница десница,
Тукъ ме болятѣ сѣрце за девойка;

Що помина лична Материна,
Та що бѣше лепа и 'убава!
Како бѣше лепа и 'убава,
Така бѣше лепо промената;
Наредена динарь до динара,
А на уши стребрени жептюши,
А на сѣрце пачти позлащени.
Ко' *) помина близу край дукина,
Динарь тропна, мепѣ сѣрце клонна,
Динарь дзвекни, мене сѣрце трепни.“

419.

Мома о'итѣ, брекѣ сѣ ропитѣ,
Лудо стоитѣ сироти неа;
Лудо лепо ѣ вореше:
„Джрж' сѣ, моме, да не паднишѣ
Да не паднишѣ, дан' с' уда'нишѣ!“
Мома лепо говореше:
„Море лудо, кутро младо!
Макарѣ би сѣ уда'ниа

Мойдѣѣ майкѣ на страмота,
А татко-ѣ на подбишегѣ,
А брато-ѣ на иняетѣ!
Снощи даль ме побарале
Отъ три места тря юнаци;
Нигде майка не ме даде,
Нигде татко не ме свѣрши,
Нигде братецѣ не ме зборва.“

420.

Прошетало сѣ девойче
Низѣ оиѣ джлги загонѣ
Со два кбрика стребрени,
Со две мащрапи златени;
Лудо ми одитѣ по неа.
Спжрсна ми моме да бегатѣ;

Занинала ми сѣ кжпина
За момнина-та ѡшуля.
Лудо ми викатѣ по неа:
„Джрш' ѣ, кжпино, не пущай,
Твоя да бидитѣ фальба-та,
Моя да бидитѣ мома-та.“

421.

Залюбилѣ юнакѣ три девойчица,
Пжрва-та бѣше отъ Жито-поле,
Друга-та бѣше отъ Вино-поле,
Трека-та бѣше отъ Овче-поле.
Тая що бѣше отъ Жито-поле
Пущатѣ доущатѣ книги за книги,
Книги за книги, аберь по аберь —

*) Кога.

Шарени одан, 'уба'н джано'я.“ —
 „Девойко, девойко ти куя не гледай,
 Ти куя не гледай, тук' гледай юнака.
 Ясъ ке си откупамъ до двесте майстори,
 Та ке си напра'амъ високи чардаци,
 Шарени одан, 'уба'я джано'я.“

421.

О Мано, Мано, Мано майсторче,
 Богъ да убіеъ твоя-та ума,
 Да що ни стана, да ни отиде,
 Да що ни собра триста майстори,
 Триста майстори двесте шегарти,
 Та си отиде въ Солуна града,
 Тако да градишъ висока кула,
 Мя ък правило, и ък направя,
 Па съ качило Мано майсторче,
 Той да си меря висока кула.
 Богъ да убіе Гюрги адо'нца!
 Що си имала до една керка;
 Ък променала, ък пакитила,
 И ък обула кованя чевля,
 Ък прошетала низъ махала-та;
 Чевля тропнаде, перя цвекнало,
 Отъ лице сѣнце пейдзѣ угреа.
 Що съ завърти Мано майсторче,
 Та си погледа Янина керка;
 Кога ък виде, ум-отъ му зайде,
 Отъ кула падна, на скеле удри,
 Отъ скеле падна, на земя удри,
 Одвай со душа отговорило:
 „Віе майстори, вѣрна дружина!
 На душа ви етъ що ке ви речанъ,
 Да си пойдете на чесла суда,
 На тая судіа за поплака;
 Да закопато Гянина керка
 Гянина керка жива до мене.“
 Това си рече, въ еднашъ си умре.
 Па си станале триста майстори

И си поше 'си-то на судіа,
На судіа на тешка поплака,
Тамо нийъ суда нийъ отсудило;
Па закопахъ Гянина керка,
Гянина керка жива до Мана.

425.

Собраве ми съ, набраве
'Си-те девойки Беровки
У Николица вло'нца,
У тая самоглавница.
Джрва-та си догореле,
Вода-та си ък допите,
Грозю-то си дозобале.
Пушили Тарна на джрва,
Пушили Тода на вода,
Пушили грозда на грозю.
Дойде си Тарпа отъ джрва,
Дойде си Тода отъ вода,
Мома Гроздана ък немать.
Си преснакала плетина,
Си нагазила петъ мина
Петина млади пѣдари;
Що му стапила на гради,
Му искършила чапразни.
И ни станало пѣдарче,
Ми ък фатило Гроздана.

Гроздана му съ молеше:
„Пѣдаре, брате рогено!
Немой ми чини страмота,
Ясъ големъ даръ ке ти да'амъ,
Кошуля ке ти сошамъ,
Чораби ке ти нашарамъ.“
И съ излага пѣдарче,
Що си ък пуши Гроздана;
Дойде си Грозда со грозю.
Ми помина неделя
И ни съ стретя Грозданка
Грозданка и пѣдарче-то.
Пѣдарче Гроздъ велеше:
„Грозде-ле, може 'убаво!
Камо ти даръ що ми такса?“
Па изговари Грозданка:
„Пѣдарче, селско нагарче!
Кай сумъ те тебе видело,
що даръ сумъ тебе таксало?“

426.

Яна идеть отъ бана-та
Изміена, встріена,
И па ситво уплетена,
На леса-та китка цвеке.
Раде грентъ отъ неана
Наядено, напіено,
Си явяло бжрза коня;
Тамъ виде бѣла Яна,

Си разигра бжрза коня,
Си разшири бѣли рѣще,
Да прегърнить бѣла Яна.
Яна му съ мило молилъ:
„Немой лудо, жити коня!
Не чини ми ти страмота.“
Съ излага лудо младо,
Њ оста'н бѣла Яна;

Танаиъ лудо позамина,
Яна му съ шегя подби:
„Стрети волк-отъ рудо ягне,
Не умеиъ да го давить;
Стрети соколъ еберица,
Па не знаятъ да ѝ ядять.“
И ми дочу лудо младо,
Гючъ му падна на лудо-то:
„Чекай, Яно, ти да видишъ!“
Па разигра бърза коня,

Па разшири бѣли рѣце,
И ѝ грабна бѣла Яна,
И ѝ фърли коню затъ себе:
„Стой да видишъ, бѣла Яно,
Како волк-отъ не умеиъ,
Да си давить рудо ягне;
Како соколъ не умеиъ,
Да си грабнѣ еберица!“
И ѝ однесе бѣла Яна
Бѣла Яна у свой дворъ.

427.

Мина моя харна
Харна емъ прехарна,
Сестра ѝ Божана,
Ангя братучеда.
'Си три мои харни,
Лепи, емъ прелепи,
Ама зулумджии,
Зулумъ ми чиниле
На Корчанско поле;
Бостанъ искинале,
Герданъ загубиле.
Бостанъ си кинале,
Падаръ 'и уфаналъ.

Мина му велеше:
„Пущи мене, падаръ,
Майка не ътъ тука,
Овде ке не наидить,
Въ куки не ме земать.“
Вака велеемъ,
Ето ѝ достигна
Сестра ѝ Божана,
Ангя братучеда;
Падар-отъ фанале,
Рѣце му вѣрзале,
Вѣрзанъ г' оста'иле,
После побегнале.

428.

„Видохъ моя въ одая-та,
Кѣде ми съ променуваъ;
Кѣ прода'анъ 'се-та стока,
Туку тая да си земаиъ.“
Моя велить и говоритъ:
„Ой ти лудо, лудо младо!
Ако сумъ ти паръчаво,

Само тебѣ ке ти дойдамъ,
Кѣ ти пруснамъ во дворѣ-то,
Како крѣпка еберица;
Кѣ ти седнамъ на софра-та,
Какъ шарена преперица;
Кѣ ти легнамъ въ постеля-та,
Како кротко рудо ягне.“

429.

Велзгденска.

Зангнала Яна на мала-та врата,
Потъ бѣла-та лоза, на мразорна плоча,
Со деветъ девери и со осумъ золви;
Отронила Яна бисеръ отъ гърло-то,
Поткършила Яна потковъ отъ чевли-те.
Ми ъ виде Яна нейзина свежрва:
„Нека Яно, нека, нека мила снахо,
Нека до'нтъ Гюро, ке те наклеветашъ.“
И си дойде Гюро, и ъ наклевети.“

430.

Елено байракъ девойко!
Не качи перо високо,
Не държи сенка голема!
До Солунъ сенка ми държишъ
На Солупски-те овчари.
Овчари ягне печо'а,
Со шаренъ кавалъ свиро'а,

Еленина песня пео'а:
„Елено, 'уба'а девойко!
Що сенка дълга си имашъ,
Сепка-та овде достигвитъ,
Потъ сенка да си играме,
Весели све да бидиме.“

431.

Скарале съ, скарале
Три девойки 'убави
На едного юнака,
На сирака Стояна;
Една бѣше Вла'нна,
Друга бѣше Гъркина,
Третья бѣше Бугарка.
Вла'нна му велеше:
„Земи мене, юначе!
Многу притъ ке донесамъ
Три то'ари чораби,
Триста бѣли гроше'и.“
Гъркина му велеше:
„Земай мене, юначе!

Многу притъ ке донесамъ,
Три то'ари коприна,
Триста жолти дукади.“
Бугарка му велеше:
„Земай мене, юначе!
Многу притъ ке донесамъ,
Три амбари пченица,
Една сура волови.“
Юначе нилъ нилъ велеше,
Кой ке мене изнеситъ
Прекъ бѣзого Дунава,
Да неа ке избирамъ
Да неа ке ъ земамъ.“
Кренала го Вла'нна,

Носила го носила
До край бѣло Дунава:
Привикала Вла'нна:
„Ела, ела Гъркино!
Уда'нѣе юнака.“
Го кренала Гъркина,
Носила го носила
До стретъ бѣло Дунава;
Привикала Гъркина:

„Ела, ела Бугарке!
Уда'нѣе юнака.“
Сѣ загнала Бугарка,
Чунало го, плюснала
На свой бѣли рамена,
Носила го, носила
Изъ край бѣло Дунава.
Неа юнакъ си седе.

432.

„Леле бегу Аѣметъ бегу,
Дели легна, дели заспа,
Дели виде сонъ за Неда,
Оти Неда сѣ свършила,
Сѣ свършила, побегнала?“ —

„Ето Каля настанала,
Да не конакъ забора'ишъ,
Да не люгѣ отпозна'ишъ,
По'уба'а поработна.“

433.

Разделина майка плетить,
Майка плетить люто кѣлнитъ:
„Разделино, мила керко!
Капнала ти руса коса!
Веко ми сѣ здодеало,
Руса коса плетееки

Со горници, съсъ долици,
Сто ѱ педесетъ потлесници.“
Разделинѣ гючъ ѣ падна,
Отъ тук' стана Разделина,
Да отиде на бербера,
Си обречи руса коса.

434.

Майка Яна скориваше,
По премо'я, по одан.
Заспала ми назли Гяна
Во неделя на утриня
На постели бамбакерни,
На перници копринени,
Потъ јоргани бадемлин. —

„Стани Яно, стани керко!
Сонце ми сѣ разгреало,
'Си другачки растанале;
Гѣлаби сѣ разгугале
По цървени тандафили;
Пауни сѣ распеале
По цървени карафили!“

435.

„Девойко, мори Маріо!
 Ме пуци майсторъ до тебе,
 Ти да ми да'ишъ вбришииъ
 Ибришииъ, свила коприна,
 Да ти сошіетъ ѿустан-отъ,
 Той пуци ѿустанъ до земн.“ —
 „Юначе, море шегарче!
 Дека ме майсторъ видело,
 Що ми кроило ѿустан-атъ?“ —

„Девойко, мори девойко!
 Кога одеше на бана
 Со двана'есетъ робинки,
 Со тринна'есетъ алайки;
 Робинки пѣт-отъ мете'а,
 Алайки поля крепе'а,
 Тогай, девойко, майсторъ ми
 Отъ сенка ѿустанъ ти крои.“

436.

„Ивано вино цѣрвено!
 Заспало ти є момче-то
 На Каракаменъ планина.
 Украде му го ѿѿче-то,
 Украде му є чалма-та,
 Украде му го биниш-отъ.“ —
 „Окутра му го ѿѿче-то,

Окутра му є чалма-та,
 Окутра му го биниш-отъ!
 Нека є живо момче-то!
 Въ ковчекъ си иматъ ѿѿчина,
 Въ ковчекъ си иматъ чалма,
 Въ ковчекъ си иматъ бинишъ.“

437.

Вила съ є бѣла лоза,
 Около града Будима;
 Не є била бѣла лоза,
 Ток' си биле до две луди,
 До две луди, до две драги;
 Едно-то цѣрвенъ караѿилъ
 А друго-то бѣла ружа;
 Мегю себеси зборувать,
 Они две да съ разделятъ.
 Тогай веле бѣла ружа:
 „Остан' съ богомъ ти караѿилъ!
 Ке пойдешъ въ гора зелена.“
 Тогай веле караѿилъ-отъ:
 „Оди съ дравѣ, бѣла ружо!

Ти да знаишъ, да паметвашъ,
 Емъ я да си имашъ на умъ,
 Ка ке пойдешъ во гора-та,
 Тамо има извиръ вода
 Извиръ вода 'се студена,
 Во извор-отъ до две груди
 До две груди снегови.
 Ка съ лентъ до две груди,
 До две груди снегови,
 Такъ ке съ лентъ мошини-те
 Мошини-те пазухи;
 Така душа ке съ лентъ
 Моя душа по тебе.“

438.

Цоно, мори Цоно
 Майчина кѣдано,
 Тейкова сугтано!
 Цона майка плете
 Ситни дребни коси,
 Плете и тихо пита:
 „Цоно, мила щерко!
 Що ти е бенка на чело,
 Белекъ на гърло-то
 Край цървенъ герданъ?“
 И она говоре:
 „Мели питашь, мале,
 Право ке ти кажатъ.
 Ние снощи, мале,
 гости сме внале,
 Вода сме немали;
 Пойдохъ на чешма-та
 Вода да наліамъ;
 Вода я си найдехъ,
 А редъ не си найдехъ.
 Постояхъ, почакахъ
 Дур' ми дойде ред-отъ,

И вода си налехъ.
 Богъ да біе, мале,
 Петре биволарче,
 Донесе пашови,
 Биволи да напои.
 Богъ да біе, мале,
 Пашов-отъ старъ биволъ,
 Со глава си махна,
 Бенка менъ чини
 Бенка на чело-то.
 Съ опашка замъкна,
 И белекъ ми чини
 Белекъ на гърло-то.“
 Тогай она веле:
 „Цоно, мила щерко,
 Лажь кого лажьшъ,
 А майка нимъ лажь;
 И майка вражила
 Тие врагощице,
 И майка любила,
 Кога бѣше млада.“

439.

Ей Малино Гянешанко
 Гянешанко, вражка щерко!
 Кого майка каре, уче,
 Кого врага ке науче? —
 Нимъ сѣ често променувай,
 По дващъ, по трищъ во неделя,
 Деветъ пати во месец-отъ,
 Двана'есетъ въ година-та.
 На тебе ни ти сѣ фале
 Ти сѣ фале левентъ Нако,
 Кукушко-то равениче,
 Горничово кърщенвче,
 На тебе сѣ фалба фале,

Дек' те найде, да те задре.
 Какъ си дочула Малина,
 Не послуша стара майка,
 Та си узе леевъ, ибрикъ,
 Та си изми бѣло лице,
 Та си узе отворе-то,
 Си отвори килере-то
 Килере-то, ковчедже-то,
 Та изкара чисто рухо.
 Сѣ промени, сѣ нареди,
 Та си узе нова стоина
 Нова стоина на рамка,
 Та поиде за студна вода,

Си нази и съ повърна.
 Ка ъ стрете левентъ Нако,
 Та ъ веле и говоре.
 „Малино, мила Малино!
 Дая да ти вода истурашъ,
 Дая да ти стойна скършашъ,
 Или да ти китка зеашъ,
 Ил да лице ти целивашъ?“

Она веле и говоре:
 „Море лудо, лудо младо!
 Ако стойна ти ми скършишъ,
 Нова стойна ке ми купишъ;
 Ако вода ми истуришъ,
 Ке съ върнамъ, ке полсамъ;
 Лице ако ми целивашъ,
 Флорина ке ме дарувашъ.“

440.

„Саве сино, що те паша зове,
 Дек' ке те найде, ке те погубе.“ —
 „Варай мале, мале стара мале!
 Како мене да не ме погубе,
 Свои бѣхъ си на ладна ме'ана,
 Кинасахъ си дома да си дойдашъ,
 Мона идеше отъ топли-те бане,
 Съ стретихме въ еденъ тесенъ сокакъ,
 Богъ да бѣе копче отъ тозлук-отъ!
 Що закачи момини-те гащи;
 Наведихъ съ копче да отъачамъ,
 Богъ да бѣе копче отъ минтана!
 Що закачи минини гердана,
 Та искина герданъ отъ гърло-то,
 Та изрони бисеръ дробенъ бисеръ.
 Наведехъ съ бисеръ да собирамъ,
 Дробенъ бисеръ и жолти флорини,
 Богъ да бѣе моя лева уста,
 Що целива и бѣло-то лице!
 Богъ да бѣе мои-те мустаи,
 Съ збъркаха съ минини зулове.
 Отъ това не мене паша зове,
 Дек' ке не найдятъ, ке не погубятъ.“

441.

„Оти, лудо, оти, младо, въ насъ не идишъ,
 Въ насъ не идишъ, като какъ идеше?
 Дая коня неашъ, дая пътъ не знаишъ?
 Ако коня неашъ, герданъ да разнижамъ

Герданъ да разнижамъ, коня да ти купамъ,
 И въ насъ да ми дойдишъ, като какъ идеше.
 Ако пътъ не знаишъ, брата да ти пуцамъ,
 Пътъ той да ти каже, и въ насъ да ми дойдишъ.“
 А ово и веле, веле и говоре:
 „Бърза коня знамъ, до два пъта си знамъ,
 Ела сумъ на тебе мошне палкутево;
 Дали знаишъ, може, кога ми прегрени
 На бѣли-те чешми, предъ твои-те дружки?“
 И она му веле, веле и говоре:
 „Ей ти море лудо, лудо еиъ да младо!
 Прости мене, лудо, прости мене, младо,
 Шияна сумъ била, сумъ ти погрешила,
 Земи мене, лудо, земи мене, младо,
 Доста мене лажинъ сега три години.“
 Тогай веле лудо, тоа лудо младо:
 „Зелъ бѣхъ тебе, злато, зелъ бѣхъ тебе, добро,
 И я да те земамъ, я що да ти чинамъ;
 Люба я си знамъ отъ тебе помлада,
 По'убова, повисока, поцърнобока.
 Ела тая си я мошне аджамія,
 Денъ везденъ при мене, денъ везденъ ми седи,
 Вечеръ ке замъркнѣтъ вечера ке зготвѣтъ,
 На мен' ке постеле и ке си побегне.
 Отъ това сумъ, момо, мошне кахарлія,
 Я при тебе вдамъ огниъ да помине.“

412.

„Трево, пиленце шарено!
 Во ваша горна махала
 Дали има моки хубави,
 Дали има мома за мене?“
 Она му веле, говоре:
 „Баче ле, баче Стояне!
 Въ наша-та горна махала
 Скоро я чума въртеле,
 'Си-те си моки измрели,
 Мома си нема за тебе
 За тебека, спроти тебе.“
 Тогай и веле, говоре:

„Трево, пиленце шарено!
 Дигни си ведро на рамо,
 Нали го вода студена,
 На вода-та съ огледай,
 Коя мома ти ке видишъ,
 Тая ке бидиъ за мене,
 И всъ ке бидиъ за нел.“
 Трена го я послушала,
 Дигна си ведро на рамо,
 Нали го вода студена,
 Надъ вода-та съ огледа,
 Никоя мома не виде,

Сама себе она виде.
Тогай веле и говоре:
„Баче ле, баче Стояне!
Найдехъ си вода студена,
Надъ вода-та съ огледахъ,
Никоя мома не видехъ,
Сама себе си съ видехъ.“
Тогай ѝ веле говоре:
„Трено, пиленце шарено!
Що толку си аджамия,
Що толку не съ сещавашь,
Оти не ми ти текнува,
Оти за мене ќе бидишь,
И ась за тебе ќе бидамъ?“
Тогай ну веле говоре:

„Баче ле, баче Стояне!
Поджестя съ отъ место-то,
Да не тебе господъ тресне,
Отъ исяня до владиня!
Не сме близу роднина,
Тейко и чико два брата,
Майка и чипа ѝтаръи,
Не съ тебе братучедя.“
Стоянь ѝ веле говоре:
„Трено, пиленце шарено!
’Убава мома ротъ немаъ,
Широко поле хотъ немаъ,
Дълбоко море дво немаъ,
Високо дърво сенъ немаъ,
Калешо ягне грехъ немаъ.“

443.

„Мори Недо, бѣла Недо!
На кого си палютена
Палютена, пасърдена?
Далъ на майка, далъ на тейко?
Иль на твой-те до два брата
До два брата, два близнака?“
Она веле и говоре:
„Не сумъ, лудо, палютена
Ни на майка, ни на тейко,
Ни на мой-те до два брата;
На тебе сумъ палютена.
Пижъ ми върви покъмъ време,
Пизъ наши-те разни дворъи,

Пижъ ми чини покъ прилизъ.
Мя загина тонко платно
Тонко платно отъ разбой-отъ,
Тенка риза отъ гергеф-отъ.“
А онъ веле и говоре:
„Мори Недо, бѣла Недо!
Пижъ бери кахаръ, касаветъ,
Ась ти узехъ тенко платно,
Тѣ го посихъ въ градъ Солуна
На Солунски богаджиги,
Да съ ванса за чадпре,
Единъ бѣлъ, а втори руменъ,
А трети-отъ чадеръ зеленъ.“

444.

„Мори Мито, Мито моме,
Мито моме, душа моя!
Исканъ нещо да те питамъ,
Сакамъ право да ми кажишь;
Що си толку расипана,
Тенка уста кора фати,

Като мома армасана,
Като рѣба отруена,
На песок-та исѣрлена?
Дали си болна лежала,
Или си болестъ гледала?“
Она веле, емъ говоре:

„Море лудо аджаміа!
 Ни сумъ болна и лежала,
 Ни сумъ болестъ я гледала,
 Слушай право да ти кажамъ;
 Ток' сумъ язе распана,
 Отъ твой-те тешки зборове.
 Емъ ни пуцашъ, емъ съ фалишъ,
 Дека ходишъ мен' зборуващъ; —
 Ми ък даватъ Мито мома
 Ми ък даватъ, ми ък полатъ,

Ела язе си ък нейкамъ;
 Мошне клета ък кажувать,
 Емъ клета, емъ и проклета.“ —
 „Мори Мито, Мито моме!
 Не слушай светски зборове,
 Зборове остри ножове!
 Съ мачатъ да не разделятъ
 Тебека, Мито, отъ мене,
 Менека, Мито, отъ тебе.“

445.

„Море моме Люлеа!
 Зац' не зборуващъ со мене?“ —
 „Море лудо да млада!
 Що зборъ инамъ со тебе?
 Ние оба сме братучеди.“ —

„Мори моме Люлеа!
 Лепата чупа сой нема,
 Широко поле край нема,
 Длабоко море динъ нема.“

446.

Аманъ моме, ти съ мола,
 Не ме мами, гя зевай ме,
 Не ме чини да полуда;
 Да не варамиъ ношна кова
 Ношна кова на полунощъ;

Кой не знаитъ, лудъ ме чини,
 Кой ме пулитъ, волкъ ме чини;
 Да не варамиъ по стрѣи-те,
 Да ме капе капчиню-те.

447.

„Моме, море мило, не стой спроти мене,
 Не ме гори мене, изгорехъ за тебе,
 Жили ми попече, колена ми скина.“ —
 „Гори, лудо, гори, гори да изгоришъ,
 Ка еленъ за вода, босильокъ за сенка.“ —
 „Мори моме мила, ась тебе ке зеванъ.
 Седи ми со здравъ, моме мори златна!
 Утре ласка ода, зборокъ ке остава,
 Па да ми съ чинишъ горска яребица,
 Гяска ке съ стора соколъ да те лова,

Та да си летиме ние оба токмо,
Ние оба токмо, вишино, да високо.“

448.

„Вчера вечеръ не сумъ спала,
Ова вечеръ ми съ дреме,
Со тиге очи шарени,
Со тиге веги гайтени,
На висока-та планина,
На широка-та ледина.
Стани ми, лудо, гя стани,
Звезда-та удри, зора обзори,

Три пѣта пропе бильбиль-отъ,
А деветъ пѣта паун-о;
Стани ми, лудо, оди ся,
Дека ни иди майка ми.“ —
„Поспи ми, моме, подреми
На мой-те бѣли пазуви,
На мой-те злати колена,
Дурн да удри звезда-та.“

449.

„Мануше, душе мило-то!
Кой бѣше снощи при тебе?“ —
„О море лудо, да младо!
Борина немахъ да светна,
Темница бѣше не видохъ,

Кай твой-та сенка сенваше,
Твоя-та шама ъз наидохъ
Кай твой-та глава жарзана,
На моя-та десна пазува,
Со три флорини на лега.

450.

„Тако горе зеленее,
Мое сърце ми чернее
За една мока отъ село-то
О мой бара прожена-та
Прожена-та направена
Бѣло лице завиена,
Со флорини на чело-то;
Защо мене не ме зева?“ —
„Море лудо, море младо!
Майка инямъ не ме дава.“
„Мори моме, калешо-то!

На майка-ти големъ пещешъ
Големъ пещешъ, жѣлти чевли.“ —
„Море лудо, море младо!
Братя инямъ не ме даватъ.“ —
„Море моме калешо-то!
На братя-ти големъ пещешъ
Големъ пещешъ, шаренъ тѹфекъ,
Да си оди на планина,
Да си лови гяребици,
Току мене ти зевай ме.“

451.

„Око, Доко, цѣрнооко!
Отъ како съ посвѣршихме,

Никако съ не видѣхме,
Елюкъ едношъ на взвори;

Малу що си позборватме,
Дури сжнце зиде заїде,
Месечяна ми угре'а.“
Малко моме прого'оря:
„Море лудо, кутро шлаго!
Како дома ке си поїдажъ,
Како майка ке ѣ кажамъ!“ —
„Море моме, малко моме!

Како майка да измишишъ?
Падна паша въ ливагѣ-то,
Ми зедо'а клашеник-отъ,
Пашу коня потседла'е;
Ми зедо'а дзуница-та,
Пашу коня повражі'е;
Така майкъ да ѣ кажишъ,
Така майка да измишишъ.“

452.

„Вельо, мори Вельо, стробрена Велюшо,
Стробрена Велюшо, злата трепетушо,
Солинско-то грозю, Стамболско-по цвеке!
Айде да си ойме на върѣ на планина!“ —
„Янче море, Янче стробрено герданче,
Що ми то носсетъ моми-те на гарло!
Ели ко си ойме на върѣ на планина,
Тамо ке нѣ фатитъ проклета-на зима.“ —
„Вельо, мори Вельо, стробрена Велюшо,
Солунско-то грозю, Стамболско-по цвеке!
Ако да нѣ фатитъ проклета-на зима,
Тѣ я дажъ си нмамъ бѣли-онъ яланджакъ,
Ке ми те покріамъ, ке ми те завіамъ;
Нека зима до'итъ, тамо ке зимиме,
Нека лето дойдитъ, тамо ке летвиме.“

453.

Що поїдоѣ въ село Дрено'о,
Майко ле мила! *
Що найдоѣ момче 'убаво,
Що бърза коня имаше,
Що русо перче имаше;
Що сиденъ ветаръ вееше,
Перче-то му го вееше

На широко-те рамсина.
Дадя ме, майко, за него,
Сама ке тѣрчамъ по него;
Нѣкъ да ме чекашъ въ година
Со русо момче претъ мене,
Со мѣшко лете на раце.

*) Майко ле мила — съ повтореніе на 'скаго стиха.

454.

Отъ згора улетъ едно лудо владо
 Едно лудо владо, едно аджакіа,
 Въ рѣце ми носитъ шарени вретена,
 И го стрети една стара баба:
 „А егиди лудо аджакіа!
 Къд' ке носишъ шарени вретена?“ —
 „Ейди баба, мори стара бабо!
 Ясъ ке 'в носамъ на малки-те мои,
 Тіе ке ми пра'тъ бурунджу кошуля,
 Бурунджу кошуля, риза абдесліа.

455.

Поминафъ едниотъ на мост-отъ,
 Видофъ мои на пенджера.
 Со майки си съ караше:
 „Майко мила омжи ме,
 И' арна кука намести ме,

Арно можче отбери ми,
 Камо мене, сироти мене,
 Какъ цървени трапдафили,
 Какъ шарени аргаани.

456.

Планъ деганфъ, шпиртъ мори Яно ле, планъ заспафъ,				
Та седин ми	—	—	—	на скуте'я,
Отпетлий ми	—	—	—	чапрадзи-ве,
Чапрадзи-ве	—	—	—	отъ елекъ-овъ,
Види ми ъ	—	—	—	кошуля-ва,
Три години	—	—	—	неисправна.“ —

„Немамъ вода, лудо море, да ъ исперамъ.“ —
 „Твой-те очи, шпиртъ мори Яно, два кладенца,
 Да исперашъ, — — — кошуля-ва.“ —
 „Немамъ сапунъ, лудо ле море, да ъ избѣлямъ.“ —
 „Твой-те рѣце, шпиртъ мори Яно, раки сапунъ.“ —
 „Немамъ плоча, лудо-ле море, да исчукамъ.“ —
 „Твой-те подзе, шпиртъ мори Яно, мраморъ плоча.“

457.

Чіе ке она девойче,
 Що рано ранитъ на вода

Отъ 'си-те мои порано,
 Отъ калешести невѣсти,

Отъ цървооки вдо'нци;
Що носитъ дукатъ на чело,
Що носитъ перо на юро?
Туриа коса на рамо,
Туриа феса натъ око,
Дѣ гледатъ поле широко.

Широко поле край нематъ,
Древо високо ротъ нематъ,
Глобоко море глетъ нематъ,
Дробна-на песокъ брой нематъ,
Мала-та мома ротъ нематъ.

458.

„Кѣде си' било, Яно, кѣде си' шетало?
„Върви си въ пжтежъ. лудо, не задирай ме,
Я сумъ си била, лудо, долина градина,
Бразди да пра'амъ, лудо, вода да яжмачъ.
Цвѣке да вадамъ, лудо, сино зелено,
Сино зелено, лудо, бѣло цървено,
И негде тоде, лудо, раменъ босилъокъ.“

459.

Тамо горе изворъ вода студена;
Що одеше малко моме на вода,
Ми одеше лудо младо по нея:
„Дай ми, боже, да съ ставамъ со нея,
Да целивамъ бѣло лице отъ нея,
Да целивамъ църни очи отъ нея“

460.

„Ке те опитаяъ, Яно ле, що църно носикъ?
Аль татка жалашъ, — аль мила майка?“
„Ни татка жая, лудо ле, ни мила майка,
Тукъ си го жая, — лудо-то владо,
Ето ни вмятъ, — до деветъ години
Деветъ години, — десето лето
Ни книга пущатъ, — ни само идеть.“ —
„Ти да го видишъ, Яно ле, дай' го познавашъ?“
„Ясъ да го видамъ, лудо ле, си го позна'амъ,
На десна нога, — нишанъ ми вмятъ,
На десна нога — малъ въретъ ни нематъ.“ —

„Я нзвади ми, Яно ле, моя-те скорни,
 Да ми нзмїєнїъ — бїли-ве нодзе!“
 Кога нзваде, — десни-отъ скоренъ,
 Вчасотъ го позна — лудо-то младо:
 „Я ми те чекаѣ. лудо ле, деветъ години,
 За то'а носеѣ — църна марака,
 Я тебе, лудо, — не забора'нѣ.“

461.

Еребичице ребуѣ шарена
 По поле шеташъ, високо леташъ,
 Далеку гледашъ, бога ми молишъ:
 На куки слава, во куки слава,
 Да му ъ жива домакнѣ глава. —

462.

Дека те еднишъ целинаѣ,
 Яшъ Яно мори! *)
 Ясѣ не те тебо нзедоѣ,
 Та ѡрєна тєшаа дєна
 На тїє Турци залами,
 На тїє земски сеймєни?

Тошка не глоба глобї'є,
 Църна ресачѣ Янинска,
 Со дванадсєсєтъ ширити,
 Со тринадсєсєтъ петлицѣ;
 'Се-то ми рубо пленї'є.

463.

„Що си повєнаа, мила Яно, како лєнъ за вода,
 Како лєнъ за вода — боси'юкъ за сєнка?“ —
 „Я да ти кажамъ, жєлєнъ горокъ, що сѣ повєнаа,
 Како лєнъ за вода, - - боси'юкъ за сєнка.
 Ясѣ лєли си имаѣ, едничкєго брата,
 И той не ѣ овдє, тѣкъ ми заскитало,
 Ми го кажѣтъ брата — кѣдє ми ошолъ;
 Братєцъ ми ошолъ, — — въ гора арамїа
 Въ гора арамїа, въ поле кєсєджїа.“

*) Яшъ Яно мори — сѣ повторяетъ на 'сєком стихѣ.

464.

Може църнооко, цървено яболко!
 Опитай го татка ти даљ те даватъ за мене.“ —
 „Лудо, море лудо, лудо аджаміа!
 Татко кука глоба даватъ,
 Мене не ме даватъ,
 И кука-та глоба,
 И пакъ ніе оба
 Во топла-та соба.“ —

„Може църнооко, цървено яболко!
 Опитай ъ майка ти даљ те даватъ за мене.“ —
 „Лудо море лудо, лудо аджаміа!
 Майка фурка глоба даватъ
 Мене не ме даватъ,
 И фурка-та глоба,
 И пакъ ніе оба,
 Во топла-та соба.

465.

Скарале съ, сварале
 Три давойки 'уба'и
 На доброго юнака.
 Първа бѣше 'Ла'ица,
 Втора бѣше Гъркина,
 Трека бѣше Бугарка;
 'Ла'ица му велеше:
 „Земай мене юначе!
 Многу прика ти носамъ.
 Триста овци малзинци
 Со 'се руди яганца.“
 Гъркина му велеше:
 „Земай мене юначе!
 Многу прика ти носамъ
 Триста ока коприна.“
 Бугарка му велеше:
 „Земай мене юначе!
 Многу прика ти носамъ,

Деветъ рала воло'и
 Со 'се деветъ плуго'и.“ —
 „Кой ке мене преноситъ
 Преку бѣла Дунафа,
 Тая мога ке зеириъ.“
 Станала ни Вла'ица
 Дигнала ни юнака,
 Носила го носила,
 Прибра да го уда'итъ:
 „Ослѣпела Гъркина!
 Уда'ице юнака.“
 Фърлила го Вла'ица,
 Дигнала го Гъркина;
 Носила го носила
 До стретъ бѣла Дунафа,
 Прибра да го уда'итъ.
 Фърлила го Гъркина,
 Го дигнала Бугарка;

Бугарка го презира
Иреку бѣла Дунаѣ.

Тай мога ѣ зеде.

466.

Ако не любишъ, ако не сакашъ,
Собуй съ себе, обуй не мене,
Та да одиме да прошетаме
Горе и долу, 'се кунъ бѣчи-те,
Да набериме шамѣ круши;
Оѣ леле круто,
Момино душо!

Ако не любишъ, ако не сакашъ,
Собуй съ себе, обуй не мене,
Та да одиме да прошетаме
Горе и долу 'се кунъ лозя-та,
Да набериме шамѣ грозѣ,
Ясъ класи грозѣ, ти зобни грозѣ;
Оѣ леле грозѣ, момино око!

467.

Покину'амъ, намину'амъ,
И за Грозда ониту'амъ,
Кѣде седитъ калешъ Грозда
Калешъ Грозда бѣлджѣ,
Да ми вапсатъ два бѣйрака,

Еденъ цѣрвешъ, други зеленъ;
Зелени-отъ за Турчина,
Цѣрвени-отъ за кауринъ
За кауринъ за на войска.

468.

Питалъ ѣ Стоянъ Бояна,
Питалъ ѣ за три години,
Майка ѣ не ѣ даваше,
Бояна ми го сакаше.
Ми стана бѣла Бояна,
Ми влезе зени кералъ,
Отключи ковчегъ шаренъ,
Бѣло си руво изваде,
И лепо ми съ промена;
Си посла раяни дворо'ѣ,
Си посла мека постеля,
Легна Бояна да спѣтъ,
Отъ нафолъ ми ѣ упрела.
И ѣ догледа майка ѣ,
Расплетѣ коса нѣтъ неа,
Викна со тѣги по неа:

„Богъ да те прости Бояно!“
Браке ѣ лепо говорѣтъ:
„Майко ле, мила майко ле!
Да поиме въ гора зелена,
Да зейме змиа лютица,
Да ѣ кладиме въ пазу'а;
Дан' ѣ отъ нафолъ упрена.“
Пойдо'е въ гора зелена,
Найдо'е змиа лютица,
И ѣ клудо'е въ пазу'а;
Бар' не Бояна мърднала.
Пакъ ѣ говорѣтъ браке ѣ:
„Майко ле, мила майко ле!
Да зейме живи ѣглена,
Да ѣ кла'име въ пазу'а,
Акъ ѣ отъ нафолъ упрена,

Бояна ке съ разбудить.“
Зедо'е живи ъгленя,
И ъ кладо'е въ пазу'а;
Бар' не Бояна вярднала.
Пакъ си говорятъ браке ъ:
„Майко ле, мила майко ле!
Да го викниме Стояна,
Акъ кь отъ ватола уирена,
Бояна ке съ разбудить.“
И го викне'е Стояна,
Стоянъ ъ сегна въ пазу'а,
Колку ъ сегна въ пазу'а,
Бояна ми съ разбудя.
Бояна лепо говоритъ:
„Майко ле, мила майко ле!
Що бѣѣ си лепо заспаа.“ —

„Керко ле, мила Бояно!
Кога ти зма кладо'ме,
Какъ не те тебе изеде?
Кога ти оганъ кладо'ме,
Какъ не ми те изгоре?“
„Майко ле, мила майко ле!
Кога ми зма кладо'те,
Какъ да ме роса оброси;
Кога ми оганъ кладо'те,
Какъ да ме снце угреа. —
„Бояно керко рогено!
Кога ти сегна въ пазу'а,
Какъ не ми съ уплаши?“ —
„Майко ле, мила майко ле!
Защо ми сегна въ пазу'а,
Со него да съ кердоса.“

469.

Потекла ми вода, вода сунгерліа,
Повесла ми круша, круша шербетліа,
Потъ круша-та нматъ еденъ шаренъ одаръ,
На одаръ ми седитъ мома Ангелина.
Ми поинна старо, старо гурельо'о:
„Добро утро моме, моме Ангелино!“ —
„Далъ богъ добро, старо, старо гурельо'о!“ —
„Аль съ піетъ вода, вода сунгерліа,
Аль съ ядитъ круша, круша шербетліа,
Аль съ любитъ моме, моме Ангелина?“
Тогa зборвнтъ моме, моме Ангелино:
„Ид' отъ тука, старо, старо гурельо'о!
Не съ піетъ вода, вода сунгерліа,
Не съ ядятъ круша, круша шербетліа,
Не съ любитъ моме, моме Ангелина.“

Потекла ми вода, вода сунгерліа,
Повесла ми круша, круша шербетліа,
Потъ круша-та нматъ еденъ шаренъ одаръ,
На одаръ ми седитъ мома Ангелина.
Ми поинна лудо, лудо веженато:
„Добро утро моме, моме Ангелино!“ —

„Далъ богъ добро, лудо, лудо неженато!“ —
 „Аль съ пїетъ вода, вода сунгерліа,
 Аль съ ядїть круша, круша шербетліа,
 Аль съ любитъ моме, моме Ангелина?“
 „А егиди лудо, лудо аджаміа!
 И вода съ пїетъ и круша съ адить,
 И моме съ любитъ, моме Ангелина.“

470.

Станаѣ пило шарено,
 Пойдоѣ въ гора зелена,
 Найдѣ грутка снѣго'а,
 Та ѣ кладѣ въ пазу'а,
 Та ѣ рѣчаѣ порѣчаѣ:
 „Копии грутко снѣго'а,
 Какъ копнїть млатъ юнакъ
 За 'уба'а девойка.“

Станаѣ пило шарено,
 Пойдоѣ въ гора зелена,
 Найдѣ сѣно косено,
 Та му рѣчаѣ парѣчаѣ:
 „Копии сѣно косено,
 Какъ копнїть девойка,
 За добраго юнака.“

471.

„Деспино, русо Деспино!
 Дали сї било кунъ Воденъ
 Кунъ Воденъ, душо, на пазаръ!“ —
 „Спанѣче, лудо занїче!
 Вчера сунъ дошла отъ таде.“ —
 „Деспино, русо Деспино!
 Що аберъ сї ми довесла? —
 „Спанѣче, лудо занїче,
 Големъ ти аберъ донесоѣ,

Спа'їа ми съ пише'е,
 На силаа войска да одѣтъ.“ —
 „Деспино, русо Деспино,
 Дали и мене писа'е? —
 „Спанѣче, лудо занїче!
 Тебе те напретъ пише'е,
 Зелени байракъ да носишъ
 Дур' на Цървено Яболко.“

472.

Прошета моме, моме Вла'нїче
 Низъ рѣкни дворѣ, дворѣ братови,
 Поли си сучить дурї до погасъ,
 Рѣце си прегнїть дур' до равена;
 Груьо ѣ гледать отъ бачило-то. —
 „Гледай ме, Груьо, нагледай ми съ,
 На немашъ, Груьо, що да ми чинишъ,

Брака си имамъ багъ арамин,
Татко си имамъ лютъ коседжіа.“

473.

Девойко, тѣга голема!
Що имамъ тѣга за тебе,
Дур' да сѣ ставамъ со тебе;
Въ градина си изникнало,
За вода си овенало.
Преидофъ да те навадамъ,

Загрешихъ пат-отъ настапихъ;
На часъ потъ нога овена,
Какъ Петровско яболко
Во момилъ ковчекъ чувано,
Во зетова-та кошуля.“

474.

Момно ми сѣ мили Бугарски-те моми,
Возденъ ми живаеъ на жеско-по сжице,
Отъ утро до вечеръ на нозе ми стоаеъ,
Полодзи креваеъ, спомо'и ми вѣриватъ,
Стапаци ми пра'ѣтъ, како стапачи неатъ,
Какъ ласто'нци тѣтко зборуваеъ.
Айде пакъ на вечеръ дома сѣ вращаеъ,
Какъ еребници ситно ми бѣрзаеъ,
Бѣли ми сѣ бѣли, како бѣла кинга,
Сѣ цѣрвени образи, Охридско яболко.

475.

„Канамъ те, керко, канамъ те,
Канамъ те, Руньо, поканвамъ
У майка дойди на гости
Заедно со стопана ти;
Вечеръ чиниме пѣрвиче
За любовь, керко, зето'а.“ —
„Како да дойдамъ, майче ле,
Сѣрце-во ми го изгоре!
Зѣт-отъ ѣ момно малечекъ,
Ахъ, ти ме зеде на душа!

Ката вечеръ той, майче ле,
На кѣт-отъ тѣтко заспиватъ,
На раце я си го кревамъ,
Него въ одва го посамъ,
На три постели го клавамъ,
Момче одвай сѣ разбуднитъ,
Рѣде ми клаватъ въ пазу'а,
А незнайтъ да ме полюбитъ;
Пакъ ми задремвитъ лудо-то,
Какъ рудо агне заспиватъ.“

475.

Що да чинамъ какъ да прѣялѣ,
Мамо де! *)

Учи ме мене научи!
На врата-та негде годе,
Постовяжъ да погледамъ;
Поминувасть ергени-те,
Край мене идѣтъ за мене,
Киска цвекъ ми сакасть,

Отъ моя ржка да мирисаесть;
Ясъ пилъ киска подавамъ,
Тѣе за бѣла ржка стискаесть,
Други съ яболка фаряесть,
Прау по грѣди м' удираесть;
Яболко оставивитъ до бѣли грѣди,
Яболко низатъ пакъ си сакаесть.

476.

Леже Радо Радобилке,
Доста оди, доста шета
Доста шета край Радовинъ,
Доста носи пловъ погясъ,
Доста носи блено биле!
Сле по тебе поблелю
И мало'о и големо,
И женото, неженето.
То'а що ъ оженето
Жени-те си оста'н'е

Со свои-те мажки деца;
Тѣе що сѣ неженети,
Искина'а пояси-те,
Поло'ина тегаски;
Искарин'а филдишъ чешли,
Перчина-та чешлаеки;
Искина'а моръ фесо'и,
Подъ надъ око тегнееки:
Ели Рада, ели душа,
Ели поже царно-чкречо. —

477.

Девойко, мори девойко!
'Съ лето жое, 'сѣ пролетъ,
На есенъ тугя одмена!
'Съ лето селка ти прѣсѣтъ,
Студена вода те поеѣтъ,

Съ блазди яболка те рапеѣтъ.
Кога те видоѣтъ на коня, ***)
Ми дойде'да сѣ убодялѣ;
Та жалъ ми падна за майка,
Дѣка сумъ еденъ у майка

478.

Що ми те своци кара'е,
Петкано мори! **)
Ни сама-та вечера,
На гуска-та печена;

И я стоеѣтъ ве слѣшаѣтъ
На мало-то вратиче.
Сакаѣтъ въ куки да влезамъ,
Да загубамъ татка ти;

*) Мамо де — сѣ повторять на 'сскомъ редѣ.

) Петкано мори — сѣ повкорять на 'сскомъ редѣ. *) Т. с. невѣста

Жаль ми бѣше за тебе
Да не фърлишъ гайтан-отъ,

Да огърдишъ става-та.

479.

Девойче, мори девойче!
Що нарѣчвешъ майка ти,
На 'оро да сѣ не фашашъ,
Отъ я момче тугинче;

Да не те фатитъ за ржка,
Да не ти стиснатъ пѣрсти-те
Да не ти скършатъ пѣрстен-отъ!

480.

„Русуменче девойче!
Що тука си седнало
Погъ само-то орефче,
Да ми чекашъ терзивче. ? —
„Жими майка го нейкюмъ,

Дан' ме рано скориватъ,
Да му сучамъ ибришимъ,
Да му плетамъ гайтанци,
Да шіамъ елечила,
Да ми носѣтъ дечина.“

481.

Заспала ми назли Яна
Баздригану на колена:
„Стани, стани, назли Яно!
Ти сѣ зора обзорила,
Билбили сѣ распевае,
По овіе кшмшлаци;

Гусушки сѣ разгуга'е
На твои-те капа'ици,
По овіе рамни дворѣ;
Голуби сѣ разрукае
На твои-те амбари.“

482.

Купи ми купи, мила ле нане, коня дорѣ,	
Я да си ода,	мила ле нане, на Дунавъ на вода ;
Тамо ми има — — —	три девойчина,
Пѣрва-та ми ѣ — — —	Софка Солупка,
Втора-та ми ѣ — — —	Марія Костурка,
Трека-та ми ѣ — — —	Марія Стамболка.

483.

Девойче море отъ поле!
Не шетай дробно по поле,

Не кривай сѣ поли право'и,
Не накривай ми удо'и,

От' сунъ отъ дома ядовень,
 Люто ме майка карало:
 „Обишолъ, да би обишолъ
 Три деветъ бѣли градо'и,
 Нигде девойка немаше,
 Тук' да би нашолъ вдо'нца
 Со дванадесетъ сираци,
 Со тринадесетъ чивлиця.“

Како го майка кжлало,
 Така го клетва фатило.
 Обиде Стоянъ, обиде
 Три деветъ бѣли градо'и,
 Нигде девойка не найде,
 Туку ми найде вдо'нца
 Со двана'есетъ сираци,
 Со трина'есетъ чивлиця.

484.

Ранила моя бильбиля
 Утро и вечеръ со шекеръ,
 А на пладнина чекица;
 Ранила що го ранила
 Токму за деветъ годни.
 Дойде ми по'а и доба
 Девойка ми съ посвжрши,
 Посвжрши ке съ омжжнтъ.
 Тога въ бильбилъ вореше:
 „Девойка, моя стованко!

Кога ти ке съ омжжишъ,
 Кому ке мене оста'ишъ?
 И исъ со тебе ке идамъ,
 Въ десна пазу'а ке спіамъ,
 Порапо ке те скоривамъ:
 Стапи ми, стани девойче,
 Свежрва оганъ завали,
 Золян ти куки смето'а,
 Деверъ ти дуканя отвори.“

485.

Падналъ ти пжрстенъ, моме, отъ таде река;
 На ледина-та, моме, на ширнина-та,
 Лудо помина, моме, той ти го найде,
 Той ти го найде, моме, той ти го зеде.
 Таксай му таксай, моме, що ке му таксашъ,
 Що ке му таксашъ, моме, цжряк-те очи,
 И погорян-те, моме, чатнаи вежи,
 Да ти го да'ятъ, моме, стребрени пжрстенъ.“

486.

Аманъ Нешо, аманъ душо, немои сии потъ дрен-отъ,
 Тебе ти съ фатътъ, Нешо, до две до три луди,
 До две до три луди, — до три аджамія,
 Та ке ми те фатътъ — ноке на полноке
 Ноке на полноке — на седумъ са'ати,
 Та ке ми те носътъ — горе на планина,
 Та ке ми развалътъ — до два силни огней,
 Та ке ми те печътъ — како рудо ягне,

Та ке ми те кла'тъ — во злата тепсія,
 Та ке ми те сеч'тъ со фрушко-но ноже,
 Та ке ми те лд'тъ — мезе за рѣкіа.

487.

Піанъ идамъ отъ града
 Велико! *)
 Стретнѣъ мома въ ливада
 Дулберо!
 Къде коня сопннатъ
 Со секакви копрвию
 И со бѣлв, цѣрвени
 И со сини зелени;
 Летня мома да бегать:

„Ностой, моме, не бегай,
 Свощи сумъ билъ дома ти,
 Руйно вино сумъ пило,
 Рениъ сабя оста'иѣъ,
 На сабя-та тестеме,
 На тестеме шаміа,
 Во шаміа рубіа,
 На рубіа златъ пѣрстенъ.“

488.

Не сяди, вади, моме, **) невен-отъ
 На два-та пѣта градина,
 Да не ни некой поминить
 На два-та пѣта градина,
 Та ти искършитъ невенъ-отъ.“
 Уще ни реч-та не рече,
 Пожина лудо въ градина
 Потѣхри лудо въ градина,

Откърши мишка невен-отъ,
 Моме ми люто прокълна:
 „Капнала рѣка десница,
 Той що потѣхри въ градина,
 Защо ни скърши невен-отъ!“
 Моме съ пишманъ сторило.
 Защо го лудо прокълна, —
 Бѣлки не касметъ за мене. —

489.

„Стамено, пиле шарено!
 Доста ми шета нисъ село,
 Доста ми фаща ярани,
 Ярани и побратими.“
 Стамена лепо му зборвить:
 „А море лудо и младо!
 Ясъ дека шетамъ нисъ село,

Ясъ не си фащамъ ярани
 Ярани и побратими,
 Тук' барамъ момче за мене.“ —
 „Стамено, пиле шарено!
 Ко барашъ момче за себе,
 Ето ти момче за тебе!“

*) Велико и Дулберо съ пренематъ едно на еденъ, друго на други редъ.

**) Моме — съ повторить предъ последно-то слово.

490.

Раво ранна бѣла Румена
На студна вода, шарена чешма,
Тамо ни седѣтъ шлади ергени,
Ергени седатъ потъ жолта дуна,
Ручекъ ручаетъ, хоро играятъ
Хоро играятъ, песни си пеятъ,

Еденъ ни ергенъ ручекъ не ручатъ,
Пушка си държитъ, нанишанъ меритъ,
Удри Румена по бѣло гърло;
Падна Румена на църна земя
На църна земя, душа ни беритъ.

491.

„Що ти, Енко, що ти, керко, уста потгорила?
Глава превързала, Енко, потъ тремъ си легнала,
Потъ тремъ си легнала, Енко, дури те стресло?
Дали за водница, Енко, дали за грознице?“ —
„Немуй, нанке, мила нанке, така не зборувай!
Не етъ за водница, нанке, не етъ за грознице;
Що си видохъ, мила нанке, едно лудо младо
Едно лудо младо, нанке, едно неженето,
Него да го земамъ, нанке, глава да развинятъ.

492.

„Що поминахъ, майко ле мори, горна-та ма'ала,		
Що си видохъ	—	Доста девойка,
Доста бѣше	—	како мене,
Како мене	—	прилегатъ за мене
Иди, майко	—	питай ми ъ,
Ако ти ъ да'атъ	—	да съ позаба'имъ,
Акъ не ти ъ даатъ, бжрго да си дойдншъ;		
Куки ке расипашъ, манастиръ ке пра'амъ,		
Манастиръ ке пра'амъ, калугеръ ке бидамъ.“		

493.

Мое-то ми мило 'сѣ ношъ ми седело,
Свещи ми горило, и бисеръ сукало,
Бисеръ ми низало коню на грива-та;
„Немой коню, немой, не нишай гла'а-та!
Не ми те променвамъ, коню, да те прода'амъ,

Стройникъ ке те пуцашъ во Легена града
 Во Легена града у попа Науша,
 Ти да ми бѣ свършишъ наймала-та мома;
 Ак' ти бѣ даваеъ постара-та мома,
 Бърго да сѣ вратишъ, ти да не сѣ въртишъ;
 Ак' ти бѣ даваеъ помала-та мома,
 Ти да ми ѿ свършишъ, да сѣ позаба'ишъ.“

494.

Леле Димо, леле Димо, леле тъги големи!
 Ти ке одишъ, ти ке одишъ чужа земя далеко;
 Кошу ке ме, кошу ке ме, мене млада оста'ишъ?“ —
 „А невѣсто, добро мило, јоставамъ те, јоставамъ,
 Јоставамъ те, јоставамъ те на твой татко и мои,
 Јоставамъ те, јоставамъ те на твоя майка и моя.“
 „Леле Димо, леле злато, леле тъго голема!
 Тешко менѣ, горко менѣ при две татка безъ тебе!
 Тешко менѣ, горко менѣ при две майки безъ тебе!“ —
 „Не жалай ми, ве плачи ми, златна мила стопанке!
 Ако пойданъ на чужина, не сѣ забавъ да дойданъ,
 Да сѣ врата въ моя кука, да си любя първа любя.“ —
 „Леле Димо, леле жалбо, леле тъго големо!
 На ти Димо, кла'н, Димо, мое лице въ пазу'а,
 Кога тебе ке ти текниъ за любов-та венчанъ,
 Тогай, Димо, рѣка пекни, та извади икона,
 Мене гледай, въ себе мисли, какъ душа въ една снѣга.“

495.

Ветаръ ми вентъ гора сѣ лентъ
 Гора сѣ лентъ, мома ми цвѣлитъ:
 „Оѣ леле лайко ми студитъ!“
 Майка ѣ ми бѣ дотула:
 „Ела ми керко при мене!“
 Си поиде при майка,
 Какъ зине при ираза.

Ветаръ ми вентъ, гора сѣ лентъ,
 Гора сѣ лентъ, мома ми цвѣлитъ:
 „Оѣ леле, татко, ми студитъ!“

Татко ъ дочу: „Ела ми, керко, при мене!“
Пойде при татка,
Како зине при праза.

Ветаръ ми вентъ, гора съ лентъ
Гора съ лентъ, мома ми цвилитъ:
„Оѣз леле, брате, ми студитъ!“ —
„Ела ми, сестро, при мене!“
Си поиде при брата,
Како зина при праза.

Ветаръ ми вентъ, гора съ лентъ
Гора съ лентъ, мома ми цвилитъ:
„Оѣз леле, лудо, ми студитъ!“
И ми ъ дочу лудо-то:
„Ела ми, любовь, при мене!“
И си поиде при лудо,
Како лето на бана.

496.

Та що ми ъ мило онаа девойче,
На сонъ ми съ ѣарлатъ въ шарена одаа
На мека постеля, шарена перница;
Кога съ разбудвамъ мене не на'ожаъ;
Въ уста ми клажатъ грутка шекеро'а,
Кога съ разбудвамъ отъ умъ съ расипвамъ.

497.

Момиче съ момче збореше:
„Момиче, мило момиче!
Утре ъ празникъ голени,
Нсѣ ке си одамъ на дърва,
И ти да идешъ со мене;
Нсѣ ке си дърва наберамъ,
Ти да си цвеке наберишъ.“
Како си збор-отъ збореше,
Така си збор-отъ държа'е;
Момче отиде на дърва,
А момиче-то на цвеке.

Момче си рѣка пресече,
Момиче змѣа г' изеде,
Оба-та въ едношъ уире'е.
Момче класе претъ църковъ,
А момиче-то затъ църковъ
Момче излезе трандафилъ,
А момиче-то лозница;
Расте'е, си порасте'е
Оба-та ми съ стави'е,
Защо си любовь нме'е.

498.

Вняо піамъ, непара го піамъ,
 Коня ламъ, коня аджаміа
 Може одитъ на вода студена;
 Конь пошавна со десна-та нога,
 Може удри по бѣло-то гърло,
 Може падна две стоини си скърши;
 Може поїде дома плачещи,
 Го пречекватъ него'а-та майка:
 „Камо ли ти, керко, две стоини водени?“
 „Ясъ си паднаѣъ, майко, две стоини си скършиѣъ.“
 „Маме, керко, кого да изманишъ,
 Твоя тайка колай не съ мамитъ.“

499.

Не люби мене, моме, не губи себе,
 Оти сумъ тугинъ, моме, тугинъ ябанецъ,
 Денесъ сумъ овде, моме, утре ке сѣ одамъ,
 На чужа земя, моме, на чужъ вилаетъ.“ —
 „Кѣде ке одишъ, лудо, к' иданъ со тебе,
 Сейменъ протъ тебе, лудо, башъ булюкбаша.“ —
 „Не можешъ д' идешъ, моме, и ти со мене;
 Тало ми внатъ, моме, тесни дервени,
 Тесни дервени, моме, земски сеймени,
 Ке те познаѣтъ, моме, во руса коса.“ —
 „Купи ми, купи, лудо, цѣрвенъ пешамалъ
 Да си завіамъ, лудо, руса-та коса.“ —
 „Ке те познаѣтъ, моме, во бѣли грѣди.“ —
 „Купи ми, купи, лудо, цѣрвенъ джанаданъ,
 Да си завіамъ, лудо, бѣли-во грѣди.“

500.

А море моме, бре моме,
 Та що си било безъ вѣра?
 Кога ти пушиѣъ не доїде,
 И що ти пратиѣъ не зеде;
 Туку ми доїде на сонѣ
 Во шарена-та одаа,
 На тая мока постеля,

На копринена перница,
 На тая рака десница.
 Егиди моме, бре моме!
 Кога сѣ отъ сонъ разбудиѣъ,
 Сажъ себе ке сѣ загубеѣъ,
 Кога те тебе не наїдоѣъ!

501.

„Жалбай, Гюргьо, да жаламе,
Како ќе сѣ поделиме,
Ти отъ мене, ась отъ тебе.
А вкачи сѣ въ одая-та,
Та подай ми талбура-та,
Ась да свирамъ, ти да играшъ.
А седни ми на колено,
Да отпетляшъ ретъ петлицы,
Да ми видишъ кошуля-та
Неиспрана три години;
Кошуля-та киръ фатла.
А зеки ѿ, испери ѿ.“
Му говоре калешъ Гюргя:
„Ой ти лудо, лудо младо!
Немамъ вода да исперамъ.“

Изговаре лудо младо:
„Твой-те очи два кладенца,
Еденъ студентъ, други тополъ.“
Изговоре калешъ Гюргя:
„Ой ти лудо, лудо младо!
Немамъ сапунъ да исперамъ.“
Изговоре лудо младо:
„Твой-те рѣце два казупа,
Два казупа гиритъ сапунъ.“
Изговоре калешъ Гюргя:
„Ой ти лудо, лудо младо!
Немамъ копанъ да исчукамъ.“
Изговоре лудо младо:
„Твой-те подзе два копана
Два копана за чуканъ.“

502.

Прометатъ рано на утро
Догледаатъ може 'убаво
Каде ми дворъ метеше,
Що бѣше лепо, 'убаво
Со фино еечче нать око,
Со алтанче-то на чело,
Со дробенъ бисеръ на, гарло!
Лудо ѿ лепо говоритъ:

„Девојче, море девојче!
Немой ми дворъ не мети,
Туку отвори порти-те,
От' идетъ момче уморенъ.“ —
„Егиди лудо и младо!
Ак' идетъ момче уморенъ,
Ась немамъ що да му чинамъ.“

503.

„Егиди моме Корчанско!
Каде сѣ било депеска?“ —
„Мила де, мори майко-де!
А сумъ сѣ било, шетало
Широко поле Корчанско,
Бѣла пченица сумъ знало,
Пченица шесторедица,
Трошка сумъ 'абецъ не лло,
Капка сумъ вода не пило,

Голема зния ме нашло;
Гердан-отъ сѣ го загубиѣ,
Цѣрстен-отъ отъ десна рѣка.
Мила де, мори майко-де!
Ти дай ми изавъ да 'ода,
Гердан-отъ да сѣ побарамъ,
Гердан-отъ, та и цѣрстен-отъ;
Ако ми нашло вашинче,
Бѣрго ти да ме почекашъ;

Ако ми нашло тугинче,
Ти да ме чекашъ въ година

Со машко дете на раце,
Со русо момче претъ мене.“

504.

Три девойки Бугарки;
Една-та ми везеше,
Втора-та ми предеше,
Трека майка караше:
„Кѣ си била, шетала?“ —
„Майко де, не карайме,
Да кажатъ кѣ су' била;
Я сумъ била на Дунавъ,
На Дунавъ на кула-та;
Во кула-та имаше

Имаше три дулбери,
Какъ еденъ, така други.
Еден-отъ що имаше
На глава-та ѿно ѿѿче;
Втори-отъ ми носеше
Широкъ ѿустанъ триста клинѣ;
Треки-отъ що носеше
Моръ долама, сѣриа елекъ.
Дай ме майко за него!“

505.

Ако умрамъ да не жаямъ
Да не жаямъ, да не плачишъ;
Да не зеишъ во скутѣи,
Да м' однесишъ на гехи
Да не ѿжлишъ по море-то.
Ке съ сторамъ морска риба,
Ке не ѿдѣтъ влаквари-те
Влаквари-те, рибари-те,
Ке м' иста'ѣтъ на ноѣ пазаръ;
Ти д' излезишъ да ме купишъ,
Да ме варишъ, да ме печишъ,

Ке съ сторамъ праѣ и пеполъ,
Да ме зберишъ въ алъ шаміа,
Та да поидишъ во градина,
Тамо да ме испосеишъ.
Ке излезамъ рани' босилѣокъ,
Що го носѣтъ девойки-те,
Девойки-те въ назу'и-те;
Ке излезамъ бѣло цвеке,
Що го носѣтъ юнаци-те
Юнаци-те потъ ѿсо'и.

506.

Тако горе потъ я'ор-отъ
Изворъ вода извираше
Студена, аманъ студена.
Що одеше малко моме
На вода, аманъ на вода,
Що имаше цѣрни очи,
Що имаше бѣло лице

На неа, аманъ на неа;
Дай ми, боже, да съ ставамъ
Со неа, аманъ со неа;
Да целивамъ цѣрни очи
Отъ неа, аманъ отъ неа,
Да целивамъ бѣло лице
Отъ неа, аманъ отъ неа.

507.

Заспала Рада галена
Заспала надворъ потъ трем-отъ,
Потъ тремъ на високъ одаръ
На високъ одар, подъ шаренъ јор-
ганъ.

Радина майка рано станува
Дворѣ си метигъ, Рада ѝ будигъ.
„Стани ѝ, стани, галена Радо,
Веке сѣ, Радо, пладнина стори,
Стари-те баби телци тераатъ,

Твой-те другачки на вода одатъ.“
Кога погледа Радина майка,
Въло-то гърло въ кървѣ утонало,
Бело-то лице мукла фатило,
Чърни-те очи ирежа фатиле,
Църни-те вежи ѣ покапале,
Църна-та коса ѣ порусела,
Руда-та става сѣ раставила.
Викна да плачитъ Радина майка:
Оѣ деле боже, галена Радо!

508.

„Димано, млада невѣсто!
Дали сѣ чуло, разбрало,
Отъ ке те Стоянъ оста'итъ
Утре, задутре въ недела,
Кога ке до'итъ кадіа
Кадіа пашинъ деліа?“
„Въ село сеймени дойдо'е,
У мене конакъ клado'е,
Сѣ згоди болно сейменче,
Посака пуста понеда,

Љѣтки оре'и требени,
Пресни яболка љупени.“ —
„Димано, млада невѣсто!
Що ти ѣ леса меткана,
Що ти ѣ нишанъ потъ гърло?“ —
„Кога дойдо'е сеймени,
Сака'е бѣли погачи,
Сака'е сѣтки вечери;
Исѣ немаѣ да ѣмъ напра'амъ.“

509.

Да знаишъ, лудо, да знаишъ
Како ѣ жалба за младосъ,
Па врата би ме чекало,
Отъ коня би ме сметнало,

Въ одаа би ме однесло,
Нодзе-ве би ми изжила,
Вода-та би ѣ испила.

510.

Билана оро водеше,
Никола сѣ каменъ фърляше,
Билана що ѣу зборвеше:
„Никола, море Никола,
Фърлялъ си канеѣ, ве фърляшъ,
Ти ѣ Билана не земашъ,

Тукъ да си зе'ишъ вдо'яца
Со дванадесетъ сирѣци
Со тринадесетъ чѣвлици.“
Како Билана ѣу рече,
Никола ѣи сѣ наљоти,
Ишетаѣ, що ѣи прошетаѣ

Три деветъ бѣли градо'и
Да баратъ лепа девойка;
Нигде девойка не найде,

Туку си пайде вдо'ица
Со дваадесетъ сираци,
Со триадесетъ чивлици.

СВАДБЕНИ.

Отъ Стрѣла.

511.

Кога ходатъ на строй.

кошничие казарджие полна бисеріо,
Орони сѣ бисеріо 'сея навеселіо.
Потеколъ ъ силенъ Дупатъ поронтъ,
Понесолъ ъ злата чаша викіа,
Полна ражна руйно вино царвено;
Кому да ѣ поклонъ поклоние,
Поклоние чеснотому свекоръ.
Весели сѣ чесни свекоръ, веселба ъ твоа;
Що ъ овой гомея съборъ околу тебе,
Како на гратъ Иничари 'се околу цара.

512.

Кога да месѣтъ сваки-та у девойка-та.

Свила сѣ лоза випена
Окулу града Легена;
Не била лоза випена,
Туку ии била девойка,

Окулу браки сѣ вѣтъ:
„Откупи мене, браче-ле!
Ясъ не сумъ скапо цепето,
За двесте триста гроше'и“

513.

Кога да месѣтъ сваки-та у зет-онъ-

Пущатъ Билъка по бѣла Босилъка:
„Дойди, дойди бѣлъ Босилъче мой!“ —

„И да дойдатъ къде те наидатъ?“
 „Ке не наидишъ майчини пазу'и,
 Ке не наидишъ татенинъ скуте'и,
 Ке не наидишъ брато'и дворо'я.“

514.

Друга.

Злиграло юнако'о сѣрце,
 Како вино во стребрена чаша,
 Какъ ракия во злата вѣкиа,
 Дур' да поидитъ въ девойчини дворѣ,

Дур' да видитъ девойчини татко,
 Дур' да видитъ девойкина майка,
 Како 'одитъ, како рубо носятъ. —

■ 15.

Друга.

Пуца, допуца юначе:
 „Девойче, море девойче!
 Алъ ъ везана риза-та?“ —
 „Юначе, море юначе!
 И ъ везана я не ъ;
 Малу ми свила не етаса.
 'Си-те свилари обидоѣ,
 Нигде си свила не наидоѣ.“ —

Пуцатъ, допуцатъ девойче:
 „Юначе, море юначе!
 Ами ъ ко'анъ пѣрстен-отъ?“ —
 „Деввойче море деввойче!
 И ми ъ ко'анъ, и не ъ;
 'Си-те златари обидоѣ,
 Нигде си злато не наидоѣ.

516.

Друга.

Префѣрлила сѣ кѣпѣна
 Преку висока планина;
 Та не ми бѣше кѣпѣна,
 Туку ми бѣше девойка,

На мраморѣ камени седеше,
 Со русо момче зборвеше,
 Русо му перче чешлаше,
 Руси мустаки сучеше.

517.

Кога да бричѣтъ зет-отъ.

Заспало ми Иво Самогорче,
 Кой поживитъ Ива не разбудитъ,

Дур' долета горска еберица,
 Съ криля тренна Ива го разбуди:
 „Стани, стани, Иво добаръ юнакъ!
 Аь сѣ женетъ, аь сѣ неженето?“ —
 Отъ сонъ ни съ Иво разбудило,
 И говори Иво добаръ юнакъ:
 „А егиди горска еберица!
 Ни сумъ женетъ, ни ке да се жена,
 Ке си зе'амъ деветъ бракъмъ сестра.“
 И го дочу и бога ни молитъ:
 „Меле боже, меле или боже!
 Дай ми, боже, пролецки гържежи,
 Дай ми боже есенски доже'и,
 Да откоринтъ кула отъ крененя!“
 Какъ девойка люто що прокълна,
 Така госпотъ нейдзъ ъ поможи.
 Даде госпотъ пролецки гържежи,
 И ми даде есенски доже'и,
 И откорна кула отъ крененя.
 Пакъ девойка бога помолила,
 Дай ми, боже, очи соколо'и,
 Дай ми, боже, криля лабедо'и,
 Да прелети Сава и Дунава,
 Та да падна во войска царе'а,
 Да одбера молче спроти мене,
 Що не пиетъ вино и ракиа,
 Що му пентъ саатъ во пазу'а,
 Що му игратъ коня во дворе'и,
 Що му игратъ куна на колена!“
 Какъ девойка бога що помоли,
 Така госпотъ нейдзъ ъ поможи.
 И ъ даде очи соколо'и
 И ъ даде криля лабедо'и,
 Си прилети Сава и Дунава,
 Та си падна во войска царе'а,
 Та си отбра любовь спроти неа.
 Що не пиетъ вино и ракиа,
 Що му пентъ саатъ во пазу'а,
 Що му игратъ коня во дворе'и,
 Що му игратъ куна на колена.

518.

Друга.

Посвѣршилъ съ Симоѣ добаръ юнакъ
 Съ посвѣршилъ многу на далеку
 Три конаци преку цѣрно море
 И четири преку равнo поле.
 Дойде ко'а, дойде лепо време,
 Да си зе'иѣ 'уба'а не'ѣста.
 Допустила Симоно'а теща:
 „Ай ти тебе Симоѣ зетащине!
 Да не идешъ со малу свато'и,
 Тукъ да дойдешъ со многу свато'и;
 Ако до'ишъ со малу свато'и,
 Ми не те въ града прибираме,
 Ити тебѣ мома изваваме.“
 Съ зачуди Симоѣ добаръ юнакъ,
 Гла'а кършилъ отъ свои рамена,
 Рѣце кършилъ отъ свои колена,
 Нодзе кършилъ отъ бѣли каменя.
 Го догледа него'а стара майка:
 „Ай ти синко, Симоѣ добаръ юнакъ!
 Що те тебе нужда дотерало,
 Гла'а кършишъ отъ свои рамена,
 Рѣце кършишъ отъ свои колена,
 Нодзе кършишъ отъ бѣли рамена?“ —
 „Ай ти майко, ай ти стара майко!
 Допустила моя стара теща,
 Да не 'ода со малу свато'и,
 Оти мома не ми изважала!“ —
 „Ай ти синко, Симоѣ добаръ юнакъ!
 Аль то'а те тебе брига нашло?
 Колку сакашъ свато'и ти идѣтъ.“
 Си пособра вѣтени свато'и,
 Си отиде Симоѣ добаръ юнакъ
 Три конаци преку цѣрно море,
 А четири преку равнo поле,
 Го пречека Симоно'а теща,
 Му даде нейдзина мѣла керка.

519.

Кога 'одатъ за невьста.

„Зетащива, чужо земянине!
Що си дошолъ во наша-ва земя?
Аль си дошолъ 'оро да играе,
Аль си дошолъ вино да пиеме,
Аль си дошолъ каменъ да 'ѣжряме?“ —
„Айви вие сестри непозпайни!
Не сумъ дошолъ 'оро да играе,
Не сумъ дошолъ вино да пиеме,
Не сумъ дошомъ каменъ да 'ѣжряме,
Тукъ сумъ дошолъ по наша другачка.“

520.

Кога да одатъ по невьста.

Раскараа съ Нико и Никола,
На онаа 'убаа девойка;
Нико велить я ке ж зе'а,
А Никола я ке ж зе'а.
Нико собра две хиляди сватой,
А Никола три хиляди сватой.
Помина'е низъ гора зелена;
Нико вярвить преку Нико-поле,
А Никола преку Шаръ плашина.
На девойка зберъ ъ отиде;
Девойка ю умна и разумна,
Ми съ качи на диванъ висока,
Що ми гл'ать *) чудо и голеко!
Каде вярвить низъ гора зелена,
Каде вярвить две рала свато'и,
По свато'и два млади зето'и.
Накъ си слегвнть отъ диванъ високи,
Си велить на своя мила майка:
„А сгиди моя мила майко!
Я влезн си во земни керали,
Та отключи мон шаренъ ковчекъ,
Извади ми две ризи зетоски;
Я съ качиа на диванъ високи,

*) Гледатъ.

Що си гле'аѣъ чудо и големо,
 Къде вървѣтъ низъ гора зелена
 Къде вървѣтъ две рала свато'н,
 По свато'н два шлади зето'н;
 Ни за кого, майко, не сѣ мѣжа,
 Ни бървинна во кука си чина,
 Ка 'и фата два брата рогени.“
 Си изваде две ризи зетоски,
 Си 'и даде на бѣла Бояна.
 Та 'и кладе во бѣли пазу'н;
 Колку сватой въ двореж навлего'е,
 Мошне лепо ми 'и пречека'е;
 А Бояна умна и разумна
 Два зете'н во образъ 'и баця,
 Въ образъ 'и баця, и даръ си дарва,
 Си фати два брата рогени,
 Си попраги безъ никоя кавга.

521.

Друга.

Никола шетатъ низъ гора,
 Во рѣка държитъ сокола;
 Соколъ му лепо вореше:
 „Никола море, Никола!
 Подотпущи ми речени,
 Подотпущи ми петлици,
 Далеку да си отлѣтамъ

Дуръ девойкини дворе'н,
 Да ѣ порѣчамъ, нарѣчамъ,
 Да везитъ риза зетоска,
 А на свекърва марана,
 А на свекор—отъ кошуля,
 А на девер—отъ пояс—отъ.“

522.

Друга.

Пзела мома босилко'н ясли,
 Ми 'и клала во равни дворе'н,
 Да навързитъ отъ свато'н коньн.
 Пзела мома копринена ирежа,
 Ъѣ фарла по бѣла Дунафа,
 Уло'ила рыба златобрѣла
 Ъѣ испекла во злата телсиа,

Иѣ ставила на чесна тѣрпеза,
На тѣрпеза предъ чеснаго кума.

523.

Друга.

„А излези девойкина майка,
Зетъ ти идеть како сини соколъ,
И ти идѣтъ два рала свато'и,
Кѣде конѣи ке 'и навѣрзѣме?“ —
„Широки сѣ девойкина дворѣ.“

524.

Друга.

Спливналъ еленъ по море да пливать,		На постеля терзѣи седе'е,
На рого'и шаренъ одаръ носитъ,		Девойкѣ въ пѣрстени коѣ'е.
На одаръ ѣ постеля послава,		

525.

Кога девойка-та иставаеъ.

Що сѣ бора отъ кореня корнѣтъ?
Не сѣ бора отъ кореня корнѣтъ,
Тук' сѣ делитъ девойка отъ майка.
Що сѣ бора отъ кореня корнѣтъ?
Не сѣ бора отъ кореня корнѣтъ,
Тукъ сѣ делитъ девойка отъ татка.
Що сѣ бора отъ кореня корнѣтъ?
Не сѣ бора отъ кореня корнѣтъ,
Тукъ сѣ делитъ девойка отъ брака
„Отпрощавай сѣ отъ майкини пазуй,
Отъ таткой скутей, отъ братой дворой“
Девойка сѣ на борѣ навалила:
„Леле боре, леле зеленъ боре!
Какъ ке викнамъ чужа майка майко!
Какъ ке викнамъ чужѣи татка татко!
Какъ ке викнамъ чужѣи брата брате!
Какъ ке викнамъ чужа сестра сестро!“

526.

Кога излеговѣтъ отъ куки.

‘Си свато’и на коня явнале,
Млатъ зетанинѣ на коня не явналъ,
Тукъ си учить ’убава неѣста:
„А не’ѣсто, киско босилько’а!
Кога нѣ дома ко пойдиме,
Ко излезитѣ моя стара майка,
Ко излезитѣ со кровдилѣ ракіа,
Ко ти да’нтѣ со чаша викіа,
Ти да ми не чаша нѣ потземвишѣ;
Да ѣ да’нишѣ брату Костадину.
А не’ѣста умна и разумна,
Кога поиде въ него’и дворе’и,
Ѣ пречека него’а-та майка,
Ѣ изваде со’ крондилѣ ракіа,
Ѣ подаде со чаша викіа.
Ѣ позела ’уба’а не’ѣста;
А не’ѣста умна и разумна,
Не ѣ испи, ни чаша Ѣ даде,
Тук’ Ѣ турн на земя суро’а.

527.

Кога да ходатѣ въ църковѣ на венчанѣ.

Зиѣхѣ прелеталѣ преку църно море,
А потѣ криля зиѣхѣ що ми носеше?
Ми носеше ’уба’а девойка.
Ми оделе тіе що оделе,
Колку вошле во гора зелена
Негде Ѣ сѣ студна вода сплю;
И говоритѣ ’уба’а девойка:
„Айти тебе змѣе горянне!
Менѣ ми сѣ студна вода піетѣ.“
И Ѣ велитѣ змѣ’а горянина:
„А егиди ’уба’а девойко!
Айде слези долу потѣ планиче,
Тамо иматѣ два студни кладенци,
Край кладенци триста Яничари;

Тіе ке те тебе оптаетъ,
 Отъ кой сой и отъ коя фара сѣ;
 Да не кажнѣшъ отъ коя фара сѣ.
 Дан' те държатъ триста Яничари;
 Да сѣ кажнѣшъ отъ голема фара:
 Татко ми ѣ Марко Краевике,
 Вуйко ми ѣ Янкула войвода,
 Брате ми ѣ Секула дѣтенце,
 Стопанъ ми ѣ змѣ'а горянина.“
 Како лепо що си ѣ научи,
 Си отиде 'уба'а не'ѣста,
 Тамо найде триста Яничари,
 Дурп неа тіе опита'е
 Отъ кой сой ѣ, и отъ коя фара,
 Тіе вода нейдзѣ не дадо'е.
 И нѣ каза 'уба'а не'ѣста,
 И нѣ каза отъ голема фара:
 „Татко ми ѣ Марко Краевике,
 Вуйко ми ѣ Янкула войвода,
 Стопанъ ми ѣ змѣ'а горянина.“
 Ъ зедо'е две злати чанцрапи,
 Ъ дадо'е нейдзѣ студна вода.
 Ъ нѣ пунѣ'е пазотъ до си вѣнтъ.
 Ъ нѣ пунѣ'е и ѣ попрагѣ'е.
 Защо бѣше отъ голема фара.

528.

Кога да сѣ приближаватъ въ църковь.

Що ѣ вртѣа во Поройна църква?
 Али гърнѣтъ, аль сѣ земя тресѣтъ?
 Не ми гърнѣтъ, ни земя сѣ тресѣтъ,
 Сѣ венча'атъ Милошъ со не'ѣста.
 Ъ постисналъ пѣрсти со пѣрстени,
 Тая му сѣ негу мило политъ:
 „А Милоше, мое добро мило!
 Не стискай ми пѣрсти со пѣрстени!“

529.

Кога сѣ врицаетъ отъ църковъ.

Фърляшъ, куме, прѣжати-онъ овесъ,
 Ти го фърляшъ, той ти зеленентъ,
 Не'вста го низъ пѣрстенъ береше,
 Да паранитъ кумотому конь-отъ.
 Фърляшъ, куме, прѣжати-онъ овесъ,
 Ти го фърляшъ, той ти зеленентъ;
 Не'вста го нисъ пѣрстенъ береше,
 Да паранитъ старосвату конь-отъ.
 Фърляшъ, куме, прѣжати-онъ овесъ,
 Ти го фърляшъ, той ти зеленентъ:
 Не'вста го низъ пѣрстенъ береше,
 Да паранитъ отъ свато'и коньи.

530.

Друга.

Мѣсонъ дойде дзвезда не донесе,
 Остана въ зелени ливаге,
 Да наберитъ трева детелина.
 Да паранитъ кумотому коня,
 Да паранитъ старосвату коня, *)
 Да паранитъ отъ свато'и коньи. **)

531.

Кога да сѣ приближаватъ дома.

А излезъ, юнако'а лайко,
 Ти идестъ дво раля свато'и.
 Сна ти поситъ како сребница.

532.

Кога да играетъ свакя-та.

Мори свако Јо'анице, ***)
 Мори на кѣлкъ соканице,

Мори вѣртокалчинице'
 Ияашъ калци отъ вѣлчища,

*) **) На 'секом отъ тѣхъ стихови сѣ повторѣтъ запрѣжак-те три

***) Играещемъ свакя-та (погача-та, видъ обичая) сѣ поджѣваетъ на майка-та одъ испѣста-ти (т. е. свакя-та) на нейздишно-то ние' за това въ ясто Јованяке сѣ кляжата ние-то одъ свакя-та.

А чораби отъ кожия,
А кошуля отъ пуздерки,
А марапа отъ копріи,
А джубе-то отъ камчина.
Що жъ свака непечена?
Що н' си явна магареце,
Да си пойдешъ въ Кюшурца, *)
Да наберишъ суви дърва,
Да испечишъ наша свака!
Мори сваке Јо'анице!
Що жъ свака несодепа?

Що н' си явна магареце
Да си пойдешъ во Елбасанъ,
Да си зе'ишъ малу сольца,
Да осолешъ наша свака!
И пакъ ти жъ малечка'а,
Що н' си явна магареце
Да си пойдешъ въ Радолица,
Да си зе'ишъ малу брашно,
Да напра'ишъ наша свака
Наша свака поголепа!

533.

Друга.

Мори сваке Јо'анице!
Со що сина сѣ фалеше?
Имакъ сина работника,
Бърго оратъ бърго копатъ;
Виде рало сѣ зачуди.
Мори сваке Јо'анице!
Со що кука сѣ фалеше? —
Си имаъ кука голема;
Кога дойдоу да видашъ,
Н' една греда стоеше,
И та бѣше потпрена!

Со що ми сѣ фалеше!
Имашъ церга воло'и;
Кога дойдоу да видашъ,
Едно кучо волище
С' едно криво рожище!
Имашъ конѣ ергеле,
Кога дойдоу да вида,
Едно крasto койнище!
Стадо овци си има;
Кога дойдоу да вида,
Едно крasto козище!

534.

Друга.

Фатилъ соколъ еберица,
Ке ѝ носятъ гърцка земя,
Тая пищитъ, той ѝ тешитъ,
Тая гърцки не ументъ.
Мори сваке Јо'анице!
Со що ќерка сѣ фалеше, —
Имакъ ќерка работница,
Върго предитъ, бърго везитъ.
Кога си ѝ донесоу,

Кога фурка ѝ казаше,
Не'ѣстица сѣ зачуди.
Кога парта ѝ казаше,
Не'ѣстица сѣ прекърсти:
„Що сѣ овѣ църни игли!“
Кога въ разбой ѝ кладоуше,
Не'ѣстица сѣ зачуди:
„Що жъ ова чіу, ніу,
Едно падия, друго стани!“

*) Кюшурца место каде ѣдглена вивагы. Елбасанъ Армагтски градъ од каде носятъ соль.
Радолица не далеку отъ Струга подъ Ђалица, каде сѣ воденици-те (желници-те).

Сино езеро скоро градено,
 Во езеро ѝ Гюро тарго'ецъ,
 Гюро тарго'ецъ отъ Тарго'ище.
 Бѣла Бояна платно бѣлеше;
 Тога ѝ рече Гюро тарго'ецъ:
 „Дегиди мори бѣла Бояно!
 Тебе те кажвѣтъ башъ работница,
 Ясъ ке ти да'амъ поясмо и полъ
 Да ми напра'ишъ кнока кошуля,
 Кнока кошуля и бѣла риза!“
 Тога му рече бѣла Бояна:
 „Дегиди море Гюро тарго'ецъ!
 Тебе те кажвѣтъ башъ кувенджіа;
 Ясъ ке ти да'амъ драмъ и полъ стрebro,
 Да ми напра'ишъ ковани герданъ,
 Да ми напра'ишъ и стрebroнъ пѣрстенъ,
 Що ке престанитъ да ми го вратишъ!“
 „Егиди мори бѣла Бояно!
 Кѣде сѣ чуло и сѣ видело,
 Ти да ми да'ишъ драмъ и полъ стрebro,
 Да ти напра'ишъ ковани герданъ,
 Ковани герданъ и стрebroнъ цѣрстонъ,
 Що ке престанитъ да ти го врата!“
 „Егиди море Гюро тарго'ецъ,
 Гюро тарго'ецъ, башъ кувендживче!
 Какъ ке напра'ишъ кнока кошуля,
 Кнока кошуля и бѣла риза,
 Така ке напра'ишъ ковани герданъ
 Ковани герданъ, и стрebroнъ пѣрстенъ;
 Ясъ дека сумъ сѣ башъ работница,
 Не ке го фѣрля въ сино езеро!“ —
 „Егиди мори бѣла Бояно!
 Како го рекофъ, така го стекофъ.“

536.

Свадебя отъ Прилепъ.

На строй кога извадватъ девойка-та да съ пръстенуватъ.

Сознала дзвезда по край тарпеза; .
 Не ми е дзвезда, мало е моме,
 Мало е моме окулу татка,
 Окулу татка, татка си молишь:
 „Откупи мене, ей мили татко!“ —
 „Откупилъ ми те, ей мила керко,
 Карпи си дала, не си казала,
 Пръстенъ си дала, не си прашала.“
 Откупи мене, ей мила майко! *)
 Откупи мене, ей мили брату!
 Откупи мене, ей мила сестро!“

537.

Кога да вѣмтъ венецъ-отъ.

Вило моме зеленъ венецъ,
 Полъ го вило полгодина,
 Цѣлъ го вило за година,
 Си отиде на водица,
 На водица на бѣлъ Дунавъ,
 Фжри венецъ по бѣлъ Дунавъ;
 На венецъ му наръчу'еть:
 „Пливай, пливай, зеленъ венецъ,
 Да отплавашъ юнако'и
 Юнако'и ржии дворъ,

Ак' излезитъ юнако'и
 Юнако'и мили татко,
 Да не ми съ въ ржка да'ишь,
 Ни па да съ проприкажишь;
 Ак' излезитъ юнако'а
 Юнако'а мила майка,
 Ни да ъ съ проприкажишь,
 Ни да ъ съ въ ржка да'ишь. **)
 Ак' излезитъ младъ нежешатъ,
 Пему да съ проприкажишь,
 Пему да съ въ ржка да'ишь.“

538.

Кога готватъ зетъ-отъ.

Соколе ситенъ, дивитенъ,
 Не летай горе високо,
 Не шири крила широки,
 Не вавай сенка голема;

Подъ сенка седатъ златари,
 Златни си сѣдла златеха
 Златени узди зсеха,
 далско мислятъ да 'одатъ

*) На секой отъ последни-ве стихове съ повторять три-те отъимъ ми те. . .

**) Еднако съ повторять за братъ и за сестра.

По сиротица Драгана,
Драгана никого нематъ,

Еденъ си братокъ Никола,
Една си сна'а Митана.

539.

Друга.

Преахрлила еѣ кашина
Преко висока цашина,
Да во Янина градина,
Не била Янина градина;
Тукъ била Янина майка,
Посвѣршила си девойка,
Милошу зетѹ зборува:

„Милоше, зето Милоше!
Многу сватови да капишъ,
Многу сумъ дара зготвила,
На 'секи сватъ по коня,
А на нуцко-то два коня,
На старосватъ мѣся ковсна.

540.

Кога готватъ невѣста-та.

Попали еѣ дърво бършленово:	Слапа слани, ме ме услапува.
„Како мене нигде друго пенитъ,	Отъ како ме майка посвѣрши,
Лете зиме зелено си стояшъ;	Слана сланитъ и ке ме усланитъ,
Роса роситъ, не ме наросуватъ;	Ветеръ веитъ и ке ме заняшотъ;
Ветеръ веитъ, не ме заняшуватъ;	Роса роситъ, и ке ме нароситъ.“

541.

Кога у зет-отъ плетатъ венецъ за невѣста-та.

Вило моме три зелени венци,
Първи вило отъ здравега здравца,
Второ вило отъ бѣла пченица,
Ттрекьо вило отъ църно-но грозѣ.
Това що е отъ здравега здравца,
Фърлете го юнакови дворѣ,
Да сѣ здрави и да сѣ весели;
Това що етъ отъ бѣла пченица,
Фърлете го у наше-то село,
Да изникнитъ 'се бѣла пченица;
Това що етъ отъ църно-то грозѣ,
Фърлете го юнаково лозѣ,
Да сѣ родитъ 'се цървено вино.

542.

Кога да одатъ по невѣста.

Що ъ врева во гора зелена?
 Аь ъ паша, еь ъ млатъ субаша?
 Еь ъ вода, еь ъ млатъ войвода?
 Ни ъ паша, ни ъ млатъ субаша;
 Ни ъ вода, ни ъ млатъ войвода;
 Туку ми сѣ две рала свато'и,
 Що ми носятъ китена невѣста,
 Конь до воя, юнакъ до юнака;
 Пушки ми сѣ, како честа гора,
 А калпаци, како темень облакъ,
 Сабья ми сѣ, како сплечь огаць.

543.

Кога земаеть невѣста-та.

„Зеташине, тугю зсмяиние,
 Що сѣ дошолъ бой да съ биеме?
 Еь сѣ дошолъ, вино да пиемо?
 Еь сѣ дошолъ, камень да фъряме?“ —
 Еь сѣ дошолъ скокуъ да скокаме!“ —
 „Не сумъ дошолъ, бой да съ биеме;
 Не сумъ дошолъ, вино да пиемо;
 Не сумъ дошолъ, камень да фъряме,
 Не сумъ дошолъ скокуъ да скокаме;
 Тук' сумъ дошолъ з' 'убава девойка
 Ой девойко не тропоти мошпе
 До първа ъ твое тропотаніе.“
 Плега моя врежа отъ копринна
 И ъ фъря длабоко езеро,
 Уло'ила риба местокрила,
 Въ стробренъ ваганъ ъ сварила,
 Ъ ставила претъ чеснаго кума.

544.

Кога ъ даваетъ чевли-те.

Не деверуй, постаръ деверъ, малко мене,
 Не валка ъ, постаръ деверъ, чораби-те,

Не мърши ъ, помалъ деверъ, руса коса,
'Сж покъ ни ъ, помалъ доверъ, друшки пледи.
Не предавай съ, девойко мори, за жълти чевли,
За жълти чевли, девойко мори, за шума вепецъ.

545.

Кога пуцатъ побратими-те за да зематъ невѣста-та.

Зетапине туги земянине!
Кѣде ходишъ, кѣде войска водишъ?
Девойка ми во гори отбегла,
Съ сторила горска яребница,
Ти си имашъ два сиви сокола,
Да уловишъ горска яребница.
И пуци ги за да ъх уловатъ
Да уловатъ горска яребница,
Яребница хубава девойка.

546.

Кога ъх качватъ на коня.

Изникнало ъ зелено дърво,
Колку зелено толку ядово,
Со вѣръ съ клянатъ, съ коренъ прощаатъ;
„Прости ме, прости, сѣ мнѣ татко,
Оти ко одахъ на тугя кука,
Во тугя кука, во туги люкѣ.
Татко не ми ъ, татко не речамъ,
Татко не речамъ, керко не велитъ;
Майка не ми ъ, майка не речамъ,
Майка не речамъ, керко не велитъ;
Брака не ми сѣ, брака не речамъ,
Брака не речамъ, сестро не велитъ;
Сестри не ми сѣ, сестро не речамъ,
Сестро не речамъ, сестро не велитъ.“

547.

Кога побритили-те държатъ невеста-та.

Изникнала ъ чубрица
Мегю два страка босицьокъ,
Не ми ъ била чубрица,

Мегю два страка босицьокъ,
Туку ъ била девайка
Мегю два млади девери.

548.

Кога да ъ водатъ.

По кого сѣ, луда, кинисала,
Ель по брата, ель по братучеда!
Той не ти ъ, мори, звой-отъ братецъ,
Туку си ъ, мори, туги юнакъ!

549.

Кога да ъ поводитъ.

Отдели сѣ, моя, отъ рода,
Обажри сѣ, моя, погля'и,
'Се-та рода ъ по тебе.

Отдели сѣ, моя, отъ кука,
Како рудо ягне отъ стадо,
Како вребница отъ гори.

550.

Кога да ъ извадатъ отъ куки надворъ.

Роса росить Арбанешка земя,
Му нароси нункотому конь-отъ,
Му нароси старосвату коня.
Царъ Костадинъ добра коня ня'атъ,
Потъ него сѣ земя делееше,
Натъ него сѣ дзвезди трепете'а.
Стрека му ъ Гюргица девайка:
„Положи богъ царю Костадине!“
„Дай богъ добро, Гюргице Девайко!“ —
Ся ж вати за десна-та ръка,
Иѣ вжри на коня по задъ себе,
Иѣ однесе во свои-те дворой.

551.

Кога да ѝ носетъ у зет-отъ.

Дотеколъ ѝ мѣтеъ Дунавъ
Мѣтеъ Дунавъ и пороенъ;
Що донесоуъ Динча Дена
Дена хубава дeвoйкa,
Кому да ѝ поклоние
Поклонъ да е на свекърва.
Въ рѣце носи златна чаша

Полна ройно вино,
Кому да ѝ поклоние
Ова златна чаша?
На поклонъ да ѝ свекору;
Поклонете доякнѣ
На поклонъ да ѣ етъ.

552.

Кога да ѝ донесатъ дома и ѝ откриватъ кум-отъ.

„Ей дeвoйкo, бѣла и цървена!
Що сѣ толку бѣла и цървена?
Даль сѣ зима въ Солунъ зимувала?
Ель сѣ лете потъ шаторъ летувала?“ —
„Ей дeвoйкa, мои мили друшки!
Ии сумъ зима въ Солунъ зимувала,
Ии сумъ въ лето подъ шаторъ седела,
Туку майка така не родила.“

553.

На зет-отъ.

Синюкъ дойде юнакъ отъ тугина,
Донесоуъ ѝ тугинка дeвoйкa,
Поубо'о майка не родила,
Той слегу'етъ, таа не слегуетъ;
Той зборуетъ, таа не зборуетъ;
Той сѣ спентъ, таа не сѣ спентъ;
Той вечератъ, таа не вечератъ:
„Мори слези, да би ми не слегла,
Мори зборви, да би онѣмела;
Мори яди, да сѣ не наядишъ.
Дали ми те кукъ не беддися?
Дали ми те момче не ареса?
Дали ми те свекоръ не ареса?“ *)

*) Така и за свекърва, дeвeрѣ, зодна, снага.

554.

Отъ Прилепски те сеза.

Кога да дойдатъ сватови.

Добре дойдохте бѣли свато'и,
Добре дойдохте, добро седнахте!
Далъ донесохте що сме зборвале
Кнѣо пченица и печеница,
Водило месо и печеница.

555.

Кога да седнатъ сватови-те.

Редумъ по редумъ свато'и,	Оти ѿ царенъ пръстен-отъ,
Китумъ по китумъ чванница,	Оти ѿ шуменъ венец-отъ,
Кѣ да поминитъ моме-то,	От' сѣ кърпени чевли-те.
Да кѣ съ судятъ съ момче-то:	

556.

Друга.

Изникнала комоника	Изникнала комоника,
Потъ нея ѿ млатъ неженетъ.	Потъ нея ѿ млатъ неженетъ,
За вода ѿ той жеденъ;	За вода ѿ той жеденъ :
Кой му по пѣтъ поминуетъ.	„Како знаятъ мало моме,”
’Сѣ му неху наръчуеъ:	Вода тоа да донеситъ,
„Како зявнѣ мой-отъ татко.	До отжеднѣ моя жедостъ.
Той вода да донеситъ.“	Да охладнѣ мое гърло.“
И ете го неговъ татко,	И ете го мало моме,
Вода неху не му носитъ,	Вода моме кай му носитъ
Той му носитъ суво грозжъ,	Си сѣ вапи, сѣ охлади,
Суво грозжъ леблебин. *)	И сѣрце си овесели.

557.

Отъ В. Б.

Потан ся ясно слѣнце,	Ка са чедо дели
Постой и погѣдай	Отъ рождена шайка,

*) Еднако и за жена, братъ, сестра.

Отъ рождени баща,
Отъ рождени брата,
Отъ рождени сестри;
Та си отважда
При момкова майка,

При момкови баща,
При момкови брата,
При момкови сестри,
При момкова рода

558.

Свадбени отъ Велестъ.

Кога пърстенаватъ девойка-та.

Е! стройници момини
Гости наръчуйте,
На свекоръ кошуля
На свекърва бохча

На золви ржкави,
На ятърви ржкави,
На девери кошули.

559.

Кога влегватъ у девойка-та.

Бегли біатъ у момини дворю,
Ке разбіатъ момина-та майка,
Ке расплачатъ момини-отъ татко,
Ке расплачатъ момина-та майка.
Ке расплачатъ момини-те брака.

560.

Кога девойка-та излегвинтъ за да целуватъ ржка.

Солна дзвезда по чесна търпеза;
Солна дзвезда, та не било дзвезда,
Тукъ било оно мало поле;
Оно ми не бѣло променато.
„Свекървице, стребрена яглице!
А камо ти перо позлабено?
А камо ти фастанъ отъ кроадже;
А камо ти джубе шарабіа!
Ятървице, стреорена ябице!
А камо ти кусо антери+че?

Свекървице, стребрепа иглице!
Дали ми те снаха бендисала?
Дали ми те бохча аресада?*

—

561.

Кога да одатъ по невѣста.

Сви сватови на коня вяхна'а,
Младоженя на копя не ва'а,
Дур' да земе отъ татка прощанъ,
И отъ майка, и отъ 'сета рода.
Юнаку съ сърце разиграло,
Како риба во диaboко море,
Како вино во стребрепа чаша,
Како овенъ во стадо годено,
От' ке иде по млада невѣста.

—

462.

Кога посетъ невѣста-та у зет-отъ.

Къде иде галена малена,
Галена малена со есенъ молена,
Со есенъ молена и со пролетъ?
Дури сме си моме измѣниле,
Дури сме си моме измолнле,
Дури сме си моме посвѣршиле.
Па излезе юнакова майко,
Та да видишъ що ти добро дошло;
Та ти дошла снаха за отиена,
И за сина за бѣла промена.
Слезн момо отъ добраго коня.
Ни слегну'е Мара, ни збору'е
Туку ни съ често поклону'е,
Често, често коню да грива-та.
А деверу дури до рамена;
Таксай свекре годено-то лозѣ,
Бельки Мара отъ коня ке слезитъ.

563.

Друга.

Коня водахъ на студена вода;
 Конь не воде а горе, а доле,
 Ме отведе у момини дворѣ,
 Конь ми висна, сиви соколъ писна.
 Не излезе 'убава девойка,
 Та излезе момина-та майка;
 На ќерка ѣ тихо говореше:
 „На излезн, ќерко, неизлегла,
 Та да видишь що ни добро дошло,
 Добро дошло у наши дворови.
 Да сумъ стара, би го посинила,
 Да сумъ стрелна, би го залюбила,
 Да сумъ мона, би си го узела.“

564.

Друга.

Иматъ мама Кина ќерка,
 И протгла ни бѣхъ Дунавъ,
 На бѣхъ Дунавъ на водница;
 И чекала до изднина,
 Нематъ Кина, нематъ вода.
 Кога утре изутрина
 Дробни дзвезди разказаха.
 Месечина роѣ зададе,
 Ете Кина кѣде идеть
 Гола, боса, гологлава;
 Нематъ чевли на подзе-те,
 Нематъ кърца на глава-та,

Сѣде вода опжрсана.
 Майка ѣ ѣ прашу'аше:
 „Варай Кано, мила ќерко!
 Що си боса, гологлава?
 Що си вода опжрсана?“
 Кина ли ѣ говореше:
 „Варай майко, мила майко!
 И ти ли си неверица?
 Та излезе мрена риба
 Мрена риба по крај море,
 Со крѣло-то не опжрсна,
 Со око-то ми потлигна.“

565.

Охридски.

Мое-то ми мило свановъ ми седело,
 Ковци ми сукало, бисеръ ми низало,
 Бисеръ ми низало коњу на грива-та.
 „Немой, коњу, немой, не впшай си глава,

Не те нямъ, коню, я за продаване,
Тук' те нямъ, коню, сватъ ке ни те пущамъ,
Во Семендра града, во ново-то село,
Во ново-то село у папа Јована;
Поп-отъ нямъ, коню, до три маљи жони;
Да ни ѣ зе'ишъ, коню, тая наймада-та,
Тая наймала-та, та гондже-гюла,
Тая царвоока, тая чатма-вежда.“

566.

Друга.

„Аргачане чане, нили побратиме,
Какъ ни сѣ посвѣршило, тоѣму три години;
Пѣрстенъ ни сѣ дало, на пѣрстъ ни зарастилъ,
Венецъ ни сѣ дало, на чело ни растить.“ —
„Постой, може постои, постои почекай ме
Постой, моме, постои, дуръ да до'ишъ пролетъ,
Да собирамъ, моме, берикет-отъ, мило,
Да напознамъ, моме, големи амбари;
Дуръ да до'ишъ, моме, хесенъ ке те земамъ,
Ке собирамъ, моме, многу грозѣ, мило,
Ке исполнамъ, моме, големи секои,
Ке послужамъ, моме, сватой и сватици.“

567.

Ранила мома бяльбия
До двана'есетъ години,
Утро и вечеръ со шекеръ,
А на пладнина со салдзи;
Бяльбия ни сѣ посвѣрши,
Бяльбию ве му казала,
Бяльбий-отъ ни сѣ налутилъ,
Ми ѣ побегналъ далеку,
На сухо дърво черешна,
Мошне ни лепо попеалъ:

„Невѣсто, лепа невѣсто!
Земай ме мене со тебе,
Ясъ да те рано скоривамъ; —
Стани ми, стани, невѣсто,
Свекарва вода донесла,
Њѣтърви ручекъ зготвиле,
Золви ти дворѣ пометле,
Свекоръ ти кастанъ ти скроилъ,
Деверѣ ти го сошилѣ.“

568.

Плетить мола врежа копривена,
 Ъ доплете врежа копривена,
 Ъ повлечи по бѣла Дунава,
 Ми изло'а рѣба златокрила,
 Ъ изгуши со фършо-по ноже,
 Ъ испече на стрѣбрена скара,
 Ми ъ кладе во жълти-онъ салтаръ,
 Ъ изваде претъ чесного кума;
 Кумъ ъ изваде претъ чесна-на кума,
 Кума ъ изваде претъ чесного зета,
 Зетъ ъ изваде претъ чесна невѣста.

569.

„Болепъ си лежамъ, ась ке си уйрамъ
 Отъ тешка болесъ, отъ силна треска,
 Отъ силна треска, отъ силна глава.“ —
 „Не бой съ, сину, отъ таква болесъ
 Отъ таква болесъ, отъ таква треска.
 Що не ми каза, сину, три дня понапретъ,
 Да ти напишамъ, три хамайлин,
 Първа за глава, втора за треска,
 Втора за треска, трека за сърце.“

570.

Завеле Самовилски ветрой,
 По ветро'а съ отвори'а капіи,
 Во азбача бунаръ вода студена,
 До бунаръ ъ ситна трева зелена,
 На трева ъ ибришмско седжаде,
 На седжаде моръ кадифе ястакче,
 На ястакче седить моме свършено.
 Претъ неа ъ зеленъ гергевъ ядазливъ,
 На гергевъ ъ аленъ тульбенъ махрана,
 На махрана отъ билюра вглица,
 Во вглица до два бата клябоданъ.

Свадебни отъ Кюмюръ.

Вечер-та на големи-отъ армасъ.

„Пощо ке съ речие мѣ свату!
 Мѣ ке настаналъ кой-отъ мѣли синъ,
 Засака твой-та мѣли щерка,
 Мѣли щерка кадинъ Ангелина.“
 Тогай му веле Япо бѣздрѣгано;
 „Що ке вреденъ твой-отъ мѣли синъ,
 Да засака моя-та мѣли щерка!
 Ако ке вреденъ юнери да чине,
 Вода да донесе отъ вишна планина,
 Во града Солуна на жди-кули,
 Тамъ да праве чешма шадарванъ,
 Шадарванъ сосъ четирѣсетъ чеша,
 Да распуши воли студени,
 Води студени низъ града Солуна.“
 Стана отъ тамъ тейко му съ вѣрна
 И дойде на син-отъ му каза.
 Вели нему слушай, сине,
 Ако си вреденъ вода да свакишъ
 Вода да свакишъ отъ вишна планина,
 Во градъ Солуна на жди-кули;
 Тамъ да направишъ чешма, шадарванъ,
 Шадарванъ сосъ четирѣсетъ чеша,
 Да распушишъ студени води
 Студени води низъ града Солуна,
 Така да земешъ кадинъ Ангелина.“
 Какъ ся дочу нейни-отъ мѣли синъ,
 Телялъ ся вишна низъ града Солуна,
 Телялъ вишна майсторе бѣрка.
 Неги си найде майсторе дюлгере,
 Та ги закара, ги носи
 Ги носи на вишна планина,
 Та фатиха планина да цепать.
 Дели искараха вода студена,
 Та ъ искараха на Яди-кули;
 Та направи чешма шадарванъ
 Шадарванъ сосъ четирѣсетъ чеша,

Та распуши води студени
Води студени низъ града Солуна.
Та що си зеде бѣла билира,
Та наполни вода студена,
Скина китка зелешъ кипарисъ,
Та ъ носи на Гяпо баздригано,
Рѣка му баци, вода му даде,
И му закачи китка кипаризъ.
На сѣ разшени Гяво баздригано,
И викна сѣ привикна Гяно;
„Алазъ да ти ѣ моя-та мила щерка!“

572.

Кога лет-отъ сѣ облекоитъ.

Насилили сѣ Турци Яничаря,
Они си шетатъ яничарство пишатъ
Кѣде дваѣца, едни-отъ го пишатъ,
Кѣде ж еденъ, самъ него го пишатъ,
Кѣде сѣ троѣца, дваѣца-та ги пишатъ:
Едни-отъ оставатъ, кѣща да си гледатъ.
Имала майка сина петехія
Сина петехія едно кайметліа,
И повѣркала младо го женила,
И во неделя невѣста му зела;
И во понеделникъ Яничари дошло,
На войска писале това лудо младо.
Двашъ ѣ кишисало, триншъ ѣ повѣркало,
На млада невѣсти она нарѣчало:
„Младо, да ме чекашъ до деветъ години,
До деветъ години, до десетъ пролети,
Ако я не дойдашъ до десетъ пролети,
Юнакъ да си барашъ, юнакъ спроти мене,
Юнакъ спроти мене юнакъ зарадо мене.“

573.

Кога невѣста-та сѣ кланятъ на кум-отъ.

Излегла ѣ невѣста-та
Отъ утрина во неделя

Да си шете рамни дворѣ,
Дворѣ шете солдзи ровѣ,

Изметила всякѣстила,
Тѣ застана спроти слонце,
Спроти слонце отъ противѣ,
Со слонце-то си зборува:
„Ей ти слонце, лѣтно слонце!
Ти си греишъ на високо,
Ти си гледашъ на далеку,
На далеку на широко,
Нели виде моя-та майка
Моя-та майка, мой-отъ тейко,
И мой-те до два брата

До два брата, два близнака
И мой-те до две снахи,
До две снахи и две сестри?“ —
Слонце-то ѝ проговара:
Ей невѣсто цѣрнооко!
Вчера отъ тѣхъ поминахъ,
Твоя-та майка колакъ месе,
Твой-те брака коня седлатъ,
Твой-те снахи вино точатъ,
Твой-те сестри венци вѣатъ,
Кѣ си ходатъ за невѣста.“

574.

Кога невѣста-та оставае отъ дома ѣ.

Кѣде ке ходишъ наша друшко!
Кому майка ке оставишъ?
Кому тейко ке оставишъ?

Тѣ и твой-те брата?“ —
„Оставамъ, ке ги порѣчамъ
На градина рамя' босилъокъ.“

575.

Кога жет-отъ ручатъ у невѣста-та.

Сонъ го краде, лудо младо,
Сонъ му краде цѣрни очи,
А не може да засне! —
Донесейте шаренъ бардакъ
Шаренъ бардакъ, студна вода. —
Донесоха шаренъ бардакъ,
Шаренъ бардакъ студна вода,
Нема лудо да засне! —
Донесейте доза съ грозкѣ! —
Донесоха доза съ грозкѣ,

Нема лудо да засне. —
Донесейте благи яболка! —
Донесоха благи яболка,
Нема лудо да засне. —
Донесейте шаренъ јорганъ!
Донесоха шаренъ јорганъ,
Нема лудо да засне! —
Донесейте мала мома! —
Донесоха мала мома,
Тога лудо ке заспаго.

ЛАЗАРСКИ.

Отъ Струга.

576.

На Лазаров-денъ.

„Качуницице цветице, о Лазаре,
Аль ѣ виде Лазара?“ —
„И нѣ видоѣъ, не видоѣъ,
На бѣлъ Дунаѣъ седеше,
Вити венци вѣеше,
'Семъ лазарки даваше,
Калѣ Малѣ немаше.
Содна Каля да плачѣтъ;
Лазара ѣ тешеше:
„Мѣлчи, Калѣ, не плачи,

Пакъ въ година ке дойдѣтъ,
'Семъ лазарки по венецъ,
'Тебѣ, Калѣ, два венца.“
Кога дойде година,
Кали найде мѣжена;
На бунище седеше,
Венчаница клиеше,
Мѣжу гащи кѣрпеше,
Мѣшко дете дѣляше.“

577.

На мало дете.

Малечко'о 'убо'о, о Лазаре! *)
На диванѣ ми седеше,
Со яболко играше;
Майка ле му вѣкаше:
„Малечкоо 'убо'о!
Доста седе на диванѣ.

Доста играшѣ съ яболко,
Дан' те цар-отѣ догледѣтъ,
Дан' ти царство поклонѣтъ!“
Уще реч-та не рече,
Ми го цару догледа
И му царство поклони.

578.

На неженатъ.

„А юначе слияниче, Лазаре!
Смиль ти киска потгорела
Натѣ очи-те, натѣ вежи-те;
Аль сѣ мислишѣ да сѣ женишѣ?“ —
„Сумъ слиянило, сумъ свѣршило,
Туку ми ѣ на далеку,

Преку река Венетика;
Ми ѣ кажѣтъ гѣрдомазна,
Гѣрдомазна не'уба'а.
Тук' сѣ чудамъ и сѣ уманъ,
Какъ да пойдѣтъ да ѣ виданъ.
Не сужѣ рѣче да прелетанъ,

*) Кѣде нѣмѣтъ Лазаре, или о Лазаре — тогѣ сѣ повторишѣ на секоѣ редѣ въ исто-то место

Не суиъ риба да препливаиъ.

*) Да дочекаиъ и в година
И въ година и за многу!
Немой многу не върти нѣ,
Мѣ многу не сакаме

Петъ хиляди и петъ аспри;
Петъ хиляди да сѣ твои,
Пет-те аспри да сѣ наши;
Да дочекаиъ и въ година
И въ година и за многу.

579.

На невьста.

А не'ѣсто добро мило, Лазаре!
Що ти уста потгорела,
Како люшна оре'о'а?
Що ти лице потбѣлело,

Како платно бамбакерно?
Али свекоръ те карало?
Аль свекърва те карала?
Али твой мили стопанъ? —

580.

На жена, коя имать синъ да сѣ учитъ.

Имать майка мили синя, Лазаре!
Го промена го паружи,
Тѣ го пуци свѣта гора
Свѣта гора манастира,
Да сѣ учитъ лудо-гяче
Лудо-гяче манастирче.
И сѣ учи с' изнаучи,
Сѣ сторило лудо-гяче.
Лудогяче манастирче
Книга пейтъ, сѣлди ронитъ,
Го догледа игумен-отъ,
Егумен-отъ му зборвеше:
„А егиди лудо-гяче!
За що ти сѣ нажалило

Книга пейтъ, сѣлди ронитъ?
Али ти сѣ нажалило
За твоя-та мирна земя?
Али ти сѣ нажалило
За твой-отъ мили татко?
Ель за брака, ель за майка?“
Лудо-гяче с' отго'ори:
„Айти тебе игумене!
Тѣ не ми сѣ нажалило
За моя-та мирна земя,
Ни за татко, ни за брака,
Туку ми сѣ нажалило,
За моя-та стара майка.“

581.

На жена, ком имать синови.

Три сѣ сѣнца разиграе
Во майкини равни дворѣ;
Помали-отъ 'я надигралъ.

И майка му велеше:
„Немой синко, немой мило!
Не клажай му ти намузлакъ

*) Тѣ деветъ редови сѣ пѣтъ на комед-отъ одъ секомъ песня.

На твой-отъ мила братецъ!
Оту братецъ не поголемъ;
Изанъ имамъ отъ татка ти,
Кой понапретъ не излезитъ,
Него първо да го женатъ,
Ак' не помалъ отъ други-те.“
Той въ рече на майка си:
„Мори майко, мила майко!
Ти съ молямъ не карай ме,
На татка ми не кажи ни
От' поюнакъ азъ излегохъ!“
И майка имъ не му каза,

Не му каза на татка имъ;
Тая него го изямаи,
Ко' въ рече: „моря жено!
Кой ти стори юнащина,
Али помалъ, аль поголемъ?“
Та му рече: „а стопане!
Мало'о-то пакъ мало'о,
Големо-то пакъ големо.“ —
„Кога така, а стопанке,
Айде да го посвършиме.“
Го свърши'е големо-то,
Го свърши'е, го жени'е.

582.

На жена що нехатъ чедо, и мами въ не на чужина.

Ручекъ готвиръ не'встица
Уилена, уядвена,
Со сѣнце сѣ разговориръ:
„Айти сѣнце, ъсно сѣнце!
Ке те молямъ и опитвамъ,
Ти ми греишъ по 'сѣ земя
По 'сѣ земя, 'се виляеть,
Аль ми греишъ господина?
Аль ми греишъ мила майка?
Аль ми греишъ мила брака?
Аль ми греишъ мила сна'я?“
Сѣнце-то въ отго'ори:
„А не'всто, добро ниво!
Ме опитвишъ ке ти кажалъ;
Исѣ ти греамъ господину,

Исѣ ти греамъ мила майка,
Исѣ ти греамъ мила брака,
Исѣ ти греамъ мила сна'я;
Сѣ готвеетъ да ти идѣтъ,
Да ти идѣтъ за Велигденъ.
Големъ пещешъ ти готве'е,
Отъ брака ти сѣрма колашъ,
Отъ майка ти ал-шамѣ,
Отъ сна'я-те шаренъ колачъ.
Господинъ ти ти седеше
Ти седеше на чаршия,
Ти цевеше сарай чевли,
Да ти купишъ за Велигденъ;
Исѣ ти кажвамъ да не жалишъ,
Оту 'си-те ке ти дойдѣтъ.“

583.

На богатъ човѣкъ.

Пофалишъ сѣ богат-отъ
Исѣ сумъ богатъ и пребогатъ;
Тукъ сѣ нахатъ и понахвиръ
Како риба во глубина,

Како орелъ со вишина,
Како овца сѣ рудо ягне,
Како лоза сѣ бѣло грозѣ.

584.

На човѣкъ що имать деца.

Млатъ Деснотъ съ возеше
Во две злати кораби
Со свои-те сипо'я.
Оделе, що оделе,
И ми нашле девойка;
Поголемъ ми велеше:
„Дай ми изанъ, татко ле,
Да излезамъ понапретъ,
Да парстенвамъ девойка!“
Татко му му велеше:
„Море синко, малечекъ!
Уще сѣ ми малечекъ,
Не ти требить девойка.“ —
„Море татко малечекъ!
Ако сумъ сѣ малечекъ,
Имамъ стрико поголемъ,
Нему ке ж парстенвамъ,
Нему да ъ донесамъ.“
Татко изанъ му даде;

Си излезе понапретъ;
Ѣ парстенва девойка.
Татко му го профтаса,
Ѣ зеде'а девойка,
Ѣ однесе дур' дома,
Брату си му викаше:
„Море брату малечекъ!
Ясъ ти пещешъ донесохъ,
Аль ке ми го кабулишь,
Аль не ми го кабулишь?“ —
„Имамъ синя за него“
Братъ му сѣ го пречека
Го целива въ очи-те.
Ѣ зедо'е не'ѣста,
Си викна'е свой люгѣ,
Си викна'е и поп-отъ,
Ѣ вепча'е не'ѣста,
Радост-та ѣ сторі'е.

585.

На старъ.

Стари Япо вино піетъ
Край калнна, край малина.

Край цървени трандафили,
Край шарени арга'ани...

586.

На владика.

Усналъ ми ѣ владика
Ристо-богу на колена;
Ристосъ ми го скориваше:
„Стани, стани, а владикю,
Ето ти сѣ Лазарици
Лазарици, посестримъ,

Що ке дарчокъ ке ѣ дарвишь;
Семъ Лазарки ларамица,
На не'ѣста кошулица.
Да дочекашь и въ година
И въ година и за многу
Со твоя-та добра гла'а.

587.

На анама.

Летале ми летале
Деветъ рѣди голаби,
И десето пауни;
Паднале ми, паднале
Каджени двор'и.
Що чинеше каджна? —
Кутлуиъ бисеръ жереше,

По голаби ѣжряше,
Каджна нмъ говоритъ:
„Зобайте ми, зобайте
Деветъ рѣди голаби
И десето пауни,
Пакъ въ година да дойте!“

588.

Друга.

Налалъ, паламъ млада каджна,
А излезе на калани
На налани шиклосани,

Со мендери испослани;
Тя дойдо'е Лазарици,
Да 'и дарвишъ Лазарици.

589.

На неженатъ Турчинъ.

Прошетало челебиѳче, Лазаре!
Низъ далани, низъ брего'и,
Въ рѣка държитъ карадузень,
Да ѣ видить Ангелина
Ангелина, посестрима,
Посестрима, първа любовь;

И съ пули горе долу,
Да ѣ види Ангелина,
Кѣде возить бѣла риза
Бѣла риза абдесліа;
Царно царнитъ, злато пѣлнитъ,
Да ѣ носитъ на пищоли.

590.

На женатъ Турчинъ.

Ѣсна, Ѣсна месечини!
Ѣсна да би постоела,
Дур' да пойда, дур' да дойда,
Да ѣ вида първа любовь
Първа любовь Ангелина,
Ангелина посестрима;
Али ни ѣ вечерана

Вечерана и легната;
Вити порти затворени
Со две перя пауно'и.
Викаѳъ, викаѳъ дур' осипнаѳъ,
Клюкаѳъ, клюкаѳъ дур' сѣ ключѳъ.
Та сѣ ѳатиѳъ за два кола
За два кола, за два бора,

Тà си влегоу въ градина,
Тà си набрау киска цвекъ,
Тà си влегоу въ земянь керау,
Си наточу руйно вино,

Си навасу киска цвекъ,
И си влегоу во одаа,
Си попарскахъ певѣстица,
Невѣстица бѣло лице.

591.

Друга.

Попаднау ми Кацланъ паша
Низъ Цибрина рамно поле,
И ми удриу два чадара,
Еденъ зеленъ, други црвенъ,
Потъ црвенъ ми вечерало
Потъ зеленъ ми поке'вало.
И поминау край портъ-те

Му ъ видоу кадѣна-та,
Лепо бѣше промената
Промената, наружена,
Гюмнѣ пафѣ опасана,
Алтанчина на чело-то,
Дробенъ бисеръ на гърло-то.

592.

На Турчинъ големенъ.

Седналъ ми ъ дозлетъ Ага
Во одаи во саран,
Въ рѣка държитъ чаша кафе.
Ми долетя лепо пиле
Лепо пиле соколо'о,
И му падна на рамена;
Стрептитъ пиле со криля-та,
Му нараси чаша кафе.
Мадри-ага говореше:
„Айде вие мой сеймени!
Що стоите що гледайте,
Донесите лажъ и стрела,
Устрелайте ова пиле
Ова пиле соколо'о!“

Ниле му сѣ отго'ори:
„Айги тебе Мадри-ага!
Не сумъ дошло за стрелянѣ,
Тукъ сумъ дошло глас-донесло;
Отъ цара сумъ допущено,
И отъ цара и отъ краля;
Цар-отъ инакъ мила ќерка,
А ти инакъ мила сина,
Оба да сѣ сусватите
Сусватите сузе'ите,
И пакъ да сѣ понѣшвите,
Како нива со пчеица,
Како овци со ягнина,
Како цвекъ во градина.

593.

На оро.

Сасе, поре Лазаре, позлащено,
Краища-та — полесани,

Стреде ми ъ, Лазаре, мраморъ плоча,
На плоча ъ — високъ диванъ,

На диванъ ъ, Лазаре, постелица,	Му долета, Лазаре, едно пиле
На постеля Мадри-аго,	Едва ише - соколо'о
Мадри-ага мадро седитъ,	Съ криля трепна, Лазаре, чутъ орони.
Въ ржка държитъ, Лазаре, чаша кафе.	

594.

Друга

Прошетало,, Лазаре, челебиче,	Тукъ су мене, Лазаре, за любенъ."
Низъ чаршия — Дренополски;	Си ъ фати — за ржичка,
Ржце държитъ — во джепѣя,	Носи, носи дури дома;
Не ми купвитъ — ни прода'атъ.	Отъ далеку - ѣ викане:
И помина църно грозѣ,	„Айти майко — мила майко!
И ми купи църно грозѣ,	Исѣ ти носамъ - отменица,
И го зави во шаміа.	Татко-ѣ бѣла — променица,
Оде, оде до полпяти,	Брату перче - исчещано,
И ми седна — да го зобатъ.	Сестрѣ леса — унастена,
Лепо грозѣ — прого'ори;	Менѣ мека - постелица."
„Не су грозѣ — за зобанъ.	

595.

Друга

Ві'ур ві'уръ Ковдано, о Лазаре!	Какъ жска потковка,
Кой те ві'уръ огвса	Гайтан-отъ ти дзунеше
На квечеру на вода?	Как' отъ жска опашка.
Чевли-те ти тропа'е,	

596.

Друга

„Леле, леле Лазара, о Лазаре!	„Потъ подзе ме газеше,
Кога дойде поляна,	Со уста ме вееше."
Очи-те ти не видофъ?" —	

597.

Лазарски отъ Клеши.

Лудо идеть отъ гора-та,
Младо идеть отъ гора-та,
Въ рѣце носе до две китки,
До две китки теменушки.
Стредба иде ке го стрете,
Ке го стрете мала мома,
Малка мома бѣла Неда.
Та му веле и говоре:

„Дай ми лудо, дай ми младо,
Тая китка теменушка!“
Лудо веле и говоре:
„Мори моме, малко моме!
Китка давамъ, мома зевамъ.“ —
„Море лудо, лудо младо!
Китка-та не до пладнина,
А момя-та до живъ животъ.“

598.

Хошло лудо коня да напиватъ,
Да напиватъ на новн-те чешми,
Тамо найде мома, мала мома,
Деска сметъ потъ бѣла-та лоза.
Чуде, уже това лудо младо,
Какъ да чине лудо, що да чине,
Да разбуди тава мала мома;
Урва листа отъ бѣла-та лоза,
Натопи го во студена вода,
Попърска на по бѣло-то лице.

599.

Вяхналъ юнакъ бърза коня.
Тѣ отишалъ честа гора.
Честа гора Богданова;
Три дни ходилъ, три дни ловалъ,
Пищо лова не изловалъ,

Изловалъ не малка мома,
Промелена, наредена.
Какъ китка нажитана.
Какъ перо наросено.

600

Лудо младо вино пиє,
Вино пиє, агне яде;
Калцакъ държе на колено,
Емъ съ дига на големо.
Момя стое спроти него,
Уще му съ шегѣ бие,
Шегѣ бие въ очи смее:

„Море лудо, лудо младо!
Кадаръ бѣше да ме лажнѣшъ,
Не би кадаръ да ме земнѣшъ.
А ясъ да бѣѣхъ како тебе,
Градина бѣѣхъ заградила,
Тебе прилѣсъ бѣѣхъ те кляла“

601.

Юнчине, ти стара клетце!
Илашъ сива, що залъ пе го чинишъ,
Тук' го пуцашъ сива по сокаци
По сокаци, на новн-те чешли,
На чешин-те мои задирае,
На невѣстн-те стоимн кърши,
Стари баби на пѣтъ пресопка!“ —
„Ей селяни, селяни кистове!
Саки мои, сами врага бѣркатъ,
Двори ми съ пѣтица чиниле,
Коня съ отъ пѣвани пуциле.“

602.

Малко дете вода лѣе
Со две малки барлачницѣ;
Риба мренка го задира.
Дете водо еяъ говоре:
„Немой, мренко, не задирай.

Да не кажамъ на майка ми.
На майка ми на баща ми.
Да не сидетатъ тенѣя мрежа,
Дан' т' изловятъ, дан' те фататъ,
Дан' те варятъ сладка чорба!“

603

Позаспазъ ми царъ Костадинъ
На сонн-то му ѣ дошло,
Му ѣ дошло малко пиле
Малко пиле бильбильче,
Дѣ му веле, еяъ говоре:

„Стани, стани царъ Костадинъ.
Теб' те викатъ насторе-то,
Да направинъ малъ манастиръ
Мала църква свѣти Георги.“

604.

Съ невѣста си Марко говоре;
Невѣста-та каджъ Ангелина:
„Слушай, слушай, мори, що ке речалъ,
Запретни съ, мори, засукай съ,
Да неспечинъ до две морски риби,
Да наточинъ бродилъ благо вино,
Да донесинъ на ладна механа;

Кой ке виде, севдежъ, да завиде,
Кой ке чуе, севдежъ, да се чуде.“

605.

Иване, Иване челебіа!
Имашъ Иванъ дворе Стамболови,
На двори-те скали отъ карагрошъ,
Нарладзи-ти, Иванъ, отъ флорина,
Вратици-те, — позлатени,
На двори-те, — до две чешми,
На чешми-те — до две порти,
На порти-те — до два кърста,
На кърста-та — до два пилци,
Кад' съ сиее — злато лее,
Кад' зборуве — бисеръ плюве.
Кад' си дочулъ — цар-отъ, емъ везир-отъ,
Да ги пуцналъ — два кавaza,
Да ниъ веле, — емъ говори:
„Донесейте — богатъ Иванъ,
Да го видамъ — що човекъ ж!“
Донесоха — богатъ Иванъ,
Да го виде — цар-отъ, емъ везир-отъ;
Да му веле — емъ говоре,
Да си даде — негова щерка.

606.

Мжлчи ми, мжлчи девојко!
Немой расниа царни-те очи,
Немой си груби бело-то лице!
Ясъ ке си пойдаямъ на градъ Солувски,
Ке ти донесамъ до два робини;
Една-та тебъ слуга да чине,
Друга-та чубукъ менъ да пале.

607.

Бележилъ юнакъ, бележилъ
Малка-та мома въ село-то,

Рудо-то ягне въ стадо-то,
Явор-отъ дърво въ горе-то.

Сакура калпакъ въ градъ Солунъ.
Дуръ да съ лудо повърне,
Млада-та мома му зеле,

Рудо-то ягпо закладе,
Яров-отъ дърво отсекле,
Самур-та калпакъ продаде.

608.

Лудо ходе сосъ дружина,
На дружина говореше:
„Ей дружина, мили брате!
Сакамъ нещо да те пита,
Право сакамъ да ми кажишъ.
Денъ гледамъ млада мома,
Денъ гледамъ въ нокте всонвамъ,

Нокте м' иде близо, близо,
Близо, близо дуръ до мене,
Ми догнана на ржка-та,
На ржка-та, на ржав-отъ;
А отъ сон-отъ кад' да станамъ,
Барамъ мома, мома нематъ!“

609.

*Кога Лазарки-те влегватъ во некои кукля и излегватъ,
небтъ.*

„Ой Лазаре Войниче!
Дека ми си войнувалъ?“ —
„Войнувалъ, сумъ войнувалъ
До цареви дворецъ.“ —

„Що чинеше царица?“ —
„Млашко дете леляше,
Капа-та му редеше,
Пелени му кроеше.“

610.

Руса мома, Русинъ брала,
Русинъ брала денъ гинала,
Дек' го брала загинала.
Го набрала три товара,
Товарила товаре-то,
Попаднала тешка ягла,
Заросила ситна роса,
Та збъркала пшвица-та,
Пшвица-та, друмища-та.
Палетила на овчари,

Она веле емъ говорю:
„Ти съ молямъ, ти съ кланямъ,
Да ме носишъ дур' дома-ка,
Че ти дадамъ тонка риза,
Майка левена кошуля
Баче моя тонка пушка.“
Да отишолъ до дома-ка,
На майка ъ си викаше:
„Искарай ми огламини,
Да го главатъ овчарче-то.“

611.

Армасалъ съ лудо младо
На далеко на големо,
Едни идатъ ми га фаятъ,

Други идатъ ми га худатъ;
Арна била работница
Работница, променена.

612.

Уме, чуде лудо младо,
Какъ да виде майка мома.
Да си поиде во градъ Солуна,
Та си купи праматѣ

Та си поиде во село-то
Ся кондиса стредъ село-то
Стредъ село-то край чешма-та,
Да продаве праматѣ.

613.

„Девойко, душо Сардеа
Защо ми си насърдена?
Скритъ ми ти ъ лице-то?
Череша ти сѣ очи-те?
Шокеръ ми ти ъ уста-та?
Що не ми менъ зборувашь?
Що не ме съ очи погледнашь?“
А она веле, говоре:
„Ей море лудо, да младо!
Снощи сажъ било за вода
Съ мои-те вѣрни другачки;
Майка ти стоеше на порта,
Мене ме резилъ чинила,
Предъ мои-те вѣрни друшкѣ. —
Девойко, душо Сардена!

Стига ми лажа дете-то,
До сега ке го армасафъ,
До сега ке го уженефъ,
Емъ невѣста-та донесефъ,
Отъ тебе, мома, похарна,
И отъ тебе похубива.“
Онъ ъ веле, емъ говоре:
„Девойко, душо Сардеа!
Немой ти слушаи майка ми,
Майка ми стара не знаиъ,
Майка ми кѣща не гледатъ,
Майка ми дименъ не дѣрже;
Сосъ мене кѣща ке гледашъ
Сосъ мене дименъ ке дѣржишъ.“

614.

„Ангелино що си толку
Кахарѣа, натегеа,
Двори метишъ сѣдзи ровниъ?“ —
„Варай дружка, или дружки!
Кад' да не сажъ натегеа?
Снощи дошолъ Радичъ юпакъ,
Снощи дошолъ, снощи пошолъ,
Отъ войска-та Анадолска

Анадолска Казалбашка.
Уще въ порти ни ъ влезелъ,
Уще чизми не си собуль,
Уще чубукъ не запалилъ,
Долета ни малко пиле,
Малко пиле съ бѣла книга,
Да му веле, емъ говоре:
„Що чине, да чине Радичъ,

Скоро тамо да си поиде
На войска-та Анадолска,
Анадолска, Казалбашка,

Батиса'а корабие-то,
Чисти свити, емъ какухи.“

615.

Запеемъ паунъ, запеемъ,
Тамо долу въ чаире-то
Въ чаире-то, въ ливаде-то,
Слушайте малко големо
Чуете Турци, каури

Ка' пее паун-отъ на дърво
Ка' горе юнакъ за мона,
Като два старка борина,
Като босилъкъ за сенка,
Като карафилъ за роса.

616.

Девойко, девойко, убана девойко!
Летна перенуга, змйна тенеушка!
Що сѣ расцѣфтила рано претъ Велигденъ,
Рано претъ Велигденъ, велика неделя?

617.

Денѣ ми те гледамъ, ноке ми те сонвамъ,
Денѣ ми ходишъ близо до менс-ка,
Ноке ми легиувамъ на десна-та ръка
На десна-та ръка, на права-та стрѣна
Сѣ разбудилъ лудо, ръка устърпнала
Ръка устърпнала, мона избегала;
И на перничка-та веле, емъ говоре:
„Перничко душнавко, како ми мона-та?“
„Чужда бѣше, лудо, дома си отиде,
При нейзина майка, при нейни-отъ татко.“

618.

Вяхналъ юнакъ бърза коня
Дѣ отишолъ честа гора,
Ловъ да ловѣ дивни пилци
Дивни пилци, ѣребници.
Не изловилъ дивни пилци,
Тукъ изловилъ малка мона
Променена наредена,

Като китка накитена,
Като перо насузено.
Дѣ га фати за ръка-та
За ръка-та за колба-та,
Тѣ га метна на коня-та,
Тѣ га носи у свой дома.

619.

Що не скъпа мома царнобока?
 Далъ дека не мошле царнобока?
 Ель дека не отъ бога-та къща?

Ель дека не отъ мнозина брака?
 Ель дека не отъ голема рода? —

620.

Моно стои край бѣлъ Дунавъ
 И сосъ Дунавъ си зборуве:
 „Ей ти Дунавъ, ти бѣлъ Дунавъ,
 Какъ сумъ тенка, емъ висока
 Уще да бѣѣ царнобока,
 Бѣѣ го зеля царевото

Хазнатарче, праматарче;
 Онъ на вечеръ книга гледе,
 На плавнина хазна брое,
 На киндіа на ловъ оде,
 На вечера отъ ловъ иде.

621.

Мори мене, налко мене!
 Нели легла, нели заспа,
 Нели сонн сонъ за мене,
 Като язе два за тебе?
 Ти съ чини вребница,
 Азъ съ чинихъ соколъ пиле.
 Да летнахмѣ, прелетнахмѣ,
 Съ крило съ крило, съ перо съ перо,
 Съ перо съ перо, съ рамо съ рамо;

Та паднахмѣ тува долу
 Въ Полински-те садища-та;
 Ти си падна на маслика
 Асъ си паднахъ на калика.
 Догледа не подарче-то,
 Подарче-то конярче-то,
 Да памери тенка пушка;
 Мене удри въ рудо гърло,
 Тебе удри въ десно крило.

622.

На Волиця отъ Прилепъ.

Сонъ сонила Янкулица
 На утрина во неделя, —
 Изникнала яболшница
 Стреде дворъ песочина,
 Стребренъ коренъ, злати граки,
 Завързала петъ яболка
 Петъ яболка позлакени.
 Говореше Янкулица:
 „А Янкула господине!
 Да сумъ сонъ я сонила
 Во неделя на утрина —

Изникнала яболшница
 Стреде дворъ песочина
 Стребренъ коренъ, злати граки,
 Завързала петъ яболка
 Петъ яболка позлакени.“
 Янкула ъ говореше
 „Янкулице, бре невѣсто!
 То'а ли ти не текну'еть?
 Яболшница саа ти си,
 А яболка наши деца.“

623.

До три сестри лозие садатъ,
Постара-та изговорн:
„Варай сестро, ти помала!
Кому лозие си садиме,
Ние брате си немаче!“
Помлада-та говореше:

„Варай сестро ти постара!
Ако брата си немаче,
Майка ни е уще млада,
Белки ко ни брата стигнатъ,
Нему лозие си садиме.“

624.

На невѣста.

Елеворъ си кони контъ,
Невѣста му узда държитъ,
Узда държитъ свѣкя свѣтитъ
Подъ калинки, подъ малинки,
Подъ цървени травдаѣли;
Лудо младо вода водить,

Вода му съ не водеше,
Нещо му ъ препинаше,
Морска риба златокрила;
Не ни била морска риба,
Туку било лепо моме.

625.

На единороденъ синъ.

Иматъ майка мила сина
Мила сина Костадина,
Промени го, накити го,
Опаши го свиденъ поясъ,

Закачи му стрѣбренъ дивитъ,
Да прати го на манастиръ,
Да ти учить бѣла книга,
Да ти пишеть църно писмо.

626.

Иматъ майка мила керка
Промени ъ, накити ъ,
Облечи ъ во свилено,

Во свилено копринено,
Та пуши ъ во другачки,
Да ти пентъ, да ти агратъ.

627.

Църква метить мало моме
Со два страка босилько'и,
Емъ си метить, бога молятъ:
„Дай ми, боже, пона свекра,
И свекърва попадіа
И да зе'амъ гиче момче!“

Како бога помолила,
Така госпетъ ъ помоголъ,
Нейдзъ даде пона свекра,
И свекърва попадіа,
И си зеде гиче момче.

628.

На старъ.

Седналъ ми жъ стари Янко,
На високи-те чардаци,
На високи-те дивани,
Во шарени-те одаи,
На шарени-те шилтина,
На копринени перници.

До него жъ Янко'ница,
Околу него сино'и му,
Сино'и му слуга служатъ,
А сна'и му ручекъ готвятъ,
Да съ радвѣтъ и веселятъ.

629.

Она страна оганъ горитъ,
Ветеръ вентъ не го сивтъ,
Роса роситъ не го гаситъ.
Не ми било силенъ оганъ,

Току била божя майка;
Сина носитъ на кърщеню,
Да го кърститъ свѣти Јованъ.

630.

Стамянине домакине!
Тука ли си, пла не си?
Ако спиешъ разбуди съ

Ако піешъ весели съ,
Оти ядатъ мали моии
Мали моии водичарки.

631.

Има майка мила сина
Мила сина Костадина,
Промени го, наклети го
Во свилено, копривено,
Опаши му свиленъ поясъ,
Закачи му стребрень дивитъ,
Дай му въ раце бѣла книга,

На пуши го на манастиръ,
Да съ учитъ бѣла книга
Бѣла книга, царно писмо.
Си го чекатъ три години,
Той научи въ три месеци
И си дойде дури дола.

632.

Смилянине лудо дете!
Силъ ти поясъ половинна,
Сенъ ти, лудо, 'убавина,
Що ти лице овенало?
Що ти уста потгорела?

Иль дека си неженето?
Ти си нмашъ мили татко,
Тебе младо нека желитъ,
Мома нматъ у кошши.

633.

Седналъ ми ъ стари Яно,
На постеля копривена
Синови му кулукъ чинатъ,

Мили снахи ручекъ праватъ,
Мали мнуци подигруватъ
Сосъ яболко позлакено.

634.

Пофалилъ сѣ богатъ Иво:
„Ясѣ сумъ богатъ и пребогатъ
И отъ цара и везира,
Стреде двори лена кука,
Диредзи-те позлакени,
До две мѣски обружани.“
Отъ зборъ на зборъ дару пошло;
Пушилъ цар-отъ три абери,
Ми го зеде богатъ Иво.
Цар-отъ велитъ и говорятъ:
„Що сѣ било, и весело?

Ти сѣ богатъ и пребогатъ
И отъ цара и везира.“
Па говорятъ богатъ Иво:
„Не сумъ богатъ сосъ стока-та,
Тукъ сумъ богатъ со кука-та,
Това що ъ лена кука,
Това ми ъ домакника;
Диредзи-те позлакени,
Тие ми сетъ синови-те;
А мѣски-те обружени,
Тия ми сетъ мили верки.“

635.

На Гюргевденъ кога да сѣ нишаеъ.

Отъ Кюмѣ.

Излетнале два гулаба отъ дѣба,
Не ми биле два гулаба отъ дѣба,
Туку биле два стройника по момѣ: —
Уще ли ъ тоѣ моме при майка,
Що го питаѣ лави есенъ за брата?
Ке го питаѣ овой есенъ за мене. —

636.

Момче сѣ нишатъ, Гюрге-ле,
Момѣ го гледатъ отъ високи чардакъ,
Викумъ викаше мало-то моме:
„Краткумъ нишай сѣ, младо-то момче,
Дърво тѣрливо, ѣже ѣжливо,
Їѣже ѣжливо, место камливо,
Дан' с' отечаше момче со момѣ.“

637.

Прода'атъ сѣ цѣрно грозѣ
Во чаршии Дринопольски
Во кошѣи ракидни;
Нематъ некой да го купитъ.
Наело сѣ лудо младо

Си купио цѣрно грозѣ,
На пѣтъ седна да го зобатъ,
Но ни било цѣрно грозѣ,
Туку било бѣло моме.

ЖЕТВАРСКИ.

Отъ Струта.

638.

Заплакала ми голѣма нива
Голема нива на вѣрѣ плаина:
„Оѣ леде божѣ, оѣ млин божо!
Какъ не сѣ найдо найдобаръ юнакъ,
Да не изоратъ, да не посентъ
Бѣла пченица цѣрноокласица!
Да му наполни деветъ амбари,
Да си оженитъ деветъ сино'и,
Да си омѣжитъ деветъ девойки,
Да си покѣрститъ деветъ мнучина.“
На зборъ сѣ найде найдобаръ юнакъ,
Ми ѣ изора, ми ѣ посе'а
Бѣла пченица цѣрноокласица,
И му наполни деветъ амбари,
И си ожена деветъ сино'и,
И си омѣжи деветъ девойки,
И си покѣрстети деветъ мнучина.

639.

Кжде сѣ чуло видело,
Санджакъ девойка да бидитъ,
каци со копци да носятъ,
Бѣлу елѣци петлици,

Санджакъ девойка да бидитъ
Со сто ѣ пендесетъ санджаци!
Ми ѣ догледа Санджакъ-бегъ,
Санджакъ-бегъ лепо ѣ воритъ:

„Егиди санджакъ девойко!
Я многу села сумъ шетагъ,
Какъ тебе не сумъ владело,
Санджакъ девойка да бидитъ

Со сто ѿ пендесетъ санджаци,
Калци со копця да носитъ,
Бѣли елѣця съ пѣтлици!“

640.

„Що коня коншъ, ергенъ Дмитрія, кѣде ке одишъ?“	—	на силна войска.“	—
„Ясъ ке си одамъ	—	три дни понапретъ,	
„Защъ не ми каза	—	сейменско руво,	
Ясъ да ти напръамъ	—	кнока кошуля,	
Да ти сомѣамъ	—	мор-на долама,	
И да ти напръамъ	—	чиѣ-не пищоля,	
И да тя купамъ	—	и тонка пушка?“	
Чиѣ-не пищоля			

641.

Сѣнце ми заиде Солунско-поле,
Во ливге-то, затъ кофиле-то,
Тогдъ съ згоди левенъ Никола,
На гла'в носитъ сахурли калпакъ,
А на калпакъ-отъ педесетъ перя,
Педесетъ перя, петъ огледала,
На огледала бесценетъ каменъ,
Каменъ ми светитъ, какъ ѣсно сѣнце,
А огледала, какъ дробни дзвезди.

642.

Снощи мина'е до деветъ брака,
Коньмъ ява'е дурнъ лета'е;
Руво носе'е дурнъ горѣ'е,
Пушки носе'е, какъ дробни дзвезди,
А остри сабьмъ ко' сека'нци.

643.

Повей ми, повей, ветре Меглене,
По жоре сѣленъ, по поле ладенъ;

Да ни оладишъ бѣли аргати;
По море силенъ, по гемиджія.

644.

Дегнало моме заспало
На майкино си колено,
Во една бабча широка,

На една сенка дебела,
На една трева зелена,
Край една вода студена. —

645.

Пладнипа дойде, ручекъ не дойде;
Позаспала ми ратенца-та
Ратенца-та съ ратаетого,
Во шаренъ одаръ, потъ шаренъ јорганъ,
Со рачище-то во гла'нице-то,
Со поджнице-то во пеплище-то;
Ми ѣз укаса проклета болва,
Со нога клоцна чорба истури.

646.

Турчинъ девойка вързана носитъ
Отъ ново бърдо за бѣло гърло,
За бѣло гърло 'со бѣла риза;
Девойка му съ мило молене:
„Пуши ме мене, Турчине коро,
Пуши ме мене, фати такка ми;
От' ѣ татко ми башъ араміа
Башъ араміа по Шаръ планина.
Татко ми крадять руди яганца,
Та ми 'и колятъ на Кара-каменъ,
Та ми 'и печить на Къпинчица,
Та си 'и вискать свой побратини,
Та си 'и ядятъ въ гора зелена.“

647.

Благуно, благо ябодко!
Ручай, поручай яболко,

Дур' да ти дойдить ягне-то
Отъ Кара-орманъ крадено,

На Кара-каменъ заклаво,
На Къпинчица печено,
Съ фрушки ножина сечено,

Во злата тепся редено,
При чесна кума ставено.

648.

„Високо стовишъ, азвездо-ле,	далеку гледашъ,	
Да не 'и виде	—	мой-те два брата?“ —
„Видофъ 'и видофъ	—	край църно море,
На столъ седе'е,	—	кинга пише'е,
Складзи роне'е	—	соколъ 'ране'е,
Соколъ ране'е	—	и му веле'е. —
Тѣ ке те пущамъ		на горна земя,
Ти да ми видишъ	—	коя ко'а ю;
Ако ю пролетъ	—	пролетъ Петровденъ,
Да ми донесишъ	—	до три класо'н,
Бѣла пченица	—	шесторедица,
Шесторедица	—	църноклавица;
Ако ю есенъ	—	есенъ Митровденъ,
Да ми донесишъ	—	два грозда грозю,
Два грозда грозю	—	два синамбеля.

649.

Дегиди Гидо, гиди 'уба'а!
Твое-то лице въ църковъ написано.
Богъ ми го убилъ силни-онъ ветаръ,
Що ти знаяся на твоо лице,
Тѣ те отве'а стретъ бѣло море;
И те догледа Йо'анъ гениджия,
И ми те фати за десна ръка,
И те кладе въ шарена гения,
Въ шарена гения, на мека постеля.

650.

Отъ Колунъ станафъ во Корча дойдофъ
Во Корча дойдофъ, на каменъ седнафъ;

Тогѣ го наиде Иса яванка: *)
 „Арно те найдохъ да те опитанъ,
 Ели вистина джейнкъ съ сторило
 Во мирна земя во Морі'о'о? —
 „Кой ми ти казашъ, не те измамашъ,
 Вистина тамо джейнкъ съ сторило.
 Първа-та пушка, що ми пукнала,
 Тогѣ ми падна самъ Джафер-ага
 Самъ Джафер-ага твой-отъ стопанъ;
 Втора-та пушка що ми пукнала,
 Тогѣ ми падна твое-то брате;
 Трека-та пушка що ми пукнала,
 Тогѣ ми падна твое-то дете.“

651.

Сънце ми съ застоело
 Стреде небо на пладнина,
 Да ми видить вельо чудо:

Брата сестра прода'ашо
 За бѣлило, за цървило,
 За шарено огледало!

652.

Горещина, уморинна
 Отъ Недина непра'вна.
 Попа зета залюбилъ,
 Сестра си ѝ загубила;
 Останале две дечина,

Две дечина сирачина.
 Тук' съ чудѣтъ две дечина,
 Како Неда да викнеъ,
 Али шайко, аля тетко.

653.

Богъ да убіетъ твоя-та майка!
 Що ми те пуши доцкна на гости,
 Доцкна на гости со невеста-та;
 Сънце те заиде во ливаге-то,
 Мракъ те замрачи долу потъ село,
 Ми те наидо'е земски сеймени,
 Те загуби'е дете Јо'анче,
 Ти пограби'е влада не'ѣста.

*) Иса яванка — съ яванскъ въ стреме 'сезого стиха.

654.

Жетверсти отъ Присекъ.

Жнала Мара жолто просо,
Поминало кираджія.
Едно мало кирадживче,
То'а Маръ ъ велеше:
„Айде да съ натживае,
Ако тебе те натживамъ,
Да ми да'ишъ кованъ герданъ;
Ако мене ме натживиешъ,
Ке ти да'амъ бърза коня.“

И Мара му говореше:
„Ако тебе я натживамъ,
Не ти сакамъ бърза коня,
Туку тебе добаръ юнакъ
Добаръ юнакъ да те зенамъ.“
Ся фатие да животъ;
Жнала, жнала бѣла Мара,
Жнала, юнака натжнала,
И юнака си го зела.

655.

Кой ке по патъ ке поминитъ
Вратете го, да го вратиме,
Ужина да му да'име,
Отъ желка яйца кавгана,

Отъ жаба нога пастарна,
Отъ глушеѣ мешѣ сиренъ,
Отъ лешникъ бочва ракіа.

656.

„Ей девойко, не толку 'уба'а,
Да що ми си сѣрце умилла!
Ели си ми магіа сторила?
Ели си ми коня бильосала?“ —
„Ей юначе цѣрноокъ невене!

Да не сумъ ти магіа сторила,
Ни пакъ сумъ ти коня бильосала;
Магіа сѣ мой-те цѣрни очи,
Басно ближ, мое бѣло гѣрло.“

657.

Девойко цѣрнокладице,
Цѣрно ми сѣрце за тебе,
Како гайтан-отъ на тебе!
Ела, девойко, по мене,
Ела ми на нашъ вилаетъ,
Тамо ю лено 'убо'о,

Тамо ми гредатъ две сѣнца,
Две сѣнца, две месечини;
Два пѣти жито сѣ рогатъ,
Два пѣти грозѣ ми здрентъ,
Два пѣти овци сѣ агнатъ.

658.

Жетварски отъ Клеушъ.

Отъ поста излегла девойка,
На брата си говорятъ:
„Брату ле, брате Стояне!
Подай ми вода студена,
Найди ми сенка дебела!“
Стоянъ ъ веле говоре:
„Сестро ле, сестро Елено!

Тук' нема вода студена,
Ня има сенка дебела;
Дойди во гора зелена,
Донеси вода студена;
Дойди во гора зелена,
Там' има сенка дебела.“

659.

Стефанъ и Магдалена.

Отъ Панагюрище.

Зажеи ся Стефанъ харенъ юнакъ,
Та занска дели Магдалена,
Магдалена плаче, та го не ще; —
„Не ща, мамо, Стефанъ харенъ юнакъ,
Че е Стефанъ юнакъ потъ юнаци,
А взе самъ мома натъ момк-те.“
А майка ѝ тихомъ отговара:
„Калинко ле дели Магдалено!
Мари зеи Стефанъ харенъ юнакъ,
Та ако е юнакъ потъ юнаци.
Я погледни низъ равно-то поле,
Та да видишь Стефану свадба-та.
Калпацѣ нѣмъ като на деліе,
Копе-те нѣмъ като на спяхіе.“
Ка ги видѣ дели Магдалена,
Та ся стори премлада умила.
Ка ѣкъ видѣ Стефанъ харенъ юнакъ,
На девере тихомъ отговари:
„Ей девере, ей пере жераве,
Ей идете на Стара пашина,
И довесте снягове, ~~дѣтѣ~~
Да ги турниъ на клето-то сръдце,
Ако бѣде премлада умила,
Не ще трепве ни съ ръка, ни съ нога;

Ако ли е сама учинила,
 Ти ще трепна ѝ съ ръка, ѝ съ нога.“
 Донесоха снягово, ледове,
 Туриха ѝ на клето-то срдце,
 Тя не трепна ни съ ръка, ни съ нога.
 На девере тихомъ отговаря:
 „Ей девере, ей перо жерави!
 Ъ идете во вѣрла грамада,
 Донесете замя осойница,
 Да ѝ турниъ на клето-то срдце,
 Ако бѣде приклада уирала,
 Не ще трепне ни съ ръка, ни съ нога.“
 Отидоха во вѣрла грамада,
 Донесоха замя осойница,
 Туриха ѝ на клето-то срдце,
 Тя не трепна ни съ ръка, ни съ нога.
 На пристѣпналъ Стефанъ харенъ юнакъ,
 Целувалъ ѹ между две-те очи;
 Та трепнала и съ ръка и съ нога,
 Станала е дѣла Магдалена,
 Та посрещна Стефану свадба-та.

660.

Ой-люле.

Отъ Струга.

Отдетала преперуга, ой люле ой!*)	Ячменя-те до стрѣи-те,
Отъ орача на орача, —	Лѣпо'и-те до пояси,
Отъ копача на копача,	Уро'и-те до колена;
Отъ режача на рѣжача;	Да съ ранѣтъ сиромаси.
Да зароснѣтъ ситна роса	Дѣрвѣте нѣ со осито,
Ситна роса берикетна	Да ѹ ситна година;
И по поле и по море;	Дѣрвѣте нѣ со ошница,
Да съ родить 'сѣ берикетъ	Да ѹ полна кошница;
'Сѣ берикетъ вино-жито;	Дѣрвѣте нѣ съ яначе,
Чешници-те до греди-те,	Да ѹ тучна година.

*) Ой люле ой — сѣ повторять на 'секой редъ.

661.

Кога да играетъ мало дете на рѣце.

Паторъ паторъ поджина, пасла баба козица на два рида високи,
на два дола широки; ми напрела две вретена, си 'и клала на полица,
дошло маче лизна, дошло куче гризна; чигъ пустино, ошъ щурино, тол-
ку сумъ си напрела; на дедо кошуля, на баба жарамъ.

662.

Друга.

Чукнале деца яболка, со шарени-то стапчина, со стребреши-те
рѣчина, излезе божа съ решето, та ъ пукнало меше-то.

663.

Играчки.

Тумба тумба Татара, яви коня златара, та пойдн си Вегло; Ве-
гле копъ крева'е; самъ бекъ седеше, Самовила пишфеше со орло'о пер-
це, пауно'о крилце, падна крилце въ морце, морца менѣ сольца, я
сольца овцѣ; овца менѣ ягне, я ягне волку; волкъ менѣ кожа, я кожа
кърпачу; кърпачъ менѣ чевли, я чевли бабѣ; баба менѣ колаче, я ко-
лаче жрту; жртъ менѣ заякъ, я заякъ Турчину; Турчинъ менѣ пара, я
пара попу; попъ менѣ молитва: по Чифутн клетва, по Егюпци жотла, и
по . . рци допата.

664.

Думба думба дивина, яви коня пауна, си отиде Влася, Власи
копъ крева'е, сина си го коле'а, цар-о го подига'а, неолъ мори неолъ!
дека да съ делише? потъ Сабукъ'а кѣсеница. Самъ Сабукъ седеше,
Самовила пееше; Чеверъ Лаго вѣрлаго, крена нога на рамо, погледай
по нурець; нурець тебѣ сольца; сольца ти овцѣ; овца тебѣ ягне, ягне
ти волку; волкъ тебѣ кожа, кожа ти ко'ачу; ко'ачъ тебѣ сѣрбичокъ,
сѣрбичокъ ти 'ченица; 'ченица ти воденица, воденица тебѣ брашно;
брашно ти бабѣ, баба тебѣ колакъ; колакъ ти жрту, жртъ тебѣ заякъ;
заякъ ти Турчину, Турчинъ тебѣ две пари; две пари ги цару, цар-отъ
тебѣ девойка. (Две пари ти попу, попъ тебѣ молитва.)

665.

Кога да пълтесетъ деца-та мали.

Чукъ чукъ лобода, падна тесла отъ бога, удри баба по нога, та съ роди жртиче, си го зави въ кърпиче, си го кладе на тланикъ, млъчи, синче, не плачи, ойде въ пазаръ татко ти, ке ти купятъ два меха, едни-отъ меденъ, други-отъ немеденъ, кой ке млъчить медени-отъ, кой ке плачить немедени-отъ, претъ царе'а порта жълта курешница, у тебъ ключе'и-те, у мене китапи-те, моли замоли до три години.

666.

Одефъ, одефъ пра'у пѣтемъ, кога гледа шума, шума бобо родила; апафъ едно сладко, уц' едно посладко, треко найсладко. Си оборифъ чанта, чанта тагарджика, берамъ берамъ нѣтре кла'амъ; „бре не бери ти бобо-то!“ (викатъ пѣдаръ); — „бре що бикашъ ти викачу!“ — (отго'ори берачъ) — „бре небери бобо-то!“ — „шума бобо родила, ти бобо си не родилъ!“ — я берамъ, берамъ, оной туку викатъ — ела бро вамо — ето нейдамъ тамо, — капунуиъ, (водитъ Турчинъ) — не посамъ капу, (водитъ берачъ) ясъ с' имамъ шапку — тутунъ усъ шинди — ясъ тутунъ не піамъ, — делидар бу — ясъ го неделямъ, самъ въ шума г' обрафъ, самъ ке го яда. —

667.

Дедо седить на грутка, и си плетить ъжучка, зашто ти ъ жучка? — ке си берамъ желать. — зашто ти ъ желать? — ке си ранамъ прасенце. — зашто ти ъ прасенце? — ке ми пущить сало. — зашто ти ъ салце? — ке си мазнамъ моми-те. — зашто ти сѣ моми-те? — ке ми метатъ дво'ри. — зашто ти сѣ дво'ри. — ке ми редатъ столо'и. — зашто ти сѣ столо'и? — ке ми седатъ свато'и. — зашто ти сѣ сватон? — ке донесатъ невѣста. зашто ти ъ невѣста? — ке ми родить дете. — зашто ти ъ дете? — да ме викатъ *) тата, бате, скри сѣ въ гѣрнице, ето 'и Турци-те, ке ти зематъ парн-те.

668.

Сонце бонче, бого'о яйце. — камо то'а яйце? го изеде мома. — камо ъ мома-та? — она сѣ скри дома. — камо ъ дома? — нѣ изгоре

*) По друга: — да ме викатъ: тате, бате, скри сѣ въ ясам, ето ти сѣ Турци кюлюмарци.

огонѣ. — камо го огонѣ? — го изгасна вода. — камо ѣ вода? — ѣ
испѣа две деца. камо 'и дечина? — отидо'а на нива, да бранатъ про-
со. — камо ти просо? — г' искълва'а врапси. камо 'и врапци? —
сѣ качѣа на дѣпѣ. — камо го той дѣпѣ? — го пресече секира. —
камо ѣ секира? — отиде на ко'ачи. — камо 'и ко'ачи? — 'и изсколя
мольци. — камо 'и мольци? — 'и искълва петел-отѣ. — камо го петел-отѣ?
— го изведе лисица. — камо ѣ лисица? — ѣ отепа пушка. — камо ѣ
пушка? — поиде кае цар-отѣ.

669.

Ономоно дономоно; трѣфиле, карафиле; стото-пито, моногито;
ляйтинѣ, гуйтинѣ; суете, сукете; делимарѣ, кокошарѣ; зби, каѣин; тене-
ке, напѣрстокѣ.

670.

Цуцулига, пектанѣ; петугора, хаиванѣ; харджинанѣ; чунчукѣ,
чукалчакѣ, ковачѣ, керкелѣ.

671.

Яребица порпатвица, до мазара, до катара, чиягини, милгини, ол-
тилѣ, дуптимѣ, дупка.

672.

Палец-отѣ велитѣ: айде да крадиме! казалец-отѣ велитѣ: кѣде?
големи-отѣ: кѣде да ѣ. Четврти-отѣ: ко кажатѣ. Наймали-отѣ: млчи
джупче наказанче!

673.

Кога да пѣетѣ вино.

Протеколѣ ми мѣтенѣ Дунавѣ, завесолѣ ми чаша вино; поклонѣ
дойде до кумета; кум-отѣ ми сѣ люто кълнитѣ: „жиии бога не ѣ мой,
туку ми ѣ Николо'а, ни Никола ли; опѣтѣ наполни.“

674.

Отговора.

Мори чашо бу чашо, що сѣ бучишѣ за мене, ете юнакѣ за тебе.

Тіе игри съ кладоха сѣде за любопитство, и защо въ нихъ сѣ криѣтъ инина страни. Во Бѣлица, не далеку одъ Струга, деца-та пѣ-ятъ со голема бързина и повторене гѣсна, во коя сѣде можеме да различиме едно слово: Богорасуиъ (Борисомъ?).

СВАДБЕНИ ОБИЧАИ.

Отъ Струга.

На големи-те празници, како Велигденъ, Петровденъ, Спасовденъ и др. сѣ берсѣтъ млада мжж и жени окълу църковъ, или на други места, и играѣтъ хоро неѣсти, девойки и мжж особено. Тога нежената-те имаѣтъ случаи да си отбе-ратъ лѣка спроти себе. На отбрана-та си пуцаѣтъ стройници, кои даваѣтъ малъ нишанъ. Свършени-те во празници си пуцаѣтъ 'секакви дарови, како сладки мѣда, ризах везани, и китки. Предъ свадба-та си менѣсѣтъ големи-отъ нишанъ. Четворток-отъ си клавѣтъ старосватъ, и побратими. Старосват-отъ сѣдѣтъ до кук-отъ подолу, а побратими-те канѣтъ сватови, и, кога одѣтъ по неѣста, стоѣтъ отъ две-те старии отъ зет-отъ, и подкрепѣтъ неѣста-та, кога ѣа земаѣтъ. Въ сабота месѣтъ погача со лѣрстенъ шарена, коя сѣ викиѣтъ свака; едникви сѣ месѣтъ и у девойка-ти. На вечера побратими-те канѣтъ роднини-та и приатели-те со гайда, и со чу-тура вино обколсани со женски стрѣбренъ герданъ, и обкитени со босилѣокъ. Канени-то пѣѣтъ отъ това вино; и каде ке сѣ свършитъ наполниѣтъ чугура-та со вино. Утрина-та побратими-те канѣтъ да сѣ сберѣтъ сватови. Кога тѣ ручаѣтъ зет-отъ сѣ готѣтъ; сѣ брѣкѣтъ обколсани отъ неѣсти и девойки, кои му пѣѣтъ песни; сѣ облекѣтъ со зетоско-то рубо, и целувѣтъ рака на татка и майка. Така тѣрѣѣтъ по неѣста. Напредъ одѣтъ байрактар-отъ, зетовски роднина, кой дѣр-житъ яболѣкѣ какитени со везани ризи, цѣрвени шалии, 'секакви китки и цѣр-вени яболѣка; по него хоро отъ юнаци; после свато-и-те, а по нѣмъ зет-отъ негу побратими-те, имѣѣщемъ на глава лозенъ венецъ навитѣанъ со цѣрвена копрѣна, и цѣвѣа; а отъ десна-та старѣа на кана-та носѣтъ китѣа, прѣтени отъ девойка-та и обѣѣни со стари пари (цѣла). По зет-отъ ходѣтъ девойки и неѣсти, кои всѣо-гласно пѣѣтъ зетовски песни. Старосват-отъ носѣтъ свѣдѣ-та (погача). На приближ-вѣниѣ-то девойкини-те роднини на две рѣда прѣчѣѣтъ сватови-те; а други жени пѣѣтъ, како на добре-дойде. Постари-те влѣгѣтъ въ куки и разсѣѣѣтъ на ста-вѣна-та тѣрѣза; а млади-те оставѣтъ во двор-отъ, каде нѣмъ носѣтъ вино, а на 'секого раздаѣѣтъ по една китѣа. Тога сѣ даваѣтъ отъ старѣа-та отъ зет-отъ десѣтъ гроше'и, и дарови-те за кукѣвѣни-те неѣстански; сѣ менѣѣтъ свѣди-те (погачи-те) т. е. зетѣиска-та оставѣтъ у девойка-та, а неѣдѣѣна-та земаѣтъ у зет-отъ. На-

Обичаи на свадба въ Кукучъ.

И въ Кукучъ на добаръ денъ съ береетъ млади-те на 'секакви места и играетъ 'оро, а на Великденъ 'сите съ соберѣтъ на едно место, и играетъ. Кога некая свършена видѣтъ некого отъ зетовска-та роднина, или зет-отъ со приятели, съ пушатъ отъ 'оро-то со една друшка, коя водѣтъ неа, и коя лярви целуватъ рѣки ежде на сродник-отъ; а свършена-та нему, и на 'си-те неговѣ другирѣ, що ко бадѣтъ со него. Но ако съ згодѣтъ тамо армасник-отъ (свѣршена-отъ), овѣ на 'си-те целуватъ рѣка, а еажъ него не подходить. На такѣ народни общи 'ора неженити-те си съ избираетъ; и по татковско-то согласѣ стройници-те приготватъ армасъ-от, кон съ чиятъ ваѣя. Въ некой празникъ съ берѣтъ сродници-те у момче-то, кое целуватъ рѣка на татка му, или, ако нематъ татко, на вуѣка, или стрѣка, кожу врачнитъ знакови-те една дубава шама, и некой флоринъ; една-кво целуватъ рѣка и на други-те стройници. После ходатъ у девойка-та, ежде имъ ставятъ софра. По неколку време излегатъ мома-та со некой друшка. Тога съ меншатъ знакови-те отъ две-те старѣи. По това друшка-та целуватъ рѣка на 'си-те со рѣдъ, а после мома-та, коя 'секому на рамо префрѣятъ везана рѣза, на женити-те везана на разбѣи, а на неженити-те везана со неѣдзѣни рѣка. Стройници-те, еажещѣ на рамо рѣзи-те, съ вращѣтъ у момче-то, ежде съ гошаниетъ. Той съ викатъ надъ армасъ (свѣршувани).

Други-отъ денъ съ собирѣтъ у момче-то около трѣсетъ дечѣна отъ четѣри до десѣтъ годѣни, кон старѣ жена водѣтъ у невестѣ-та. Отъ деца-та едно носѣтъ овошки (олошки) во шама; и друго во депо везана рѣза носѣтъ овошки отъ тѣи, петъ или седумъ вида (горѣи), една китка нарѣдѣна со старѣ пари петъ, или седумъ, или деветъ, отъ кон тѣи пари сѣтъ поголеми *). Мома-та ги прѣчеквитъ и на 'сите целуватъ рѣка, и наѣпоследѣ на тѣе що носѣтъ овошки-те. На деца-та долесватъ парѣво благо нещѣ, а после друго кѣтъ. Наодади излегатъ девойка-та, имъ целуватъ рѣка, и имъ давѣтъ по китка и рѣза, и на едно отъ тѣе давѣтъ горѣречѣна-та шама со овошки, една депо везана рѣза и една зелѣна китка за момче-то. Овоѣ обичѣи неколку пѣти во годѣна-та съ повторѣтъ, особѣно кога излегатъ нови овошки, но други пѣтъ количѣство-то отъ деца-та ю многу помѣло.

Зелѣна китка. После неколку месеци кѣвѣтъ у зет-отъ жена и момѣи отъ роднина-та му, кон ходатъ у мома-та, еажещѣ со себѣ си сѣдъ со овошки, надъ кон сѣтъ около петъ зелѣни китки, отъ кон поголема-та, кон имѣтъ жѣлѣница вѣраана со копрѣна, ю за мома-та; уще за мома-та носѣтъ чораби, чѣвли, неколку ока предѣко, лѣвъ и неколку драмой копрѣна разноцѣтѣни; отъ овѣ мома-та требѣтъ предѣ свадба-та да кѣтъ зготвѣна кошули за даруванѣ. Девойка-та ги прѣчеквитъ, имъ целуватъ рѣка, и сама земѣтъ вещи-те. Имъ ставятъ софра да ядѣтъ. Накъ мома-та излегатъ, имъ целуватъ рѣка, и ги служѣтъ по чаща вино; тога пѣвѣтъ три пѣсѣни. После излегатъ сѣстра ѣ, и давѣтъ по една мѣла зелѣна китка. По неа мома-та дарувѣтъ по рѣза на зѣлѣи-те и свѣжѣва ѣ, на коя врачнитъ горѣречѣни-отъ сѣдъ позѣ со неѣдзѣни овошки, неколку зелѣни китки, мѣгю кон за момче-то поголема, а со жѣлѣница по мѣла отъ тѣа, що прѣти момче-то, и

*) Мома-та не кѣтъ отъ овошки-те що сѣ во шама-та, а тѣе що сѣ во ѣѣла-та везана рѣза, коѣ целувѣтъ мома-та за да съ кѣвѣтъ (гѣвѣтъ) со неа.

везана риза за него; и по риза за свекор-отъ, деверя, вуйковци и стриковци. Друга пътъ сама свекарва ъ ходятъ у мома-та, и ъ зематъ мера за козаки со пафти, за колки (белези), и за четири парстени.

Големъ армась. Две недели предъ свадба-та, въ сѣбота спроти неделя, момче-то со роднини-те и приятели-те му ходятъ у армасьница-та, имаещемъ со себеси потребно-то ястие и питие. Майки му во тепси носятъ благо сукано; а снахи-те колни-отъ (поясъ) со пафти, колки-те, четири парстени, шама за раце, друга за глава, тульбеть, фесъ, огледало, гребенъ и жълтици; а момче-то шама со овошки. Стигаещемъ у мома-та мажи-те седиѣтъ на една стария, а жени-те на друга-та стоѣтъ простукъ. Надгиватъ мома-ти со една друшка, и целуватъ рака на мажи-те, а на момче-то не, после целуватъ на жени-те, отъ кои зематъ речени-те вещи, и ги предаватъ на дружка-та си, и найпосле целуватъ рака на момче-то и презематъ шама-та со овошки-те. Ставятъ софра, на коя донесватъ ястие-то и питие-то отъ момче-то, кое, целуваещемъ рака, на 'си-те служатъ по ракиа. Постиря-отъ на четири скършвѣтъ на сѣвче вжикено кръстообразна-та погача, коя иматъ на стредо вжрзано цело (стара пара); стредо-та со цело-то сѣ пращатъ на мома-та. По неколку време момче-то служатъ на 'си-те по вино, целуваещемъ рака. По това донесват момини ястия и вино, и мома-та тога целуватъ на 'сите рака, и ги служатъ по едно вино. Тая вечеръ ке сѣ спѣтъ. На раздевание-то пѣтъ ракиа отъ момче-то. На одзадк мома-та нѣз лежатъ (туриватъ) вода да сѣ измиатъ, и найпосле на момче-то, и на 'си-те преоблѣчатъ на рамена по една риза; 'сите ъ дариѣтъ по жълтици. Това сѣ викатъ големъ Армась.

Руба. Седумъ дни предъ свадба-та въ неделя отъ мома-та прищаетъ у момче-то, стонца вино. Неколку моми ходатъ у момчето, имаещемъ за момче-то две кошули, две гащи, една антерія, еденъ елекъ, една шама, две бокчи; за бракиа му, за свекор, свекарва, за чичовци, вуйковци и тетниовци по кошули и риза; за ѣтарни, вуйки и тетки по карни; за найсторъ-отъ, що го училъ знаеет, и за учителъ-отъ по кошули. Стигаещемъ у момче-то 'сите тѣ дарови обесватъ на дзизалъ въ одаа-та, нащо момче-то иматъ обесени 'сите дарови, що му пратила мома-та. Имъ даваѣтъ да ручаѣтъ, и момче-то имъ целуватъ рака и ги служатъ по ракиа (ако пѣетъ). После моми-те пѣетъ и играѣтъ оро така, що три пѣти надгивѣтъ на дворъ отъ врата-та, и влѣгивѣтъ нѣтре. Това сѣ каже Руба.

Замесъ. Три дни предъ свадба-та, въ четвортокъ рано, месѣтъ у момче-то две погачи, една за мома-та, друга за кум-отъ. Сѣ берѣтъ у момче-то неколку моми и замесватъ хлѣбъ вина: донесѣтъ три момини (на ощо месѣтъ хлѣбъ) и три сѣта; три моми ке засѣтъ брашно, и ке го собератъ на едно. Мало дете, що иматъ татко и мийка виваѣтъ солъ и вода; и со дървце, кое иматъ на край-отъ топувче и кое виваѣтъ кукудѣвка, вжрво смешватъ брашно-то и вода-та; и моми-те после го замесватъ. После виваѣтъ дете-то на раце; а дете-то три пѣти ке удриѣтъ со дървце-то на греди, и три пѣти ке речѣтъ „Момакъ и мома.“ — Това сѣ велѣтъ Замесъ.

Исти-отъ дѣти моми-те правѣтъ оруглица-та байракъ), коя ѣ тарска, на неа зашѣена бѣла риза везана, а за върх-отъ ѣблѣко шикосано (шаракосано со злато). После една девойка облечена во момчешки руби, со мажки фесъ на глава, ѣащѣтъ на 'оро други-те моми, и податъ танецъ, държеещемъ оруглица-та.

Вечер-та еденъ ковчегъ, во комъ виваѣтъ бѣлѣверно сѣке, мѣчменъ и три ѣблѣка, го испращаѣтъ у мома-ти со оругличари-те (кои носятъ оруглица-та, кога одѣетъ за невѣста; побратими-те) кои, како г' одѣсатъ, сѣдаѣтъ на него. По малу

идеть мома-та нѣ целуватъ ръка, и ги даруватъ по риза, а тѣ ѣ предавяетъ ковчег-отъ, и сѣ вращаеъ. По нѣмъ момчеви-отъ татко со два тронца земятъ погача-та, що месиха рано-то, и коя ѣ вързана кърстообразно со цървена коприна, и на стреле нхатъ цело, и ходятъ у мома-та. Тамо нѣ двавѣтъ да лѣтъ, и татко-то свършвѣтъ погача-та на винено гърне. После ке сѣ разговоратъ со момини-отъ татко за обушва-ти (дрехи).

Иств-отъ вечеръ други седум-осумъ нѣмъ отъ роднина-та момчева земя-стѣ каниска (яствѣ со кое канатъ) и погача-та, що месиха рано-то, и ходатъ у кум-отъ да го канатъ на венчаванѣ. Тамо сѣ гощаватъ, и нокъ-та сѣ вращаеъ явзатъ.

Цетонъ. По ручегъ сѣ бератъ у мома-та нѣмъзнимъ сродинци перѣсти и моми за да ѣ плетатъ. Сѣ собираетъ окулу нѣа, и парво кладватъ мало дете, що нѣмъ татко и майка, за да ѣ заплетѣтъ и зачешлатъ, а моми-то ке ѣ исчес-ляеъ, и ке ѣ доплетатъ со песни. Кога тѣ ке свършѣтъ, мома-та нѣ целуватъ ръка, и си кланатъ на глава фес-отъ и шами-та (що ѣ бѣше далъ момче-то на големи-отъ арнасъ); а после заедно со 'ситѣ игратъ 'оро. Тога нѣмъстинска-та рубѣ, коя ке носѣтъ у момче-то, стоѣтъ въ одая-та обесена.

Во тои денъ у момче-то вѣѣтъ карѣмъ зо книжина, со кои фругличари-те канатъ гости-те. Наодзѣмъ фругличари-те ходатъ у мома-та да канатъ, че во недеѣа нѣмъетъ свадба. Невѣта-та ги даруватъ по риза.

Собота. Некозѣмъ сѣ бератъ у момче-то за да закоѣтъ вол-отъ, (безъ волъ ке бидѣтъ свадба). На вол-отъ навѣтватъ глава-та и рогови-те со дѣка и китки и му пеѣтъ песни, и дурѣ да го одератъ и суредатъ ке преставѣтъ да пеѣтъ и да игратъ оро. По ручекъ фругличари-те со карта вино (чутура) канѣтъ на вечера гости-те, що бѣха ги нѣмъѣе въ петок-отъ, а кум-отъ не. Како ке кладатъ вечера на гости-те, фругличари-те сѣ прашаеъ у мома-та, кѣде ед-накво служатъ, и отъ кѣдо ке можѣтъ да сѣ вратѣтъ безъ повелѣнѣе отъ момини-отъ татко.

Недела. Рино-то идеть бричач-отъ (берберни-отъ), и бричитъ зет-отъ; а две момѣ дочекаѣтъ 'лѣкѣ-та на ризѣ, коя скривѣтъ за да ѣ кладатъ во не-вестѣнски-отъ ковчегъ, кога ке го донесатъ. Други-те момѣ пеѣтъ и играѣтъ оро окулу зет-отъ. По свършвѣнѣ-то даруваеъ на бричач-отъ риза, и парѣ кой како сакатъ; а зет-отъ целуватъ ръка на 'си-те, и сѣ нѣмъѣватъ обрѣзъ. Вода-та, со коя ке сѣ нѣмъѣтъ, собираеъ въ бардаче, и ѣ вардатъ дурѣ да донесатъ ве-вѣста-та, како ке видѣме. После му носѣтъ зетѣвска-та рубѣ, коя едно дете три нѣмъти тѣргатъ (теглатъ) на кѣятѣр, и зет-отъ сѣ облекѣлѣтъ; а фирали-те (чѣвли) ке поставѣтъ *) отъ подзе-те дурѣ да сѣ венчатъ.

За ручегъ сѣ собираеъ сватовѣ-те; какѣтъ кум-отъ и кума-та со дружи-на-та му, и ручаеъ. По това зет-отъ целуватъ ръка на кум-отъ и подкумѣнѣ-отъ и на 'си-те сватовѣ; после ходѣтъ да земятъ нѣвѣста-та

Стѣгвѣещѣмъ у мома-та деверѣ-те, свѣкарѣ-та, кума-та и снахи-те хо-датъ кѣмъ одая-та ѣ. А мома-та со затворѣни врати, обиколѣна отъ роднина-та си, дѣржѣещѣмъ рѣше-то со бѣмъбакѣрно семе, и три страѣа запаѣлена борѣна, за-пеѣватъ „откупѣ снаха деверу! скѣпѣа ѣ снахи, вредѣна ѣ....“ деверѣ-те, кои стоѣтъ

*) Обикновѣно въ Турѣско нѣмъѣеъ фирали-те (подѣври-те), кога вѣмъѣватъ въ одаѣ; заѣщо одаѣ-те сѣ носѣмъѣ.

на врата-та надворъ, даваеъ неколку гроша на вратар-отъ, и вдеватъ 'си-те нитре, а мома-та разсеваъ семе-то во решете-то, кое фърлятъ вонка (надворъ), а други го фърлятъ на кѣщи. Постаръ-отъ деверъ даваъ на невяста-та чораб-и-те, отъ кои еденъ ѝ полъ со овощи напр. лоблеби (святкоу лсченъ) кои тая клаватъ въ джепъ. После оставатъ предъ нея чсви-те, кои тая ритвятъ (кѣшуватъ, клоцвятъ) три пѣти, а после ги обуватъ. По това първо кума-та клаватъ на глави-та отъ мома-та венецъ отъ винена лоза, обвиеъ со цървено предено; После свекърва-та ѝ нареднятъ стрѣбренн-ве накитки истоу на чело, ватопъ, плоча преку гуша на грѣди, пера, и иглицы; а момъ-те во това време пеютъ: „Веди сѣ долу наша дружка, дуръ да ти кладатъ истоу на чело-то, плоча на сѣрце-то. „Наод-зани ѝ превжраватъ со голема бѣла риза, а преку рамо подъ лева-та мишка пре-вжравѣтъ бисма или друго нещо сѣжно; найпосле ѝ прекривѣтъ со дулакъ (пре-везъ); а тая три пѣти сѣ клаватъ на татка ѝ и кум-отъ, и ходитъ на стѣрна, кѣде често сѣ клаятъ (губевтъ).

После некой малка момъ направаетъ невяста, ѝ покривѣтъ, ѝ фицаеъ за рѣка и со пѣсни свекърва, кума и 'сите жени сѣ вращаетъ въ кѣща-та отъ момче-то; а мжжъ-те оставатъ тамо. Но кога невяста-та носеетъ въ църковъ 'си-те жени, и свекор-отъ, кой не ходитъ со сватови-те за невяста-та, предъ църковъ пречекватъ невяста-та, како ќе видиме.

Сватови-те сѣ гошаваетъ, а зѣт-отъ со фругичари-те ходитъ въ особена ода, кѣде стоятъ софри ставена. Зѣт-отъ со три-те пѣрсти земаъ отъ четири-те стѣрни отъ жстие-то и го клаватъ предъ себе, после ядѣтъ. По малу време идетъ теѣа му, или шурѣа му, и му даватъ пѣрстенъ за венчаиѣ, и му префрлантъ ко-рино бѣла риза; а той ѝ целуватъ рѣка и си ходитъ при кум-отъ. По тона идетъ на тѣрлеза невяста-та, коѣ сѣитъ на исто-то мѣсто, кѣде бѣше седналъ зет-отъ, и първо наедонтъ тона, що остави зѣт-отъ коѣа сѣдка да ядѣтъ, а после ядѣтъ други яли. По това зѣтъ и невяста ходѣтъ при кум-отъ, кои покриватъ глави-те имъ со платно, и држесѣмъ чаша вино сѣ мѣду хлѣбъ нѣтре, ги благословятъ и истуриватъ вѣно-то преку мѣдеѣци-те. Невѣста-та целуватъ рѣки нему и на 'сите сватови. Во това време идетъ неколку момичиѣ (девоичиѣ), и на 'сите сватови пеѣтъ песни 'секому прилични по вѣст-та (возрастъ); а сватови-те ги даруваеъ по нещо. Зет-отъ целуватъ рѣка на 'сите невястински сватови, а невяста-та, из-ведена надворъ, даруваеъ по шаѣа 'си-те мѣдѣѣни сватови, кои тоѣа надегватъ. После сѣ прощаватъ со татка и майка и сѣ прекрестяѣтъ; в деверѣ-те ѝ клаватъ на конѣ. Тѣка ходатъ на венчаиѣ въ църковъ; по пѣт-отъ жени-те пеѣтъ, а не-вяста-та често сѣ клаятъ.

На приближениѣ-то въ църковъ свекор-отъ, кума-та и други-те жени пре-чекватъ невяста-та, окуду коѣ пеѣтъ. „Куме, или куме, дали да венчае.“ Свекор-отъ ѝ свалуваеъ (сегевѣтъ) отъ конѣ-отъ, а тая му целуватъ рѣка и му да-ватъ риза; единкво и после венчаиѣ-то свекор-отъ ѝ качвѣтъ на конѣ. И кога ќе стигнатъ у момче-то предъ врата-та ѝ пеѣтъ: „Ела, ела невясто, позна кѣшъ си дворови.“ Предъ да слезѣтъ отъ конѣ-отъ ѝ даваеъ две мѣшки деѣа, на кои образ-отъ гладѣтъ со плоча-та, или целуватъ рѣка, и имъ даватъ отъ овощи-те, кои отъ чораб-отъ бѣше клала въ джеп-отъ си, како рекохѣ; а други-те овощи нѣфърлятъ. Тоѣа свекор-отъ фърлятъ преку мѣа дробни пари, и ѝ сегвѣтъ отъ конѣ-отъ. По това ѝ даваеъ подъ мишка два сомѣна хлѣбъ и бардаче-то со вода-та, со коѣа зет-отъ бѣше си мѣмѣлъ лице-то, како сѣ каза погоре. Така тая сѣ

кавити дома и по малу туривать отъ вода-та, дурн да стигнеть до олая-та, во
кой зѣт-отъ стоять скривъ задъ врата; и кога невѣста-та ке влезеть вътре, той
три пати ѡ удирать по плещи, и изгвигать вонка (надворъ); невѣста тѣ однесвать
да стоять въ кѡше (жгадь), а хлебови-те и бариче-то фърлатъ на гвараиди. По
това донесвътъ яствѣ на невѣстѣнсьи-те сватови, кои тога сѣ вывасть погазеи, и
кои после яденіе-то си ходять секоѣ дома.

Вечер-та сѣ собираеть гости те; и на вечера-та зѣт-отъ и невѣста-та,
захващаедемъ отъ кум-отъ, сѣ поклонять, целуваеть ръка и служатъ по чаша
вино на 'си-те сватови, на кои невѣста-та раздавать дарови-те, прехващаедемъ
на ramo дар-отъ, а сватови-те неа дарувасть по мещо. По неколку време зане-
вать „Стани, куме, стани! ти сѣ молятъ младенци-те, врѣме ютъ да одиже. „Го-
сти те си ходять, наодзадъ ставиють кум-отъ, коги зет-отъ и невѣста-та пречеквать
на врати, му сѣ поклонять три пати до земя, и му целуваеть пола-та и ръка-та.

Въ понеделникъ канѣтъ на ручѣгъ гости, и заиграваеть на оро зѣт-отъ
со невѣста-та. Вечер-ти пакъ канѣтъ гости.

Въ торникъ накарѣтъ (патерѣтъ) невѣста-та да сметнѣ и да наметѣ сж-
дови-те (вигани, паници, казеници), и ѡ задевасть (задаряеть), ѣ сѣ подсмевають,
гьѡѡ (като че) не ужаса да шитѣ и да метѣ сждови-те; а тая подхваждають
некоя пара на земя за да престанать, да ѡ задириють. После ѡ патерѣтъ да
мечѣтъ жазикъ, и тога ѣ сѣ подсмевають, и на сученіе-то ѣ сечать кори-те (губи),
гьѡѡ не знаеа да сучѣтъ жазикъ, а тая имъ подхваждають неколку грѣша, дурн
да престануть. Той жазикъ ядѣтъ кукли-те и побратими-те.

Въ среда невѣсти и жѡхи, зстовски родичи, язважасть невѣста-та да на-
деить (нацѣрпять) вода. Со себе си носать тарѣе вино в рака, и кого на пѣтъ
стрѣтитъ, нему невѣста-та служиють вино и рака, и му целувать ръка. Невѣста-та
и ситѣ въ десни-отъ ракъвъ просо, а въ уста стара пара (цедо). Стигвѣедемъ
на канѣнец-отъ (сирѣчь, буваръ) невѣста-та ходить окълу него туриваедемъ
по малу просо, и сѣ кланять крѣстообразно на четири старѣи; наодзадъ хваж-
дають цело-то въ владѣнец-отъ и нацѣрпять вода.

Четвортокъ вечеръ невѣстински татѡ канѣтъ зѣт-отъ и невѣста-та на гости.

Замеч. Въ Воденъ, кога тест-отъ въ истѡкъ вечеръ канѣтъ зѣт-отъ со
многу гости, сѣ вѣвать пѣрвѣкъ; други-отъ петѡкъ, кога зѣт-отъ ходить у тест-
отъ со побратими-те, сѣ вѣвають вторѣче, трѣтъи-отъ истѡкъ, кога ходить сжде со
невѣста-та, сѣ вѣвають третѣче.

Петѡкъ вечеръ спрѡти сѣбота не требить зѣт-отъ и невѣста-та да оста-
нать дома си, за това ходять да пренокувають у некого родичи. Тая вечеръ сѣ
вѣвають Сѣботниѣна.

Годишнѣи обичаи.

Въ Кюмѡ.

Коледе. На познѣ нощъ предъ Божикъ до раздеивеніе деца-та ходять со
колѣдачки (стапови) отъ къща въ къща, и тропають по врати-те, вѣкаедемъ „Ко-
леде, бабо, Коледе“. Отъ кукѣ-те имъ давають колачина, костени и други такѣи.

Бѣдникъ. Денъ предъ Божикъ ѡ Бѣдникъ. Вечер-та запальвають оганъ, на
кой пернувають (клавають) голема пенушѣа. Сѣ нѡкъ огн-отъ требить да горить;

а отъ пенушкѣ-та да останить едно парче кое кардаты до друга-та година, за да подпалѣтъ огн-отъ во нѣтъ-отъ вечеръ. Во Водень това парче закопавать въ дозю, за да сѣ сторить грозѣ-то цѣрно. Тая вечеръ месѣтъ погача, во кон влаиетъ цоло; и ѿ кѣрпаты на толку парчина, колку сетъ кукьовни-те, захващадѣмъ отъ бога, после отъ кукя-та, и со рѣтъ отъ постари-те до помлади-те, и кому ке падиятъ цоло-то, том ѿ стретень тая година.

Како сѣ зготвить тѣрпези-та отъ вечер-та, такя стоятъ ставска ду-и да поминатъ Божики. Отъ Божики до Водни жени-те не работаетъ, ни перать (мѣть), ни деда кѣпаты.

Клетва. Въ стредспосия-та неделя сѣ собирають неколку девойки, по-сеещемъ секои вещь отъ потребни-те за да месать зельникъ. Ядаты и сѣ съзбор-вать заедно да пеють Лазара, И за да останатъ вѣрия на здохвор-отъ, клавать на секира 'лѣпъ, солъ и жгленъ. После целувають секира-та и сѣ кѣпаты „ако не-коя не додържитъ збор-отъ и сѣ разделить на Лазара, да ке сѣ слѣтъ како же-лезо-то, да оцѣрнятъ како вѣгзен-отъ (жгленъ), и лѣо-отъ да ѣ фатить очи-те, т. е. да ослѣпятъ.“ —

Мишевъ день. Въ понеделикъ-отъ отъ Сиринци (после запоствения-то отъ нѣсо), жени-те не работаетъ, ни отпорастъ кокецѣи-те. Той день сѣ вѣ-кять Мишовъ-день.

Мартишки. Дев-та сироти Март-та сучать цѣрсно и бѣло предено со цоло; и утрина-та го кѣпавать на деца-та на гѣрло, на раце и нодѣ за здѣвѣ. Тѣ сѣ вѣквѣтъ мартишки, и со вѣмъ въ Струта стрѣвѣтъ ластовици-те.

Тая вечеръ пременувають мѣсти-та, ѿде спавале до тога, ая да не ги ядаты божи. Томъ день мѣли-те деци приватъ ластовици отъ дѣрно шикосано, и пе-ють по кѣщи-те: „Ластовица идеше, цѣрно море плываше.“ — Во 'си-отъ ме-сецъ не ядаты зѣли останато одъ понаврежии-отъ день.

Гюргев-день. Рано-то клавать на врата-та коприви. Мочи-те и деца-та носатъ коприви на глава. Той день сѣ тѣсѣтъ кой колу ке дойдить.

Еремѣя. Вечер-тъ сироти Еремиа клавать предъ врат-отъ на цортѣ-та кросно, и фортсѣя; а отъ двѣ-те старии отъ кросно-то горить по една лѣселѣя, и поминватъ го'яда-та преку кросно-то; ая да не ги ужасатъ зѣли. Чувають со кѣциѣ низъ двор-отъ, по дупки-те и околу кѣщи-та, и вѣзѣтъ „бѣгѣице зѣли, оти идѣтъ Еремѣя.“

Рано-то со коприви тѣрають го'яда-та на пасениѣ.

Иванъ-день. Дев-та стари жени берѣють трѣви лѣкови-ти (биљки).

Во Водень тѣ трѣви висѣють на дукни-те за да имають повѣке покупици.

Цѣри-день. Други-отъ децѣ по лѣтѣи св. Атинасъ, сѣ вѣдѣтъ Цѣри-день. Жени-те не работаетъ ни хлѣбъ месать.

Моринки. Цѣрия-те дванаесѣтъ дни отъ Августа сѣ вѣквѣтъ Моринки. Тѣ дни жени-те не работаетъ, ни перать, ни деца кѣпаты. На тѣ дни гатають за добро-то или лошо-то време за цѣла година; ако напр. цѣрви-отъ день отъ Августа чинить горѣшиѣя, козожекъ (январь) ке бѣдѣтъ студень, и на противъ; ако на втори-отъ править добро време, на сѣчка (февраль) ке чинить лошо, и тана ая други-те.

Годишнѣни обичаи.

Отъ Струга.

Бжоникъ. Предъ Божиѣмъ правсеѣмъ питулицѣ и со каша-та чинатъ кжрстѣ на врати, долапѣ, бршникѣ и други. Орачи-те клаваетъ смеш-от на клаяникѣ, и на него чипатъ кжрстѣ со каша-та; така и на черешло то. Деца-та ходатъ на коледе.

Во Дебарски-те села исцжржуваатъ лица-та и ходатъ на коледе отъ село въ село со пески и 'ора, имеещемъ цжрвени бйракѣ со бѣзъ кжрстѣ во стрѣде.

Во Магарово деца-та викаетъ: Коледе мелѣде, сурова година, цинца, кика, дай м' една колана.

Водици (Боговоленіе). Вечер-та предъ Водици остапаатъ стомни-то откренѣ и празни, а утро-то ги напознуваатъ, и накваевѣтъ въ река-та квас-отъ. Предъ да излезатъ отъ цжрква береетъ бжрзокѣ, шипр сѣно со лющенчина, или трески смешаво, и го фжржѣтъ въ оганѣ шептисшемъ нещо. По излеговеніе-то отъ цжрковѣ клаваетъ стрѣдѣ кука секира; татко-то, или майка-та джржитъ кжрстѣ-та вода, а синови-те и керки му скокѣтъ преку секира. Кой отъ нѣмъ скокѣтъ повѣе отъ други-то, нему пжрво ќе даватъ да сѣ напѣтъ отъ кжрстѣна-та вода; така со рѣдѣ на други-те.

Замъ По села-та земаатъ кжрст-отъ отъ село въ село. Той що ќе го зсѣмѣтъ дома си угощиватъ сѣто село.

Деца-та имѣтъ зготвени вици сплетени, кои сѣ викаетъ суровици. Со нѣмъ рано-то на Божиѣмъ ходѣтъ отъ кука въ кука, менѣтъ оги-отъ со суровици-те, и пеѣтъ „суровъ божа, весѣла година, колку ајла и пизца, толку деца и иганица.“

Дипжрдѣ. На повѣди вечер-та деца-та игжратъ околу цжрковѣ со дипжрди. Дипжрди сѣтъ джжгови не толку джжги, на вжрх-отъ рѣзцепени, и въ цѣп-отъ навѣдено сѣто свжрзано. Въ сѣно-то клаваетъ жжленѣ, и вжртѣтъ дипжрда-та на десно на лево, джри да сѣ запалѣтъ сѣно-то и да изгиснатъ. После оставаотъ джжгови-те въ цжрковѣ.

Джжжра. Рано-то деца-та ходѣтъ по кука со шарени сталчини. Той донѣ, и повѣе въ недѣля та, въ Цвѣтница, сѣ собираатъ девойки-те по махали и на-правѣтъ една отъ нѣмъ нежѣсти. Кого ќе стрѣтатъ на пѣтъ обколичеватъ и поѣтъ секому по возраст то му т с ако љ нежѣнатъ друга песна, ако љ женѣтъ друга; ако љ жена, или девойка друга (вид нес джжжски). Той давѣтъ пари на нежѣста-та, коя му целуваатъ раки. Со тѣ пари накупиѣтъ нужни-те жла, и сѣ гошаваатъ, и попрашаатъ Джжжра со ора и песни.

Гжжжж-денѣ. На тој денѣ валсаатъ яйца и правѣтъ нишѣлки, на кои сѣ нишаатъ можи-те опасани со дебѣлка, помжжжвсшемъ лице-то со цжрвено ајце, за да бѣдатъ дебѣли и цжрвени.

Куѣтъ квечерѣна-та запотѣватъ, т е. клаваетъ на врати-те трева; запалѣвѣтъ сунѣ говечки лепешки, за да сѣ чадатъ го'яда та, кога сѣ враѣаатъ отъ пасѣниѣ.

Бабѣни дни. Последни-те дни отъ Марта сѣ викаетъ бабѣни дни, кои обикновѣно сѣтъ студѣни, и ветарѣлиѣ. Тѣе дни сѣ зѣдени отъ Априла ево како. Една стара жена по излеговеніе-то отъ Марта, како видѣ, че време-то бѣше топло и много хубаво, рече: „Цинѣ козѣца на планина, пжрдѣни Марту на брадѣна;“ и си излѣзе со кози-те на планина. На Марта падѣа тѣшко да сѣ презираѣтъ отъ

една баба, и рече въ Априля: „Априле, лале, мой побритиле, придий ми три дни да згубамъ баба“ Априль му даде, и захвати таков студъ, лапавици и ветрица, що баба-та со 'се кози зомързвала. И днеска, вельтъ, стоятъ каменообразни баба-та и кози-те на Шаръ планина.

Ой-люле. На Руса Стрела мом-те отбервѣтъ една отъ мегю себе, и надъ рутища-ти отъ глава до нозѣ ѿ опасивать со севакки трѣви, напр. со бозъ и др. и ходатъ по кукки-те пекемениъ. „Отлетата прегеруга сѣ люле, ой!“ (вид п 660). Кога стигнатъ подъ вскол прозорецъ (пенджера) отъ одгора туривастъ вода на опасана-та со тревъ. Влегатъ въ кукки-те и таркалятъ сито, кие ако паднѣтъ вичкумъ, во тая кукя ке бидитъ съжна; ако паднѣтъ инакъ, пелородиѣ. Въ севоя кукца, икъ даваеъ бряппо, или друго нещѣ, и за ручекъ со сбраи-то напрашѣтъ гозба, на коя пеятъ и играетъ. Тона сѣ викатъ Ой люле. И коги некой сѣ (или некого) наводенитъ, сѣ водитъ сѣ (или го) направихъ Ой люле.

Јеремія. На св. Јеремія кършатъ стомы, шутарки и черепа. Въ Прилепъ пеятъ бегай, бегай, гату, со твои-те гашница! ето ти го Јеремія, ке ти мотнѣ черепа-та со железно матоело.

Скарсти. Ако ѿ време-то сушливо, много големо земаеъ икони отъ дома си и отъ църковъ и подови-те напредъ, излетѣтъ еденъ часъ далѣку на Марковъ кименъ, и 'си-те единоглавно по пѣт-отъ пеиетъ,“ скарсти адамъ, боги моламъ, господи помилуй, да зароснѣ ситни роса! топ ходъ сѣ викатъ скарсти.

Зам. Марковъ кименъ сѣ нахожатъ на подвожѣ-то отъ Бѣлица планина до Струшки-те лозя, и ѿ необработанъ кименъ, на кои яматъ дълга стѣпалка.

Жетва. Въ Кукушъ, кога да жонятъ, ако некой помилитъ по пѣтъ близу до нитъ, му оставаеъ еденъ скопъ, вадъ кои спростираеъ шавла (и клаваеъ лѣбъ) му пеятъ; а тоѣ требаѣ да хвърлитъ нещѣ пари на шавла-та.

— * —

Вѣрованія.

Гробници. По умправѣ-то лоши-те люде, особено стари-те мажи и жени, сѣ чинятъ гробници, и ходатъ по кукки-те.

Едни верѣтъ че умрени-отъ ходитъ на 'сите места, кжде тои билъ, коги живѣлъ.

Самовили. Самовили-те (самоилици) живеетъ чѣ планина, любѣтъ много да игриетъ 'оро. Тие сѣ чинѣтъ поестримы со големи-те ювацы, и на пужил-та имъ похотѣватъ, и ги спасяваеъ отъ смъртъ, а въ 'бще за люде-то сѣтъ дѣшнѣ. Тие любѣтъ да ослепѣватъ човека-того.

Юди, Стил. Юди и Стил сѣтъ жени со дълга коса, и п живеѣтъ во реки-те и езера-та. Кога видѣтъ некого во вода хвърляеъ коси-те и въ нитъ го сплетѣтъ и го удаваеъ. Едни пѣти излетѣтъ на брегъ и си чешаеъ коси-те. Тие живеѣтъ во глобоки-те места, особено во вирова.

Духови. Духови сѣтъ нещѣ кабо ветаръ. Тие шетаеъ особено на полнокъ, кога люде то сѣ вардѣтъ да излезатъ (особено на полнощѣ) отъ одя-та, или отъ кукя-та кжде спятъ; зато духови-те имаеъ лоша сила. Едни пѣти тие викаеъ нѣще некой човекъ, кой мислитъ че го викатъ свои приятель за да ходитъ или на дърва, или на ямба; и така ставѣтъ и безъ да сѣ усетитъ ходитъ

по него; а лоня-отъ духъ го носить на некои чкъмба или пропасть, каде човек-отъ паднать; или на некои река, каде съ удавятъ.

Ветрица. Кога некой спить подъ дърво и му съ биятъ ръка-та или нога-та, и не можить да ъ шардаты, тога велееть, че на хватенъ отъ надворъ; и мислѣтъ че подъ древо-то имало некой лонѣ духъ, или ветрице

Виулицы. Виулицы-те сѣтъ како духовы-те злотворна сила, коя можить човека да крѣвить, и видѣ да му сѣ не видѣтъ. Ако некой поминить надъ место-то, каде сѣ стори виулица-та, можить нещо да страдаты; и за да уничтожить тая лоша сила, плювать на това место. Виулицы-те едни смешивать со Сивовили-те.

Нарачицы. Кога дете-то сѣ рожать, тая вечеръ идать три жени, кои нврѣчватъ колку и како ќе живять родено-то, и що ќе нврѣчатъ третия-та това ќе бидить (вид. п. 17). *) Тѣ три жени сѣ викають нрѣчачицы.

Гѣрменѣ. Кога гаринтъ, велятъ, че свети Илія тарчатъ со огнена-та кола по ланин-те, кои идать жито-то. И кога трешить, тога св. Илія удриль ланин-та. Ако не бѣше св. Илія да гонить и убивать ланин-те не ќе имаме никаковъ берикетъ (жито или друто). Кога гаринтъ, 'си-те посмѣрчина (вид. песни. 40) спіять, а дух-отъ имъ ходить на помощь на сѣ. Илія противъ ланин-те. —

Под стрехи не седатъ за да не имъ кяпнѣтъ коса-та.

Вечер-та предъ среда и петокъ жени-те не работаетъ; и три дни во неделя-та (кои мислиме да сѣтъ: торникъ, четвортокъ, и петокъ) не издегватъ за на чужина.

Тон денъ, що издегвѣтъ за чужина, никой отъ кукъни-те не работатъ. На тоѣ, що ходить на чужина, давають малу земя, за да го прѣкжнѣтъ друга-та земя, каде ходить, како своя; на едни места давають и вода; а на 'си-те хлѣбъ. Кукъни-те попрашаедемъ, отъ место-то, що сѣ разделиха, земають дома си трева.

Дето деца-та глодають на позва месечина, различватъ на неа очи, носъ, уста; и мислять че това ѣ лице отъ некой старъ човекъ, кой не давно умрѣлъ; И вѣрѣтъ, че найстари-отъ човекъ кога да мирить сѣ чинить месечина, и така со рѣдъ други-те стари.

Кога на пролетъ росить, или паднать малъ дождъ, деца-та тарчатъ по дождь-отъ гологлави и пеють: роси, роси росица! да не растатъ косица, колку едни лозинца.

—*—

И с р и.

Войска. Неколку време понапредъ деца-та сѣ делѣха по махали т. е. горна и долина подъ еденъ главникъ, и сѣ бѣеха отъ далеко со камѣня, и отъ близу со дървени сабѣм, или степови и маадраци отъ тарска

Гага. Неколку луги сѣ хващаетъ за нокъ на танецъ подъ еденъ главникъ, кои ги бравить; а други надворъ отъ танецъ-отъ идать околу нимъ за да грабееть робѣи. Главникъ-отъ бѣрго лѣткатъ танецъ-отъ 'секако, на десно, на лево; и отъ сила-та некой не сѣ отпущить; него грабееть тѣ шо ходатъ околу танецъ-отъ, го държатъ на стража и пеють „Кадри бѣме, ведрѣ бѣме, ви грабѣме човек-отъ; юнаци бѣме, ви поробѣме войска-та.“ — Отъ танецъ-отъ нѣмъ сѣ отговорватъ со пееми и играми; „Крasto'o бѣше, кельо бѣше, за тѣя го зе-

*) Во вѣрованиѣ-та каде сѣ споминувать песни, не значить че това ѣ истарѣхо одъ пѣсни-те; но че сѣ призоватъ како потвърдени на народно-то вѣроваѣи.

до-то; сѣно бѣше, кѣро бѣше, държете го; ак' сте юнакъ отъ юнака, грабните отъ юнаци.⁴ - И така продължаватъ игра-та, коя сѣ викатъ Гага.

Крижеш-мижеш. На едно дете затворають очи-те, а други-те сѣ кри-ятъ, после това ги барать; и кого не наидатъ, нему затворають очи-те

Котка. Неколку деца земають куси стапчина, и едно дървце оклопче-сто, колку яболко, кое сѣ викатъ котка. На околу направяють толку мала дупки, колку жива не играеть безъ еденъ; и въ стреле направяють една поголема за котки-та. Еденъ, кои нематъ дупка, пасить котка-та т. е. со стапче-то ѝ кльошкать, да ѝ внесеть во средина-та дупка; а други-те държатъ стапчина-та опреви во мали-те дупки и сѣ печалатъ да му ѝ истерають; и кога котка-та не сѣ прибли-житъ до некого, оной ѝ кльошкать со стапче-то далеко отъ дупки-те; Но ако той, що ѝ пасить, успееть во това време, кога други-отъ ѝ кльошкать, да кладить стапче-то во негова-та дупка, тога други-отъ не пасить котка-та. Но ако той, що ѝ пасить, успееть да ѝ внесеть во голема-та дупка, тога 'си-те си премен-ватъ дупки-те; тога той, що ѝ пасить, сѣ печалатъ да хватить дупка; а той що не останить безъ дупка, той пасить котка-та. Така игра сѣ викатъ Котка.

ПРЕДАНИЯ.

Царь Александръ. Царь Александръ, сѣкаше да ходить да земить безсмъртна вода. Но кой одеше никой не сѣ вращаше назадъ; защо дурн да стиг-нить некой до коа, требеше да пътувать три дни все во ноцни темнина, во коя люте-то сѣ заснитвеха, и не можеха да сѣ врататъ на бѣлъ день. Царь Александръ асѣ со себе си кобили и ждребина. Во темнина-та варза кобили; и въ разстоянїе, що можить да сѣ чуеть глас-отъ, варза ждребе; потоа кобили, после ждребе, и така подвизку дурн стигна до безсмъртна-та вода, коя стоеше меѓу две планини, кои сѣ отвораха и сѣ затвораха. Той со голема бързина нацарпи едно шише, *) и по гласови-те одъ кобили-те и ждребина-та, кои жржеха, нахладвеше пѣт-отъ, и така сѣ врати на бѣлъ день. Шише-то остави на прозорец-отъ за да сѣ наплетъ утрина-та во ведела; и наръча на сестра му, да вардить, дане ескако истурить безсмъртна-та вода. Сестра му **) истеещень не догледа, и скърши шише-то. Царь Александръ кога чу това, страшно сѣ налюти; а сестра му избегвсещень лютана-та негова, сѣ фари во море и сѣ престопа делѣниъ, кои, кога чуеть Александрово-то име, сѣ криеть въ морски-те глубини.

Охридъ. Велятъ че, кога сѣ правеше Охридски-та крепость, Юстинианъ сѣ качи на ридови-те, на кои лежить град-отъ, и гледаещень пределѣ-то место-положенїю, извика охъ ридъ, т. е. охъ, каковъ хубавъ ридъ. И одъ тога остана да сѣ викатъ град-отъ Охридъ (Охридъ).

Охридско езеро. Велятъ, че Охридско-то езеро понавредъ не било, и че дно-то му бѣше била широка долина, расеана одъ села. Стреле долина-та билъ источникъ, кои сѣ отвораъ и сѣ затвораъ, и одъ кои піеле вода, и си переде

*) Едни велятъ че варза шише-то на гързо-то одъ галафъ, кону опашка-та сѣ скъпа отъ планини-те; а други велятъ, че опашка-ти отъ зони-отъ му сѣ скъпа.

**) Кои сѣ ватака Роксандра.

кошули. Една жена, како прага њимъ квечершиа, зборови да затвориъ источникъ-отъ. Вода-та течела 'сѣ-та ношъ; и кога утриня-та станаха, видоха долини-та покрена со вода. Не имаащентъ надежда да затвориъ источникъ-отъ, поспешаха да сѣ спасатъ на близки-те планини. Така сѣ направи сегашно-то езеро.

Ведатъ, че ключевн-те одъ езеро-то сѣтъ подъ планинче-то, надъ кое направенъ и обителъ-отъ одъ св. Наумъ, кого вѣрватъ чувачъ на ключевн-те, кои, ако сѣ отвориатъ, потопватъ 'сѣ-то Охридско и Струшко поле.

Още ведатъ, че това езеро имать сообщения со Преспанско-то, кое вѣрватъ, че подъ планина-та Галичица втекавтъ въ Охридско-то; и че, кога сѣ зацвѣтъ това сообщение, Преспанско-то езеро потопватъ близки-те места.

Найпосле ведатъ, че това езеро ѣ глобоко до неизмерену, и че никој не можитъ да го измеритъ. Некога една жена, не слушаащентъ такви зборови, напламна чунъ со сиджикъ, вѣрза на край-отъ железо, и поиде стрѣдъ езеро, да го измеритъ. Но тога сѣ кренаха високи бранови, кои безъ малу не ѣ потопоха. Тая со горещо явение сѣ помоли на св. Наумъ, да ѣ прости, и сѣ обеща да направитъ манастиръ на това место, каде не палежатъ. Вистина каде тая излезе направи манастиръ. Св. Заумъ, т. е. за умъ направенъ.

Два браня. Близу до св. Заумъ имать две камена, кои ведатъ че, бѣха два брата. Овѣ за нешто сѣ скараха, сѣ збѣха, и обајца-та сѣ оприха; и господъ ги престори на камена, близу до кои каменца-та уще сѣтъ царвени одъ крвн-та нѣтъ.

Пандзурѣ. Това ѣ место на западно-то ребро одъ Галичица планини надъ Охридско-то езеро. Ведатъ че тако Болгарски-те цареви држале пандзурѣи войска до четересетъ хиляди, и одъ тога остана да сѣ вѣкатъ Пандзурѣ.

Сѣвти-климентова стапалка. Въ Охридъ имать каменъ надъ кои сѣтъ вгробени петични стапалки одъ скорпи, кои ведатъ, че бѣха одъ св. Климентъ.

Вѣлче'а нма. Надворъ одъ Охридъ въ Месокастро имать дупка, во кои можитъ да сѣ ходитъ подъ земја. Тая, ведатъ, сѣ отвори одъ свети Георгиј, кои удри на това место со мѣздрѣк-отъ, и одъ кого стоитъ нѣгре образъ. Други ведатъ че тая бѣше направена одъ Болгарски-те цареви за нѣхни-те нѣтъ потреби во воено време. Ведатъ уще, че тая износвитъ подъ земја на св. Петка (манастиръ).

Воденъ. Воденъ градъ, каде сѣ заболвска Македонски-те цареви, укрепенъ одъ природа-та, ведатъ че, во време одъ некоя война, бѣше сѣ презелъ одъ непрители-те, после долго обколасену, со помощ-та одъ кози-те, кои имъ показиха скришно пѣтче, по кое тѣ обикновено сѣ качвеха, и по кое непрители-те влезоха въ крепост-та.

Како Турци-те презедоха Прилепъ. Кога Турци-те дојдоха, Прилепчани-те сѣ затвориа во крепост-та, кои носитъ име Маркови кули. Турци-те ги обколвсаха, и много време ги бѣха, безъ да можатъ да презематъ крепост-та. Найпосле обколвсани-те, неимашентъ що да даатъ, ноше изпризвиха крепост-та, во кои оставиха тапанъ, кои самъ бѣше на вѣтаръ. Турци-те, думаащентъ че, обколвсани-те готватъ войска за да ги удратъ, три дни презедоха со оружје-то въ рѣце, чекаащентъ нападениу; дури стара баба имъ каза че, крепост-та ѣ празна, и че тапан-отъ самъ бѣгъ на вѣтаръ. Тога Турци-те влезоха во крепост-та.

Маркови бочви. Не далеку одъ Охридъ имать планинче Габавца, надъ кое бѣше Маркови ѣщи, во кои Марко си држалъ вино. Едношка сѣ вруши

бочва-та му, и вино-то истече по планинче-то, кое одъ тога остава царвено. (На това планинче и манастирче отъ св. Герасия).

Маркова нога. Но далеко одъ Охридско-то езеро въ Струшки-те лоза, сѣ находитъ каменъ, кон сѣ викатъ Маркова нога, коя сѣ врезала (вглобила), кога той одъ камен-отъ сѣ качвѣлъ на конь.

Зам. Камей-отъ и необработанъ, а ставадка-та не лсна. Тако на суша ходеха предъ неколку години Стружани-те со карстни ходъ.

Марковъ каменъ. Дванаесетъ часа одъ Кукушъ иматъ каменъ големъ како стена, кога Марко бѣше го отворилъ одъ Светицѣорска-та Кукушка тумба.

Марково седалище. На левн-отъ брегъ одъ Вардаръ, близу до Демир-кани, сѣ изливнотъ планина, кон повторнотъ глас-отъ, и на коя думаетъ че, живятъ Марко. Платници-те поминувешемъ одъ тамо викатъ. „Марко си живъ?“ — А ек-отъ подторнотъ еднакво.

Демир-кани (железна врата). Това место и на прави-отъ брегъ одъ Вардаръ. Тамо поминувотъ латник-отъ низъ камнеи азизови, кон сетъ рамни, како да бѣха мерени и нарочно пресечени въ планина-та. Там пѣтъ низъ камен-отъ, велатъ, че го отворилъ Марко крале со сабя-та му.

Кажатъ че тога камен-отъ бѣше билъ мекъ, за това можелъ Марко да го сечитъ, и стапалник-те му да оставнѣтъ вглобени въ него. А не билъ толку мекъ, шо да можатъ секой да го сечатъ. Но още понапредъ некога камен-отъ бѣше билъ мекъ, како тесто.

Марко крале. Велатъ че, Марко Крале още и живъ, како раскажвалъ Прилепчанинъ, кон зборвалъ со него. Там билъ купецъ и пливалъ по море со стока. Одъ ветрища сѣ принудилъ да излезитъ на лустъ островъ, каде во великолепни къщи нашолъ Марка, кон бѣше отишолъ тамо одъ како излезе туфег-отъ *). Таковъ печенанъ случай зарадва Марка, кон причека добро и гости сотатковник-отъ му, и го поправа велешемъ“ че скоро ќе дойднѣ време да шетатъ той пакъ по земн.“

Фалѣба Маркова. Велатъ че Марко бѣше толку юнакъ, шо едношка сѣ поени да подкренитъ со маздрав-отъ 'сѣ-та земля. Господъ за да му виднѣтъ юнашнина-та, пушѣ ангелъ, кон со земля напални торба, кој стори тешка колку 'сѣ-та земля, и сѣ застои по край пѣт-отъ, одъ каде ќе поминеше Марко. Кога Марко сѣ приближи, ангел-отъ му рече“ еиди незнаено дѣло! подкрени ми торба-ва.“ Марко одвай му ѣ подкрени на рамени со маздрав-отъ, кон сѣ сви одъ тежина. Одъ тога Марко си загина юнашнина-та, и со хитростъ сѣде и подманка наделвеше други-те юнаци, како Гина, Група и др.

Собствени народни мина.

Мѣшки. Неделко, Мокчула, Раде, Рале, Тариче, Стоянъ, Цветко, Мито, Неро, Веланъ, Босилко, Грозданъ, Стайко, Кале, Темелько, Недакъ, Миле (Милѣ),

*) Велатъ че, Марко крале и безсърдечъ; и че сѣ стори од кога сѣ изидѣ пушка-та. Там не вервешемъ, че там иматъ таква сила, и че едно зарно олово можнѣ да отепатъ човекъ, карачи на некои да устрелнѣтъ на срушен-та му рака. Куршун-отъ и напредни рака-та. Тога Марко рече „но и сега за живнѣи на свет-овъ, кога и едно дѣто можнѣ да отепатъ најдобри-отъ юнакъ.“ И одъ тога сѣ скаралъ.

Траянъ, Богоя, Секула, Карстанъ, Созунъ, Кишре, Славе, Тренче, Огленъ, Угринъ, Доре, Драгое (Драгнъ) Драганъ, Милъ, Енъ, Стомъ, Стойко, Радулъ, Средко, Вальо, Величко, Горанъ, Маринъ, Тильо, Райчинъ, Разинъ, Златанъ (Златъ), Волканъ, Науъ, Кшиа Праджо, Запранъ, Стрезо, Бошко, Садо, Кжичо (Куячо), Копчо, Крайо (Мирчо), Цохъ, Цако, Груло, Вишио, Джурко, Божилъ, Парванъ, Паво, Лало, Лако, Цонко, Паво (Павъ), Дано, Жилъско, Понко, Вельо (Велко, Велико), Деянъ, Моско, Градъо, Бенъо, Гаджо, Момчилъ, Ганъо, Любенъ, Искро, Цеко, Стойменъ, Душко, Ковъо, Свзчо, Сабо, Обренко, Гуро, Куртъ, Тончо, Толе, Банче, Милънъ, Дейко, Мешко, Мено, Рашо (Рашко), Дяко, Спасъ, Блаже, Певчо, Маринъ, Вълко (Вальо), Дъчо Недежко (Недъо), Найданъ, Нешо, Люльчо (Луло), Нешко, Наво, Пройчо (Проъо), Варбанъ, Немо, Боячо, Нетко, Дойчо, (Докъ), Боро, Смиль, Команъ, Куманъ, (Кузманъ), Главчо, Цеко, Геро, Радъ, (Радулъ), Поъо, Чернъо, Драгулъ (Драганъ), Бранико (Брайко), Тольо, Видинъ, Видуль, Манъо, Сежко, Десъо, Влайко, Лочо (Довчо), Добри, Вълъо, Груйо, Нагулъ, Доле, Дезъо, Балъо, Добре, Ризо, Станишъ, Лило, Дейко, Стойменъ, Гадъо, Роглъо, Петелко, Занзинъ, Камче, Лилъо, Китилъ, Целе, Дуче, Сасо, Смилко, Пиниле, Шуте, Чубне, Чудо, Рилко, Дово, Любомиръ, Койчо, Гоме (Гонче), Митенъ, Дуко, Корунъ, Тено, Наво, Божинъ (Божилъ), Керо, Барбаросъ, Пройчо, Велигденъ, Сиданъ, Тако, Манго, Никтенъ, Дзано, Трене (Тринче), Питилче, Лешо, Здраве, Витанъ, Матли, Безе, Гжраденъ, Кордо, Буне, Бейко, Туле, Шулко, Гього, Гьоно, Ничо, Геле, Саздо, Дано, Кьосе, Краль, Дочо, Ласко, Китанъ, Койко, Радешъ, Дарданъ, Сърбинъ, Гаджо.

Женски. Рали, Биляна, Арса, Тарасна, Стойна, Цвста, Мита, Ружена, Меглена, Неша, Велика, Станена, Казя, Бисера, Темляна, Кира, Неда, Войлани, Бояни, Милка (Милкаша), Доля, Доста, Карста, Злата, Трени, Мала, Ракида, Сляни, Лоза, Волка, Бошка, Найдъ, Няга, Цона. Ёра, Јала, Варба, Цана, Дона, Божана, Нона, Рада, Пенъ, Гроздана (Грозда), Богдана, Райка, Бойка, Груда, Лула, Митра, Гени, Гана, Мана, Недезя, Маслина, Велъ, Силъа, Сада, Бом, Пана, Понда, Дейка, Миляна, Надежда, Десна, Пяткана, Пройка, Вунъ, Нема, Динка, Койна (Койка), Еринъ, Јака, Буда, Јова, Сосанка, Чубра, Шейка, Ружа, Митана, Благуна, Пецъ, Лада, Крайна, Тиха, Султана, Јатина, Благатка, Копъ, Живка, Доля, Чона, Таяка, Стана, Бена, Бъла, Грозда, Еики, Доя, Маса, Проъ, Виши, Пауна, Божина (Божа), Нува (Нуята), Алъако, Чона, Зимба, Орда, Вълкана, Бина, Дзвезда, Мренка, Гуна, Зуръ, Чубрика, Гутка, Мана, Цоца, (Цуца), Висла, Вилъа, Руса, ѡгилъа, Гана, Докъ, Дуна, Стреда, Дудъ, Дремуша, Перуница, Дардана, Бъла, Краля, Горготина, Дена, Каян, Сипана, Гугъ, Кига, Дока, Гужка, Гилъа, Дина, Гела, Велъ (Велика), Гюрги, Люлев, Гида, Кани, Меруда, Гугъ, Риздсина, Додана Шапердана, Дардана, Саракина, Любика, Маса, Мена, Божана, Гаркина, Депа.

Презимена. Гаговъ, Хрельковъ, Мряковъ, Мушмуловъ, Забунекъ, Меслекъ, Тумбековъ, Батуловъ, Азиялъ, Тумангела, Туманпегела, Дреджовъ, Фингаръ, Керекъ, Јодовъ, Радонировъ, Ревовъ, Киблешко, Шогоръ, Скордекъ, Чинговъ, Почекъ, Шутановъ, Ватанъ, Миятекъ, Стефелекъ, Джейковъ, Ерчовъ, Јалерда, Бодрекъ, Таталя, Джудковъ, Чумлекъ, Цаклинъ, Душлекъ, Козлекъ, Хлѡтовъ, Киблешковъ, Шеряковъ, Джогаланъ, Тушанъ, Тилевци, Шатевци, Салабанъ, Гашовци, Тортовци.

ПОСЛОВИЦИ.

Друг' ядѣтъ неадрело-то, другежу оскомина-та. Тумба тумба за три дни, оѣзъ леле за 'се дни. Какъ ке солнитъ, такъ ке сярвашъ. - Какъ ке дробишъ, такъ ке ядишъ. — Страдна майка за келѣго сини. — Кой пра'ятъ палица за своя-та главица. — Таква гла'а, такоу брѣтъ. Зло тарнѣ, зло копачка. Рани куче, да те лантъ. — Тричанъ ти мелѣшъ воденица. - На два татка безъ капа. — Ако не течѣтъ капитъ. — И коконѣк-та пѣетъ вода и на угоре сѣ пулитъ. — На чело Ристоса, въ пазу'а гном-отъ. — Ако пасатъ трева-та, корени-та стоятъ. — Оста'я еденъ, бувиа други. — Овой векъ, како сѣкъ. — Кому майка, кому жлице'а. — Смирни калугери стрѣда петокъ марсатъ. — Воли-отъ не чуватъ пастарѣа. — Имишъ пара, имашъ фари. — Роди ме со кясетъ, тѣ фари ме на бунице. — Слепъ слепца водѣтъ. — Братъ брата не ранѣтъ, тешко кой го нематъ. — Господи брани отъ голи Дебрани. — Сладко благо карѣ възегнатъ. Отъ тарнѣ травдафилъ, отъ трандафилъ тарнѣ. — Круша-та потъ круша палинатъ. Пожени зими-та, чуму ти ѣ гуна-та. — Кой сѣ фалѣтъ не палѣтъ. — Що ѣ попово да ѣ готово. — Со една ласто'яца не идѣтъ лето. - Отъ чушъ конъ на полъ лѣтъ те сметниветъ. — Секоя круша и шишка. — Сѣ лосеа жрболъ на шѣрболъ. — Я опули сѣ, а ти 'и опулиѣтъ. — Бѣли пари за цѣрни дѣя. — Како сѣрце болило, така очи плакаде. — Фари глиста найде ѣгула. — И я можамъ я конъ можѣтъ, кога господъ не доможнѣтъ. — Гавранъ гаврану очи не копѣтъ. — И петѣд-отъ му носѣтъ яйца. — Не те имамъ за цѣрни очи. — Два камѣня люти не мелѣтъ брашно. — Кога дойде уи-отъ си пойде кум-отъ. — Отъ мас-та хирѣ нематъ, не отъ хаварокъ-отъ. — Два питача я' една врата. — Що ѣ рак-отъ, що му ѣ сок-отъ. — Ни лѣтъ ялъ, ни лѣтъ мирисаѣтъ. — Близна-та ярѣтъ ѣ поблата отъ 'ченица. — Не учи старецъ да макѣтъ яйца.

ГАТАНКИ.

1. Иво сѣ водѣтъ со дѣветъ лози, и напредъ одѣтъ, и назѣтъ одѣтъ, самъ богъ сѣ чудѣтъ, како сѣ возѣтъ (ракъ). 2. Осушенъ, досушенъ, три дѣветъ кожушенъ (крокитъ). 3. Кусо-мече дренъ тресѣтъ (чешалька). 4. Жжати правци въ тѣни лежатъ (расолъ). 5. Копамъ дупка до колѣна (скория). 6. Кусо-прасѣ по ритъ пасѣтъ (брѣтъ). 7. Долга Нода сѣнка нематъ (река). 8. Вѣено, плетово на судни маки кѣ'ено (верушка). 9. Люти кучка въ кланикъ лежатъ (киселина). 10. Долгъ Тодоръ безъ косѣи (чадъ). 11. Бесѣи кучки въ гори лантъ (секира). 12. Ушъ магарѣ во кошара, уши-те не му влегиѣтъ (сѣрделъ). 13. Петъ сестрички сѣ бѣркаетъ, и не можѣтъ да сѣ стигѣтъ (мѣли отъ чораби). 14. Цѣрвенъ пѣрѣтъ въ пещѣра лежатъ (якикъ). 15. Полна пѣрѣва дѣредѣи (уста). 16. Си имѣлъ дупка, посегнаѣтъ въ дупка, извадоѣтъ парѣа Егюпка (соалка). 17. Мало'о гѣрненѣце, сладко варѣаѣце (лешникъ). 18. Четворица брака въ една бошуля не можѣтъ да сѣ видѣтъ (ѣтки отъ орехъ). 19. Си имѣаѣтъ една сестрица; кой помѣни баѣа ѣа, ясъ помѣнивамъ си ѣа баквамъ (стоѣна). 20. Си имѣаѣтъ едно магарѣче, кой помѣни явѣни го, ясъ помѣнаѣтъ си го явѣнаѣтъ (прагъ). 21. Си имѣаѣтъ едно магарѣнѣце, 'се-то

80. Ноке излегватъ, дениѣ сѣ криетъ (зажарница, лостъ, сурме). 81. Една кобила сѣ треситъ стредъ море (платно—то отъ сито). 82. Едно ягне жегю две плянникъ блеватъ (дете во кросна, въ деляйка). 83. Бѣла ливада со цѣрни цвѣкя (книга писана). 84. Вуйко—то ѣа задо'втъ, вуия—та викатъ (ключъ). 85. Едно нещо ноке летатъ, негде годе засветватъ (светулька, вещица). 86. По еденъ пѣтъ еденъ стапъ, одя, одя превърти сѣ (риба). 87. Безъ една работа ни човекъ, ни господъ живатъ (мосто). 88. Сви уторе, сви удоу, сви гла'а—та псойса (искра). 89. Мало'о цѣрно царя отъ коня подигатъ (болфа). 90. Мокро теле въ ясле леже (языкъ). 91. Синъ голапъ околу тумба вѣрте (бричъ). 92. Малечко Турче голема чалма (свѣщальникъ). 93. Две сестрици презъ плетъ сѣ целиватъ, и не можитъ да сѣ видатъ (очи). 94. Една сестрица 'се мокра стое (стоина). 95. Честа гора, во гора—та дими синия, край гора—та до две змиа, край змиа—те два бунара (коси, вошки, вежа, очи). 96. Кусо мечо дренъ тресе (чешель). 97. Кусо мече на чекорче клече (гроздъ на пенушка). 98. Жолто куче подъ плетъ леже (вепуаъ, кауаъ). 99. Буба леже, буба не, сямаръ носе коняъ не, рогови ния, волъ не (пождаваъ, роглепъ). 100. Едни сестрици низъ плетъ сѣ провира, черева—та ѣ сѣ влечатъ (ягла). 101. шило бодило, низъ гора ходило, трагъ не оставило (пчела). 102. Полна конушница бѣзи коня, на стред' ния цѣрвенъ конъ, на бѣза—та коня ритки (языкъ и зѣби). 103. Дрипава Гюпка предъ царъ излегве (кошадаъ, зѣлникъ). 104. Одъ горе дѣска (щица), отъ долу дѣска, вѣжтре седе цѣрни софта (желка).

Slova.

A.

Aber ili *haber*, tra., izvišće
Adžamja, tra., nevješt, neuputau
Amq, tra., veselje
Alal, tra., nek ti je prosto.
Aliamja, tra., lamja, liepa krpa, koju naše
 mlade upotrebljuju
Altan, tra., cekin, dukat
Amanet, tra., zalog.
Aščekja, tra., skup.
Arievam, grč., darujem.
Arakja, tra., čestan, pošten
Aščekja, tra., protivnik.
Amija, tra., zakleti dušman
At ili *hat*, tra., govor koj, ma ne bio arabski.
Atar, turs. volja.
Ažder, tra., vojska.
Ažder, pers., aždaja, zmaj.

Bacam, bug., celiavam
Bača, tra., dimnjak
Bakal, teremer, koji situarije prodaje.
Bakšiš, tra., dar, poklon novčan.
Baram, bug., tražim.
Bardak, bug., koršov, testija, vrč.
Bašča, otac, čačko.
Bazdričeni, trgovci.
Bej, beg, spahijs.
Bejlik, varoška kuća, gdje se više skuplja.
Beda, bieda, z.o.
Belci, može biti
Belenci, znamenje, biljega, znak.
Belezja, koji nosi žene na ruci.
Bendisam, begeniam, tra., dopada mi se
Beriket, tra., plodnost.
Bile, dapače
Bubil, slavulj
Bilci, bilje.
Burum ili *bužrum*, izvolite
Biška, suria, gubica, njuška.
Bisna, blista.
Bolha ili *bolfa*, buha
Borina, borove baklje, skale.
Bazovica, bazovina.
Bran, val, talas.
Brana, brnača, zubača, drijača.
Brga, brzo.
Brkam ili *baram*, tražim.
Brlog, krtog.
Brut, klinac, ekser

C.

Cerga, jaram volovah.
Cison, pipa, clev.
Cuculj ili *skresac*, crnbi, stričak.
Cutam, cvatem.
Creenik, mjesec lipanj

Č.

Čar, tra., dobitak.
Če, od *če*, od kada.
Čeif, tra., imam volju.
Čeramida, gr. crip sa pokrivanje kućah.
Čerdosvam, gr., stečem.
Čerhana, kozara, gdje se kolju ovce i koze.
Čekče, tra., Bože daj.
Čitataru, kuzjasto.
Čilja, kaludjerska odaja, celica.
Činialo, gr., dao se na put.
Čir, gr., gospodja.
Čiznikolka, mnogo.
Čotja, tra., strašljivica.
Čudovi, priviknuti.
Čuljas, kapa.

Č.

Čaprak, kopča.
Čarkhi, mamuze, oštre ostruge.
Čaren, dim.
Čekora, korak.
Čelat, čeljad
Čelbinka, čelo.
Čerli, ženake cipelice.
Čiff, tra., par
Čiclik, imanje.
Čuido, tudje.

D.

Dab, drvo, dub.
Defter ili *tefter*, zapisnik, ovdje znač. veličinu
 poreza.
Deka, gaje.
Deksal, sum deksal, primio sam.
Delanka, šustra.
Derman, spas.
Dura, stopa, trag.
Direk, stup, usak.
Djoa, može biti, rado, po svoj prilici.

Dyvel, zederlija šljiva.
Dyudž, žalost.
Dofasalo, dostignulo.
Dovam, djam.
Dulber, dilber.
Duna, tunja.
Dupnam i *dupnam*, bodem.
Dur, do.
dudzisaha, ured postaviti.
Dzuncule, cvit.
Dzumca, tkanica, pas.
Dzuniti, vjesiti.
Dzono, parče.
Džam, staklo.
Džan, duša.
Dževap, izgovor, izvinjenje.
Džube, kabanica, sukurara.

E

Egumen, igumen.
Elčia, poslanik, najjestitelj.
Elomja, čekrk, vrteljka.
El, jež.

F

Fara, rodbina.
Fodul, nadutost.
Friham, vrljam, bacam.
Frušči, nov ili oštar.
Fhrya, ogovor, kleveta.
Furka ili *furca*, presaica.

G

Gasla, briga.
Gjemja, horabljma, ladja, brod.
Glob, jamica od oka.
Goltne, gutne.
Gradina, vrt.
Grbinu, pleća.
Grdomazen, ružan.
Grna, lonac.
Grunče, grulvica.
Gureleči, krmoji.
Gurelko, krmečivac.
Gusa, grto.
Gweam, klanjam.

H

Hajta, nevriedan.
Halovita, bedovita, ljutita, byesna.
Hazno, blago.
Hrbol, cripulja.

I

I, jib.
I, nu.
Ibrik, trs, testija, koršov.
ič, baš ništa.
Idica, hobna.
Ileč, liek.
Insan, sviet.
Izglobeam, dubim.
Izmetarka, službenica,

Izpeyt izpjevat.
Izprašcam, odpratim.
Izun, dozvola, oblast, dopuštenje.
Izvarak, sir od kuhane mlačenice.

J

Jagurt, usuto mlieko.
Japundže, gunjac, kabanica.
Jastut, blieštati.
Jaze, na mjesto ja—ja.
Jebandzia, moštranac.
Ječim, ječim; a n. p. jezero ječi — jezero se muti, nzburkiva.
Jedka, jezgra.
Jurečno, junački.

Ka, kada.
Kabatlja, krivac.
Kabil, (tursko) možno; n. p. kabil je možno je; moguće da.
Kaćvam se, penjem se.
Kail, (tura.) rad; n. pr. ja sam kail, ja sam rad, ja sam pripravan! a kail činim, a voljom činim.
Kajharcam, (tura.) postupam nemilosrdno.
Kajmetlia, harno izgledana, ožidana, ke jkovana.
Kudakčec, sabujar.
Kalabalak, mnoštvo.
Kalei ali *kalčine*, šarene čarape.
Kaldrma, kameni pod, tarac.
Kaleam, kanim. namjeravam.
Kalek, šareno.
Kalsa, pomoćnik obrtnički, djetić.
Kulnem oli *klacem*, kunem.
Kanam oli *pokanam*, sovem, pozovem.
Kunila, zvala (zovem).
Kapčet, halfak, držak od sablje, mača oli noža.
Karacandžija, putnik.
Kazandiscam, stičem, namičem.
Kasavet, briga.
Kasmet, tra, sudba.
Kata, svak (*kata den*, svaki dan).
Kat, jedna strana kuhinje (obično je ognjište ukraj jednoga zida u kuhinji; ma koja strana od ognjišta desno ili lijevo zove se kat).
Katumequpsa, cigani.
Katal, jedna vrst avraheah, po prilici kô frula.
Kitica, kopito.
Klanik, prosterija medj ognjištem i zidom.
Kladia, metneš (metnem).
Klaenci oli *kladenci*, vrtica, izvori.
Kleto, prokleta, al često znači i bolno, nužno, žalno, n. p. kleto arce, bolno, nužno, oli tužno arce.
Klik, kuk.
Knok, tanak.
Komšia, suzyed.
Kopačka, šulj od svake rastline.
Korič, jaka, jačica.
Kosmam, strižem; a buduć da kod kršćenja djetetu strižu kosu, često znači i krstiti.
Kopsopile, kobac, kanjuk, jastreb.
Košoglažec, šušoglavac, šušat.
Kucendžija, zlatar.

Kova, vrijeme.
Kraz, kroz.
Krehko, krko.
Krepam, podupirem.
Kresnica, vrst ribe kumica.
Krevati se, dizati se.
Krondil, testija, bukarica il kakva mu drago posuda za rakiju.
Krosna, zibka.
Krštenik, krstni kum.
Kula, torba, kesa.
Kunadečji, kunin, od kune.
Kurban, žrtva, posvetilište.
Kurdisvam, tra., znači najprije naviti, n. p. dobnik (sat); onda znači složiti, n. p. gušle; zatim prirediti, n. p. stol sa pivom i jestivom.
Kuršum, tane, olovo ol za pušku, oli pištolj.
Kurtušvam, spasim, izbavim.
Kutna, jest glagolj manjkavi, nema sadašnjega vremena; znači o tle šupiti.

L

Lág, lág (šuma).
Lamija, zmaj.
Lapam, lapčem, n. p. krme napoj lapče; što ima labrte, to lapče.
Lebed, labud.
Lekovam, liečim, vidam.
Leljanje, ljuljanje, nihanje, cibanje, cunanje.
Lesen, lagan.
Leven, čist, uredan (elegant).
Ličba, telaš t. j. ulak; kadno znači: proglasitelj kakvih zakonah.
Lipaana, grč., moći (reliquiae).
Lulka, cebaljka, nihaljka.
Lud, malen.

M

Majjepsnik, grč., vračar ili čarobijar.
Male, majka.
Maštrapa, zemljena posuda za pice.
Matenica, mlaćenica.
Mazdrak, kopje.
Masgal, rupa u sidu, kamo se sitnarije koje-kakve spravljaju.
Mašem se, udajem se, (žena se maže, muž se ženi).
Mašovnica, udata žena.
Mehana, krčma.
Merdžan, ures i nakit za ženske; također vrst morskih pužićah.
Metemija, tanka, visoka.
Meze, tra., kad čovjek pije, pa onda čime založi; daj mi meze, daj da založim.
Mezilena, postojka, gdje se predprega izmjenjuje.
Miška, struk.
Momok, rabotar.
Mrdnem, mičem, maknem.
Mršojed, žderimrcina.
Mušafere, besieda, razgovor.
Mušicka, komarica.
Mustaćenče, brko, hrkajlija.
Mustak, brk.

N

Naboljvit, aluti; obično se veli neosobno, n. p. me naboljvit arce, slutim na bol
Nacrpim, izgrabim.
Nadpretek, uzitakmica (certatim).
Nafalia, prehvaljena, na glasu, junačka n. p. sablja, nafalia.
Nafol, pretvaranje.
Namdrpčija, na glasu junak.
Namuzlak, gram.
Naniti, nihati, zibati.
Naračnice, koje proriču budućnost djeteta novorodjenu, ele uročnice, sudnice, vračarice.
Naradžiti, nakititi.
Nase, posebice.
Nastan, ustanak ili čudan kakav događaj, n. p. što nastan nastana? znači: šta je prispjelo? šta se sbilo?
Nazinje, udvorno previjanje (coquetterija, galanterija).
Neduga, nevolja, bieda, bolest.
Nemi, nemoj.
Ničkam, pognutom glavom, nice, ničice.
Njemturica, niem, niemak i niemac.
Nijet, nakana; imam nijet, nakaulo sam.
Nišan, znači kaduo cilj, al ponajčešće biljeg, znak.
Nišć, uiti kod atana.
Nijovi, njihovi.
Nošićki, kad tako puzi po zemlji, da nosom dere.
Nožnica, korica (ol za sablju, ol za nož).

O

Obidim se, ogledam se (na mejdanu junačkome).
Obziram se, obziram se.
Okapanik, skapljenik, t. j. koji već skapao, splješio.
Olku, toliko ili ovoliko.
Olašći, ovašći, voće.
Opaška, rep.
Oprći, nakostrušim.
Opaleti, pogledati.
Oro, kolo.
Ošnjica, mjera njeakva.
Osāmna se, svanjiva.
Ot oli oti, zašto.
Otepan, ubijem.
Otmiluvam, nemilujem, neljubim.
On (aji), hodi.

P

Patnik, putnik.
Pagur, posuda limeea za kliparu (rakiju).
Pajak, paučina.
Panadjur, grč., vašar, pazar, sajam.
Panadjurtam, skupljati se na vašar.
Parnaci, kolje.
Parta, zlatom uvezeno platno.
Pastarma, nasoljeno meso, amók.
Pelivan, borac.
Pepun, dinja.
Perće pošćam, vlasi poiskati.
Perduh, sitno parje, pavuljice.

Pernica, vanjkuš.
Pešnik, hlieb.
Petel, pietao, oroz.
Petrahil, (grčko) lanac (što crkveni dostojanstvenici o vratu nose) s križem.
Piknem, metnem, položim.
Pile oli *pilci*, ptici (pievci pilci).
Piper, biber.
Pirustija, sadžak.
Piskot, pisak.
Pišman, razpridica t. j. koji što obrekne, pa rieč natrag uzme.
Pitač, prosjak.
Pitam, prosim.
Pobrgo, brzo.
Polkev, puž.
(polsam) puzim.
Podmrežica, sjenica.
(podnota) *Podnota* oli *ponada*, ponuda.
Poelbam, zapoviedim.
Pojasmo, poviesmo.
Pogrubim, nakazim.
Poodavnik, predavatelj.
Porta, vrata.
Posmrće zovu diete, koje se po smrti otčevoj rodi.
Postignula, rodila (rodim).
Potir, (grčka) kalež.
Potorvam, opetujem.
Prajosi, prahovi prašine.
Prav, mješto pravu.
Pregaljeno, razmaženo.
Pregušnala, zagrila (zagrlim).
Preopačam, prevrnem.
Preperuga, leptir.
Presnec, lokša, gibanica.
Pronjena, presvučeno ruho: čiste rubine, čiste rucine, čiste gaće itd.
Prosjenica, kolači od prose.
Proskura, (grčk.) hlieb što nose u crkvu za blagoslov.
Prostom, izpravno, na noge n. p. dignem se na noge, voli se: krevam se prostom.
Psajisa, crknuti, krepati.

R

Raka, ruka.
Ramasan, (turski) post.
Rasa, kaludjersko odielo.
Rask, trunje.
Rasonim, budim.
Razvaliti, razpaliti, razpalim.
Reim, salog.
Rilka, ustna.
Riza, peškir, otarak.
Ririk, *kismet* (tursk.) sudbina, udea.
Rulče, diete kod tise.
Rulek, rulječ, diete što još nexna govorit.

S

Saja, duga haljina.
Sakam, ištem, tražim.
Saščisam se, smućujem se.
Seir, (turs.) činem, gledjem.
Seis, (turs.) konjušar.
Simudšia, (tr.) pekar.
Sirak, siroče.

Skapia, (tr.) skupoća.
Skapnem, opadam.
Skele, (tura.) skela, gdje se preko vode prevaža.
Skokam, akačem.
Skolovranec, čos, kos.
Skorivam, skornam, budim.
Skorna, čizme.
Skrežec, cucul, crn-bil, stričak.
Strišem, potajno.
Skubam, čupam.
Smok, velika žuta zmija (ona zmija, koju svaka sretna kuća imati mora).
Sobunjam se, svlačim se.
Sofra, (tura.) stol, trpeza.
Softa, (tura.) učitelj.
Soj, (tura.) rod, pleme.
Sokak, (tura.) ulica.
Sorče, kosir.
Sosipam, sipam.
Spivam, je se spijet, gdje se pije voda.
Spilnam, akačem u vodu da plivam.
Spolaj, (tura.) blagodarim ti.
Spranam, prnem.
Šapnam, nastupim.
Starica, nekoliko snopovah žita (krstača?).
Štrčka, štrcaljka od baze.
Šugare, janje što još sisa.
Su, mjesto sum, jesam.
Sustapim, ustupim.
Soi, navij, smotaj.

Š

Šavar, šavarljia koččan (trava).
Šega, šala.
Šegar, segarcina šegrt, dletić.
Šeptam, šapćem.
Šikosano, posrebreno, pozlaćeno.
Ščrb, krezub.
Špolaj ti, blagodarim ti.
Šutarka, bukara krojata.

T

Takam, (tura.) naredba.
Taksam, obećajem.
Talčam, tućem.
Tajna, (tura.) opredeljena žrtva.
Tapanj, habanj, doboš.
Tarčainčum, trčec, trkimice.
Tekraf, iznova.
Tū, zatiljak.
Timi, (grč.) čest.
Tlanik oli *klanik*, prostor medj ogužištem i zidom u kujni.
Točka, žlieb (ciev, pipa).
Tokmo, tokmu, ravno.
Tosluk, mestve.
Trandafil, ružica.
Tresna, tresak, grom.
Tresopatka, čavrljuga.
Trešnica, pljuška, čuška.
Trkaljam, kotrljam.
Trkalo, koleso, točak.
Trlo, tor.
Tuku, ali, al.
Tumruk, klade u tavanicah.

Trice, smet, posije.
Tvarok, sir od kuvanih mlačenicah.

U.

Ubav, hubav, liep.
Ubrus, biela krpa, otarak.
Ulogarka, bogalj, sakatnjak.
Uner, čudo.
Uta, sovuljaga, sova;
Užvenica, pita, kolač od raži.

V.

Valjam, oganj palim.
Varaj, avaj, lele.
Var, kreč, vapno.
Vednošč, jednoč.
Vedrica, kablica.
Veruška, veriga, lanac.
Vica, čipka, šibica.
Vičica, čašica za rakiju.
Viskam, viščim, hržem.
Vitosaj se, tornaj se, izgubi se.
Vinčica, vijavica.
Vlakno, vlas, vlaknen most, most od vlasi.
Vonka, vani, na dvoru.
Vorit, govorit.

Vratniče, vratašča.
Vsile, sve.
Vrtam se, prstenujem se.
Vrtjam, frtjam, bacam (nemarno).

Z.

Zablaštram, čestitam (blago tebi!).
Zagar, lovački pas.
Zalak, mrvica.
Zāndan, tamnica.
Zetaščina, zet.
Zaval, pogriška.
Zavalim, zapalim.
Zbila, rodila.
Zdream zdreli, zreli, zrel.
Zehar, otrov.
Zelnik, pita od zelja, kupusnjača.
Zimcam, zimujem.
Zmehori, zmajevi.
Zolca, zaova.
Zorbalog, (tur.) nasilje.
Zunga, podveza.

Ž.

Želka, kornjača (žaba).
Željurok, kornjača muška.

Погрешки.

Стрѣла	рогъ	почитано	читай.
5	30	Свано	Стано
6	9	воритъ	воритъ
8	29	за шіетъ	да шіетъ
9	23	дѣлобраде	бѣлобраде
10	11	пропеаго	пропеаго
13	5	оздрагъ	оздрантъ
16	11	Яна	Яна
25	9	чинитъ	чинитъ
32	15	господа	господа
39	5	отговоре	отговоре
54	38	по	по
57	6	туль	тукъ
59	21	стугнала	стигнала
62	31	ла	ла
107	31	бразъ	братъ
127	13	съ житоуъ	скрашунъ
163	14	сараче	сираче
354	21	радотаѣъ	работаѣъ